

การวิเคราะห์เนื้อหาด้านภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา

โดย

นายสุทธินันท์ ศรีสมศักดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาจารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1

ภาควิชาภาษาตะวันออก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิเคราะห์เนื้อหาด้านภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาจารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1

ภาควิชาภาษาตะวันออก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

AN ANALYSIS ON LANGUAGE CONTENT IN KHMER TEXTBOOKS OF CAMBODIA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy Epigraphy in Thai and Oriental Languages

Department of Oriental Languages

Academic Year 2024

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การวิเคราะห์เนื้อหาด้านภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของ
	ประเทศกัมพูชา
โดย	นายสุทธินันท์ ศรีสมศักดิ์
สาขาวิชา	จารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. อรรวรรณ บุญยฤทธิ์

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะโบราณคดี
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดำรงพล อินทร์จันทร์)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรรวรรณ บุญยฤทธิ์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(อาจารย์ ดร. อุเทน วงศ์สถิตย์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(อาจารย์ ดร. ทรงธรรม ปานสกุล)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กังวล คัชชีมา)

620330004 : จารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก แบบ 2.1

คำสำคัญ : แบบเรียนวิชาภาษาเขมร, ทักษะทางภาษา, หลักภาษาเขมร, วรรณกรรมเขมร

นาย สุทธินันท์ ศรีสมศักดิ์: การวิเคราะห์เนื้อหาด้านภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถธรณ บุญฤทธิ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโครงสร้างบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา 2) ศึกษาเนื้อหาความรู้ด้านทักษะทางภาษาที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา และ 3) ศึกษาเนื้อหาความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณกรรมที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา โดยศึกษาจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จัดพิมพ์โดยกระทรวงอบรม ยุวชน และกีฬาของราชอาณาจักรกัมพูชา ตามหลักสูตรการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 2016 รวม 12 เล่ม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการนำข้อมูลเนื้อหาสาระจากแบบเรียนมาวิเคราะห์ขั้นการพัฒนาทักษะและความรู้ทางภาษาโดยใช้การเรียนรู้ 6 ขั้นของ Benjamin S. Bloom (Bloom's Taxonomy) ซึ่งได้รับการปรับปรุงใหม่โดย Lorin W. Anderson และ David R. Krathwohl มาปรับใช้

ผลการศึกษาพบว่า แบบเรียนวิชาภาษาเขมรมีโครงสร้างบทเรียน 3 รูปแบบ ได้แก่ บทเรียนแบบบูรณาการ บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้ และบทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญ โดยบทเรียนแบบบูรณาการพบในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีลักษณะการนำเสนอทักษะภาษาแบบผสมผสานในบทเรียนเดียวผ่านเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ส่วนบทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้พบในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โดยจัดบทเรียนแยกตามทักษะหรือความรู้ทางภาษาอย่างชัดเจน เช่น ทักษะการเขียน การอ่าน การพูด การฟัง และหลักภาษา พร้อมคำกำกับบ่งชี้ทักษะที่หน้าแรกของบทเรียน ขณะที่บทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญพบมากที่สุดในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวคิดหลักเป็นแกนในการจัดบทเรียน เช่น ความพยายาม ความซื่อสัตย์ หรือความรักชาติ พร้อมจัดบทเรียนย่อยตามทักษะภาษาและความรู้ เช่น วรรณกรรม หลักภาษา และการใช้ภาษา เพื่อบูรณาการทักษะภาษาเข้ากับแนวคิดหลักของบทเรียน

ในด้านทักษะทางภาษา แบบเรียนได้ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง และทักษะการพูด โดยมีลำดับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เช่น ทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ให้ความสำคัญตั้งแต่การจดจำรูปตัวอักษร ไปจนถึงการวิเคราะห์และการอ่านอย่างสร้างสรรค์ ส่วนระดับมัธยมศึกษาเน้นการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า บทอ่านประกอบด้วยร้อยแก้วและร้อยกรองจำนวนมาก มีความหลากหลายทั้งเนื้อหาและรูปแบบ เช่น นิทาน เรื่องสั้น สารคดี บทละคร และวรรณกรรมแปล ที่ช่วยพัฒนาทั้งภาษาและคุณธรรมในตัวผู้เรียน

ในด้านทักษะการเขียน แบบเรียนมุ่งพัฒนาทักษะจากระดับพื้นฐานไปจนถึงการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ทั้งในรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง ตั้งแต่การเขียนตัวอักษร คำ ประโยค ไปจนถึงการเขียนรายงาน ความเรียง และบทละคร โดยระดับมัธยมศึกษาจะเน้นการเขียนถ่ายทอดความคิดอย่างมีเหตุผล มีแบบแผน และมีความสร้างสรรค์

ทักษะการฟังในระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นการฝึกฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า บางบทเรียนมีการส่งเสริมการฟังเพื่อการสร้างสรรค์ เช่น การเล่าเรื่องหรือแต่งประโยคตามจินตนาการจากสิ่งที่ได้ฟัง ส่วนในระดับมัธยมศึกษา การพัฒนาทักษะการฟังเน้นไปที่การฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์ องค์ประกอบของเนื้อหา เช่น ลักษณะตัวละครและคุณค่าทางวรรณกรรม ตลอดจนการประเมินคุณค่าของพฤติกรรมหรือแนวคิดในเรื่องที่ฟัง แม้จะไม่ปรากฏขึ้นการฟังเพื่อการสร้างสรรค์อย่างชัดเจนในระดับมัธยมศึกษา แต่ผู้เรียนยังได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผ่านทักษะด้านการพูดและการเขียนในบทเรียนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

ส่วนทักษะการพูดในระดับประถมศึกษามุ่งฝึกพูดในสถานการณ์ง่าย ๆ ไปจนถึงการพูดอธิบาย หรือพูดแสดงความคิดเห็น ในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาพัฒนาไปสู่การพูดอภิปราย การพูดโน้มน้าวใจ และการประเมินค่าทางความคิด

ด้านเนื้อหาความรู้ทางหลักภาษา พบว่าระดับประถมศึกษาเน้นความรู้พื้นฐานทางด้านตัวอักษร ระบบเสียง คำ และประโยค โดยใช้วิธีการท่องจำ ฝึกใช้ และฝึกวิเคราะห์เบื้องต้น ส่วนระดับมัธยมศึกษาเน้นการอธิบาย และวิเคราะห์ รวมทั้งมีการบูรณาการความรู้ทางภาษาศาสตร์ เช่น การใช้ สัทอักษร การเปรียบเทียบชนิดของคำ การวิเคราะห์โครงสร้างประโยคโดยใช้แผนภาพ เป็นต้น

ความรู้ทางวรรณกรรม แบบเรียนมีการวางรากฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาด้วยนิทานพื้นบ้าน บทร้อยกรอง และพจนานุกรม จนถึงระดับมัธยมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบวรรณกรรม ศิลปะการใช้ภาษา และแนวคิดในวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น นวนิยาย บทละคร วรรณกรรมแปล การเรียนรู้ด้านนี้ช่วยปลูกฝังคุณค่าทางสุนทรียภาพ การคิดวิเคราะห์ และความภูมิใจในวัฒนธรรมเขมร

620330004 : Major Epigraphy in Thai and Oriental Languages

Keyword : Khmer textbook, language skills, Khmer language grammar, Khmer literature

MR. Suttinan SRISOMSAK : An Analysis on Language Content in Khmer Textbooks of Cambodia Thesis advisor : Associate Professor dr. ORAWAN BUNYARITH

This research aimed to 1) study the lesson structure of the Khmer language textbooks in Cambodia, 2) study the content of knowledge on language skills in the Khmer language textbooks in Cambodia, and 3) study the content of knowledge on grammar and literature in the Khmer language textbooks in Cambodia. The study was based on the Khmer language textbooks for grades 1 to 6 published by the Ministry of Education, Youth and Sports of the Kingdom of Cambodia, according to the 2016 Education Reform Curriculum, totaling 12 volumes. This research was a qualitative research. The content data from the textbooks were analyzed for the development of language skills and knowledge by using Benjamin S. Bloom's 6 stages of learning (Bloom's Taxonomy) which was revised by Lorin W. Anderson and David R. Krathwohl.

The results of the study found that the Khmer language textbooks had 3 lesson structures which were integrated lessons, skills-based lessons, and core concept lessons. The integrated lesson, predominantly observed in Grades 1 and 2 of primary education, presents a combination of language skills within a single instructional unit, framed through content grounded in everyday life contexts. The skill-knowledge-class lesson, evident in Grades 2 and 3, features clearly delineated instruction based on discrete language competencies namely writing, reading, speaking, listening, and grammar each signposted at the beginning of the lesson. The core concept lesson, most frequently identified in Grades 4 through 6, is organized around a central thematic idea such as perseverance, integrity, or patriotism. These lessons incorporate subordinate components aligned with specific language skills and knowledge domains such as literature, grammar, and practical language use in order to foster an integration of linguistic proficiency with overarching conceptual understanding.

In the domain of language skills, the textbook fosters the development of all four core competencies reading, writing, listening, and speaking through a systematically structured progression. For instance, the instruction of reading skills at the primary education level begins with foundational letter recognition and advances toward analytical and creative reading, whereas at the secondary level, the focus shifts to cultivating analytical reasoning and evaluative judgment. The reading passages encompass a substantial corpus of both prose and poetry, exhibiting a wide array of content and textual formats including fairy tales, short stories, informational texts, theatrical scripts, and translated literary works all of which contribute to the enhancement of linguistic competence and the cultivation of moral values among learners.

In terms of writing skills, the textbooks are designed to foster progressive development, beginning with foundational abilities and advancing toward creative expression in both prose and poetry.

Instruction encompasses the construction of letters, words, and sentences, extending to the composition of reports, essays, and dramatic scripts. At the secondary education level, particular emphasis is placed on cultivating the ability to express ideas in a coherent, systematic, and imaginative manner.

With regard to listening skills, instruction at the primary level emphasizes the development of abilities related to listening for information, comprehension, analysis, and evaluation. Certain lessons also promote creative listening through activities such as storytelling or sentence construction inspired by auditory stimuli. At the secondary level, listening instruction focuses on enhancing comprehension, analyzing components of content such as character traits and literary values and evaluating behaviors or ideas conveyed in spoken language. Although creative listening is not explicitly delineated at the secondary level, students continue to be encouraged to engage in imaginative thinking through speaking and writing activities integrated in other parts of the curriculum.

In terms of speaking skills, instruction at the primary level emphasizes practicing spoken language in simple, everyday contexts and gradually extends to activities involving explanation and expression of opinions. At the secondary level, these skills are further developed through structured discussions, persuasive communication, and the evaluation of ideas.

In terms of linguistic knowledge content, the primary education level emphasizes foundational understanding of letters, phonological systems, words, and sentence structures through methods such as memorization, repetitive practice, and basic analysis. At the secondary level, instruction places greater emphasis on explanation and analytical thinking, along with the integration of linguistic knowledge for example, the application of phonetics, the comparison of word classes, and the analysis of sentence structures through diagrammatic representation.

In terms of literary knowledge, the textbooks establish foundational learning at the primary level through the use of folktales, poetry, and dictionaries. At the secondary level, the focus shifts toward the analysis of literary elements, the stylistic features of language use, and the exploration of ideas across a variety of literary genres, including novels, plays, and translated works. Instruction in this domain aims to cultivate aesthetic appreciation, analytical thinking, and a sense of pride in Khmer cultural heritage.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องด้วยข้าพเจ้าได้รับความเมตตาและการเอาใจใส่จากรองศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ บุญฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็น “ครู” อย่างเต็มเปี่ยม ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่คอยให้คำแนะนำ ไข่ถามความคืบหน้าด้วยความห่วงใย และตรวจแก้ไขงานอย่างละเอียด รวมทั้งให้กำลังใจข้าพเจ้าอยู่เสมอ

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ให้เกียรติเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและมุมมองที่น่าสนใจและประโยชน์ยิ่ง อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กังวล ศุขขิมา อาจารย์ ดร. อุเทน วงศ์สถิตย์ และอาจารย์ ดร. ทรงธรรม ปานสุกัญ ที่สละเวลาอันมีค่ามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และคุณครูทุกคนในชีวิตของข้าพเจ้าที่มอบความรู้ และบ่มเพาะขัดเกลาจนข้าพเจ้ามีความรู้ที่สมบูรณ์ มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้จนถึงทุกวันนี้

ขอขอบคุณบุคลากรหอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ ที่คอยอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์สถานที่ และการสืบค้นข้อมูลในการทำวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณร้านกาแฟ ที่คอยเป็นกำลังหนุนยามที่ข้าพเจ้าหมดสิ้นเรี่ยวแรง

ขอขอบคุณอาจารย์กฤษณะ ลำทะแย อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) ผู้เป็นกัลยาณมิตรของข้าพเจ้าตั้งแต่ปริญญาตรี จนกระทั่งเรียนปริญญาเอกก็อยู่กับข้าพเจ้า ตั้งแต่วันสมัคร วันสอบสัมภาษณ์ อีกทั้งคอยไข่ถามสารทุกข์สุกดิบ และให้กำลังใจข้าพเจ้าตลอดระยะเวลาเรียนอันยาวนาน

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำหรับพจนานุกรมภาษาเขมร ฉบับทุนพระยาอนุমানราชชน คุณ Suy Sreymom เพื่อนชาวกัมพูชาที่คอยให้ข้อเสนอแนะเรื่องคำศัพท์ภาษาเขมร รวมทั้งจัดหาเอกสารประกอบการทำวิจัยส่งมาให้จากประเทศกัมพูชา อาจารย์ดวงธิดา ทารพันธ์ ที่เป็นธุระช่วยแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษด้วยถ้อยคำที่สละสลวยและเป็นวิชาการ

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ หลักสูตรปรัชญาดุซงึ่บัณฑิต สาขาวิชาจาริกภาษาไทยและภาษาตะวันออก รหัส 62 อาจารย์ภัทรพล อาจารย์สิทธิชัย อาจารย์ณัฐพงษ์ และน้อง ๆ หลักสูตรศิลป-ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจาริกภาษาไทยและภาษาตะวันออก รหัส 62 น้องกตัญญูตา น้องนริชัญญ์ ที่ร่วมฝ่าฟัน ช่วยเหลือกันมาตั้งแต่ร่วมชั้นเรียนจนถึงวันสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณน้องป่านที่คอยเป็นกำลังใจ ช่วยเหลือส่งข้าวส่งน้ำ ดูแลบ้านให้ในยามที่ข้าพเจ้าต้องทุ้มเทและใช้สมาธิกับวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และขอขอบคุณกุ่มกิง จุ่งจิง ขุนช้าง สุนัขแสนซื่อสัตย์ที่คอยนั่งเฝ้าข้าพเจ้า และเป็นเพื่อนเล่นคลายเครียดในยามที่หมดไฟ และตีบตันทางปัญญา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ “พระ” ในบ้านของข้าพเจ้า ได้แก่ คุณพ่อพัฒนศิริ ศรีสมศักดิ์ คุณแม่นิศา พักตรสิริ ที่เป็นทั้งกำลังใจ กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ให้ลูกคนนี้สำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุด รวมทั้งคุณย่าเฟื่องฟ้า ศรีสมศักดิ์ คนที่รักสุดหัวใจ แม้ว่าในวันนี้จะไม่ได้อยู่ชื่นชมความสำเร็จอยู่ข้าง ๆ หลานคนนี้แล้ว แต่ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในใจว่า “ปัญญา” ใบนี้นี้ต้องทำให้ย่ายิ้มภูมิใจจากบนทิพย์วิมานสักแห่งหนึ่ง ด้วยรัก

สุทธินันท์ ศรีสมศักดิ์

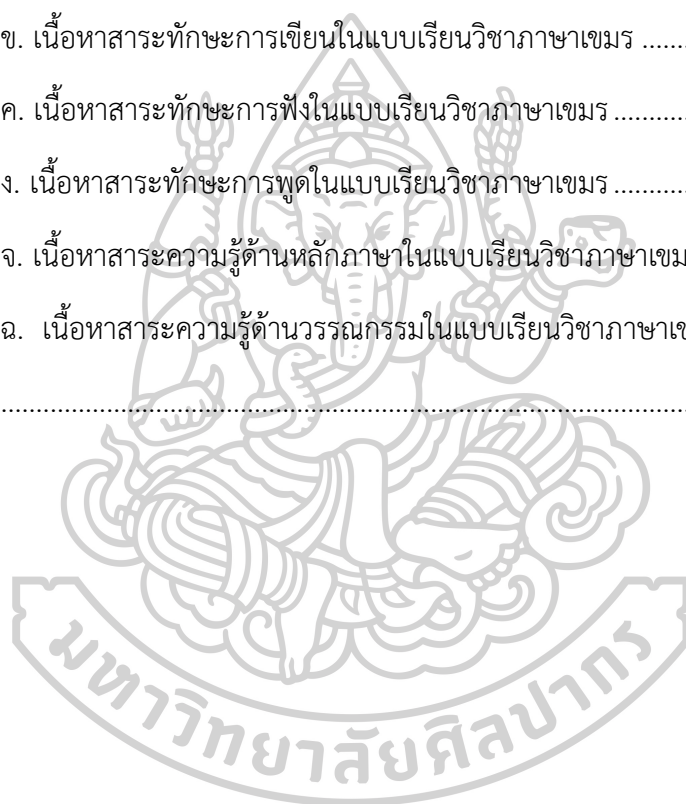

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
วิธีการศึกษา.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
บทที่ 2 ปรัชญาและทฤษฎีการเรียนรู้.....	16
1. หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา.....	16
1.1 หลักสูตรการศึกษาของประเทศกัมพูชา.....	16
1.2 หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา.....	17
2. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของ Benjamin S. Bloom.....	22
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
3.1 การศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรที่ศึกษาด้านเนื้อหา.....	26

3.2 การศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรในด้านแนวคิด.....	27
บทที่ 3 โครงสร้างบทเรียนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	30
1. บทเรียนแบบบูรณาการ.....	30
2. บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้.....	38
3. บทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญ.....	46
บทที่ 4 ทักษะทางภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	64
1. ทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	66
1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการอ่าน.....	66
1.2 การพัฒนาทักษะการอ่าน.....	103
2. ทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	126
2.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการเขียน.....	126
2.2 การพัฒนาทักษะการเขียน.....	131
3. ทักษะการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	185
3.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการฟัง.....	186
3.2 การพัฒนาทักษะการฟัง.....	202
4. ทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	211
4.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการพูด.....	211
4.2 การพัฒนาทักษะการพูด.....	219
บทที่ 5 ความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	246
1. ความรู้ทางหลักภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	246
1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนหลักภาษา.....	247
1.2 การพัฒนาความรู้ทางหลักภาษา.....	297
2. ความรู้ด้านวรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร.....	301
2.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนวรรณกรรม.....	301

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	324
บทสรุป.....	324
ข้อเสนอแนะ	345
รายการอ้างอิง	346
ภาคผนวก.....	352
ภาคผนวก ก. เนื้อหาสาระทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาไทย.....	352
ภาคผนวก ข. เนื้อหาสาระทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาไทย	379
ภาคผนวก ค. เนื้อหาสาระทักษะการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาไทย	397
ภาคผนวก ง. เนื้อหาสาระทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาไทย	406
ภาคผนวก จ. เนื้อหาสาระความรู้ด้านหลักภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาไทย.....	419
ภาคผนวก ฉ. เนื้อหาสาระความรู้ด้านวรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาไทย.....	436
ประวัติผู้เขียน	454

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	31
ตารางที่ 2 แสดงบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (บทที่ 1 – 31)	33
ตารางที่ 3 แสดงข้อบทเรียนทบทวนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	36
ตารางที่ 4 แสดงบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (บทที่ 32 - 81).....	38
ตารางที่ 5 แสดงบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	40
ตารางที่ 6 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	46
ตารางที่ 7 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	47
ตารางที่ 8 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	47
ตารางที่ 9 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	48
ตารางที่ 10 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	48
ตารางที่ 11 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	49
ตารางที่ 12 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	49
ตารางที่ 13 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	49
ตารางที่ 14 แสดงข้อบทเรียนในแบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	50
ตารางที่ 15 แสดงส่วนเนื้อหาของบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1	54
ตารางที่ 16 แสดงส่วนเนื้อหาของบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1	60
ตารางที่ 17 ลักษณะเส้นรูปแบบต่าง ๆ กับการประกอบเป็นตัวอักษร	133

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 หน้าปกแบบเรียนภาษาเขมรอ่าน - เขียน (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) แบบเรียนภาษาเขมร (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) และแบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5)	7
ภาพที่ 2 แสดงการปรับปรุง Bloom's Taxonomy โดย Lorin W. Anderson.....	24
ภาพที่ 3 แสดงโครงสร้างบทเรียนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	34
ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างบทเรียนที่ 4 บทเรียนย้ำเตือนความจำ แบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2	35
ภาพที่ 5 แสดงโครงสร้างบทเรียนทบทวนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	37
ภาพที่ 6 แสดงโครงสร้างบทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้	44
ภาพที่ 7 การเรียนรู้คำศัพท์ในบทเรียนทักษะการอ่าน	45
ภาพที่ 8 แสดงโครงสร้างบทเรียนส่วนต้นของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา	51
ภาพที่ 9 แสดงโครงสร้างบทเรียนส่วนต้นของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา.....	52
ภาพที่ 10 แสดงส่วนการเรียนรู้คำศัพท์สำคัญ และส่วนการพัฒนาความสามารถ ในบทเรียนย่อยการอ่าน.....	59
ภาพที่ 11 ตัวอย่างการสอนอ่านประสมอักษรพยัญชนะต้น ក (พยัญชนะกลุ่มเสียง ក័) และ พยัญชนะต้น គ (พยัญชนะกลุ่มเสียง គ័).....	105
ภาพที่ 12 การสอนอ่านรูปพยัญชนะที่มีเครื่องหมายมุสิกหันต์และเครื่องหมายตรีศัพท์ประกอบ...	108
ภาพที่ 13 การสอนพยัญชนะสะกดในคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม ក័ และการสอนพยัญชนะสะกด ในคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม គ័	109
ภาพที่ 14 การสอนพยัญชนะสะกดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	110
ภาพที่ 15 การสอนเรื่องสระเต็มตัว	111
ภาพที่ 16 การสอนเรื่องพยัญชนะตัวแข็ง (พยัญชนะต้นควบ).....	111

ภาพที่ 17 การสอนเรื่องพยางค์ซ้อน	112
ภาพที่ 18 แบบฝึกหัดสำหรับฝึกอ่านออกเสียงในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.....	114
ภาพที่ 19 การเรียนรู้คำศัพท์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	115
ภาพที่ 20 การเรียนรู้คำศัพท์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	116
ภาพที่ 21 การเรียนรู้คำศัพท์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	117
ภาพที่ 22 แสดงการนำเสนอคำศัพท์ยากหรือศัพท์เฉพาะที่ปรากฏอยู่ส่วนต้นของบทอ่าน เรื่อง “มาเถิง” ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	121
ภาพที่ 23 แสดงเนื้อหาบทเรียนเรื่องการวาดเส้น.....	133
ภาพที่ 24 แสดงเนื้อหาบทเรียนเรื่องสระนิสสัย	135
ภาพที่ 25 แสดงบทเรียนสอนรูปพยัญชนะ ก	136
ภาพที่ 26 รูปแบบการเขียนตัวอักษรบรรจง (អក្សរផ្អែម).....	137
ภาพที่ 27 แบบฝึกหัดการเขียนคำ.....	138
ภาพที่ 28 แบบฝึกหัดการเรียงคำเป็นประโยค.....	141
ภาพที่ 29 แบบฝึกหัดให้ฝึกเขียนย่อหน้า	141
ภาพที่ 30 แบบฝึกหัดฝึกการเขียนอธิบายศัพท์.....	142
ภาพที่ 31 แบบฝึกหัดเขียนพรรณนา	144
ภาพที่ 32 การฝึกเขียนย่อความด้วยการเก็บข้อมูลสำคัญในเรื่อง	148
ภาพที่ 33 แบบฝึกการเขียนลงบันทึกประจำวัน.....	155
ภาพที่ 34 แบบฝึกหัดการเติมคำในบทกวี.....	160
ภาพที่ 35 แบบฝึกหัดการเรียงลำดับวรรคในบทกวี	160
ภาพที่ 36 บทอ่านที่เป็นบทร้อยกรอง และแบบฝึกหัดที่ฝึกเรื่องคำสัมผัสหรือคำคล้องจอง	161
ภาพที่ 37 บทเรียนเรื่องคำคล้องจอง	162
ภาพที่ 38 แสดงการนำเสนอคณะ คำสัมผัสคล้องจอง และแผนผังฉันทลักษณ์ของบทกวี.....	163
ภาพที่ 39 แสดงตัวอย่างเอกสารข้อมูลส่วนตัว	174

ภาพที่ 40 แสดงการนำเสนอคณะ สัมผัสบังคับ และแผนผังฉันทลักษณ์ของบทพินัย	184
ภาพที่ 41 การสอนใช้สัญลักษณ์ในบทร้อยกรอง	184
ภาพที่ 42 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในการฟัง	203
ภาพที่ 43 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในการฟัง	204
ภาพที่ 44 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเขียนเล่าเรื่องจากการฟัง	205
ภาพที่ 45 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อความรู้ความเข้าใจคำศัพท์จากการฟัง	205
ภาพที่ 46 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อการคิดวิเคราะห์จากการฟัง	206
ภาพที่ 47 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์จากการฟัง	207
ภาพที่ 48 แสดงตัวอย่างคำถามวัดความรู้ความเข้าใจจากการฟังในระดับมัธยมศึกษา	208
ภาพที่ 49 แสดงตัวอย่างคำถามวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จากการฟังในระดับมัธยมศึกษา	209
ภาพที่ 50 แสดงตัวอย่างคำที่แสดงลักษณะของสิ่งของ คน สัตว์ และพืชพรรณ	222
ภาพที่ 51 แสดงการสอนสวดท่องคำประพันธ์	242
ภาพที่ 52 แสดงเนื้อหาบทเพลงสระ	248
ภาพที่ 53 แสดงการนำเสนอพยัญชนะตัวเต็มคู่กับพยัญชนะตัวเชิง	250
ภาพที่ 54 การประกอบคำพยางค์เดียวที่มีพยัญชนะต้นเดียว กับ ประสมกับสระ	258
ภาพที่ 55 การประกอบพยางค์คำพยางค์เดียวที่มีพยัญชนะต้นเดียวประสมกับสระและพยัญชนะสะกด	258
ภาพที่ 56 การประกอบพยางค์คำพยางค์เดียวที่มีพยัญชนะต้นควบประสมกับสระและพยัญชนะสะกด	259
ภาพที่ 57 การประกอบพยางค์คำพยางค์ซ้อน	259
ภาพที่ 58 แสดงตารางจำแนกส่วนประกอบของประโยค	271
ภาพที่ 59 แสดงข้อมูลที่ปรากฏในบทเรียนเรื่องสระเชื่อมรูป	273
ภาพที่ 60 แสดงตารางการใช้เครื่องหมายนิคหิต	276
ภาพที่ 61 แสดงตัวอย่างการใช้เครื่องหมายโรบาท	277

ภาพที่ 62 แสดงสัญลักษณ์ถ่ายทอดเสียงแบบสากล.....	279
ภาพที่ 63 แสดงการใช้สัญลักษณ์ถ่ายทอดเสียงแบบสากลถ่ายทอดเสียงคำในภาษาเขมร.....	280
ภาพที่ 64 แสดงการสอนเรื่องเสียงพยัญชนะ.....	280
ภาพที่ 65 แสดงการสอนเรื่องเสียงสระ	281
ภาพที่ 66 แสดงคำคุณศัพท์ที่สร้างมาจากคำนาม	284
ภาพที่ 67 การสอนเรื่องคำสรรพนามเชื่อม	287
ภาพที่ 68 ตัวอย่างคำสังขศัพท์และราชาศัพท์.....	291
ภาพที่ 69 ตัวอย่างประโยคคำสั่ง	293
ภาพที่ 70 แสดงโครงสร้างประโยคเดี่ยว.....	294
ภาพที่ 71 แสดงตัวอย่างการอธิบายโครงสร้างประโยคด้วยแผนภาพกิ่งไม้.....	295
ภาพที่ 72 แสดงตัวอย่างการอธิบายโครงสร้างประโยคเดี่ยวด้วยแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม	295
ภาพที่ 73 แสดงตัวอย่างการอธิบายโครงสร้างประโยคผสมด้วยแผนภาพกิ่งไม้ และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม	296
ภาพที่ 74 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคกรอหรือประโยคความรวม	296
ภาพที่ 75 แสดงตัวอย่างวรรณกรรมประเภทปทานุกรม	302
ภาพที่ 76 แสดงตัวอย่างพจนานุกรม ฉบับสมเด็จพระสังฆราชฯ ๗๖ ๓๖๓.....	304
ภาพที่ 77 แสดงแผนผังชั้นหลักของบทกวี.....	305
ภาพที่ 78 แสดงตัวอย่างและการอธิบายเนื้อหาความรู้เรื่องคำสัมผัส	308

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์นั้นจัดว่าเป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันและพึ่งพากันเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อาทิ ต้องการสิ่งจำเป็นต่อการมีชีวิตอย่างปัจจัยสี่ รวมทั้งปรารถนาความรักและความอบอุ่น ฯลฯ การตอบสนองความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเกิดจากการที่มนุษย์ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และยอมรับซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือที่นำไปสู่การพัฒนากระบวนการความคิด วิธีการ และโครงสร้างทางสังคมที่ช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สังคมมนุษย์สามารถพัฒนาอย่างเป็นระบบและซับซ้อนขึ้นได้เช่นนี้มาจาก “ภาษา” ที่เป็นเครื่องมือสำหรับการใช้ติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด สื่อถึงความปรารถนา รวมไปถึงสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจกันอันดีในสังคม อีกทั้งภาษายังเป็นกลไกสำคัญทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาได้เหนือกว่าสัตว์ชนิดอื่น ๆ เพราะนอกจากมนุษย์เราจะใช้ภาษาเพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานแล้ว ยังสามารถใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ส่งต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553)

ภาษาเป็นวัฒนธรรมที่อยู่ควบคู่กับมนุษย์เรื่อยมา ดังนั้นเมื่อมนุษย์กระจายไปตั้งถิ่นฐานยังที่ต่าง ๆ ก็ย่อมใช้ภาษาเป็นตัวขับเคลื่อนการดำรงชีวิตและสังคมให้สอดคล้องกับบริบททางภูมิศาสตร์ ทัศนคติ คติความเชื่อ ฯลฯ ส่งผลให้ภาษาของมนุษย์ในแต่ละสังคมมีอัตลักษณ์แตกต่างกันไป การจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้นั้น มนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาที่สังคมนั้น ๆ ใช้สื่อสารกัน ภาษาจึงมีอีกบทบาทหนึ่งคือเป็นเครื่องมือในการแสดงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน อีกทั้งยังแสดงถึงความเจริญทางด้านอารยธรรม ทั้งนี้เห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงยุคหลังอาณานิคมที่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อได้รับเอกราชจากชาติตะวันตกแล้ว หลายประเทศได้พยายามสร้างอัตลักษณ์ของประเทศด้วยการสถาปนาภาษาประจำชาติหรือภาษาราชการขึ้น (โสภณา ศรีจำปา, 2559) เช่น ประเทศเมียนมาร์ใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาประจำชาติ ประเทศอินโดนีเซียใช้ภาษาบาฮาซาเป็นภาษาประจำชาติ ประเทศกัมพูชาใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาประจำชาติ เป็นต้น ภาษาประจำชาติจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการสร้างรัฐชาติที่ต้องประกอบความสามัคคีเชื่อมโยงผู้คนภายในประเทศให้รวมกันเป็นหนึ่งเดียว อันจะช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นทางด้านอธิปไตยของชาติ รวมทั้งแสดงออกมิตัวตนในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน

การที่แต่ละประเทศจะกำหนดภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นภาษาประจำชาติที่ใช้ในราชการของรัฐได้นั้นจะต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน อาทิ การพัฒนามาตรฐานของภาษาทั้งระบบเสียงและระบบตัวเขียน รวมทั้งยังต้องดำเนินการเผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนในประเทศ แต่กว่าจะเสร็จสมบูรณ์ได้ บางกรณีก็ต้องต่อสู้กับอิทธิพลของชาติผู้ปกครอง ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศหนึ่งที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศฝรั่งเศสในช่วงการล่าอาณานิคมเมื่อ ค.ศ. 1863 (พ.ศ. 2406) ในครั้งนี้ นอกจากกัมพูชาจะต้องยอมรับการปฏิรูประบบการเมือง และระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลฝรั่งเศสเห็นสมควรแล้ว ยังต้องตกอยู่ภายใต้ภารกิจสร้างอารยะ (mission civilisatrice) ที่ต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของกัมพูชาให้เป็นอย่างฝรั่งเศส (มิตต ททรัพย์ผุด et al., 2560) ดังจะเห็นได้จากความพยายามจัดตั้งโรงเรียนแบบฝรั่งเศสขึ้นในกรุงพนมเปญเมื่อ ค.ศ. 1873 (พ.ศ. 2416) เพื่อสร้างบุคลากรชาวเขมรที่มีความรู้ด้านภาษาฝรั่งเศสและวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาทำงานในระบบราชการอาณานิคมของตน ทั้งนี้ในช่วงแรกโรงเรียนแบบฝรั่งเศสยังมีจำนวนไม่มากและไม่ได้รับความนิยมจากชาวเขมรที่ยังคงส่งลูกหลานไปเรียนกับพระสงฆ์ที่วัด จนกระทั่งใน ค.ศ. 1918 (พ.ศ. 2461) ฝรั่งเศสได้ประกาศใช้แผนการศึกษาอินโดจีนของฝรั่งเศสซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านการศึกษาที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม (ยิ่งยศ บุญจันทร์, 2561) ประกาศฉบับนี้ได้สร้างระบบการศึกษาที่เป็นแบบแผนให้แก่กัมพูชา เพราะเป็นการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรตามแบบโรงเรียนในประเทศฝรั่งเศส อีกทั้งยังให้ใช้ภาษาฝรั่งเศสในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมดด้วย (เบ็ช ฤกษ์, 2003)

นอกจากการจัดระบบทางการศึกษาแล้ว ฝรั่งเศสยังแผ่ขยายอิทธิพลทางวัฒนธรรมของตนเข้าครอบงำวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณกรรมเขมรอันเป็นอัตลักษณ์สำคัญของประเทศกัมพูชา ดังเช่นการที่ยอร์จ โกติเยร์ (Georges Gautier) ข้าหลวงชาวฝรั่งเศสได้พยายามบังคับใช้ตัวอักษรโรมันแทนตัวอักษรเขมรใน ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) ซึ่งได้สร้างแรงต่อต้านอย่างหนักจากชาวเขมร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหล่าปัญญาชน รวมไปถึงสถาบันสงฆ์ซึ่งเป็นสถาบันระดับสูงของชาติและเป็นแหล่งศึกษาเล่าเรียนของชาวเขมรมาตั้งแต่อดีต ด้วยเล็งเห็นว่าภาษาเขมรและตัวอักษรเขมรนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่คนในชาติพึงตระหนัก การกระทำของยอร์จ โกติเยร์นี้ถือว่าเป็นการทำลายระบบการศึกษาแบบจารีต และบั่นทอนคุณลักษณะที่สำคัญทางอารยธรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยเมืองพระนคร (แซนด์เลอร์ ดี., 2546, p. 267)

ท่ามกลางการแผ่ขยายอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมของฝรั่งเศสในประเทศกัมพูชา ประชาชนชาวเขมรได้พยายามอย่างยิ่งยวดที่จะรักษาอัตลักษณ์และคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรมของตนมาโดยตลอด เห็นได้จากการตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่สร้างมาตรฐานให้แก่ภาษาเขมร โดยเริ่มต้นใน ค.ศ. 1915 (พ.ศ. 2458) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ค.ศ. 1904 - 1927) ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งกรมขุนมุนชาติเขมร (ក្រុមជំនុំជាតិខ្មែរ) เพื่อจัดทำพจนานุกรมภาษาเขมร ปรับปรุงการสะกดคำแบบ

ใหม่ซึ่งเป็นการปรับตัวอักษรให้เขียนได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับคำภาษาบาลีสันสกฤตที่มีจำนวนมากใน ภาษาเขมร (อิบตี บัวคำศรี, 2547) ต่อมาใน ค.ศ. 1934 (พ.ศ. 2477) มีการจัดตั้งคณะกรรมการ วัฒนธรรม (คณะ: កម្មការវប្បធម៌) เพื่อบัญญัติศัพท์เทคนิคใหม่ ๆ เป็นภาษาเขมร เช่น รัฐบาล (រដ្ឋាភិបាល) ธนาการ (ធនាគារ) เป็นต้น (คณะ: កម្មាធិការជាតិភាសាខ្មែរ, 2018: 1) เมื่อประเทศ กัมพูชาได้รับเอกราชใน ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) และสถาปนาเป็นราชอาณาจักรกัมพูชา นโยบายอัน เข้มแข็งที่จะสร้างอัตลักษณ์ของชาติกัมพูชาได้ดำเนินต่อมา ที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนคือการกำหนดให้ ภาษาเขมรเป็นภาษาราชการ แต่อย่างไรก็ตามภาษาฝรั่งเศสก็ยังเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อทางราชการ จนกระทั่งใน ค.ศ. 1967 กระทรวงการศึกษาแห่งชาติ (ក្រសួងអប់រំជាតិ) ได้จัดตั้งคณะกรรมการธิการ แห่งชาติเขมรยานกรรม¹ (คณะ: កម្មាធិការជាតិខេមរយានកម្ម) ขึ้น เพื่อเสริมสร้าง “ความเป็นเขมร” (Khmerization) ให้แก่ประเทศกัมพูชา โดยมีบทบาทสำคัญในการทำให้ภาษาเขมรมีมาตรฐานมาก ขึ้น และผลักดันให้มีการใช้ภาษาเขมรอย่างแพร่หลาย รวมทั้งทำหน้าที่บัญญัติศัพท์ภาษาเขมรขึ้นมาใช้ แทนภาษาฝรั่งเศส นอกจากนี้คณะกรรมการแห่งชาติเขมรยานกรรมยังมีบทบาทสำคัญต่อการ จัดระบบการศึกษาของกัมพูชาที่มุ่งเน้นหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาเขมรเป็นภาษา หลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไปที่ครูจะต้องสอนเนื้อหาทุกวิชาเป็นภาษาเขมร ตลอดจนใช้ตัวอักษรเขมรเขียนคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศอีกด้วย สะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและเป็นมาตรฐานให้แก่ภาษาเขมร²

อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายของคณะกรรมการธิการเขมรยานกรรมได้สิ้นสุดในสมัย กัมพูชาประชาธิปไตยที่ปกครองโดยกลุ่มเขมรแดงระหว่าง ค.ศ. 1975 - 1979 (พ.ศ. 2518 - 2522) เพราะกลุ่มเขมรแดงได้ทำลายระบบโครงสร้างทางสังคม รวมไปถึงระบบการศึกษาในโรงเรียนของ กัมพูชาลงอย่างสิ้นเชิง ความสำคัญของภาษาเขมรและการศึกษาของรัฐนั้นไม่มีการกล่าวถึงใน รัฐธรรมนูญแห่งชาติในช่วงสมัยนี้ ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มเขมรแดงเห็นว่าแบบแผนภาษาเขมรที่ได้รับการ ปรับปรุงในช่วงก่อนหน้านี้ไม่ได้จำเป็นสำหรับสังคมใหม่ตามแนวคิดของกลุ่มเขมรแดง (Thong, 1985) การเรียนการสอนภาษาเขมรจึงได้หยุดชะงักลงตามการล่มสลายของระบบการศึกษาในโรงเรียน เด็ก

¹ เขมรยานกรรม (เข-มะ-ระ-ยา-นะ-กำ) เป็นนโยบายที่กำหนดให้ภาษาเขมรเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอนของประเทศกัมพูชา

² แนวคิดนี้สอดคล้องกับชาร์ล เอฟ คีส์ (Charles F. Keyes) ศาสตราจารย์ทางด้านมานุษยวิทยาที่ได้ ศึกษา “การเมืองของภาษาในประเทศไทยและลาว” เสนอความคิดเกี่ยวกับการสร้างภาษาประจำชาติในรัฐชาติ สมัยใหม่ว่าการรู้หนังสือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างภาษาของชาติให้เป็นมาตรฐาน ทั้งนี้ กระบวนการสร้าง มาตรฐานให้แก่ภาษาประจำชาตินั้นย่อมขึ้นอยู่กับตำราเรียนต่าง ๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐ (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2550: 290-291)

ทั้งนี้กว่าที่ระบบการศึกษาของประเทศกัมพูชาจะใช้รูปแบบเอกเช่นปัจจุบันนี้ได้ผ่านตั้งแต่การปฏิรูปเพื่อปรับเปลี่ยนแก้ไขหลักสูตรอยู่หลายครั้งนับตั้งแต่สิ้นสุดการปกครองระบอบกัมพูชาประชาธิปไตย ได้แก่ การปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1979 - 1986, การปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1986 - 1996, การปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1997 - 2004, การปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 2005 - 2015 และการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 2016

ในการปฏิรูปการศึกษาแต่ละครั้งนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬา (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា หรือ Ministry of Education, Youth and Sport: MoEYS) ได้วางแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา และมีนโยบายว่าเด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับความรู้และทักษะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬาได้ให้ความสำคัญกับวิชาภาษาเขมรมาโดยตลอด เห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของประเทศกัมพูชา ปี 2019 - 2023 (ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រវិស័យអប់រំ ឆ្នាំ ២០១៩ - ២០២៣) ที่ได้ระบุความรู้และทักษะที่ผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น⁶พึงมีและต้องได้รับการพัฒนา ได้แก่ การอ่านภาษาเขมร การเขียนภาษาเขมร คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์) (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា, 2018h) เป็นที่น่าสังเกตว่าการอ่านภาษาเขมรและการเขียนภาษาเขมรนั้นเป็นความรู้และทักษะที่ปรากฏในทุกช่วงชั้น สะท้อนให้เห็นว่าวิชาภาษาเขมรเป็นวิชาที่สำคัญเป็นอย่างมากที่จะช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอกับความต้องการของชาติ

หลักสูตรการศึกษาของประเทศกัมพูชาได้ระบุถึงความสำคัญของภาษาเขมรว่าเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ ฉะนั้นการมีความรู้ ความเข้าใจในภาษาเขมร รู้จักการใช้คำ รวมถึงการร่วมกันรักษา และยกระดับคุณค่าของภาษาและอักษรเขมรจึงถือเป็นหน้าที่และความภูมิใจของชาติ นอกจากนี้ยังเล็งเห็นว่าการเรียนรู้ภาษาเขมรจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ดังที่คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรวิชาภาษาเขมร (គណៈកម្មការនីតិវិធីសិក្សាមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ, 2006: អារម្ភកម្ម) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาภาษาเขมรไว้ว่า

ភាសាខ្មែរមិនត្រឹមតែជាភាសាប្រើប្រាស់សំរាប់ការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាប្រចាំថ្ងៃ

ប៉ុណ្ណោះទេ តែសំខាន់ជាងនេះទៅទៀត ភាសាខ្មែរជាភាសាផ្លូវការ ដែលគេប្រើក្នុងកិច្ចការ

រដ្ឋ និងជាភាសាធរណីសំរាប់សិក្សាមុខវិជ្ជាដទៃទៀត

⁶ ช่วงชั้นที่แผนยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของประเทศกัมพูชา ค.ศ. 2019 - 2023 กำหนดให้มีการวัดความรู้และทักษะที่ผู้เรียนพึงมีนั้นมี 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาษาเขมรไม่ใช่เป็นเพียงภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่านั้น ภาษาเขมรยังเป็นภาษาราชการที่ใช้ในกิจการของรัฐและใช้เป็นเครื่องมือสำหรับศึกษาวิชาการแขนงอื่น ๆ ด้วย

ด้วยความสำคัญของภาษาเขมรเช่นนี้ ในหลักสูตรปัจจุบัน ค.ศ. 2016 กระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬาจึงได้บรรจุวิชาภาษาเขมรไว้ในทุกระดับชั้น โดยมีระยะเวลาเรียนในแต่ละช่วงชั้นที่แตกต่างกัน ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 เรียนวิชาภาษาเขมร 13 คาบ⁷ ต่อสัปดาห์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เรียนวิชาภาษาเขมร 9 คาบต่อสัปดาห์ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เรียนวิชาภาษาเขมร 7 คาบต่อสัปดาห์ ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 นั้นมีการแบ่งออกสายการเรียนออกเป็น 2 สาย ได้แก่ สายสังคมศาสตร์ และสายวิทยาศาสตร์ โดยสายสังคมศาสตร์เรียนวิชาภาษาเขมร 6 คาบต่อสัปดาห์ และสายวิทยาศาสตร์เรียนวิชาภาษาเขมร 5 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ในรายละเอียดของหลักสูตรภาษาเขมร (คัมภีร์สิทธิบัญญัติคัมภีร์วิชาภาษาเขมร) ยังได้กำหนดสัดส่วนโดยประมาณในการเรียนรู้ทักษะและความรู้ต่าง ๆ ทางภาษาเขมรตลอดหลักสูตรของแต่ละชั้นปีการศึกษาไว้ดังนี้ คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เรียนการอ่าน และการเขียน อย่างละร้อยละ 30 ของเวลาเรียนภาษาเขมรทั้งหมด ส่วนการฟัง การพูด หลักภาษา⁸ และการใช้ภาษา อย่างละร้อยละ 10 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 แม้ว่าทั้งสองสายการเรียนจะใช้เวลาเรียนภาษาเขมรในหนึ่งสัปดาห์ไม่เท่ากัน แต่ก็กำหนดสัดส่วนในการเรียนรู้ทักษะและความรู้ต่าง ๆ ทางภาษาเขมรใน 1 ปีการศึกษาไว้เท่ากัน คือ เรียนการอ่าน และการเขียน อย่างละร้อยละ 35 ส่วนการฟัง การพูด และหลักภาษา อย่างละร้อยละ 10 การกำหนดระยะเวลาและอัตราส่วนของทักษะความรู้ในการเรียนวิชาภาษาเขมรข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าภาษาเขมรเป็นทักษะที่ต้องได้รับฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ศาสตร์แขนงอื่น ๆ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐาน รวมทั้งสร้างตระหนักถึงคุณค่าในฐานะวัฒนธรรมสำคัญของชาติอีกด้วย

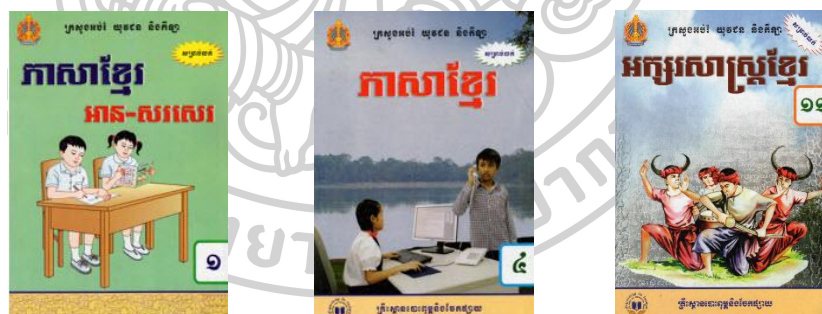
ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรเพื่อให้เยาวชนของชาติมีความรู้ความสามารถทางภาษาอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่ประเทศชาติต้องการนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่แบบเรียน (Textbook) อันเป็นหนังสือที่กำหนดให้ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีเนื้อหาและวิธีการที่รัฐบาลได้เห็นชอบว่ามีบทบาทสำคัญในฐานะที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เป็นมาตรฐานให้แก่ผู้เรียน แบบเรียนสอนภาษานั้นมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูมีแบบแผนในการสอนภาษาได้อย่างถูกต้องชัดเจนและเป็นระบบตรงตามที่หลักสูตรกำหนด

⁷ คาบเรียนของประเทศกัมพูชา 1 คาบเท่ากับ 40 นาที

⁸ ความรู้ทางด้านหลักภาษา ในหลักสูตรวิชาภาษาเขมรใช้คำว่า “เบญจกรรม”

นอกจากนี้ยังเป็นแบบจำลองภาษาที่ผู้เรียนพึงรู้ เหมาะสมกับวัย และสามารถนำไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Richards, 2001) ทั้งในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคต เมื่อแบบเรียนมีความสำคัญต่อการสร้างเรียนรู้ทางภาษาให้แก่ผู้เรียนเช่นนี้ ครูผู้สอนหรือผู้ใช้แบบเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก็ควรทราบถึงกลไกการทำงานของแบบเรียนภาษาด้วย

จากการศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรที่จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ ยูเวน และ กิฬตามหลักสูตรการศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันเบื้องต้นพบว่าแบบเรียนวิชาภาษาเขมรที่ใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาชั้นนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 แบบเรียนภาษาเขมรที่มีลักษณะเน้นทักษะการอ่านและการเขียน ใช้ชื่อว่า “แบบเรียนภาษาเขมรอ่าน - เขียน” (សៀវភៅភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ) สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ระดับที่ 2 แบบเรียนภาษาเขมรที่ไม่ได้เจาะจงทักษะด้านใดด้านหนึ่ง ใช้ชื่อว่า “แบบเรียนภาษาเขมร” (សៀវភៅភាសាខ្មែរ) สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 4 และระดับที่ 3 แบบเรียนวิชาภาษาเขมรที่เน้นเนื้อหาทางด้านวรรณกรรม ใช้ชื่อว่า “แบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร” (សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6 ทั้งนี้ แม้ว่าแบบเรียนภาษาเขมรทั้ง 3 ระดับดังกล่าวจะมุ่งเน้นความรู้และทักษะที่แตกต่างกันตามแต่ละช่วงวัย แต่ก็ยังนำเสนอเนื้อหาที่เป็นทักษะความรู้ครอบคลุมทักษะทุกด้านของภาษาเขมร นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนของประเทศก็มพบูชาได้รู้จักรากเหง้าทางวัฒนธรรมเขมรมากยิ่งขึ้นด้วย

ภาพที่ 1 หน้าปกแบบเรียนภาษาเขมรอ่าน - เขียน (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) แบบเรียนภาษาเขมร (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) และแบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5)

แบบเรียนภาษาเขมรอ่าน - เขียน (សៀវភៅភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 เป็นแบบเรียนที่เน้นให้ความรู้และทักษะทางการอ่านและการเขียน โดยเนื้อหาในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะเริ่มจากการทำความรู้จักและฝึกเขียนเส้นรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานของรูปตัวอักษร รวมทั้งการประสมคำ เรียนรู้คำศัพท์ ฝึกอ่านและเขียนประโยคง่าย ๆ และอ่านข้อความขนาดสั้นซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคำที่ได้สอนไป ส่วนแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3

จะเน้นบทอ่านมากขึ้น และมีหลากหลายรูปแบบทั้งร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง อันช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่ผู้เรียน ในบทอ่านแต่ละบทจะมีคำถามท้ายเรื่องและแบบฝึกหัดเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ และฝึกทักษะการเขียนตอบคำถามด้วย นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่เป็นความรู้ทางหลักภาษาและวรรณกรรม อาทิ ชนิดของคำ การวิเคราะห์ตัวละครเบื้องต้นจากบทอ่าน เป็นต้น แม้ว่าแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จะมีชื่อว่าแบบเรียนอ่านเขียนภาษาเขมร แต่ก็มีส่วนของการเรียนรู้ฝึกทักษะการฟังและการพูดด้วย โดยเรื่องที่ฟังจะเป็นนิทานขนาดสั้นให้ผู้เรียนจับประเด็นแล้วตอบคำถาม ส่วนทักษะการพูดนั้นจะเน้นการเรียนรู้การใช้ภาษาในการสนทนาในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดแนะนำเพื่อนให้รู้จักกัน การพูดเล่าเรื่องสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้ในแบบเรียนอ่าน-เขียนนี้ได้ระบุระยะเวลาในการสอนแต่ละบทเรียน ซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนสามารถวางแผนจัดการการสอนได้อย่างเหมาะสมและสามารถสอนเนื้อหาได้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด

แบบเรียนภาษาเขมร (សៀវភៅភាសាខ្មែរ) เป็นรูปแบบของแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ให้ความสำคัญกับทักษะทุกด้าน ทั้งทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง และทักษะการพูด รวมทั้งความรู้ด้านหลักภาษา และวรรณกรรม ทั้งนี้โครงสร้างของแบบเรียนภาษาเขมรนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 บท แต่ละบทแสดงแนวคิดสำคัญที่ปรารถนาจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นเกณฑ์ โดยจะสะท้อนผ่านข้อบทเรียนและบทนำเรื่องซึ่งปรากฏอยู่ที่ส่วนต้นของบทเรียน แล้วมีการแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นบทเรียนย่อยที่นำเสนอประเด็นความรู้ทักษะต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญของบท เช่น แบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 มีชื่อว่า “กีฬาและนันทนาการ” (កីឡានិងនันทนาการ) บทนำเรื่องกล่าวถึงความนิยมเล่นกีฬาและการละเล่นของชาวเขมรและประโยชน์ที่ได้จากการเล่นกีฬา เป็นการชี้ให้เห็นว่าในบทเรียนนี้ผู้เรียนจะได้รู้จักกีฬาและการละเล่นชนิดต่าง ๆ รวมทั้งเห็นประโยชน์ของการเล่นกีฬาด้วย บทเรียนนี้ประกอบด้วย บทเรียนย่อยการอ่าน ที่นำเสนอบทอ่านที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการละเล่น อาทิ “ยาริ ดุแลน้อง” (យ៉ារី ដូល្លង់) ที่เล่าถึงน้องของยาริได้เล่นสนุกจนเกิดอุบัติเหตุ เมื่อพ่อและแม่ทราบเรื่องจึงตักเตือนให้เห็นเล่นอย่างระมัดระวังและเลือกเล่นในสิ่งที่มีประโยชน์และปลอดภัย บทเรียนย่อยการเขียน เป็นการฝึกเขียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน รวมทั้งฝึกแต่งประโยคหรือเติมคำที่เกี่ยวข้องกับกีฬาการละเล่น บทเรียนย่อยการฟัง นำเสนอบทฟังเรื่องกระต่ายกับหอยทาก (ទន្សាយនិងខ្សែង) ที่กล่าวถึงกระต่ายท้าแข่งวิ่งกับหอยทาก บทเรียนย่อยการพูด เป็นการฝึกพูดแนะนำเกี่ยวกับการละเล่น (ការណែនាំអំពីការលេងល្បែង) บทเรียนย่อยหลักภาษา นำเสนอเรื่องคำนามสามัญ ซึ่งคำนามสามัญในตัวอย่างประโยคที่เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับกีฬา เช่น การเล่นเกมทำให้มีสุขภาพดี (ការលេងកីឡានាំឱ្យមានសុខភាពល្អ), เด็กผู้หญิงชอบเล่นหมากเก็บ ส่วนเด็กผู้ชายชอบเล่นฟุตบอล (កុមារីចូលចិត្តលេងក្រែះ ឯកុមារចូលចិត្តលេងបាល់ទាត់) เป็นต้น และบทเรียนย่อยวรรณกรรม ให้ความรู้เรื่องเหตุการณ์ของเรื่อง (ព្រឹត្តិការណ៍នៃរឿង) เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญที่

ปรากฏในบทอ่านต่าง ๆ การใช้โครงสร้างของแบบเรียนเช่นนี้ นอกจากผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนแล้วยังได้รับความรู้เพิ่มเติมอีกด้วย

แบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร (សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6 เป็นแบบเรียนที่เน้นให้ความรู้ทางด้านวรรณกรรมของประเทศกัมพูชา และต่างประเทศ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อันน่าภูมิใจของชาติ ทั้งนี้ แบบเรียนยังคงใช้รูปแบบเดียวกับแบบเรียนภาษาเขมร (សៀវភៅភាសាខ្មែរ) คือแบ่งเนื้อหาเป็น 10 บท แต่ละบทเรียนแบ่งเป็นบทเรียนย่อยที่นำเสนอความรู้ครอบคลุมทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด หลักภาษา โดยใช้เนื้อหาทางวัฒนธรรมหรือตัวบทวรรณกรรมเป็นตัวตั้งแล้วนำทักษะที่ต้องเรียนรู้มาเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญของบทเรียน อาทิ แบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 7 มีชื่อว่า “อักษรศาสตร์และวรรณกรรมเขมร” (អក្សរសាស្ត្រនិងអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ) บทเรียนย่อยการอ่านนำเสนอเนื้อหาบทอ่านเรื่อง “วรรณกรรมเขมร” (អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ) เพื่อให้รู้จักลักษณะสำคัญและประเภทของวรรณกรรมเขมร บทเรียนย่อยการเขียนและการพูดนั้นมีเนื้อหาเดียวกันคือสอนเรื่องการโฆษณาเชิญชวน (ការបោសសាបព្រះបញ្ចូល) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียนบทโฆษณา และพูดนำเสนอการขายสินค้า ส่วนความรู้ด้านหลักภาษา พบว่ามีเนื้อหาการนำเสนอเนื้อหาที่อิงแนวภาษาศาสตร์มากขึ้น เช่นเรื่อง “เสียงพยัญชนะ” (សូរព្យញ្ជនៈ) ที่นำเสนอการจำแนกเสียงพยัญชนะตามลักษณะของลมและลักษณะการเปล่งเสียงซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของภาษาเขมรได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และความรู้เรื่องวรรณกรรม ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายและลึกซึ้ง เช่นแนวคิดเรื่องกาลบรรยายกาศ (កាលអាកាស) ความสมจริงของเนื้อเรื่อง (លក្ខណៈត្រឹមត្រូវ) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้แต่ง (អ្នកនិពន្ធ) ช่วงเวลาการประพันธ์ (កាលកំណត់ត្រា) สภาพแวดล้อมทางสังคม (សង្គមបរិយាកាស) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมความรู้ทางวรรณกรรมและการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของผู้เรียน

ทั้งนี้ แบบเรียนวิชาภาษาเขมรทั้ง 12 ระดับชั้นนั้นมีโครงสร้างการจัดวางเนื้อหาในบทเรียนมีลักษณะที่หลากหลาย โดยแต่ละรูปแบบมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เพียงแต่สะท้อนแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงแนวคิดและวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่แฝงอยู่ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร อันมีเป้าหมายร่วมกันคือ การพัฒนาความสามารถทางภาษาเขมรของผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศกัมพูชาในยุคปัจจุบัน

การวิจัยเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาภาษาเขมรตามหลักสูตรปัจจุบันในประเทศไทยนั้น มีผู้ได้ศึกษาไว้หลายคน ดังเช่น งานวิจัยของชาญชัย คงเพ็ญธรรม (2555) เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของพระราชอาณาจักรกัมพูชา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหาในบทอ่าน ลักษณะและประเภทของคำประพันธ์ รวมทั้งศึกษาโลกทัศน์

วิธีคิดของชาวกัมพูชา และคุณธรรม แนวคิดแฝงอันสะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สังคมกัมพูชาคาดหวังที่ปรากฏในบทอ่าน⁹ งานวิจัยของถาวรธรรม ศรีรัตนโชติชัย (2562) เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์แบบเรียนภาษาเขมรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา” งานวิจัยนี้เน้นศึกษาเนื้อหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานวิจัยที่ต่อยอดจากงานวิจัยของชาญชัย กล่าวคือ เป็นการศึกษาแบบเรียนภาษาเขมรในชุดเดียวกันแต่ต่างระดับชั้น โดยได้ศึกษาองค์ประกอบของแบบเรียน และเนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียน อีกทั้งยังวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์และความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาชาติและแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของกัมพูชาด้วย ทั้งนี้จะเห็นว่างานวิจัยทั้งสองเรื่องข้างต้นมุ่งเน้นไปที่การศึกษาด้านสาระของเนื้อหาและนัยแฝงที่ปรากฏในบทเรียนมากกว่าทักษะการสอนภาษาเขมร ผู้วิจัยอีกคนที่ศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชุดนี้เช่นเดียวกันก็คือ สัพพัญญู สุขพิระวัฒนกุล (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง “แบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา: วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชุดคำและเจตนาอันนำไปสู่การตีความชุดความคิดแฝงในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 นับเป็นงานวิจัยที่มีแนวทางการศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรที่น่าสนใจ เพราะเป็นการนำแนวคิดทฤษฎีทางภาษาศาสตร์เข้ามาศึกษาวิเคราะห์แบบเรียน

สิริลักษณ์ ศรีราม (2561) เป็นอีกคนที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแบบเรียนภาษาเขมร แต่งานวิจัยนี้เลือกศึกษาแบบเรียนในช่วง ค.ศ. 1987 - 1992 ซึ่งเป็นแบบเรียนฉบับก่อนหน้าแบบเรียนภาษาเขมรที่ใช้อยู่มาจนถึงปัจจุบัน ในงานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์รูปแบบและสาระของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 - 3 ของกัมพูชา ค.ศ. 1987 - 1992” นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและวิเคราะห์สาระของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับชั้นปีที่ 1 - 3 ที่ตีพิมพ์ในช่วง ค.ศ. 1987 - 1992 สิริลักษณ์ได้ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบหนังสือเรียนที่ยังได้รับอิทธิพลจากฝรั่งเศส และวิเคราะห์ให้เห็นถึงวิธีการสอนทักษะต่าง ๆ ในหนังสือเรียนภาษาเขมรทั้งการประสมคำ การสอนคำศัพท์ ประโยค และหมวดคำ รวมทั้งวิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระทางด้านภาษาของหนังสือเรียนภาษาเขมรซึ่งเป็นบทบาทหลักของแบบเรียนสอนภาษา ทำให้เห็นระเบียบวิธีการสอนภาษาเขมรในช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ของประเทศกัมพูชา และชี้ให้เห็นแนวทางในการศึกษากลวิธีการสอนทักษะทางด้านภาษาเขมรสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในช่วง ค.ศ. 1987 - 1992

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนภาษาเขมรในยุคปัจจุบันก็พบว่ามีทิศทางการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์เนื้อหา สาระ และแนวคิดที่สอดแทรกอยู่ในบทอ่านของ

⁹ หนังสือเรียนภาษาเขมรนี้เป็นฉบับที่ได้รับการปรับปรุงในช่วง ค.ศ. 1996 - 1997 และได้พัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม, 2555: 4)

แบบเรียนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจในการตีความเนื้อหาเชิงอุดมการณ์ รวมทั้งบริบททางสังคมและวัฒนธรรม แม้ว่าจะมีการวิเคราะห์ทักษะทางด้านภาษาในระดับหนึ่ง กล่าวคือ การจำแนกประเภทของเนื้อหาบทเรียนออกเป็นทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด พร้อมทั้งแจกแจงรายละเอียดว่าทักษะภาษาเหล่านั้นว่าสอนเรื่องอะไร แต่ก็ยังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับโครงสร้างของการนำเสนอเนื้อหาในแบบเรียนที่มีความหลากหลาย และมีลักษณะเฉพาะในการจัดวางเนื้อหาและกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน รวมทั้งกระบวนการพัฒนาทักษะความรู้ด้านภาษาเขมร อันเป็นเป้าประสงค์หลักของแบบเรียนภาษาอย่างเป็นระบบ ฉะนั้นการศึกษาในประเด็นดังกล่าวจะช่วยเพิ่มมิติที่รอบด้านให้แก่การศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

จากการศึกษาเบื้องต้น แบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชาฉบับหลักสูตรปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาเขมรในสังคมกัมพูชาท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปิดรับวัฒนธรรมจากต่างชาติและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาอย่างไม่ขาดสาย รวมทั้งความพยายามขับเคลื่อนทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของกัมพูชาไปสู่เวทีโลก ทำให้ผู้วิจัยสนใจว่าแบบเรียนในแต่ละระดับชั้นมีวิธีการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านภาษาเขมรอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนชาวกัมพูชาสามารถใช้ภาษาเขมรได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีศิลปะในการถ่ายทอด โดยผู้วิจัยจะนำทฤษฎีการเรียนรู้ของ Benjamin S. Bloom (Bloom's Taxonomy) ซึ่งแบ่งเป็น 6 ชั้น มาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์แบบเรียน ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงระเบียบวิธีหรือกระบวนการในการพัฒนาความรู้ความคิดทางด้านภาษาเขมรอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา
2. เพื่อศึกษาเนื้อหาความรู้ด้านทักษะทางภาษาที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา
3. เพื่อศึกษาเนื้อหาความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณกรรมที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาด้านภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา” นี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีลำดับขั้นการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาบริบททางการศึกษาและหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนของประเทศกัมพูชาที่เผยแพร่โดยกระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬา

3. ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของ Benjamin S. Bloom

4. แพลและศึกษาเนื้อหาของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6¹⁰ โดยใช้พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับพจนานุกรมพระยาอนุนามราชธน, LEXICON OF LINGUISTICS AND LITERATURE Khmer-English-French (2013), វចនានុក្រម ខ្មែរ-អង់គ្លេស ของ Robert K. Headley (1977) และสัทธานุกรมภาษาเขมร (2014) รวมทั้งสอบถามกับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้บอกภาษาชาวกัมพูชา

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์โครงสร้างของบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

5.2 วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาทักษะทางภาษาและความรู้ต่าง ๆ ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาทักษะความรู้ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ความรู้ด้านหลักภาษา และความรู้ด้านวรรณกรรม

5.3 วิเคราะห์เนื้อหาทางด้านภาษาจากแบบเรียนภาษาวิชาเขมร ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ 6 ชั้นของ Benjamin S. Bloom (Bloom's Taxonomy) ซึ่งได้รับการปรับปรุงใหม่โดย Lorin W. Anderson และ David R. Krathwohl มาปรับใช้ เพื่อศึกษาเนื้อหาความรู้และทักษะทางภาษาเขมรในแบบเรียนต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. เรียบเรียงผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผล

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรตามหลักสูตรการศึกษาของประเทศกัมพูชาฉบับปัจจุบันที่จัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬา (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា) จำนวน 12 เล่ม ฉบับปีที่พิมพ์ ค.ศ. 2016 แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา 6 เล่ม และระดับมัธยมศึกษา 6 เล่ม ได้แก่

1. แบบเรียนภาษาเขมร อ่าน-เขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ្នាក់ទី ១)
2. แบบเรียนภาษาเขมร อ่าน-เขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ្នាក់ទី ២)
3. แบบเรียนภาษาเขมร อ่าน-เขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ្នាក់ទី ៣)
4. แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៤)

¹⁰ ดูข้อตกลงเบื้องต้น 1

5. แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៥)
6. แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៦)
7. แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៧)
8. แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៨)
9. แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៩)
10. แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ១០)
11. แบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ថ្នាក់ទី

๑๑)

12. แบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ថ្នាក់ទី

๑๒)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การแบ่งระดับชั้นการศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศกัมพูชา ใช้ระบบ 12 ชั้นปี โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ไปจนถึงชั้นปีที่ 12 แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ชั้นปีที่ 1 - 6 คือระดับประถมศึกษา (បឋមសិក្សា) ช่วงที่ 2 ชั้นปีที่ 7 - 9 คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (មធ្យមសិក្សា បឋមភូមិ) และช่วงที่ 3 ชั้นปีที่ 10 - 12 คือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (មធ្យមសិក្សា ទុតិយភូមិ) ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ผู้วิจัยจึงขอกำหนดเลขชั้นปีตามแบบระบบการศึกษาของประเทศไทย คือระบบ 6 + 6 ชั้นปี โดยแบ่งเป็นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

2. การอ้างอิงข้อความ เนื้อหาจากแบบเรียนภาษาเขมนั้น ผู้วิจัยใช้การระบุชื่อแบบเรียนเป็นภาษาเขมร ตามด้วยเลขชั้นปี เครื่องหมายทวิภาค และเลขหน้าไว้ในเครื่องหมายวงเล็บท้ายข้อความ เช่น อ้างอิงข้อความจากแบบเรียนภาษาเขมรอ่านเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หน้า 3 จะเขียนว่า (ភាសាខ្មែរ អាស-សរសេរ ៥.1: 3) เป็นต้น

3. การแปลความหมายภาษาเขมรเป็นภาษาไทย มีหลักเกณฑ์ดังนี้

3.1 คำศัพท์และเนื้อหาโดยทั่วไป ผู้วิจัยจะแปลความหมายแบบเอาความ โดยอ้างอิงความหมายจากพจนานุกรม ดังต่อไปนี้

3.1.1 พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุমানราชชน เล่ม 1 - 5

3.1.2 พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย

3.1.3 វចនានុក្រមខ្មែរ-អង់គ្លេស ของ Robert K. Headley (1977)

3.1.4 LEXICON OF LINGUISTICS AND LITERATURE Khmer-English-French (2013)

3.1.5 សទ្ទានុក្រមពាក្យថ្មី (2014)

3.2 การแปลศัพท์ทางภาษาศาสตร์และหลักภาษา อ้างอิงจากหนังสือภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร ของอุบล เทศทอง

3.3 การแปลศัพท์ทางวรรณกรรม อ้างอิงจากหนังสือวรรณกรรมเขมร ของสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

4. การถ่ายทอดคำภาษาเขมรเป็นอักษรไทย ชื่อทั่วไป เช่น ชื่อตัวละคร ชื่อสถานที่ จะถ่ายทอดตามรูปเขียนภาษาเขมร ยกเว้นชื่อที่เป็นที่คุ้นเคยในภาษาไทย เช่น พนมเปญ (ភ្នំពេញ) เป็นต้น

5. การถ่ายทอดภาษาเขมรเป็นสัทอักษรจะใช้ตามรูปแบบการถ่ายทอดของ Franklin E. Huffman (1970)

6. การอ้างอิงศักราชในงานวิจัยนี้จะใช้ปีคริสต์ศักราช (ค.ศ.) เป็นหลัก เนื่องจากประเทศกัมพูชานิยมปีคริสต์ศักราชมากกว่าพุทธศักราช อีกทั้งการนับปีพุทธศักราชของประเทศกัมพูชาและไทยยังมีความเหลื่อมกันอยู่ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ปีพุทธศักราชเมื่ออ้างอิงเอกสารและงานวิจัยของไทยเท่านั้น

7. ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “กัมพูชา” เมื่อกล่าวถึงประเทศ เช่น ประเทศกัมพูชา เป็นต้น และจะใช้คำว่า “เขมร” เมื่อกล่าวถึง ประชาชน ภาษา และวัฒนธรรม เช่น ชาวเขมร ภาษาเขมร ตัวอักษรเขมร วรรณกรรมเขมร เป็นต้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะทางภาษา	ความสามารถในการใช้ภาษาเขมรในการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน
บทเรียนย่อย	บทเรียนที่แบ่งตามทักษะทางภาษาและความรู้ต่าง ๆ ในภาษาเขมร ภายใต้แนวคิดสำคัญของบทเรียนหลัก
แบบเรียนวิชาภาษาเขมร	หนังสือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาเขมร (ภาสภานุสรณ์) จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬา ของประเทศกัมพูชา ฉบับปีที่พิมพ์ ค.ศ. 2016

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการวางแผนโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระของบทเรียน
2. ทำให้ทราบถึงเนื้อหาด้านภาษาที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการสร้างแบบเรียนภาษาเขมร

4. สามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ผู้เรียนชาวไทย

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรม

การศึกษาวិเคราะห์เนื้อหาด้านภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา
2. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของ Benjamin S. Bloom
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา

ระบบการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกประเทศ หลักสูตรการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือหลักที่สะท้อนถึงแนวคิด เป้าหมาย และทิศทางในการพัฒนาสังคมของแต่ละประเทศ ประเทศกัมพูชานั้นมีพัฒนาการทางการศึกษาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและสังคมครั้งสำคัญหลัง ค.ศ. 1979 เป็นต้นมา

จากจุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูระบบการศึกษา ภายหลังจากสิ้นสุดการปกครองของกลุ่มเขมรแดง ประเทศกัมพูชาได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศ ทั้งในด้านโครงสร้าง ระยะเวลา และเนื้อหาวิชา รวมถึงการเรียนการสอนภาษาเขมรซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาของประเทศกัมพูชา โดยเน้นที่หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา

1.1 หลักสูตรการศึกษาของประเทศกัมพูชา¹¹

นับตั้งแต่การสิ้นสุดการปกครองของกลุ่มเขมรแดงใน ค.ศ. 1979 ระบบการศึกษาแบบตะวันตกของประเทศกัมพูชาได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้ง โดยกระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และ กีฬา (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា) เป็นหน่วยงานสำคัญในการจัดทำหลักสูตรการศึกษา ซึ่งได้ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตลอด 40 กว่าปีที่ผ่านมา สามารถแบ่งออกเป็น 5 ช่วงเวลา ดังนี้

¹¹ หัวข้อ 1.1 หลักสูตรการศึกษาของประเทศกัมพูชา สรุปลงมาจากเอกสารหลักสูตรภาษาเขมรระดับประถมศึกษา (កម្មវិធីសិក្សាសម្ព័ន្ធភាសាខ្មែរ កម្រិតមធ្យមសិក្សា, 2018) และนโยบายภาษาเขมรแห่งชาติ (គោលនយោបាយជាតិស្តីពីភាសាខ្មែរ, 2019)

ช่วงที่ 1 (ค.ศ. 1979 – 1986) เป็นช่วงแห่งการรวบรวมความรู้ที่หลงเหลือจากการถูกทำลายในยุคการปกครองของกลุ่มเขมรแดง โดยได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะเวลา 10 ปี แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา (เบบษสិฏ) 4 ปี ระดับมัธยมศึกษาปฐมภูมิหรือมัธยมศึกษาตอนต้น (มชฎษสិฏเบบษคหิ) 3 ปี และระดับมัธยมศึกษาทุติยภูมิหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย (มชฎษสិฏฐคหิ) 3 ปี

ช่วงที่ 2 (ค.ศ. 1987 – 1996) ในช่วงนี้ได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 11 ปี โดยแบ่งเป็นระดับประถมศึกษา 5 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย 3 ปี

ช่วงที่ 3 (ค.ศ. 1997 – 2004) มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกครั้งจาก 11 ปี เป็น 12 ปี แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ช่วงที่ 4 (ค.ศ. 2005 – 2015) ได้ดำเนินการปรับหลักสูตรโดยมีการเปิดวิชาเลือก (ชฎษสิฏษคหิ) ให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีการแบ่งสายการเรียนเป็นกลุ่มวิทยาศาสตร์ (เบบฏฐิฐฐสคหิ) และสังคมศาสตร์ (เบบฏฐิฐฐสคหิ)

ช่วงที่ 5 (ค.ศ. 2016 – ปัจจุบัน) ได้มีการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้ทันสมัย โดยยึดหลักความเสมอภาคทางการศึกษา ให้ทุกคนมีโอกาสทางการศึกษา ปัจจุบันโครงสร้างการศึกษาของประเทศกัมพูชา มีลักษณะเป็น 6 + 3 + 3 กล่าวคือเป็นระดับประถมศึกษา 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ซึ่งผู้เรียนที่ผ่านการศึกษาระดับนี้จะได้รับประกาศนียบัตรการสอบวัดผลระดับชาติสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือ National Examination for Lower-Secondary Education Certificate และผู้เรียนที่ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี จะได้รับประกาศนียบัตรการสอบวัดผลระดับชาติสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ National Examination for Upper-Secondary Education Certificate

1.2 หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา¹²

ภาษาเขมรในฐานะภาษาประจำชาติของประเทศกัมพูชา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของหลักสูตรการศึกษาในทุกๆระดับ เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้

¹² หัวข้อ 1.2 หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา สรุปความจากเอกสารหลักสูตรภาษาเขมรระดับประถมศึกษา (คหิฐิฐิฐคหิเบบฏฐิฐคหิ, 2018) หลักสูตรภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (คหิฐิฐิฐคหิเบบฏฐิฐคหิ, 2018) และหลักสูตรภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (คหิฐิฐิฐคหิเบบฏฐิฐคหิ, 2018)

และการถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติ การสร้างหลักสูตรโดยใช้ภาษาเขมรเป็นฐานจึงไม่เพียงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะภาษาเท่านั้น หากยังมีเป้าหมายในการสร้างอัตลักษณ์และจิตสำนึกความเป็นชาติดึงดูดให้แก่วัยรุ่น โดยหลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และหลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា, 2018) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา (កម្មវិធីសិក្សាមុខវិជ្ជា ភាសាខ្មែរសម្រាប់កម្រិតបឋមសិក្សា) มีระยะเวลา 6 ปีการศึกษา ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ชั้นปีที่ 1) ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ชั้นปีที่ 6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ และการจัดเวลาเรียนไว้ดังนี้

1.2.1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ในการใช้ภาษาเขมรได้ถูกต้องตามรูปแบบ และรักษาไว้ซึ่งอารยธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิชาภาษาเขมรไว้ว่าผู้เรียนต้องได้รับสิ่งเหล่านี้

- เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาพุทธนิสัย (វិជ្ជាសម្បទា) ทักษะพิสัย (បំណិនសម្បទា) จิตพิสัย (ចរិយាសម្បទា) รวมทั้งความพร้อมทางกาย (កាយសម្បទា) สำหรับสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน

- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเขมรเป็นหลักในการอ่านและเขียนได้ถูกต้องและสามารถใช้ศึกษาต่อในวิชาอื่น ๆ

- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัวสอดคล้องกับบทเรียนได้ถูกต้อง

- เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักคุณค่าของภาษาประจำชาติ รู้จักรักษาปกป้อง และพัฒนาวัฒนธรรมของชาติให้รุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป

- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าตามรูปแบบโครงการหรือการศึกษาวิจัยต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นที่กิจกรรมกลุ่ม

- เพื่อปลูกฝังค่าอุปนิสัยของผู้เรียนให้ชอบฟัง จดจำชื่อเรียกตัวอักษร เสียง การใช้ตัวอักษร แล้วรู้จักจดบันทึกย่อเหตุการณ์ หรือเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ และการวิเคราะห์โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิงได้ถูกต้อง

- เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพูดอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้สำนวน ถ้อยคำตามหัวข้อเรื่อง พูดได้ถูกต้องตามแบบแผน ใช้ถ้อยคำอย่างสุภาพ มีเกียรติ เหมาะสมกับกาลเทศะทั้งในการให้ข้อมูล การถามตอบ การแปลความ การอธิบายชี้แจง การเปรียบเทียบ การออกความคิดเห็นหรือแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

- เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการอ่านชื่อเรียกตัวอักษร เสียง รู้จักใช้ตัวอักษร รู้จักใช้คำ รวมทั้งปลูกฝังทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิธีประสมเสียงเพื่ออ่านคำ รู้จักอ่านโดยการประกอบคำ สามารถอ่านได้คล่อง และอ่านเพื่อเข้าใจความหมาย

- เพื่อปลูกฝังอุปนิสัยให้ผู้เรียนเกิดความชอบในการอ่านบทความ ข้อมูล นิทานต่าง ๆ แล้วรู้จักย่อเรื่องที่ได้อ่าน

- เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเขียนตัวอักษร คำ กลุ่มคำ ประโยค แต่งย่อหน้า บทความ บทร้อยกรอง แต่งเนื้อความประเภทพรรณนา การเขียนตัวอักษร บรรจง การเขียนตามคำบอก จดบันทึกสิ่งสำคัญ ๆ และจดหมายต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

- เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสด้านการแสดงความคิดเห็น และความรู้สึก เมื่ออยู่ในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมรื่นเริง ทั้งการเต้นรำ การร้องเพลง การเล่นดนตรี และการแสดงละครด้วยความคิดที่สร้างสรรค์

1.2.1.2 การจัดการเวลาเรียน คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้น ประถมศึกษาแบ่งเป็น 2 ช่วงชั้น ได้แก่ คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 และ คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีรายละเอียดดังนี้

(1) คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ใน 1 ปี การศึกษามีระยะเวลาเรียนทั้งหมด 35 สัปดาห์ ใน 1 สัปดาห์จะต้องเรียนวิชาภาษาเขมร 6 วัน รวม 13 คาบเรียน ในแต่ละคาบเรียนมีเวลา 40 นาที สรุปใน 1 ปีการศึกษาจะมีจำนวนคาบเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งหมด 455 คาบ

(2) คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ใน 1 ปี การศึกษามีระยะเวลาเรียนทั้งหมด 35 สัปดาห์ ใน 1 สัปดาห์จะต้องเรียนวิชาภาษาเขมร 6 วัน รวม 9 คาบเรียน ในแต่ละคาบเรียนมีเวลา 40 นาที สรุปใน 1 ปีการศึกษาจะมีจำนวนคาบเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งหมด 315 คาบ

คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 6 ส่วน ดังนี้

- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการฟัง มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการพูด มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่าน มีจำนวนร้อยละ 30
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการเขียน มีจำนวนร้อยละ 30
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาความรู้การใช้ภาษา มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาความรู้หลักภาษา มีจำนวนร้อยละ 10

1.2.2 หลักสูตรการศึกษาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มัธยมศึกษาปีที่ ๒)

วิชาภาษาอังกฤษสํารอง (มีระยะเวลา 3 ปีการศึกษา ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ชั้นปีที่ 7) ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ชั้นปีที่ 9) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ และการจัดเวลาเรียนไว้ดังนี้

1.2.2.1 วัตถุประสงค์

- เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางภาษาเขมรและวรรณคดีเขมรอย่างต่อเนื่องทั้งการอ่าน การฟัง การเขียน และการพูดจากชั้นประถมศึกษา โดยกำหนดทิศทางการศึกษาของผู้เรียนไปสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6)
- ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับภาษา อักษรศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ขนบธรรมเนียมของชาติ และของต่างชาติ
- ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวรรณคดีทุกรูปแบบและทุกประเภท ผ่านการแปลความ อธิบายความ วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น สรุปความคิด และประเมินคุณค่าได้อย่างถูกต้องชัดเจน และมีจิตสำนึก
- ปลูกฝังผู้เรียนให้มีความชำนาญในการรับฟังข้อมูล การให้ข้อมูล การพูดแสดงความคิดเห็น การสืบค้นข้อมูล การศึกษาวิจัย และการใช้งานเขียนทุกประเภทในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การงานและอาชีพ
- เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้รู้จักวิเคราะห์ผลงานวรรณคดีของชาติและวรรณคดีต่างประเทศเรื่องสำคัญ ๆ ได้ โดยแสดงถึงประวัติของผลงาน ผู้แต่ง รูปแบบ สาระสำคัญ และคุณค่าของผลงาน
- เพื่อให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในการใช้ภาษาและอักษรศาสตร์เขมรในชีวิตประจำวัน กิจกรรมของรัฐบาล การประกอบอาชีพ การศึกษาวิจัย เป็นต้น
- เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่ผู้เรียนให้รู้จักปกป้องรักษา และตระหนักคุณค่าถึงภาษา อักษรศาสตร์เขมร ประเพณี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และอารยธรรมของชาติ
- เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาษาและอักษรศาสตร์เขมรให้ทันสมัย ตอบสนองกับการใช้ในสังคมที่กำลังเติบโตในยุคโลกาภิวัตน์

1.2.2.2 การจัดการเวลาเรียน

คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ใน 1 ปี
การศึกษามีระยะเวลาเรียนทั้งหมด 35 สัปดาห์ ใน 1 สัปดาห์จะต้องเรียนวิชาภาษาเขมร 6 วัน
รวม 7 คาบเรียน ในแต่ละคาบเรียนมีเวลา 50 นาที สรุปใน 1 ปีการศึกษาจะมีจำนวนคาบเรียนวิชา
ภาษาเขมรทั้งหมด 245 คาบ

- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการฟัง มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการพูด มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่าน มีจำนวนร้อยละ 30
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการเขียน มีจำนวนร้อยละ 30
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาความรู้การใช้ภาษา มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาความรู้หลักภาษา มีจำนวนร้อยละ 10

1.2.3.1 วัตถุประสงค์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางภาษาเขมรและวรรณกรรมเขมรอย่างต่อเนื่องจากชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกำหนดทิศทางการศึกษาให้สอดคล้องกับการเลือกกลุ่มวิชา (วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์) เพื่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคต
 - เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติของภาษา ตัวอักษร ศิลปะ ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ขนบธรรมเนียมของเขมร และต่างประเทศอย่างลึกซึ้ง
 - เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาของวรรณกรรมทุกประเภท โดยสามารถ อธิบาย วิเคราะห์ อภิปราย แสดงความคิดเห็น การสันนิษฐาน และประเมินคุณค่าได้ถูกต้อง ชัดเจน และเปี่ยมด้วยจิตสำนึก
 - เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในการรับฟังข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูล การพูดแสดงความคิดเห็น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาวิจัย และได้ฝึกเขียนงานเขียนทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ เป็นต้น
 - เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์วรรณกรรมสำคัญของชาติและต่างชาติได้อย่างถูกต้องชัดเจน โดยสามารถบอกถึงประวัติของวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ รูปแบบ แนวคิด สวรรณคดี และคุณค่าของผลงานวรรณกรรมเหล่านั้นได้
 - เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาเขมรและอักษรศาสตร์เขมรในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน งานราชการ ที่ทำงาน การศึกษาวิจัย และงานศิลปะได้
 - เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักรัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่าของภาษาและอักษรศาสตร์ของชาติ รวมทั้งประเพณี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และอารยธรรมเขมร

- เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาษาและอักษรศาสตร์ของชาติให้ทันสมัย ตอบสนองกับการใช้ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์
- เพื่อให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ วิเคราะห์หาเหตุผล ประเมินคุณค่า แก้ไขปัญหา และมีปฏิสัมพันธ์ในระดับชาติ ภูมิภาค และระดับโลก

1.2.3.3 การจัดการเวลาเรียน

คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ใน 1 ปี การศึกษามีระยะเวลาเรียนทั้งหมด 35 สัปดาห์ ใน 1 สัปดาห์จะต้องเรียนวิชาภาษาเขมร 6 วัน ในแต่ละคาบเรียนมีเวลา 50 นาที ทั้งนี้การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 แบ่งออกเป็น 2 สายการเรียน ได้แก่ สายการเรียนสังคมศาสตร์ (บดฺรุํฐญาญญญญญ) และสายการเรียนวิทยาศาสตร์ (บดฺรุํฐญาญญ) ซึ่งแต่ละสายการเรียนมีการจัดการเวลาเรียนวิชาภาษาเขมรที่แตกต่างกัน

สายการเรียนสังคมศาสตร์ กำหนดให้ใน 1 สัปดาห์เรียนวิชาภาษาเขมรจำนวน 6 คาบ สรุปใน 1 ปีการศึกษาจะมีจำนวนคาบเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งหมด 210 คาบ ส่วนสายการเรียนวิทยาศาสตร์ กำหนดให้ใน 1 สัปดาห์เรียนวิชาภาษาเขมรจำนวน 5 คาบ สรุปใน 1 ปีการศึกษาจะมีจำนวนคาบเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งหมด 175 คาบ

คาบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้

- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการฟัง มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการพูด มีจำนวนร้อยละ 10
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่าน มีจำนวนร้อยละ 35
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการเขียน มีจำนวนร้อยละ 35
- คาบเรียนเพื่อพัฒนาความรู้หลักภาษา มีจำนวนร้อยละ 10

2. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของ Benjamin S. Bloom

แนวคิดเรื่องการจัดระบบทางการศึกษาโดยการจำแนกตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเริ่มต้นขึ้นในการประชุมของคณะกรรมการผู้ตรวจสอบวิทยาลัยของสมาคมจิตวิทยา โดย Benjamin S. Bloom นักจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกัน ได้นำเสนอการเรียนรู้ การประเมินและอธิบายกระบวนการของการพัฒนาความรู้ของผู้เรียนอย่างโดดเด่น โดย Bloom เชื่อว่า การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษาให้ชัดเจนโดยมีทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวพฤติกรรมนิยม และจิตวิทยาพื้นฐานของมนุษย์เป็นพื้นฐาน Bloom ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝนไม่ได้เป็นผลจาก

การตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ วุฒิภาวะ หรือความบังเอิญ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไป จะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ หากบุคคลเกิดการเรียนรู้จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (Benjamin, 1956)

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจ

3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจ แล้วนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ การใช้ร่างกาย เป็นต้น

สำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ หรือพุทธิพิสัย สามารถจัดระดับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาจากระดับต่ำไประดับสูงได้ 6 ระดับ (Benjamin, 1956) ได้แก่

1. ระดับความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นความสามารถในการเก็บรักษามวลประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ไว้และระลึกสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการ เปรียบดังเทปบันทึกเสียงหรือวิธีทัศน์ที่สามารถเก็บเสียง และภาพของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ สามารถเปิดฟังหรือดูภาพเหล่านั้นได้ เมื่อต้องการ

2. ระดับความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือการกระทำอื่น ๆ

3. ระดับการนำไปใช้ (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้

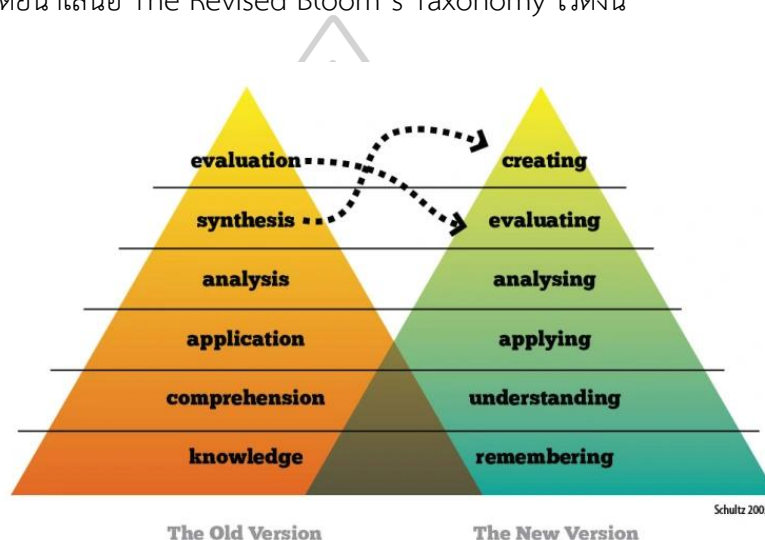
4. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถในการคิด หรือแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน ความสามารถในการวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน

5. ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม อาจเป็นการ

ถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย การกำหนดวางแผนวิธีการดำเนินงานชิ้นใหม่ หรือ อาจเกิดความคิดที่จะสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมขึ้นมาในรูปแบบหรือแนวคิดใหม่

6. ระดับการประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสิน ตีราคา หรือ สรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นไปตามเนื้อหาสาระในเรื่องนั้น ๆ หรืออาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับก็ได้

ต่อมาในช่วง ค.ศ. 1990 มีนักจิตวิทยากลุ่มใหม่ นำโดย Lorin W. Anderson ซึ่งเป็นศิษย์ของ Bloom ได้เสนอการปรับปรุง Bloom's Taxonomy เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนใน ศตวรรษที่ 21 โดยนำเสนอ The Revised Bloom's Taxonomy ไว้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการปรับปรุง Bloom's Taxonomy โดย Lorin W. Anderson
(ที่มา: Schultz, L., 2005)

จากแผนภาพข้างต้น ได้มีการปรับโครงสร้างลำดับชั้น รวมทั้งเปลี่ยนคำจากคำนามให้เป็นคำกริยา เพื่อสะท้อนถึงลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นพลวัตมากขึ้น โดยเน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงสร้างใหม่หรือที่เรียกว่า The Revised Bloom's Taxonomy ประกอบด้วยระดับชั้น ดังนี้ (Anderson & Krathwohl, 2001)

1. จำ (Remembering) เป็นระดับพื้นฐานของการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการนำเอาหรือดึงเอาความรู้ การสืบค้น การเตือนความจำได้จากความจำระยะยาวของคนออกมาเพื่อกำหนดการเรียนรู้ให้พัฒนาต่อไปในระดับที่สูงขึ้น

2. เข้าใจ (Understanding) เป็นกระบวนการสร้างความรู้ที่มีความหมาย จากสื่อจากการอธิบาย การพูด การเขียน การแยกแยะ การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ หรือการอธิบาย ที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในสิ่งที่กำลังเรียนรู้

3. ประยุกต์ใช้ (Applying) เป็นการนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ หรือนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้วยกระบวนการหรือวิธีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

4. วิเคราะห์ (Analyzing) เป็นกระบวนการนำส่วนต่าง ๆ ของการเรียนรู้มาประกอบเป็นโครงสร้างใหม่ ด้วยการพิจารณาว่ามีส่วนใดสัมพันธ์กับส่วนอื่นอย่างไร พิจารณาโครงสร้างโดยรวมของสิ่งที่เรียนรู้ แยกแยะวัตถุประสงค์ที่แตกต่างผ่านการกระบวนการอย่างเป็นระบบ

5. ประเมินผล (Evaluating) เป็นการตัดสินใจ เลือก ตรวจสอบสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ บริบทของตนเองที่สามารถวัดได้ และตัดสินใจว่าจะไรถูกหรือผิดบนเงื่อนไขและมาตรฐานที่สามารถตรวจสอบได้ บนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

6. สร้างสรรค์ (Creating) เป็นระดับสูงสุดของการเรียนรู้ เพื่อให้ได้องค์ประกอบของสิ่งที่เรียนรู้ร่วมกัน ด้วยการสังเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงให้รูปแบบใหม่ของสิ่งที่เรียนรู้หรือโครงสร้างของความรู้ที่ผ่านการวางแผน และการสร้างหรือการผลิตอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้แนวคิด Revised Bloom's Taxonomy เป็นกรอบแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนวิชาภาษาเขมร นับเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการประเมินโครงสร้างของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แฝงอยู่ในแต่ละบทเรียนอย่างเป็นระบบ เนื่องจากกรอบแนวคิดดังกล่าวสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบว่าเนื้อหาและกิจกรรมในบทเรียนนั้น ได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ครอบคลุมในแต่ละระดับขั้นของการพัฒนาทางปัญญาหรือไม่

การวิเคราะห์แบบเรียนวิชาภาษาเขมรด้วยกรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถพิจารณาเนื้อหาสาระได้อย่างลุ่มลึกทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นระดับพื้นฐาน เช่น การจดจำและการทำความเข้าใจ ไปจนถึงระดับที่สูงขึ้น เช่น การประเมินและการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ การวิเคราะห์ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่จะชี้ให้เห็นถึงจุดแข็งของแบบเรียนในด้านการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังช่วยให้สามารถระบุจุดที่สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงแบบเรียนให้มีความลุ่มลึก มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชานั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทของแบบเรียนในฐานะสื่อกลางที่สำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระทางวิชาการ ค่านิยม คุณธรรม ตลอดจนแนวคิดและอุดมการณ์ที่รัฐต้องการจะปลูกฝังแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าแบบเรียนมิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการส่งเสริมทักษะทางภาษาเท่านั้น หากยังทำหน้าที่ส่งผ่านเจตนารมณ์ของรัฐในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

การหล่อหลอมอัตลักษณ์ของชาติ การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติ และแนวคิดทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม

ทั้งนี้ จากการรวบรวม ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกออกเป็น สองประเด็นหลัก ได้แก่ การศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรในด้านเนื้อหา และการศึกษาแบบเรียน วิชาภาษาเขมรในด้านแนวคิด ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดของงานวิจัยในแต่ละประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ตลอดจนบทบาท ของแบบเรียนในการถ่ายทอดค่านิยมและแนวคิดทางสังคมของประเทศกัมพูชาในแต่ละยุคสมัยอย่าง เป็นระบบ

3.1 การศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรที่ศึกษาด้านเนื้อหา

งานวิจัยที่ศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรในด้านเนื้อหาเป็นงานวิจัยที่มุ่งวิเคราะห์ เนื้อหา รูปแบบ และสาระสำคัญของบทเรียน ดังนี้

Chealy Chet และคณะ (2014) ได้ศึกษาเนื้อหา วิธีการสอน และความเชื่อมโยงกับ หลักสูตรกับการพัฒนาเศรษฐกิจของกัมพูชา โดยมุ่งเน้นศึกษาในรายวิชาภาษาเขมร คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ซึ่งเป็นรายวิชาที่ประเทศกัมพูชาเน้นให้ผู้เรียนต้อง เรียนรู้และสอบวัดผล โดยในส่วนของการศึกษาแบบเรียนนั้น ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ว่าแบบเรียนที่ใช้ สอนในรายวิชาดังกล่าวนี้ให้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เหมาะสมและเพียงพอต่อระบบเศรษฐกิจ ของชาติหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าแบบเรียนในรายวิชาภาษาเขมรนั้นมีข้อบกพร่องหลายประการ อาทิ บางบทเรียนมีความยากเกินไป และเน้นในเรื่องของความรู้ความจำเป็นหลัก คำอธิบายเนื้อหาไม่ ชัดเจนและมีบางส่วนที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งยังไม่ได้สร้างเสริมทักษะทางด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูดซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่าเมื่อแบบเรียนไม่ได้ให้ทักษะที่ จำเป็นแก่ผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย และไม่สนใจเรียน อีกทั้งยังไม่เอื้อต่อความต้องการของ ตลาดแรงงานอีกด้วย

สิริลักษณ์ ศรีราม (2561) ได้ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและสาระสำคัญของหนังสือเรียน วิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1-3 ของกัมพูชา ในช่วง ค.ศ. 1987 - 1992 (พ.ศ. 2530 - 2535) ซึ่งเป็น ช่วงเวลาที่ระบบการศึกษาของกัมพูชาได้รับการฟื้นฟูอีกครั้งหลังจากสิ้นสุดการปกครองของกลุ่มเขมร แดง ผลการศึกษาพบว่าด้านรูปแบบของหนังสือเรียนนั้นแสดงให้เห็นถึงกระบวนการผลิตที่ใช้ต้นฉบับ เป็นลายมือเขียน อีกทั้งยังสะท้อนรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลของการจัดทำหนังสือเรียนตามรูปแบบการ จัดการศึกษาของประเทศฝรั่งเศส ทางด้านเนื้อหา หนังสือเรียนชั้นปีที่ 1 ให้ความสำคัญกับทักษะการ อ่านและการเขียนโดยเน้นเรื่องการประสมคำ ส่วนหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 และ 3 ยังคงให้ความสำคัญ กับทักษะการอ่านและการเขียนแต่เน้นเรื่องการคิดวิเคราะห์มากขึ้น ทั้งนี้ได้เพิ่มเติมการเรียนรู้คำศัพท์

และหลักการใช้ภาษาอีกด้วย ทางด้านสาระในหนังสือเรียนนั้นสะท้อนให้เห็นถึงหลักการสอนภาษาเขมรจากง่ายไปหายาก เนื้อหาของบทเรียนสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องหลักทั้ง 4 หัวข้อ ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว ทัศนียภาพ และประชาชน นอกจากนี้ทุกหัวข้อเรื่องหลักยังเน้นให้เห็นถึงคุณธรรมเรื่องความขยันหมั่นเพียร การทำความดี และความสามัคคีภายในชาติ รวมทั้งสร้างภาพของกลุ่มเขมรแดงว่าเป็นศัตรูของชาติ และประเทศเวียดนามเป็นผู้ช่วยเหลือประเทศกัมพูชาให้รอดพ้นจากความโหดร้าย

3.2 การศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรในด้านแนวคิด

งานวิจัยที่ศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรในด้านแนวคิดนั้นมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงอุดมการณ์และแนวคิดทางการเมืองที่สะท้อนอยู่ในแบบเรียน ตลอดจนการพิจารณาความสอดคล้องของแบบเรียนกับนโยบายด้านการศึกษาและการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยแบบเรียนวิชาภาษาเขมรมากที่สุด ดังนี้

ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม (2555) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งใช้ในการจัดการเรียนการสอนในราชอาณาจักรกัมพูชา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงโลกทัศน์และวิถีคิดของชาวเขมรในปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อศึกษาคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์สำหรับสังคมกัมพูชา ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ลักษณะกายภาพของแบบเรียน และเนื้อหาของบทอ่าน ในส่วนลักษณะกายภาพของแบบเรียนภาษาเขมรพบว่าหน้าปกของแบบเรียนมีความสัมพันธ์กับชื่อบทเรียน เช่น แบบเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีภาพเด็กชายและเด็กหญิงแต่งกายด้วยชุดนักเรียนกำลังนั่งอ่านและเขียนหนังสือ ซึ่งสื่อถึงจุดเน้นของแบบเรียนในระดับชั้นดังกล่าวที่มุ่งพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ในส่วนขององค์ประกอบภายในบทเรียน ซึ่งมีการวิเคราะห์อย่างครอบคลุม ทั้งด้านกลวิธีในการตั้งชื่อบทอ่าน สัญลักษณ์ทางภาพที่ใช้ประกอบ เนื้อหาของบทอ่าน และคำถามท้ายบท พบว่าทั้งหมดนี้ล้วนสะท้อนเจตนารมณ์ของผู้ออกแบบหลักสูตรที่ต้องการใช้แบบเรียนเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดค่านิยม สร้างจริยธรรม และหล่อหลอมอัตลักษณ์ความเป็นเขมรให้แก่เยาวชนอย่างมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ในส่วนเนื้อหาของบทอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา พบว่ามีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบ โดยคุณธรรมหลักที่รัฐกัมพูชามุ่งเน้นให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชน ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความมีปัญญา ความกตัญญูกตเวที ความเสียสละ ความมีวินัย และความซื่อสัตย์ ในขณะที่คุณธรรมรองลงมา เช่น ความสามัคคี และความอ่อนน้อมถ่อมตนก็ได้รับการส่งเสริมในเนื้อหาเช่นกัน นอกจากนี้ ยังพบว่าวาทกรรมที่สะท้อนความยิ่งใหญ่ของชนชาติเขมรในอดีตถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องผ่านบทอ่านเหล่านี้ โดยมีการเน้นย้ำถึงศัตรูของชาติในประวัติศาสตร์ อาทิ สยามและฝรั่งเศส ซึ่งสะท้อนทัศนะทางประวัติศาสตร์ที่รัฐพยายามปลูกฝังในเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังมีการเน้นบทบาท

ของ “อาชีพเกษตรกรรม” ในฐานะ เสาหลักของสังคมควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศ

Saori Hagai และคณะ (2017) ได้ศึกษาอุดมการณ์ในหนังสือแบบเรียนของประเทศกัมพูชา ในประเด็นการสร้างความเป็นเวียดนาม และการฟื้นฟูความเป็นเขมรของประเทศกัมพูชา ในช่วงทศวรรษที่ 1980 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมร แบบเรียนวิชาจริยธรรม และแบบเรียนวิชาการเมืองการปกครอง เพื่อดูความต่อเนื่องของแนวคิดปรัชญาทางการเมือง ในช่วงเวลา 3 ช่วง ได้แก่ ก่อนการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1980 หลังการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1980 และหลังการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1986 ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้แบบเรียนวิชาภาษาเขมรมาศึกษาเพื่อหาภาพสะท้อนอุดมการณ์ในช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1980 ส่วนแบบเรียนวิชาจริยธรรม และแบบเรียนวิชาการเมืองการปกครองนั้นผู้วิจัยนำมาศึกษาเพื่อหาภาพสะท้อนอุดมการณ์ในช่วงหลังการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1980 และหลังการปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 1986 ผลการศึกษาพบว่าแบบเรียนวิชาภาษาเขมรนำเสนอถึงความจำเป็นในการฟื้นฟูประเทศชาติจากการทำลายของกลุ่มเขมรแดงในช่วง ค.ศ. 1975 - 1979 และมุ่งสร้างประเทศชาติขึ้นมาใหม่ อีกทั้งยังเห็นถึงบทบาทของเวียดนามในการให้ความช่วยเหลือประเทศกัมพูชา

ถิรวรรณ ศรีรัตนโชติชัย (2562) ได้ศึกษาวิเคราะห์แบบเรียนภาษาเขมรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา ฉบับที่ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 2006 โดยมุ่งศึกษาเนื้อหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏในแบบเรียน และครอบคลุมถึงลักษณะด้านกายภาพของแบบเรียนด้วย ผลการศึกษาในด้านลักษณะกายภาพของแบบเรียน พบว่ามีการแบ่งองค์ประกอบของแบบเรียนเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนประกอบตอนต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนประกอบตอนท้าย แบบเรียนมีขนาดรูปเล่มที่เหมาะสมกับผู้เรียน เย็บเล่มแข็งแรง และมีการออกแบบหน้าปกอย่างเหมาะสม โดยแสดงภาพกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะภาษาได้อย่างชัดเจน หน้ารองปกมีการระบุชื่อคณะผู้จัดทำและจุดมุ่งหมายของแบบเรียนอย่างชัดเจน ส่วนของเนื้อหา มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ไว้ที่ตอนต้นของแต่ละบท และมีการใช้สัญลักษณ์เพื่อแสดงทักษะหลักที่เกี่ยวข้อง เช่น การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน นอกจากนี้ ภาพประกอบภายในยังมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่แบบเรียนบางเล่มยังมีการจัดทำทานุกรมหรือประมวลคำศัพท์ยากไว้ในส่วนท้ายของเล่มเพื่อช่วยใช้ในการทำความเข้าใจเนื้อหา ส่วนเนื้อหาของแบบเรียน มีการจัดแบ่งเนื้อหาเป็น 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาเขมรจำนวน 43 ประการซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและแผนยุทธศาสตร์การศึกษาของกัมพูชา (ค.ศ. 2014 - 2018) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พบมากที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรักและภูมิใจในชาติ

และด้านการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งนี้ คุณลักษณะดังกล่าวไม่ได้ปรากฏขึ้นเพียงโดยบังเอิญ แต่เกิดจากกระบวนการผลิตซ้ำทางวาทกรรมผ่านวิธีการกล่าวซ้ำ ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวซ้ำข้อบทเรียน การนำเสนอเนื้อหาที่ซ้ำกันภายในระดับชั้นเดียวกัน หรือการกล่าวซ้ำประเด็นเดียวกันในแบบเรียนคนละระดับชั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของรัฐในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและคุณลักษณะเฉพาะที่พึงปรารถนาในเยาวชนของชาติ

สัพพัญญู สุขพิระวัฒนกุล (2563) ได้ศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศไทยที่ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 2016 จำนวน 6 เล่ม โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อวิเคราะห์ชุดศัพท์และตีความชุดความคิดแฝงในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ผลการศึกษาพบว่าชุดศัพท์ที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษานั้นมีทั้งสิ้น 3 ชุดศัพท์ ได้แก่ การเรียก (การเรียกชาติพันธุ์ การเรียกกลุ่มการเมือง และการเรียกผู้รุกราน) กริยา (สื่อถึงการปฏิบัติตน ความภูมิใจ ความเศร้าและความรุนแรง และความกล้าหาญ) และส่วนขยายทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ส่วนเจตนาที่ปรากฏในแบบเรียนมี 3 เจตนา ได้แก่ เจตนาสั่ง เจตนาชักจูง และเจตนาให้ข้อมูล เมื่อวิเคราะห์ชุดความคิดแฝงในการประกอบสร้างแบบเรียนวิชาภาษาเขมรนั้นพบว่าแบบเรียนสะท้อนชุดความคิดว่ากัมพูชาเป็นประเทศแห่งเกษตรกรรม อีกทั้งยังเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ทางวัฒนธรรม ชาวกัมพูชาควรรักและภูมิใจในชาติของตนให้มาก ขณะเดียวกันแบบเรียนก็สะท้อนภาพการที่ประเทศกัมพูชานั้นบอบช้ำจากการถูกรุกรานและปกครองอันโหดร้ายของกลุ่มเขมรแดงช่วง ค.ศ. 1975 - 1979

จากการปริทัศน์วรรณกรรม พบว่าแบบเรียนมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมทักษะด้านภาษาในระดับที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงทฤษฎีการเรียนรู้ พบว่ายังมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์เพิ่มเติมว่าแบบเรียนเหล่านี้สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนในระดับใด และสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้จึงได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ของ Benjamin Bloom (Bloom's Taxonomy) ที่ปรับปรุงโดย Lorin W. Anderson หรือ The Revised Bloom's Taxonomy 6 ชั้นมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์แบบเรียนวิชาภาษาเขมร โดยผู้วิจัยจะนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้เพื่อจำแนกระดับความรู้ของแบบเรียนแต่ละบทเรียนที่พยายามเสริมสร้างผ่านคำถามท้ายบทแบบฝึกหัด หรือแนวทางการสอนที่ปรากฏในเนื้อหา เพื่อพิจารณาว่าแบบเรียนเน้นการเรียนรู้ในระดับพื้นฐาน (จำ เข้าใจ) หรือส่งเสริมการคิดขั้นสูง (ประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อทักษะความรู้และการพัฒนาศักยภาพทางด้านภาษาเขมรของผู้เรียนชาวเขมร

บทที่ 3

โครงสร้างบทเรียนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

แบบเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้สำคัญที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้การสร้างแบบเรียนจะต้องคำนึงถึงหลักสูตรการศึกษา เนื้อหาวิชา รวมทั้งความรู้ด้านจิตวิทยาเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของผู้เรียน ส่งผลให้แบบเรียนมีลักษณะแตกต่างกันไปตามช่วงวัย พื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน ลักษณะที่แตกต่างกัน อาทิ ความยากง่ายและสาระของเนื้อหา การนำเสนอ การประเมินวัดผล กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น การวางโครงสร้างของแบบเรียนจึงมีความสำคัญมาก หากแบบเรียนมีการวางขอบข่ายเนื้อหาสาระที่ถูกต้องเหมาะสม ทันสมัย และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับ ชัดเจน และน่าสนใจ รวมไปถึงมีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย และตรงจุดประสงค์จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีให้แก่ผู้เรียน

การศึกษาโครงสร้างของแบบเรียนจะช่วยให้เห็นวาทะประกอบของแบบเรียนแต่ละส่วน มีบทบาทอย่างไรต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โครงสร้างของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรทั้ง 12 ระดับชั้น โดยมุ่งเน้นไปที่ส่วนเนื้อหาในบทเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่าแบบเรียนมีลักษณะของโครงสร้างการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย สามารถจำแนกออกเป็น 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ บทเรียนแบบบูรณาการ บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้ และบทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีลักษณะเฉพาะของการจัดวางเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บทเรียนแบบบูรณาการ

บทเรียนแบบบูรณาการ เป็นบทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่หลอมรวมทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม กล่าวคือ การจัดวางเนื้อหาสาระภายในบทเรียนจะไม่แยกออกเป็นส่วน ๆ ตามทักษะหรือความรู้ เช่น การอ่าน การเขียน การฟัง การพูด แต่จะนำเสนอผ่านบริบทของบทเรียนเดียวกันที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้สอน ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะหลายด้านไปพร้อมกันในบทเรียนเดียว พบในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งเล่ม และแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 1 - 31 แบบเรียนทั้งสองเล่มนี้ใช้ชื่อว่า “แบบเรียนภาษาเขมร อ่าน - เขียน” (สภากาชาดไทย ภาส-สมร) สะท้อนให้เห็นว่าเป็นแบบเรียนที่เน้นทักษะการอ่านและการเขียนภาษาเขมร เนื้อหาของแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบ่งออกเป็น 104 บท ส่วนแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีบทเรียนแบบบูรณาการอยู่ 31 บท จากบทเรียนทั้งหมด 81 บท ดังแสดงใน

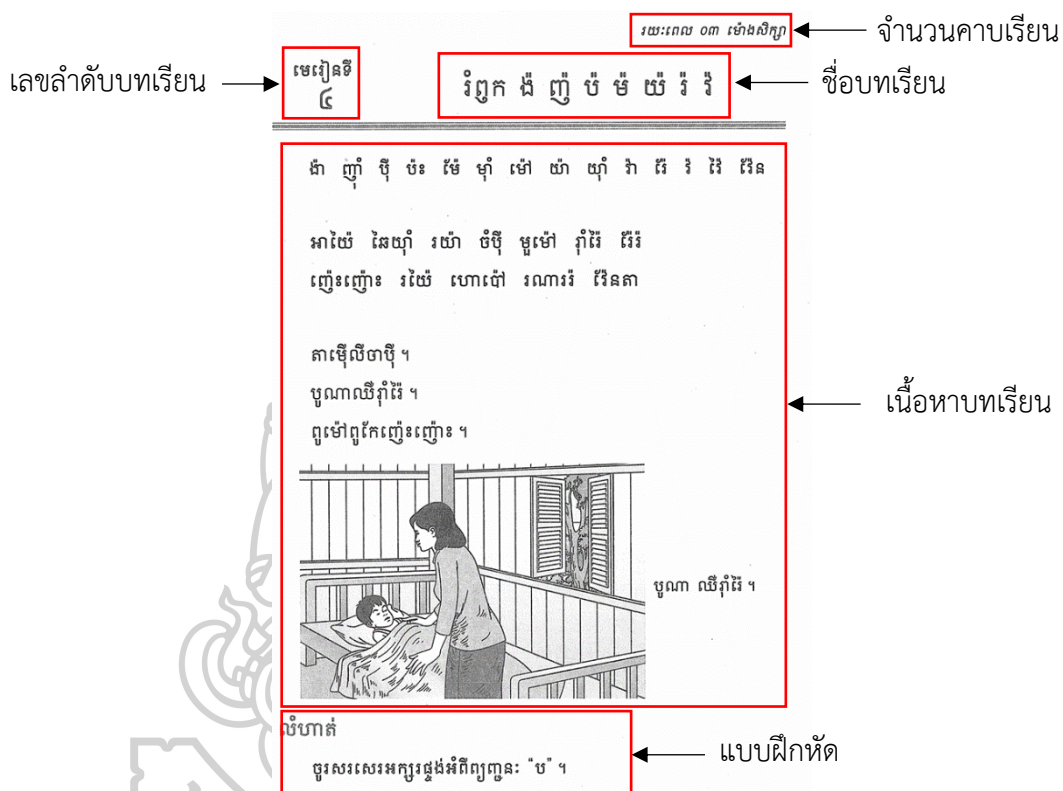
បញ្ជី	ចំណងជើង	ចំនួនគម្រោង
73	កំរោងដែលកើតឡើង ១ (កំរោង ១)	3
74	កំរោងដែលកើតឡើង “ពេលទៅសាលា” (កំរោង “ពេលទៅសាលា”)	2
75	កំរោងដែលកើតឡើង ២ (កំរោង ២)	3
76 - 77	កំរោងដែលកើតឡើង ៣ (កំរោង ៣)	6
78	កំរោងដែលកើតឡើង ៤ (កំរោង ៤)	3
79	កំរោងដែលកើតឡើង ៥ (កំរោង ៥)	3
80	កំរោងដែលកើតឡើង ៦ (កំរោង ៦)	3
81	កំរោងដែលកើតឡើង ៧ (កំរោង ៧)	3
82	កំរោងដែលកើតឡើង ៨ (កំរោង ៨)	3
83	កំរោងដែលកើតឡើង ៩ (កំរោង ៩)	3
84	កំរោងដែលកើតឡើង ១០ (កំរោង ១០)	3
85 - 86	កំរោងដែលកើតឡើង ១១ (កំរោង ១១)	6
87	កំរោងដែលកើតឡើង ១២ (កំរោង ១២)	3
88	កំរោងដែលកើតឡើង ១៣ (កំរោង ១៣)	3
89 - 91	កំរោងដែលកើតឡើង ១៤ (កំរោង ១៤)	9
92	កំរោងដែលកើតឡើង ១៥ (កំរោង ១៥)	3
93 - 94	កំរោងដែលកើតឡើង ១៦ (កំរោង ១៦)	6
95 - 96	កំរោងដែលកើតឡើង ១៧ កំរោងដែលកើតឡើង ១៨ ១៩ (កំរោង ១៧ ១៨ ១៩)	8
97	កំរោងដែលកើតឡើង ២០ កំរោងដែលកើតឡើង ២១ ២២ (កំរោង ២០ ២១ ២២)	4
98	កំរោងដែលកើតឡើង ២៣ កំរោងដែលកើតឡើង ២៤ ២៥ (កំរោង ២៣ ២៤ ២៥)	4
99	កំរោងដែលកើតឡើង ២៦ កំរោងដែលកើតឡើង ២៧ ២៨ (កំរោង ២៦ ២៧ ២៨)	4
100	កំរោងដែលកើតឡើង ២៩ កំរោងដែលកើតឡើង ៣០ ៣១ (កំរោង ២៩ ៣០ ៣១)	4
101	កំរោងដែលកើតឡើង ៣២ កំរោងដែលកើតឡើង ៣៣ ៣៤ (កំរោង ៣២ ៣៣ ៣៤)	4
102	កំរោងដែលកើតឡើង ៣៥ កំរោងដែលកើតឡើង ៣៦ ៣៧ (កំរោង ៣៥ ៣៦ ៣៧)	4
103	កំរោងដែលកើតឡើង (កំរោង ៣៨)	4
104	កំរោងដែលកើតឡើង (កំរោង ៣៩)	4

ตารางที่ 2 แสดงบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (บทที่ 1 – 31)

บทที่	ชื่อบทเรียน	จำนวนคาบเรียน
1	สระนิสสัยและพยัญชนะ (สระ:និស័យនិងព្យញ្ជនៈ)	5
2 - 3	ย้ำเตือนความจำเรื่องพยัญชนะประสมสระ (វិញ្ញាព្យញ្ជនៈផ្សំស្រះ)	6
4	ย้ำเตือนความจำเรื่อง ប៉ម យ៉ វ៉ (វិញ្ញា ង ញ្ញ ប៉ម យ៉ វ៉)	3
5	ย้ำเตือนความจำเรื่อง បី សិ ហិ អិ (វិញ្ញា បី សិ ហិ អិ)	3
6 - 7	ย้ำเตือนความจำเรื่องคำที่มีตัวสะกด (វិញ្ញាពាក្យប្រកបនឹង)	6
8	ย้ำเตือนความจำเรื่องสระเต็มตัว (វិញ្ញាស្រះពេញតួ)	3
9 - 13	พยัญชนะตัวเชิง (ព្យញ្ជនៈធ្មើង)	15
14	บทเรียนทบทวนพยัญชนะตัวเชิง (មេរៀនសាឡើងវិញព្យញ្ជនៈធ្មើង)	3
15 - 20	พยัญชนะตัวเชิง (ព្យញ្ជនៈធ្មើង)	18
21	บทเรียนทบทวนพยัญชนะตัวเชิง (មេរៀនសាឡើងវិញព្យញ្ជនៈធ្មើង)	3
22 - 25	พยางค์ซ้อน (ព្យាង្គកម្រិត)	12
26	บทเรียนทบทวนพยางค์ซ้อน (មេរៀនសាឡើងវិញព្យាង្គកម្រិត)	3
27 - 30	พยางค์ซ้อน (ព្យាង្គកម្រិត)	12
31	บทเรียนทบทวนพยางค์ซ้อน (មេរៀនសាឡើងវិញព្យាង្គកម្រិត)	3

บทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีพื้นที่ 1 หน้ากระดาษ แต่ละบทเรียนแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ส่วนนำบทเรียน และส่วนเนื้อหา ส่วนนำบทเรียนประกอบด้วยเลขลำดับบทเรียนซึ่งปรากฏอยู่ด้านบนซ้าย ชื่อบทเรียนอยู่ต่อหลังเลขลำดับบทเรียน และมีการระบุจำนวนคาบเรียนไว้มุมบนด้านขวาของหน้ากระดาษเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนในระยะเวลาที่หลักสูตรเห็นว่าเหมาะสม ส่วนเนื้อหาบทเรียนนั้นเน้นให้ตัวอย่างมากกว่าคำอธิบาย

ที่ 1 กล่าวคือ แต่ละบทเรียนมีพื้นที่ 1 หน้ากระดาษ แบ่งได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ส่วนนำ และ ส่วนเนื้อหา ส่วนนำประกอบด้วย เลขลำดับบทเรียน ชื่อบทเรียน และจำนวนคาบเรียน ส่วนเนื้อหามี การแสดงตัวอย่างการประสมอักษร ตัวอย่างคำ และข้อความ พร้อมมีภาพประกอบ ทั้งนี้บางบทเรียน มีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียนด้วย ดังภาพ

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างบทเรียนที่ 4 บทเรียนย้ำเตือนความจำ แบบเรียนวิชาภาษาเขมร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
(ที่มา: ภาสกร ภาสกร-สมรส ๒: 4)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทเรียนบทที่ 4 ชื่อบทเรียนย้ำเตือนความจำเรื่อง វិញ្ញាប័ន ប័ណ្ណ ប័ណ្ណ ប័ណ្ណ ប័ណ្ណ ប័ណ្ណ กำหนดจำนวนคาบเรียน 3 คาบ (120 นาที) ส่วนเนื้อหาบทเรียนนำเสนอตัวอย่างคำที่ใส่เครื่องหมาย มุสิกทนต์ประสมกับสระนิสสัยต่าง ๆ ตัวอย่างคำและข้อความที่มีพยัญชนะต้นประกอบด้วย เครื่องหมายมุสิกทนต์ รวมทั้งมีภาพประกอบ ท้ายบทเรียนมีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนเขียนคำที่มีพยัญชนะ บ ด้วยตัวอักษรบรรจง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนนี้ ไม่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์และเนื้อหาหลักของบทเรียนอย่างชัดเจน กล่าวคือ บทเรียนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียน เกิดความเข้าใจและสามารถจดจำพยัญชนะต้นที่ใส่เครื่องหมายมุสิกทนต์ (័) ได้อย่างถูกต้อง แต่ แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนกลับให้ผู้เรียนฝึกเขียนคำที่มีพยัญชนะ ប ด้วยตัวอักษรบรรจง ซึ่งเป็นเนื้อหา

ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปแล้วในบทเรียนก่อนหน้านี้ และไม่ได้เชื่อมโยงกับการใช้เครื่องหมายมุสิกทนต์แต่อย่างใด ซึ่งผู้วิจัย ตั้งข้อสันนิษฐานว่าการเลือกใช้พยัญชนะ บ ในแบบฝึกหัดอาจมีเจตนาเพื่อเน้นย้ำรูปพยัญชนะที่สามารถใส่เครื่องหมายมุสิกทนต์และตรีศัพทได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันความสับสนในการจำแนกรูปพยัญชนะและการใช้เครื่องหมายของผู้เรียน โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงความซับซ้อนของระบบการใช้เครื่องหมายในภาษาเขมร

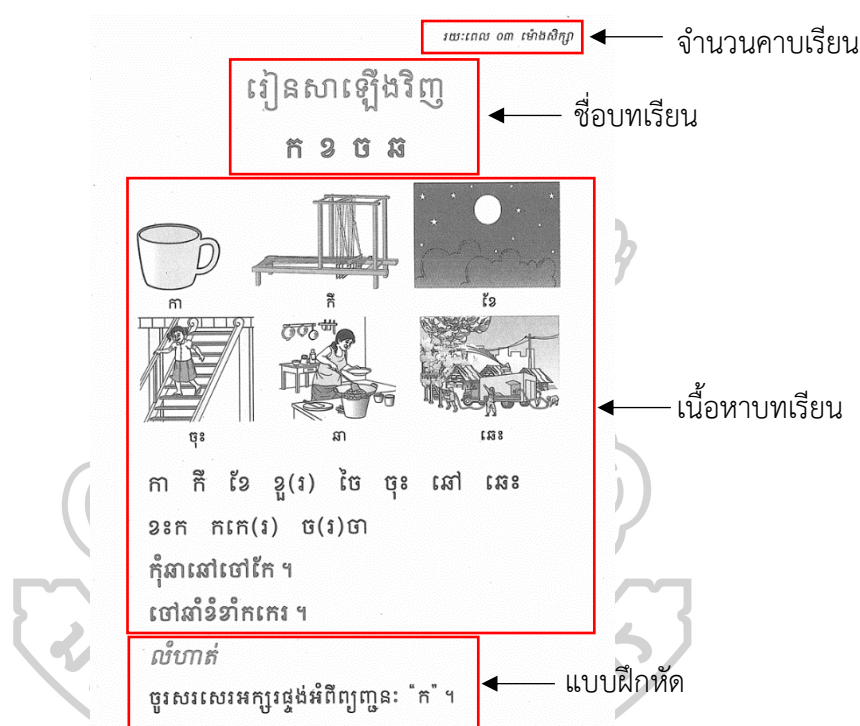
นอกจากบทเรียนข้างต้นแล้ว แบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังมีบทเรียนทบทวน (រៀនសាឡើងវិញ) อยู่ต่อท้ายบทเรียนหลัก 104 บท เพื่อใช้ในการทบทวนความรู้ในบทเรียนที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ทบทวนความรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่แล้ว โดยบทเรียนทบทวนในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมด 28 บท

เมื่อผู้เรียนเรียนเนื้อหาบทเรียนหลักจบประมาณ 3 - 4 บท จะมีบทเรียนทบทวนอยู่ต่อท้ายเนื้อหาบทเรียนเพื่อช่วยย้ำความรู้ บทเรียนทบทวนมีโครงสร้างคล้ายบทเรียนหลัก คือมีชื่อบทเรียน เนื้อหาบทเรียน จำนวนคาบเรียน แต่สิ่งที่แตกต่างกับบทเรียนหลักคือไม่มีการระบุเลขลำดับบทเรียน แต่มีแบบฝึกหัด (លំហាត់) เพิ่มเติมเข้ามา

ตารางที่ 3 แสดงชื่อบทเรียนทบทวนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ลำดับที่	ชื่อบทเรียน	จำนวนคาบเรียน
1	บทเรียนทบทวน ก ข จ ฉ (រៀនសាឡើងវិញ កខចឆ)	3
2	บทเรียนทบทวน ฎ ฐ ฒ (រៀនសាឡើងវិញ ដបណ)	3
3	บทเรียนทบทวน ต ถ บ ผ (រៀនសាឡើងវិញ តថបផ)	3
4	บทเรียนทบทวน ก ข จ ฉ ฎ ฐ ฒ ต ถ บ ผ ส ห ฬ อ (រៀនសាឡើងវិញ កខចឆដបណតថបផសហឡអ)	3
5	บทเรียนทบทวน ค ฆ ง ช ฌ ญ (រៀនសាឡើងវិញ កយងជឈញ)	3
6	บทเรียนทบทวน ฑ ฒ ท ธ (រៀនសាឡើងវិញ ឧឆទធ)	3
7	บทเรียนทบทวน น พ ภา ม (រៀនសាឡើងវិញ នពកម)	3
8	บทเรียนทบทวน ค ฆ ง ช ฌ ญ ฑ ฒ ท ธ พ ภา ม ย ร ล ว (រៀនសាឡើងវិញ កយងជឈញឧឆទធពកមយរលវ)	3
9	บทเรียนทบทวนพยัญชนะกลุ่ม អ และกลุ่ม អិ (រៀនសាឡើងវិញព្យញ្ជនៈពួក អ និងពួក អិ)	3
10	บทเรียนทบทวน ัง ญ ับ ้ม ัย ร์ ่ว (រៀនសាឡើងវិញ ងញប់ម්ර)	3
11	บทเรียนทบทวน บ ส ห อ (រៀនសាឡើងវិញ បសហ)	3

ลำดับที่	ชื่อบทเรียน	จำนวนคาบเรียน
12	บทเรียนทบทวน ก ก่ง ่ง จ จ (រៀនសាឡើងវិញ ក កង ង ច ច)	3
13	บทเรียนทบทวน ญ ญ ต ต น น (រៀនសាឡើងវិញ ញ ញ ត ត ន ន)	3
14	บทเรียนทบทวน บ บ่ ม ย (រៀនសាឡើងវិញ ប បំ ម យ)	3
15	บทเรียนทบทวน ล ล่ ว ส ส (រៀនសាឡើងវិញ ល លំ វ ស ស)	3
16	บทเรียนทบทวนสระเต็มตัว (រៀនសាឡើងវិញស្រះពេញតួ)	3
17 - 28	บทเรียนทบทวนตัวเชิง (រៀនសាឡើងវិញផ្ទៃដើម)	36

ภาพที่ 5 แสดงโครงสร้างบทเรียนทบทวนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.1: 10)

ภาพตัวอย่างข้างต้นเป็นบทเรียนทบทวนเรื่องพยัญชนะ ก ข จ และ ฉ (រៀនសាឡើងវិញ ក ខ ច ឆ) ซึ่งอยู่ต่อบทเรียนที่ 8 ฉ (ឆ) กำหนดจำนวนคาบเรียน 3 คาบ (120 นาที) ชื่อบทเรียนจะใช้คำว่า “រៀនសាឡើងវិញ” แล้วตามด้วยหัวข้อเนื้อหาที่ต้องการทบทวน เนื้อหาของบทเรียนนำเสนอคำศัพท์และข้อความที่มีพยัญชนะ ក ខ ច ឆ เป็นพยัญชนะต้น ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้ปรากฏในบทเรียนหลักที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว ส่วนท้ายของบทเรียนมีแบบฝึกหัดให้เขียนคำที่มีพยัญชนะต้น ក ด้วยตัวอักษรบรรจง

แบบฝึกหัดในบทเรียนบททวนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีเป้าประสงค์เพื่อประเมินความรู้ความจำของผู้เรียน แต่ละบทเรียนมีจำนวนแบบฝึกหัด 1 - 2 ข้อ ซึ่งเหมาะสมกับเวลา 3 คาบเรียน (120 นาที) ส่วนแบบฝึกหัดในบทเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะปรากฏอยู่ที่ท้ายบทเรียนหลัก มีจำนวน 1 - 2 ข้อเช่นเดียวกัน แบบฝึกหัดมีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ แบบฝึกประเภทคัดลายมือ แบบฝึกหัดประเภทเขียนตามคำบอก แบบฝึกหัดประเภทจับคู่ แบบฝึกหัดประเภทเติมตัวอักษรหรือเติมคำ แบบฝึกหัดประเภทรวบรวมข้อมูล แบบฝึกหัดประเภทเรียบเรียงประโยค และแบบฝึกหัดประเภทเลือกตอบ

2. บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้

บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้ เป็นบทเรียนที่มีการออกแบบและจัดเนื้อหาสาระโดยใช้เกณฑ์ของทักษะหรือความรู้ด้านภาษาเป็นโครงสร้างหลักในการแบ่งบทเรียนออกจากกันอย่างชัดเจน เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ความรู้ด้านหลักภาษา บทเรียนแต่ละบทจะเน้นพัฒนาทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะ และมีคำบ่งชี้ทักษะความรู้กำกับไว้ในหน้าแรกของบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถระบุได้ทันทีว่าบทเรียนนั้นมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ด้านใดของภาษาเขมร บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้พบในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (บทที่ 32 - 81) และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตลอดทั้งเล่ม ทั้งนี้แบบเรียนยังคงใช้ชื่อว่า “แบบเรียนภาษาเขมร อ่าน - เขียน” (សៀវភៅភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ) เช่นเดียวกับรูปแบบบูรณาการ ซึ่งเน้นเรื่องทักษะการอ่านและการเขียน เนื้อหาของแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นแบบจำแนกทักษะความรู้ มี 50 บท และแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มี 64 บท ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (บทที่ 32 - 81)

บทที่	ชื่อบทเรียน	จำนวนคาบเรียน
32	วันเปิดภาคเรียน (បរិស័ទសកាល)	8
33	เมื่อออกไปเล่น (ពេលចេញលេង)	8
34	แม่วอยากไปเรียน (ឆ្មាចង់ទៅរៀន)	8
35	การแนะนำเพื่อนให้รู้จักกัน (ការណែនាំមិត្តមិត្តស្នាក់)	6
36	นกกระสา (សត្វក្រសារ)	8
37	การตั้งใจเล่าเรียน (ការខិតខំរៀនសូត្រ)	8
38	อิกการจัดงานแต่งให้ลูก (កុំរៀនការត្រូវ)	6
39	พวกเราไปโรงเรียน (យើងទៅសាលារៀន)	8
40	ความประมาทเลินเล่อ (ការធ្វេសប្រហែស)	8
41	แม่และพ่อของฉัน (ម្តាយឪពុកខ្ញុំ)	8

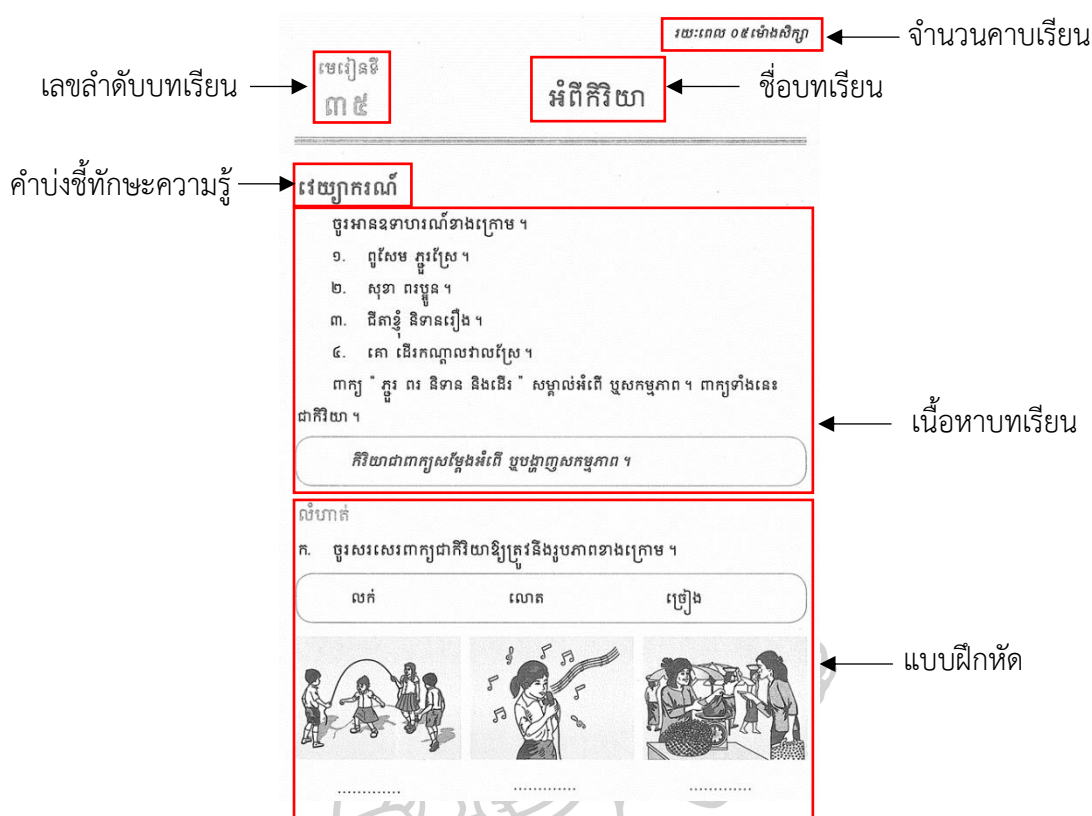
បញ្ជី	ខ្លឹមសារ	ចំនួនសំណួរ
42	ពេលវេលាស្រស់ស្អាតនៅផ្ទះ (ពេលវេលាស្រស់ស្អាត)	8
43	ការប្រើប្រាស់ របស់ខ្ញុំ របស់ឯង របស់យើង	6
44	ប្រពន្ធនិងកូន (ឪពុកនិងម្តាយ)	8
45	មិត្តភក្តិរបស់កូន (មិត្តភក្តិរបស់កូន)	8
46	ការសិក្សាអក្សរ (ការសិក្សាអក្សរ)	8
47	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	6
48	ស្រីនិងកូន (ស្រីនិងកូន)	6
49	កូនរបស់កូន (កូនរបស់កូន)	8
50	កូនរបស់កូន (កូនរបស់កូន)	8
51	ស្រីនិងកូន (ស្រីនិងកូន)	8
52	ម៉ែនិងកូន (ម៉ែនិងកូន)	8
53	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	6
54	ទឹកដ្ឋានរបស់ខ្ញុំ (ទឹកដ្ឋានរបស់ខ្ញុំ)	8
55	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	4
56	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
57	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
58	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
59	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
60	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
61	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
62	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
63	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
64	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
65	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
66	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
67	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
68	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	3
69	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8
70	ការប្រាប់ប្រទេស (ការប្រាប់ប្រទេស)	8

បញ្ជី	ចំណងជើង	ចំនួនឈ្មោះ
17	អាយុ (អាយុ)	10
18	ការងាររបស់យើង (ការងាររបស់យើង)	10
19	អាយុ (អាយុ)	3
20	បញ្ជីឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
21	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	3
22	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	5
23	ការងាររបស់យើង (ការងាររបស់យើង)	10
24	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
25	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	3
26	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
27	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	5
28	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
29	ការងាររបស់យើង (ការងាររបស់យើង)	3
30	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	5
31	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	3
32	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
33	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	3
34	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
35	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	5
36	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
37	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
38	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
39	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
40	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	3
41	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
42	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	3
43	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	8
44	ឈ្មោះ (ឈ្មោះ)	5

- บทเรียนการอ่าน ใช้คำบ่งชี้ทักษะความรู้ว่า “អំណត់” ในกรณีที่บทอ่านเป็นบทร้อยแก้ว หากบทอ่านเป็นบทเพลงจะใช้คำว่า “ចម្រៀង” และหากบทอ่านเป็นบทร้อยกรองจะใช้คำว่า “មេសូត្រ”
- บทเรียนการเขียน ใช้คำบ่งชี้ทักษะความรู้ว่า “តែងសេចក្តី”
- บทเรียนการฟัง ใช้คำบ่งชี้ทักษะความรู้ว่า “ការស្តាប់”
- บทเรียนการพูด ใช้คำบ่งชี้ทักษะความรู้ว่า “ការនិយាយ”
- บทเรียนการใช้ภาษา ใช้คำบ่งชี้ทักษะความรู้ว่า “បំណិន”
- บทเรียนหลักภาษา ใช้คำบ่งชี้ทักษะความรู้ว่า “វេយ្យាករណ៍”

บทเรียนการอ่าน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนอ่านบทอ่านรูปแบบต่าง ๆ แล้วตอบคำถามจากเนื้อเรื่องพร้อมทำแบบฝึกหัด บทเรียนการเขียน มุ่งเน้นการเขียนบทพรรณนาถึงสิ่งต่าง ๆ รอบตัวผู้เรียน บทเรียนการฟัง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฟังข้อความหรือเรื่องราวที่ครูอ่านให้ฟังแล้วตอบคำถาม บทเรียนการพูด มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาบทพูดหรือบทสนทนาในชีวิตประจำวันแล้วทำแบบฝึกหัดหรือฝึกปฏิบัติการพูด บทเรียนการใช้ภาษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง และบทเรียนหลักภาษา มุ่งเน้นให้ความรู้เรื่องเครื่องหมายและหมวดคำสำคัญในภาษาเขมร

แต่ละบทเรียนแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ส่วนนำ และส่วนเนื้อหา ส่วนนำประกอบด้วยเลขลำดับบทเรียนซึ่งปรากฏอยู่มุมบนซ้ายของหน้ากระดาษ ชื่อบทเรียนอยู่ถัดมาทางขวาของเลขลำดับบทเรียน และมีจำนวนคาบเรียนอยู่มุมบนขวาของหน้ากระดาษ ส่วนเนื้อหาประกอบด้วยคำบ่งชี้ทักษะความรู้ซึ่งกำกับไว้ส่วนต้นเนื้อหาบทเรียนเพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าจะได้เรียนรู้ภาษาเขมรในแง่มุมใด เนื้อหาบทเรียนมีรูปแบบซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภททักษะความรู้ และส่วนท้ายเนื้อหาเป็นแบบฝึกหัด นอกจากนี้บทเรียนการอ่านและการฟังมักจะมีข้อคำถามท้ายบทให้ผู้เรียนตอบ เพื่อเป็นการทบทวนความจำและความเข้าใจของผู้เรียนจากการอ่านหรือการฟัง

ภาพที่ 6 แสดงโครงสร้างบทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้
(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเริง ๒๕๖๓: ๖)

จากตัวอย่าง โครงสร้างของบทเรียนที่ 35 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชื่อบทเรียนว่า “เกี่ยวกับคำกริยา” (หัตถ์ศิรียา) กำหนดเวลาคาบเรียน 5 คาบเรียน (200 นาที) มีคำบ่งชี้ทักษะความรู้ว่า “เรขภาพ” หมายถึงบทเรียนนี้มุ่งเน้นการเรียนรู้หลักภาษา เนื้อหาบทเรียนเป็นการให้ตัวอย่างข้อความที่มีคำกริยา คำอธิบาย และนิยามของคำกริยา ตอนท้ายของบทเรียนมีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนนำคำกริยาที่กำหนดให้มาเติมในช่องว่างให้สัมพันธ์กับรูปภาพ

อย่างไรก็ตาม บทเรียนบางทักษะความรู้ก็ไม่ได้พัฒนาทักษะเพียงด้านเดียวเท่านั้น หากแต่ยังมีการนำทักษะความรู้อื่น ๆ มาผสมผสานด้วย กล่าวคือ บทเรียนการอ่าน บทเรียนการฟัง และบทเรียนการพูดจะมีการฝึกทักษะการเขียนประกอบอยู่ด้วยเสมอ กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนเรียนรู้ทักษะความรู้ตามคำบ่งชี้ประจำบทเรียนเรียบร้อยแล้ว จะมีส่วนของแบบฝึกหัดเสริมทักษะการเขียน ซึ่งใช้ชื่อว่า “ส่นเณร” ปรากฏอยู่ตอนท้ายของบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียนทบทวนความรู้ ความจำเนื้อหาและคำศัพท์ที่ได้จากบทอ่าน บทฟัง หรือบทพูด โดยแบบฝึกหัดเสริมทักษะการเขียนมีหลายรูปแบบ อาทิ แบบฝึกหัดประเภทเติมคำ แบบฝึกหัดเขียนคำด้วยตัวอักษรบรรจง แบบฝึกหัดการแต่งประโยค

รูปแบบของบทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 มีแกนสำคัญเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดตามประเภทของทักษะความรู้ เช่น บทเรียนการฟังนั้นไม่ปรากฏเนื้อหาบทฟัง จะปรากฏแต่ข้อความคำถามที่ต้องตอบจากการฟัง และแบบฝึกหัดเท่านั้น แต่เนื้อหาบทฟังนี้จะปรากฏอยู่ในส่วนข้อความแนะนำ (សេចក្តីណែនាំ) ตอนต้นของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร โดยครูผู้สอนมีหน้าที่อ่านให้ผู้เรียนฟัง ส่วนบทเรียนการอ่าน (អំណាច) ซึ่งมีบทอ่านรูปแบบต่าง ๆ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองให้ผู้เรียนอ่านพร้อมภาพประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เมื่ออ่านบทอ่านจบแล้วมีการเรียนรู้คำศัพท์ (ការរៀនពាក្យ) จากบทอ่านในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คำอ่าน (អំណាចពាក្យ) คำอธิบายศัพท์ (ពន្យល់ពាក្យ) คำไวพจน์ (វេរចនសព្ទ) และคำที่มีความหมายตรงข้าม (ពាក្យផ្ទុយ) ทั้งนี้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้มีการเพิ่มเติมหัวข้อคำพ้องเสียง (សនិសសព្ទ) เข้ามาด้วย ซึ่งการเรียนรู้คำศัพท์เช่นนี้จะไม่ปรากฏในบทเรียนทักษะความรู้อื่น ๆ ดังตัวอย่าง

រយៈពេល ០៨ ម៉ោងសិក្សា

មេរៀនទី ៤២ ពេលភ្ញៀវមកលេងផ្ទះ

អំណាច

ថ្ងៃមួយ មានភ្ញៀវមកលេងផ្ទះម៉ាត់ ។

ក្រោយពីភក់ទាក់ជាមួយភ្ញៀវរួច ម្តាយម៉ាត់ក៏ហៅ ៖ “អីកូន! លោកពូងងអញ្ជើញមកលេង” ។ ម៉ាត់សួរស្តីចេញពីក្នុងផ្ទះមកដោយត្រេកអរ ។ ម៉ាត់ ៖ “ជម្រាបសួរលោកពូ! ខ្ញុំនឹកលោកពូណាស់! តើលោកពូសុខសប្បាយឬទេ?”

ពូរបស់ម៉ាត់ឮហើយតបវិញ ៖ “កូនពូចេះណាស់! ពូក៏នឹកកូនណាស់ដែរ ។ ពូសុខសប្បាយជាងម្តាយទេ ។ នេះជារបស់ដែលពូយកមកផ្ញើកូន!” ។

ម៉ាត់សំពះទទួលដោយដៃពីរ រួចឆ្លើយថា អរគុណ ។ ពេលភ្ញៀវកំពុងនិយាយគ្នាជាមួយម្តាយ ម៉ាត់បានទៅចាក់ទឹកដាក់កែវកាត់ដើរមកជិត រួចផ្តួចទឹកទៅភ្ញៀវដោយដៃទាំងពីរ ព្រមទាំងពោលតិចៗ ៖ “អញ្ជើញពិសាទឹកលោកពូ” ។ ពូរបស់ម៉ាត់ទទួលយកទឹករួចតប ៖ “អរគុណកូន!” ។

មុនពេលត្រឡប់ទៅវិញ ពូរបស់ម៉ាត់សរសើរម៉ាត់ថា ជាក្មេងល្អ ចេះគួរសម ។

បត់អាន

ការរៀនពាក្យ

ការเรียนรู้คำศัพท์

ក. **អំណាចពាក្យ**
ជម្រាប អានថា ជ- រាប

ខ. **ពន្យល់ពាក្យ**
ភ្ញៀវ : អ្នកដទៃដែលមកលេង មករក មកសួរនាំ ។
អញ្ជើញ : ជូនដំណឹង ឬហៅមកដោយគោរព ។
គួរសម : ការសម្តែងឬកតាសុភាពរៀបរយ ត្រូវបែបបទ ។
សុខស្តាយ : ការប្រញាប់ ។

គ. **ពាក្យនិយមផ្ទុយនឹងពាក្យ “ដៃ”**
ដៃ ហត្ថ ព្រះហស្ត

ឃ. **ពាក្យផ្ទុយ**
ញាតិ ≠ ក្រុមគ្រួសារ សរសើរ ≠ បង្គាប់

សំណួរ

១. តើអ្នកណាមកលេងផ្ទះម៉ាត់ ? **คำถามท้ายบทอ่าน**
២. តើម៉ាត់ធ្វើដូចម្តេចខ្លះ ពេលជួបលោកពូដំបូង ?
៣. តើម៉ាត់ធ្វើដូចម្តេចខ្លះ ពេលភ្ញៀវកំពុងនិយាយគ្នា ?
៤. តើអ្នកត្រូវធ្វើដូចម្តេច ពេលមានភ្ញៀវមកលេងផ្ទះ ?

លំហាត់ **แบบฝึกหัดเสริมทักษะการอ่าน**
ចូរអានពាក្យខាងក្រោមដោយមិនបាច់ផ្សំនឹងប្រភេទឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ។

ភ្ញៀវ ងង អញ្ជើញ សុខស្តាយ ត្រេកអរ
ជម្រាបសួរ សុខសប្បាយ កូន ពិសា គួរសម

ภาพที่ 7 การเรียนรู้คำศัพท์ในบทเรียนทักษะการอ่าน
(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเสมอ ๒: 61-62)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการเรียนรู้คำศัพท์จากบทอ่านทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ คำอ่าน คำอธิบายศัพท์ คำไวพจน์ และคำที่มีความหมายตรงข้าม ส่วนคำอ่านมีการสอนอ่านออกเสียงคำว่า “ជម្រាប” (กราบเรียน) แยกทีละพยางค์ ส่วนคำอธิบายศัพท์มีการอธิบายความหมายของคำว่า “ភ្ញៀវ” (แขก) “អញ្ជើញ” (เชิญ) “គួរសម” (เหมาะสม) และ “សុខស្តាយ” (รีบด่วน) ส่วนคำไวพจน์มีการ

สอนคำที่มีความหมายเหมือนกับคำว่า “โฆ” (มือ) ได้แก่ “บาหลา” และ “โฆระบาหลา” และส่วนคำที่มีความหมายตรงข้ามกันมีการสอนคำตรงข้ามของ “ฏฐิธ” (ยืม) และ “สรวะริ” (ยกย่อง)

แบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 แบ่งเนื้อหาบทเรียนตามทักษะความรู้ ประกอบด้วยบทเรียนการอ่าน บทเรียนการเขียน บทเรียนการฟัง และบทเรียนการพูด โดยมีการเพิ่มเติมบทเรียนการใช้ภาษา และบทเรียนหลักภาษาเข้าในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แต่ละบทเรียน ประกอบด้วยส่วนนำที่ระบุเลขลำดับบทเรียน ชื่อบทเรียน และจำนวนคาบเรียนที่ใช้จัดการเรียนการสอน ส่วนเนื้อหานั้นประกอบด้วยคำบ่งชี้ทักษะความรู้ เนื้อหาบทเรียน และแบบฝึกหัด ซึ่งบางบทเรียนก็มีข้อคำถามให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ความจำจากบทอ่าน หรือบทฟังด้วย แบบฝึกหัดในระดับชั้นนี้มีหลายรูปแบบทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อและได้รับการฝึกทักษะอย่างรอบด้าน ลักษณะเด่นของแบบเรียนรูปแบบนี้คือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางภาษาทีละด้านอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะในแต่ละด้านได้อย่างลึกซึ้งก่อนจะนำไปบูรณาการกับทักษะอื่นต่อไป อีกทั้งยังช่วยให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของแต่ละบทเรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. บทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญ

รูปแบบบทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญ เป็นบทเรียนที่ใช้แนวคิดหลักหรือประเด็นสำคัญเป็นแกนกลางในการบูรณาการทักษะความรู้ทางภาษาเข้าไว้ในแต่ละบทเรียน โดยแนวคิดหลักดังกล่าวจะถูกระบุอย่างชัดเจนในชื่อของบทเรียน และถูกขยายความผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ในส่วนต้นบทเรียน เช่น ความนำ และสาระสำคัญที่ต้องเรียนรู้ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่ชัดเจนให้แก่ผู้เรียน ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้ชื่อว่า “แบบเรียนภาษาเขมร” (សៀវភៅភាសាខ្មែរ) และแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6 ใช้ชื่อว่า “แบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร” (សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ) แบบเรียนแต่ละเล่มมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 บทเรียน โดยใช้แนวคิดหรือประเด็นที่ต้องการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนเป็นเกณฑ์และระบุไว้ที่ชื่อบทเรียน ดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงชื่อบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

บทที่	ชื่อบทเรียน
1	กีฬาและนันทนาการ (កីឡានិងល្បែងកំសាន្ត)
2	ชุมชนก้าวหน้า (សហគមន៍ដើរឆ្នើន)
3	ความเหมาะสม (ការគ្រួសម)
4	พืชพรรณประเทศของเรา (រុក្ខជាតិប្រទេសយើង)

បញ្ជី	ឈ្មោះបទពិសោធន៍
5	ស្នេហា (វិទ្យាសាស្ត្រ)
6	វិធីការពារសត្វ (មធ្យោបាយធ្វើទំនាក់ទំនង)
7	អាហារធម្ម (ម្ហូបអាហារខ្មែរ)
8	ភូមិប្រទេសក្នុងប្រទេសរបស់យើង (សណ្ឋានដីប្រទេសយើង)
9	កន្លែងនៅក្នុងភ្នំពេញ (ប្រភពទឹកនៅក្នុងភ្នំពេញ)
10	សត្វក្នុងប្រទេសរបស់យើង (សត្វនៅប្រទេសយើង)

តារាងទី ៧ បង្ហាញពីឈ្មោះបទពិសោធន៍ក្នុងប្រព័ន្ធបង្រៀនភាសាខ្មែរ ឆ្នាំសិក្សាទី ៥

បញ្ជី	ឈ្មោះបទពិសោធន៍
1	វិទ្យាសាស្ត្រ (វិទ្យាសាស្ត្រ)
2	សម្បត្តិធម្មជាតិ (សម្បត្តិធម្មជាតិ)
3	ការប្រើប្រាស់ធម្ម (កំណត់ត្រាខ្មែរ)
4	ប្រយោជន៍នៃស្នេហា (ប្រយោជន៍នៃស្នេហា)
5	ការប្រើប្រាស់ (ស្ថានភាពស្ថានភាព)
6	វិទ្យាសាស្ត្រ (វិទ្យាសាស្ត្រ)
7	វិទ្យាសាស្ត្រក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (វិទ្យាសាស្ត្រកម្ពុជា)
8	ផលិតផលធម្ម (ផលិតផលធម្ម)
9	ពេលវេលាប្រាក់ (ពេលវេលាប្រាក់)
10	ប្រយោជន៍នៃវិទ្យាសាស្ត្រ (ប្រយោជន៍នៃវិទ្យាសាស្ត្រ)

តារាងទី ៨ បង្ហាញពីឈ្មោះបទពិសោធន៍ក្នុងប្រព័ន្ធបង្រៀនភាសាខ្មែរ ឆ្នាំសិក្សាទី ៦

បញ្ជី	ឈ្មោះបទពិសោធន៍
1	អ្នកមានសុខុមាលភាព (អ្នកមានសុខុមាលភាព)
2	ការរីកចម្រើន (ក្នុងសង្គមរបស់យើង)
3	ការប្រើប្រាស់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (ធនធាននៅប្រទេសកម្ពុជា)
4	ប្រយោជន៍នៃធម្មជាតិ (ប្រយោជន៍នៃធម្មជាតិ)
5	ការប្រើប្រាស់ក្នុងភ្នំពេញ (ធនធានផលិតផលនៅក្នុងភ្នំពេញ)
6	បទពិសោធន៍ បទពិសោធន៍ (ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណីខ្មែរ)
7	ព័ត៌មាន និង គ្រឹះស្ថាន (គ្រឹះស្ថានសិក្សា: បុរាណ)
8	ការជឿជាក់ និង ទំនៀមទម្លាប់ (ទំនៀមទម្លាប់សាសនា)

បញ្ជី	ឈ្មោះបទពិសោធន៍
9	ទីកន្លែងដែលទាក់ទាញ (រដ្ឋបាលស្ថានភាពសេចក្តីស្នើសុំ)
10	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)

តារាងទី ៩ បង្ហាញពីបទពិសោធន៍ក្នុងបទពិសោធន៍សិក្សាភាសាខ្មែរ ឆ្នាំសិក្សាស្រាវជ្រាវទី ១

បញ្ជី	ឈ្មោះបទពិសោធន៍
1	ការស្នើសុំ (សេចក្តីស្នើសុំ)
2	ការជួយគ្នាទៅវិញទៅមក (ការជួយគ្នាទៅវិញទៅមក)
3	ការរៀនរៀន (ការរៀនរៀន)
4	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
5	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
6	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
7	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
8	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
9	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
10	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)

តារាងទី ១០ បង្ហាញពីបទពិសោធន៍ក្នុងបទពិសោធន៍សិក្សាភាសាខ្មែរ ឆ្នាំសិក្សាស្រាវជ្រាវទី ២

បញ្ជី	ឈ្មោះបទពិសោធន៍
1	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
2	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
3	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
4	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
5	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
6	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
7	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
8	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
9	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)
10	ការងារដែលទាក់ទាញ (សេចក្តីស្នើសុំ)

ตารางที่ 11 แสดงข้อบทรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บทที่	ข้อบทรียน
1	คุณค่าดงาม (គុណសម្បត្តិ)
2	ความภูมิใจในชาติ (មោទនភាពជាតិ)
3	การยอมรับความจริง (ការទទួលស្គាល់ការពិត)
4	สามัคคีภาพ (សាមគ្គីភាព)
5	การกำหนดเป้าหมาย (ការកំណត់គោលដៅ)
6	ความรับผิดชอบ (ស្មារតីទទួលខុសត្រូវ)
7	ความเชื่อมั่น (ការជឿជាក់)
8	ความพยายาม (សេចក្តីព្យាយាម)
9	ความสำเร็จของชีวิต (ជោគជ័យនៃជីវិត)
10	พลเมืองดี (ពលរដ្ឋល្អ)

ตารางที่ 12 แสดงข้อบทรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

บทที่	ข้อบทรียน
1	ความภูมิใจในชาติ (មោទនភាពជាតិ)
2	สัญลักษณ์ของชาติ (អត្តសញ្ញាណជាតិ)
3	การเคารพบูชา (ការគោរពបូជា)
4	ความงามทางภาษา (សោភ័ណភាសា)
5	การยอมรับความจริง (ការទទួលស្គាល់ការពិត)
6	ความเป็นพลเมือง (ភាពជាពលរដ្ឋ)
7	การตัดสินใจ (ការសំរេចចិត្ត)
8	ความงามทางศิลปะ (សោភ័ណសិល្បៈ)
9	ความเชื่อ (ជំនឿ)
10	ความภูมิใจในชาติ (មោទនភាពជាតិ)

ตารางที่ 13 แสดงข้อบทรียนในแบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

บทที่	ข้อบทรียน
1	ทัศนคติ (ផ្នត់គំនិត)
2	ขนบธรรมเนียม (ទំនៀមទម្លាប់)
3	ความกล้าหาญ (សេចក្តីក្លាហាន)

บทที่	ชื่อบทเรียน
4	การเสียสละ (การละเบง)
5	อดีตกาล (หริศกาล)
6	การเคารพบูชา (การเคารพบูชา)
7	อักษรศาสตร์และวรรณคดีเขมร (หกรุสสาสตรและหกรุสสาณคดียะ)
8	ข้อเท็จจริง (ลัษณะ)
9	วรรณคดีต่างประเทศ (หกรุสสาณคดียะ)
10	การมองโลกในแง่ดี (ลัษณะ)

ตารางที่ 14 แสดงชื่อบทเรียนในแบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

บทที่	ชื่อบทเรียน
1	วรรณคดีเขมรนิยม (หกรุสสาณคดียะ)
2	วรรณคดีพราหมณ์นิยม (หกรุสสาณคดียะ)
3	วรรณคดีพุทธนิยม (หกรุสสาณคดียะ)
4	ศิลปะ (ลัษณะ)
5	ละคร (ลัษณะ)
6	ศิลาจารึกและระบำน (ลัษณะ)
7	ขนบธรรมเนียมประเพณี (ลัษณะ)
8	คำประพันธ์ (ลัษณะ)
9	ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีเขมรกับต่างประเทศ (ลัษณะ)
10	วรรณคดีต่างประเทศ (หกรุสสาณคดียะ)

บทเรียนรูปแบบร่วมแนวคิดสำคัญ แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ส่วนต้นของบทเรียน และส่วนเนื้อหาของบทเรียน ส่วนต้นของบทเรียนประกอบด้วยเลขลำดับบทเรียนซึ่งปรากฏอยู่มุมซ้ายของบทเรียน ตามด้วยชื่อบทเรียน ภาพประกอบบทเรียน และความนำก่อนเข้าสู่บทเรียน ดังภาพ

ภาพที่ 8 แสดงโครงสร้างบทเรียนส่วนต้นของแบบเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา
(ที่มา: ภาสกร ๔: 1)

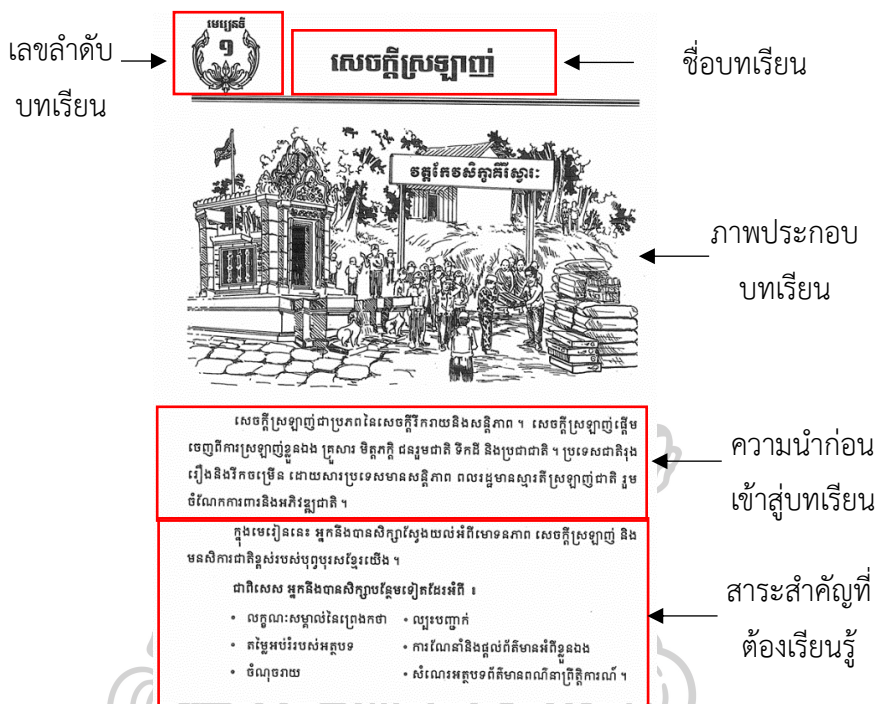
ตัวอย่างแสดงให้เห็นโครงสร้างของบทเรียนที่ 1 ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชื่อบทเรียนว่า “กีฬาและสันทนาการ” (កីឡានិងសំបូរកម្សាន្ត) ภาพประกอบบทเรียนเป็นรูปเด็ก ๆ กำลังเล่นกีฬาและการละเล่นต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ของการเล่นกีฬา โดยมีความนำก่อนเข้าสู่บทเรียน เป็นส่วนที่ขยายความแนวคิดของชื่อบทเรียน ดังนี้

ប្រជាជនខ្មែរភាគច្រើននិយមលេងវីល្លែងកំសាន្ត។ អ្នកខ្លះ ចូលចិត្តលេងវីល្លែងតាម
រដូវកាល ឯខ្លះទៀតចូលចិត្តលេងវីល្លែងបែបណាមួយជាប្រចាំ។ ក៏ឆ្ងាត់និងវីល្លែងកំសាន្ត
នាំមកនូវភាពសប្បាយរីករាយ ការលូតលាស់ផ្នែកប្រាជ្ញា សុខភាព និងសាមគ្គីភាព។

(ភាសាខ្មែរ ៤.4 : 1)

ประชาชนชาวเขมรส่วนใหญ่นิยมเล่นการละเล่นสันทนากการ บางคนชอบเล่นการละเล่นตามฤดูกาล ส่วนบางคนชอบเล่นการละเล่นประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นประจำ กีฬาและการละเล่นสันทนากการนำมาซึ่งความเบิกบาน การเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา สุขภาพ และความสามัคคี

ส่วนต้นบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นมัธยมศึกษา นอกจากเลขลำดับบทเรียน ซึ่งปรากฏอยู่มุมซ้ายของบทเรียน ชื่อบทเรียน ภาพประกอบบทเรียน และความนำก่อนเข้าสู่บทเรียน แล้ว ยังมีการเพิ่มเติมสาระสำคัญที่ต้องเรียนรู้ ซึ่งส่วนนี้จะอยู่ต่อท้ายความนำก่อนเข้าสู่บทเรียน ดังภาพ

ภาพที่ 9 แสดงโครงสร้างบทเรียนส่วนต้นของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา
(ที่มา: ภาสกร ๙.7: 1)

ตัวอย่างแสดงให้เห็นโครงสร้างของบทเรียนที่ 1 ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชื่อบทเรียนว่า “ความรัก” (សេចក្តីស្រឡាញ់) ภาพประกอบบทเรียนเป็นฝูงชนรวมตัวกันที่หน้าป้ายวัดแก้วสิกขาคีรีสวาระ เบื้องซ้ายมีปราสาทพระวิหารที่มีธงชาติกัมพูชากำลังโบกสะบัด แสดงความภูมิใจของชาวเขมรที่มีโบราณสถานแห่งนี้ โดยมีความนำก่อนเข้าสู่บทเรียน เป็นส่วนที่ขยายความแนวคิดของชื่อบทเรียน ดังนี้

សេចក្តីស្រឡាញ់ជាប្រភពនៃសេចក្តីរីករាយនិងសន្តិភាព។ សេចក្តីស្រឡាញ់ផ្ដើមចេញពីការស្រឡាញ់ខ្លួនឯង គ្រួសារ មិត្តភក្តិ ជនរួមជាតិ ទឹកដី និងប្រជាជាតិ។ ប្រទេសជាតិរុងរឿងនិងរីកចម្រើន ដោយសារប្រទេសមានសន្តិភាព ពលរដ្ឋមានស្មារតីស្រឡាញ់ជាតិ រួមចំណែកការពារនិងអភិវឌ្ឍជាតិ។

(ภาสกร ๙.7 : 1)

ความรักเป็นที่มาของความยินดีและสันติภาพ ความรักเริ่มจากรักตัวเอง ครอบครัวยุโรป คนร่วมชาติ แผ่นดิน และประเทศชาติ ประเทศชาติรุ่งเรืองและเจริญก้าวหน้าอย่างมากเพราะประเทศมีสันติภาพ พลเมืองตระหนักในความรักชาติ รวมทั้งการป้องกันชาติและพัฒนาชาติ

แล้วจึงแสดงสาระสำคัญที่ต้องเรียนรู้ในบทเรียนนี้ ดังตัวอย่าง

គ្នាមេរៀននេះ អ្នកនឹងបានសិក្សាស្វែងយល់អំពីមោទនភាព សេចក្តីស្រឡាញ់ និង មនសិការជាតិក្នុងរបស់បុព្វបុរសខ្មែរយើង។

ជាតិសេស អ្នកនឹងបានសិក្សាបន្ថែមទៀតដែរអំពី៖

- លក្ខណៈសម្គាល់នៃព្រះករុណា - ល្បះបញ្ជាក់
- តម្លៃអប់រំរបស់អត្ថបទ - ការណែនាំនិងផ្តល់ព័ត៌មានអំពីខ្លួនឯង
- ចំណុចពាយ - សំណេរអត្ថបទព័ត៌មានពាណិជ្ជកម្ម

(ភាសាខ្មែរ ៥.7 : 1)

ในบทเรียนนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับความภูมิใจ ความรัก และจิตสำนึก ต่อชาติที่สูงส่งของบรรพบุรุษเขมรเรา

นอกจากนี้ คุณจะได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ

- ลักษณะสำคัญของตำนาน - ประโยคบอกเล่า
- คุณค่าคำสอนของบทอ่าน - การแนะนำและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
- เครื่องหมายไขปลาค้างคาว - การเขียนบทความข้อมูลพรรณนาเหตุการณ์

สาระสำคัญข้างต้น แสดงให้เห็นเนื้อหาที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในบทเรียนนี้ ทั้งความรู้ด้าน วรรณกรรม หลักภาษา การฝึกทักษะการอ่าน การเขียน และการพูด โดยเนื้อหาของบทเรียนจะ เชื่อมโยงกับการปลูกฝังความรักให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ทั้งความรักตัวเอง ครอบครัวยุโรป และ ประเทศชาติ เช่น บทอ่านที่ใช้ฝึกทักษะการเรื่อง “เราต้องเคารพธงชาติ” (យើងត្រូវគោរពរដ្ឋជាតិ) มี เนื้อหาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของธงชาติกัมพูชาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาติ ความรู้ ด้านวรรณกรรม ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ลักษณะสำคัญของวรรณกรรมประเภทตำนาน เพื่อนำความรู้มา วิเคราะห์ตำนานที่เกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญของชาติ อาทิ ตำนานปราสาทสวายองค์ (ប្រាសាទស្វាយ អង្គ) หรือการฝึกเขียนพรรณนาเหตุการณ์ที่มีการให้ผู้เรียนฝึกเขียนพรรณนาเหตุการณ์จากเรื่อง “สมัน นกฮูก และเต่า” (ស្មាន់ និទុយ និងអណ្តើក) ที่เต่าและนกฮูกได้ไปช่วยสมันเพื่อนรักให้รอดพ้น จากอันตราย เป็นต้น

ส่วนเนื้อหาของบทเรียน แบ่งออกเป็นบทเรียนย่อยตามทักษะความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ความรู้ด้านหลักการใช้ภาษา ความรู้ด้านวรรณกรรม และความรู้ด้านหลักภาษา โดยใช้รูปสัญลักษณ์เป็นตัวบ่งชี้ ดังนี้

รูปเด็กอ่านหนังสือ สื่อถึงทักษะการอ่าน

รูปมือเขียนหนังสือลงบนสมุด สื่อถึงทักษะการเขียน

รูปหู สื่อถึงทักษะการฟัง

รูปปาก สื่อถึงทักษะการพูด

รูปตะเกียงที่มีเปลวไฟส่องแสง สื่อถึงความรู้ด้านการใช้ภาษา และความรู้ด้านวรรณกรรม

รูปลูกกุญแจ สื่อถึงความรู้ทางหลักภาษา

รูปสัญลักษณ์ข้างต้นปรากฏใช้ในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษา แต่ในแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปสัญลักษณ์บางรูป ดังนี้

รูปเด็กสองคนอ่านหนังสือร่วมกัน สื่อถึงทักษะการอ่าน

รูปปากกาจรดบนแผ่นกระดาษ สื่อถึงทักษะการเขียน

รูปพานที่มีหนังสือเปิดอยู่ สื่อถึงความรู้ด้านหลักภาษา

ในลำดับต่อไปจะเป็นการนำเสนอตัวอย่างโครงสร้างของบทเรียนย่อยซึ่งจำแนกตามกลุ่มทักษะและความรู้ด้านภาษาเขมร โดยยกตัวอย่างจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะการจัดวางเนื้อหา ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงส่วนเนื้อหาของบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1

ชื่อบทเรียนย่อย	ความรู้หรือทักษะของบทเรียนย่อย	สาระสำคัญ
1. เหตุการณ์ของเรื่อง (ព្រឹត្តិការណ៍នៃរឿង)	ความรู้ด้านวรรณกรรม	การวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องต่าง ๆ
2. ยารีดุแลน้อง (យ៉ារីឌូលេងប្អូន)	ทักษะการอ่าน	ผลเสียของความไม่ระมัดระวังในการเล่น

ชื่อบทเรียนย่อย	ความรู้หรือทักษะ ของบทเรียนย่อย	สาระสำคัญ
3. ลักษณะเฉพาะของตัวละคร (๘ วัตรคุณธรรม: ๘ วัตรคุณธรรม)	ความรู้ด้านวรรณกรรม	การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละคร
4. การเขียน (ส่น)	ทักษะการเขียน	การแต่งประโยค
5. การคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะ เกิดขึ้นต่อมา (การดำเนินเรื่องแบบ การผจญภัย)	ความรู้ด้านวรรณกรรม	การอนุมานเหตุการณ์จากเรื่องที่ อ่าน
6. กระต่ายกับหอย (๘ วัตรคุณธรรม ๘ วัตร)	ทักษะการฟัง	เล่าเรื่องการแข่งขันระหว่างกระต่าย กับหอย
7. คำถามสามัญ (๘ วัตรคุณธรรม ๘ ๘ วัตร)	ความรู้ด้านหลักภาษา	นิยามของคำถามสามัญ และ ตัวอย่างคำถามสามัญต่าง ๆ
8. กีฬาและการละเล่นที่มีความ ปลอดภัย (๘ วัตรคุณธรรม ๘ วัตร ๘ วัตร)	ทักษะการอ่าน	กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นกีฬา และการละเล่นต่าง ๆ โดยคำนึงถึง ความปลอดภัยเป็นสำคัญ
9. การเขียน (ส่น)	ทักษะการเขียน	การแต่งประโยคและเขียนย่อหน้า
10. ชัยชนะของตุลา (๘ วัตรคุณธรรม ๘ วัตร)	ทักษะการอ่าน	กล่าวถึงกล่าวถึงเด็กชายตุลาที่ขยัน ฝึกซ้อมวิ่งจนสามารถชนะการวิ่ง แข่งขันได้ในที่สุด
11. การแนะนำเกี่ยวกับการเล่น การละเล่น (๘ วัตรคุณธรรม ๘ วัตร ๘ วัตร)	ทักษะการพูด	การพูดแนะนำการละเล่นต่าง ๆ
12. การเขียน (ส่น)	ทักษะการเขียน	การแต่งประโยคโดยเล่าเรื่องที่ เกี่ยวข้องกับกีฬาและการละเล่น

จากตารางที่ 15 จะเห็นว่าบทเรียนที่ 1 ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยบทเรียนย่อยจำนวน 12 บท ซึ่งครอบคลุมทักษะและความรู้ด้านภาษาเขมรในหลายมิติ ได้แก่ ความรู้ด้านวรรณกรรม ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง ทักษะการพูด และความรู้ด้านหลักภาษา โดยมีโครงสร้างการเรียงลำดับบทเรียนที่มีลักษณะบูรณาการกันอย่างมีระบบทั้งในเชิงเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากบทเรียนย่อยต่าง ๆ ไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

บทเรียนย่อยวรรณกรรม ได้แก่ “เหตุการณ์ของเรื่อง” “ลักษณะเฉพาะของตัวละคร” และ “การคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อมา” ซึ่งเป็นบทเรียนที่วางรากฐานด้านการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะในด้านการตีความองค์ประกอบของเรื่องและตัวละคร ซึ่งจะมีผลต่อการทำความเข้าใจบทอ่านอื่น ๆ ในบทเรียนย่อยที่ตามมา ทั้งในด้านการวิเคราะห์สาระสำคัญ การอนุมานเนื้อหา และการประเมินผลของเหตุการณ์ในเรื่องต่าง ๆ

นอกจากนี้ บทเรียนย่อยการอ่าน ได้แก่ “ยาริดูแลน้อง” “กีฬาและการละเล่นที่มีความปลอดภัย” และ “ชัยชนะของตุลา” ล้วนมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักของบทเรียนเรื่อง “กีฬาและสันทนาการ” โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ในด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเล่นกีฬาผ่านกิจกรรมการอ่าน ซึ่งจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

บทเรียนย่อยการเขียน มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารของผู้เรียน โดยเฉพาะในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างทักษะการเขียนกับทักษะด้านอื่น ๆ เช่น การฟัง การอ่าน และการพูด ทั้งนี้ ทักษะการเขียนไม่ได้ถูกจัดไว้เป็นบทเรียนย่อยเพียงบทเดียวเท่านั้น แต่ยังมีการสอดแทรกไว้อย่างต่อเนื่องในช่วงต่าง ๆ ของบทเรียน เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการฝึกฝนและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกแต่งประโยค เขียนย่อหน้า ไปจนถึงการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับแนวคิดหลักของบทเรียนคือ กีฬา การละเล่น และการใช้เวลาว่างอย่างปลอดภัย รวมทั้งสอดคล้องกับหัวข้อหรือประสบการณ์ของผู้เรียนที่ได้จากบทเรียนก่อนหน้า เช่น บทอ่านเรื่อง “กระต่ายกับหอย” หรือ “ชัยชนะของตุลา” ตลอดจนกิจกรรมการพูดแนะนำการละเล่นที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยตรง

บทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “คำนามสามัญ” ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางภาษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ในมิติอื่น โดยผู้เรียนสามารถนำความรู้เรื่องคำนามไปประยุกต์ใช้ในการอ่าน การวิเคราะห์เนื้อหา และการเขียนประโยคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การระบุคำนามจากบทอ่านเรื่องกีฬาและการละเล่นที่มีความปลอดภัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการความรู้หลักภาษากับบริบทการเรียนรู้จริง

สำหรับบทเรียนย่อยการฟังเรื่อง “กระต่ายกับหอย” และบทเรียนย่อยการพูด ได้แก่ “การแนะนำเกี่ยวกับการละเล่น” เป็นบทเรียนที่ส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสารด้วยวาจา โดยมุ่งเน้นทั้งการฟังอย่างมีวิจารณญาณและการพูดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีเนื้อหาสัมพันธ์กับเรื่องราวของการเล่น การแข่งขัน และการละเล่นที่บ้าน โดยทั้งหมดล้วนสะท้อนถึงแนวคิดหลักของบทเรียน คือ การใช้เวลาว่างอย่างปลอดภัยและเกิดประโยชน์

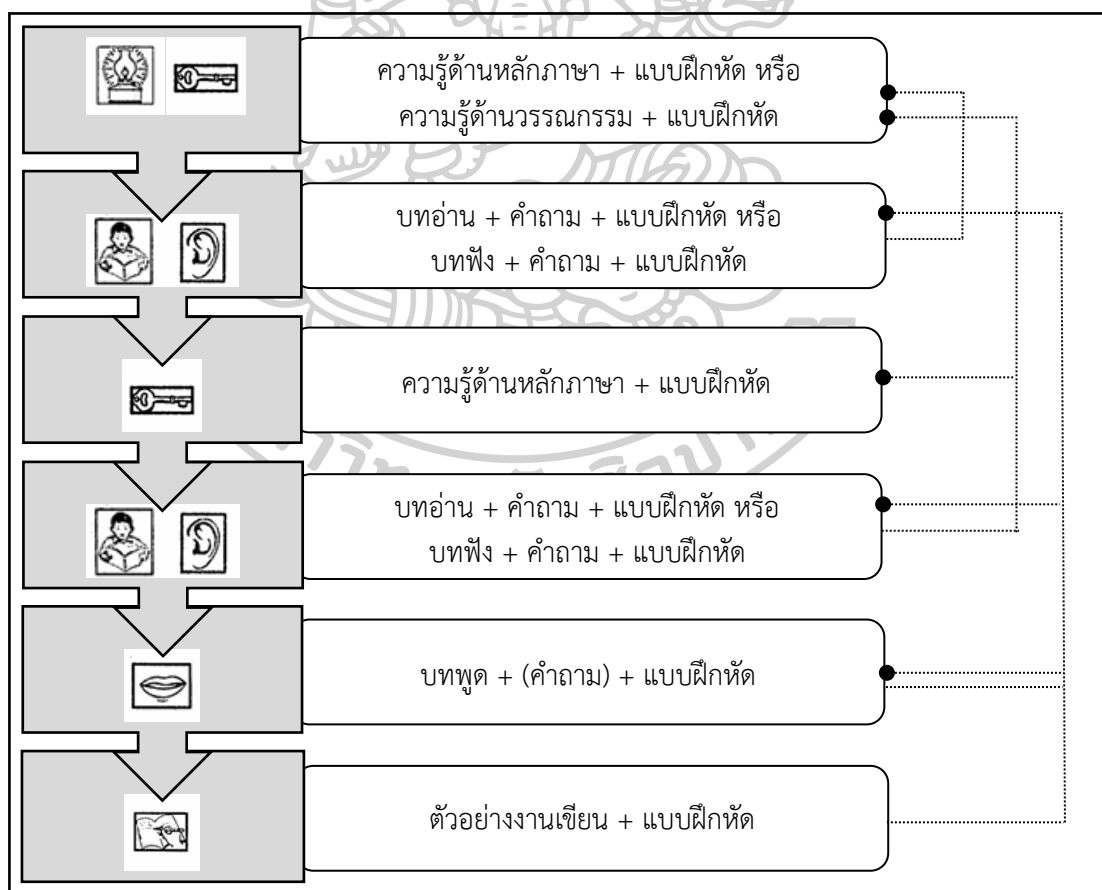
บทเรียนย่อยทั้ง 12 บทในบทที่ 1 ของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการออกแบบให้มีความเชื่อมโยงกันทั้งในเชิงเนื้อหาและทักษะอย่างเป็นองค์รวม โดยมีหัวใจสำคัญ

อยู่ที่การพัฒนาทักษะภาษาไปพร้อมกับการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ผ่านกิจกรรมทางภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้แบบองค์รวมและการสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างของบทเรียนนั้นไม่ได้เรียงลำดับบทเรียนย่อยตามตัวอย่างข้างต้นเสมอไป อาจมีการสลับที่หรือตัดทอนบทเรียนย่อยออก เช่น หลังจากบทเรียนย่อยวรรณกรรมอาจให้ผู้เรียนเรียนบทเรียนย่อยการฟังแทนบทเรียนย่อยการอ่าน หรือเมื่อผู้เรียนเรียนระดับขั้นที่สูงขึ้นไป บทเรียนย่อยการเขียนอาจเหลือแค่บทเรียนเดียว โดยเน้นการฝึกเขียนงานเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ซับซ้อนขึ้นแทนที่จะฝึกแต่งประโยค เป็นต้น

จากการศึกษาโครงสร้างของบทเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 นั้นสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างส่วนเนื้อหาบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

แผนภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างเนื้อหาบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ซึ่งเห็นได้ว่าการออกแบบเนื้อหาอย่างมีระบบและเป็นลำดับขั้น โครงสร้าง

เริ่มจากการให้ความรู้พื้นฐาน ได้แก่ หลักภาษาและวรรณกรรม แล้วนำความรู้ดังกล่าวไปใช้กับการเรียนรู้ทักษะการอ่าน การฟัง และการพูด จากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ทักษะที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การเขียน การประเมินความรู้ความเข้าใจของเนื้อหาสาระโดยใช้คำถามและแบบฝึกหัดที่เป็นไปตามลำดับชัดเจน ช่วยให้การจัดการเนื้อหาเป็นไปอย่างมีเป้าหมายและมีความเชื่อมโยงในแต่ละบทเรียน ทั้งยังส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ค่อยเป็นค่อยไป และครอบคลุม ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะภาษาเขมรได้อย่างมั่นคง

แบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีการนำเสนอรูปแบบบทเรียนเหมือนกับแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดโครงสร้างแล้ว พบว่าแบบเรียนชั้นประถมศึกษามีการจัดวางบทเรียนย่อยเป็นระบบมากกว่า เนื่องจากมีโครงสร้างที่ค่อนข้างแน่นอนตลอดทั้งเล่มแบบเรียน โดยเริ่มจาก 1. บทเรียนย่อยหลักภาษาหรือวรรณกรรม 2. บทเรียนย่อยการอ่านหรือการฟัง 3. บทเรียนย่อยหลักภาษา 4. บทเรียนย่อยการอ่านหรือการฟัง 5. บทเรียนย่อยการพูด และปิดท้ายด้วย 6. บทเรียนย่อยการเขียน ในขณะที่แบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาอาจเริ่มด้วยบทเรียนย่อยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บทเรียนย่อยการใช้ภาษาหรือวรรณกรรม เช่น บทเรียนย่อยหลักภาษา บทเรียนย่อยการอ่าน เป็นต้น และเมื่อเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะไม่ปรากฏบทเรียนหลักภาษาอีก อาจเป็นเพราะแบบเรียนต้องการมุ่งเน้นความรู้ด้านวรรณกรรมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามทุกบทเรียนจะปิดท้ายด้วยทักษะย่อยการพูดและทักษะย่อยการเขียนเสมอ

บทเรียนย่อยการอ่านและการฟังปรากฏต่อท้ายบทเรียนย่อยหลักภาษา หรือบทเรียนย่อยวรรณกรรม เพราะนอกจากบทเรียนย่อยการอ่านและการฟังจะใช้สำหรับฝึกทักษะในการรับสาร และปลูกฝังทัศนคติที่บทเรียนต้องการให้แก่ผู้เรียนผ่านคำถามท้ายบทอ่านหรือบทฟังแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่ในการฝึกวิเคราะห์โดยใช้องค์ความรู้ต่าง ๆ ข้างต้นผ่านแบบฝึกหัด ทั้งนี้แต่ละบทเรียนเน้นฝึกทักษะการอ่านมากกว่าการฟัง เห็นได้จากอัตราส่วนของบทอ่านที่มีมากกว่าบทฟัง บทเรียนหนึ่ง ๆ จะมีบทอ่านประมาณ 3 - 4 บทอ่าน ในขณะที่บทฟังมีเพียง 1 เรื่องเท่านั้น

นอกจากนี้ ในบทเรียนของแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้นไป บทเรียนย่อยการอ่านยังมีการเพิ่มเติมโครงสร้างของบทอ่าน โดยเพิ่มส่วนการเรียนรู้คำศัพท์สำคัญ (សិក្សាពាក្យគន្លឹះ) และส่วนการพัฒนาความสามารถ (អភិវឌ្ឍន៍) ไว้หน้าตัวบทอ่านแต่ละเรื่อง ส่วนการเรียนรู้คำศัพท์สำคัญเป็นบัญชีคำศัพท์ที่ปรากฏในบทอ่านซึ่งแบบเรียนเห็นว่าเป็นคำศัพท์ที่ผู้เรียนอาจไม่คุ้นเคย ส่วนนี้ประกอบด้วยคำศัพท์ ชนิดของคำ (เป็นอักษรย่อในวงเล็บปรากฏอยู่หลังคำศัพท์ เช่น (ន) = คำนาม (គុ) = คุณศัพท์หรือคำวิเศษณ์ เป็นต้น) และความหมายของคำศัพท์ ทั้งนี้คำศัพท์บางคำจะระบุที่มาของคำศัพท์ด้วย (เป็นอักษรย่อปรากฏหลังชนิดของคำ เช่น បា = ภาษาบาลี ស = ภาษาสันสกฤต เป็นต้น) ส่วนการพัฒนาความสามารถเป็นการแนะนำวิธีการอ่านให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังแสดงความคาดหวังถึงสิ่งที่ผู้เรียนต้องได้รับหลังจากบทอ่านแล้ว ดังตัวอย่าง

ក. សិក្សាពាក្យគន្លឹះ

← ការเรียนรู้คำศัพท์สำคัญ

- វិភក្ត (កិ) : ទទួលរងការងារ ឬទទួលបានការងារណាមួយដ៏ធំធេង ។
- ឆ្លកឆ្លាក់ (កិ) : ឱ្យឆ្លាត ប្រឹងប្រែងបំពេញកិច្ចការណាមួយ ។
- បារាំងសែស (គុ) : ដែលជាជាតិបារាំង ។
- ហ្លួង (ន) : ព្រះរាជា ។
- ចូកចាំង (កិ) : ពង្រាប ឬចូកឆាយ ឈូសឆាយឱ្យស្មើ ។
- ប្រសូត (កិ) : សម្រាលកូន ។
- ព្រះជន្មាយុ (ន) : អាយុ ជីវិត ឆ្នាំ ។
- ព្រះពុទ្ធសាសនា (ន) : គ្រូអាចារ្យដែលបានបង្ហាត់បង្រៀនសិស្ស ។
- ឧបសម្ព័ន្ធ (ន) : ការបំបែកសាមញ្ញឱ្យបានជាតិកុ ។
- គន្ថុះ (ន) : ចុះផ្នែកខាងគន្ថិះបាលី កិច្ចការរៀនសូត្រខាងបរិយត្តិជាតួនិង វិបស្សនាចុះ ។

ខ. អភិវឌ្ឍន៍បំណិន

← ការพัฒนาความสามารถ

ស្តាប់ពីបទកំណាព្យនិងសេចក្តីលំអិតក្នុងអត្ថបទ យល់ពីខ្លឹមសារនៃអត្ថបទកាព្យ យល់ពីប្រភេទនៃរឿងពិត ឬរឿងប្រទេស ចេះស្វែងយល់ពីលក្ខណសម្បត្តិនៃវេរជន ស្តាប់ពីបំណងរបស់អ្នកនិពន្ធដែលបានចងក្រងជីវប្រវត្តិវេរជនណាមួយ ។

គ. អត្ថបទ

← ตัวบทอ่าน

សម្តេចព្រះសង្ឃរាជប្រសូតនៅថ្ងៃអង្គារ ១១រោច ខែផល្គុន ឆ្នាំរក ឆស័ក ព.ស.២៥២៧ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ១១ ខែមីនា គ.ស.១៨៨៣នៅភូមិកំរោង សង្កាត់កោះកេរ ស្រុកតងពិសិ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ សម្តេចមានព្រះជាតិក្នុងត្រកូលកសិករ ព្រះមាតាសម្តេចនាមយក់ ព្រះមាតាសាហ្មធូន ។ គ្រួសារនេះមានបុត្រតែពីរនាក់ គឺអង្គសម្តេចព្រះសង្ឃរាជនិងលោកអ្នកឧកញ៉ាសោភណ្ឌមន្ត្រីជួននុតជាព្រះអនុជនៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ។ កាលសម្តេចនៅកុមារភាពមានព្រះជន្មាយុរវាង ១២វស្សា ព្រះមាតាមាតាបាននាំយកទៅផ្ទុកផ្កាកំឡើងសូត្រអក្សរសាស្ត្ររបស់ជាតិក្នុងសំណាក់លោកគ្រូសូត្រស្តាំនាម កែវ ម៉ន វត្តពោធិក្រិក្ខ ហៅពោធិ្យ សង្កាត់រលាំងកែវ ស្រុកកណ្តាលស្ទឹង ខេត្តកណ្តាល ។

ภาพที่ 10 แสดงส่วนการเรียนรู้คำศัพท์สำคัญ และส่วนการพัฒนาความสามารถ
ในบทเรียนย่อยการอ่าน
(ที่มา: ภาสกร ๕: 5 - 6)

ส่วนการเรียนรู้คำศัพท์ข้างต้นมาจากบทอ่านในบทที่ 1 เรื่อง “สมเด็จพระสังฆราชชวน ณาด” (สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ทางศาสนาที่ผู้เรียนอาจไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ឧបសម្ព័ន្ធ (การบวชสามเณรให้เป็นพระภิกษุ) គន្ថុះ (การศึกษาปริยัติธรรม) เป็นต้น ส่วนการพัฒนาความสามารถนั้นแสดงความคาดหวังให้ผู้เรียนรู้จักลักษณะคำประพันธ์และรายละเอียดของบทอ่าน เข้าใจเนื้อหาสาระของบทประพันธ์ เข้าใจประเภทของเรื่องจริงหรือเรื่องแต่ง เข้าใจถึงคุณสมบัติของวีรชน รวมทั้งจุดมุ่งหมายของผู้แต่งที่ได้รวบรวมชีวประวัติของวีรชน จากนั้นเป็นบทอ่านซึ่งมีคำว่า “អត្ថបទ” กำกับไว้

บทเรียนย่อยการพุดมีเพียง 1 บทในแต่ละบทเรียน โดยมักให้ผู้เรียนศึกษารูปแบบการพุดจากบทอ่านหรือตัวอย่างบทพุดประเภทต่าง ๆ บทเรียนย่อยบางบทเป็นการฝึกพุดรูปแบบเดียวกัน

แต่เปลี่ยนเพียงประเด็นที่พูดซึ่งต้องสอดคล้องกับหัวข้อหลักของบทเรียน บทเรียนย่อยการเขียนในระดับชั้นนี้จะเหลือเพียงบทเรียนละ 1 บท แต่เน้นการเขียนงานเขียนที่หลากหลาย และมีขนาดยาวมากขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามระดับชั้น มักใช้บทอ่านภายในบทเรียนเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการเขียน

ตารางที่ 16 แสดงส่วนเนื้อหาของบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1

ชื่อบทเรียนย่อย	ความรู้หรือทักษะของบทเรียนย่อย	สาระสำคัญ
1. ตำนาน (ព្រេងកថា)	ความรู้ด้านวรรณกรรม	ลักษณะเรื่องแบบตำนานจากการอ่านเรื่อง “ปราสาทตาพรหมในจังหวัดตาแก้ว” (ប្រាសាទតាព្រាំនេ ខេត្តតាកែវ)
2. จุดไข่ปลา (ចំណុចរាយ)	ความรู้ด้านหลักภาษา	วิธีการใช้เครื่องหมายจุดไข่ปลา
3. ปราสาทสวายองค์ (ប្រាសាទស្វាយអង្គ)	ทักษะการอ่าน	กล่าวถึงตำนานการสร้างปราสาทสวายองค์
4. คุณค่าคำสอนในเรื่อง (តម្លៃអប់រំក្នុងរឿង)	ความรู้ด้านวรรณกรรม	การวิเคราะห์คุณค่าด้านการสอนจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง
5. ประโยคบอกเล่า (ល្បះបញ្ជាក់)	ความรู้ด้านหลักภาษา	นิยามและลักษณะของประโยคบอกเล่า
6. เราต้องเคารพธงชาติ (យើងត្រូវគោរពរង្វង់ជាតិ)	ทักษะการอ่าน	กล่าวถึงความสำคัญของธงชาติเขมร เป็นสิ่งสูงค่าที่ควรแก่การเคารพรัก
7. พี่น้องสองคน (បងប្អូនពីរនាក់)	ทักษะการฟัง	กล่าวถึงน้องชายที่รักพี่ชายของตนมากจึงไปช่วยพี่ชายรบ
8. นกยางกับอีกา (កុកនិងក្អែក)	ทักษะการอ่าน	กล่าวถึงนกยางที่ตกเตือนอีกาด้วยความห่วงใยเกี่ยวกับวิธีการหาอาหาร
9. การแนะนำและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (ការណែនាំនិងផ្តល់ព័ត៌មានអំពីខ្លួនឯង)	ทักษะการพูด	วิธีการพูดแนะนำตัวอย่างเหมาะสม

ชื่อบทเรียนย่อย	ความรู้หรือทักษะ ของบทเรียนย่อย	สาระสำคัญ
10. เขียนบทความข้อมูลพรรณนา เหตุการณ์ (ส่นแหมะหลบ ถักษณถนถักษณถักษณ)	ทักษะการเขียน	การเขียนเล่ารายละเอียดเหตุการณ์ จากเรื่องที่ได้อ่านหรือประสบมา

ตารางที่ 16 แสดงโครงสร้างส่วนเนื้อหาของบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1 ซึ่งมีการจัดเนื้อหาในรูปแบบที่สอดคล้องประสานกันระหว่างความรู้ด้านวรรณกรรม หลักภาษา และทักษะการใช้ภาษาทั้งการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด ซึ่งเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยสามารถจำแนกบทเรียนย่อยออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ บทเรียนย่อยวรรณกรรม จำนวน 2 บท คือ เรื่อง “ตำนาน” ที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมประเภทตำนาน ผ่านการอ่านเรื่อง “ปราสาทตาพรหมในจังหวัดตาแก้ว” และเรื่อง “คุณค่าคำสอนในเรื่อง” ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักการวิเคราะห์คุณค่าจากวรรณกรรมที่อ่าน บทเรียนย่อยหลักภาษา จำนวน 2 บท ได้แก่ เรื่อง “จุดไข่ปลา” ที่เน้นการเรียนรู้การใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่เหมาะสม และเรื่อง “ประโยคบอกเล่า” ที่ให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะและองค์ประกอบของประโยคบอกเล่า

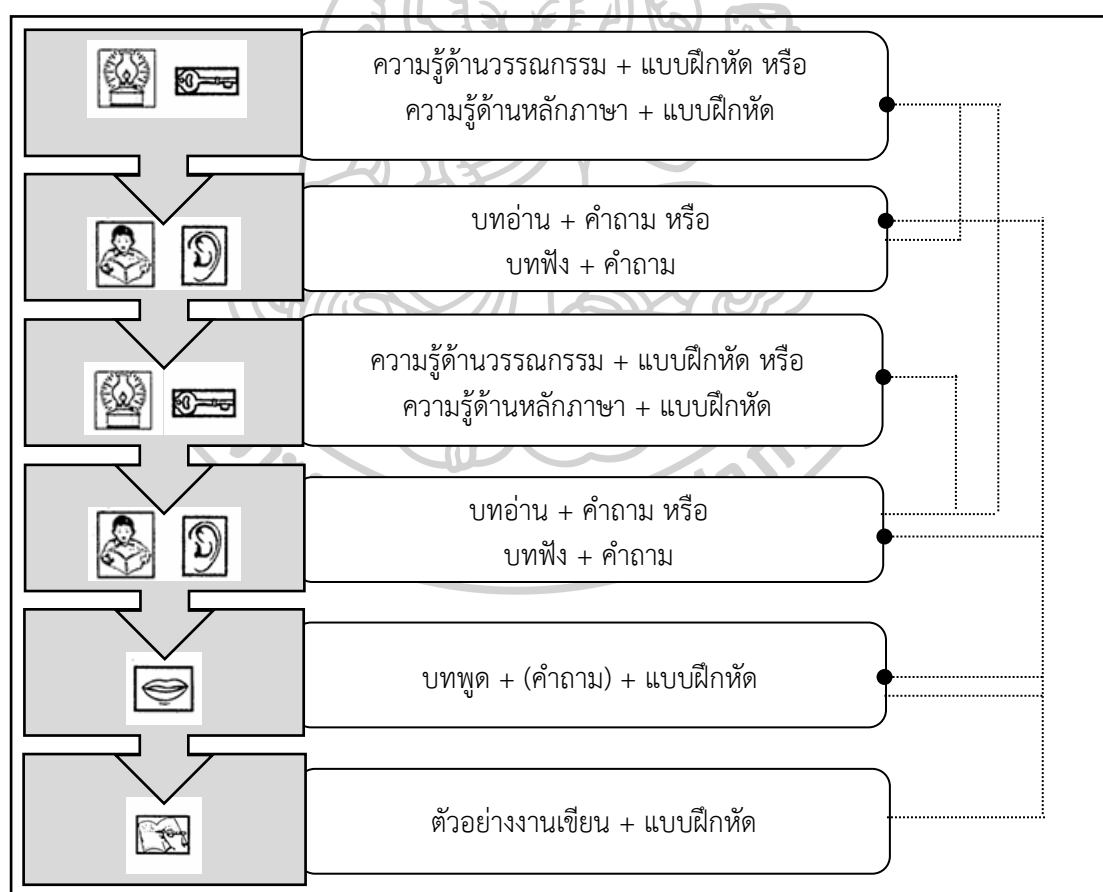
บทเรียนย่อยการอ่าน จำนวน 3 บท ได้แก่ เรื่อง “ปราสาทสวายองค์” ที่เชื่อมโยงกับบทเรียนวรรณกรรมเรื่องตำนาน เรื่อง “เราต้องเคารพธงชาติ” ที่ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของธงชาติในฐานะเครื่องหมายแทนอัตลักษณ์ของประเทศกัมพูชา และเรื่อง “นกยางกับอีกา” ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสังเกตแง่มุมทางจริยธรรมจากบทอ่าน บทเรียนย่อยการฟัง จำนวน 1 บท ได้แก่ เรื่อง “พี่น้องสองคน” ที่มุ่งพัฒนาทักษะการฟังผ่านเรื่องราวของความสัมพันธ์ฉันพี่น้อง บทเรียนย่อยการพูด จำนวน 1 บท ได้แก่ เรื่อง “การแนะนำและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง” ที่มุ่งสร้างเสริมความสามารถในการแนะนำตัวเองอย่างเหมาะสมในบริบททางสังคม และบทเรียนย่อยด้านการเขียน จำนวน 1 บท ได้แก่ เรื่อง “การเขียนบทความข้อมูลพรรณนาเหตุการณ์” ที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดเหตุการณ์จากประสบการณ์หรือจากสิ่งที่ได้อ่าน

การจัดเรียงบทเรียนย่อยในบทที่ 1 เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ลักษณะวรรณกรรมประเภทตำนาน ซึ่งถือเป็นพื้นฐานทางวรรณกรรมที่สำคัญ จากนั้นจึงสอดแทรกบทเรียนหลักภาษา เช่น การใช้เครื่องหมายจุดไข่ปลา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการอ่านและการเขียน ต่อมาผู้เรียนจะได้ฝึกการอ่านบทความเกี่ยวกับตำนานเรื่อง “ปราสาทสวายองค์” ซึ่งสอดคล้องกับบทเรียนวรรณกรรมที่ได้เรียนมาก่อนหน้า การวางลำดับดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวรรณกรรมร่วมกับทักษะการอ่านและหลักภาษาอย่างเป็นระบบ บทเรียนย่อยวรรณกรรมเรื่อง “คุณค่าคำสอนใน

เรื่อง” ได้รับการจัดวางต่อกันจากบทอ่าน เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้เรียนรู้แล้ว อีกทั้งบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “ประโยคบอกเล่า” ยังมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจโครงสร้างภาษา ซึ่งจะถูกนำไปใช้ในบทเรียนย่อยการอ่านถัดไป เช่น “เราต้องเคารพธงชาติ” และ “นกยางกับอีกา” ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์เนื้อหาและโครงสร้างของประโยคในบทอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบทเรียนย่อยการพูดนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกการแนะนำตนเองอย่างเหมาะสมในบริบททางสังคม ก่อนปิดท้ายด้วยบทเรียนย่อยการเขียน ที่เน้นการนำเสนอเรื่องราวที่ผู้เรียนมีประสบการณ์หรือได้อ่านมาอย่างเป็นระบบและมีลำดับที่ถูกต้อง

จากการศึกษาโครงสร้างของบทเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 นั้นสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างส่วนเนื้อหาบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นมัธยมศึกษา

แผนภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างเนื้อหาบทเรียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งมีการจัดลำดับบทเรียนย่อยที่สอดคล้องประสานกันอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ

เริ่มต้นด้วยเนื้อหาที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้พื้นฐานด้านวรรณกรรมหรือหลักภาษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญก่อนเข้าสู่ทักษะภาษาต่าง ๆ ตามด้วยการฝึกทักษะการอ่านหรือการฟัง ควบคู่กับคำถามเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์จากเนื้อหาที่เรียนรู้ แล้วจึงมีการเวียนกลับมาเสริมความรู้ด้านวรรณกรรมหรือหลักภาษาอีกครั้ง เพื่อย้ำความเข้าใจและเสริมสร้างทักษะทางภาษาที่สอดคล้องกับบทอ่านและบทฟัง ในบทเรียนย่อยถัดมา จากนั้นจึงเป็นการพัฒนาทักษะการพูดในประเด็นที่สอดคล้องกับความรู้ที่ได้เรียนไป โดยอาจมีการตั้งคำถามร่วมด้วยเพื่อฝึกการพูดอย่างมีเหตุผลและถูกต้องตามลำดับ และปิดท้ายด้วยการพัฒนาทักษะการเขียน โดยยึดโครงสร้างจากตัวอย่างงานเขียนที่ดี พร้อมแบบฝึกหัดเพื่อฝึกการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ

การจัดวางโครงสร้างบทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญนั้น แสดงให้เห็นถึงการออกแบบการเรียนรู้ที่คำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและครอบคลุม โดยเนื้อหาถูกจัดเรียงในลักษณะที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับธรรมชาติของการพัฒนาทักษะทางภาษา ทั้งในด้านความรู้พื้นฐานและการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

การจัดเรียงเนื้อหาสาระเริ่มจากการให้ความรู้ด้านวรรณกรรมและหลักภาษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความเข้าใจในระบบของภาษา ก่อนจะค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ทักษะทางภาษาอันได้แก่ การอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน วิธีการนี้เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาแบบองค์รวม ทำให้ผู้เรียนมีรากฐานทางภาษาที่มั่นคงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ นอกจากนี้ การจัดเรียงเนื้อหาสาระยังถูกออกแบบในลักษณะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ มีการสลับระหว่างบทเรียนที่เป็นเนื้อหาความรู้ ได้แก่ ความรู้ทางหลักภาษา หรือวรรณกรรม กับบทเรียนทักษะ เช่น การอ่านและการพูด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะหลากหลายด้านไปพร้อมกัน

อีกทั้งโครงสร้างบทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญยังส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ผ่านแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ในบทเรียนย่อยการอ่าน การฟัง ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การตั้งคำถาม และการเล็งเห็นเนื้อหาสาระจากมุมมองที่หลากหลาย คุณสมบัติเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการเรียนรู้ผ่านบทพูดและงานเขียนที่ใช้ชีวิตประจำวัน เน้นการนำความรู้ไปใช้ได้จริง ผู้เรียนจึงไม่เพียงแต่เรียนรู้เพื่อการสอบเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ทักษะทางภาษาเพื่อสื่อสารในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่านอกจากโครงสร้างบทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญจะให้เนื้อหาสาระที่ครบถ้วนแก่ผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการวางรากฐานเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านภาษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืนอีกด้วย

บทที่ 4

ทักษะทางภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

แบบเรียนภาษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพทางภาษาของผู้เรียน โดยเป้าหมายหลักของแบบเรียนภาษาคือ การเสริมสร้าง “ทักษะทางภาษา” ซึ่งพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2564: 401) ได้ให้คำนิยามของ “ทักษะทางภาษา” (Language skills) ไว้ว่า ความสามารถและความชำนาญในการใช้ภาษา ทักษะทางภาษาที่สำคัญประกอบด้วย ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรมการใช้ภาษาอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะทางภาษาดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ หากแต่ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดความชำนาญและสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และมีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับบุคคลอื่นในสังคม ดังนั้น เนื้อหาสาระที่ปรากฏในแบบเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของผู้เรียนภาษา

จากนิยามของ “ทักษะทางภาษา” ข้างต้น จะเห็นว่ามีกระบวนการเรียงลำดับทักษะทางภาษาเริ่มจากการฟัง ไปสิ้นสุดที่การเขียนซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติของมนุษย์ กล่าวคือ เด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษาจากการฟังเสียงพ่อแม่หรือคนรอบข้างพูดหรือเปล่งเสียงออกมา เมื่อเด็กได้ฟังซ้ำ ๆ ก็จะเริ่มทำความเข้าใจเสียงและความหมายของภาษา ก่อนจะพยายามเลียนแบบคำพูดเหล่านั้น จนพัฒนาเป็นทักษะการพูด กระบวนการนี้เกิดขึ้นภายใต้บริบทการเลี้ยงดูในครอบครัวของเด็ก ในขณะที่ทักษะการอ่านและการเขียนจะได้รับการพัฒนาเป็นลำดับถัดมา โดยเฉพาะเมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการสื่อสารได้คล่องแคล่วมากขึ้นหรือเมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์จึงสามารถจัดลำดับได้ดังนี้ คือทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ซึ่งลำดับดังกล่าวสะท้อนถึงพัฒนาการที่เป็นไปตามธรรมชาติและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเนื้อหาสาระและขั้นการพัฒนาทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะกล่าวถึงทักษะการฟัง และทักษะการพูด เนื่องจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับต้น คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ใช้ชื่อว่า “แบบเรียนวิชาภาษาเขมร อ่าน-เขียน” (ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจุดเน้นในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะด้านการถอดรหัสภาษาและการสร้างข้อความเป็นหลัก โดยเรียงลำดับการสอนตามลักษณะการเรียนรู้ที่ค่อยเป็นค่อยไปจากการอ่านและการเขียนก่อน แล้วจึงตามด้วยการฟังและการพูด แนวทางดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากข้อสันนิษฐานที่ว่า ผู้เรียนซึ่งเป็นชาวเขมรโดยกำเนิดมีพัฒนาการด้านการฟังและการ

พูดอยู่ในระดับพื้นฐานอยู่แล้วก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน จึงสามารถมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการรู้หนังสือที่ซับซ้อนมากขึ้นได้ในชั้นเรียน ทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางของ หลักสูตร วิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ยุวชน และกีฬาของประเทศไทย (2018: 11) ที่กำหนดสัดส่วนการพัฒนาทักษะทางภาษาไว้อย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับ การอ่านและการเขียนรวมกันถึงร้อยละ 60 ขณะที่การฟังและการพูดรวมกันอยู่ที่ร้อยละ 20 และ ความรู้ด้านหลักภาษาและการใช้ภาษาอีกจำนวนร้อยละ 20 การกำหนดสัดส่วนเช่นนี้แสดงให้เห็นถึง เป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทักษะการรู้หนังสือเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็น ทักษะระดับสูงที่ต้องอาศัยความสามารถทางภาษาที่เข้มแข็งเป็นพื้นฐาน (Snow, C. E., & Biancarosa, G., 2003)

นอกจากนี้ การวิเคราะห์การพัฒนาทักษะทางภาษาดังกล่าวยังสามารถอธิบายผ่านกรอบ แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) ซึ่งแบ่งระดับพัฒนาการทางการคิด ออกเป็น 6 ชั้น ได้แก่ การจดจำ การเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการ สร้างสรรค์ โดยในบริบทของการเรียนการสอนภาษา ทักษะการฟังและการพูดในระดับต้นมักเน้นอยู่ ในระดับการจดจำและเข้าใจ เช่น การจำคำศัพท์ การเข้าใจข้อความสั้น ๆ หรือบทสนทนาใน ชีวิตประจำวัน ขณะที่ทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งได้รับการเน้นในแบบเรียน มักครอบคลุมระดับ ที่สูงกว่า เช่น การวิเคราะห์ตีความความหมายของข้อความ หรือการเขียนเรียงความและสร้างสรรค์ ข้อความใหม่ ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการทั้งความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางภาษาในระดับที่ ซับซ้อนมากขึ้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไต่ระดับจากทักษะพื้นฐานไปสู่ทักษะขั้นสูงจึงเป็น หัวใจสำคัญในการพัฒนาภาษาของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์บทบาทของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรในการพัฒนาทักษะทาง ภาษาของผู้เรียนชาวเขมรเป็นไปอย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ในบริบท ของประเทศไทย บทนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาสาระและขั้นตอนการพัฒนาทักษะการอ่าน การ เขียน การฟัง และการพูด ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร โดยเฉพาะการศึกษาลักษณะการจัดลำดับ กิจกรรม เนื้อหา และบทเรียนที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนควบคู่กับทักษะการ ฟังและการพูดในระดับที่เหมาะสม ทั้งนี้ การวิเคราะห์แบบฝึกหัดหรือกิจกรรมท้ายบทเรียนใน แบบเรียนวิชาภาษาเขมร ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้สามารถประเมินคุณภาพและเป้าหมายของ บทเรียนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกิจกรรมเหล่านั้นกับแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ ของบลูม ซึ่งช่วยให้สามารถจำแนกได้ว่าแต่ละกิจกรรมมุ่งพัฒนาความรู้หรือทักษะในระดับใด และ บทเรียนมีความหลากหลายหรือครอบคลุมเพียงใดในด้านการส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียน

1. ทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

ทักษะการอ่าน ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษาเขมรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนอกจากจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการจับใจความ และการตีความสาระสำคัญของข้อความแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้สาระวิชาอื่น ๆ และปลูกฝังค่านิยมทางวัฒนธรรมผ่านเนื้อหาบทอ่านอีกด้วย ดังนั้น การจัดทำแบบเรียนวิชาภาษาเขมรจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาสาระและลำดับขั้นการฝึกฝนทักษะที่เหมาะสมตามช่วงวัย

1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการอ่าน

เพื่อให้เห็นภาพรวมอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทเรียนการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

1.1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการอ่านในแบบเรียนระดับประถมศึกษา บทเรียน

การอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาประกอบด้วยบทอ่านที่มีเนื้อหาหลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 แนวทาง ได้แก่ การจำแนกตามรูปแบบของบทอ่าน และการจำแนกตามลักษณะของเนื้อหาในบทอ่าน ซึ่งแต่ละแนวทางมีรายละเอียดดังนี้

1.1.1.1 จำแนกตามรูปแบบของบทอ่าน แบ่งเป็นบทอ่านร้อยแก้ว และบทอ่านร้อยกรอง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) **บทอ่านร้อยแก้ว** ในแบบเรียนระดับประถมศึกษามีบทอ่านร้อยแก้ว จำนวน 101 บท แบ่งเป็นบทอ่านร้อยแก้วบันเทิงคดี และบทอ่านร้อยแก้วสารคดี ดังนี้

(1.1) **บทอ่านร้อยแก้วบันเทิงคดี** มีจำนวน 68 บท ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่เรื่อง คุณครูของฉัน (អ្នកគ្រូ) และโรงเรียนของฉัน (សាលារៀនខ្ញុំ)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่เรื่อง วันเปิดภาคเรียน (បរិវេណ) เมื่อออกไปเล่น (ពេលចេញលេង) แมวอยากไปเรียน (ឆ្កែចង់ទៅរៀន) นกกระสา (សត្វក្រសារ) ความประมาทเลินเล่อ (ការធ្វេសប្រហែស) เมื่อแขกมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน (ពេលភ្ញៀវមកលេងផ្ទះ) พ่อและลูกจูงลาไปขาย (ឪពុកនិងកូននឹកលាទៅលក់) เพื่อนที่ดีของลูกแมวบุญ (មិត្តល្អរបស់កូនឆ្កាប) สวนของตาฉัน (ចម្ការរបស់និក) แม่ไก่และลูก (មេមាន់និងកូន) เจ้าน้ำตาลวัวของฉัน (អាត្មាកោត) คนขายหมวกกับลิง (អ្នកលក់មួកនិងសត្វ) อาชีพของชาวบ้านในหมู่บ้านของฉัน

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง สมเด็จพระสังฆราช

ชวน ฌาต (សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន ណាត) ผลงานกวีและนักประพันธ์ชาวเขมร (ស្នាដៃកវីនិងអ្នកនិពន្ធខ្មែរ) คำประพันธ์เขมร (កំណាព្យខ្មែរ) พระราชพิธีบุญจรดพระนังคัล (ព្រះរាជពិធីបុណ្យច្រក់ព្រះនង្គ័ល) ข่าวสารเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ (សេចក្តីជូនដំណឹងអំពីបាតុភូតអាកាសធាតុ) ปราสาทพระวิหาร (ប្រាសាទព្រះវិហារ) เกาอดีต (ស្រមោលអតីតកាល) กำเนิดโทรศัพท์ (កំណើតទូរស័ព្ទ) ผลิตผลของประเทศกัมพูชา (ផលិតផលនៅប្រទេសកម្ពុជា) ข่าวพิเศษ (ដំណឹងពិសេស) บทบรรยายเกี่ยวกับผลิตผลอัญมณีเขมร (បទបង្ហាញអំពីផលិតផលត្បូងខ្មែរ) เวลา (ពេលវេលា) วิธีการใช้โทรศัพท์ (របៀបប្រើទូរស័ព្ទ) และเครื่องช่วยฟัง (ប្រដាប់ជួយស្ត្រីច្រៀង)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่เรื่อง ทรัพยากร ธรรมชาติ

ในดิน (ធនធានធម្មជាតិនៅក្នុងដី) ปีโตรเลียม (ប៉េត្រូឡាក់) แร่ทองคำในกัมพูชา (រ៉ែមាសនៅកម្ពុជា) พิธีบวชนาค (ពិធីបំបួសនាគ) ธรรมเนียมใส่เงินเหรียญในปากผู้เสียชีวิต (ទំនៀមទម្លាប់ដាក់ប្រាក់កាក្នុងមាត់អ្នកស្លាប់) ระบำกยุง (រចាំក្បាច់) ระบำตຽງ (រចាំត្រៀង) อ่อนลี้วปรัง (អន្លង់ត្រឹង) และความมีเกียรติของมนุษย์ (សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស)

งานเขียนร้อยแก้วสารคดีในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านเนื้อหา ความคิด และภาษา เนื้อหาสารคดีส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่อยู่บนพื้นฐานของความจริง เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ชีวิตประจำวัน หรือบุคคลสำคัญ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ถูกต้อง เหมาะสมกับวัย และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากการให้ความรู้แล้ว งานเขียนสารคดียังช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยเนื้อหาที่มีลำดับเหตุการณ์ชัดเจนและมีเหตุผลสนับสนุน ช่วยให้ผู้เรียนฝึกแยกแยะข้อมูล ตั้งคำถาม และสรุปความได้อย่างมีระบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

งานเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษายังปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เช่น การรักการอ่าน ความใฝ่รู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรม เช่น ความกตัญญู การประหยัด และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้ภาษาเขียนที่ชัดเจน กระชับ และเหมาะสมกับการสื่อสาร บทอ่านร้อยแก้วสารคดีในแบบเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยปูพื้นฐานด้านความรู้ ความคิด และภาษาให้แก่ผู้เรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไปในระดับที่สูงขึ้นอย่างมั่นคง

(2) บทอ่านร้อยกรอง ในแบบเรียนระดับประถมศึกษามีบทอ่านร้อยกรองจำนวน 33 บท แบ่งเป็นบทเพลง บทกาพย์ บทพากย์ 7 บทพรหมคีติ และบทพินิต ดังนี้

(2.1) บทเพลง มีจำนวน 10 บท

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่เรื่อง บทเพลงสระ

(๒) เพลงสระ : สาริกาแก้วเอ๋ย (สาริกาโกรหมะ) และเวลาเดินไปโรงเรียน (เพลงเข็มนาฬิกา)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่เรื่อง พวกเราไปโรงเรียน (เข็มนาฬิกา) ครอบครัวเบิกบาน (ครอบครัวรัก) และการทำงานของพ่อแม่ฉัน (การหารทุกสิ่ง)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง พระคุณของแม่และพ่อ (คุณยายอีตุ) เราไปสถานีนานมัย (เข็มนาฬิกา) จิตสำนึกในที่สาธารณะ (ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์) และฉันรักแผ่นดินเขมร (ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์)

(2.2) บทกาพย์ มีจำนวน 14 บท ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่เรื่อง แม่พ่อบรมิพระคุณ (แม่ชีอุบล)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่เรื่อง แม่และพ่อของฉัน (ยายอีตุ) กิจกรรมในโรงเรียน (กิจกรรมเข็มนาฬิกา) และสวนครัว (สวนครัว)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง เวลาเคารพธงชาติ (เพลงเคารพธงชาติ) งานของเราในบ้าน (กิจกรรมเข็มนาฬิกา) บทเรียนที่ลูกพึงจำ (เข็มนาฬิกา) พิธีอุทิศส่วนกุศลของหมู่บ้านฉัน (พิธีอุทิศส่วนกุศลของหมู่บ้านฉัน) ผลกระทบของสิ่งมีค่า (เศรษฐกิจ) ความสำเร็จใหม่ ๆ (เศรษฐกิจ) สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา (เศรษฐกิจ) และทรัพยากรธรรมชาติ (เศรษฐกิจ)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่เรื่อง รายการอาหารเขมร (เมนูอาหารเขมร) ความงดงามของแผ่นดินกัมพูชา (เศรษฐกิจ) การคร่ำครวญของพระแม่คงคา (เศรษฐกิจ) และประโยชน์ของสัตว์เลี้ยง (เศรษฐกิจ)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง ความบ้า 3 ประการ (เศรษฐกิจ)

(2.3) บทพากย์ 7 มีจำนวน 6 บท ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง ความปรารถนาของฉัน (บ้านฉัน)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่เรื่อง อุปกรณ์
ติดต่อสื่อสาร (เมฆาณายธำรงค์ธัญญา)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง ความดี 3
ประการ (ณัฏฐาธิปไตย) และคุณค่าของเวลา (ศุภมาสโรตย)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่เรื่อง กตัญญูห้า
ประการ (ศุภมาสโรตย) และพระพุทธศาสนา (ประจักษ์ศิลปาคม)

(2.4) บทประพันธ์ มีจำนวน 2 บท ได้แก่ จักรพรรดิ
(อภินันท์) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และการทำบุญตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา (บุญญา
อภินันท์) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(2.5) บทกวี มีจำนวน 1 บท ได้แก่ ลูกพี่พี่ (อภินันท์) ใน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทอ่านร้อยกรองในแบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา มี
บทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะทางวัฒนธรรม และคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนชาวเขมร
รูปแบบของร้อยกรองในแบบเรียนดังกล่าวแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ บทเพลง บทกาพย์ บท
พากย์ 7 บทประพันธ์ และบทกวี ซึ่งล้วนมีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านฉันทลักษณ์ เนื้อหา และ
จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

บทเพลงเป็นรูปแบบร้อยกรองที่ปรากฏในระดับประถมศึกษา
ตอนต้น มีลักษณะสั้น กระชับ มีสัมผัสคล้องจอง เน้นเสียงและจังหวะที่จำง่าย เพื่อดึงดูดความสนใจ
และสร้างความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ภาษาแก่ผู้เรียน ตัวอย่างเช่น บทเพลงสรร หรือเพลง “ฉันรัก
แผ่นดินเขมร” ซึ่งมีทั้งเพลงที่ให้ความรู้ด้านภาษา รวมถึงสะท้อนจุดมุ่งหมายในการปลูกฝังความรัก
ชาติผ่านภาษาที่ไพเราะ บทเพลงจึงมีคุณค่าทั้งในแง่ของการฝึกทักษะการอ่านออกเสียง การจดจำ
คำศัพท์ และการรับรู้ค่านิยมพื้นฐานของสังคม

ในบรรดารูปแบบร้อยกรองที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาไทย
ระดับประถมศึกษา พบว่า บทกาพย์เป็นรูปแบบที่มีจำนวนมากที่สุดและกระจายอยู่ในทุกระดับชั้น
ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ทั้งนี้อาจเป็นด้วยบทกาพย์เป็นร้อยกรองที่ใช้ถ้อยคำเรียบง่าย มีจังหวะ
และสัมผัสที่แน่นอน จึงเอื้อต่อการจดจำและทำความเข้าใจของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาได้เป็น
อย่างดี นอกจากนี้ บทกาพย์ยังปรากฏอยู่ในวรรณกรรมพื้นบ้านหรือนิทานที่ผู้เรียนคุ้นเคยอยู่แล้ว จึง
สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมได้ง่าย และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ในขณะเดียวกัน
บทพากย์ 7 บทประพันธ์ และบทกวี ซึ่งเป็นรูปแบบร้อยกรองที่มีความยาวมากขึ้น มีจำนวนคำ
และโครงสร้างสัมผัสที่ซับซ้อนกว่า ปรากฏในแบบเรียนน้อยกว่าบทกาพย์และมักพบในระดับ

ประถมศึกษาตอนปลายเนื่องจากบทร้อยกรองอาจเกินระดับพัฒนาการทางภาษาและความสามารถในการแปลความของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น นี่แสดงว่าการบรรจุบทอ่านรูปแบบร้อยกรองในแบบเรียนมีลักษณะไล่ระดับตามความยากง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น

1.1.1.2 จำแนกตามลักษณะของเนื้อหา จำแนกออกเป็น 12 หมวดหมู่เนื้อหา ดังนี้

(1) เนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม มุ่งเน้นการปลูกฝังค่านิยม ความดีงาม การประพฤติตนให้ถูกต้องตามบรรทัดฐานทางสังคม และส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความกตัญญู ความมีน้ำใจ การซื่อสัตย์สุจริต การรู้จักเสียสละ และการอดทน แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ การวางตนต่อสมาชิกในครอบครัว บุคลากรในโรงเรียน และบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะของความรับผิดชอบ ความกตัญญู และความมีมารยาทต่อสังคมอย่างยั่งยืน

(1.1) การวางตนต่อสมาชิกในครอบครัว ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 แบบเรียนเน้นย้ำบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทของพ่อแม่ในฐานะผู้เลี้ยงดูและผู้ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูก เช่น ในบทเรียนเรื่อง “แม่และพ่อของฉัน” และ “ครอบครัวเบิกบาน” ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัว การแสดงออกถึงความรักและความเคารพต่อพ่อแม่ รวมทั้งการรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกครอบครัว นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความกตัญญูรู้คุณ ความอดทน และการพยายามทำความดีเพื่อสร้างความสุขในครอบครัวผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี เช่น การช่วยงานบ้าน การแบ่งปันเวลา และการเคารพผู้ใหญ่

(1.2) การวางตนต่อบุคลากรในโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะสังคมและการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ในบทเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 เนื้อหาจะครอบคลุมการสร้างนิสัยการเตรียมตัวเข้าสู่โรงเรียนอย่างมีระเบียบวินัย การเคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์ การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อพัฒนาตนเอง รวมทั้งการรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การรักษาความสะอาดในห้องเรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

(1.3) การวางตนต่อบุคคลในสังคม บทเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 4 มุ่งเน้นการพัฒนาความตระหนักและทักษะการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อ

บุคคลอื่นในสังคมที่หลากหลาย เช่น การแสดงความนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ การให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันกับเพื่อนบ้าน การรักษาวินัยในที่สาธารณะ เช่น การไม่ส่งเสียงดัง การรักษาความสะอาด และการเคารพกฎระเบียบในชุมชน นอกจากนี้ยังเน้นการปลูกฝังความรักชาติและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความสำคัญของการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติอย่างยั่งยืน เนื้อหาดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพความแตกต่างในสังคม

(2) เนื้อหาด้านทักษะภาษาและการสื่อสาร เป็นให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาในการสื่อสาร ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว สังคม และชุมชน รวมถึงการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ตลอดจนการรับสารและส่งสารอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ภาษาเขมรสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมองค์ประกอบทางภาษา ได้แก่ ระบบเสียง ระบบคำ ระบบประโยค ระบบข้อความ และทักษะการใช้ภาษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในบริบทต่าง ๆ ของการสื่อสาร

ความรู้เกี่ยวกับระบบเสียงเริ่มปรากฏตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเน้นการจดจำรูปพยัญชนะและสระ รวมทั้งเสียงที่เกี่ยวข้องในแต่ละตัวอักษร โดยผู้เรียนได้ฝึกการออกเสียงอย่างถูกต้องพร้อมทั้งจดจำสัญลักษณ์เสียงในภาษาเขมร นอกจากนี้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ยังมีการเรียนรู้เสียงอ่านของคำศัพท์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยผู้เรียนจะได้ฝึกอ่านคำที่ยากขึ้นทั้งจากคำอ่านศัพท์ที่ปรากฏท้ายบทเรียน และจากการฟังการอ่านออกเสียงของครูผู้สอน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในระบบเสียงของภาษาเขมร และส่งเสริมทักษะการอ่านออกเสียงอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน

ความรู้เกี่ยวกับระบบคำและประโยคปรากฏชัดเจนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผ่านกระบวนการเรียนรู้การสะกดคำตั้งแต่ระดับคำพยางค์เดียว ไปจนถึงคำประกอบ 2 พยางค์แบบพยางค์ซ้อน (ព្យាង្គក្របី) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างและรูปแบบของคำในภาษาเขมรอย่างเป็นระบบ แต่ละบทเรียนมีการนำคำศัพท์ที่เรียนรู้มาร้อยเรียงเป็นประโยค และข้อความสั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของการจัดวางรูปแบบประโยค ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างประโยคที่ถูกต้องตามหลักภาษาและสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน

นอกจากการประกอบคำและสร้างประโยคแล้ว บทเรียนยังเน้นการร้อยเรียงข้อความ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเขมรในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในทักษะที่สำคัญไม่แพ้กันคือการฝึกเขียนด้วยลายมือที่เป็นระเบียบและตัวอักษรบรรจง ซึ่งปรากฏชัดในบทเรียนเรื่อง “การเรียนรู้อักษรบรรจง” (ការរៀនអក្សរផ្អែម) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เน้นการฝึกฝนให้ผู้เรียน

ตั้งใจเขียนตัวอักษรอย่างถูกต้อง สวยงาม พร้อมทั้งเรียนรู้วิธีการจับปากกาและการวางสมุดอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการสื่อสารผ่านการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่าง

ពេលរៀនសរសេរអក្សរ យើងខ្ញុំប្រឹងផ្អិតផ្អង់សរសេរឱ្យបានត្រឹមត្រូវល្អ។ ដំបូង អ្នកគ្រូបានប្រាប់ពីរបៀបដាក់សៀវភៅលើតុ របៀបកាន់ខ្នោះដៃ និងរបៀបសរសេរ។ យើងគូសបន្ទាត់តាមកាក្នុងសៀវភៅសរសេររបស់យើង។ យើងចាប់គូសតាមរាងអក្សរ ដោយយឹកៗតាមក្បួនខ្នាត។

(ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ៥.2: 74)

เวลาที่เรียนเขียนตัวอักษร พวกเราต้องตั้งใจพยายามเขียนให้ถูกต้องดีงาม ขึ้น แรกครูบอกถึงวิธีการวางสมุดบนโต๊ะ วิธีการจับดินสอ และวิธีการเขียน พวกเราลากเส้น ตามครูลงในสมุดของตนเอง พวกเราเริ่มขีดตามรูปร่างตัวอักษรอย่างช้า ๆ ตามขั้นตอน

แม้ว่าบทเรียนดังกล่าวจะไม่ได้ระบุถึงประโยชน์ของการฝึกเขียนตัว บรรจงโดยตรง แต่สามารถอนุมานได้ว่าทักษะนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาความสามารถทางภาษา และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้เรียนในวัยประถมศึกษาตอนต้นๆ

ในส่วน of ทักษะการสื่อสารผ่านข้อความที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น บทอ่านเรื่อง “จดหมายส่วนบุคคล” (សំបុត្រឯកជន) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการนำเสนอ รูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่สนิทสนมกันผ่านจดหมาย ซึ่งประกอบด้วยส่วนประกอบ สำคัญของจดหมาย ได้แก่ ที่อยู่ วันเดือน ปี คำขึ้นต้นจดหมาย เนื้อความ คำลงท้าย และลายเซ็นของผู้เขียน การเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างและรูปแบบการเขียนจดหมายในชีวิตจริง นอกจากนี้ บทอ่านเรื่อง “ข่าวพิเศษ” (ដំណឹងពិសេស) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ยังเป็นตัวอย่างการใช้ ภาษาเพื่อการโฆษณา โดยมีลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นทางการและให้เกียรติผู้รับสาร เช่น การใช้คำ ขึ้นต้นจดหมายอย่างเหมาะสม การบรรยายสรรพคุณสินค้าที่โดดเด่นแต่ไม่โอ้อวดเกินจริง และการให้ ข้อมูลติดต่อ รวมถึงการใช้กลยุทธ์เชิญชวนลูกค้า เช่น การแจ้งโปรโมชั่นลดราคา ดังตัวอย่าง

ហាងលក់ហូលជាមួង "នារីអង្គរ" សូមជម្រាបជូនអតិថិជន លោកជំទាវ លោក លោកស្រី អ្នកនាងកញ្ញា ថា ហាង "នារីអង្គរ" យើងខ្ញុំមានលក់សាច់សំពត់សូត្រសុទ្ធ របស់ខ្មែរយើង ដែលមានគុណភាពល្អគ្មានពីរនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ ផ្ទៃសំពត់ មានគោរមភ្នែកៗ ទាន់សម័យនិយម ផលិតដោយសិប្បករខ្មែរជំនាញៗ មានគ្រប់ពណ៌ ល្អប្រណីត ត្រូវនឹងមនុស្សគ្រប់វ័យទាំងបុរសទាំងស្រី ព្រមទាំងមានតម្លៃថោកសមរម្យ។ អភិជនតែងមានការគាំទ្រនិងគោរពសរសើរគ្រប់ៗគ្នា

សួស្តី! ហាងលក់ហូលជាម្តង "នារីអង្គរ"។

ห้างขายผ้า “นารีนังออร์” ขอเรียนให้ คุณผู้หญิง ท่านสุภาพบุรุษ ท่านสุภาพสตรี ทราบว่า ห้าง “นารีนังออร์” จำหน่ายผ้าไหมแท้ ๆ ของเขมร มีคุณภาพดีไม่มีสองในพระราชาณาจักรกัมพูชา ผืนผ้ามีลวดลายแปลกใหม่ ทันสมัย ผลิตโดยช่างฝีมือชาวเขมรที่ชำนาญ มีครบทุกสี สวยงามประณีต เหมาะสมกับทุกวัยทั้งชายและหญิง อีกทั้งยังราคาถูกเหมาะสม ลูกค้ามักให้การสนับสนุนและชื่นชมสรรเสริญกันทุกคน

ในโอกาสวันเทศกาลขึ้นปีใหม่นี้ ห้างของเราจะลดราคาให้ 10%

สวัสดี ห้างขายผ้า “นารีนัง”

เนื้อหาดังกล่าวสะท้อนรูปแบบการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในเชิงธุรกิจและสังคม ที่เน้นความเหมาะสม ความสุภาพ และความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อการใช้งานภาษาเชิงธุรกิจในชีวิตจริงอย่างครบถ้วน

(3) เนื้อหาด้านวรรณกรรมและตำนาน ถือเป็นเนื้อหาสาระสำคัญที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวบทวรรณกรรมที่มีคุณค่าและสำคัญต่อชาติ โดยวรรณกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของกัมพูชาเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงไปถึงการเป็นพลเมืองโลกผ่านการรู้จักวรรณกรรมจากต่างประเทศด้วย เนื้อหาด้านวรรณกรรมแบ่งออกเป็นสองกลุ่มย่อย คือ เนื้อหาเกี่ยวกับตัวบทวรรณกรรม และเนื้อหาเกี่ยวกับขนบการประพันธ์และผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ในกลุ่มแรก คือ เนื้อหาเกี่ยวกับตัวบทวรรณกรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักนิทานและตำนานซึ่งเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่สะท้อนความเชื่อ ขนบธรรมเนียม และวิถีชีวิตของชาวเขมรในอดีต นิทานเหล่านี้มักมีเนื้อหาอธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น นิทานเรื่อง “สงครามระหว่างคางคกและตาพรหม” ที่เล่าถึงที่มาของการเกิดฝน หรือเรื่อง “เขาบูรุษ เขาสตรี” ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงประเพณีและบทบาททางสังคมของผู้หญิงและผู้ชาย นิทานเหล่านี้ไม่เพียงแต่ให้ความเพลิดเพลิน แต่ยังช่วยเสริมสร้างจินตนาการและทำให้ผู้เรียนเข้าใจโลกทัศน์ของบรรพชนชาวเขมร

นอกจากวรรณกรรมพื้นบ้านและตำนานแล้ว ยังมีการนำวรรณกรรมจากต่างประเทศ เช่น เรื่อง “ดาของธาดิ” วรรณกรรมจากประเทศญี่ปุ่น ที่สอนให้ผู้เรียนรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นในยามเกิดภัยพิบัติ เช่น คลื่นสึนามิ ซึ่งเหตุการณ์นี้เคยสร้างความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงถือเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน

ในส่วนของวรรณกรรมแบบฉบับหรือวรรณกรรมคลาสสิก มีการตัดตอนมาให้อ่านเช่นกัน เช่น เรื่องรามเกียรติ์ที่ตัดตอนเล่าเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับที่มาของภูเขาและแม่น้ำผ่านการผจญภัยของพระรามและหนุมาน ซึ่งเป็นตัวอย่างของวรรณกรรมที่สะท้อนความเชื่อและจินตนาการของคนในสมัยโบราณ อีกทั้งยังช่วยเชื่อมโยงผู้เรียนกับรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง

เนื้อหาเกี่ยวกับขนบการประพันธ์และผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม เป็นเนื้อหาความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการแต่งวรรณกรรม รวมถึงได้รู้จักบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมของชาติกัมพูชา ตัวอย่างบทเรียนในกลุ่มนี้ได้แก่การแนะนำนักประพันธ์ชาวเขมรในสมัยโบราณ ซึ่งได้ทั้งผลงานที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบร้อยกรอง เช่น เรื่องกาพย์ และรูปแบบร้อยแก้ว เช่น กุหลาบไพลิน นักประพันธ์เหล่านี้สร้างสรรค์วรรณกรรมที่มีความไพเราะและเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านติดตามได้อย่างสนุกสนานและได้ความรู้ควบคู่กันไป

นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอชีวิตประวัติของนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงอย่างสมเด็จพระสังฆราชชวณ ณาต ผู้ซึ่งไม่เพียงแต่มีความชำนาญในภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาต่างประเทศหลายภาษาเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการจัดทำพจนานุกรมภาษาเขมร และมีผลงานด้านวรรณกรรมและธรรมะมากมาย อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้วยการสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล สะพาน ถนน และวัดวาอารามต่าง ๆ

จากข้อมูลทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การให้ความรู้ด้านวรรณกรรมในแบบเรียนภาษาเขมรนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการอ่านวรรณกรรมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการเข้าใจขนบประเพณีการประพันธ์และรู้จักบุคคลสำคัญในวงการวรรณกรรม เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมและพัฒนาทักษะทางภาษาและการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

(4) เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ ตำนานเมือง ประวัติความเป็นมาของชาติ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรของประเทศกัมพูชา โดยแบ่งสาระเหล่านี้แบ่งออกเป็นสองกลุ่มย่อย คือ เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ และเนื้อหาทางภูมิศาสตร์

เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์นั้น เน้นการปลูกฝังความตระหนักรู้ในรากเหง้าทางสังคมและจิตสำนึกในความเป็นชาติ ผ่านการนำเสนอเนื้อหาสองรูปแบบ ได้แก่ การถ่ายทอดชีวประวัติของบุคคลสำคัญ และการกล่าวถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ ตัวอย่างบทอ่านที่ถ่ายทอดชีวประวัติเช่น เรื่อง “สมเด็จพระสังฆราชชวน ญาติ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ยกย่องคุณูปการของท่านที่มีต่อวงการศาสนาและวรรณกรรมเขมร อีกตัวอย่างคือบทอ่าน “เนียะตาค้างเมือง” และ “วีรบุรุษกระลาโหมคง” ซึ่งกล่าวถึงวีรบุรุษผู้กล้าหาญเสียสละเพื่อชาติ ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านกองทัพศัตรูในอดีต หรือการลุกขึ้นสู้กับอิทธิพลอาณานิคมฝรั่งเศสอย่างไม่เกรงกลัวต่อความตาย ในขณะเดียวกัน แบบเรียนยังกล่าวถึงเหตุการณ์ร่วมสมัยที่เป็นผลึกในประวัติศาสตร์กัมพูชาอย่างช่วงยุคเขมรแดง เพื่อให้เด็กนักเรียนเรียนรู้บทเรียนสำคัญจากอดีต บทอ่านอย่าง “ลี้มไม่ลง” และ “เงาอดีต” ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้สื่อถึงความโหดร้ายของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์โดยชาวกัมพูชาเอง ถ่ายทอดความรู้สึกลุกลี้ญ่ผ่านประสบการณ์ส่วนตัวของตัวละคร เช่น เด็กชายผู้ต้องสูญเสียครอบครัวเพียงเพราะความหิวโหย เหตุการณ์สะท้อนขวัญเหล่านี้มิใช่เพียงการเล่าประวัติศาสตร์ แต่เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าของสันติภาพและความปรองดอง

สำหรับเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์นั้น แบบเรียนเลือกวิธีการถ่ายทอดผ่านบทกลอนและบทบรรยายที่เข้าถึงง่าย เหมาะกับวัยของผู้เรียน บทอ่านเรื่อง “บทเรียนที่ลูกพึงจำ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สอนเรื่องทิศทั้งแปดโดยใช้บทร้อยกรองช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำคำเรียกทิศได้ง่าย ขณะเดียวกัน บทอ่านเรื่อง “สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศกัมพูชา” ก็ใช้บทกวีในการร้อยเรียงชื่อโบราณสถานสำคัญ เช่น นครวัด ปราสาทบายน ปราสาทพระวิหาร ฯลฯ เพื่อสร้างความผูกพันระหว่างเด็กกับมรดกของชาติ นอกจากนี้แบบเรียนยังนำเสนอภาพของสถานที่สำคัญในเมือง เช่น บทอ่านเรื่อง “ราชธานีพนมเปญ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความทันสมัยของเมืองหลวงที่ยังคงกลมกลืนกับโบราณสถานอันทรงคุณค่า ส่วนบทอ่านที่กล่าวถึงแหล่งธรรมชาติ เช่น “ทัศนียภาพเขาบุกโค” และ “ความงดงามของแผ่นดินกัมพูชา” ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บทอ่านเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ผ่านวิธีการที่หลากหลายทั้งการเล่าเรื่อง บทร้อยกรอง และบทร้อยแก้ว ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างจิตสำนึกแห่งความเป็นชาติ ความรักในแผ่นดิน และการรู้คุณค่าของอดีต เพื่อให้เยาวชนชาวเขมรเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความภาคภูมิใจในชาติบ้านเมืองของตน

(5) เนื้อหาด้านการประกอบอาชีพ ให้ความรู้เกี่ยวกับงานและอาชีพในสังคมกัมพูชา เช่น การเกษตร การประมง การเลี้ยงสัตว์ การค้าขาย และอาชีพพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและแนวคิดในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณธรรม ทั้งนี้บทอ่านส่วนใหญ่จะกล่าวถึงอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของประชาชนชาวกัมพูชา โดยเนื้อหามักนำเสนอภาพของการเพาะปลูกในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เช่น บทอ่านเรื่อง “ทะเลสาบเขมร” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินบริเวณรอบทะเลสาบ ซึ่งเหมาะแก่การทำการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวที่ถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ นอกจากนี้ยังมีบทเรียนเรื่อง “การปลูกข้าว” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กล่าวถึงการพัฒนาเทคโนโลยีในการเพาะปลูก เช่น การใช้รถไถ เครื่องสูบน้ำ และเครื่องเกี่ยวข้าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของเกษตรกรเพื่อเพิ่มผลผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง

อาชีพประมง ก็เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ปรากฏในบทอ่าน เช่น บทอ่านเรื่อง “อาชีพเลี้ยงปลา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เล่าถึงครอบครัวของอาสุซและอายน ซึ่งเลี้ยงปลาหลังฤดูทำนา พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารปลาจากวัตถุดิบธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น และกล่าวถึงผลลัพธ์ที่อาชีพนี้นำมาซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งกลายเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชน

ในด้านของอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้าน บทอ่านยังได้กล่าวถึงอาชีพการทอผ้า ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญในระดับชุมชนและสามารถถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้ ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “อาชีพของชาวบ้าน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับผ้าทอประเภทต่าง ๆ เช่น ผ้าม่วง ผ้าขาวม้า โสร่งไหม รวมทั้งบทบาทของสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยกันทำงาน ตั้งแต่การย้อมด้าย กรอด้วย ไปจนถึงการทอผ้า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือภายในครัวเรือนและความภาคภูมิใจในอาชีพของตน

แม้ว่าเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพในแบบเรียนจะเน้นหนักไปที่อาชีพเกษตรกรรมและงานหัตถกรรมซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนกัมพูชา แต่แบบเรียนก็ยังได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในยุคสมัยใหม่เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความหลากหลายของอาชีพในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “ความปรารถนาของฉัน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กล่าวถึงความฝันของเด็กคนหนึ่งที่ยากเป็นผู้สื่อข่าว พร้อมทั้งระบุถึงหน้าที่ของนักข่าว และจรรยาบรรณที่พึงมี เช่น การรายงานข่าวตามข้อเท็จจริง การไม่บิดเบือนเนื้อหา และการเคารพจริยธรรมในวิชาชีพ ซึ่งเป็นการปลูกฝังแนวคิดที่ดีให้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับคุณธรรมในการทำงาน

เนื้อหาด้านการประกอบอาชีพมีบทบาทสำคัญทั้งในแง่ของการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานในชีวิตประจำวัน และในการส่งเสริมค่านิยมด้านความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับบริบท

ทางสังคมและวัฒนธรรมของกัมพูชา ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในอาชีพของตนและคนในชุมชน พร้อมทั้งเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมีจุดหมาย

(6) เนื้อหาด้านศาสนา ปรัชญา ความเชื่อ เป็นเนื้อหาที่มีบทบาทสำคัญต่อการหล่อหลอมจิตใจและพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และเข้าใจรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง เนื้อหาในหมวดนี้สะท้อนถึงคติความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในสังคมกัมพูชา ทั้งในมิติของพระพุทธศาสนา ความเชื่อท้องถิ่น และพิธีกรรมทางจิตวิญญาณต่าง ๆ ในบทอ่านเรื่อง “พระพุทธศาสนา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่งด้วยบทพากย์ 7 ได้นำเสนอภาพรวมของพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นที่พึ่งทางใจของชาวกัมพูชา เนื้อหาชี้ให้เห็นว่าหากบุคคลใดยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธองค์ ปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ชีวิตย่อมพบความสุขและความเจริญรุ่งเรือง บทร้อยกรองนี้ใช้ภาษาที่ไพเราะและเรียบง่ายเพื่อถ่ายทอดหลักธรรมแก่เด็ก ๆ อย่างแยบคายและเข้าใจง่าย เป็นการปลูกฝังความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างอ่อนโยนแต่ลึกซึ้ง

สังคมกัมพูชามีพุทธศาสนิกชนมากถึงร้อยละ 96 ทำให้เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาในแบบเรียนส่วนใหญ่เน้นไปที่คติและพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “พิธีบวชนาค” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวถึงพิธีสำคัญก่อนการอุปสมบท ซึ่งถือเป็นการสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่และเป็นจุดเริ่มต้นของการดำรงชีวิตอย่างมีสาระสำคัญ นอกจากนี้ยังมีบทอ่านที่แฝงแนวคิดปรัชญาชีวิต เช่น บทเรื่อง “ธรรมเนียมใส่เงินเหรียญในปากผู้เสียชีวิต” ที่อธิบายความเชื่อโบราณของชาวมอญเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย โดยใช้การใส่เงินในปากผู้ตายเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงแนวคิดว่าทรัพย์สินไม่อาจนำติดตัวไปได้ เป็นการสอนเรื่องอนิจจังและความว่างเปล่าของวัตถุในโลกนี้

นอกจากศาสนาพุทธแล้ว แบบเรียนยังเปิดพื้นที่ให้กับความเชื่อดั้งเดิมที่ฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมเขมร ได้แก่ ความเชื่อเรื่อง “เนียะตา” (អ្នកតា) ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษที่ทำหน้าที่ปกป้องรักษาผู้คนในชุมชน บทอ่านเรื่อง “เนียะตาค้างเมือง” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เล่าถึงเสนาเมือง วีรบุรุษผู้เสียสละชีวิตเพื่อนำไพร่พลฝ่ามือช่วยรบในสงครามกับสยาม จนได้รับการยกย่องให้เป็นเนียะตา สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างประวัติศาสตร์ ความกล้าหาญ และความเชื่อในโลกวิญญาณที่อยู่ร่วมกันในจิตสำนึกของชาวมอญอย่างแน่นแฟ้น นอกจากนี้ ยังมีบทอ่านที่กล่าวถึงการประกอบพิธีกรรมเพื่อสร้างบุญตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญปีใหม่ การถวายภัตตาหาร การสร้างกุฏิวิหาร ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่ชาวกัมพูชาทำอย่างต่อเนื่องทุกปี แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาอย่างมั่นคงและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศาสนาในระดับชุมชน

เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ปรัชญา และความเชื่อที่ปรากฏในบทอ่านไม่เพียงเป็นแหล่งถ่ายทอดข้อมูลทางศาสนา แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม ความ

ศรัทธา และจิตสำนึกในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชาติ เนื้อหาเหล่านี้ช่วยหล่อหลอมให้เยาวชน กัมพูชาเติบโตขึ้นด้วยจิตใจที่มีศีลธรรม เคารพต่อศาสนา ยึดมั่นในหลักคุณความดี และพร้อมสืบสาน วัฒนธรรมความเชื่อของตนอย่างมั่นคง

(7) เนื้อหาด้านศิลปกรรม เน้นนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับงานศิลปะที่ จับต้องได้ โดยเฉพาะงานศิลปะที่แสดงถึงความชำนาญและความคิดสร้างสรรค์ของช่างฝีมือชาวเขมร ในอดีตและปัจจุบัน งานศิลปกรรมเหล่านี้มีตั้งแต่จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ไปจนถึง ทัศนกรรมหลากหลายประเภท

บทอ่านระดับประถมศึกษา มักนำเสนอภาพรวมของงานศิลปกรรม ที่สะท้อนความงดงามและคุณค่าทางวัฒนธรรมของศิลปะเขมร เช่น บทอ่านเรื่อง “ศิลปกรรมหินอ่อน” ซึ่งกล่าวถึงความมีชื่อเสียงและความสวยงามของงานแกะสลักหินอ่อนในจังหวัดโพธิ์สัตว์ ที่ นักท่องเที่ยวต่างประทับใจในลวดลายที่ละเอียดอ่อนและความวิจิตรของผลงาน ศิลปกรรมแกะสลัก หินอ่อนในภูมิภาคนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของศิลปะที่ใช้วัสดุธรรมชาติอย่างหินอ่อนซึ่งมีลักษณะเป็นหินที่มี สีล้วนและความเงางามเฉพาะตัว ช่างฝีมือสามารถแกะสลักให้เกิดรูปทรงต่าง ๆ ทั้งอนุสาวรีย์ และ รูปเคารพที่ใช้สำหรับตั้งเพื่อความสวยงามและบูชา การทำงานกับหินอ่อนจึงต้องอาศัยทักษะ ความ ประณีต และความรู้ในศิลปะการแกะสลักอย่างสูง

นอกจากศิลปกรรมแบบดั้งเดิมแล้ว บทอ่านยังนำเสนอการ ผสมผสานระหว่างศิลปะพื้นถิ่นเขมรกับศิลปะแบบตะวันตก ผ่านงานสถาปัตยกรรมและการตกแต่ง บ้านเรือนในสมัยใหม่ ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “เครื่องใช้ในบ้าน” ที่อธิบายถึงบ้านแบบเขมรที่มี หลังคาทรงสองจั่ว และการจัดวางห้องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับการใช้งานใน ชีวิตประจำวันของคนกัมพูชา บ้านหลังนี้สร้างจากไม้และมุงหลังคาด้วยกระเบื้อง ภายในมีการจัดวาง เฟอร์นิเจอร์อย่างสวยงามและเรียบร้อย เช่น ห้องรับแขกมีตั้งไม้ โต๊ะ เก้าอี้ และโทรทัศน์ ห้อง รับประทานอาหารมีโต๊ะกลมและเก้าอี้ รวมถึงตู้เก็บจานที่เรียบร้อย ส่วนห้องนอนมีเตียงและตู้เสื้อผ้า การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างที่อยู่อาศัย เช่น การปรับเปลี่ยนจากหลังคามุงจากมาใช้หลังคา กระเบื้องในบ้านเรือนของชาวเขมร สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของวิถีชีวิตและการปรับตัวให้ สอดคล้องกับบริบทของยุคสมัย โดยเป็นการผสมผสานระหว่างความงามและเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรม พื้นถิ่นกับแนวคิดด้านความมั่นคง แข็งแรง และความสะดวกในการดูแลรักษาที่เพิ่มมากขึ้น บ้านเรือน ที่ใช้กระเบื้องจึงไม่เพียงแต่แสดงถึงการเข้าถึงวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ แต่ยังเป็นภาพสะท้อนของ ความสามารถในการคงไว้ซึ่งรากเหง้าทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับ ครัวเรือนและชุมชน

ดังนั้น เนื้อหาด้านศิลปกรรมในแบบเรียนจึงมิใช่เพียงการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะโบราณและวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงพัฒนาการและการผสมผสานทางศิลปะที่เกิดขึ้นในสังคมเขมรยุคปัจจุบันด้วย เนื้อหาเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรักและความภูมิใจในศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและเกิดความสนใจในงานศิลปกรรมจากทุกยุคทุกสมัยอีกด้วย

(8) เนื้อหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทรัพยากรที่สำคัญ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ ดิน น้ำ และสัตว์ป่า รวมถึงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เนื้อหาความรู้เหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยเนื้อหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถจำแนกออกเป็นสองกลุ่มย่อย ได้แก่ เนื้อหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และเนื้อหาด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

เนื้อหาด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้น ปรากฏอยู่ในบทอ่านหลายเรื่อง ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความอุดมสมบูรณ์ของประเทศกัมพูชาซึ่งมีทั้งป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุ และแหล่งน้ำอันหลากหลาย เช่น บทเรียนบทพวน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งกล่าวว่า กัมพูชาเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า เช่น อัญมณี ป่าไม้ และสัตว์ป่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของประเทศในฐานะแผ่นดินที่มีทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ (ภาสกร ภาส-สมเสมอ ๒๕: 129)

บทอ่านเรื่อง “ทะเลสาบเขมร” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนถึงบทบาทของทรัพยากรธรรมชาติในการเกื้อหนุนวิถีชีวิตของผู้คน ทะเลสาบเขมรเป็นแหล่งปลาที่สำคัญที่สุดของประเทศ ประชาชนสามารถจับปลาได้จำนวนมากในแต่ละปี และนำมาประกอบอาหารได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ซึ่งไม่เพียงแต่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ แต่ยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปอาหารเพื่อถนอมอาหารและสร้างเอกลักษณ์ของอาหารพื้นถิ่น ขณะเดียวกัน เนื้อหาในระดับชั้นที่สูงขึ้น เช่น บทอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ได้กล่าวถึงทรัพยากรแร่ธาตุของประเทศกัมพูชา เช่น ปิโตรเลียม และแร่ทองคำ ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้เรียนได้เข้าใจว่า ทรัพยากรใต้ดินก็เป็นสิ่งมีค่าไม่แพ้สิ่งที่อยู่บนดิน และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีศักยภาพ

อีกประเด็นหนึ่ง บทเรียนยังไม่ละเลยที่จะกล่าวถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ โดยอยู่ภายใต้เนื้อหาด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ตัวอย่างที่ชัดเจนได้แก่บทอ่านเรื่อง “เสียงคร่ำครวญของพระแม่คงคา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กล่าวถึงผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่า การทิ้งขยะ และการปล่อยน้ำเสียที่ส่งผลกระทบต่อแหล่ง

น้ำธรรมชาติจนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการกระทำของมนุษย์มีผลโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อม และหากไม่มีการใส่ใจดูแล ย่อมเกิดความเสียหายอย่างไม่อาจย้อนกลับได้อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติคือบทอ่านเรื่อง “ชีวิตสัตว์ป่า” ที่กล่าวถึงการล่าสัตว์และการบุกรุกพื้นที่ป่า ซึ่งทำให้สัตว์ป่าหลายชนิด เช่น เสือโคร่ง วัวแดง และสมัน ใกล้จะสูญพันธุ์ เรื่องนี้ช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นถึงคุณค่าของสัตว์ป่าในระบบนิเวศ และสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

บทอ่านในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ยังคงดำเนินเนื้อหาในแนวเดียวกัน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจถึงผลกระทบระยะยาวของการทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น เรื่อง “เคราะห์กรรมของทะเลสาบเขมร” ที่กล่าวถึงการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำสำคัญอันเกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ระมัดระวัง และบทอ่านเรื่อง “เราาร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม” ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูธรรมชาติ

เนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในมิติของความรู้ ข้อเท็จจริง และจริยธรรม โดยเนื้อหาเหล่านี้มิได้มุ่งหวังเพียงให้ผู้เรียนรู้จักทรัพยากรของประเทศเท่านั้น หากยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาที่ยั่งยืน และเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในอนาคต

(9) เนื้อหาด้านวัฒนธรรม ประเพณี และธรรมเนียม ให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน พิธีกรรม และวัฒนธรรมร่วมสมัยของกัมพูชา ตลอดจนคุณค่าของการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม การละเล่นพื้นบ้าน พิธีกรรม และวัฒนธรรมร่วมสมัยของชาติอย่างครบถ้วน เนื้อหาดังกล่าวไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลเชิงข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ฝังรากลึกในวิถีชีวิตของชาวกัมพูชา

ในบทอ่านระดับประถมศึกษาปีที่ 2 - 6 มีการนำเสนอข้อมูลพิธีกรรมและประเพณีที่มีความหลากหลาย เช่น บทอ่านเรื่อง “วันเทศกาลปีใหม่” และ “งานเทศกาลขุมบิณฑ์” ซึ่งอธิบายขั้นตอนการจัดงานและกิจกรรมที่ชาวบ้านปฏิบัติในแต่ละวันของเทศกาลได้อย่างละเอียด รวมถึงบทอ่านเรื่อง “พิธีอุทิศส่วนกุศลของหมู่บ้านฉัน” และ “พิธีบวชนาค” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมทางศาสนาและวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอธรรมเนียมปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เช่น “ธรรมเนียมใส่เงินเหรียญในปากผู้เสียชีวิต” และ “การทำบุญตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา” ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสำคัญของศาสนาในวัฒนธรรมกัมพูชา

นอกจากเนื้อหาด้านพิธีกรรมแล้ว บทอ่านยังนำเสนอเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับกีฬา การละเล่น และศิลปะการแสดงซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมชุมชน เช่น บทอ่านเรื่อง “เมื่อออกไปเล่น” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ “กีฬาและการละเล่นที่มีความปลอดภัย” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการละเล่นพื้นบ้านและกีฬาแบบสากล พร้อมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นอย่างปลอดภัย ในส่วนของการละเล่นพื้นบ้าน บทอ่านเรื่อง “การละเล่น หอยสະบ៉า” ได้ให้ข้อมูลทั้งที่มา โอกาส และวิธีการเล่นอย่างละเอียด ส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความตระหนักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมการละเล่นของชาติ

ด้านศิลปะการแสดง ได้มีการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีเขมรโบราณ เช่น ซอ กลอง ชิม และระนาด พร้อมทั้งอธิบายวิธีการเล่นและโอกาสที่ใช้เครื่องดนตรีเหล่านี้ นอกจากนี้ ยังมีบทอ่านที่นำเสนอศิลปะการแสดงประเภทระบำ เช่น “ระบำตรูฏี” และ “ระบำนกยูง” ซึ่งให้รายละเอียดทั้งที่มาของระบำ ผู้แสดง เครื่องดนตรีประกอบ และขั้นตอนการแสดงอย่างครบถ้วน โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงและบทเพลงที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอารมณ์ของระบำ

จะเห็นว่าแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาได้จัดเตรียมเนื้อหาที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของชาวเขมรอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ครบถ้วน ทั้งในด้านความรู้ทั่วไป ความเข้าใจในประเพณีและพิธีกรรม ตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมกีฬาและศิลปะการแสดง ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความภาคภูมิใจและเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้กับเยาวชนชาวเขมรในอนาคต

(10) เนื้อหาด้านอาหารและโภชนาการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักกับอาหารพื้นบ้าน เข้าใจหลักการเลือกวัตถุดิบ การปรุงอาหาร ตลอดจนคุณค่าทางโภชนาการที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี และเห็นคุณค่าในมรดกภูมิปัญญาอาหารของชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับอาหารปรากฏในบทเรียนอย่างชัดเจนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เช่น บทที่ 101 ได้กล่าวถึงการนำไข่มดแดง ซึ่งเป็นวัตถุดิบพื้นบ้านที่หาได้ตามธรรมชาติมาปรุงอาหาร โดยครอบครัวหนึ่งได้นำไข่มดแดงไปแกงรับประทานร่วมกับปลาแขยงปิ้ง กลายเป็นอาหารที่อุดมด้วยโปรตีนจากทั้งแมลงและปลา แสดงถึงการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างชาญฉลาดและมีรากฐานอยู่ในวัฒนธรรมการกินของชาวเขมร บทที่ 102 ซึ่งต่อเนื่องกันในระดับชั้นเดียวกัน นำเสนอเรื่อง “ปลาเง้า” ที่ทำจากปลาหมึกที่ซื้อจากตลาด ซึ่งสื่อให้เห็นถึงกระบวนการแปรรูปอาหารอย่างง่ายเพื่อถนอมอาหารไว้รับประทานได้นานขึ้น อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของแม่บ้านในกระบวนการจัดการอาหารภายในครัวเรือน โดยใช้วิธีการถนอมอาหารแบบดั้งเดิมที่ยังคงนิยมใช้มาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาเนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เช่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีการพัฒนาเนื้อหาไปสู่ระดับที่ซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น โดยบทเรียนเรื่อง “รายการอาหารเขมร” ได้นำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับอาหารประจำถิ่นและวิธีการถนอมอาหารด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำปลาร้า ปลาอย่าง ปลาตากแห้ง และปลาเค็ม อาหารเหล่านี้นอกจากจะมีรสชาติอร่อยถูกปากชาวเขมรแล้ว ยังสะดวกต่อการพกพาและเก็บรักษา ซึ่งเหมาะกับวิถีชีวิตของคนในชนบทที่ยังพึ่งพาการเดินทางทางน้ำเป็นหลัก

นอกจากนี้ บทเรียนยังสะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และความรอบรู้ของชาวเขมรในการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคงทางอาหาร สิ่งที่น่าสนใจคือ วัตถุประสงค์ในอาหารส่วนใหญ่ที่ปรากฏในบทเรียนมักเกี่ยวข้องกับ “ปลา” ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งน้ำ ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำโขงหรือทะเลสาบเขมร ทำให้ปลาเป็นอาหารหลักของคนในชาติ และพัฒนาเป็นภูมิปัญญาการถนอมและปรุงปลาที่หลากหลายตามท้องถิ่น

เนื้อหาเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการนั้นไม่ได้จำกัดเนื้อหาอยู่แค่คำศัพท์หรือวลีเกี่ยวกับอาหารเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจในคุณค่าของวัฒนธรรมอาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักโภชนาการพื้นฐาน ตลอดจนปลูกฝังทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเลือกรับประทานอาหารและการบริโภคอย่างรู้คุณค่า ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีสุขภาพดีและการรักษามรดกวัฒนธรรมอาหารของชาติต่อไป

(11) เนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์และการพาณิชย์ มุ่งเน้นการปลูกฝังแนวคิดพื้นฐานด้านเศรษฐกิจให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการจัดการทรัพยากรภายในครัวเรือน การใช้จ่าย การค้าขาย และระบบเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในท้องถิ่น เนื้อหาเหล่านี้มักสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบพึ่งพาตนเองและการประกอบอาชีพอย่างเรียบง่ายตามบริบทของสังคมกัมพูชา โดยมีทั้งลักษณะของการทำการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และการค้าขายในชุมชน ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “สวนของตาฉัน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้นำเสนอภาพของครัวเรือนที่ปลูกพืชผักไว้รับประทานเองอย่างพอเพียง โดยมีการกล่าวถึงกิจกรรมการปลูกแต่งโม แต่งกวา ฟักทอง ตลอดจนผักพื้นบ้านอื่น ๆ ซึ่งผู้เรียนในเรื่องยังมีบทบาทในการช่วยงานในสวน เช่น การถอนหญ้า พูนดินรอบโคนต้นไม้ และรดน้ำต้นไม้ ทั้งนี้เพื่อสะท้อนคุณค่าของความขยันหมั่นเพียร และแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ของการเกษตรในระดับครัวเรือน ที่ทำให้ครอบครัวมีอาหารรับประทานอย่างเพียงพอโดยไม่ต้องเสียเงินซื้อผักผลไม้

ในลักษณะเดียวกัน บทอ่านเรื่อง “หมู่บ้านสีเขียว” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ได้นำเสนอรูปแบบของการเกษตรประยุกต์ โดยมีการใช้เรือเก่าเป็นแปลงปลูกผัก

เพื่อหลีกเลี่ยงน้ำเค็มจากทะเล ซึ่งแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการทรัพยากรและการปรับตัวของครอบครัวในท้องถิ่น เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและความสุขในชีวิตประจำวัน

ในอีกแง่มุมหนึ่ง เนื้อหาด้านนี้ยังได้นำเสนอประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงต่อเศรษฐกิจครัวเรือน ผ่านบทอ่านเรื่อง “ประโยชน์ของสัตว์เลี้ยง” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กล่าวถึงการนำสัตว์ต่าง ๆ เช่น วัว ควาย และม้า มาใช้ในการไถนาและลากจูง รวมทั้งการเลี้ยงไก่และห่านไว้เพื่อบริโภคหรือขายเป็นรายได้เสริม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบเศรษฐกิจพื้นบ้านที่ใช้ทรัพยากรใกล้ตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการค้าขาย ปรากฏในบทอ่านเรื่อง “การค้าขาย” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเล่าเรื่องของเด็กหญิงชื่อสุกี้ที่ช่วยแม่ขายผักและของสดในตลาด โดยมีการกล่าวถึงการเตรียมสินค้า การซื้อเชิญลูกค้าอย่างสุภาพ รวมทั้งการนำความรู้ที่เรียนในโรงเรียน เช่น ทักษะการคำนวณ ไปปรับใช้ในการค้าขายจริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างห้องเรียนกับชีวิตจริง พร้อมทั้งปลูกฝังคุณค่าของความขยัน ความซื่อสัตย์ และการพัฒนาอาชีพของครอบครัว

เนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์และการพาณิชย์ มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานที่สัมพันธ์กับบริบทในชีวิตจริงของผู้เรียน ตั้งแต่ระดับครัวเรือน การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ จนถึงการค้าขาย ภายใต้หลักคิดเรื่องความพอเพียง และการพึ่งพาตนเอง ซึ่งถือเป็นการปลูกฝังแนวคิดทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสังคมเขมร และส่งเสริมให้ผู้เรียนเติบโตขึ้นพร้อมกับความรู้และคุณธรรมในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน

(12) เนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หลักการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีพื้นฐาน การใช้เครื่องมือเครื่องใช้ และนวัตกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ในโลกยุคปัจจุบันที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์ การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเนื้อหาเหล่านี้เข้าสู่บทเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จึงเป็นการวางรากฐานสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของผู้เรียน ซึ่งแบบเรียนระดับประถมศึกษามีความพยายามอย่างเด่นชัดในการนำเสนอเนื้อหาเหล่านี้ผ่านบทอ่านหลากหลายรูปแบบ

บทอ่านที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมักนำเสนอความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีบทเรียนที่น่าสนใจหลายเรื่อง เช่น บทอ่านเรื่อง “ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือในฐานะเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์สามารถรับส่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังกล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของเทคโนโลยีดังกล่าวใน

ด้านการแบ่งปันข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ และการติดต่อสื่อสารที่เป็นส่วนตัวและปลอดภัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจต่อบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคใหม่

นอกจากนี้ยังมีบทอ่านในระดับชั้นที่สูงขึ้น เช่น เรื่อง “อุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร” และ “การสื่อสารในสมัยวิทยาศาสตร์” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเครื่องมือสื่อสารตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ในเชิงประวัติศาสตร์และตระหนักถึงความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น บทอ่านเรื่อง “กำเนิดโทรศัพท์” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ยังได้เชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้ากับประวัติบุคคลโดยเล่าเรื่องของอเล็กซานเดอร์ เกรแฮม เบลล์ ผู้คิดค้นโทรศัพท์ ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ทั้งในมิติของเทคโนโลยีและบุคคลต้นแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกหนึ่งบทอ่านที่มีเนื้อหาโดดเด่นและสร้างแรงบันดาลใจคือ บทอ่านเรื่อง “เครื่องช่วยฟัง” ซึ่งเล่าประสบการณ์ของเด็กหญิงผู้พิการทางการได้ยินที่สามารถกลับมาได้ยินเสียงอีกครั้งด้วยความช่วยเหลือของอุปกรณ์เทคโนโลยี นอกจากนี้จะถ่ายทอดความรู้เรื่องเครื่องมือวิทยาศาสตร์แล้ว ยังสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนในการมองเห็นศักยภาพของเทคโนโลยีในการเปลี่ยนชีวิตมนุษย์จากภาวะยากลำบากให้กลับมามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้เชิงวิชาการควบคู่กับการสร้างแรงบันดาลใจ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน และแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของวิทยาศาสตร์ในฐานะเครื่องมือที่สามารถยกระดับชีวิตมนุษย์ได้อย่างแท้จริง เนื้อหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างทักษะความรู้ แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาแนวคิด ทักษะ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับโลกยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

1.2.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการอ่านในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา บทเรียน

การอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยบทอ่านที่มีเนื้อหาเข้มข้นและหลากหลายมากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้าน ภาษา ความคิด และคุณค่าทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยยังคงจำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทเรียนออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การจำแนกตามรูปแบบของบทอ่าน และการจำแนกตามลักษณะของเนื้อหาในบทอ่าน มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1.1 จำแนกตามรูปแบบของบทอ่าน แบ่งเป็นบทอ่านร้อยแก้ว และ บทอ่านร้อยกรอง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) บทอ่านร้อยแก้ว บทอ่านร้อยแก้วในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 122 บท แบ่งเป็นบทอ่านร้อยแก้วบันเทิงคดี และบทอ่านร้อยแก้วสารคดี ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1.1) บทอ่านร้อยแก้วบันเทิงคดี มีจำนวน 73 บท ดังนี้

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่เรื่อง ปราสาทสวายองค์ (ปราสาทสวายหมฺ) นกยางกับอ๊าก (คุคณินทฺ) สงครามระหว่างคางคกกับตาพรหม (สพฺพษณฺ) คุคณินทฺคาถา (คุคณินทฺ) สุนัขจิ้งจอก (คคค) เท้า มือ ปาก กระเพาะ (เขมฺ ไซ ฆา คุ คุ คุ) เด็กกำพร้ากับพระเจ้าแผ่นดิน (คุคณินทฺ คุคณินทฺ) ออย่าเอาเยี่ยงอย่างพี่ (คุคณินทฺ คุคณินทฺ) พระราชกุมาร 4 องค์ ต้องเลือกมา 1 องค์ให้สวราชย์ (คุคณินทฺ คุคณินทฺ คุคณินทฺ คุคณินทฺ) นายคงผู้กล้า (คุคณินทฺ) ชุมทรัพย์ของพ่อฉัน (คุคณินทฺ คุคณินทฺ) ภูเขาบุรี (คุคณินทฺ) พระอาทิตย์ขึ้นแล้ว (คุคณินทฺ) หาริษฏะเบ๊ย (คุคณินทฺ) ขายยากจนสร้างกระท่อมข้างบ้านเศรษฐีเพื่อทำตามเศรษฐี (คุคณินทฺ คุคณินทฺ) บุรุษยกย่องคนดี (คุคณินทฺ) ฐะเสฐีฐะคุคณินทฺ คุคณินทฺ คุคณินทฺ) เพื่อนสนิท (คุคณินทฺ) และปลากระโทง (คุคณินทฺ)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่เรื่อง มาเถิง (มาเถิง) หมอสีเท้า (คุคณินทฺ) น้ำใจสหายของฉัน (คุคณินทฺ) จิตใจของหลาน (คุคณินทฺ) จดหมายถามสารทุกข์สุกดิบเพื่อน (คุคณินทฺ) กัลยาณมิตร (คุคณินทฺ) อุดมคติของฉัน (คุคณินทฺ) ความรับผิดชอบของธนูชัย (คุคณินทฺ) เติชยอด (คุคณินทฺ) การเดินทางไปบ่อโพลิน (คุคณินทฺ) เจ้าบอดกับเจ้าด้วน (คุคณินทฺ) เขาบุรุษ เขาสตรี (คุคณินทฺ) และสร้อยคอที่หายไป (คุคณินทฺ)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง เขาสุพรรณกาลิ (คุคณินทฺ) กำเนิดราชธานีพนมเปญ (คุคณินทฺ) ฉันถูกเขาพูดชักชวน (คุคณินทฺ) การค้นพบของคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส (คุคณินทฺ) ความผิดของใคร (คุคณินทฺ) ชีวิตคือการต่อสู้ (คุคณินทฺ) คุณค่าของการเชื่อใจ (คุคณินทฺ) การตื่นรู้ (คุคณินทฺ) และมหาโจรที่ขายแดน (คุคณินทฺ)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ เขาบย็องโกร์ ในจังหวัดตากแก้ว (คุคณินทฺ) ปราสาทนครวัด (คุคณินทฺ) ความเชื่อ (คุคณินทฺ) พระรามยกศร (คุคณินทฺ) ความมุ่งมั่นปรารถนาของพระเจ้าสุทนต์ (คุคณินทฺ) ตุมเตียว (คุคณินทฺ) เส้นทางชีวิตของมาลา (คุคณินทฺ) ชีวิตชาวเขมรในแดนนรก (คุคณินทฺ) เพชรจะต้องเจียรไน (คุคณินทฺ) การตัดสินใจของอาคิรา (คุคณินทฺ) สุนัขกุมาร (คุคณินทฺ) ลอยประทีป ไหว้พระจันทร์ พิธีกรอกข้าวเม่า (คุคณินทฺ) และข้อเท็จจริงในสมัยอาณาจักร (คุคณินทฺ)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง เขานางงรี (กุณาสก
ปรี) ขนมหใหญ่กว่านาฬิ (ธัมมชฎาณาสถิ) คีนหนึ่งในหมู่บ้านกรังลาว (ยบมฺพยเสฐะฐิไกรัง
ลา) น้ำใจโพธิ์กำโปร์ (ธัมมชฎาณาสถิ) ร้อนกินตั้น เย็นกินลิก (กุณาสกปรี) ถั่วแ
ใจโจร (เชฐะฐิไกรัง) ตุมเตียว (ธัมม) ลัทธิต่าง ๆ ในศาสนาพราหมณ์ (ธัมมชฎาณาสถิ) คุณาสก
ปรี) ระดมแรงงาน (ยบมฺพยเสฐะฐิ) การแต่งงานของขงจื้อ (มหาตมาภิเศก) เกียรติยศหรือ
เสน่ห์ (กุณาสก) นุญช (ยบมฺพยเสฐะฐิ) ครุบ้านนา (ยบมฺพยเสฐะฐิ) และพ่อตาสรรหาลูกเขย (ธัมมชฎาณาสถิ)
คุณาสก)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่เรื่อง ตุมเตียว (ธัมม)
รามเกียรติ์ (กุณาสก) พระเวสสันดร (ยบมฺพยเสฐะฐิ) พระอาทิตย์ดวงใหม่ขึ้นเหนือแผ่นดินเก่า (ยบ
มหาตมาภิเศก) เตโชยอด (กุณาสก) ถั่วแใจโจร (เชฐะฐิไกรัง) ประเพณีเขมรใน
สมัยอาณาจักรนคินนิม (ยบมฺพยเสฐะฐิ) รามายณะอินเดีย (กุณาสก) ความตายอันกล้าหาญของแฮมเล็ต (ยบมฺพยเสฐะฐิ) และเดินทางแสวงหานางสีดา
(ยบมฺพยเสฐะฐิ)

บทอ่านร้อยแก้วบันเทิงคดีในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับ
มัธยมศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางการเรียนรู้ภาษา วรรณกรรม และค่านิยมทางสังคม
ของเยาวชนเขมร โดยเมื่อเทียบกับแบบเรียนระดับประถมศึกษา พบว่าบทอ่านมีความหลากหลายมาก
ขึ้นหลายมิติ เช่น ความหลากหลายของประเภทวรรณกรรม แหล่งที่มาของเนื้อหา ระดับความซับซ้อน
ของโครงเรื่อง ตลอดจนแนวคิดและคุณค่าทางสังคมที่สอดแทรกอยู่ในบทอ่าน องค์ประกอบเหล่านี้
ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงลึก การวิเคราะห์วรรณศิลป์ และการปลูกฝัง
ทัศนคติที่รอบด้านให้แก่ผู้เรียน

ในด้านประเภทวรรณกรรม บทอ่านร้อยแก้วบันเทิงคดีใน
ระดับมัธยมศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงนิทานพื้นบ้านหรือเรื่องเล่าจากจินตนาการ หากแต่ครอบคลุมถึง
นิยาย เรื่องสั้น บทละคร และบทคัดตอนจากมหากาพย์หรือวรรณกรรมคลาสสิก ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาส
ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับกลวิธีการเล่าเรื่องและรูปแบบภาษาในหลากหลายมิติ เช่น บทอ่านเรื่อง “นกยาง
กับอึกา” และ “สงครามระหว่างคางคกกับตาพรหม” ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะเป็น
นิทานเปรียบเทียบที่เน้นคติสอนใจ เข้าใจง่าย และเหมาะแก่การฝึกทักษะการอ่านจับใจความ ในขณะที่
บทอ่านในระดับสูงขึ้น เช่น “ความตายอันกล้าหาญของแฮมเล็ต” หรือ “เกียรติยศหรือเสน่ห์” ที่
ดัดแปลงจากบทละครฝรั่งเศสของ Pierre Corneille ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นงาน
วรรณกรรมตะวันตกที่ซับซ้อนในด้านเนื้อหาและภาษาวรรณศิลป์ ซึ่งช่วยฝึกทักษะการตีความเชิง
นามธรรมและการวิเคราะห์ประเด็นทางจริยธรรมอย่างลึกซึ้ง

ความหลากหลายยังปรากฏในแหล่งที่มาของบทอ่าน นอกจากวรรณกรรมของเขมรเองแล้ว แบบเรียนยังได้รวมนิทานพื้นบ้าน งานเขียนร่วมสมัย รวมถึงวรรณกรรมแปลหรือดัดแปลงจากวรรณคดีสากล เช่น วรรณกรรมอินเดีย (รามายณะ) วรรณกรรมยุโรป (แฮมเลต) และวรรณกรรมจีนหรือญี่ปุ่นที่ผ่านการคัดสรรให้เหมาะสมกับบริบทสังคมเขมร การคัดเลือกเนื้อหาที่มีแหล่งที่มาที่หลากหลายเช่นนี้ มีส่วนสำคัญต่อการเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียน และเสริมสร้างความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้วรรณกรรม อีกประการหนึ่งที่สะท้อนความหลากหลายของบทอ่านร้อยแก้วบนเวทีคดี คือการเพิ่มระดับความซับซ้อนของโครงเรื่องและแนวคิดตามระดับชั้นเรียน กล่าวคือ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื้อหามักเน้นเหตุการณ์เรียบง่าย มีโครงสร้างชัดเจน มีบทเรียนทางศีลธรรมที่เข้าใจได้ตรงไปตรงมา เช่น การเคารพผู้ใหญ่ ความซื่อสัตย์ หรือความพากเพียร แต่ในระดับชั้นสูงขึ้น บทอ่านจะมีการนำเสนอประเด็นทางสังคม การเมือง และจริยธรรมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น ความยุติธรรมในการปกครอง ในเรื่อง “มหาโจรที่ชายแดน” ความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในยุคอาณานิคม ในเรื่อง “ข้อเท็จจริงในสมัยอาณานิคม” หรือความกล้าหาญในการปกป้องอุดมการณ์ ในเรื่อง “เตโชยอด” ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของวรรณกรรมในฐานะเครื่องมือสร้างพลเมืองที่มีวิจาร์ญาณทางสังคม

บทอ่านร้อยแก้วบนเวทีคดีในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาที่ขยายขอบเขตให้มีความหลากหลายในด้านประเภทเนื้อหา แหล่งที่มา และแนวคิดอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ใช่เพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านหรือการเขียนของผู้เรียนเท่านั้น หากยังเป็นการปลูกฝังมโนทัศน์ทางวรรณคดี การรู้เท่าทันสังคม และการหล่อหลอมจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม และอัตลักษณ์ความเป็นเขมรอย่างลุ่มลึก ซึ่งจะกลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการก้าวเข้าสู่การเรียนรู้หลักภาษาและวรรณคดีเขมรอย่างเป็นระบบในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

(1.2) บทอ่านร้อยแก้วสารคดี มีจำนวน 49 บท ดังนี้

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่เรื่อง เราต้องเคารพธงชาติ (យើងត្រូវគោរពឆ្លងជាតិ) ระบำตรูฏ (របាំត្រូឌ) ยวชนกัมพูชา (យុវជនកម្ពុជា) การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรของเรา (ការប្រើប្រាស់ជីរបស់កសិករយើង) บทความเผยแพร่สินค้า (អត្ថបទផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម) ประวัติของระบำนกยูง (ប្រវត្តិរបាំក្លោក) របាំรำวง (របាំរាំរង) คำขวัญ สุภาชิต และปรีศนาคำทนาย (ពាក្យស្លោក សុភាសិត និងពាក្យបណ្តៅ) ประวัติการเรียกร้องเอกราชชาติเขมร (ប្រវត្តិទាមទារឯករាជ្យជាតិខ្មែរ) และจุดมุ่งหมาย (គោលបំណង)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่เรื่อง สมเด็จพระสังฆราชชวน (សម្តេចសង្ឃរាជជួនណាត) ชีวิตประวัติออกญาสุนทรโวหารมุก (ជីវប្រវត្តិออกญาសុន្ទរវោហารมุก) อาชวะคือความซื่อตรง (អាជ្ញះគឺការត្រង់) โทรศัพท์ (ទូរស័ព្ទ) การสูบบุหรี่ทำให้เสียสุขภาพ (ជក់បារី)

ศิลปกรรม เช่น ละครเขมร របាំប្រាណខេមរ ប្រាសាទប៉ោយគីរី และศิลาจารึกปราสาทพินาม
อากาศ

นอกจากนี้ ยังมีบทความสารคดีเชิงวิชาการและประวัติศาสตร์
ที่แสดงให้เห็นถึงรากเหง้าแห่งความเป็นเขมร เช่น เรื่องลักษณะของภาษาเขมร พัฒนาการของ
วรรณคดีเขมร และภาพสะท้อนวัฒนธรรมในวรรณกรรม เรื่องหงส์ย่นต์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ
ในมิติของอัตลักษณ์ชาติได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งยังมีบทความที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และสุขภาพ เช่น
โทรศัพท์ และผลกระทบของการสูบบุหรี่ ซึ่งขยายขอบเขตความรู้ของผู้เรียนออกไปสู่บริบทสากล

ด้วยความหลากหลายของบทอ่านร้อยแก้วสารคดีในรูปแบบเรียน
วิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะภาษาไป
พร้อมกับการเติบโตทางปัญญาและคุณธรรม นำไปสู่การวิเคราะห์องค์ความรู้ด้านหลักภาษาและ
วรรณคดีในระดับที่ลุ่มลึกยิ่งขึ้นในลำดับต่อไป

(2) บทอ่านร้อยกรอง ในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา มีบทอ่านร้อย
กรองจำนวน 20 บท แบ่งเป็นบทกาคคติ บทพากย์ 7 บทพากย์ 8 บทพากย์ 9 บทพรหมคติ บทพินอล
บทกฤษณคดี และบทพนโกลกาดังนี้

(2.1) บทกาคคติ มีจำนวน 6 บท ได้แก่เรื่อง จบัลเลบิก
ใหม่ (จวบญีรฐ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความมีเกียรติของบุคคล (ภาตโธธฐโรนุคฺล) ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 คำสั่งสอนของพ่อ (บณฺฑิตฺต) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบัลลุลาน (จวบญีรฐ
เต) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ความจริงในระบอบกัมพูชาประชาธิปไตย (การศึกษาระบบกัมพูชาประชาธิปไตย
และชีวิตมีดมนของประชาชนกัมพูชา (เสรีกรรมระบบกัมพูชาประชาธิปไตย) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

(2.2) บทพากย์ 7 จำนวน 4 บท ได้แก่เรื่อง ปราสาทหิน
เขมร (ปราสาทหินเขมร) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความสูงส่งของชาติข้าพเจ้า (อัครภาตภาต) ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 อักษรเขมร (อักษรเขมร) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และตุ้มเตียว (ตุ้มเตียว) ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6

(2.3) บทพากย์ 8 จำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง สิงโตหิน (สิง
โต) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

(2.4) บทพากย์ 9 จำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง การขอลภัย
โทษ (การขอลภัยโทษ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

(2.5) บทพรหมคติ จำนวน 3 บท ได้แก่เรื่องจบัลคำเก่า
(จวบญีรฐ) จบัลปฐ (จวบญีรฐ) และความประเสริฐของบุคคล (อัครภาตภาต) ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2

(2.6) บทพโนล จำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง ความมั่งคั่งของปราสาทบายน (เสภาณภคตประสาธดาณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(2.7) บทกวีขลุ่ย จำนวน 4 บท ได้แก่เรื่อง จีบสรี (ฉกัณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชาคือทรัพย์ (วิชาเศรษฐ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศิลจารึกบัณฑิตชัยนทร์ (ศิลาจารึกบัณฑิตชัยนทร์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และรามเกียรติ์ (รามเกียรติ์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

(2.8) บทบทนโกลก จำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง ภาพอ้อมค้อม (ภาพอ้อมค้อม) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บทอ่านร้อยกรองในรูปแบบเรียนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 20 บท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งรักษาและถ่ายทอดมรดกทางวรรณศิลป์ของเขมร โดยการให้ความสำคัญกับรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลายยิ่งกว่าระดับประถมศึกษาที่มักจำกัดอยู่เพียงบทกาพย์ บทพากย์ 7 และบทพจนมคติ ทั้งนี้ในระดับมัธยมศึกษา รูปแบบคำประพันธ์ได้ขยายให้ครอบคลุมทั้งบทกาพย์ บทพากย์ 7 บทพากย์ 8 บทพากย์ 9 บทกวีขลุ่ย บทบทนโกลก เป็นต้น ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจังหวะ ลีลา และกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์เฉพาะตัวที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการสอนที่แตกต่างกัน

บทกาพย์เป็นคำประพันธ์ที่ใช้จำนวนสั้น กระชับ มีจังหวะท่วงทำนองชัดเจน มักแฝงคติสอนใจ เช่น บทอ่านเรื่อง “จیبเลบิกใหม่” และ “คำสั่งสอนของพ่อ” ที่เน้นการถ่ายทอดบทเรียนชีวิต ความเชื่อมั่นในคุณธรรม และประสบการณ์ทางสังคม ส่วนบทอ่านเรื่อง “ความจริงในระบอบกัมพูชาประชาธิปไตย” และ “ชีวิตมีตนของประชาชนกัมพูชา” แสดงให้เห็นถึงการนำร้อยกรองมาใช้เป็นเครื่องมือวิพากษ์หรือบันทึกสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์และการเมืองร่วมสมัย ถือเป็นประเภทคำประพันธ์ที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมากที่สุดในบทอ่านร้อยกรองระดับมัธยมศึกษา

บทพากย์ในระดับมัศึกษามีทั้งสิ้น 6 บท โดยแบ่งเป็น พากย์ 7 จำนวน 4 บท พากย์ 8 จำนวน 1 บท และพากย์ 9 จำนวน 1 บท ซึ่งแสดงถึงความหลากหลายของจังหวะและสัมผัสในคำประพันธ์ที่ถูกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละประเภท บทพากย์ 7 เช่น “ปราสาทหินเขมร” และ “อักษรเขมร” สะท้อนความภูมิใจในอารยธรรมและมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ ขณะที่บทพากย์ 9 อย่างบทอ่านเรื่อง “การขอโทษ” แสดงให้เห็นถึงการใช้จังหวะที่ประณีตและกะทัดรัดในการสื่อสารอารมณ์อย่างละเอียดลึกซึ้ง

บทกวีขลุ่ยจำนวน 4 บท แสดงถึงบทบาทของกวีนิพนธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมผ่านความไพเราะของท่วงทำนอง เช่น บทอ่านเรื่อง “วิชาคือทรัพย์” ที่ถ่ายทอดคุณค่าของการศึกษา และบทอ่านเรื่อง “รามเกียรติ์” เป็นตัวแทนของการใช้ร้อยกรองเพื่อถ่ายทอด

วรรณกรรมแบบฉบับระดับสากลที่มีอิทธิพลต่อวรรณคดีเขมร โดยอาศัยฉันทลักษณ์ที่สง่างาม เหมาะสำหรับการอ่านหรือสวดท่อง

ทั้งนี้แม้บทพหุคติ บทพินอล และบทพนทอลาก จะมีจำนวนไม่มาก แต่ก็เป็เครื่องยืนยันถึงความหลากหลายทางวรรณศิลป์ที่ผู้เรียนจะได้สัมผัส คำประพันธ์เหล่านี้มักมีโครงสร้างที่ซับซ้อน มีการเล่นเสียงและสัมผัสที่ละเอียดอ่อน เหมาะแก่การศึกษาคำศัพท์เก่า ความหมายเชิงเปรียบเทียบ และคุณค่าทางวรรณศิลป์ชั้นสูง ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง จบบคำเก่า และ กายอ้อมค้อม ที่สะท้อนความสามารถของภาษาเขมรในการสอดแทรกนัย ร้อยเรียงความงามเชิงวรรณกรรมได้อย่างลุ่มลึก

โดยภาพรวม บทอ่านร้อยกรองในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาทั้งในด้านเสียง จังหวะ สำนวน และคุณค่าทางวรรณคดี อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดคุณธรรม ความคิด ความเชื่อ และประวัติศาสตร์ของสังคมกัมพูชาให้แก่ผู้เรียนผ่านภาษาศิลป์ที่งดงาม การแบ่งหมวดหมู่บทอ่านตามฉันทลักษณ์จึงไม่เพียงแต่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น หากแต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสและชื่นชมความหลากหลายของวรรณคดีเขมร และเป็นการวางรากฐานสำคัญต่อการศึกษารายละเอียดของวรรณกรรมในระดับที่สูงขึ้น

1.1.2.2 จำแนกตามลักษณะของเนื้อหา ผู้วิจัยสามารถจำแนกลักษณะเนื้อหาออกเป็น 7 หมวดหมู่เนื้อหา ได้แก่

(1) เนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม แบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน ผ่านทางเรื่องราว บทสนทนา และข้อความร้อยแก้วร้อยกรองต่าง ๆ อันสะท้อนถึงค่านิยมทางสังคม ความเชื่อพื้นฐาน และอุดมการณ์ของชาติ เนื้อหาดังกล่าวมีเป้าหมายชัดเจนในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีงาม ความรับผิดชอบต่อนตนเอง ผู้อื่น และสังคม อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่ดี โดยสามารถจำแนกหมวดหมู่ของเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมออกเป็นสามกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มคุณธรรมต่อตนเอง กลุ่มคุณธรรมต่อผู้อื่น และกลุ่มคุณธรรมต่อสังคมและประเทศชาติ

ในกลุ่มคุณธรรมต่อตนเอง แบบเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาความประพฤติของตน และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่หล่อหลอมให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตใจ ตัวอย่างบทเรียนที่สะท้อนแนวคิดนี้ได้อย่างชัดเจน ได้แก่ บทอ่านเรื่อง “อย่าเอาเยี่ยงอย่างพี่” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสื่อถึงการมีวิจรรย์ญาณแยกแยะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่บุคคลใกล้ชิดได้กระทำ ขณะที่บทอ่านเรื่อง “อาชวะคือความซื่อตรง” และ “ความเชื่อมั่นในตนเอง” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ช่วยเน้นย้ำถึงคุณค่าของความซื่อสัตย์และการมีจุดยืนของตน ส่วนบทอ่านเรื่อง

“จุดมุ่งหมาย” และ “ทิศทางของชีวิต” กระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงการวางแผนอนาคตอย่างมีความรับผิดชอบ ทั้งนี้ยังมีบทอ่านเรื่อง “ชีวิตคือการต่อสู้” “วิชาคือทรัพย์” และ “การตื่นรู้” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เน้นเรื่องความเพียร ความรู้ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาตนเอง

สำหรับกลุ่มคุณธรรมต่อผู้อื่น เนื้อหาในบทอ่านเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล โดยปลูกฝังความสามัคคี ความมีน้ำใจ ความเชื่อใจ และการเสียสละ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือบทอ่านเรื่อง “เพื่อนसानิต” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สะท้อนถึงมิตรภาพ ความจริงใจ และการให้อภัยกันระหว่างเพื่อน บทอ่านเรื่อง “สามัคคีธรรม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แสดงให้เห็นถึงพลังของการทำงานร่วมกันอย่างกลมเกลียว ขณะที่บทอ่านเรื่อง “คุณค่าของความเชื่อใจ” เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาคำพูด และผลดีของการไว้วางใจซึ่งกันและกัน บทอ่านในหมวดนี้สะท้อนถึงการวางตนในฐานะสมาชิกของโรงเรียนและสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่เสมอ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความเคารพ ความรับผิดชอบ และการรู้จักแบ่งปัน

ในกลุ่มสุดท้าย คือคุณธรรมต่อสังคมและประเทศชาติ แบบเรียนเน้นปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ความรักชาติ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยมุ่งสร้างความเข้าใจเรื่องหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของชาติ ผ่านบทอ่านที่มีบริบทของครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “เราต้องเคารพธงชาติ” และ “ความสูงส่งของชาติข้าพเจ้า” เน้นถึงคุณค่าและความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตน ขณะที่บทอ่านเรื่อง “พี่น้องสองคน” “สุนัขจิ้งจอก” “เท้า มือ ปาก กระเพาะ” และ “นายคังผู้กล้า” ซึ่งปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ล้วนแสดงถึงความร่วมมือ การเสียสละ และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ส่วนบทอ่านเรื่อง “กัมพูชามาดูภูมิของเรา” และ “ภารกิจของพลเมืองต่อมามดูภูมิ” ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นบทอ่านที่ปลูกฝังความรับผิดชอบของพลเมืองอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นการเคารพกฎหมาย การอนุรักษ์วัฒนธรรม หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

ทั้งนี้ เนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของหลักสูตรการศึกษาในการหล่อหลอมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งในด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยผ่านเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน สะท้อนแนวคิด ค่านิยม และประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งมีศักยภาพในการปลูกฝังคุณธรรมให้หยั่งรากในจิตใจผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

(2) เนื้อหาด้านทักษะภาษาและการสื่อสาร มีเนื้อหามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การอ่าน การเขียน และการฟังในชีวิตประจำวัน ควบคู่กับการเรียนรู้โครงสร้างของภาษาเขมร วิวัฒนาการของตัวอักษร และการพัฒนา

ของภาษาในแต่ละยุคสมัย เนื้อหานี้สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มย่อย ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และเนื้อหาทางภาษาศาสตร์ซึ่งให้ความรู้เชิงวิชาการเกี่ยวกับภาษาเขมร

ในกลุ่มแรก คือเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งในบริบทที่ไม่เป็นทางการ เช่น การเขียนจดหมายส่วนตัว หรือการแต่งคำขวัญ ไปจนถึงบริบทที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น การเขียนบทความโฆษณา และการประกาศข่าวสาร ตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจคือบทอ่านเรื่อง “บทความโฆษณา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีเขียนโฆษณาจูงใจ โดยมีตัวอย่างโฆษณาการเดินรถของบริษัทแห่งหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจว่าโฆษณาไม่ใช่เพียงแค่การขายสินค้า แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ภาษากระตุ้นความสนใจ นอกจากนี้ยังมีการสอนเรื่อง “คำขวัญ สุภาษิต และปริศนาคำทาย” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สอดแทรกอยู่ในภาษาพูดและนิทานพื้นบ้านเขมร โดยบทเรียนเหล่านี้ไม่เพียงช่วยฝึกทักษะการตีความเท่านั้น แต่ยังสะท้อนค่านิยมของสังคมด้วย

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนจะได้ฝึกการเขียนจดหมายพูดคุยกับเพื่อน ซึ่งเป็นการฝึกการเขียนในรูปแบบกึ่งทางการ โดยมีตัวอย่างจดหมายจากบทอ่านเรื่อง “จดหมายถามสารทุกข์สุกดิบเพื่อน” ซึ่งสมมติให้ตัวละครดาแณเขียนจดหมายถึงมกรา เพื่อแสดงถึงความห่วงใยและมิตรภาพของเพื่อน นอกจากนี้ยังมีบทอ่านเกี่ยวกับการประกาศข่าวสาร เช่น ข่าวเตือนภัยพายุซึ่งมีข้อความว่า “กัมพูชาได้รับอิทธิพลจากพายุบริเวณชายทะเล ความสูงคลื่น 1 - 2 เมตร” ที่ผู้เรียนจะได้ฝึกวิเคราะห์ข้อมูลข่าว และฝึกเขียนประกาศอย่างถูกต้องตามรูปแบบของภาษาทางราชการ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทอ่านเรื่อง “ฉันถูกเขาพูดชักชวน” เป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ภาษาชักจูงใจ เช่น เจ้าหน้าที่ธนาคารพูดกับเจ้าของบริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่อชักชวนให้ร่วมลงทุน โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีการพูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผล สุภาพ และน่าเชื่อถือ ซึ่งทักษะนี้สำคัญมากต่อการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน

ทั้งนี้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ปรากฏเนื้อหาด้านทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเช่นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กล่าวคือ แบบเรียนไม่ได้มุ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาในบริบทชีวิตจริง ไม่ว่าจะเป็นการเขียนจดหมาย การโฆษณา หรือการประกาศข่าวสารอย่างชัดเจนอีกต่อไป หากแต่มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาศาสตร์และอักษรศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับโครงสร้างภาษา รากศัพท์ พัฒนาการของภาษาเขมร และระบบตัวอักษร ดังที่จะกล่าวถึงในเนื้อหากลุ่มที่สอง

กลุ่มที่สอง เนื้อหาด้านภาษาศาสตร์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจถึงรากฐานของภาษาเขมร ทั้งด้านอักษรศาสตร์ ตระกูลภาษา และพัฒนาการของภาษาในแต่ละยุค

ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “อักษรเขมร” ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของระบบตัวอักษรเขมร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบพยัญชนะบางตัวที่แตกต่างกันระหว่างยุคก่อนพระนครและหลังพระนคร โดยมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของอักษรเขมรกับอิทธิพลจากอักษรอินเดียโบราณซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าตัวอักษรเขมรเป็นผลผลิตของกระบวนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในภูมิภาค และสะท้อนถึงการปรับใช้ระบบอักษรจากต่างวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับภาษาและบริบทของท้องถิ่น ในบทอ่านเรื่อง “ลักษณะของภาษาเขมร” ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ว่าภาษาเขมรเป็นส่วนหนึ่งของตระกูลภาษามอญ-เขมร และมีการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์อย่างไรในแต่ละยุค การเรียนรู้เช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ผ่านพัฒนาการของภาษา

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บทอ่านเรื่อง “พัฒนาการของภาษาเขมร” จะเจาะลึกถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์ รวมทั้งเน้นเรื่องอิทธิพลของศาสนาและวรรณกรรมต่อภาษา เช่น การนำศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤตมาใช้ในบทสวดหรือเอกสารราชการ บทอ่านที่น่าสนใจอีกบทอ่านหนึ่งคือเรื่อง “ศิลาจารึกปราสาทพินานอากาศ” ซึ่งผู้เรียนจะได้อ่านข้อความที่เขียนด้วยอักษรวิจิตรโบราณ และถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษรปัจจุบัน เป็นการฝึกถอดความและตีความความหมายของจารึกในแง่ประวัติศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรมไปพร้อมกัน

เนื้อหาด้านภาษาศาสตร์และการสื่อสารในแบบเรียนภาษาเขมร จึงเป็นมากกว่าการเรียนรู้เพื่อสอบหรือการใช้ภาษาทั่วไป แต่เป็นการวางรากฐานทั้งด้านภาษาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ การรู้จักตนเองผ่านภาษาประจำชาติ และการเป็นพลเมืองที่สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมโลกอย่างรอบด้าน

(3) เนื้อหาด้านวรรณกรรมและตำนาน ถือเป็นสาระสำคัญที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวบทวรรณกรรมที่มีคุณค่าและมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมเขมร เนื้อหาในส่วนนี้ไม่เพียงแต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติเท่านั้น หากยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับวรรณกรรมต่างชาติที่หลากหลาย อันเป็นการส่งเสริมการมีมุมมองในฐานะพลเมืองโลก เนื้อหาวรรณกรรมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเนื้อหาย่อย คือ เนื้อหาเกี่ยวกับตัวบทวรรณกรรม และเนื้อหาเกี่ยวกับขนบการประพันธ์และผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ในกลุ่มแรก คือ เนื้อหาเกี่ยวกับตัวบทวรรณกรรม แบบเรียนได้รวบรวมวรรณกรรมหลากหลายประเภท ตั้งแต่นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เทพนิยาย วรรณกรรมร้อยกรอง บทละคร ชาดก จนถึงนวนิยายร่วมสมัย วรรณกรรมเหล่านี้สะท้อนทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีคิดของสังคมในช่วงเวลาต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น วรรณกรรมประเภทตำนาน เช่น บทอ่านเรื่อง “ปราสาทสวายองค์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง “ภูเขามูรี” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง “เขาสุพรรณกาลิ”

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง “เขานางงรี” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเล่าถึงต้นกำเนิดของภูเขา ปราสาท หรือเมืองโบราณ อันสะท้อนการผูกโยงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เข้ากับจินตนาการและความเชื่อของชาวเขมรในอดีต

ในขณะเดียวกัน วรรณกรรมประเภทเทพนิยายและนิทานพื้นบ้าน เช่น บทอ่านเรื่อง “สงครามระหว่างคางคกกับตาพรหม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือ “ศรีธรรณชัย” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสอนเรื่องคุณธรรม ความเป็นปฏิกิริยาไหวพริบ และอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติผ่านเรื่องราวเหนือจินตนาการที่เข้าใจง่าย เหมาะกับเยาวชน โดยไม่ละทิ้งมิติของค่านิยมและการปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสม

วรรณกรรมร้อยกรองและบทละคร เช่น บทอ่านเรื่อง “มาเียง” และ “พระอาทิตย์ขึ้นแล้ว” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือบทละครบาสัก “เตโชยอด” ซึ่งปรากฏในบทอ่านชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 6 มีความโดดเด่นในด้านจังหวะ ภาษาที่ไพเราะ และการนำเสนออารมณ์ความรู้สึกในลักษณะเชิงศิลปะ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการตีความวรรณกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกัน นวนิยายสะท้อนสังคม เช่น เรื่อง “ครูบ้านนา” และ “ชีวิตมีดมนของประชาชนกัมพูชา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก็เปิดพื้นที่ให้วรรณกรรมร่วมสมัยทำหน้าที่วิพากษ์สังคมและถ่ายทอดประสบการณ์ของประชาชนในช่วงเวลาต่าง ๆ อย่างลุ่มลึก

นอกจากนี้ วรรณกรรมจากต่างประเทศยังมีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องมือเชื่อมโยงผู้เรียนเข้ากับโลก เช่น บทอ่านเรื่อง “ดาของถาดูเผ่าขาว” จากประเทศญี่ปุ่น ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง “เกียรติยศหรือเสน่ห์” จากประเทศฝรั่งเศส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง “รามายณะอินเดีย” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งบทอ่านจากเรื่อง “โรมิโอและจูเลียต” และ “แฮมเล็ต” ของประเทศอังกฤษ วรรณกรรมเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสสัมผัสสัจธรรมคิธีระดับโลก และเรียนรู้ประเด็นสากล เช่น ความรัก ความตาย การตัดสินใจ และศักดิ์ศรีของมนุษย์

กลุ่มที่สอง คือ เนื้อหาเกี่ยวกับขนบการประพันธ์และผู้สร้างสรรค์ผลงาน แบบเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของวรรณกรรม รูปแบบการประพันธ์ และพัฒนาการของวรรณคดีเขมรผ่านยุคสมัยต่าง ๆ เช่น บทอ่านเรื่อง “พัฒนาการของวรรณคดีเขมร” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เรื่อง “วรรณคดีเขมร” และเรื่อง “ศิลาจารึกของบัณฑิตชัยนนท์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เนื้อหาเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่ารูปแบบวรรณกรรมมิได้เกิดขึ้นโดยลำพัง แต่มีรากฐานจากระบบความเชื่อ สถาบันการศึกษา และบริบททางสังคมที่แวดล้อม

บทอ่านที่เกี่ยวกับผู้ประพันธ์สำคัญ เช่น บทอ่านเรื่อง “อาถิยสุสา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเรื่อง “สมเด็จพระสังฆราชจวน ณาต” เป็นการยกย่องบุคคลผู้มีบทบาททั้งในฐานะกวี นักปราชญ์ และนักพัฒนาสังคม ทำให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างวรรณกรรมกับชีวิตจริง อีกทั้งเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองในอนาคต

จะเห็นว่า แบบเรียนภาษาเขมรในระดับมัธยมศึกษามิได้มุ่งเน้นเพียงการอ่านวรรณกรรมเพื่อความบันเทิง หากยังใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดมรดกทางปัญญา สร้างสำนึกความเป็นชาติเขมร และเปิดโลกทัศน์ให้แก่เยาวชนในการเข้าใจวัฒนธรรมอื่นผ่านวรรณกรรมต่างชาติ ความหลากหลายของเนื้อหาในทั้ง 2 กลุ่มจึงเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนทั้งในเชิงวัฒนธรรม และจริยธรรม

(4) เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ มีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าของสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ผ่านการบอกเล่าใน 2 กลุ่มเนื้อหาย่อย ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดชีวประวัติของบุคคลสำคัญ และเนื้อหาที่บอกเล่าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อความเป็นชาติ

เนื้อหาที่นำเสนอชีวประวัติของบุคคลสำคัญซึ่งมีบทบาทต่อชาติ มีความมุ่งหวังให้เยาวชนยึดถือบุคคลเหล่านี้เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและความเสียสละ ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “สมเด็จพระสังฆราชจวน ณาต” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่นำเสนอประวัติของพระสังฆราชองค์สำคัญผู้มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และยังเป็นนักปราชญ์ที่มีผลงานด้านการแปลพระไตรปิฎกและวรรณกรรมเขมรจำนวนมาก การนำเสนอประวัติและผลงานของพระสังฆราชจึงมิใช่เพียงการเล่าชีวิตส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงคุณูปการของท่านที่มีต่อรากฐานทางศาสนาและภาษาในกัมพูชา รวมทั้งบทอ่านเรื่อง “ออกญาสุนทรโวหารมุก” ได้บอกเล่าเรื่องราวของขุนนางผู้มีความสามารถด้านภาษาและวรรณคดี ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานการใช้ภาษาเขมรในราชสำนักและวงการการศึกษา ข้อมูลชีวประวัติที่กล่าวถึงความสามารถในการประพันธ์บทกวีและแปลภาษาต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงการยกย่องปัญญาชนผู้ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์สังคม

นอกจากนี้ ยังมีบทอ่านที่กล่าวถึงบุคคลสำคัญจากต่างประเทศ เช่น มาร์ติน ลูเธอร์, ดยุกแห่งเวลลิงตัน และวอลแตร์ โดยแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้นำเสนอเรื่องราวของบุคคลเหล่านี้ในฐานะบุคคลตัวอย่างในระดับสากล เพื่อขยายขอบเขตความคิดของผู้เรียนให้เห็นว่าความเสียสละและการยืนหยัดต่อความถูกต้องเป็นคุณค่าที่มีในทุกสังคม ไม่จำกัดเฉพาะบุคคลในชาติเดียวกัน

อีกประเด็นหนึ่งของเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์คือ การเล่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อจิตวิญญาณแห่งชาติ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่สะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนภายใต้การปกครองแบบเผด็จการหรืออิทธิพลจากต่างชาติ เช่น บทอ่านเรื่อง “ชีวิตชาวเขมรในแดนนรก” และ “ความจริงในระบอบกัมพูชาประชาธิปไตย” ได้นำเสนอเรื่องราวของชาวกัมพูชาที่ต้องเผชิญกับความโหดร้ายของยุคเขมรแดง (ค.ศ. 1975–1979) โดยบรรยายถึงชีวิตในค่ายแรงงาน การสูญเสียคนในครอบครัว และการดำรงอยู่ในภาวะความหิวโหยและ

ความหวาดกลัวอย่างถาวร การนำเสนอเหตุการณ์ในยุคเขมรแดงไม่ได้มีเพียงจุดประสงค์เพื่อจดจำอดีต แต่ยังแฝงด้วยเป้าหมายในการปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงคุณค่าของเสรีภาพและสันติภาพ ตัวอย่างเช่นในบทอ่านเรื่อง “ความจริงในระบอบกัมพูชาประชาธิปไตย” ที่ได้ตั้งคำถามให้ผู้เรียนว่า “เหตุใดประวัติศาสตร์ช่วงนี้จึงไม่ควรถูกลืม?” ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนไม่เพียงจดจำข้อมูล แต่ยังเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต

แบบเรียนยังให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่แสดงถึงการต่อสู้ของประชาชนเพื่ออิสรภาพจากการล่าอาณานิคม เช่น บทอ่านเรื่อง “ข้อเท็จจริงสมัยอาณานิคม” ที่บรรยายความยากลำบากของชาวเขมรภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส หรือบทอ่านเรื่อง “น้ำใจโพธิ์กำโบร” ที่กล่าวถึงนักปฏิวัติชาวเขมรที่ต่อสู้อย่างกล้าหาญเพื่อเรียกร้องเอกราช ในทำนองเดียวกัน บทอ่านเรื่อง “คืนหนึ่งในหมู่บ้านกรังลาว” ได้ถ่ายทอดการลุกฮือของชาวบ้านต่อเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสอย่างกล้าหาญ แม้ต้องเสี่ยงชีวิต ซึ่งเป็นการเน้นย้ำคุณค่าของความกล้าหาญและความรักชาติ

อนึ่ง บทอ่านเรื่อง “ปราสาทบันทายศรี” แม้มุ่งเน้นลักษณะทางสถาปัตยกรรมโบราณ แต่ก็สามารถจัดอยู่ในกลุ่มเนื้อหาประวัติศาสตร์ได้เช่นกัน เพราะแสดงให้เห็นถึงอารยธรรมรุ่งเรืองในอดีตที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนภูมิใจในความรุ่งเรืองของบรรพชน

เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น ไม่ได้มุ่งเพียงการบอกเล่าข้อเท็จจริงในอดีต แต่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความเป็นชาติ สร้างความเข้าใจในรากเหง้า และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยใช้การเล่าเรื่องผ่านชีวิตของบุคคลสำคัญและเหตุการณ์ร่วมสมัย ทั้งหมดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเยาวชนให้มีความภูมิใจในความเป็นเขมรและตระหนักถึงบทเรียนจากอดีตเพื่อสร้างอนาคตที่ดีกว่า

(5) เนื้อหาด้านศาสนา ปรัชญา ความเชื่อ เนื่องด้วยประชากรเขมรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท เนื้อหาด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่อในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมจิตใจของเยาวชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และตระหนักถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง การเรียนรู้เรื่องศาสนาในแบบเรียนไม่ได้จำกัดเพียงแค่การให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ แต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยม ความศรัทธา และทัศนคติทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งผ่านการเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติ และการอธิบายพิธีกรรม และคติความเชื่อต่าง ๆ ที่ฝังแน่นในสังคมเขมรมาแต่โบราณ เช่น บทอ่านเรื่อง “พุทธประวัติโดยย่อ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ถ่ายทอดชีวประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยสรุปเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยเรียน ทั้งในด้านการประสูติ การตรัสรู้ และการแสดงธรรมแก่สรรพสัตว์ ความเรียบง่ายแต่ลึกซึ้งของการถ่ายทอดทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพระพุทธเจ้ามิได้เป็นเพียงบุคคลในประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยัง

เป็นต้นแบบของความกรุณา ความเพียร และการปลดปล่อยทุกข์ของชีวิตด้วยวิถีแห่งปัญญา เนื้อหาบทเรียนนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างอ่อนโยนแต่มั่นคง

เมื่อเข้าสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ความลุ่มลึกของเนื้อหา ด้านศาสนาและความเชื่อยิ่งเพิ่มขึ้น เช่น บทอ่านเรื่อง “แนวคิดสำคัญของศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้เปรียบเทียบจุดกำเนิด และแนวคิดหลักของสองศาสนาอย่างละเอียด โดยแสดงให้เห็นถึงจุดร่วมและจุดแตกต่างที่หล่อหลอมวิถีชีวิตของชาวเขมร การเรียนรู้แบบเปรียบเทียบเช่นนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีวิจารณญาณในการเข้าใจความหลากหลายทางศาสนา และเห็นคุณค่าในความเชื่อของผู้อื่นในขณะที่ยังคงศรัทธาในความเชื่อของตน

นอกจากศาสนาพุทธและพราหมณ์ แบบเรียนยังสะท้อนความเชื่อพื้นบ้านซึ่งมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวกัมพูชา ตัวอย่างที่โดดเด่นคือบทอ่านเรื่อง “ความเชื่อ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เล่าเรื่องราวของนางเมธาวีในนวนิยายเรื่อง “ผกาสรโพน” ที่ตรอมใจจนล้มป่วยเพราะความรัก ซึ่งแม้เป็นเรื่องราวชีวิตส่วนบุคคล แต่ก็แฝงด้วยภาพของการเยียวยาตามความเชื่อโบราณ โดยแม่ของนางพาไปรักษาด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การขอพรจากวิญญาณบรรพบุรุษ การเข้าร่วมพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ หรือการบวงสรวงตามความเชื่อพื้นถิ่น เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมผ่านความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมเขมร ซึ่งความเชื่อโบราณมิได้แยกขาดจากศาสนา แต่ผสมผสานกันเป็นวิถีชีวิตที่เต็มไปด้วยความหวัง การพึ่งพิง และความศรัทธา

ยิ่งไปกว่านั้น บทอ่านเรื่อง “ลัทธิต่าง ๆ ในศาสนาพราหมณ์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้นำเสนอเรื่องราวที่เป็นตำนาน เช่น การที่ฤๅษีพิสวามิตรตั้งพิธีบวงสรวงเพื่อถวายพระราม จนกานาสูรมาขัดขวาง ก่อนที่พระรามจะยกศรสำเร็จและได้นางสีดาเป็นชายา เรื่องเหล่านี้มิใช่เพียงตำนานสนุกสนานสำหรับเยาวชนเท่านั้น แต่ยังแฝงด้วยความเข้าใจต่อหลักแห่ง ธรรมะ ธรรม และความศักดิ์สิทธิ์ที่หล่อหลอมให้ผู้เรียนเห็นว่าความดี ความกล้าหาญ และความศรัทธาสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ ทั้งยังเป็นสื่อกลางที่สืบทอดความเชื่อทางจิตวิญญาณจากรุ่นสู่รุ่น

เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นการหล่อหลอมจิตใจ พัฒนาวิถีความคิด และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเยาวชนชาวเขมรอย่างลึกซึ้ง เนื้อหาเหล่านี้จึงเป็นทั้งกระจกสะท้อนค่านิยมของสังคม และเป็นเครื่องมือแห่งการสืบทอดศรัทธาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

(6) เนื้อหาด้านวัฒนธรรม ธรรมเนียม และประเพณี เป็นการนำเสนอความรู้เชิงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพิธีกรรมหรือเทศกาล รวมทั้งยังสะท้อนถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และจริยธรรมที่แฝงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวเขมรอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังมีการเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ และการดำเนินชีวิตของ

ผู้คนในสังคมก็พูซออย่างแนบแน่น เช่นบทอ่านเรื่อง “ต้นกำเนิดของธรรมเนียมดอกหมากทั้งสาม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เล่าถึงที่มาของขนบธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับดอกหมากสามดอก ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการประกอบพิธีต่าง ๆ โดยเฉพาะพิธีแต่งงานและการไหว้ครู บทอ่านนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงรากเหง้าของความเชื่อในสังคมเขมร และตระหนักถึงคุณค่าทางจิตใจที่อยู่เบื้องหลังวัฒนธรรมดออย่างดอกหมาก นอกจากนี้ แบบเรียนยังมีบทอ่านที่ให้ภาพรวมของวัฒนธรรมเขมรอย่างครอบคลุม เช่นบทอ่านเรื่อง “วัฒนธรรม อารยธรรมเขมร” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ โดยบทอ่านได้อธิบายความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” และ “อารยธรรม” พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน ตลอดจนปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตสำนึกร่วมในการรักษาเอกลักษณ์ของชาติเอาไว้

ในด้านพิธีกรรม บทอ่านเรื่อง “พิธีแต่งงานของชนชาติอินเดียโบราณ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ “พิธีแต่งงานของเขมร” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ถ่ายทอดขั้นตอนและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงานในแต่ละวัฒนธรรม โดยบทอ่านแรกนำเสนอพิธีของชาวอินเดียโบราณที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมเขมร ส่วนบทอ่านหลังเป็นการบรรยายถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของพิธีแต่งงานแบบเขมรซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ตั้งแต่การหมั้นหมาย การจัดขบวนขันหมาก การเจริญมงคลสมรส และพิธีส่งตัว ซึ่งแสดงถึงความเป็นระเบียบแบบแผน ความศักดิ์สิทธิ์ และการให้เกียรติแก่ผู้ใหญ่ในครอบครัว บทอ่านเรื่อง “ประเพณีเขมรในสมัยอาณาจักรขอม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของการปกครองแบบอาณาจักรต่อวิถีชีวิตและประเพณีท้องถิ่นผ่านเรื่องราวของตัวละคร “ลิม” ที่ถูกเกณฑ์แรงงานในช่วงที่เขา กำลังจะเข้าพิธีแต่งงาน บทเรียนนี้ชี้ให้เห็นถึงความสูญเสียบุคคลคนหนึ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคมและการเมือง พร้อมทั้งเตือนใจให้เยาวชนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่อาจถูกลืมเลือน

อีกตัวอย่างที่น่าสนใจคือบทอ่านเรื่อง “ลอยประทีป ไหว้พระจันทร์ กรอกข้าวเม่า” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเล่าเรื่องตำนานและที่มาของประเพณีสำคัญสามประการที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาล การเก็บเกี่ยว และการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บทอ่านนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องพลังธรรมชาติ และความกตัญญูต่อสิ่งที่เอื้ออำนวยให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในวิถีเกษตรกรรม นอกจากนี้ แบบเรียนยังเน้นให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับช่วงเวลาสำคัญในชีวิต เช่นในบทอ่านเรื่อง “ประเพณีในเวลาเกิด” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่กล่าวถึงพิธีกรรมตั้งแต่ทารกเกิด และการตั้งชื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องโชคกลาง และบทบาทของศาสนาในทุกช่วงชีวิตของประชาชนชาวเขมร นอกจากนี้ บางบทอ่านยังนำเสนอวัฒนธรรมผ่านเรื่องเล่าที่แฝงจริยธรรม เช่น “การแต่งงานของขงจื้อ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เล่าเรื่องขงจื้อเลือกแต่งงานกับหญิงนักโทษเพื่อช่วยเหลือเธอ แม้จะฝืน

ขนบธรรมเนียมทางชนชั้น แต่สะท้อนค่านิยมด้านเมตตา เสียสละ และไม่ยึดติดกับบรรณาสอดคล้องกับหลักธรรมในพุทธศาสนา

ในขณะเดียวกัน แบบเรียนยังขยายขอบเขตของวัฒนธรรมไปสู่ศิลปะการแสดง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของวิถีชุมชนและการสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมรุ่นสู่รุ่น โดยมีการนำเสนอในหลายระดับชั้น เริ่มตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในบทอ่านเรื่อง “ระบำตรูญ” และ “รำวง” ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับต้นกำเนิด จุดประสงค์ โอกาสในการแสดง เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการรำ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าแม้การฟ้อนรำจะเป็นกิจกรรมบันเทิง แต่ก็แฝงไว้ด้วยหน้าที่ทางสังคม เช่น การเฉลิมฉลอง การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกอย่างลึกซึ้ง

เมื่อผู้เรียนเข้าสู่ระดับชั้นที่สูงขึ้น เนื้อหาในบทอ่านจะเน้นศิลปะในระดับที่ลึกซึ้งและมีมิติมากขึ้น เช่น บทอ่านเรื่อง “ละครเขมร” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ “ลักษณะพิเศษของละคร” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้อธิบายลักษณะโครงสร้างของละครเขมรประเภทต่าง ๆ ทั้งในด้านบทบาท ตัวละคร การใช้ดนตรี และรูปแบบการดำเนินเรื่อง ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าทางศาสนา ตำนาน และจริยธรรม สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของศิลปะในการอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ บทอ่านเรื่อง “ศิลปะเขมร” “ระบำโบราณเขมร” และ “ระบำพระราชทรัพย์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังขยายความรู้ในด้านเพลงและระบำพื้นบ้าน ซึ่งเป็นศิลปะที่เชื่อมโยงอย่างแน่นแฟ้นกับพิธีกรรมและงานเฉลิมฉลองของชาวเขมร โดยบทเรียนกล่าวถึงทั้งลักษณะของเพลงเขมรชนิดต่าง ๆ ระบำที่ใช้ในงานพิธี ตลอดจนเครื่องแต่งกาย วิธีแสดง และคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละระบำ การเรียนรู้ศิลปะการแสดงในลักษณะนี้ ไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจองค์ความรู้ด้านศิลปะ หากยังปลูกฝังความภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งยังมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงพื้นบ้าน การอนุรักษ์ดนตรีและระบำโบราณ ซึ่งกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมสมัยใหม่

เนื้อหาด้านวัฒนธรรม ธรรมเนียม และประเพณี ได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาช้านาน โดยนำเสนอองค์ประกอบของวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ตั้งแต่พิธีกรรมในชีวิตประจำวัน ขนบธรรมเนียม จริยธรรม ไปจนถึงศิลปะดนตรีและการแสดง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความผูกพันกับวัฒนธรรมของตนเอง ตลอดจนสามารถเป็นผู้สืบสานมรดกเหล่านี้ให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

(7) เนื้อหาด้านศิลปกรรม เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมเขมรที่มีความงดงามและทรงคุณค่า ทั้งในเชิงสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปกรรมในยุคอนุรักษ์ที่ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในกลุ่ม

ปราสาทหินโบราณและประติมากรรมหินแกะสลัก ซึ่งกลายเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่คนเขมรภาคภูมิใจ เช่นบทอ่านเรื่อง “ความงดงามของปราสาทบายน” และ “ปราสาทหินเขมร” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความงดงามทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอมโบราณ ทั้งในด้านโครงสร้าง แผนผัง รายละเอียดของงานแกะสลัก การประดับตกแต่งด้วยลวดลาย และการใช้พื้นที่เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ปราสาทบายนในฐานะสัญลักษณ์ของเมืองนครธม ถูกนำเสนอในบทอ่านว่าเป็นตัวอย่างสำคัญของศิลปกรรมที่ผสมผสานทั้งความยิ่งใหญ่ทางกายภาพและพลังทางจิตวิญญาณ ด้วยภาพสลักใบหน้าของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร อันเปี่ยมเมตตาและสงบบาม ซึ่งถือเป็นผลงานชิ้นเยี่ยมที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาและศรัทธาของชาวเขมรในอดีต

บทอ่านเรื่อง “สิ่งใดที่” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขยายขอบเขตของการเรียนรู้จากตัวปราสาทไปสู่ประติมากรรมที่เป็นองค์ประกอบทางศิลปกรรม เช่น รูปสลักสิ่งใดที่ตั้งอยู่ตามบันไดหน้าปราสาท บทอ่านได้บรรยายถึงรายละเอียดของลักษณะทางกายภาพ ท่วงท่า ความสง่างาม และความหมายเชิงสัญลักษณ์ของสิ่งใดในฐานะผู้พิทักษ์แห่งสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เนื้อหานี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมในความประณีตของงานแกะสลักหิน และตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในการส่งเสริมศรัทธาทางศาสนาและค่านิยมของสังคมโบราณ เนื้อหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า แบบเรียนวิชาภาษาเขมรไม่ได้มองศิลปกรรมเป็นเพียงความสวยงามทางกายภาพ แต่ได้นำเสนออย่างลึกซึ้งในฐานะรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และอัตลักษณ์ของชาติได้อย่างแนบแน่น ผ่านการเรียนรู้เรื่องปราสาทหิน ประติมากรรมหิน และองค์ประกอบศิลป์ต่าง ๆ ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจในพลังของศิลปะที่ไม่เพียงแต่จรรโลงใจ แต่ยังสามารถหล่อหลอมจิตวิญญาณของผู้คนให้รู้จักรากเหง้าของตน และเกิดความหวงแหนต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ

ดังนั้น ศิลปกรรมในแบบเรียนภาษาเขมรจึงเป็นส่วนสำคัญที่เติมเต็มการเรียนรู้วัฒนธรรมเขมรอย่างรอบด้าน ควบคู่ไปกับประเพณี พิธีกรรม และศิลปะการแสดง เป็นพลังทางปัญญาและอารมณ์ที่ช่วยปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตน และพร้อมที่จะอนุรักษ์มรดกเหล่านี้ไว้ให้คงอยู่สืบไป

1.2 การพัฒนาทักษะการอ่าน

ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) มาใช้ในการวิเคราะห์คำถามท้ายบทอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร โดยแบ่งเนื้อหาทักษะการอ่านออกเป็นระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อพิจารณาว่ากิจกรรมการอ่านในแต่ละระดับมุ่งพัฒนาแนวคิดในระดับใดบ้าง ตั้งแต่การจดจำ ความเข้าใจ ไปจนถึงการวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษา

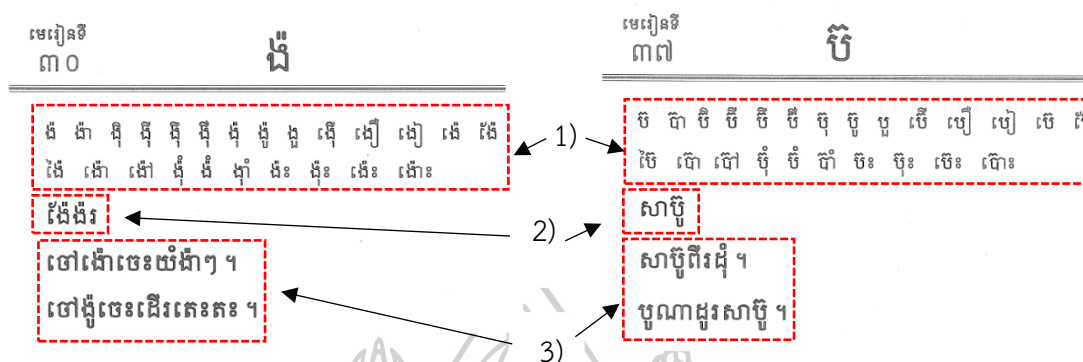
จากการศึกษาเนื้อหาสาระของบทเรียนการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยสามารถแบ่งขั้นการพัฒนาทักษะด้านการอ่านได้เป็น 8 ขั้น ได้แก่ ขั้นการจดจำรูปพยัญชนะและสระกับเสียง ขั้นการอ่านสะกดคำ ขั้นอ่านออกเสียง ขั้นการอ่านเพื่อเรียนรู้ศัพท์ ขั้นการอ่านเพื่อความเข้าใจ ขั้นการอ่านวิเคราะห์ ขั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่า และขั้นการอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1.1 ขั้นการจดจำรูปพยัญชนะและสระกับเสียง เป็นขั้นที่พบในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เริ่มจากการฝึกวาดเส้นแบบต่าง ๆ ทั้งเส้นนอน เส้นตั้ง เส้นหักศอก และเส้นโค้ง พร้อมทั้งมีลูกศรบอกทิศทางการเขียน หากเป็นทิศทางแนวนอนจะเน้นจากซ้ายไปขวา ส่วนทิศทางแนวตั้งจะมีทั้งบนลงล่างและล่างขึ้นบนซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการเขียนรูปอักษรเขมร ขั้นนี้ถือเป็นขั้นที่สัมพันธ์กับทักษะการเขียนเนื่องจากการเขียนเส้นแบบต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นพื้นฐานของการฝึกเขียนพยัญชนะและสระต่าง ๆ

เมื่อผู้เรียนคุ้นเคยกับการวาดเส้นแล้วจึงให้เรียนรู้สระนิสสัย (ស្រៈនិស្ស័យ) โดยเริ่มเรียนรู้เบื้องต้นจากบทเพลง “สระ” บทเพลงทำนองนกทิดทื่อ (លំនាំបទសត្វទឹក) เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เนื้อเพลงมีเนื้อหากล่าวถึงสระอ (អ) สระอา (អា) สระอิ (អិ) สระอี (អី) สระอุ (អុ) สระอู (អូ) และสระอัว (អ៊) ซึ่งเป็นสระลำดับต้นในภาษาเขมรนำมาร้อยเรียงให้เกิดจังหวะ เป็นการสร้างความคุ้นเคยให้แก่ผู้เรียนก่อนที่จะเรียนรู้สระนิสสัยรูปอื่น ๆ ต่อไป จากนั้นจึงสอนรูปสระนิสสัยทั้ง 23 รูปโดยการนำเสนอในรูปแบบตารางบรรทัดเพื่อให้ผู้เรียนทราบอัตราส่วนตำแหน่ง และทิศทางการเขียนรูปสระนิสสัยต่าง ๆ

ส่วนการสอนรูปพยัญชนะจะเริ่มจากการใช้เพลง “ลำดับอักษร 4 บท” (ចម្រៀងអក្ខរក្រម ៤ រក្ខ) โดยใช้ทำนอง “ดาเก๋อยากได้เมียเด็ก” (លំនាំបទភាសាចង្វាក់) ซึ่งในแต่ละบทนำเสนอรูปพยัญชนะเขมรในวรรคต่าง ๆ ตามลำดับการแบ่งเสียงพยัญชนะในภาษาบาลี ได้แก่ วรรค กะ (ក ខ គ ឃ ង) วรรค จะ (ច ដ ឆ ជ ញ) วรรค ฎะ (ដ ប ឆ ដ ញ) วรรค ตะ (ត ថ ទ ឆ ឆ) วรรค ปะ (ប ផ ព ភ ម) และเศษวรรค (យ រ ល វ ស ហ ឡ អ) การใช้บทเพลงมาประกอบการเรียนการสอนนั้นทำให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานและได้ทำความรู้จักกับรูปและเสียงของพยัญชนะต่าง ๆ อีกทั้งยังช่วยเรื่องความจำของผู้เรียน ดังที่สิริพัชร เจริญวิโรจน์ (2550: 29-30) ได้กล่าวว่า “การใช้เพลงประกอบการสอนจะช่วยให้บทเรียนน่าสนใจ ช่วยสร้างแรงจูงใจ ช่วยให้จดจำเนื้อหาและประทับใจความรู้สึกไว้นาน” จากนั้นจึงมีบทเรียนสรุปภาพรวมของรูปพยัญชนะทั้ง 33 รูปอีกครั้งหนึ่ง

ข้อจำกัดที่ไม่มีการสอนเรื่องเครื่องหมายเก็ยสโรกรมเช่นเดียวกัน การสอนเรื่องเครื่องหมายตรีศัพท์เริ่มตั้งแต่บทเรียน ฅ ฌ พ ไปจนถึงบทเรียน ภ เมื่อเรียนจบเรื่องเครื่องหมายตรีศัพท์แล้วจึงมีการทบทวนความรู้รวบยอด (រៀនសាឡើងវិញ) พร้อมทำแบบฝึกหัด

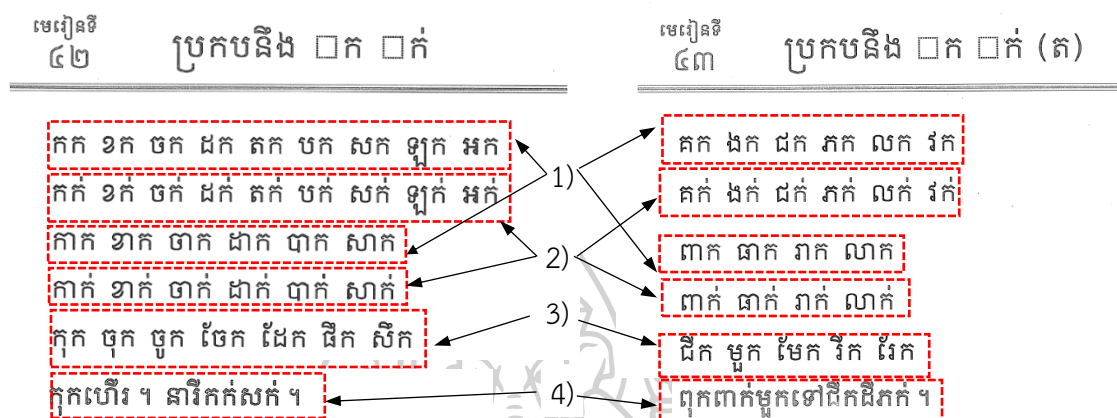
ภาพที่ 12 การสอนอ่านรูปพยัญชนะที่มีเครื่องหมายลิกทนต์และเครื่องหมายตรีศัพท์ประกอบ
(ที่มา: ภาสกร หาร-สมร ๒.1: 40, 48)

การสอนอ่านสะกดคำจะค่อย ๆ ซับซ้อนขึ้นด้วยการเพิ่มบทเรียนเรื่องพยัญชนะสะกด (ព្យញ្ជនៈប្រកប) ในมาตราต่าง ๆ บทเรียนเรื่องสระเต็มตัว (ស្រះពេញតួ) บทเรียนเรื่องพยัญชนะตัวเชิง (ព្យញ្ជនៈផ្ទេរជើង) และบทเรียนเรื่องพยางค์ซ้อน (ព្យាង្គកម្រិត)

การสอนเรื่องพยัญชนะสะกดนั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับแรกเป็นการสอนพยัญชนะสะกดที่ตรงตามมาตรา และระดับที่ 2 เป็นการสอนพยัญชนะสะกดที่ไม่ตรงตามมาตรา การสอนพยัญชนะสะกดในระดับแรกนั้นจะปรากฏในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยสอนตามเสียงที่เปล่งออกมา เช่น สอนเรื่องพยัญชนะสะกดเสียง -ก /-k/ ก็จะสอนเฉพาะคำที่มีรูปพยัญชนะสะกด -ก หรือ -ค เท่านั้น ไม่ได้สอนรูปพยัญชนะสะกด ฌ พ และ ภ ที่มีเสียง /-k/ ลักษณะเนื้อหาเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนไม่สับสน รูปพยัญชนะสะกด ฌ พ ภ จะนำไปสอนในระดับที่ 2 ทั้งนี้การสอนพยัญชนะสะกดเป็นไปตามเสียงพยัญชนะไม่ปรากฏการสอนคำที่ประสมด้วยพยัญชนะ រ ด้วย เพราะในภาษาเขมรไม่มีการออกเสียงพยัญชนะสะกด រ เนื้อหาเรื่องพยัญชนะสะกดนั้นเริ่มจากเสียงพยัญชนะ -ក -ង -ច -ញ -គ -ន -ប -ម -យ -ល -វ ไปจนถึง -ស (ซึ่งเป็นเสียง /-h/) ตามลำดับ

ทั้งนี้ การสอนพยัญชนะสะกดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การสอนพยัญชนะสะกดในคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม អ และการสอนพยัญชนะสะกดในคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม អ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนไม่สับสนในเรื่องการออกเสียงเพราะคำที่ได้จากรูปพยัญชนะสะกดเดียวกันจะออกเสียงต่างกันตามกลุ่มเสียงพยัญชนะต้น เช่น บทที่ 42 สอนคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม អ ประสมกับพยัญชนะสะกด -ក ควบคู่กับ บทที่ 43 สอนคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม អ ประสมกับพยัญชนะสะกด

-ค คำที่มีพยัญชนะกลุ่ม ฆ ประสมกับพยัญชนะสะกด ฅ อาทิ “คค” ออกเสียงว่า /kaaʔ/ ส่วนคำที่มีพยัญชนะกลุ่ม ฌ ประสมกับพยัญชนะสะกด ฅ อาทิ “คค” ออกเสียงว่า /kook/ เป็นต้น ยกเว้นบทที่ 62 ที่สอนคำที่มีพยัญชนะต้นทั้งกลุ่ม ฆ และ ฌ ประสมกับพยัญชนะสะกด -ร ในบทเดียวกัน แต่ละบทเรียนเรื่องพยัญชนะสะกดมีโครงสร้างเนื้อหา 4 ส่วน ดังแสดงในภาพที่ 13

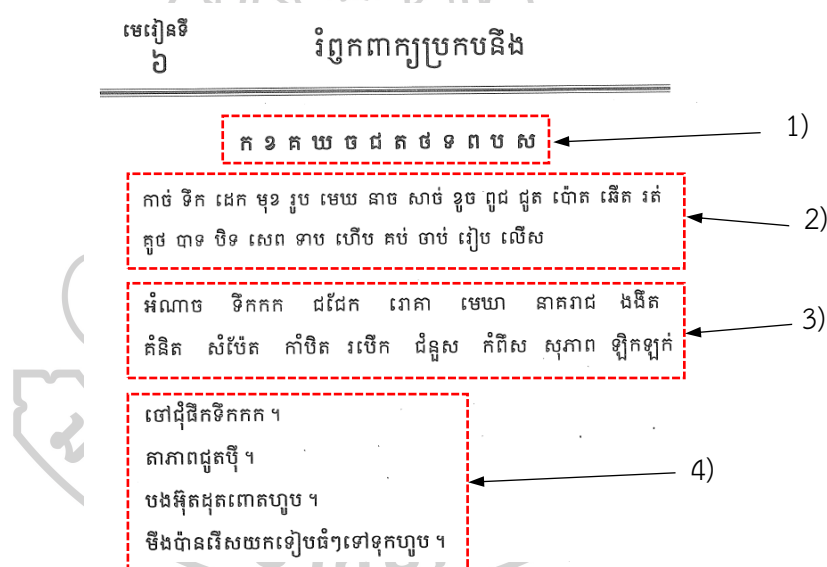
ภาพที่ 13 การสอนพยัญชนะสะกดในคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม ฆ และการสอนพยัญชนะสะกดในคำที่มีพยัญชนะต้นกลุ่ม ฌ (ที่มา: ภาสกร-สรวร ๒๕๖๑: ๕๓ - ๕๔)

บทเรียนข้างต้นประกอบด้วย 1) คำที่มีพยัญชนะสะกด ฅ เช่น ฅค ฅค ฅค ฅค ฅค เป็นต้น 2) คำที่มีพยัญชนะสะกด ฅ ใส่เครื่องหมายรัสสัญญา (◌◌) เช่น ฅค ฅค ฅค ฅค ฅค เป็นต้น 3) ตัวอย่างคำศัพท์ที่ประสมกับสระรูปอื่น ๆ นอกเหนือจากสระ ◌◌ และ 4) ตัวอย่างข้อความ โดยการสอนในแต่ละบทปรากฏพยัญชนะสะกด 2 รูปแบบเทียบคู่กันไป พยัญชนะสะกดในภาษาเขมรนั้นมีทั้งที่ไม่ใส่เครื่องหมายรัสสัญญา และที่ใส่เครื่องหมายรัสสัญญา¹⁷ ซึ่งมีผลให้เสียงสระแตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อใส่เครื่องหมายรัสสัญญาแล้วจะเปลี่ยนเสียงสระเสียงยาวให้เป็นสระเสียงสั้น เช่น คำ “คค” ออกเสียงว่า /kaaʔ/ เมื่อใส่เครื่องหมายรัสสัญญาเป็นคำ “คค” จะออกเสียงว่า /baʔ/ หรือคำ “คค” ออกเสียงว่า /look/ เมื่อใส่เครื่องหมายรัสสัญญาเป็นคำว่า “คค” จะออกเสียงว่า /lūʔ/ เป็นต้น การนำเสนอเช่นนี้ไม่ปรากฏในบทเรียนพยัญชนะสะกด -ฆ -ฌ และ -ร เพราะไม่มีคำในภาษาเขมรที่ใส่เครื่องหมายรัสสัญญาบนพยัญชนะเหล่านั้น เมื่อเรียนจบเรื่องพยัญชนะสะกด 5 - 6 บทเรียนจึงมีการทบทวนความรู้รวบยอด (บทเรียนเรื่อง) แล้วทำแบบฝึกหัด

¹⁷ คำที่มีพยัญชนะสะกดในภาษาเขมรจะใส่เครื่องหมายรัสสัญญาเฉพาะคำที่ไม่มีรูปสระกำกับและคำที่มีรูปสระ ◌◌ กำกับ

การสอนเรื่องพยัญชนะสะกดในระดับที่ 2 เป็นการสอนคำที่ประสมกับพยัญชนะสะกดไม่ตรงตามเสียงพยัญชนะสะกดที่ปรากฏ ซึ่งปรากฏในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 6 และ 7 บทเรียนทบทวนเรื่องคำที่ประกอบด้วยพยัญชนะสะกด (วัชรกาญจนาภิเษม) พยัญชนะสะกดที่ไม่ตรงตามเสียงพยัญชนะสะกดที่ปรากฏ ได้แก่ รูป อ-ค และ-ม ใช้สะกดคำให้มีเสียงพยัญชนะสะกด -ค /-k/ เช่นคำว่า มุข/muk/ เกรค/rook/ เมฆ/meek/ เป็นต้น รูป -ฉ ใช้สะกดคำให้มีเสียงพยัญชนะสะกด -ช /-c/ เช่นคำว่า ริฉ/riac/ เป็นต้น รูป -ช และ -ง ใช้สะกดคำให้มีเสียงพยัญชนะสะกด -ค /-t/ เช่นคำว่า คูช/kuut/ บาต/baat/ เป็นต้น รูป -ต ใช้สะกดคำให้มีเสียงพยัญชนะสะกด -บ /-p/ เช่นคำว่า เสต/seip/ เป็นต้น และรูป -ณ ใช้สะกดคำให้มีเสียงพยัญชนะสะกด -น /-n/ เช่นคำว่า कुณ/kun/ เป็นต้น

โครงสร้างเนื้อหา 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) รูปพยัญชนะสะกด 2) ตัวอย่างคำศัพท์พยางค์เดียว 3) ตัวอย่างคำศัพท์หลายพยางค์ และ 4) ตัวอย่างข้อความ ดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 การสอนพยัญชนะสะกดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

(ឯកសារ: ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ២:2: 6)

การสอนเรื่องการสะกดคำด้วยสระเต็มตัว มีเนื้อหา 2 บทเรียน ได้แก่ บทที่ 65 เรื่องสระ ห ม า ฤ ๓ ๔ และ ๕ และบทที่ 66 เรื่องสระ ๒ ๒ ๓ ๓ ๔ ๕ และ ๕ แต่ละบทเรียน แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ตัวอย่างคำศัพท์ และ 2) ตัวอย่างข้อความ โดยส่วนหัวข้อ บทเรียนแสดงรูปสระเต็มตัวให้ผู้เรียนได้ดูประกอบไปด้วย เมื่อเรียบจบเรื่องสระเต็มตัวทั้ง 2 บทเรียน จึงทบทวนความรู้รวบยอด (เม็สะภาฐึณวิฏ) พร้อมทำแบบฝึกหัด

អគារ អាកាស ឥសី ឥឡូវ ឆ្លៀសាន ឧសភា
ឧទាហរណ៍ ឧទាន ឧដ ឪពុក ឪឡឹក ឪម៉ាល់

1)

ឪពុកដាំឪឡឹកនៅដើមខែឧសភា ។
ឥឡូវនេះជំនោរបក់មកពីទិសឆ្នាំសាន ។

2)

ภาพที่ 15 การสอนเรื่องสระเต็มตัว
(ที่มา: ภาสกร ไชยมาส-สมรพร ๒.1: 81)

การสอนเรื่องพยัญชนะตัวเชิงเป็นการสอนพยัญชนะตัวเชิงที่ปรากฏร่วมกับพยัญชนะตัวเต็ม โดยบทเรียนเริ่มให้ผู้เรียนทำความรู้จักรูปพยัญชนะตัวเชิงแต่ละรูปเทียบกับพยัญชนะตัวเต็ม (บทที่ 67) เพื่อให้ผู้เรียนจดจำรูปพยัญชนะตัวเชิงให้ได้เสียก่อนจึงสอนสะกดคำ ทั้งนี้แต่ละบทเรียนจะสอนพยัญชนะต้นควบโดยนำรูปพยัญชนะตัวเต็มประสมกับพยัญชนะตัวเชิงรูปต่าง ๆ โดยเรียงลำดับจากพยัญชนะต้น ค เช่น ในบทเรียนที่ 68-69 เรื่อง คุ ฦ ฦ ฦ ฦ ไปจนถึง ฦ ในบทเรียนที่ 94 เรื่อง ฦ ฦ ฦ ฦ ฦ ฦ ทั้งนี้ ชื่อบทเรียนแต่ละบทจะแสดงข้อมูลตัวอย่างพยัญชนะต้นควบที่ปรากฏในภาษาเขมรจำนวนบทเรียนละ 2 - 6 รูป โครงสร้างเนื้อหาของการสอนพยัญชนะต้นควบแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ได้แก่ 1) การประสมอักษร 2) ตัวอย่างคำศัพท์ และ 3) ตัวอย่างข้อความ การประสมอักษรจะเป็นการแสดงพยัญชนะตัวเชิงประกอบซ้อนกับตัวเต็มต่าง ๆ ประสมกับสระนิสสัย ทั้ง 23 รูป เมื่อจบการเรียนรู้พยัญชนะต้นควบ 3 บทเรียนจึงมีการทบทวนความรู้รวบยอด (រៀបរាប់ឡើងវិញ) พร้อมทำแบบฝึกหัด

ក្នុង ក្រៅ ក្លែង ក្លាយ ក្បាល ក្បួន ក្បែរ ក្បាច់ ក្បូន ក្បុរ ក្បួន ក្បួន ក្បួន ក្បួន

- 1)

ក្នុង ក្នុង ក្នុង ក្នុង ក្នុង ក្នុង
ក្រប ក្រោយ ក្រៅ ក្នុង ក្នុង
ក្នុង ក្នុង ក្នុង ក្នុង ក្នុង ក្នុង
ក្រប ក្រោយ ក្រៅ ក្នុង ក្នុង

- 2)

ក្លានដើរដកកក្កិចក្កក់ ។

3)

ภาพที่ 16 การสอนเรื่องพยัญชนะตัวเชิง (พยัญชนะต้นควบ)
(ที่มา: ภาสกร เอ็ม-สมรแสง ๒: 86)

ส่วนการสอนสะกดคำที่มีพยางค์ซ้อนนั้น เป็นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักกับคำ 2 พยางค์ที่มีการเขียนพยัญชนะสะกดของพยางค์ที่ 1 เป็นพยัญชนะตัวเต็มและพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 เป็นพยัญชนะตัวเชิง เช่น คำว่า “កង្កែប” มี 2 พยางค์ /caŋ-kout/ โดยพยัญชนะสะกด ង ของพยางค์แรกจะเป็นพยัญชนะตัวเต็ม ส่วนพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 เป็นพยัญชนะตัวเชิง ក แต่จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ตัวอย่างคำศัพท์ และ 2) ตัวอย่างข้อความ เมื่อจบการเรียนรู้ 2 - 3 บทเรียน จึงมีการทบทวนความรู้รวบยอด (រៀនសាឡើងវិញ) พร้อมทำแบบฝึกหัด

មេរៀនទី
៩៥

ព្យាង្គតម្រិត ង ង ង ង ង ង

បង្កង	បង្កួយ	បង្កើត	បង្ការ	អង្ករ	អង្កាម
សង្កេត	ចង្កា	កង្កែប	ចង្កៀង	ចង្កេះ	ចង្កូម
ចង្កូត	សង្វារ	បង្ខំ	បង្វេច	បង្វិល	បង្វែរ
រង្វាន់	រង្វេង	សង្វាត	អង្វរ	កង្វារ	បង្ហាញ
ចង្កើរ	ចង្កើរ	បង្ហាក់	បង្កើម	បង្កួច	បង្កង់
សង្វ័យ	រង្សត្រកូល	អង្សា			

1)

សង្ហាសង្វាតសិក្សាមិនបង្កង់ ។

បង្កួយលោតតោងបង្កូចង្កាក់ក្នុងចង្កើរអង្ករ ។

2)

ภาพที่ 17 การสอนเรื่องพยางค์ซ้อน
(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเสว ๒: 122)

ทั้งนี้การเรียนสะกดคำไม่จบอยู่เพียงในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่านั้น เมื่อผู้เรียนศึกษาต่อในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ก็จะมีบทเรียนทบทวนเรื่องสระนิสสัย สระเต็มตัว พยัญชนะ พยัญชนะตัวเชิง การนำพยัญชนะมาประสมกับสระ พยัญชนะสะกดต่าง ๆ รวมทั้งพยางค์ซ้อนด้วย ซึ่งแต่ละบทเรียนจะทบทวนโดยการฝึกอ่านคำ กลุ่มคำ และประโยค พร้อมทั้งทำแบบฝึกหัดที่ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การเขียนตัวบรรจง (អក្សរធ្មង់) และการใช้คำศัพท์เหล่านั้นให้ถูกต้องตามความหมาย

1.2.1.3 ขั้นการอ่านออกเสียง การอ่านออกเสียงเป็นการฝึกให้ผู้เรียนออกเสียงคำ และประโยคในภาษาได้อย่างถูกต้องซึ่งจะเรียนควบคู่กับการอ่านสะกดคำ ทั้งนี้คำแนะนำการสอนอ่านออกเสียงนั้นปรากฏอยู่ที่ส่วนคำแนะนำสำหรับครู (หัวข้อ 6.4 - 6.10 លំនាំបង្រៀនអាន) ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) ไม่ได้ปรากฏในส่วนเนื้อหาแบบเรียนของผู้เรียนโดยตรง ฉะนั้นครูจะ

เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการสอนอ่านออกเสียงทั้งพยัญชนะ สระ และการประกอบคำ แบบเรียนวิชา ภาษาเขมรจึงเป็นเพียงสื่อประกอบการสอนให้ครูหยิบยกตัวอย่างคำขึ้นมาใช้สอนออกเสียงเท่านั้น การสอนอ่านออกเสียงแบบแจกลูกในคำแนะนำของครูสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) การอ่านออกเสียงคำที่ไม่มีตัวสะกดจะอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นตามด้วยสระ เช่นคำว่า កា อ่านว่า ក /kaa/ កា /?aa/ "កា" /kaa/

(2) การอ่านออกเสียงคำที่มี 2 พยางค์จะอ่านประสมสระที่ละพยางค์ เช่นคำว่า កកោះ อ่านว่า ក /kaa/ - ក /kaa/ អោះ /?ah/ កោះ /kah/ "កកោះ" /kakah/¹⁸

(3) การอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดจะอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นสระ แล้วตามด้วยพยัญชนะสะกด หากมีเครื่องหมายบนตก¹⁹ (បន្តក់) หรือรัสสะัญญา (័) ต้องอ่านออกเสียงด้วย เช่นคำว่า កាក់ อ่านว่า ក /kaa/ កា /?aa/ កា /kaa/ กับ (និង /nij/) ក /kaa/ កាក /kaa/ បន្តក់ /bantaq/ "កាក់" /kaq/

(4) การอ่านออกเสียงคำที่มีพยัญชนะต้นควบจะอ่านออกเสียงพยัญชนะตัวแรกตามด้วยพยัญชนะตัวเชิง สระ และพยัญชนะสะกดตามลำดับ เช่นคำว่า ក្បាល อ่านว่า ក /kaa/ ង /cəəŋ/ ្ប /baa/ ក្ប /kbaa/ កា /?aa/ กับ (និង /nij/) ល /lɔɔ/ "ក្បាល" /kbaal/

(5) การอ่านออกเสียงคำที่เป็นพยางค์ซ้อนจะต้องอ่านออกเสียงทีละพยางค์ เช่นคำว่า កន្ត្រៃ อ่านว่า ក /kaa/ กับ (និង /nij/) ន /nɔɔ/ កន់ /kan/ - ត /taa/ ង /cəəŋ/ ្រ /rɔɔ/ ត្រ /traa/ ត្រ /traa/ អៃ /?ay/ ត្រៃ /tray/ "កន្ត្រៃ" /kantray/

การอ่านออกเสียงในลักษณะข้างต้นพบในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 2 เท่านั้น และเมื่อขึ้นบทเรียนที่ 32 ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง “วันเปิดภาคเรียน” (បរសេណា) จึงเริ่มให้ผู้เรียนฝึกอ่านออกเสียงคำศัพท์ต่าง ๆ ในกิจกรรมทำยบอ่านโดยไม่ต้องออกเสียงแบบแจกลูกอีก ดังตัวอย่าง

¹⁸ เมื่อปรากฏเป็นพยางค์หน้าจะไม่เน้นเสียง จึงไม่ได้ออกเสียงเป็น /kaa/

¹⁹ เครื่องหมาย បន្តក់ /bantaq/ นี้ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.กาญจนา นาคสกุล ได้ถ่ายทอดเป็นอักษรไทยว่า “บนตก” เรียกชื่อเป็นภาษาไทยว่า “รัสสะัญญา” /rəhsasannaa/ หรือ “เครื่องหมายเสียงสั้น” เป็นเครื่องหมายสำหรับเปลี่ยนสระเสียงยาวของพยางค์ให้เป็นสระเสียงสั้น โดยจะวางไว้เหนือพยัญชนะสะกด (กาญจนา นาคสกุล, 2564: 103).

ฉบับที่ ก. จงอ่านคำด้านล่างโดยไม่ต้องประสมและประกอบเป็นคำให้ถูกต้อง

ក. ចូរអានពាក្យខាងក្រោមដោយមិនបាច់ផ្សំនិងប្រកបឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ។

ព្រលឹម សាលារៀន បវេសនកាល អញ្ជើញ ស្នាក់ពាក់ ម្តាយ ឪពុក

ภาพที่ 18 แบบฝึกหัดสำหรับฝึกอ่านออกเสียงในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

(វិញ្ញា: ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ច.2: 33)

นอกจากการอ่านออกเสียงคำแล้วยังพบการฝึกอ่านออกเสียงประโยคซึ่งปรากฏตั้งแต่เนื้อหาในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 5 เป็นต้นมา รวมทั้งการฝึกอ่านข้อความขนาดยาวซึ่งปรากฏประปรายมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยบทอ่านขนาดยาวในระดับชั้นนี้จะเป็นการนำคำศัพท์ในแต่ละหัวข้อที่ได้เรียนก่อนหน้านี้นำร้อยเรียงให้เป็นเรื่องเดียวกันซึ่งอาจเป็นบทกวีสั้น ๆ เพื่อเป็นการทบทวนให้แก่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลินและเรียนรู้เสียงคำศัพท์ไปพร้อม ๆ กัน จากนั้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 จะให้บทอ่านขนาดยาวมากขึ้น โดยแต่ละบทอ่านมีการสอนอ่านศัพท์ยากประกอบไว้ท้ายบทอ่านด้วย ซึ่งคำศัพท์ยากเหล่านี้จะแยกเป็นพยางค์ที่ประสมด้วยพยัญชนะและสระแบบง่าย ๆ เพื่อให้ผู้อ่านออกเสียงคำเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง

ប្រគុត អានថា វិក័-តា (ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ្ម: 39)

/rikpiə/ /ʔaanthaa/ /rik//piə/

សោភណភាព អានថា សោ-ភាន់-ណក់-ភាព

(ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ្ងៃ: 171)

/saophaonnagphiəp//ʔaanthaa//sao//phaon//naq//phiəp/

เป็นต้น

1.2.1.4 ขั้นการอ่านเพื่อการเรียนรู้คำศัพท์ ปรากฏตั้งแต่การเรียนรู้ประสม
รูปพยัญชนะต่าง ๆ ดังหัวข้อ 1.1.2 ในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 แล้ว โดยแต่ละบทเรียนจะมี
คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในบทเรียนนั้น ๆ เช่น บทเรียนเรื่องพยัญชนะ อ (บทที่ 6) ก็มีคำศัพท์ที่
ขึ้นด้วยพยัญชนะ อ ได้แก่ โอ (ดวงจันทร์) เอา (กางเกง) อ๋อ (ขยับปากเพียร) อา (กีด) อู๋ (มันสมอง)
อะคะ (คอแห้ง) และ โอเอ (แก้ไข) ซึ่งคำศัพท์แต่ละคำล้วนเป็นคำศัพท์ที่เด็กรู้จัก เข้าใจง่าย และมี
จำนวนพยางค์ 1 - 2 พยางค์ เหมาะกับระดับความรู้ของผู้เรียน พร้อมกันนั้นยังมีภาพประกอบเพื่อ
กระตุ้นความสนใจผู้เรียน และทำให้สามารถเชื่อมโยงคำศัพท์กับประสบการณ์หรือภาพที่ตนเคยพบ
เห็นได้อีกด้วย ดังตัวอย่าง

ខ គា ឌី ឌី ឌី ឌី ឌុ ឌូ ឌួ ឆើ ឆៀ ឆៀ ទេ ទៃ
ទៃ ខោ ខោ ខំ ខំ ខាំ ខះ ខះ ខេះ ខោះ

ខែ ខោ ខំ ខាំ ខ្ម(រ)

ខ្លក កែវ

ក្តៅខ្លះក្តី ។

ตัวอย่างคำศัพท์

၃၉

620

รูปภาพประกอบ

ภาพที่ 19 การเรียนรู้คำศัพท์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
(ที่มา: ภาสกร ธาร-สมเสนา ๒๕๖๑: ๗)

นอกจากเสนอคำศัพท์เป็นคำ ๆ แล้วยังมีการนำเสนอโดยนำคำศัพท์ในบทเรียนมาร้อยเรียงให้เป็นเรื่องราวเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน อาทิในบทที่ 101 “พยางค์ซ้อน-ไ้-ไ้” ที่นำคำศัพท์ที่มีพยางค์ซ้อนดังกล่าวมาผูกเป็นเรื่อง ดังตัวอย่าง

ពូជសាសន៍គឺជាធនធានមួយដែលមានសារៈសំខាន់ណាស់ ក្នុងការកសាងសង្គមជាតិឱ្យមានការអភិវឌ្ឍន៍ និងការប្រកួតប្រជែងក្នុងស្ថានភាពអន្តរជាតិ។ ក្នុងកំឡុងពេលប្រហែលជា ៥០ ឆ្នាំ មកហើយ ក្រសួងសាងសង់ និងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ បានរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រ និងគោលនយោបាយ ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ និងការប្រកួតប្រជែងក្នុងស្ថានភាពអន្តរជាតិ។ ក្នុងកំឡុងពេលប្រហែលជា ៥០ ឆ្នាំ មកហើយ ក្រសួងសាងសង់ និងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ បានរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រ និងគោលនយោបាយ ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ និងការប្រកួតប្រជែងក្នុងស្ថានភាពអន្តរជាតិ។

(ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ៥.1 : 130)

อาสุขเดินเคาะมดแดงในป่าต้นตะครอง ลูกสาวคนโตของเขานำไข่มดแดงจากบน
เตาไฟไปแกง ครบครัวของเขากินปลาแขยงปิ้งกับแกงไข่มดแดงอย่างเอร็ดอร่อย

เมื่อเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนก็จะได้เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มเติมจากบทเรียนบทพจนานุกรมความรู้เรื่องสระนิสสัยและพยัญชนะ (บทที่ 1 - 5) ตัวสะกด (บทที่ 6 - 7) สระเต็มตัว (บทที่ 8) พยัญชนะควบ (บทที่ 9 - 21) และพยางค์ซ้อน (บทที่ 22 - 31) ซึ่งบทเรียนเหล่านี้มีโครงสร้างคล้ายกับในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กล่าวคือ ประกอบด้วยตัวอย่างคำศัพท์ ตัวอย่างข้อความ โดยคำศัพท์นั้นมีทั้งคำศัพท์พยางค์เดียวและคำศัพท์ 2 พยางค์ รวมทั้งมีการเพิ่มเติมคำศัพท์ใหม่ ๆ เข้ามาด้วย ดังตัวอย่าง

មេរៀនទី
២

រំពួកព្យញ្ជនៈផ្សំស្រះ

ក ខ ច ឆ ដ ឋ ណ ត ថ ប ផ ស ហ ឡ អ

កោះ ខោ ចុះ សៅ ដេរ តោ ត្បើ ថា
បី បោ ផុះ សេះ ហើរ ហោះ ទូ អុំ

ตัวอย่างคำศัพท์
พยางค์เดียว

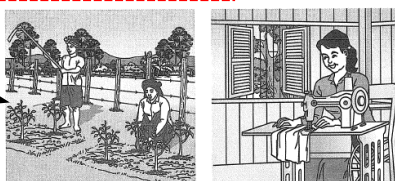
កក្កដា ខែក ចេតា ដំណាំ ចំណី តាខេ បបរ ដំបៅ
កាដា សរសេរ សរសើរ ហូរហែ កីឡា អាហារ

ตัวอย่างคำศัพท์
2 พยางค์

កុំនិយាយនៅ ។
បងចំណាឧទ្ទិសខ្លួនខ្លួន ។
ថែទាំសរសើរបុណ្យថា ចេះថែដំណាំ ។

ตัวอย่างข้อความ

รูปภาพประกอบ

បងចំណានខំដោះខ្លួន ។

ภาพที่ 20 การเรียนรู้คำศัพท์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
(ที่มา: ภาสกร เอกราช-สมพร ๒:1: 7)

หลังจากทบทวนความรู้แล้ว บทที่ 32 เป็นต้นไปจะเป็นการแบ่งบทเรียนตามทักษะด้านภาษาต่าง ๆ ที่ต้องการเน้น บทเรียนที่ใช้ฝึกทักษะการอ่านแต่ละจะมีบทอ่านหลากหลายรูปแบบให้ผู้เรียนได้ฝึกอ่าน รวมทั้งมีการเพิ่มหัวข้อ “การเรียนรู้คำ” (การเรียนรู้คำ) เข้ามาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น โดยจะเรียนในมิติที่หลากหลายยิ่งขึ้น กล่าวคือไม่ได้เรียนแต่เพียงคำอ่านศัพท์ (พจนานุกรม) และคำอธิบายศัพท์ (นิยาม) เท่านั้น แต่ยังมีการสอนเรื่องคำไวพจน์ (พ้องรูป) คำที่มีความหมายตรงข้าม (ปฏิพจน์) และคำพ้องเสียง (สัทพจน์) อีกด้วย ซึ่งช่วยเพิ่มคลังศัพท์ให้แก่ผู้เรียน ดังตัวอย่าง

1.2.1.5 ขั้นการอ่านเพื่อความรู้ความเข้าใจ เมื่อผู้เรียนเรียนรู้การสะกดคำ และคำศัพท์พอประมาณแล้วจึงให้อ่านบทอ่านที่มีขนาดสั้นก่อน แล้วจะค่อย ๆ เพิ่มความยาวของบทอ่านในระดับขั้นสูงขึ้นไป โดยบทอ่านในแบบเรียนระดับประถมศึกษาที่มีหลายรูปแบบ ได้แก่ บทร้อยแก้วทั้งสารคดีและบันเทิงคดี บทเพลง บทกวี บทพากย์ 7 บทประพันธ์ และบทพินัย ท้ายบทอ่านทุกเรื่องจะมีคำถามและแบบฝึกหัดเพื่อทบทวนความรู้

เมื่อวิเคราะห์คำถามและแบบฝึกหัดแล้วพบว่าส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องความรู้ความเข้าใจจากการอ่านเป็นสำคัญ โดยจะถามเกี่ยวกับใคร ทำอะไร ที่ใด อย่างไร ผลเป็นอย่างไร อาทิ บทอ่านเรื่อง “การค้าขาย” (การณคัมภีร์) ที่เล่าเรื่องราวของ “สุภี (สุภี) ได้ไปช่วยนางเสือน (เสือน) แม่ของเธอขายของในตลาด สินค้าที่แม่ของสุภีขาย ได้แก่ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ และเครื่องเทศ สุภีช่วยขายของด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสอีกทั้งยังคิดคำนวณราคาได้อย่างคล่องแคล่ว จนสามารถขายสินค้าได้มาก ทำให้ครอบครัวของเสือนมีคุณภาพชีวิตที่ดี” ท้ายบทอ่านมีคำถามให้ผู้เรียนตอบจำนวน 4 ข้อ (ภาสกร ภาส-สมร ๒.3: 106 - 108) ได้แก่

- เลี้ยงสุภีกับครอบครัว? (แม่ของสุภีประกอบอาชีพอะไร),
- เลี้ยงสุภีกับครอบครัว? (แม่ของสุภีขายอะไรบ้าง)
- เหตุใดจึงต้องไปช่วยนางเสือน? (เหตุใดเขาจึงชอบซื้อสินค้าของนางเสือน)
- เลี้ยงสุภีกับครอบครัว? (ครอบครัวนางเสือนมีชีวิตความเป็นอยู่เช่นไร)

จากคำถามข้างต้นจะเห็นได้ว่าบทอ่านในระดับประถมศึกษามุ่งพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อจับประเด็นหรือความรู้ความเข้าใจเป็นสำคัญ

นอกจากข้อคำถามแล้วยังพบว่ามีแบบฝึกหัดเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจจากการอ่านของผู้เรียนด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การให้เรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง หรือการแสดงบทบาทสมมติดังที่ปรากฏในบทอ่านเรื่อง “น้ำใจอันประเสริฐ” (ธรรมาธิปไตย) ที่เล่าเรื่องผ่านบทสนทนาของตัวละคร 3 ตัว ได้แก่ ด.ญ.นาถ แม่ และครู ซึ่ง “ด.ญ.นาถเล่าให้แม่ฟังว่าคุณครูไม่สบายต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลทำให้เธอต้องเลิกเรียนเร็วกว่าปกติ ด.ญ.นาถขอร้องให้แม่พาเธอไปเยี่ยมคุณครูที่โรงพยาบาล เมื่อคุณครูทราบว่า ด.ญ.นาถและแม่มาเยี่ยมก็ดีใจและกล่าวขอบคุณ” ในแบบฝึกหัดท้ายบทได้ตั้งโจทย์ให้ “ดูภาพประกอบและคำบรรยายภาพ” (จงแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องที่ได้เรียน) รวมทั้ง “ดูภาพประกอบและคำบรรยายภาพ” (จงเรียงเหตุการณ์ของเรื่องให้ถูกต้อง) (ภาสกร ภาส-สมร ๒.3: 24-26)

1.2.1.6 ขั้นการอ่านเพื่อการวิเคราะห์ ขั้นการอ่านเพื่อการวิเคราะห์เป็น

กระบวนการอ่านที่มุ่งเน้นการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนจะต้องไม่เพียงแต่อ่านเพื่อเข้าใจ ความหมายพื้นฐานของข้อความเท่านั้น หากแต่ต้องมีทักษะในการแยกแยะข้อมูล หาความสัมพันธ์ ระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น วิเคราะห์นัยที่แฝงอยู่เบื้องหลังข้อความ รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อสรุปสาระสำคัญ อธิบายเหตุผล และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามีเหตุผล ขั้นตอนนี้จึง เป็นระดับการอ่านที่สูงขึ้นจากการอ่านเพื่อความเข้าใจ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในแบบเรียนภาษาเขมร ระดับประถมศึกษา ได้แก่ เรื่อง “ความประมาทเลินเล่อ” (ការធ្វេសប្រហែស) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 40 ซึ่งเล่าถึงเด็กหญิงธิดาที่ลืมนำหนังสือเรียนมาโรงเรียนเพราะวางไว้บนตู้ที่บ้าน และไม่ได้ ตรวจสอบกระเป๋าก่อนออกจากบ้าน ท้ายบทมีคำถามให้ผู้เรียนพิจารณาว่าเหตุใดธิดาจึงลืมนำหนังสือ มา และจะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำได้อย่างไร คำถามนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึง สาเหตุของปัญหา เช่น ความไม่รอบคอบ ความขาดระเบียบ และฝึกเสนอวิธีแก้ปัญหา เช่น การเตรียม ของล่วงหน้า การตรวจสอบกระเป๋าก่อนเข้าเรียน เป็นต้น

อีกตัวอย่างหนึ่งคือ เรื่อง “จดหมายส่วนบุคคล” (សំបុត្រឯកជន) ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 นำเสนอในรูปแบบจดหมายส่วนตัวที่ผู้เขียนเขียนถึงเพื่อน ผู้เรียนจะได้ฝึก วิเคราะห์ทั้งเนื้อหาและโครงสร้างของจดหมาย โดยในตอนท้ายของบทเรียนได้มีการตั้งคำถามขึ้นเพื่อ ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น “จดหมายฉบับนี้เป็นจดหมายประเภทใด?” ซึ่งช่วยให้ผู้เรียน แยกแยะประเภทของงานเขียน “จดหมายฉบับนี้แบ่งออกเป็นกี่ส่วน ได้แก่อะไรบ้าง?” ซึ่งเน้นการ วิเคราะห์โครงสร้างของจดหมาย และ “ให้พิจารณาประโยคที่กำหนดให้ว่าประโยคใดบ้างแสดงความ คิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ประโยคใดบ้างแสดงถึงการพรรณนา” ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพิจารณา และ แยกแยะว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง และส่วนใดเป็นความคิดเห็นหรือทัศนคติของผู้เขียน ซึ่งคำถามเหล่านี้ ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือประเมินความเข้าใจเชิงลึกในเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ วัดผลทักษะการคิดวิเคราะห์ เช่น ความสามารถในการแยกประเภทงานเขียน การจำแนก องค์ประกอบของจดหมาย รวมถึงการแยกแยะรูปแบบของถ้อยคำ ซึ่งล้วนสะท้อนถึงระดับการเข้าใจ อย่างมีวิจารณญาณในงานเขียนที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

จากตัวอย่างเหล่านี้จะเห็นได้ว่า การอ่านเพื่อการวิเคราะห์ช่วยให้ผู้เรียน พัฒนาทักษะการคิดอย่างลึกซึ้ง สามารถตั้งคำถามจากสิ่งที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล และสามารถประเมิน คุณค่าเนื้อหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญทั้งในการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการใช้ชีวิตในสังคม อย่างมีวิจารณญาณ

1.2.1.7 ขั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่า เป็นขั้นการอ่านที่ผู้เรียนต้องใช้ความคิดในการตัดสินใจคุณค่าของเรื่องที่อ่าน ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของตัวละคร เหตุการณ์ หรือสาระความรู้ในบทอ่าน เพื่อวินิจฉัยว่าเหตุการณ์นั้นดีหรือไม่ดี เนื้อหา มีประโยชน์อย่างไรต่อชีวิตหรือสังคมของตนเองและผู้อื่น การอ่านในขั้นนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ด้านคุณธรรมและค่านิยม ผ่านการสะท้อนความรู้สึกและทัศนคติส่วนตัวต่อเนื้อหาที่อ่าน

ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา ขั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่านี้เริ่มเห็นได้ชัดตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยบทอ่านมักมีคำถามหรือแบบฝึกหัดที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความเห็นและให้เหตุผลประกอบ เช่น เรื่อง “แม่และพ่อของฉัน” (สุภาพบุรุษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 41 ผู้เรียนถูกชักจูงให้คิดและตอบคำถามว่า “ควรเคารพพ่อแม่หรือไม่ และเพราะเหตุใด” ซึ่งนอกจากจะวัดความเข้าใจเนื้อหาแล้ว ยังประเมินถึงความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมของผู้เรียนต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอีกด้วย เช่นเดียวกับเรื่อง “ฉันรักแผ่นดินเขมร” (สุภาพบุรุษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 62 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความภาคภูมิใจและความผูกพันต่อมาตุภูมิของตนเอง หรือเรื่อง “ผลงานกวีและนักประพันธ์ชาวเขมร” (สุภาพบุรุษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 2 ผู้เรียนจะได้ประเมินความชอบต่อลักษณะวรรณกรรมโบราณและแสดงเหตุผลซึ่งแสดงให้เห็นถึงการตัดสินใจและการตั้งคุณค่าต่อวรรณกรรมตามความสนใจส่วนตัว ดังนั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่าจึงเป็นการฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการสะท้อนตนเอง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความคิดวิเคราะห์และจริยธรรมในวัยเรียนต่อไป

1.2.1.8 ขั้นการอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นขั้นการอ่านที่ก้าวไปอีกขั้นจากการทำความเข้าใจและประเมินคุณค่าเนื้อหา สู่การนำความรู้หรือแนวคิดที่ได้จากบทอ่านไปต่อยอดสร้างผลงานใหม่ ๆ โดยผู้เรียนสามารถใช้ข้อมูลหรือแรงบันดาลใจจากบทเรียนเพื่อคิด สร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียนงานใหม่ การวาดภาพ การประดิษฐ์ผลงาน หรือการนำเสนอความคิดอย่างมีระบบ

ในแบบเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษา แม้ขั้นการอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์จะพบได้น้อยกว่าขั้นการอ่านอื่น ๆ แต่ก็มีตัวอย่างที่ชัดเจน เช่นในบทอ่านเรื่อง “แม่และพ่อของฉัน” (สุภาพบุรุษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 41 ที่ผู้เรียนไม่เพียงแคร์ับฟังเรื่องราว แต่ยังถูกส่งเสริมให้เขียนบรรยายถึงสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ซึ่งเป็นการนำข้อมูลในบทเรียนไปปรับใช้ในชีวิตจริงและพัฒนาทักษะการเขียนด้วยตนเอง หรือบทอ่านเรื่อง “บทบรรยายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ภูมิเขมร” (สุภาพบุรุษ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 8 ซึ่งมีเนื้อหานำเสนอข้อมูลคุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ พร้อมกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกเขียนบทบรรยายสั้น ๆ เพื่อโฆษณา

สินค้า โดยใช้ความรู้ที่ได้มาเป็นพื้นฐาน การทำเช่นนั้นนอกจากจะช่วยฝึกทักษะการเขียนแล้วยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการใช้ภาษาในบริบทที่หลากหลาย

การอ่านในขั้นนี้จึงเป็นการบูรณาการทักษะต่าง ๆ ทั้งการอ่าน การคิด วิเคราะห์ และการเขียนสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาและความคิดขั้นสูงในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ที่ซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้นในอนาคต

1.2.2 การพัฒนาทักษะการอ่านในระดับมัธยมศึกษา จากการศึกษาเนื้อหาสาระของทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษา ผู้วิจัยสามารถแบ่งขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านการอ่านได้เป็น 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นการอ่านเพื่อเรียนรู้ศัพท์ การอ่านเพื่อความเข้าใจ ขั้นการอ่านวิเคราะห์ ขั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่า และขั้นการอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.2.1 ขั้นการอ่านเพื่อเรียนรู้ศัพท์ เป็นขั้นที่พบในแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในบทอ่านแต่ละเรื่องจะมีคำศัพท์ยากหรือคำศัพท์เฉพาะให้ผู้เรียนได้ศึกษาก่อนที่จะลงมืออ่านบทอ่านนั้น ๆ ส่วนใหญ่เป็นคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต โดยการนำเสนอคำศัพท์ประกอบด้วยตัวศัพท์ ชนิดของคำซึ่งแสดงโดยอักษรย่อในวงเล็บ และคำนิยามศัพท์ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแปลความหรือตีความสาระของบทอ่านได้ดียิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

มาเอียง

ก. สัทอักษรสัทสนธิ

- ฌรึล (ล) : ฌรึลในลสุรณฺเฎีล ๑
- หลฺล (ล) : เสง ๑
- ชรณฺ (ล) : เสงคฺชฺรณ: เสงคฺชฺรณ ๑
- ทรุณฺ (ล) : ทรุณฺคฺชฺรณฺเสงคฺชฺรณ ๑
- ฐณฺ (ล) : ฐณฺคฺชฺรณฺเสงคฺชฺรณ ๑
- ฌณฺ (ล) : ฌณฺคฺชฺรณฺเสงคฺชฺรณ ๑

ภาพที่ 22 แสดงการนำเสนอคำศัพท์ยากหรือศัพท์เฉพาะที่ปรากฏอยู่ส่วนต้นของบทอ่านเรื่อง “มาเอียง” ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ที่มา: ภาสกร ๘.8: 34)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงนำเสนอคำศัพท์ยากที่ปรากฏในบทอ่านเรื่อง “มาเอียง” ได้แก่

ชวัน	(น.)	กำลังความเร็ว
อัสสะ	(น.)	ม้า
มรณ	(น.)	มรณะ ความตาย
พระภูธรราช	(น.)	พระราชผู้ทรงไว้ซึ่งแผ่นดิน
ภูบาล	(น.)	ผู้ปกครองรักษาแผ่นดิน
หฤทัย	(น.)	หัวใจ

1.2.2.2 ขั้นการอ่านเพื่อความรู้ความเข้าใจ เมื่อวิเคราะห์แบบฝึกหัดทำบทอ่านแต่ละเรื่องในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) พบว่ายังคงเน้นไปที่ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของบทอ่าน เช่น บทอ่านเรื่อง “ปราสาทสวายองค์” (ปราสาทสวายองค์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1 (ภาคเรียนที่ 7: 8 - 10) ที่เล่าเรื่องราวของนายสัมฤทธิ์ที่ได้เข้าร่วมกองทัพเพื่อปราบสหายที่มารุกรานเสียมเรียบ ขากลับจากทัพ เขาได้นำมะม่วงจากนครวัดหรืออังกอร์วัด (អង្គរ) มาด้วย ภรรยาของเขาจึงนำไปปลูกที่ริมรั้ว เมื่อมะม่วงนั้นงอกเจริญเติบโตขึ้น ชาวบ้านต่างพากันเรียกว่า มะม่วงนครวัด หรือสวายอังกอร์ (ស្វាយអង្គរ) ต่อมามะม่วงชนิดนี้ได้เรียกให้สั้นลงเหลือ “สวายองค์” (ស្វាយអង្គរ) เมื่อนายสัมฤทธิ์และภริยาสืบชีพไป ชาวบ้านก็ได้สร้างวัดตรงที่ที่ต้นสวายองค์นั้นตั้งอยู่ เป็นที่มาของวัดสวายองค์หรือปราสาทสวายองค์ในปัจจุบัน แบบฝึกหัดทำบทอ่านมีจำนวน 6 ข้อ มีถึง 4 ข้อที่ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนจับประเด็นและตีความหมายของบทอ่าน ดังตัวอย่าง

- តើបុរសស្រី មានស្រុកកំណើតនៅឯណា? គាត់មានលក្ខណៈដូចម្តេច? (นายสัมฤทธิ์มีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด เขามีลักษณะเช่นไร?)
- ហេតុអ្វីបានជាបុរសស្រី ស្ម័គ្រចិត្តចូលបម្រើកษัตริย์? (เหตุใดนายสัมฤทธิ์จึงสมัครใจเข้าร่วมกองทัพ?)
- ហេតុអ្វីបានជាដើមស្វាយ ដែលប្រពន្ធបុរសស្រីដាំមានឈ្មោះស្វាយអង្គរ? (เหตุใดต้นมะม่วงที่ภรรยาของนายสัมฤทธิ์ปลูกจึงมีชื่อว่าสวายองค์?)
- ចូរបង្ហាញប្រតិទិនពាក្យ "ស្វាយអង្គរ"។ (จงอธิบายประวัติของคำว่า “สวายองค์”)

ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สัดส่วนของข้อคำถามที่ต้องการวัดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระในแบบฝึกหัดทำบทอ่านมีจำนวนน้อยลง โดยเน้นการอ่านเพื่อวิเคราะห์มากขึ้น ดังเช่น บทอ่านเรื่อง “ปราสาทนครวัด” (ปราสาทអង្គរ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 (ภาค

อีกลักษณะหนึ่งของการอ่านเพื่อวิเคราะห์ที่พบได้ในบทอ่านหลายเรื่องคือการวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณคดี เช่น การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละคร ปมปัญหาและความขัดแย้งในเรื่อง รวมถึงการวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ ซึ่งทักษะเหล่านี้จะพบมากขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น ในบทอ่านเรื่อง “คืนหนึ่งในหมู่บ้านกรังลาว” (ພະຍຸພະເກຣຸຍໂກຣັງລາວ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่หลังจากอ่านจบแล้ว ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้วิเคราะห์การดำเนินเรื่อง นัยยะสำคัญของเรื่อง ปมปัญหา รวมถึงลักษณะนิสัยของตัวละครต่าง ๆ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงลึก เช่นนั้นนอกจากจะช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาแล้ว ยังเป็นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การประเมินคุณค่าของเรื่องหรือตัวละครในขั้นการอ่านถัดไป

การอ่านเพื่อการวิเคราะห์ในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัศึกษานั้นเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดอย่างมีระบบ และใช้ทักษะวิจารณ์ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างละเอียดและเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในบทอ่านเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะทางภาษาและการคิดวิเคราะห์ที่ซับซ้อนมากขึ้นในอนาคต

1.2.2.4 ขั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่า เป็นการอ่านที่ต่อยอดจากการอ่านวิเคราะห์ กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องวิเคราะห์และเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของบทอ่านอย่างถูกต้องก่อน จึงจะสามารถตัดสินหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของเนื้อหา เหตุการณ์ หรือตัวละครในเรื่องได้อย่างเหมาะสม ขั้นตอนนี้เน้นให้ผู้เรียนใช้วิจารณญาณในการพิจารณาว่าสิ่งที่ปรากฏในบทอ่านนั้นดีหรือไม่ดี มีคุณค่าหรือไร้ประโยชน์อย่างไร ตัวอย่างเช่น บทอ่านเรื่อง “ปราสาทหินเขมร” (ប្រាសាទសិលាខ្មែរ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กล่าวถึงความงดงามและคุณค่าของปราสาทหินในประเทศกัมพูชา แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนได้ตั้งคำถามให้ผู้เรียนพิจารณาว่าปราสาทหินเหล่านี้มีประโยชน์อย่างไร และผู้เรียนรู้สึกอย่างไรต่อมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ซึ่งคำถามเหล่านี้ไม่ได้เพียงแค່ชวนให้ผู้เรียนจำเนื้อหา แต่ยังสอดแทรกนัยยะเรื่องความรักและความภูมิใจในบ้านเกิดชาติ เพื่อกระตุ้นความสำนึกรักชาติและความรับผิดชอบในการรักษามรดกวัฒนธรรมของตน

นอกจากการประเมินคุณค่าของเนื้อหาแล้ว ยังพบการใช้การอ่านเพื่อประเมินพฤติกรรมของตัวละครในบทเรียน โดยเฉพาะเมื่อตัวละครมีพฤติกรรมที่โดดเด่นไม่ว่าจะเป็นด้านดีหรือด้านร้าย ซึ่งเป็นตัวอย่างให้ผู้อ่านหรือผู้เรียน เช่น ในบทอ่านเรื่อง “การตัดสินใจของอาศิรา” (ការសម្រេចចិត្តរបស់អាសិរ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ชาวบ้านต้องการนำภรรยาของอาศิราไปบูชายักษ์แก่เทพมังกร อาศิราได้เข้าขัดขวางเพื่อปกป้องภรรยา ในแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนมีคำถามให้ผู้เรียนประเมินว่าพฤติกรรมของอาศิรานั้นถูกต้องหรือไม่ และเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังคำตัดสินนี้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของการกระทำดังกล่าว และตัดสินใจว่าพฤติกรรมนี้สมควรได้รับการยอมรับหรือไม่

ในการอ่านขั้นนี้ ครูผู้สอนมักจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายและการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มากขึ้น การอ่านเพื่อการประเมินค่านี้นี้จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินเหตุการณ์และพฤติกรรมในชีวิตจริงได้อย่างมีเหตุผลและมีจริยธรรม

1.2.2.5 ขั้นการอ่านเพื่อริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นขั้นการอ่านที่พบมากขึ้นในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเน้นการใช้ความรู้และข้อมูลจากบทอ่านเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผู้เรียนไม่เพียงแต่เข้าใจเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังสามารถนำความรู้นั้นไปต่อยอด สร้างผลงานใหม่หรือคิดวิธีแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ได้ ตัวอย่างเช่น ในบทอ่านเรื่อง “กัมพูชามาตุภูมิที่รัก” (កម្ពុជាមាតុភូមិស្នេហា) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศกัมพูชา บทเรียนได้กระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาและปกป้องทรัพยากรเหล่านี้ โดยในตอนท้ายของบทอ่านเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่แสดงถึงความรักชาติในฐานะนักเรียน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดริเริ่มและเชื่อมโยงความรู้กับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือบทอ่านเรื่อง “ฉันทลูกเขมาพูดชักชวน” (ឧត្តរុទ្ធិយាយបញ្ចះបញ្ចូល) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้กลวิธีในการชักชวนหรือโน้มน้าวใจคน จากนั้นยังได้รับมอบหมายให้สร้างสรรค์วิธีการโฆษณาผลิตภัณฑ์สบู่หอม โดยต้องเรียงเรียงถ้อยคำให้มีความน่าสนใจและโน้มน้าวใจผู้ฟังให้เชื่อมั่นในคุณภาพสินค้า การฝึกเขียนโฆษณาเช่นนี้ ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

ขั้นการอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่เป็นการรับรู้และเข้าใจเนื้อหา แต่ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งถือเป็นขั้นสูงของการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนพร้อมสำหรับการเรียนรู้ในระดับที่ซับซ้อนและท้าทายมากขึ้นต่อไป

2. ทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

ทักษะการเขียนเป็นอีกหนึ่งทักษะสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ภาษา นับว่ามีบทบาทอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความคิด แสดงออกทางอารมณ์ และพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนการสอนภาษาเขมรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะการเขียนไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารด้วยลายลักษณ์อักษรได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเท่านั้น หากยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจในโครงสร้างภาษา การใช้ถ้อยคำ และการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างมีเหตุผลอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ แบบเรียนวิชาภาษาเขมรจึงมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเขียนควบคู่ไปกับทักษะอื่น ๆ โดยออกแบบกิจกรรมฝึกเขียนที่หลากหลายทั้งการตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัด สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน และสอดแทรกคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านเนื้อหาและรูปแบบการเขียนที่หลากหลาย

2.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการเขียน

เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของการพัฒนาทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงจำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทเรียนการเขียนออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ในช่วงประถมศึกษาตอนต้น ทักษะการเขียนยังไม่ได้ถูกจัดเป็นบทเรียนย่อยอย่างเป็นระบบเหมือนกับบทเรียนการอ่านหรือบทเรียนการฟัง หากแต่ปรากฏในรูปของแบบฝึกหัดท้ายบท หรือแทรกอยู่ในบทเรียนย่อยอื่น ๆ เช่น บทเรียนย่อยการอ่านหรือการฟังบท จนกระทั่งในช่วงประถมศึกษาตอนปลายจึงเริ่มมีการจัดบทเรียนการเขียนในลักษณะบทเรียนย่อยอย่างชัดเจน โดยมีการเสนอตัวอย่างงานเขียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการฝึกเขียนของผู้เรียน ดังนี้

2.1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการเขียนในแบบเรียนระดับประถมศึกษา บทเรียนการเขียนในแบบเรียนระดับประถมศึกษามีเนื้อหาสาระของบทเรียนที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนอย่างเป็นขั้นตอน โดยสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาที่สอนให้เขียนได้ เนื้อหาที่สอนให้เขียนเป็น และเนื้อหาที่สอนเขียนให้เป็นเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1.1 เนื้อหาที่สอนให้เขียนได้ เป็นเนื้อหาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเขียนในระดับพื้นฐาน เพื่อวางรากฐานสำคัญให้แก่ผู้เรียนในการใช้ภาษาเขียนอย่างถูกต้องตามหลักอักขรวิธี ไวยากรณ์ และรูปแบบที่เหมาะสม โดยเฉพาะการฝึกเขียนตัวอักษร คำ และประโยคอย่างมีระบบ มีความชัดเจน และสามารถจัดวางรูปแบบข้อความให้เป็นระเบียบ การเรียนรู้ในระดับนี้ยังครอบคลุมถึงการฝึกใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการคัดลายมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความ

คล่องตัวในการเขียน ซึ่งถือเป็นทักษะเบื้องต้นที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการต่อยอดไปสู่การเขียนระดับที่สูงขึ้น เช่น การเขียนสื่อความ การเขียนเรียงความ หรือการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในลำดับต่อไป

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาการเรียนรู้ด้านการเขียนจะเริ่มต้นจากการฝึกทักษะก่อนการเขียน อาทิ การฝึกวาดเส้นตรงและเส้นโค้ง เพื่อเตรียมความพร้อมทางกล้ามเนื้อและการควบคุมทิศทางการเขียนของเด็ก จากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การฝึกเขียนตัวอักษร เช่น การเขียนรูปสระนิสยบนตารางบรรทัด การเขียนพยัญชนะพื้นฐาน 33 ตัว การประสมคำ และการฝึกเขียนข้อความอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ยังมีการฝึกเขียนพยัญชนะที่มีเครื่องหมายพิเศษ การเขียนสระเต็มตัว รวมถึงการเขียนพยัญชนะตัวเชิง พยัญชนะควบตัน พยางค์ซ้อน และการเขียนตามคำบอก ซึ่งล้วนเป็นการฝึกฝนอย่างเป็นลำดับขั้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปสู่การอ่านออกและเขียนได้อย่างแม่นยำ

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 การฝึกเขียนจะมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถเขียนคำ กลุ่มคำ และประโยคตามคำบอกได้อย่างถูกต้อง การเติมคำในประโยคหรือย่อหน้าที่ไม่สมบูรณ์ การเขียนคำให้ตรงกับภาพ และการฝึกเขียนเพื่ออธิบายคำศัพท์อย่างมีเหตุผลและชัดเจน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเสียงภาษา พยัญชนะ สระ และความหมายของคำเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื้อหาที่สอนให้เขียนได้จึงมีลักษณะเป็นการวางรากฐานสำคัญของทักษะการเขียน โดยเน้นที่ความถูกต้อง ความชัดเจน และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทักษะการเขียนในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างภาษา การสื่อความ และการใช้ภาษาสร้างสรรค์ในบริบทต่าง ๆ

2.1.1.2 เนื้อหาที่สอนให้เขียนเป็น เป็นเนื้อหาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเขียนคำ กลุ่มคำ หรือประโยคสั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาเขมร ทั้งในแง่ของอักขรวิธี ความหมาย และการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับบริบทของการสื่อสาร การเรียนรู้ในระดับนี้ช่วยส่งเสริมความเข้าใจระหว่างการออกเสียง การอ่าน และการเขียนให้สอดคล้องกัน อีกทั้งยังฝึกทักษะในการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับภาพ สถานการณ์ หรือบริบทที่กำหนด เนื้อหาบทเรียนการเขียนลักษณะนี้มักปรากฏในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งมีการฝึกเขียนคำที่สัมพันธ์กับภาพ การเขียนคำศัพท์พื้นฐานตามหัวข้อที่กำหนด เช่น คำเรียกชื่อสัตว์ สิ่งของ ครอบครัวยุววัยร่างกาย หรือกิจวัตรประจำวัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการฝึกเขียนคำที่มีความหมายใกล้เคียงหรือคำตรงข้าม การจับคู่ภาพกับคำ การเขียนประโยคง่าย ๆ จากการเรียงลำดับคำ เช่น ประโยคที่มีโครงสร้างประธาน-กริยา-กรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเรื่องการสร้างประโยคอย่างมีความหมาย นอกจากนี้ยังมีการฝึกเขียนคำที่สอดคล้องกับรูปภาพ เช่น ภาพสัตว์ สถานที่ หรือสิ่งของ การเติมคำในประโยคให้สมบูรณ์

หรือการเรียงลำดับคำในประโยคให้ถูกต้อง กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะการเขียน แต่ยังส่งเสริมกระบวนการคิด วิเคราะห์ และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.1.3 เนื้อหาที่สอนเขียนให้เป็นเรื่อง เนื้อหาประเภทนี้มุ่งพัฒนาทักษะการเขียนขั้นสูงขึ้น โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ผ่านงานเขียนที่มีความยาวและมีโครงสร้างชัดเจน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการเขียนตอบคำถาม เขียนอธิบาย เหตุผล หรือเขียนเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์หรือจากประสบการณ์ส่วนตัว ผู้เรียนจะได้ฝึกการเรียบเรียงข้อความ การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับรูปแบบการเขียน รวมถึงการจัดวางเนื้อหาให้สอดคล้องและมีเหตุผล

ทักษะการเขียนในลักษณะนี้มักเริ่มต้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยกิจกรรมที่ใช้ในการฝึก ได้แก่ การอ่านบทความหรือเรื่องเล่าแล้วเขียนตอบคำถาม การเขียนอธิบายคำศัพท์หรือความหมายของประโยค การเขียนข้อความเพื่ออธิบายสาเหตุและผลลัพธ์ หรือการเขียนบรรยายภาพและเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงการเขียนเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริง หรือเรื่องที่แต่งขึ้น โดยผู้เรียนจะต้องใช้จินตนาการควบคู่กับทักษะการเรียบเรียงข้อความที่น่าสนใจ

เนื้อหาประเภทนี้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ข้อมูล และการสื่อสารเชิงเหตุผลผ่านการเขียน อีกทั้งยังเป็นรากฐานสำคัญของการเขียนเพื่อการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ และเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

2.1.2 เนื้อหาสาระของบทเรียนการเขียนในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา บทเรียนการเขียนในแบบเรียนระดับมัศึกษามีเนื้อหาสาระของบทเรียนที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียนอย่างเป็นขั้นตอน โดยสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาที่สอนให้เขียนได้ เนื้อหาที่สอนให้เขียนเป็น และเนื้อหาที่สอนเขียนให้เป็นเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.2.1 เนื้อหาที่สอนให้เขียนได้ การเรียนรู้การเขียนในระดับมัธยมศึกษาจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการวางรากฐานที่มั่นคง เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปสู่การเขียนเชิงซับซ้อนมากขึ้นอย่างเป็นระบบ เนื้อหาที่สอนให้เขียนได้ จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ด้านภาษาเขียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนสามารถเขียนข้อความง่าย ๆ ได้อย่างถูกต้องทั้งในระดับคำ ประโยค และข้อความสั้น ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมความเข้าใจในองค์ประกอบพื้นฐานของภาษาเขียน ซึ่งรวมถึงการสะกดคำ การเลือกใช้คำอย่างเหมาะสม และการเรียงลำดับคำให้มีความหมายสมบูรณ์

เนื้อหาที่สอนให้เขียนได้มักเป็นการฝึกอย่างง่าย ๆ โดยใช้บริบทที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม เช่น ภาพประกอบ แบบฟอร์ม หรือคำถามปลายปิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถเขียนตอบได้อย่างมั่นใจ ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้จึงอยู่ในรูปของการฝึกเขียน คำศัพท์จากภาพ การแต่งประโยคสั้น ๆ จากคำที่กำหนดให้ การเขียนตอบคำถามจากสถานการณ์จำลอง หรือการกรอกข้อมูลส่วนตัวลงในแบบฟอร์ม ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่สะท้อนความสามารถในการเขียนเพื่อสื่อสารข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนเอง

ตัวอย่างของบทเรียนที่เน้นการเขียนได้ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนคำศัพท์และประโยคจากภาพ โดยเชื่อมโยงกับสิ่งที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เช่น สิ่งของ บุคคล หรือสถานที่ ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทเรียนจะพัฒนาขึ้นด้วยการฝึกเขียนในรูปแบบที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ได้แก่ การกรอกแบบฟอร์มส่วนตัว และการตอบคำถามจากภาพ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกการเขียนเพื่อสื่อสารข้อมูลตนเองได้อย่างชัดเจน เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะได้ฝึกการเขียนข้อความสั้นที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น การใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะได้ฝึกกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ เช่น แบบคำขอลงทะเบียนเข้าสอบประกาศนียบัตร ซึ่งเน้นความแม่นยำในการกรอกข้อมูลและการใช้ภาษาทางการอย่างถูกต้อง

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 บทเรียนการเขียนมีแนวโน้มที่จะขยายขอบเขตของการเขียนพื้นฐานให้หลากหลายขึ้น โดยให้นักเรียนฝึกเขียนบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ หรืออธิบายสิ่งของ บุคคล และสถานที่จากภาพหรือหัวข้อที่กำหนด การเขียนในลักษณะนี้ยังไม่เน้นความคิดสร้างสรรค์หรือความยาวของเนื้อหา แต่เน้นการใช้คำและไวยากรณ์ให้ถูกต้อง การจัดลำดับประโยคให้สื่อสารได้ชัดเจน และการเลือกใช้สำนวนภาษาให้เหมาะสมกับบริบท

จะเห็นได้ว่า เนื้อหาที่มุ่งสอนให้เขียนได้นั้น เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความมั่นใจและความพร้อมให้แก่ผู้เรียน ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่การเขียนงานเขียนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างทักษะทางภาษาที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ความคล่องในการเขียน และความแม่นยำทางภาษา ซึ่งถือเป็นรากฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาไปสู่การเขียนเป็นรูปแบบ และการเขียนเป็นเรื่องราวอย่างมีประสิทธิภาพในลำดับถัดไป

2.1.2.2 เนื้อหาที่สอนให้เขียนเป็น การเรียนรู้การเขียนในระดับมัธยมศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการฝึกเขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษาเท่านั้น หากแต่ยังมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถเขียนเป็น หมายถึงการเขียนให้ได้ตามรูปแบบหรือประเภทของงานเขียนที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง โดยมีโครงสร้างและองค์ประกอบที่ต้องอาศัยความเข้าใจทั้งในด้านวัตถุประสงค์ของงานเขียน รูปแบบภาษาที่ใช้ ตลอดจนกระบวนการจัดเรียงเนื้อหาอย่างเป็นระบบ เนื้อหาที่สอนให้

เขียนเป็นนี้จึงเป็นการยกระดับจากการฝึกเขียนข้อความสั้นหรือประโยคง่าย ๆ ไปสู่การผลิตงานเขียนที่มีมาตรฐานตามแนวทางที่ยอมรับในทางวิชาการและสังคม

บทเรียนประเภทนี้มักมาพร้อมกับตัวอย่างงานเขียนจริง รวมทั้งคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะ รูปแบบ และส่วนประกอบของงานเขียนแต่ละประเภท ไม่ว่าจะเป็น จดหมาย เรียงความ หรือบทความ ซึ่งต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน การเรียนรู้จึงไม่เพียงแต่ฝึกให้เขียนตามแบบ แต่ยังสอดแทรกการคิดวิเคราะห์และการเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกลุ่มเป้าหมายของงานเขียนนั้น ๆ นอกจากนี้ แบบฝึกหัดที่อยู่ท้ายบทเรียนยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดีกฝนการเขียนอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การวางโครงเรื่อง การเขียนร่าง ไปจนถึงการปรับแก้ เพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ผู้เรียนจะเริ่มฝึกแต่งบทร้อยกรองพื้นฐาน เช่น บทพากย์ 7 บทกาคติ โดยเน้นการฝึกใช้คำคล้องจอง การจัดวางวรรคตอน และการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทร้อยกรอง ต่อมาในบทเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนจะได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเขียนบทร้อยกรองที่มีความซับซ้อนขึ้น และเริ่มต้นฝึกเขียนความเรียงหรือบทความซึ่งเน้นการเรียบเรียงความคิดอย่างเป็นระบบ และการใช้เหตุผลสนับสนุนความเห็นของตนเองอย่างชัดเจน

เนื้อหาที่มุ่งสอนให้เขียนเป็นถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการเขียนในระดับมัธยมศึกษา เพราะไม่เพียงแต่นำมาซึ่งความถูกต้องทางภาษาเท่านั้น หากยังส่งเสริมความเข้าใจในรูปแบบงานเขียน ความสามารถในการลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ และการใช้ภาษาสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในชีวิตประจำวันและในบริบททางวิชาการ อันจะนำไปสู่การเป็นผู้ใช้ภาษาอย่างมีวิจารณญาณและมีศักยภาพ

2.1.2.3 เนื้อหาที่สอนเขียนให้เป็นเรื่อง หนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการสอนการเขียนในระดับมัธยมศึกษา คือการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียบเรียงเรื่องราวได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งก็คือการเขียนเป็นเรื่อง หมายถึง การเขียนเนื้อหาให้มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมด้วยองค์ประกอบของเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นจุดเริ่มต้น การดำเนินเรื่อง เหตุการณ์สำคัญ จุดเปลี่ยน และบทสรุป ตลอดจนสามารถแสดงความคิด ความรู้สึก หรือจินตนาการส่วนตัวผ่านการเล่าเรื่องในรูปแบบที่ผู้อ่านสามารถติดตาม เข้าใจ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองได้

งานเขียนประเภทนี้ถือเป็นรูปแบบของการเขียนร้อยแก้วที่มีระดับความซับซ้อนสูง เพราะต้องอาศัยทั้งทักษะภาษาและกระบวนการคิดที่เป็นระบบ ผู้เรียนต้องสามารถลำดับเหตุการณ์อย่างมีเหตุผล ใช้คำเชื่อมที่เหมาะสม และเลือกถ้อยคำสร้างบรรยากาศหรือสื่ออารมณ์ได้

อย่างกลมกลืน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้งานเขียนมีความใกล้เคียงกับงานวรรณกรรมร้อยแก้วในเชิงสร้างสรรค์

การฝึกเขียนให้เป็นเรื่องจึงเริ่มจากระดับง่ายไปสู่ซับซ้อน ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบเรียนออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เล่าเรื่องจากภาพหรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งฝึกการสังเกต การลำดับเหตุการณ์ และการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านภาษาเขียนที่เป็นธรรมชาติ ถัดมาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนเรื่องสั้นจากภาพ ซึ่งเปิดโอกาสให้ใช้จินตนาการในการสร้างเนื้อหาได้มากขึ้น

เมื่อเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบเรียนเน้นกิจกรรมที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น การเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์จริง หรือเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งผู้เรียนต้องสามารถคัดเลือกเนื้อหาและสื่อสารสาระสำคัญอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเริ่มมีการฝึกเขียนจดหมายทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น จดหมายราชการ จดหมายสมัครงาน และจดหมายถึงเพื่อน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจระดับภาษาที่แตกต่างกันตามบริบทการสื่อสาร

ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การเขียนบทความ โดยเฉพาะบทความแสดงความคิดเห็นและบทความเชิงอธิบาย ซึ่งต้องอาศัยการคิดเชิงวิพากษ์และการนำเสนอข้อมูลอย่างมีระบบ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 งานเขียนจะมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ การเขียนรายงาน การเขียนบทโฆษณา การเขียนบทละครสั้น และการเขียนบทวิจารณ์ ซึ่งแต่ละรูปแบบล้วนต้องอาศัยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์

โดยเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะได้ฝึกการเขียนบันทึกชีวิตชีวประวัติ หรือบทละครที่ดำเนินเรื่องครบถ้วนและมีความลุ่มลึก ซึ่งเป็นรูปแบบการเขียนขั้นสูงที่ต้องใช้ทั้งความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถในการถ่ายทอดแก่นสารของเรื่องอย่างมีศิลปะ

การฝึกการเขียนให้เป็นเรื่องเช่นนี้ จึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ช่วยพัฒนาการรู้เรื่องและการสื่อสารของผู้เรียนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกัน และยังวางรากฐานให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้ผลิตงานเขียนสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพในอนาคต ทั้งในบริบทการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตในสังคม

2.2 การพัฒนาทักษะการเขียน

นำเสนอการวิเคราะห์ขั้นการพัฒนาทักษะการเขียนเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การพัฒนาทักษะการเขียนระดับประถมศึกษา และการพัฒนาทักษะการเขียนระดับมัธยมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

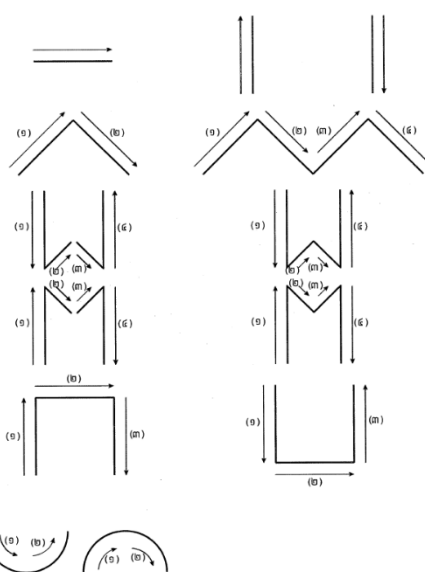
2.2.1 การพัฒนาทักษะการเขียนระดับประถมศึกษา เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระของทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ขั้นตอนการพัฒนาทักษะการเขียนในแบบเรียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ขั้น ซึ่งสอดคล้องกับลำดับขั้นการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม (Bloom's Revised Taxonomy) ตั้งแต่ระดับการจดจำไปจนถึงระดับการสร้างสรรค์ ได้แก่ ขั้นการเขียนตัวอักษร ขั้นการเขียนพยางค์และคำ ขั้นการเขียนประโยค ขั้นการเขียนย่อหน้า ขั้นการเขียนตามวัตถุประสงค์ ขั้นการเขียนร้อยแก้วรูปแบบต่าง ๆ และขั้นการสร้างสรรคงานเขียนร้อยกรอง

การเรียนรู้เริ่มต้นจาก “ขั้นการเขียนตัวอักษร” ซึ่งเป็นการฝึกคัดลอกพยัญชนะ สระ และเครื่องหมายวรรคตอนอย่างถูกต้อง ผู้เรียนจะจดจำรูปลักษณะและลำดับการเขียนแต่ละตัวอักษร ฝึกซ้ำจนเกิดความชำนาญ ขั้นนี้สะท้อนระดับการเรียนรู้ในขั้นการจำ เมื่อสามารถเขียนอักษรได้อย่างคล่องแคล่วแล้ว แบบเรียนจึงพาผู้เรียนเข้าสู่ “ขั้นการเขียนพยางค์และคำ” ซึ่งเน้นการผสมพยัญชนะกับสระให้เกิดพยางค์และคำ ผู้เรียนเริ่มเข้าใจหลักการประสมเสียงและการสะกดคำ ถือเป็นพัฒนาการในระดับความเข้าใจ จากนั้น ผู้เรียนจึงได้ฝึก “ขั้นการเขียนประโยค” โดยนำคำที่เรียนมาจัดวางเรียงร้อยกันให้สมบูรณ์เป็นข้อความสั้น ๆ ขั้นนี้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้เพื่อการสื่อสารที่ถูกต้อง

ส่วนใน “ขั้นการเขียนย่อหน้า” แบบเรียนสอนให้ผู้เรียนเขียนประโยคต่อเนื่องกันในหัวข้อเดียว โดยเริ่มมีการจัดลำดับเนื้อหา ใช้คำเชื่อม และเน้นการดำเนินเรื่องที่สอดคล้องกัน ซึ่งต้องอาศัยการวิเคราะห์โครงสร้างความคิดและภาษาที่ใช้ ต่อมาเป็น “ขั้นการเขียนร้อยแก้วและร้อยกรอง” ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนิทาน บทความ จดหมาย บทกวี บทพากย์ 7 ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์เนื้อหาด้วยถ้อยคำของตนเอง ถ่ายทอดเรื่องราวหรือสาระสำคัญอย่างมีโครงสร้างชัดเจนและน่าสนใจ โดยสามารถเลือกใช้รูปแบบการเขียนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ในการสื่อสาร กระบวนการเขียนในลักษณะนี้แสดงถึงพัฒนาการทางความคิดในระดับสูงขึ้น ทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา การประเมินความเหมาะสมของถ้อยคำ และการตัดสินใจเลือกรูปแบบการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนสามารถคิดสังเคราะห์ และสร้างข้อความใหม่ด้วยตนเอง ยังสะท้อนถึงทักษะระดับการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการฝึกเขียนในระดับประถมศึกษา โดยมีตัวอย่างการฝึกฝนในแต่ละรูปแบบปรากฏอยู่ในแบบเรียนอย่างชัดเจน ทั้งในด้านเนื้อหา โครงสร้าง และกลวิธีการเขียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1.1 ขั้นการเขียนตัวอักษร ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การเขียน

ตัวอักษรนั้นเริ่มจากการเรียนเรื่องเส้นรูปแบบต่าง ๆ ที่จะนำมาประกอบเป็นตัวอักษรในภาษาเขมร เส้นเหล่านั้นประกอบด้วยเส้นนอน เส้นตั้ง เส้นหักศอก และเส้นโค้ง นำเสนอพร้อมเส้นลูกศรเพื่อแสดงทิศทางของการเขียน ทิศทางที่ปรากฏจะเป็นทิศทางจากซ้ายไปขวา บนลงล่าง และล่างขึ้นบน ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 23 แสดงเนื้อหาบทเรียนเรื่องการวาดเส้น

(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเริง ๒.1: 1)

ทั้งนี้ รูปแบบเส้นต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ฝึกวาดนั้นมีความสัมพันธ์กับรูปอักษรเขมรที่ผู้เรียนจะได้เรียนต่อไปในเรื่องพยัญชนะ สระ และเครื่องหมายต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 17 ลักษณะเส้นรูปแบบต่าง ๆ กับการประกอบเป็นตัวอักษร

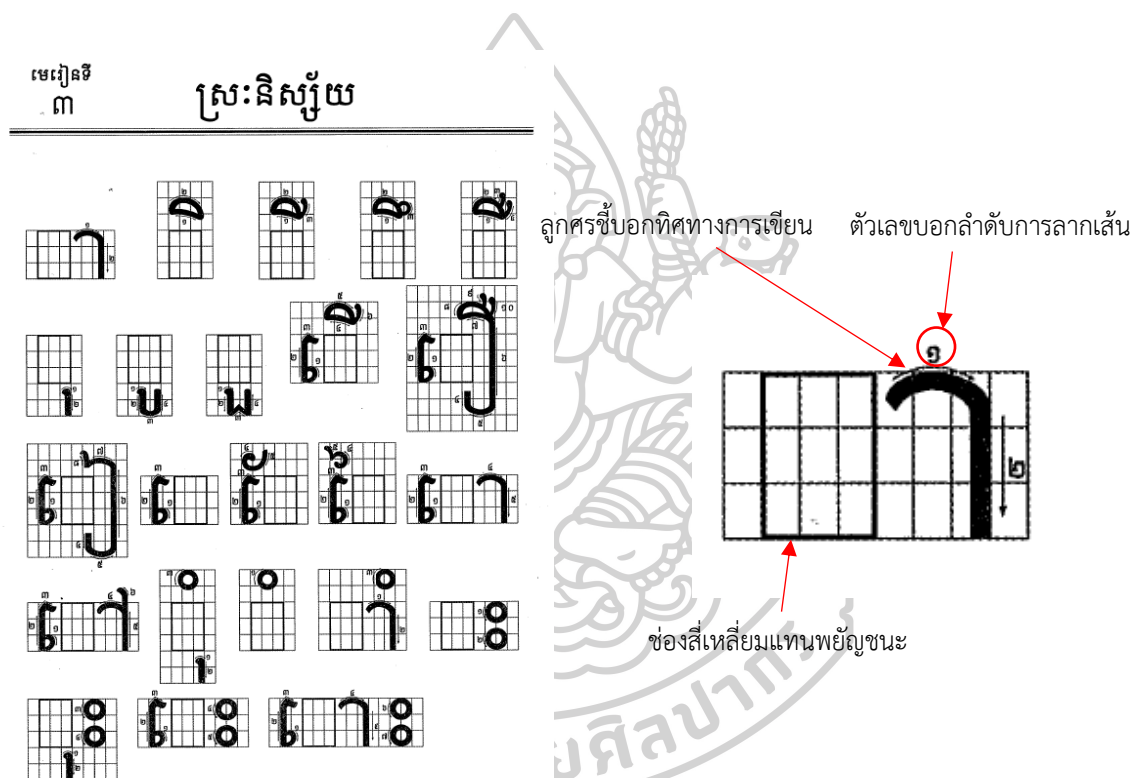
ชื่อเส้น	ลักษณะเส้น	ทิศทางการเขียน	ตัวอย่างตัวอักษร
1. เส้นนอน		ลากเส้นจากซ้ายไปขวา	
2. เส้นตั้ง (แบบ 1)		ลากเส้นจากล่างขึ้นบน	
3. เส้นตั้ง (แบบ 2)		ลากเส้นจากบนลงล่าง	

ชื่อเส้น	ลักษณะเส้น	ทิศทางการเขียน	ตัวอย่างตัวอักษร
4. เส้นหักศอก 1 จังหวะ		ลากเส้นเฉียงขึ้นบนขวาหักศอก เฉียงลงล่างขวา	
5. เส้นหักศอก 2 จังหวะ		ลากเส้นเฉียงขึ้นบนขวาหักศอก เฉียงลงล่างขวาต่อเนื่อง 2 ครั้ง	
6. เส้นหักศอก 3 จังหวะ (แบบ 1)		ลากเส้นตรงจากบนลงล่างแล้ว หักเฉียงขึ้นขวามันเล็กน้อย จากนั้นหักลงล่างขวาแล้วลาก เส้นตรงขึ้นด้านบน	
7. เส้นหักศอก 3 จังหวะ (แบบ 2)		ลากเส้นตรงจากล่างขึ้นบนแล้ว หักเฉียงลงขวาล่างเล็กน้อย จากนั้นหักขึ้นบนขวาแล้วลาก เส้นตรงลงด้านล่าง	
8. เส้นหักมุมฉาก 2 จังหวะ (แบบ 1)		ลากเส้นตรงจากล่างขึ้นบนแล้ว หักมุมฉากลากเส้นนอนไปทาง ขวาแล้วหักมุมฉากลงด้านล่าง	
9. เส้นหักมุมฉาก 2 จังหวะ (แบบ 2)		ลากเส้นตรงจากบนลงล่างแล้ว หักมุมฉากลากเส้นนอนไปทาง ขวาแล้วหักมุมฉากขึ้นด้านบน	
10. เส้นโค้งทวนเข็มนาฬิกา		ลากเส้นโค้งครึ่งวงกลมในทิศทาง ทวนเข็มนาฬิกาไปทางขวา	
11. เส้นโค้งตามเข็มนาฬิกา		ลากเส้นโค้งครึ่งวงกลมในทิศทาง ตามเข็มนาฬิกาไปทางขวา	

แม้ว่าตัวอย่างการวาดเส้นรูปแบบต่าง ๆ ในแบบเรียนจะนำเสนอไว้อย่างชัดเจน แต่ครูผู้สอนก็ยังคงต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำให้ผู้เรียนวาดเส้นแบบต่าง ๆ โดยครูผู้สอนต้องสอนซ้ำไปมาหลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เกิดการจดจำและความแม่นยำในการเขียนเส้น ดังที่ปรากฏในคำแนะนำสำหรับครู ภาสกร ภาสกร-สมรสม ๒.1: ix)

หลังจากผู้เรียนเรียนเรื่องการวาดเส้นรูปแบบต่าง ๆ แล้วก็จะเรียนการเขียนรูปสระนิสสัย พยัญชนะตัวเต็ม พยัญชนะตัวเชิง เครื่องหมายต่าง ๆ ต่อไป โดยในการเรียนเขียนตัวอักษรนี้ ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้สมุดเพื่อฝึกเขียน สมุดที่ใช้เป็นสมุดมีเส้นตารางบรรทัด (ครูบาบรู๊ต)

หรือกระดานกราฟ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนตัวอักษรได้ตรงตามสัดส่วนของแต่ละตัวอักษร ตัวอักษรชนิดแรก que ผู้เรียนได้เรียนคือ สระนิสสัยทั้ง 23 รูปในบทที่ 3 แต่ละรูปสระนิสสัยนำเสนอใน เส้นตารางบรรทัด เพื่อให้เห็นสัดส่วน ทิศทางการเขียน และตำแหน่งเมื่อประสมกับรูปพยัญชนะ สัดส่วนการเขียนสระที่แบบเรียนกำหนดนั้นเน้นลักษณะผอมสูง เห็นได้ชัดจากสระอา สระเอ สระเอา ที่หากมีอัตราส่วนความสูง 1 ส่วน อัตราส่วนความกว้างจะอยู่ที่ 2/3 ส่วน นอกจากนี้ยังมีลูกศรชี้ทิศทางการเขียนพร้อมเลขกำกับเพื่อแสดงลำดับการลากเส้นที่ถูกต้อง ส่วนตำแหน่งการวางสระนั้นจะมี ช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า () แทนรูปพยัญชนะที่ต้องใส่ประสมกับสระ ดังตัวอย่าง

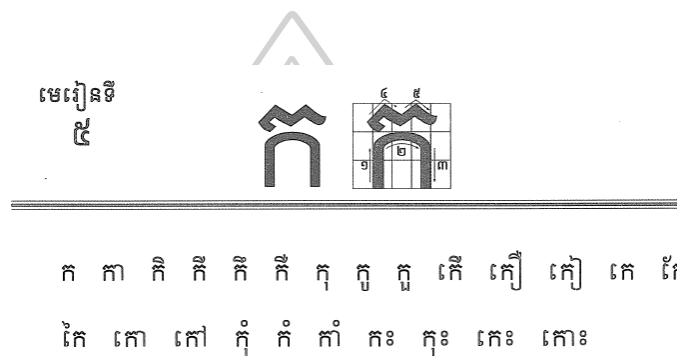
ภาพที่ 24 แสดงเนื้อหาบทเรียนเรื่องสระนิสสัย

(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเษ ๒.1: 3)

การเขียนรูปสระนิสสัยที่ปรากฏในบทเรียนจะเรียงลำดับตั้งแต่สระ ภา ไปจนถึง เหาะ ซึ่งการเรียงลำดับเช่นนี้จะใช้ในการสอนอ่านเขียนรูปพยัญชนะประสมกับสระนิสสัยในบทเรียนถัดไป

ตัวอักษรลำดับถัดมาจากการเรียนรูปสระนิสสัยคือรูปพยัญชนะ เริ่มจากบทที่ 4 โดยนำเสนอรูปพยัญชนะเพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับสัณฐานของรูปพยัญชนะทั้ง 33 รูปเรียงตามลำดับตั้งแต่ ฅ ถึง ฆ แต่ไม่ได้นำเสนอในเส้นตารางบรรทัดแยกเช่นเดียวกับสระนิสสัย เพราะการเรียนรูปพยัญชนะในเส้นตารางบรรทัดจะปรากฏแยกทีละรูปนับตั้งแต่บทที่ 5 เป็นต้นไป ซึ่งจะเรียนทั้ง

การเขียนรูปตัวอักษร การเขียนคำ และการเขียนข้อความตามลำดับไป ทั้งนี้ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเพียงการเขียนรูปตัวอักษรเท่านั้น ส่วนการเขียนคำและการเขียนประโยคจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป การเรียนเขียนรูปพยัญชนะเริ่มจากรูปพยัญชนะกลุ่มเสียง អ ได้แก่ ក ខ ច ឆ ង ប ណ ត ថ ប ជ ស ហ ឡ และ អ แล้วจึงเรียนเขียนรูปพยัญชนะกลุ่ม អិ ได้แก่ ក យ ង ជ ឈ ញ ឧ ធុ ទ ធន ត ក ម យ រ ល และ វ การนำเสนอในแต่ละบทเรียนจะแสดงรูปพยัญชนะพร้อมสัดส่วนในตารางบรรทัด และเส้นลูกศรแสดงทิศทางของการเขียน รวมทั้งแสดงการประกอบรูปพยัญชนะกับสระนิสสัยทุกรูปเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การวางตำแหน่งของรูปสระนิสสัยเมื่อประกอบเข้ากับรูปพยัญชนะพร้อมฝึกอ่านประสมคำไปด้วย เช่น

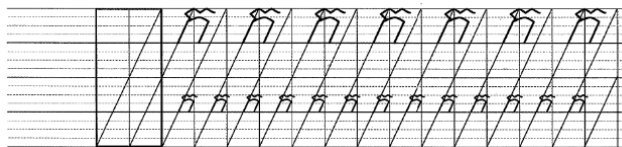

ภาพที่ 25 แสดงบทเรียนสอนรูปพยัญชนะ ក
(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมร ๒.๑: 6)

บทเรียนรูปพยัญชนะแต่ละบทจะใช้เวลาเรียนประมาณ 2 - 5 คาบ (80 - 200 นาที) ขึ้นอยู่กับว่ารูปพยัญชนะนั้นประสมเป็นคำที่ใช้ในภาษาเขมรได้มากน้อยเพียงใด เช่น พยัญชนะ ង กำหนดเวลาเรียน 4 คาบ (160 นาที) ส่วนพยัญชนะ ប กำหนดเวลาเรียนเพียง 2 คาบ (80 นาที) เพราะใช้เฉพาะในคำยืมภาษาสันสกฤตเท่านั้น เป็นต้น ทั้งนี้การเรียนเรื่องพยัญชนะแต่ละรูปต้องมีครูเป็นผู้คอยแนะนำ เพราะพยัญชนะบางรูปเมื่อประสมกับนิสสัยแล้วจะเปลี่ยนรูปไป เช่น ប เมื่อประสมกับสระ ា เป็น បា จะต้องลากเส้นสระเชื่อมต่อจากศกของเส้นตั้งหน้า ส่วนเส้นตั้งหลังจะลดลงมาเหลือ 1/2 ของเส้นตั้งหน้า เป็นต้น ซึ่งแบบเรียนไม่ได้อธิบายเนื้อหาตรงส่วนนี้อาไว้ เมื่อจบบทเรียนเรื่องรูปพยัญชนะ 2 - 4 บทเรียน จะมีบทเรียนทบทวนความรู้รวบยอด (រៀនសាឡើងវិញ) ซึ่งประกอบด้วยแบบฝึกหัดหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกเขียน เช่น แบบฝึกการเขียนตัวอักษรบรรจง (លំហាត់សរសេរអក្សរជួង) แบบฝึกหัดการเติมพยัญชนะ สระให้ตรงกับรูปในช่องว่าง (លំហាត់បំពេញព្រះនាម្បយស្រៈឱ្យត្រូវនឹងរូប) แบบฝึกหัดการจับคู่รูปภาพกับคำศัพท์ (តួសភាបំរូបឱ្យត្រូវនឹងពាក្យ) การเขียนคำศัพท์ให้ถูกต้องกับรูปภาพ (សរសេរពាក្យឱ្យត្រូវនឹងរូប) ฯลฯ การฝึกเขียนรูปพยัญชนะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้นเน้นไปที่การเขียนด้วยตัวอักษรบรรจง (សរសេរអក្សរជួង) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเขียนรูปพยัญชนะต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องตามรูปแบบและเพื่อความเป็นระเบียบ

เรียบร้อย เห็นได้จากแบบฝึกหัดฝึกเขียนตัวอักษรบรรจงเกือบทุกบทเรียนมีการทบทวนความรู้รอบยอด โดยแบบฝึกหัดจะกำหนดรูปพยัญชนะให้ผู้เรียนฝึกเขียน เช่น จงเขียนตัวอักษรบรรจงพยัญชนะ “ฎ” (ครูสมเษมหม่อมมณีพิชญ์: “ฉ”) เป็นต้น

การเขียนรูปพยัญชนะด้วยตัวอักษรบรรจงนี้มีคำแนะนำในคู่มือครูส่วนหน้าของแบบเรียนวิชาภาษาไทยว่าเป็นการเขียนตัวอักษรในรูปแบบตัวอักษรแบบเอน (หม่อมมณีพิชญ์) โดยครูจะต้องแนะนำให้ผู้เรียนลากเส้นเอียงประมาณ 75° ลงบนเส้นตารางบรรทัดในสมุดของผู้เรียนแล้วฝึกเขียนตัวอักษรตามที่ครูกำหนดด้วยขนาดตัวอักษร 2 ขนาดคือ ขนาดอัตราส่วน 4/4 ของเส้นบรรทัดและขนาดอัตราส่วน 2/4 ของเส้นบรรทัด ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 26 รูปแบบการเขียนตัวอักษรบรรจง (หม่อมมณีพิชญ์)

(ภาสกรอักษร, 1: xxii)

เมื่อเรียนเขียนรูปพยัญชนะทั้ง 33 รูปเรียบร้อยแล้วจึงสอนเขียนรูปพยัญชนะที่ใส่เครื่องหมายมุสิกทันต์ (◌̣) (บทที่ 30 - 36) และเครื่องหมายตรีศัพท์ (◌̤) (บทที่ 37 - 40) รูปสระเต็มตัว 15 รูป²⁰ (บทที่ 65 - 66) และรูปพยัญชนะตัวเชิง (บทที่ 67) ทั้งนี้ท้ายบทเรียนแต่ละบทจะมีแบบฝึกหัดเพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ด้านการเขียนตัวบรรจงให้ถูกต้องตามมาตรฐาน ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเน้นทักษะ และการฝึกฝนซ้ำอย่างมีเป้าหมาย

การเรียนเขียนตัวอักษรนี้จะเรียนต่อเนื่องไปจนถึงประถมศึกษาปีที่ 3 โดยชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 จะมีบทเรียนทบทวนเรื่องรูปพยัญชนะตัวเต็ม รูปพยัญชนะตัวเชิง รูปสระนิสสัย รูปสระเต็มตัวโดยให้เขียนตัวอักษรเหล่านี้แบบบรรจง ซึ่งแบบฝึกหัดมักจะกำหนดรูปตัวอักษรที่ให้ผู้เรียนฝึกเขียนตัวบรรจงเพียงบางรูปเท่านั้น ฉะนั้นครูผู้สอนอาจเพิ่มรูปตัวอักษรอื่น ๆ ในบทเรียนให้ผู้เรียนฝึกเขียนได้ตามสมควร ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการฝึกเขียนตัวอักษรตัวบรรจงแทรกอยู่ในแบบฝึกหัดท้ายบทอ่าน ควบคู่ไปกับการตอบคำถามจากเนื้อหาบทอ่าน ซึ่งสะท้อนให้เห็น

²⁰ เมื่อเรียนเรื่องสระเต็มตัวทั้ง 15 รูปจบแล้วมีการทบทวนความรู้โดยใช้แบบฝึกหัดที่กำหนดให้ผู้เรียนเขียนสระเต็มตัว 8 รูปซึ่งการกำหนดให้เขียน 8 รูปนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเน้นที่รูปสระเต็มตัวที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวันมากกว่ารูปสระเต็มตัวที่ไม่ค่อยปรากฏการใช้ เช่น ภา ในคำว่า ภาสกร ภาบท หรือ ฮ ในคำว่า ฮฤก ฮฐิก เป็นต้น

ถึงแนวทางการเรียนรู้ที่ไม่แยกทักษะการอ่านออกจากการเขียนอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เป็นเพราะการอ่านและการเขียนเป็นกระบวนการทางภาษาที่มีความสัมพันธ์ที่เสริมสร้างซึ่งกันและกัน

2.2.1.2 ขั้นการเขียนพยางค์และคำ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 การฝึกเขียนพยางค์และคำไม่สามารถแยกออกจากการเรียนรู้รูปพยัญชนะได้อย่างสิ้นเชิง แม้ว่าพยัญชนะในภาษาเขมรสามารถออกเสียงเป็นพยางค์ได้โดยตัวของมันเอง ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการจำแนกรูปตัวอักษรแต่ยังรวมถึงการฝึกการประสมเสียงเป็นพยางค์ควบคู่กันไปด้วย

ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะนำเสนอรูปพยัญชนะทั้ง 33 รูป ควบคู่กับการประสมเสียงกับรูปสระนิสสัย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจการวางตำแหน่งของตัวอักษรต่าง ๆ เมื่อประกอบกันเป็นพยางค์ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานไปสู่การอ่านออกเสียงและการเขียนคำอย่างถูกต้อง โดยกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยครูผู้สอนอธิบายประกอบ และเขียนเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนเห็นภาพอย่างชัดเจน

การฝึกเขียนคำในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วงต้นจะเป็นคำ 1 - 2 พยางค์ที่ประสมด้วยพยัญชนะต้นเดียวกับสระ ไม่มีรูปพยัญชนะสะกด ยกเว้นคำที่มีตัวสะกด រ จะใส่ไว้ในวงเล็บ เพราะในภาษาเขมรจะไม่ออกเสียงรูปพยัญชนะสะกด រ เช่น ឌុ(រ) សស(រ) អាហ(រ) เป็นต้น จากนั้นจึงเรียนรู้การเขียนคำที่มีความซับซ้อนมากขึ้น โดยฝึกเขียนคำที่มีรูปพยัญชนะสะกด เขียนพยัญชนะต้นควบ เขียนพยางค์ซ้อน

ทั้งนี้การฝึกเขียนพยางค์และคำนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน อาทิ การเขียนคำด้วยตัวอักษรบรรจง การเขียนคำศัพท์ที่ได้เรียนไปแล้วให้สัมพันธ์กับรูปภาพ เช่น ตัวอย่างแบบฝึกหัดต่อไปนี้จะให้ผู้เรียนเขียนคำให้ถูกต้องกับรูปภาพด้านล่าง (ចូរសរសេរពាក្យឱ្យត្រូវនឹងរូបខាងក្រោម) ดังนี้

១. ចូរសរសេរពាក្យឱ្យត្រូវនឹងរូបខាងក្រោម ៖

ภาพที่ 27 แบบฝึกหัดการเขียนคำ

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ អាស-សរសេរ ៥.1: 20, 31)

นอกจากนี้ยังมีการฝึกเขียนคำด้วยวิธีการเขียนตามคำบอก ซึ่งในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรได้กำหนดวิธีการเขียนตามคำบอกไว้ 3 วิธี ได้แก่ การเขียนตามอ่านจำลอง (សរសេរ

ศาสตราจารย์) การเขียนตามอ่านจัดเตรียม (สระเสียงยาวสระเอก) และการเขียนตามอ่านตรวจ
พินิจ (สระเสียงยาวสระโท) ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปขั้นตอนการเขียนตามคำบอกแต่ละวิธี (ภาสกร
ศาส-สระ ๘.1: xxiii-xxiv) ดังต่อไปนี้

(1) การเขียนตามอ่านจำลอง (สระเสียงยาวสระเอก) หรือการเขียนลอก
ตามข้อความที่ได้อ่าน มีขั้นตอนดังนี้

- ครูเขียนคำจำนวนหนึ่งบนกระดานดำและอ่านทีละคำอย่างชัดเจน
แล้วให้ผู้เรียน 2-3 คนขึ้นมาชี้คำที่อ่านทีละคำ
- ครูชี้คำที่ 1 แล้วอ่านอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นให้ผู้เรียนสะกดคำนั้น แล้ว
เขียนลงไปบนกระดานชนวนพร้อมกันทุกคน
- ครูตรวจและให้ผู้เรียนที่เขียนผิดแก้ไขให้ถูกต้อง
- ครูชี้คำที่ 2 ไปจนครบตามจำนวนที่เขียนบนกระดาน แล้วทำตาม
ขั้นตอนการสอนคำที่ 1
- ครูอ่านคำสลับกันให้ผู้เรียนเขียนลงไปในสมุด
- ครูอ่านคำขึ้นมาให้ผู้เรียนพิจารณาแล้วให้เวลาผู้เรียนแก้ไขเพิ่มเติม
- ครูรวบรวมชิ้นงานของผู้เรียนไปตรวจให้คะแนน
- ครูให้ผู้เรียนแก้ไขคำที่ผิดด้วยตนเอง โดยให้ขีดฆ่าคำที่เขียนผิดแล้ว
เขียนคำที่ถูกต้องเหนือคำนั้น และหากผู้เรียนคนใดเขียนผิดมากกว่า 5
คำ ควรให้คัดคำเหล่านั้นอีกครั้ง

(2) การเขียนตามอ่านจัดเตรียม (สระเสียงยาวสระเอก) หรือการเขียนตาม
ข้อความที่ครูเตรียมมา มีขั้นตอนดังนี้

- ครูคัดบทอ่านที่จัดเตรียมมาขึ้นบนกระดานดำ
- ครูขีดเส้นใต้คำซึ่งตั้งใจจะนำมาให้ผู้เรียนเขียน จากนั้นครูอ่านคำ
นั้น ๆ ทีละคำให้ผู้เรียนชี้ไปที่คำและอ่านตาม 2-3 คน
- ครูอ่านคำเหล่านั้นพร้อมชี้ไปด้วย แล้วให้ผู้เรียนประสมอักษรและให้
เขียนลงบนกระดานชนวนพร้อมกันทั้งห้อง ครูเดินตรวจและให้ผู้เรียน
ที่เขียนไม่ถูกต้องแก้ไขให้ถูกต้อง
- ครูอ่านคำที่ 2 และ 3 จนจบโดยทำตามขั้นตอนการสอนคำที่ 1
- ครูเว้นช่องว่างของบทอ่านแล้วเรียกให้ผู้เรียนเขียนลงในสมุด

2. จงเรียงคำด้านล่างให้เป็นประโยคที่ถูกต้อง

๒. ចូររៀបរៀងក្បាច់ខាងក្រោមឱ្យបានជាល្អប្រសើរត្រឹមត្រូវ ។

ក្តែល ។

កុំ

ដុស

ទិល

ภาพที่ 28 แบบฝึกหัดการเรียงคำเป็นประโยค

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.1: 90)

2.2.1.4 ขั้นการเขียนย่อหน้า ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 4 ได้ให้คำนิยามของย่อหน้า (កថាខណ្ឌ) ไว้ว่า “ល្អប្រសើរណាស់ ដែលសរសេរអំពីប្រធានបទមួយ ឬ ល្អប្រសើរក្រុមដែលមានទំនាក់ទំនងគ្នា ហើយនិយាយអំពីគោលគំនិតណាមួយ” (ประโยคจำนวนหนึ่ง ที่เขียนเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องหนึ่ง ๆ หรือประโยคกลุ่มหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกล่าวถึง แนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง) (ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.4 36) ทั้งนี้ผู้เรียนได้รู้จักการเขียนย่อหน้าตั้งแต่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยปรากฏในบทเรียนทบทวนความรู้รวบยอด (រៀនសាឡើងវិញ) เรื่อง พยางค์ซ้อน ในบทเรียนดังกล่าวมีบทอ่านสั้น ๆ ความยาว 1 ย่อหน้าให้ผู้เรียนอ่านแล้วฝึกเขียนตามบท อ่านที่เตรียมไว้ (សរសេរតាមអានរៀបចំ) ดังตัวอย่าง

រៀនសាឡើងវិញ

ពន្យារ ពន្យល់ សន្លឹក បន្ទា បន្ទែ ទន្សាយ សង្កត់ កក្កដា

ប្រទេសកក្កដា មានធនធានធម្មជាតិមានតម្លៃ ច្រើនសន្លឹកសន្លាប់ ។ ធនធានទាំងនោះមានដូចជា ដី ត្បូងថ្ម ព្រៃឈើ និងសត្វព្រៃជាដើម ។ យើងត្រូវ ស្រឡាញ់ប្រទេសយើង និងចូលរួមថែរក្សាការពារ ធនធានទាំងនោះឱ្យបានគង់វង្ស ។

បត់ 1 យ៉ាង
ពីអ្នករៀនអាន

សំបក

ចូរសរសេរតាមអានរៀបចំក្នុងកថាខណ្ឌខាងលើ ។

ภาพที่ 29 แบบฝึกหัดให้ฝึกเขียนย่อหน้า

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.1: 129)

เมื่อผู้เรียนได้เรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น แนวทางการฝึกเขียนย่อหน้าใน แบบเรียนวิชาภาษาเขมรได้พัฒนาไปจากการคัดลอกหรือเขียนตามแบบอย่างที่กำหนดไว้ มาเป็นการ ฝึกเขียนย่อหน้าด้วยตนเอง โดยมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิดของตนออกมาอย่างมี จุดมุ่งหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น การฝึกเขียนย่อหน้าในลักษณะนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การจัดประโยคให้

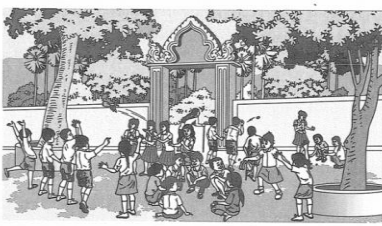
สัมพันธ์กันเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ของการเขียนที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ และบริบทของเนื้อหา เช่น เพื่อการอธิบายข้อมูล หรือเพื่อการพรรณนาสิ่งที่ได้พบเห็น

การเขียนเพื่ออธิบายนั้น แบ่งออกเป็นหลายลักษณะ ได้แก่ การอธิบาย คำศัพท์ การอธิบายข้อมูล การอธิบายขั้นตอน โดยการอธิบายคำศัพท์นั้นพบมากในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 บทเรียนจะมีคำศัพท์ยากหรือน่าสนใจพร้อมคำอธิบายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจบทอ่านได้ดียิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการทบทวนความรู้เรื่องคำศัพท์เหล่านี้ ผู้จัดทำ แบบเรียนได้ตัดตอนบทอ่านมาบางส่วนหรือสรุปบทอ่านให้ผู้เรียนได้ฝึกอ่านอีกครั้งแล้วตอบคำถาม รวมทั้งอธิบายคำศัพท์ที่ปรากฏในบทอ่านตัดตอนนั้นด้วย ซึ่งการเขียนอธิบายคำศัพท์ปรากฏเป็น จำนวนมากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 เช่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 28 “การละเล่นทอยสะบ้า” (บุญผะเหาะหมะลุ) ส่วนที่เป็นบทอ่าน ผู้เรียนจะได้อ่านวิธีการเล่นทอย สะบ้าซึ่งเป็นการละเล่นประชานิยมของเขมร ท้ายบทมีการสอนคำอ่านศัพท์ (អំណាចពាក្យ) คำอธิบาย ศัพท์ (ពន្យល់ពាក្យ) คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน (បដិសន្ធិ) คำไวพจน์ (អេចន័យ) และคำพ้อง เสียง (សមសព្ទ) รวมทั้งแบบฝึกหัดเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหา ส่วนทักษะการเขียนนั้น นอกจาก แบบเรียนจะนำบทอ่านมาสรุปเพื่อให้ผู้เรียนฝึกเขียนตามอ่านตรวจพินิจ (សរសេរតាមអានត្រួតពិនិត្យ) พร้อมตอบคำถามแล้ว ยังให้ผู้เรียนเขียนอธิบายความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ด้วย ดังตัวอย่าง

เซเจดอี
๒๘

ไผ่แดงทะเล

พินิจ : อธิบายลักษณะของพืช รุขและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

ไผ่แดง มีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้

ทะเลแดง มีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้

ทะเลแดง มีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้

สังเกต

ก. อธิบายลักษณะของพืช รุขและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

ไผ่แดงทะเล

ทะเลแดงมีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้

ทะเลแดงมีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้

ทะเลแดงมีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้

สิ่งมีชีวิต

1. ไผ่แดงทะเลมีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้
2. ไผ่แดงทะเลมีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้
3. ไผ่แดงทะเลมีใบสีเขียวเข้มและใบยาวปลายแหลม ดอกสีขาว มีกลิ่นหอม ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้ ใบและดอกมีรสขม ใช้รับประทานได้

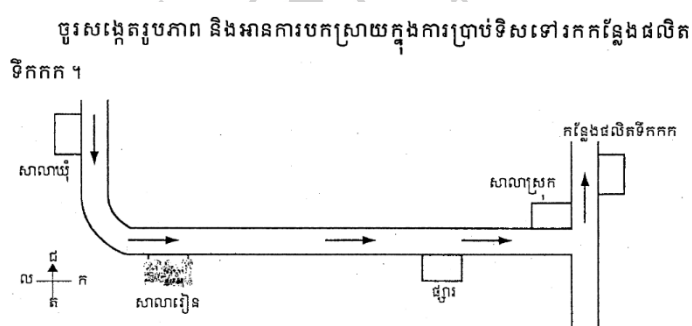
อธิบาย

1. อธิบายลักษณะของพืช รุขและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ
2. อธิบายลักษณะของพืช รุขและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ
3. อธิบายลักษณะของพืช รุขและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

ภาพที่ 30 แบบฝึกหัดฝึกการเขียนอธิบายศัพท์

(ที่มา: ภาสกร ภาสกร-สมพร ๒.3 : 88-91)

ส่วนการเขียนอธิบายข้อมูล เป็นการเขียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดความรู้ ข้อเท็จจริง หรือแนวคิดที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน ผ่านการใช้ภาษาที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการลำดับความคิด และมีการเชื่อมโยงเนื้อหาอย่างมีเหตุผล การเขียนอธิบายข้อมูลมักใช้ในบริบทของการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ กระบวนการ หรือหลักการบางอย่าง ซึ่งอาจเกิดจากการสังเกต ประสบการณ์ตรง หรือข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยปรากฏตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเขียนอธิบายข้อมูลของครอบครัว โดยให้บอกชื่อ อาชีพของสมาชิกในครอบครัว หรือในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ฝึกให้ผู้เรียนเขียนอธิบายทิศทางจากการอ่านแผนที่ ดังตัวอย่าง

ผู้เขียนอธิบายข้อมูล เป็นการเขียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดความรู้ ข้อเท็จจริง หรือแนวคิดที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน ผ่านการใช้ภาษาที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการลำดับความคิด และมีการเชื่อมโยงเนื้อหาอย่างมีเหตุผล การเขียนอธิบายข้อมูลมักใช้ในบริบทของการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ กระบวนการ หรือหลักการบางอย่าง ซึ่งอาจเกิดจากการสังเกต ประสบการณ์ตรง หรือข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ โดยปรากฏตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเขียนอธิบายข้อมูลของครอบครัว โดยให้บอกชื่อ อาชีพของสมาชิกในครอบครัว หรือในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ฝึกให้ผู้เรียนเขียนอธิบายทิศทางจากการอ่านแผนที่ ดังตัวอย่าง

(ภาคใต้ ๔ : 32)

ขั้นแรกต้องเดินออกจากศาลาประชาคมมุ่งตรงไปทางทิศใต้ แล้วเลี้ยวซ้ายเล็กน้อย ถึงโรงเรียน แล้วเดินตรงต่อไปจะเห็นตลาดอยู่ทางด้านขวามือ เดินตรงต่อไปอีกจะเห็นว่าท่าเรืออยู่ทางด้านซ้ายมือแล้วเลี้ยวซ้ายเล็กน้อยจะถึงโรงผลิตน้ำแข็ง

การเขียนอธิบายขั้นตอน เป็นการเขียนเชิงอธิบายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดลำดับของกระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเนื้อหาการเขียนจะมุ่งเน้นการจัดเรียงลำดับเหตุการณ์หรือกิจกรรมจากต้นจนจบ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบปรากฏในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการสอนการเขียนแนะนำหลายขั้นตอน โดยยกตัวอย่างบทอ่านวิธีการใช้ยา เช่น

ในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบการเรียนรู้เขียน
พรรณนามากขึ้นทั้งการพรรณนาถึงคน สัตว์ สถานที่ อาชีพ ซึ่งในการฝึกเขียนพรรณนานี้ แบบเรียนได้
ให้โครงสร้างการเขียนประกอบการฝึกด้วย อาทิ การเขียนพรรณนาเรื่องคน ในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 ดังตัวอย่าง

គម្រោងការពណ៌នាអំពីមនុស្ស

១. សេចក្តីផ្តើម បង្ហាញពីមនុស្សនោះដោយប្រាប់៖ ឈ្មោះ ភេទ អាយុ ទីលំនៅ
សព្វថ្ងៃ។

២. រូបសេចក្តី

- រូបរាង: មាឌ (តូច ធំ ស្គម ធាត់...) កម្ពស់ (ទាប ខ្ពស់...) សម្បុរ (ស ខ្មៅ
ស្រអែម...) មុខមាត់ (ក្អែក ក្រចៀក សក់ ទឹកមុខ...) ជើង ដៃ (មាំមួន សមនឹងដងខ្លួន
វែងខ្លី...)។

- អាជីព/ការងារ : សកម្មភាពផ្សេងៗ ដូចជា ការស្លៀកពាក់ ការនិយាយស្តី
ការធ្វើការងារផ្សេងៗ ។ល។

- ចិត្តកំនិត : ចំណូល (រៀបរាប់ពីសកម្មភាពដែលគាត់បានធ្វើ តើគាត់
បានធ្វើអ្វីខ្លះ? ឧស្សាហកម្មយាម យកចិត្តទុកដាក់លើការសិក្សា ធ្វើការងារ... ស្លូតត្រង់
មានសណ្តាប់ធ្នាប់ ជិតជួង ឆ្លាតវៃ ឆាប់យល់ ចេះចាំ ចិត្តទូលាយ ជួយទុក្ខជនអ្នកដទៃ
មិត្តភក្តិ) ចំណូលចិត្ត (តើមានចំណូលចិត្តអ្វីណាខ្លះ? ឧទាហរណ៍ លេងសើចច្រើន
ពេលខ្លះមកសាលារៀនយឺត និយាយគគ្របយោជន៍...)។

៣. សេចក្តីបញ្ចប់

- វាយតម្លៃ : ជាមនុស្សល្អ ចេះជួយគ្នាគ្នាងត្រាត្រ...។

- ផ្តល់បំណង : បង្ហាញមនោសញ្ចេតនារបស់អ្នកចំពោះ
មនុស្សនោះ គោរព ស្រឡាញ់ គួរយកគម្រាប់តាម...។

(ភាសាខ្មែរ អានសរសេរ ថ.3 : 45)

โครงสร้างการพรรณนาคน

1. ความนำ แสดงถึงคนผู้นั้นโดยบอก ชื่อ เพศ อายุ ที่อยู่ปัจจุบัน

2. เนื้อความ

- รูปร่าง : ขนาด (เล็ก ใหญ่ ผอม อ้วน...) ส่วนสูง (เตี้ย สูง...) สีผิว (ขาว ดำ
ผิวสองสี...) ใบหน้า (ตา หู ริมฝีปาก...) เท้า มือ (ลำสัน สมส่วน ยาว สั้น...)

- อากัปกิริยา : พฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การพูดจา การทำงานต่าง ๆ

- ความคิดจิตใจ : ข้อดี (บอกพฤติกรรมของเขา เขาได้ทำอะไรบ้าง? มีความ
อุตสาหะพยายาม เอาใจใส่ในการศึกษา การทำงาน ใจดีซื่อตรง มีระเบียบ ฉลาด มีไหว

สำหรับรูปแบบงานเขียนที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาชั้นนั้น มีความหลากหลายและครอบคลุมงานเขียนร้อยแก้วในชีวิตประจำวันและในบริบททางการเรียนรู้ ได้แก่ การเขียนย่อความ การเขียนเรื่องสั้น การเขียนนิทาน การเขียนบทความ การกรอกเอกสาร (แบบฟอร์ม) การเขียนบันทึกประจำวัน และการเขียนจดหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การเขียนย่อความ เป็นการเขียนเพื่อสรุปหรือเก็บประเด็นสำคัญจากสิ่งที่ได้อ่านหรือฟัง การเขียนย่อความนี้เริ่มจากการเรียนในหัวข้อ “การย่อความข้อมูล” ในบทที่ 5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นการเขียนย่อความบทร้อยแก้ว โดยเน้นไปที่การเขียนย่อเนื้อหาที่เป็นสารคดีหรือข่าวสาร เนื้อหาสาระของหัวข้อนี้นำกล่าวถึงประโยชน์ของการย่อความ บอกขั้นตอนการย่อความ และใช้บทอ่านเรื่อง “โรคบางโรคมีอาการเหมือนโรคหิวตโรคได้เกิดขึ้นที่จังหวัดกระเจา” (ជំងឺម្យ៉ាងមានរោគសញ្ញាដូចជំងឺអាសន្នរោគបានកើតឡើងនៅខេត្តក្រចេះ) เป็นตัวอย่างในการย่อความ จากนั้นจึงสรุปคานิยามของการย่อข้อมูล แล้วมีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนฝึกย่อความข้อมูล บทอ่านเรื่อง “การเตรียมป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่” (គ្រូមន្ត្រីបំបាត់ការរក្សាការពារជំងឺផ្តាសាយថ្មី)

ทั้งนี้ในบทเดียวกันนี้ก็ยังมีการสอนเรื่อง “การเก็บข้อมูลสำคัญ ๆ ที่อยู่ในเรื่อง” (ការស្រង់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ នៅក្នុងរឿង) เพิ่มเติมด้วย ซึ่งถือเป็นกลวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเก็บประเด็นข้อมูลได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนยิ่งขึ้น โดยจะมีลักษณะการเขียนที่แยกลำดับข้อมูลหรือเหตุการณ์สำคัญออกเป็นข้อ ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการเขียนโครงเรื่องนั่นเอง ซึ่งโครงเรื่องนี้เองจะช่วยให้ผู้เรียนเขียนได้งานเขียนได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ในหัวข้อนี้ได้ใช้บทอ่านเรื่อง “ตาของถาดู” (ជិតាចាដូ) เป็นสื่อในการฝึกเขียนเก็บข้อมูลสำคัญ ๆ ที่อยู่ในเรื่อง แล้วให้ฝึกเขียนข้อมูลสำคัญที่เก็บรวบรวมได้จากการอ่านบทอ่านดังกล่าว ดังตัวอย่าง

การสรุปประเด็นสำคัญจากเรื่อง

ក្រោយពីបានអានរឿង “ជិតាចាដូ” រួច ចូរអ្នកសរសេរ ឬស្រង់ព័ត៌មានសំខាន់ៗ

ឬព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗនៅក្នុងរឿងនេះ តាមលំដាប់ខាងក្រោម ៖

១. ជិតាចាដូជួយសង្គ្រោះសត្វម្យ៉ាង ហើយមានទឹកមុខស្មោះស្ម័គ្រ ។

២. គាត់ប្រើថាដូ ឱ្យប្រញាប់យកកន្ទុយអុសឱ្យគាត់ ។

៣. ។

៤. ។

៥. ។

៦. ។

การเก็บข้อมูลสำคัญ ๆ ในเรื่อง

หลังจากได้อ่านเรื่อง “ตาของถาดู” แล้วให้นักเรียนเขียน หรือเก็บข้อมูลสำคัญ ๆ หรือเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในเรื่องนี้ ตามตัวอย่างด้านล่าง

1. ตาของถาดูยืนที่ทะเล แล้วมีสีหน้า
2. เขาใช้ถาดูให้รับนำคันพินมาให้เขา
3.
4.
5.

ภาพที่ 32 การฝึกเขียนย่อความด้วยการเก็บข้อมูลสำคัญในเรื่อง

(ที่มา: ภาสกร ๕.5: 67)

อีกกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้การเขียนย่อความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นคือ “การจดบันทึกประเด็นสำคัญ ๆ ของข้อมูล” (การคัดลอกย่อความของ เรตส์มาส) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (บทที่ 3) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนรู้จักเก็บคำหรือประโยคสำคัญที่ปรากฏในบทอ่าน เนื้อหาของหัวข้อนี้จะให้ผู้เรียนอ่านบทอ่านเรื่อง “หินปูน” (อัคร์เตา) โดยชี้ให้เห็นว่าข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นคำสำคัญที่ต้องจดบันทึกไว้ ดังตัวอย่าง

อัคร์เตา

อัคร์เตา^๑នៅខេត្តកំពត ជាតំបន់ដែលមានប្រជាជនច្រើនជាងគេនៅកម្ពុជា។ កាលដើមឡើយ ប្រជាជនខ្មែរយើងពុំទាន់យល់ច្បាស់អំពីអត្ថប្រយោជន៍នៃប្រជាជនខ្មែរឡើយទេ។ គេនាំគ្នាទៅយកប្រាក់ពីក្នុងក្របីបញ្ចូលក្នុងឡដុតធ្វើកំប៉ៅសម្រាប់លក់ចែកចាយដល់អ្នកប្រមូលនិងធ្វើជាកំប៉ៅម៉្តងសម្រាប់លាបផ្ទះ លាបចិញ្ចឹមផ្ទះ គល់លើលំអក្នុងពិធីបុណ្យជាតិផ្សេងៗ ជួនកាល គេយកប្រាក់ទៅរោយក្នុងរោង ឬទ្រង់ចិញ្ចឹមសត្វកន្លែងកខ្វក់ដើម្បីសម្លាប់មេរោគ។

នៅឆ្នាំ ១៩៦៤-១៩៦៥ ក្រោមជំនួយឧបត្ថម្ភពីប្រទេសចិន ប្រទេសកម្ពុជាបានសាងសង់រោងចក្រស៊ីម៉ង់ត៍នៅច្រកទឹកក្នុងខេត្តកំពត។

ក្រោយពីរោងចក្រនេះដំណើរការ ភក្តីស៊ីម៉ង់ត៍នៅក្នុងប្រទេសថោកជាងស៊ីម៉ង់ត៍នាំចូលពីបរទេស រីឯគុណភាពក៏មិនបាញ់ស៊ីម៉ង់ត៍នាំចូលពីប្រទេសក្រៅឡើយ។ សំណង់គ្រប់យ៉ាង ប្រើប្រាស់ភក្តីស៊ីម៉ង់ត៍នៅច្រកទឹកក្នុងប៉ុណ្ណោះ។

(ភាសាខ្មែរ ៥.6: 34-35)

หินปูน

ภูเขาหินปูน ในจังหวัดกำแพง เป็นภูเขาที่มีหินแตกต่างกับภูเขาอื่นในกัมพูชา แรกเริ่มเดิมที ประชาชน ประชาชนเขมรเรายังไม่เข้าใจอย่างแจ่มชัดถึงประโยชน์ของหินปูนเลย เขาพากันนำหินปูนจากภูเขาเข้ามาใช้ในเตาเผาทำปูนสำหรับขายแจกจ่ายยังคนกินหมากและทำเป็นปูนบดละเอียดสำหรับฉาบผนังบ้าน ทาขอบถนน โคนต้นไม้ให้งดงามในพิธีบุญต่าง ๆ บางครั้ง เขานำหินปูนไปโรยในอาคารหรือคอกสัตว์เลี้ยง พื้นที่สกปรกเพื่อฆ่าเชื้อโรค

ในปี 1964-1965 ภายใต้การสนับสนุนของ ประเทศจีน ประเทศกัมพูชาได้สร้าง โรงงานปูนซีเมนต์ที่จักรีทิงในจังหวัดกำแพง

หลังจากโรงงานนี้เปิดทำการ ราคาปูนซีเมนต์ในประเทศกัมพูชาถูกกว่าปูนซีเมนต์นำเข้าจากต่างประเทศ ส่วนคุณภาพก็ไม่แพ้ซีเมนต์นำเข้าจากต่างประเทศเลย การก่อสร้างทุกอย่างใช้แต่ปูนซีเมนต์ที่จักรีทิงเท่านั้น

จากบทอ่านข้างต้น แบบเรียนได้อธิบายว่าคำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำสำคัญที่สื่อถึงสถานที่ที่มีหินปูน ได้แก่ เขาหินปูน จังหวัดกำแพง ผลที่ได้รับหินปูน ได้แก่ ปูนสำหรับคนกินหมากพลู ปูนบดละเอียด ซีเมนต์ การนำไปใช้ ได้แก่ ใช้ในการก่อสร้าง กินกับหมากพลู ฉาบผนังบ้าน ทำถนน โรยในคอกสัตว์ ใช้ฆ่าเชื้อโรคในพื้นที่สกปรก การผลิต ได้แก่ ปี 1964-1965 ภายใต้การสนับสนุนของประเทศจีน ประเทศกัมพูชาได้สร้างโรงงานปูนซีเมนต์ที่จักรีทิง และคุณภาพซีเมนต์ ได้แก่ ไม่แพ้ซีเมนต์จากต่างประเทศ มีราคาถูก ทั้งนี้บทเรียนได้เน้นย้ำให้ผู้เรียนเอาใจใส่กับรายละเอียดสำคัญ เช่น เหตุการณ์ที่ชวนให้ประทับใจ ความคิดเห็นต่าง ๆ ช่วงเวลาสำคัญ บุคคลสำคัญ เป็นต้น แล้วจึงสรุปค่านิยมของการบันทึกจุดสำคัญ ๆ

กลวิธีในการย่อความดังกล่าวยังได้รับการต่อยอดไปยังเนื้อหาประเภทบันเทิงคดีในหัวข้อ “การเขียนย่อเรื่องนิทาน” (ส.เชษฐาธิราช) ในบทที่ 10 ของแบบเรียนชั้นเดียวกัน โดยยังคงยึดหลักการเกี่ยวกับการย่อข้อมูล กล่าวคือ การแยกแยะประเด็นสำคัญ การเรียบเรียงเนื้อหาตามลำดับเหตุการณ์ และการใช้ภาษาของผู้เรียนในการเรียบเรียงอย่างกระชับและชัดเจน บทเรียนนี้เริ่มต้นด้วยการให้คำนิยามของการย่อความ พร้อมแนะนำหลักการและข้อควรคำนึงในการเขียนย่อความจากนิทาน การฝึกปฏิบัติในหัวข้อนี้ให้ผู้เรียนย่อเรื่องจากนิทานที่ได้อ่านมาแล้ว เช่น เรื่อง “เด็กชายชื่อตรง” (กุษาณฺเษ: ๒๕) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีองค์ประกอบเรื่องครบถ้วน ทั้งโครงเรื่อง เหตุการณ์สำคัญ และบทสรุปชัดเจน จึงเหมาะอย่างยิ่งสำหรับการฝึกจับประเด็นสาระของเรื่องและถ่ายทอดใหม่ในรูปแบบที่สั้นลงแต่ยังคงสื่อความได้ครบถ้วน

เมื่อพิจารณาโดยรวม จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการย่อความมีความเป็นระบบ ครอบคลุมงานเขียนสารคดีและบันเทิงคดี อีกทั้งยังมีกลวิธีที่ให้ผู้เรียน ค่อย ๆ พัฒนาทักษะอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บข้อมูล การจดจุดสำคัญ ไปจนถึงการนำเสนอข้อมูลอย่างกระชับ

(2) การเขียนเรื่องสั้น ผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนเรื่องสั้นโดยเริ่มเรียนรู้จากบทอ่านเรื่อง “เข้มหมุด” (ម្ហូបចាស់) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ภาคเรียน ๔: 47) ซึ่งเมื่ออ่านเรื่องสั้นนี้จบแล้ว ผู้เรียนจะต้องตอบคำถามว่าใครคือตัวละครเอกในเรื่องนี้ (ใครคือคนสำคัญในเรื่องนี้?) เรื่องนี้มีเหตุการณ์สำคัญกี่เหตุการณ์ อะไรบ้าง (เรื่องนี้มีเหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง? บ៉ុន? គីរីដូ?) เรื่องนี้เกิดขึ้นเวลาใด สถานที่ใด (เรื่องนี้มีเหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง? บ៉ុន? គីរីដូ?) เรื่องนี้เกิดขึ้นเวลาใด สถานที่ใด (เรื่องนี้มีเหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง? บ៉ុន? គីរីដូ?) ซึ่งชุดคำถามเหล่านี้จะใช้เป็นแนวทางการฝึกเขียนเรื่องสั้นที่ประกอบด้วยตัวละครเอก เหตุการณ์สำคัญ ช่วงเวลาและสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์

การเขียนเรื่องสั้นนี้มีการฝึกอย่างต่อเนื่องในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยให้ผู้เรียนศึกษาตัวอย่างเรื่องสั้นเรื่อง “กลิ้งกรต้นตัว” (ក្បួនក្បួន) (ภาคเรียน ๕: 29) ซึ่งแบบเรียนได้อธิบายว่าเรื่องสั้นดังกล่าวมีองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ตัวละคร กาลบรรยายกาล (เวลาและสถานที่) และเหตุการณ์ แล้วจึงให้ผู้เรียนฝึกแต่งเรื่องสั้นตามความคิดของตนเอง โดยได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า “ก่อนจะเขียนต้องกำหนดองค์ประกอบเหล่านี้”

๑. ตัวละคร

๒. กาลบรรยายกาล (เรื่องสั้นมีเหตุการณ์สำคัญอะไรบ้าง)

๓. วัตถุประสงค์ (ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ บ៉ុน? គីរីដូ?)

๔. บทสรุป (บทสรุปเรื่องสั้นมีอะไรบ้าง? บ៉ុน? គីរីដូ?)

(ภาคเรียน ๕: 30)

1. ตัวละคร

2. กาลบรรยายกาลของเรื่อง (สถานที่และเวลาที่เรื่องได้เกิดขึ้น)

3. เหตุการณ์ (ตัวละครได้ทำอะไร หรือพบเหตุการณ์อะไรบ้าง)

4. บทสรุป (มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนนิสัย หรือมีพฤติกรรมอะไรบ้าง)

นอกจากนี้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังมีการฝึกให้ผู้เรียนเขียนเรื่องสั้นเกี่ยวกับบุญคุณของพี่ชาย หรือพี่สาวของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับบทอ่านเรื่อง “พี่ชาย” (បងប្អូន) โดยใช้องค์ความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วมาสร้างสรรค์ผลงาน

(3) การเขียนนิทาน ผู้เรียนได้รู้จักงานเขียนประเภทนิทานจากบทอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อาทิ นกกระสา (សត្វក្រសារ) พ่อและลูกจูงลาไปขาย (ឪពុកនិងកូនដឹកលាទៅលក់) แม่ไก่และลูก (មេមាន់និងកូន) เป็นต้น แต่ได้ฝึกเขียนอย่างจริงจังในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทอ่านเรื่อง เรื่อง “โชคชะตาของชาวประมง” (ភាសនាអ្នកនេសាទ) และ “การท่องเที่ยวของคนธา” (ដំណើរការស្រាវជ្រាវ) เป็นตัวอย่างการเขียนนิทาน แล้วให้ผู้เรียนเขียน

นิทาน 1 เรื่อง โดยแบบเรียนแนะนำว่าจะต้องพรรณนาถึงตัวละครและสถานที่ รวมทั้งให้เขียนโครงเรื่องอันประกอบด้วย หัวข้อเรื่อง ตัวละคร กาลบรรยายกาศ (สถานที่และเวลา) และเหตุการณ์ของเรื่อง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังใช้บทอ่านเรื่อง “ความตื่นรู้ของ ลุงแซม” (ការភ្ញាក់រលឹករបស់អី សែម) และเรื่อง “เราาร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม” (យើងរួមគ្នាថែរក្សា បរិស្ថាន) เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนพิจารณาว่ามีตัวละครน้อยหรือมาก ขนาดเรื่องยาวหรือสั้น ในเรื่องมีกี่เหตุการณ์ ตัวละครพบกับปัญหาอะไรบ้างหรือได้ทำอะไรบ้าง จากนั้นจึงให้เขียนนิทานขนาดยาว 1 เรื่องที่มีตัวละครจำนวนมาก โดยก่อนเขียนมีข้อแนะนำว่าผู้เรียนต้องกำหนดองค์ประกอบต่อไปนี้

១. តួអង្គសំខាន់និងតួអង្គផ្សេងទៀត

២. កាលអកាសៈ ទីកន្លែង (រឿងនោះកើតនៅឯណាខ្លះ?) ពេលវេលា (រឿងនោះកើតនៅពេលណា?)

៣. ព្រឹត្តិការណ៍ (តួអង្គបានធ្វើអ្វីខ្លះ ឬជួបបញ្ហាអ្វីខ្លះ? តើមានរឿងអ្វីកើតឡើង មុន ដំបូង បន្ទាប់មក និងនៅចុងបញ្ចប់នៃរឿង?)

(ភាសាខ្មែរ ថ.6: 30)

1. ตัวละครสำคัญและตัวละครอื่น ๆ
2. กาลบรรยายกาศ: สถานที่ (เรื่องนั้นเกิดขึ้นที่ใดบ้าง) เวลา (เรื่องนั้นเกิดเวลาใด)
3. เหตุการณ์ (ตัวละครได้ทำอะไร หรือพบเหตุการณ์อะไรบ้าง มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก่อนเป็นอันดับแรก อันดับต่อมา และอันดับสุดท้ายของเรื่อง)

จะเห็นได้ว่าการสอนการเขียนนิทานในระดับประถมศึกษานั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับการสอนการเขียนเรื่องสั้น กล่าวคือ มีการใช้บทอ่านเป็นแบบอย่างเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างเรื่องอย่างเป็นระบบ ก่อนจะนำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนงานของตนเอง กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะการวางโครงเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ และการใช้ภาษาสื่อความอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

(4) การเขียนบทความ แบบเรียนให้ผู้เรียนศึกษาจากการอ่านตัวอย่างบทความที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่าบทความนั้นกล่าวถึงอะไรบ้าง จากนั้นให้ฝึกเขียนบทความ โดยกำหนดว่าต้องชี้ให้เห็นถึงเวลาใดเวลาหนึ่งใด (ពេលវេលាណាមួយ) สถานที่จริงใดสถานที่หนึ่ง (ទីកន្លែងពិតណាមួយ) และคนใดหรือกลุ่มใดทำกิจกรรม (អ្នកណាមួយ ឬក្រុមណាមួយធ្វើសកម្មភាព) เช่น เมื่อผู้เรียนอ่านบทอ่านจากหนังสือพิมพ์เรื่อง “เจ้าหน้าที่ตรวจสอบการนำเข้าสินค้า

“ได้ตรวจสอบสินค้าเสื่อมคุณภาพในตลาดคเคิร์” (មន្ត្រីកាំកុងត្រូលគ្រួសារពិនិត្យនិយ្យឧបកុណភាពក្នុង ផ្សារកគីរ) ซึ่งมีการวิเคราะห์องค์ประกอบของบทความในหนังสือพิมพ์ให้ดูเป็นตัวอย่าง โดย องค์ประกอบ ได้แก่ พาดหัวข่าว (ចំណងជើង) บทสัมภาษณ์ (សេចក្តីសម្រេងសំនើ) และสถานที่เกิด เหตุ (ឈ្មោះខេត្តដែលកើតមានត្រីតិការណ៍) แล้วให้ฝึกแยกองค์ประกอบของบทความหนังสือพิมพ์จาก บทความเรื่อง “เจ้าหน้าที่ประมงจังหวัดกำแพงนังปิดป้ายปกป้องป่าชุ่มน้ำ” (មន្ត្រីផលជលកំពង់ឆ្នាំង ចុះបោះស្លាកការពារព្រៃឈើ) และเรื่อง “การจัดเตรียมวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ A/H1N1” (ការផ្តល់វ៉ាក់សាំង ការពារជំងឺផ្តាសាយប្រភេទថ្មី) จากนั้นให้ฝึกเขียนบทความข่าวจากหัวข้อ ที่กำหนดให้ ได้แก่ กองกำลังตำรวจนครบาลลงปราบปรามการเล่นการพนัน (កម្លាំងនគរបាលចុះប ង្ក្រាបល្បែងស៊ីសង) เทศกาลงานบุญในหมู่บ้าน (ពិធីបុណ្យនៅក្នុងភូមិ) และการฉีดยาป้องกันโรค 7 โรค (ការចាក់ថ្នាំបង្ការជំងឺ ៧ មុខ)

(5) การกรอกเอกสาร ปรากฏในบทที่ 7 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เอกสารที่ให้ผู้เรียนฝึกเขียนนั้นมี 2 ประเภท ได้แก่ เอกสารคำขอเข้าเรียน (ពាក្យសុំចូលរៀន) และ แบบสอบถาม (កម្រងសំណួរ) ซึ่งเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง สามารถทำความเข้าใจได้ ง่ายเพราะข้อมูลที่ต้องกรอกส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลส่วนตัวหรือความคิดเห็นส่วนตัว ในการสอนกรอก เอกสารคำขอเข้าเรียนนั้นมีตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ศึกษาโครงสร้างและข้อมูลที่ต้องกรอก ดังตัวอย่าง

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពាក្យសុំចុះឈ្មោះចូលរៀនថ្នាក់ទី ៦

ឆ្នាំសិក្សា ២០០៩-២០១០

ខ្ញុំបាទ/នាងខ្ញុំឈ្មោះ យឹម វ៉ាន់ ភេទ ប្រុស ជាតិ ខ្មែរ

កើតនៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៩៨

នៅឃុំ/សង្កាត់ អំពិលភាពក ស្រុក/ខណ្ឌ កោះស្ទឹង ខេត្ត/ក្រុង កំពង់ចាម

ជាសិស្សថ្នាក់ទី ៥ នៃសាលា បឋមសិក្សាអូររាំងឌី

ឪពុកឈ្មោះ យឹម ណារិន មុខរបរ កសិករ

អាណាព្យាបាលឈ្មោះ ហែម វ៉ាន់នី មុខរបរ មន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាល

អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន ផ្ទះលេខ ៩០ ផ្លូវ ៤៦៨ ក្រុមទី ១ សង្កាត់ ទួលទំពូងទី ១

ខណ្ឌ ចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ទូរស័ព្ទលេខ ០១៦ ៧៨ ៦៩ ៧៧

សូមការព្រមព្រៀង

លោកនាយកសាលាបឋមសិក្សា ទួលទំពូង

តាមរយៈ លោកនាយកសាលាបឋមសិក្សា អូររាំងឌី

សូមលោកនាយកមេត្តាពិនិត្យលទ្ធភាពចុះឈ្មោះខ្ញុំបាន/នាងខ្ញុំឱ្យបានចូលរៀនថ្នាក់ទី ៦ ក្នុងឆ្នាំ ២០០៩-២០១០ នៅគ្រឹះស្ថានសិក្សារបស់លោកដោយអនុគ្រោះ។

សូមជូនភ្ជាប់មកជាមួយ:

១. ពាក្យសុំចុះឈ្មោះចូលរៀន	០១ ច្បាប់
២. សៀវភៅតាមដានការសិក្សា	០១ ក្បាល
៣. សលាកប័ត្រឯកត្តជន (បិទរូបថត)	០២ សន្លឹក
៤. អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ	០១ សន្លឹក
៥. លិខិតផ្សេងៗ	០១ សន្លឹក

ខ្ញុំបាន/នាងខ្ញុំសូមសន្យាថានឹងគោរពតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងសាលាឱ្យបានដាច់ខាត។
បើខ្ញុំបាន/នាងខ្ញុំប្រព្រឹត្តិផ្ទុយនឹងចំណុចណាមួយ ខ្ញុំសូមទទួលកំហុសតាមច្បាប់ជាធរមាន។
សូមលោកនាយកមេត្តាទទួលនូវសេចក្តីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អំពីខ្ញុំបាន/នាងខ្ញុំ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៥ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៩

ហត្ថលេខា

ឈ្មោះ យឹម វ៉ារុន

(ភាសាខ្មែរ ថ.4 : 95-96)

พระราชอาณาจักรกัมพูชา

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

คำลงชื่อขอเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปีการศึกษา 2009-2010

ชื่อ เด็กชาย/เด็กหญิง ยឹม វារុន เพศ ชาย เชื้อชาติ เขมร

เกิดวันที่ 24 เดือน เมษายน ปี 1998

อาศัยอยู่ชุมชน/ตำบล อำเภิตาพก อำเภอ/เขต เกาะสุสิน จังหวัด/กรุง กำแพงจาม

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียน ประถมศึกษาอูร์รังโอ

บิดาชื่อ ยឹม ฌาริทธิ อาชีพ กสิกร

ผู้ปกครองชื่อ แหม วนัน อาชีพ เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 90 ถนน 468 หมู่ที่ 1 ตำบล ทูลท่าพูน ที่ 1

เขต จำการมอน ราชธานีพนมเปญ หมายเลขโทรศัพท์ 016 78 69 77

ขอแสดงความนับถือ

ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ทูลท่าพูน

อ้างถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา อูร์รังโอ

ขอผู้อำนวยการโปรดอนุเคราะห์ตรวจสอบผลการลงชื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน

ปีการศึกษา 2009-2010 ที่สถาบันการศึกษาของท่าน

สิ่งที่แนบมาด้วย

1. คำร้องขอลงชื่อเข้าเรียน	1 ฉบับ
2. หนังสือแสดงผลการศึกษา	1 เล่ม
3. หนังสือรับรอง (ติดรูปถ่าย)	2 ใบ
4. บัตรประจำตัวประชาชน	1 ใบ
5. เอกสารอื่น ๆ	1 ใบ

ข้าพเจ้าขอสัญญาว่าจะเคารพตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเข้มงวด หากข้าพเจ้าประพฤติตนขัดต่อกฎระเบียบข้อใดข้อหนึ่ง ข้าพเจ้าขอรับความผิดตามที่กฎระเบียบกำหนด

ขอผู้อำนวยการกรุณารับความเคารพอันสูงสุดจากข้าพเจ้า

พนมเปญ วันที่ 15 เดือนสิงหาคม ปี 2009

ลงลายมือชื่อ

ชื่อ ยิม ราวูธ

หลังจากที่ศึกษาตัวอย่างเอกสารคำขอเข้าเรียนข้างต้น ผู้เรียนจะได้ฝึกกรอกข้อมูลในเอกสารดังกล่าวด้วยการลอกตัวอย่างลงในสมุดและกรอกข้อมูลส่วนตัวในไปในช่องว่างให้สมบูรณ์ วิธีการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาของเอกสารอย่างละเอียด ซึ่งนอกจากจะเป็นการฝึกทักษะการกรอกข้อมูลอย่างถูกต้องแล้ว ยังช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนควบคู่กันไปด้วย ส่วนการกรอกแบบสอบถาม (ការបំពេញ ក្រមសំណួរ) นั้นไม่ได้มีการสอนใด ๆ เพียงแต่ให้ทำแบบฝึกหัดโดยให้ตอบคำถามให้ผู้เรียนฝึกเติม ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับอาหารที่สอดคล้องกับชื่อบทเรียน ซึ่งการฝึกเขียนในลักษณะนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในรูปแบบของเอกสารจริง รวมถึงสามารถถ่ายทอดข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างทักษะด้านภาษาและการสื่อสารที่ใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน

(6) การเขียนบันทึกประจำวัน งานเขียนประเภทบันทึกประจำวัน ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในบทที่ 6 “อดีตกาลของเรา” (អតីតកាលរបស់យើង) บทเรียนนี้ได้จัดเนื้อหาเกี่ยวกับการเขียนบันทึกประจำวันไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ในส่วนต้นของบทเรียนได้มีการกล่าวถึงประโยชน์ของการจดบันทึกประจำวัน เช่น ช่วยให้ผู้เขียนสามารถจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เข้าใจตนเองมากขึ้น และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการเขียนอย่างต่อเนื่อง ต่อจากนั้นบทเรียนได้นำเสนอตัวอย่างงานเขียนประเภทบันทึกประจำวัน เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ โดยตัวอย่างดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของบันทึก เช่น การระบุวัน เวลา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความรู้สึกของผู้เขียน และข้อคิดหรือบทเรียนที่ได้รับจากเหตุการณ์นั้น ๆ ดังตัวอย่าง

- ថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៥ ខ្ញុំបានជួបហេតុការណ៍ដ៏រន្ធត់មួយ គឺគ្រួសារខ្ញុំនិងប្រជាជន
ទាំងប្រទេស ត្រូវខ្មែរក្រហមជម្លៀសចេញពីទីក្រុងដោយប្រញាប់
ប្រញាល់បំផុត។
- ថ្ងៃទី ៧ មករា ១៩៧៩ ខ្ញុំបានទទួលសេចក្តីរីករាយ កក់ក្តៅយ៉ាងខ្លាំង ដោយក្រុមគ្រួសារ
ខ្ញុំបានវិលត្រឡប់ចូលមករស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញវិញ។
- ថ្ងៃទី ១ តុលា ១៩៨០ ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយខ្លាំង ដោយបានចូលរៀនជាថ្មី។

(ភាសាខ្មែរ ថ.5 : 80)

- วันที่ 17 เมษายน 1975 ฉันได้พบเหตุการณ์อันน่าตกใจกลัวเหตุการณ์หนึ่ง คือครอบครัว
ของฉันและประชาชนทั้งประเทศถูกเขมรแดงเกณฑ์ออกจากกรุง
พนมเปญอย่างเร่งด่วนที่สุด
- วันที่ 7 มกราคม 1979 ฉันได้รับความเบิกบาน อบอุ่นอย่างมาก เพราะครอบครัวของฉัน
ได้หวนกลับมาพำนักที่กรุงพนมเปญอีกครั้ง
- วันที่ 1 ตุลาคม 1980 ฉันตื่นเต้นอย่างมาก เพราะได้เข้าเรียนใหม่

จากตัวอย่างข้างต้น แบบเรียนได้ชี้ให้เห็นว่าบันทึกประจำวันมี
โครงสร้างประกอบด้วยวันที่ (กาลบริวาร) และสาระสำคัญของเหตุการณ์ (สื่อบรรณ) ๓
อาจมีการย่อถึงสถานที่ด้วย พร้อมทั้งยังเสนอจุดสำคัญ ๆ ของบันทึกประจำวัน เช่น การใช้คำ
สรรพนามว่า “ฉัน” (ខ្ញុំ) เพื่อมุ่งเน้นว่าเป็นงานเขียนส่วนบุคคล มีการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวลงไป
ในงานเขียน เน้นการพรรณนาทั้งกิจกรรมที่ได้กระทำ หรือเหตุการณ์ที่ได้พบ จากนั้นปิดท้ายด้วยคำ
นิยามของบันทึกประจำวัน (ភាសាខ្មែរ ថ.5 : 80) แล้วจึงมีแบบฝึกให้ผู้เรียนลองเติมข้อมูลลงในตาราง
เพื่อทำเป็นโครงเรื่องของบันทึกประจำวัน ดังตัวอย่าง

ចូរអ្នកចុះកំណត់ត្រានៅក្នុងតារាងដោយផ្អែកលើស្តីបទខាងក្រោម ៖

កាលបរិច្ឆេទ	ហេតុការណ៍ / សកម្មភាព
ថ្ងៃទី.....ខែ.....ឆ្នាំ.....	
ថ្ងៃទី.....ខែ.....ឆ្នាំ.....	
ថ្ងៃទី.....ខែ.....ឆ្នាំ.....	

ภาพที่ 33 แบบฝึกการเขียนลงบันทึกประจำวัน
(ที่มา: ភាសាខ្មែរ ថ.5: 80)

นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้เรียนรู้รูปแบบของงานเขียนประเภทบันทึก
ประจำวันจากบทอ่านเรื่อง “ลืมนี่ไม่ลง” (បំភ្លេចមិនបាន) ซึ่งเป็นบันทึกเหตุการณ์การเดินทางไป

เยี่ยมชมศูนย์อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เซี่ยงไฮ้และจังหวัดมณฑลคี้รี โดย ด.ญ.สุชาดา เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์อย่างมีลำดับและมีความรู้สึกส่วนตัวผสมผสานอยู่ในเนื้อหาอย่างชัดเจน ส่วนบทอ่านเรื่อง “เงาอดีตกาล” (ស្រមោលអតីតកាល) นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความทุกข์ยากในช่วงยุคเขมรแดง โดยผู้เขียนได้บันทึกสภาพความเป็นอยู่และความรู้สึกสะท้อนใจที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว และบทฟังเรื่อง “ฉันได้ลอง” (ខ្ញុំសាកល្បង) ที่ผู้บรรยายเล่าประสบการณ์ส่วนตัวจากการทดลองเดินข้ามถนนไปยังห้างสรรพสินค้าและการทดลองใช้ลิปส์ ซึ่งล้วนเป็นเหตุการณ์จากชีวิตจริงที่สะท้อนความรู้สึก ความคิด และการเรียนรู้ของผู้เขียนหรือตัวละครในเรื่องได้เป็นอย่างดี

จากตัวอย่างเหล่านี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้รูปแบบการเขียนบันทึกประจำวันในเชิงปฏิบัติ โดยเฉพาะการจัดองค์ประกอบของบันทึกที่ประกอบด้วยวันที่ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และการใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งว่า “ฉัน” (ខ្ញុំ) เพื่อสะท้อนความรู้สึกของผู้เขียนอย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้ แบบเรียนยังได้เสนอแนะแนวทางการฝึกฝนเพิ่มเติม โดยให้ผู้เรียนเขียนบันทึกประจำวันของตนเองจากประสบการณ์จริง แล้วอ่านให้เพื่อนในกลุ่มฟังเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะการเขียนอย่างรอบด้าน (ភាសាខ្មែរ ៥.5 : 92)

(7) การเขียนจดหมาย ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการสื่อสารด้วยจดหมายจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 7 “โทรคมนาคมในประเทศกัมพูชา” (ទូរគមនាគមន៍នៅកម្ពុជា) ในบทนี้มีบทอ่านและบทฟังซึ่งเป็นงานเขียนประเภทจดหมายเป็นส่วนใหญ่ เช่น บทอ่านเรื่อง “จดหมายส่วนบุคคล” (សំបុត្រឯកជន) และบทฟังเรื่อง “จดหมายส่วนตัว” (សំបុត្រផ្ទាល់ខ្លួន) เป็นต้น แม้ว่าชื่อบทอ่านและบทฟังจะใช้คำต่างกันแต่ก็มีลักษณะเหมือนกันคือเป็นจดหมายที่ใช้ติดต่อกันระหว่างบุคคลที่มีความสนิทสนมกัน หรือแม้กระทั่งเมื่อผู้เรียนเรียนไปถึงหัวข้อทักษะการเขียนซึ่งอยู่ท้ายบทเรียน แบบเรียนก็มุ่งให้ผู้เรียนฝึกเขียนจดหมายถามสารทุกข์สุกดิบ (សំបុត្រសួរសុខទុក្ខ) ซึ่งถือเป็นจดหมายส่วนตัวประเภทหนึ่ง ดังที่มีคำอธิบายว่าเป็น “សំបុត្រធម្មតា សម្រាប់ផ្ញើដល់ពិសេសសុខទុក្ខ ឬទំនាក់ទំនងអ្វីមួយចំពោះគ្រួសារសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិដែលនៅឆ្ងាយពីគ្នា” (จดหมายธรรมดาสำหรับส่งข่าวคราวได้ถามสุขทุกข์ หรือสื่อสารบางสิ่งถึงครอบครัว เครือญาติ และเพื่อนที่อยู่ห่างไกลกัน...) (ភាសាខ្មែរ ៥.5 : 105)

ในการสอนทักษะการเขียนจดหมายนั้น จะเริ่มจากการเกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์และมารยาทของการเขียนจดหมายว่าต้องใช้ภาษาอย่างเหมาะสม มีจริยธรรม เข้าใจง่าย ชัดเจน ถูกต้อง มีความยาวพอประมาณ พร้อมทั้งยังแสดงรูปแบบโครงสร้างของจดหมายซึ่งมี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนหัวจดหมาย (ក្បាលសំបុត្រ) ส่วนตัวจดหมาย (តួសំបុត្រ) และ ส่วนจบจดหมาย (ការបញ្ចប់សំបុត្រ) ดังตัวอย่าง

១. ក្បាលសំបុក្រ

- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទឹកថ្លៃ និងកាលបរិច្ឆេទនៃការសរសេរ
- ចំណងជើងសំបុក្រ

២. ភ្ជាប់សំបុក្រ

- ដំបូងត្រូវរៀបរាប់អំពីសុខទុក្ខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នកសរសេរ
- បន្ទាប់មកសួរសុខទុក្ខអ្នកដែលទទួលសំបុក្រនិងសរសេររៀបរាប់រឿងរ៉ាវផ្សេងៗ មានដូចជា ដំណឹង ដំបូន្មាន...ដែលអ្នកសរសេរនិងអ្នកទទួលមានទំនាក់ទំនងជាមួយគ្នា។

៣. ការបញ្ចប់សំបុក្រ

- ត្រូវជូនពរ (ត្រូវប្រើពាក្យសមស្របនឹងកាលៈទេសៈ) និងជូនកាលអាចភ្ជាប់បញ្ចប់សំបុក្រដូចជា "កិត្តនសម្ពាញ្ញចិត្តរបស់ម៉ែ ឬនឹកជានិច្ច..."
 - ទីបញ្ចប់ត្រូវចុះហត្ថលេខានិងឈ្មោះអ្នកសរសេរ។
- (ភាសាខ្មែរ ៥ : 105)

1. វ័យជំនាញ

- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទីកន្លែង និងថ្ងៃខែឆ្នាំ
- វ័យជំនាញ

2. ជំនាញ

- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទីកន្លែង និងថ្ងៃខែឆ្នាំ
- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទីកន្លែង និងថ្ងៃខែឆ្នាំ
- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទីកន្លែង និងថ្ងៃខែឆ្នាំ

3. បញ្ចប់

- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទីកន្លែង និងថ្ងៃខែឆ្នាំ
- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទីកន្លែង និងថ្ងៃខែឆ្នាំ
- ត្រូវចុះឈ្មោះ ទីកន្លែង និងថ្ងៃខែឆ្នាំ

ស្ថាប័នបណ្តុះបណ្តាលនេះ ត្រូវតែមានការគ្រប់គ្រង និងការត្រួតពិនិត្យ ដោយមានការចូលរួមពីសមាជិកគ្រប់គ្រង និងសមាជិកប្រតិភូ ដើម្បីធានាបាននូវគុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាល។

ស្ថាប័នបណ្តុះបណ្តាលនេះ ត្រូវតែមានការគ្រប់គ្រង និងការត្រួតពិនិត្យ ដោយមានការចូលរួមពីសមាជិកគ្រប់គ្រង និងសមាជិកប្រតិភូ ដើម្បីធានាបាននូវគុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាល។

ស្ថាប័នបណ្តុះបណ្តាលនេះ ត្រូវតែមានការគ្រប់គ្រង និងការត្រួតពិនិត្យ ដោយមានការចូលរួមពីសមាជិកគ្រប់គ្រង និងសមាជិកប្រតិភូ ដើម្បីធានាបាននូវគុណភាពនៃការបណ្តុះបណ្តាល។

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีการแนะนำบทพากย์ 7 ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้อ่านบทอ่านที่เป็นบทพหุพจน์ ซึ่งมีเนื้อหาหนักแน่นมากขึ้น และในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จะได้เรียนรู้บทร้อยกรองที่เป็น “บทพินอล” ซึ่งถือเป็นบทร้อยกรองขั้นสูงสุดในระดับประถมศึกษา

จากการวิเคราะห์จึงสามารถจำแนกบทร้อยกรองที่ปรากฏในแบบเรียนระดับประถมศึกษาออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ บทเพลง บทกาพย์ บทพากย์ 7 บทพหุพจน์ และบทพินอล ซึ่งลำดับการเรียนรู้ที่ค่อยเป็นค่อยไปดังกล่าว สะท้อนให้เห็นแนวทางการปลูกฝังทักษะการเขียนร้อยกรองแบบมีลำดับขั้น โดยเริ่มจากการเสริมประสบการณ์ทางเสียงและจังหวะของภาษาก่อนจะนำไปสู่การเรียนรู้ฉันทลักษณ์และพัฒนาสู่การเขียนอย่างสร้างสรรค์ในลำดับต่อไป

จากการศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ขั้นตอนการสอนเขียนบทร้อยกรองออกมาได้เป็น 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นสร้างความคุ้นเคย ขั้นสร้างการรู้จำฉันทลักษณ์ และขั้นการสร้างสร้อยงานเขียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ขั้นสร้างความคุ้นเคย ผู้เรียนเริ่มทำความรู้จักกับบทร้อยกรองผ่านบทอ่านในแบบเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเนื้อหาหมักอยู่ในรูปแบบบทเพลงและบทกาพย์ มุ่งเน้นความสนุกสนานและสามารถนำไปใช้เป็นบทอาขยาน (เชษฐภักค์) เพื่อฝึกความคล่องแคล่วในการอ่านออกเสียงตามจังหวะและน้ำเสียงที่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น บทเพลง “ลำดับอักษร 4 บท” (๒๒๒๒๒๒๒๒ ๔ ๒๒) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้พยัญชนะทั้งในแง่รูปและเสียงไปพร้อมกัน ขณะเดียวกันยังมีบทกาพย์ เช่น “แม่พ้อมีพระคุณ” (๒๒๒๒๒๒๒๒) ที่แฝงแนวคิดด้านคุณธรรมเรื่องความกตัญญู บทอ่านเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังประสบการณ์ด้านเสียงสัมผัส จังหวะของถ้อยคำ และฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรอง ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการเขียนในระดับที่สูงขึ้น

(2) ขั้นสร้างการรู้จำฉันทลักษณ์ ในบทเรียนที่มีบทอ่านเป็นบทร้อยกรอง นอกจากมีแบบฝึกหัดที่ให้เขียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านแล้ว ยังมีแบบฝึกหัดที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรองด้วย เช่น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เมื่อผู้เรียนอ่านบทกาพย์เรื่อง “แม่วอยากไปโรงเรียน” จบแล้วก็ได้ฝึกเติมคำในบทกาพย์ด้วยคำที่กำหนดให้ ซึ่งคำที่ให้เติมนั้นอยู่ในตำแหน่งคำรับหรือส่งสัมผัส ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สัมผัสบังคับของบทกาพย์ ดังตัวอย่าง

ข. จงเลือกคำในกรอบสี่เหลี่ยมไปเติมในคำประพันธ์ด้านล่าง

๒. ចូរជ្រើសរើសពាក្យក្នុងប្រអប់ ទៅបំពេញប្រអប់ខាងក្រោម ។

រៀនរៀន	អាហារ	ព្រៃឈើ	ញញឹម	ហ៊ាន
ពេលព្រឹក	នារី	រៀបចំកាយ		
ស្លៀកពាក់ស្អាត	ស្រស់ស្រូប	នាងលាម៉ាក់ចាំ		
	ទៅសាលារៀន ។			
ឆ្មាឃើញនារី	លើកដើមមុខពីរ	ធ្វើបូក		
ចង់សុំទៅដែរ	តែឆ្មាមិន	រលំតែរៀន		
	នាងទៅរៀនចាត់ ។			

ภาพที่ 34 แบบฝึกหัดการเติมคำในบทกาคคติ

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ៥.3: 16)

การฝึกเติมคำในบทร้อยกรองนี้ปรากฏในรูปแบบฝึกหัดที่เป็นบทพากย์ 7 และบทพรหมคีติด้วย โดยอาจจะมียุรูปแบบแตกต่างกันบ้าง เช่น เปลี่ยนจากเติมด้วยคำที่กำหนดให้เป็นการเติมคำให้สอดคล้องกับรูปภาพที่กำหนดให้ เป็นต้น ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้หาคำศัพท์ที่เหมาะสมมาเติมลงในบทร้อยกรอง การให้ผู้เรียนฝึกเรียงลำดับวรรคช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนฉันทลักษณ์ รวมทั้งการลำดับความที่ถูกต้องในการเขียนบทร้อยกรองด้วย ดังตัวอย่าง

ឃ្លាខាងក្រោមនេះនៅក្នុងកំណាព្យបទកាកតិ ដែលមានចំណងជើងថា “បក្សីចង់មានសេរីភាព” ។ ចូររៀបឃ្លាក្នុងវគ្គទី១ និងវគ្គទី២ នៃកំណាព្យនេះ ឱ្យទៅជាកំណាព្យបទកាកតិដែលមានចំណងជើងត្រឹមត្រូវ ។

วรรคด้านล่างนี้อยู่ในบทกาคคติที่มีชื่อว่า “นกอยากมีเสรีภาพ” จงเรียงวรรคในบทที่ 1 และบทที่ 2 ของบทร้อยกรองนี้ให้เป็นบทกาคคติที่มีสัมผัสคล้องจองถูกต้อง

វគ្គទី១ ៖ បក្សីបក្សា (ឃ្លាទី១)

មិនចង់ជាប់ទ្រូង

ម្ចាស់តាបទៀតណា ។ (ឃ្លាទី៧)

រស់ក្រោមគំនាប

រស់នៅត្រូវការ

សិទ្ធិសេរីភាព

ក្នុងរង្វង់ដៃ

វគ្គទី២ ៖ យើងចង់ហោះហើរ (ឃ្លាទី១)

ចំណង់ព្រាថ្នា

ទៅត្រង់ទិស

មិនដូចជាប់ទ្រូង ។ (ឃ្លាទី៧)

ចង់ធ្វើដំណើរ

រីករាយកាយ

តាមចិត្តយើងចង់

ภาพที่ 35 แบบฝึกหัดการเรียงลำดับวรรคในบทกาคคติ

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ៥.4: 140)

មេរៀនទី

៥

ពាក្យចូល

បំណង : ចូរសូត្រមេសូត្រខាងក្រោម រួចសង្កេតពាក្យដែលមានពណ៌ខៀវ ។

សម្ភារៈសិក្សា (បទកាកគតិ)		
ប្រដាប់ប្រដា	សម្រាប់សិក្សា	មានច្រើនអនេក
ក្បាច់ប្រដាប់	កាតាបណ្ណប្រែក	បន្ទាត់ដ៏វែង
	ប្រើក្នុងសវនសេរ	។
ដំរុយប្រដាប់	ទុកប្រើរាល់ថ្ងៃ	សប្បាយផ្លែទេ
វិធានសូត្ររៀន	មិនចម្លងគេ	កុំនៅទំនេរ
	ទើបមានប្រយោជន៍ ។	

មេសូត្រខាងលើនេះ មានពាក្យចូលគ្នា ៖
 វគ្គទី ១ : ប្រដា / ចូលនិង / សិក្សា , អនេក / ចូលនិង / ប្រែក / ចូលនិង / វែង
 វគ្គទី ២ : ដៃ / ចូលនិង / ថ្ងៃ , សវនសេរ / ចូលនិង / ទេ / ចូលនិង / គេ / ចូលនិង / ទំនេរ

ពាក្យចូល គឺជាពាក្យដែលមានសូរស្រដៀងគ្នា ឬមានសូរស្របគ្នា
 ព្យញ្ជនៈដូចគ្នា នៅក្នុងវគ្គរបស់មេសូត្រ (កំណាព្យ) ។

1) ให้ผู้เรียนสังเกตคำที่ทำ

ตัวหนาในตัวอย่างบทร้อยกรอง

2) อธิบายคำคล้องจองที่

ปรากฏในตัวอย่างบทร้อยกรอง

3) อธิบายคำนิยามของ

คำคล้องจอง

ภาพที่ 37 บทเรียนเรื่องคำคล้องจอง

(ที่มา: ภาสกร ภาสกร-สมเริง ๒๕: 16)

เมื่อถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบเรียนนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับคณะ (របៀបកាក្យ) คำสัมผัสคล้องจอง (ចំណាប់ចូល) รวมทั้งแผนผังฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจระบบและวิธีการแต่งบทร้อยกรองมากขึ้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 10 สอนเนื้อหาฉันทลักษณ์ของบทกาพย์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 1 สอนคำสัมผัสคล้องจองในบทพากย์ 7

2.2.2 การพัฒนาทักษะการเขียนระดับมัธยมศึกษา เมื่อผู้เรียนก้าวเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา การเรียนรู้ทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรก็ได้รับการพัฒนาให้ลุ่มลึกและซับซ้อนยิ่งขึ้น แตกต่างกับระดับประถมศึกษาที่เน้นการคัดลอก ผูกเขียน และสร้างประโยค ระดับมัธยมศึกษามุ่งเน้นไปที่การใช้ภาษาเพื่อสื่อสารอย่างมีเป้าหมาย และการสร้างสรรค์ผลงานที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนของผู้เรียน จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะการเขียนในระดับมัธยมศึกษาสามารถจำแนกออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่ ชั้นการเขียนร้อยแก้วรูปแบบต่าง ๆ และชั้นการสร้างสร้งงานเขียนร้อยกรอง ซึ่งทั้งสองชั้นนี้ต่างสะท้อนระดับความคิดขั้นสูงในกรอบแนวคิดบลูม ได้แก่ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์

ใน “ชั้นการเขียนร้อยแก้ว” ผู้เรียนจะได้ฝึกเรียบเรียงข้อความในรูปแบบหลากหลาย อาทิ การเขียนอธิบายเหตุการณ์ การแสดงความคิดเห็น การเขียนบทวิจารณ์ หรือการเขียนบทความที่มีโครงสร้างชัดเจน การเขียนรูปแบบนี้ไม่ได้วัดเพียงความสามารถในการใช้คำให้ถูกต้อง แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคิดของผู้เขียนที่สามารถวิเคราะห์ เรียบเรียง และเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผล จึงแสดงถึงระดับการเรียนรู้ที่มากกว่าการจำหรือทำซ้ำ และเข้าสู่การคิดวิเคราะห์และการประเมินค่า

จากการเขียนร้อยแก้วแบบเป็นเหตุเป็นผล แบบเรียนจึงยกระดับกิจกรรมสู่ “ชั้นการสร้างสร้งงานเขียนร้อยกรอง” ซึ่งนับเป็นขั้นตอนที่ผสมผสานระหว่างทักษะทางภาษาและความงามทางวรรณศิลป์เข้าด้วยกัน ผู้เรียนจะได้ฝึกแต่งบทร้อยกรองที่แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ นับเป็นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.2.1 ชั้นการเขียนร้อยแก้ว รูปแบบงานเขียนที่แบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นมัศึกษากำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และสามารถเขียนได้นั้น ได้แก่ การเขียนย่อความ การเขียนความเรียง การกรอกข้อมูลและจัดทำเอกสาร การเขียนเรื่องบันเทิงคดี การเขียนรายงาน และการเขียนจดหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) การเขียนย่อความ การเขียนย่อความในระดับมัธยมศึกษาตามแบบเรียนวิชาภาษาเขมร มุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสรุปใจความสำคัญจากบทละคร ซึ่งเป็นงานเขียนที่ใช้บทสนทนาของตัวละครในการถ่ายทอดสาระสำคัญหรือแนวคิดหลักของเรื่องให้กระชับและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ปรากฏในบทเรียนการเขียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 8 เรื่อง “ความพยายาม” และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 8 เรื่อง “ความเชื่อมั่น” การเรียนเขียนย่อความจากบทละครในระดับมัศึกษามักเลือกบทอ่านที่เป็นบทละคร เนื่องจากผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและรวดเร็ว ไม่ต้องใช้เวลามากในการตีความเนื้อเรื่อง เช่น ในระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบเรียนได้ยกตัวอย่างบทละครเรื่อง “พระอาทิตย์ขึ้นแล้ว” (เงืงประภาธิฐะ
เบ็ย) มาย่อความเป็นสำนวนร้อยแก้ว พร้อมคำถามท้ายบทอ่านเพื่อให้ผู้เรียนตอบเกี่ยวกับ
สาระสำคัญ ตัวละครเอก ตัวละครรอง และคุณค่าด้านคำสอน จากนั้นจึงมอบหมายให้ผู้เรียนฝึกเขียน
ย่อความบทละครเรื่อง “หวนกลับมา” (มกริฏฐก) ด้วยสำนวนภาษาร้อยแก้วของตนเอง

ทั้งนี้ การสอนเขียนย่อความบทละครตามแบบเรียนดังกล่าว มักมีคำแนะนำแนวทางให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เช่น การคัดเลือกสาระสำคัญหรือแนวคิดหลักของบทละครมาสรุป ไม่ควรคัดลอกคำพูดของตัวละครหรือรายละเอียดปลีกย่อยมาใช้ในการเขียน และควรรักษาสำนวนภาษาให้อยู่ในรูปแบบร้อยแก้วอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการวิเคราะห์เนื้อหาและถ่ายทอดใจความสำคัญได้อย่างกระชับและมีลำดับความคิดที่เป็นระบบ

นอกจากนี้ จากการศึกษาแบบเรียนยังพบว่า การเขียนย่อความปรากฏอยู่ในแบบฝึกหัดท้ายบทอ่านหลายเรื่อง เช่น บทอ่าน “จุดมุ่งหมาย” (เลอ บัณเฑาะ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 10 บทอ่านเรื่อง “ความเชื่อมั่นในตนเอง” (ฉะเรีญะ คักเค็ญญะ ๒๕) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 8 และบทอ่านเรื่อง “ชีวประวัติของพระภิกษุญาณชาอุ” (สิโรพรคฺติมุขปุระกิริยาภาสาคัมมิ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 1 เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าทักษะการเขียนย่อความเป็นทักษะสำคัญประการหนึ่งที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านวิเคราะห์และการถ่ายทอดความคิดอย่างมีระบบต่อไป

(2) การเขียนความเรียง เป็นวิธีการเขียนที่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา
ทุกระดับชั้นต้องได้รับการฝึกตลอดช่วงระยะเวลา 6 ปี ซึ่งมีทั้งบทความเพื่ออธิบายความรู้ บอกเล่า
เหตุการณ์ เพื่อพรรณนารายละเอียดต่าง ๆ เพื่อชักจูงโน้มน้าวใจ หรือเพื่อแสดงความคิดเห็น โดย
เนื้อหาบทความหรือความเรียงที่ผู้เรียนต้องฝึกเขียนจะสัมพันธ์กับหัวข้อหลักของบทเรียน

(2.1) ความเรียงอธิบาย เป็นการฝึกให้ผู้เรียนอธิบายความรู้ ความคิดออกมาอย่างเป็นระบบด้วยสำนวนภาษาที่เหมาะสม การอธิบายมีหลายวิธี เช่น การให้คำนิยาม การเปรียบเทียบ การบอกลำดับขั้น การให้เหตุผล การเล่าเหตุการณ์ เป็นต้น การฝึกเขียนความเรียงเชิงอธิบายที่ปรากฏในแบบเรียน เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 4 “การเขียนบทความโดยใช้คำราชาศัพท์” (สำเนาหลักสูตรขยายเบี่ยงเบน) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 6 “การเขียนข้อความประชาสัมพันธ์และการให้ข่าว” (สำเนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 1 “ชีวประวัติ” (ชีวประวัติ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 3 และ 10 “การเขียนความเรียงอธิบาย” (โครงงาน) บทที่ 6 “การเขียนบทความอธิบายสุภาษิต” (สำเนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 5 “การเขียนอธิบายขยายความ” (โครงงาน) บทที่ 6 “การเขียนความเรียงเปรียบเทียบ” (โครงงาน) ชั้น

- นอกจากนี้ทักษะการเขียนยังได้รับการบูรณาการควบคู่กับการเรียนรู้จากทักษะอื่น ๆ ภายในบทเรียนเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบและสามารถนำไปต่อยอดได้ เช่น “การเขียนข้อความประชาสัมพันธ์และการให้ข่าว” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 6 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้งานเขียนประเภทข่าวจากบทเรียนทักษะต่าง ๆ ดังเช่น จากทักษะการอ่าน ผู้เรียนศึกษารูปแบบการนำเสนอข่าวได้จากบทอ่านเรื่อง “การประกาศข่าวสาร” (เสตคฺธิบฺรคาสตักฺษณ) ที่หยิบยกประกาศเรื่องกัมพูชาได้รับผลกระทบจากพายุบริเวณชายทะเล ความสูงคลื่น 1-2 เมตร ที่ราบสูงทางเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือมีฝนมากมานำเสนอ จากทักษะการฟัง ผู้เรียนได้ฝึกทักษะจากบทฟังเรื่อง “การให้ข่าวเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคล” (เสตคฺธิฐธฺ ฆณฺธิตคฺการฺเชฺฐิสเวสนุคฺคณิก) ซึ่งเป็นประกาศเกี่ยวกับการรับสมัครคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในสถาบันสันติสุขในครอบครัว ส่วนทักษะการพูดที่ฝึกเรื่อง “การอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับข้อความประชาสัมพันธ์หรือการให้ข่าว” (เมฺยบรภตักฺษณหฺมตฺเสตคฺธิบฺรคาสตักฺษณนฺนเสตคฺธิฐธฺฆณฺธิต) มีการนำเสนอโครงสร้างการพูดในรูปแบบคำถาม พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพูดได้ตรงตามประเด็น ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการเขียนข่าวได้ด้วย ดังตัวอย่าง

១. ប្រភពព័ត៌មាន : កាសែត ទស្សនាវដ្តី វិទ្យុ ទូរទស្សន៍...

២. ខ្លឹមសារ

ក. ខ្លឹមសារនៃសេចក្តីប្រកាស

- តើស្ថាប័នណាម្នាក់ធ្វើសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាននេះ?
- តើស្ថិតនៅក្នុងកាលៈទេសៈណាមួយធ្វើសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន?
- តើមូលហេតុអ្វីបានជាគេធ្វើសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន?
- តើគេប្រកាសព័ត៌មានទៅនរណា?
- តើអ្នកធ្វើសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន មានការណែនាំឬសំណូមពរដែរឬទេ?

ហេតុអ្វី?

- តើមានអ្នកទទួលខុសត្រូវឬចុះហត្ថលេខាលើសេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន

ឬទេ?

ខ. ខ្លឹមសារនៃសេចក្តីជូនដំណឹង

- តើស្ថាប័នណាម្នាក់ធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹង?
- តើមូលហេតុអ្វីបានជាគេធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹង?
- តើគេជូនដំណឹងទៅនរណា?
- តើមានអ្នកទទួលខុសត្រូវឬទេនៅក្នុងសេចក្តីជូនដំណឹង?

(ភាសាខ្មែរ ៥.៨ : 134)

1. ការងាររបស់ខ្លួន : អង្គការសិទ្ធិមនុស្ស វិទ្យុ ទូរទស្សន៍

2. បញ្ហាសារ

ក. បញ្ហាសារនៃសេចក្តីប្រកាស

- អង្គការណាមួយដែលជាប់ទាក់ទងនឹងសេចក្តីប្រកាសនេះ
- គេធ្វើសេចក្តីប្រកាសនៅក្នុងតំបន់ណាមួយ
- គេធ្វើសេចក្តីប្រកាសនៅក្នុងរយៈពេលណាមួយ
- គេប្រកាសព័ត៌មានដល់អ្នកណាម្នាក់
- អ្នកណាម្នាក់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងសេចក្តីប្រកាសនេះ
- អ្នកណាម្នាក់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងសេចក្តីប្រកាសនេះ
- អ្នកណាម្នាក់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងសេចក្តីប្រកាសនេះ

ខ. បញ្ហាសារនៃសេចក្តីជូនដំណឹង

- អង្គការណាមួយដែលជាប់ទាក់ទងនឹងសេចក្តីជូនដំណឹង
- គេធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹងនៅក្នុងតំបន់ណាមួយ
- គេធ្វើសេចក្តីជូនដំណឹងនៅក្នុងរយៈពេលណាមួយ
- គេជូនដំណឹងដល់អ្នកណាម្នាក់
- អ្នកណាម្នាក់ដែលជាប់ទាក់ទងនឹងសេចក្តីជូនដំណឹង

(2.2) ความเรียงพรรณนา การเขียนความเรียงพรรณนา

เป็นรูปแบบของงานเขียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดภาพหรือเหตุการณ์ให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการและเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนประสบพบเห็นได้อย่างชัดเจน โดยอาศัยการใช้ภาษาที่ให้รายละเอียด และมีอารมณ์ความรู้สึกประกอบ งานเขียนลักษณะนี้จะได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาในหลายบทเรียน แต่เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษากลับพบว่า บทเรียนเกี่ยวกับการเขียนพรรณนามีจำนวนลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ แม้ว่าการเขียนความเรียงพรรณนาในระดับมัธยมศึกษาจะมีสัดส่วนที่น้อยลงเมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา แต่รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ปรากฏในแบบเรียนยังคงมีความเข้มข้นในด้านเนื้อหา โดยเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสังเกต การวิเคราะห์ และการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

การเขียนความเรียงพรรณนานั้นปรากฏเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่านั้น ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอยู่ใน 2 บทเรียนแรก ได้แก่ บทที่ 1 เรื่อง “การเขียนบทความข้อมูลพรรณนาเหตุการณ์” (สัณเฑาะฐบทรทัตติยาส ตัณณาสถิติกรรม) และบทที่ 2 เรื่อง “การเขียนบทความข้อมูลซึ่งพรรณนาเหตุการณ์” (สัณเฑาะฐบทรทัตติยาสเตลลัตติกรรม) ซึ่งทั้งสองบทเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ต่างกันเพียงแค่ลักษณะของเหตุการณ์ที่ใช้เป็นฐานในการฝึกเขียน กล่าวคือ บทที่ 1 มุ่งให้ผู้เรียนฝึกพรรณนาเหตุการณ์จากบทอ่านหรืองานวรรณคดีที่เคยเรียนมา ขณะที่บทที่ 2 มุ่งให้ผู้เรียนฝึกพรรณนาเหตุการณ์ที่ตนเองเคยประสบ เช่น เหตุการณ์อุบัติเหตุ ได้แก่ การเป็นลม การจมน้ำ หรือการถูกไฟดูด

การเรียนการสอนการเขียนความเรียงพรรณนา มีแนวทางที่เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนศึกษาแบบอย่างงานเขียนที่ดี ในบทที่ 1 ได้ยกตัวอย่างการพรรณนาเหตุการณ์จากวรรณกรรมเรื่อง “เสนาเมืองกล้ายางชีวิตเพื่อไปเกณฑ์กองทัพพม่าช่วยทำสงคราม” (เสนาเมืองกล้ายางชีวิต เพื่อไปเกณฑ์กองทัพพม่าช่วยทำสงคราม) (เสนาเมืองกล้ายางชีวิต เพื่อไปเกณฑ์กองทัพพม่าช่วยทำสงคราม) ส่วนในบทที่ 2 ใช้การพรรณนาเหตุการณ์อัศจรรย์เป็นตัวอย่าง จากนั้นจึงให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติโดยยึดโครงสร้างที่ชัดเจน ได้แก่ การระบุที่มาของเหตุการณ์ การอธิบายมูลเหตุ การถ่ายทอดรายละเอียดของเหตุการณ์อย่างชัดเจน รวมถึงการบรรยายผลลัพธ์ที่ตามมา เพื่อให้งานเขียนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างสมบูรณ์และน่าเชื่อถือ

(2.3) ความเรียงโน้มน้าวใจ เป็นงานเขียนที่ต้องการให้

ผู้เรียนรู้จักใช้ศิลปะการโน้มน้าวใจผู้อ่านด้วยถ้อยคำสำนวนที่ถูกต้องเหมาะสม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือบทความหรือความเรียงเพื่อชักชวน และบทความหรือความเรียงเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการ การเขียนบทความหรือความเรียงเพื่อชักชวนพบในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

บทที่ 7 “การเขียนบทความชักชวน” (หลักสูตร: บัญญ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 4 “บทความประเภทชักชวน” (หลักสูตร: บัญญ) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 8 “การชักชวน” (หลักสูตร: บัญญ) ซึ่งล้วนแต่เป็นการฝึกเขียนบทความเชิญชวนให้ละเว้นจากการกระทำความผิดหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น เช่น ชักชวนเพื่อนให้เลิกเที่ยวกลางคืน ชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนในรายวิชาที่ได้คะแนนน้อย ส่วนบทความหรือความเรียงเพื่อการโฆษณาสินค้าและบริการพบในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 6 “การเขียนบทความเผยแพร่สินค้า” (สัณนิเทศ: บัญญ) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 7 “การโฆษณาชักชวน (ให้ซื้อสินค้า)” (สัณนิเทศ: บัญญ) ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนฝึกเขียนบรรยายคุณสมบัติของสินค้าบนพื้นฐานความจริงไม่อวดอ้างเกินเหตุ เพื่อชักจูงให้ผู้อ่านคล้อยตาม

รูปแบบการสอนเขียนบทความหรือความเรียงโน้มน้าวใจจะสัมพันธ์กับหัวข้อทักษะการพูดเสมอ กล่าวคือ ก่อนที่ผู้เรียนจะได้ลงมือเขียนบทความหรือความเรียงโน้มน้าวใจ จะต้องผ่านการฝึกพูดโน้มน้าวใจซึ่งจะสอนกลวิธีและโครงสร้างของการโน้มน้าวใจในประเด็นรายละเอียดที่สอดคล้องกับทักษะการเขียน เช่น ทักษะการพูดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง “การเผยแพร่สินค้า” (สัณนิเทศ: บัญญ) ที่สอนการโฆษณาสินค้าด้วยตัวอย่างการขายยาโบราณตราต้นยอ (เสียด) พร้อมทั้งคำถามท้ายหัวข้อทักษะการพูดเกี่ยวกับชนิดของสินค้า การอวดอ้างสรรพคุณ ความน่าเชื่อถือของคำโฆษณา โครงสร้างของการโฆษณา เป็นต้น แล้วให้ผู้เรียนลองฝึกพูดโฆษณาสินค้าและบริการโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ดึงดูดผู้ซื้อ อาทิ การจับสลาก ให้ของแถม หรือการลดราคาพิเศษ (ภาสกร: ๒๕๖ : 123 - 124) จากนั้นในทักษะการเขียนจึงให้ผู้เรียนฝึกเขียนบทความเพื่อโฆษณาสินค้า โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญที่ต้องเขียน ได้แก่ ต้องระบุชื่อสินค้า ชื่อสถานบริการหรือบริษัท กล่าวถึงคุณภาพและประโยชน์ของสินค้า เกลี่ยกล่อมชักจูงผู้ใช้สินค้า และบอกวิธีการดึงดูดใจ เป็นต้น

(2.4) ความเรียงเชิงวิเคราะห์ เป็นรูปแบบงานเขียนที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางความคิดในระดับสูงอย่างชัดเจน รูปแบบความเรียงประเภทนี้ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น หากแต่เป็นการใช้ภาษาเพื่อแสดงกระบวนการคิดเชิงเหตุผล มีการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อความหรือวรรณกรรมด้วยมุมมองที่ลึกซึ้ง ความเรียงเชิงวิเคราะห์ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนงานที่เน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบของบทความหรือวรรณกรรม เช่น โครงเรื่องตัวละคร สำนวนภาษา และแนวคิดหลักของเรื่อง บทเรียนที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ บทที่ 2 เรื่อง “การเขียนวิเคราะห์บทความ” (สัณนิเทศ: บัญญ) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และบทที่ 3 เรื่อง “การวิเคราะห์บทความ” (วิภาส: บัญญ) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วรรณกรรมที่มีมิติทาง

ให้ผู้เรียนเขียนแสดงความคิดเห็นของตนเอง อาจเป็นความคิดเห็นเชิงสนับสนุน ความคิดเห็นเชิงโต้แย้ง ความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ความคิดเห็นที่แสดงออกมามีต้องมีเหตุผลสนับสนุนอย่างมีหลักการ เป็นไปอย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ และไม่พาดพิงผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย จัดเป็นความคิดขั้นสูงที่พัฒนามาจากการฝึกคิดวิเคราะห์ การฝึกเขียนบทความประเภทนี้พบในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 5 “การเขียนสังเคราะห์” (สัณเฑาะว์สเนาะ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 1 “การสังเคราะห์ความคิดเห็น” (สัณเฑาะว์สเนาะ) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 1 “การเขียนเรื่องแบบอภิปราย” (โศภณสเนาะ) การสอนเขียนบทความหรือความเรียงเชิงสังเคราะห์และอภิปรายมักให้ผู้เรียนศึกษาจากตัวอย่างในบทเรียน เช่น ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการเขียนสังเคราะห์ มีตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต้นกำเนิดของชนชาติเขมร มีการตั้งสมมติฐานออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเชื่อว่าชนชาติเขมรอพยพมาจากอินเดีย (แบบฉบับครูศรี ๑) อีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าชนชาติเขมรตั้งรกรากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาตั้งแต่โบราณแล้ว (แบบฉบับครูศรี ๒) ทั้งสองกลุ่มได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาสนับสนุนความคิดของตน จากนั้นจึงแสดงตัวอย่างการสังเคราะห์ข้อมูล และการสรุปความคิดเห็น เมื่อผู้เรียนศึกษาตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นแล้วจึงมีแบบฝึกหัดให้เขียนบทความแสดงความคิดเห็นตามโครงสร้างที่กำหนดให้ ดังตัวอย่างโครงสร้างบทความสังเคราะห์ในประเด็นที่มาของภาษาเขมร

- បញ្ជូនទៅនៃភាសាខ្មែរ
- ការចាប់អារម្មណ៍រួមទៅលើបុគ្គលនៃភាសាខ្មែរ

- ឃ្លាត្រាប់សេចក្តី
- ការបង្ហាញពីមតិទី ១ និងអំណោះអំណាច
- ការបង្ហាញពីមតិទី ២ និងអំណោះអំណាច
- សំយោគមតិទី ១ និងទី ២ រកលក្ខណៈរួម
- សន្និដ្ឋាន : តើមតិណាមួយត្រឹមត្រូវនិងសមហេតុផលជាង

- យោបល់ចំពោះមតិដែលត្រឹមត្រូវនិងការវាយតម្លៃ
- ហេពរពន្យន៖ផ្ទាល់ខ្លួនចំពោះមតិដែលត្រឹមត្រូវរបស់ប្រធានដែលលើកឡើង

1. ความนำ : (งานเขียนที่เกี่ยวข้อง)

- ปัญหาทั่วไปของภาษาเขมร
- ความน่าสนใจโดยรวมเกี่ยวกับที่มาของภาษาเขมร

2. เนื้อหา

- วลีเชื่อมความ (การเกริ่นนำโดยนำเสนอประเด็นที่ต้องการสังเคราะห์หรืออภิปราย)
- การนำเสนอความคิดเห็นที่ 1 และหลักฐานอ้างอิง
- การนำเสนอความคิดเห็นที่ 2 และหลักฐานอ้างอิง
- การสังเคราะห์ความคิดเห็นที่ 1 และ 2 หาลักษณะร่วม
- สรุป : ความคิดเห็นใดถูกต้องและสมเหตุสมผลมากกว่า

3. ความจบ

- เสนอความเห็นต่อความคิดเห็นที่ถูกต้อง และประเมินคุณค่า
- แสดงทรรศนะส่วนตัวต่อความคิดเห็นที่ถูกต้องของหัวข้อเรื่องที่ยกขึ้นมา

(3) การกรอกเอกสาร ผู้เรียนได้เรียนรู้เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังปรากฏในบทที่ 5 “พลเมืองดี” (ถาวรธัญญ) ที่นำเสนอเอกสารต่าง ๆ ให้ผู้เรียนรู้จัก ได้แก่ เอกสารข้อมูลส่วนตัว (บัตรประชาชน, บัตรประชาชน, บัตรประชาชน, บัตรประชาชน) หนังสือติดตามผลการเรียน (ใบแจ้งผลการเรียน) และแบบบันทึกข้อมูล (สมุดบันทึก) ซึ่งล้วนแต่เป็นเอกสารที่ผู้เรียนจำเป็นต้องทราบเมื่อเข้าศึกษา ณ สถานศึกษาแห่งใหม่หรือเปลี่ยนช่วงชั้นการศึกษา อย่างไรก็ตามแบบเรียนนำเสนอเฉพาะตัวอย่างเอกสารเท่านั้น ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีบทบาทในการอธิบายการกรอกเอกสารเหล่านี้ด้วย เมื่อผู้เรียนเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะต้องเรียนเอกสารสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาอีก 1 ชนิด คือ เอกสารคำขอลงทะเบียนเป็นผู้สมัครเข้าสอบประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนต้นความรู้ทั่วไป (แบบทดสอบความรู้) ซึ่งมีการแสดงตัวอย่างเอกสารหลักฐานประกอบ และข้อแนะนำในการกรอกเอกสาร

[illegible]

ภาพที่ 39 แสดงตัวอย่างเอกสารข้อมูลส่วนตัว
(ที่มา: ภาสกร ๕.7: 107)

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบเรียนนำเสนอเพียงตัวอย่าง เอกสารทำให้ครูผู้สอนต้องอธิบายถึงวิธีการกรอกเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนด้วย ในระดับชั้นนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ และเอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายมากขึ้น ดังนี้ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 เรื่อง “การกรอกเอกสารสัญญาต่าง ๆ” (บ่เตฎฐะระฆะคิฐุสฎฐา ฌะฎฐะ) ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เอกสารสัญญา 3 ประเภท ได้แก่ สัญญาขายที่ดิน (คิฐุสฎฐาณคัณฐิ) สัญญาเช่าบ้าน (คิฐุสฎฐาณณณ) และสัญญาเช่าที่ (คิฐุสฎฐาณณณ) จะเห็นว่าเอกสารสัญญานำไปใช้ที่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งอาจจะท่อนว่าสังคมกัมพูชาให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านนี้ บทที่ 4 เรื่อง “การกรอกเอกสารคำร้อง” (บ่เตฎฐะทากฎบฎฐิ) ผู้เรียนได้เรียนรู้การกรอกเอกสารคำร้องเพื่อ แจ้งความรณจักรยานยนต์หาย ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวกัมพูชาที่นิยมใช้รถจักรยานยนต์เป็น ยานพาหนะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 9 เรื่อง “การกรอกเอกสารต่าง ๆ” (บ่เตฎฐะนิธิสฎฐะ) ผู้เรียนได้เรียนรู้เอกสารที่หลากหลายมากขึ้นทั้งเอกสารรับและส่ง (นิธิสฎฐะคัณฐิ) เอกสาร การขาย (สินค้ำ) (นิธิสฎฐะ [จันฐิ]) ชิวประวัติโดยย่อ (นิธิสฎฐะ) ข้อความประกาศรับรอง ส่วนบุคคล (สฎฐะคิฐุสฎฐะ) เอกสารรายงานของผู้เดินทางโดยเครื่องบิน (นิธิสฎฐะ) การณ์บ่มุคคัณฐิ (นิธิสฎฐะ) และแบบบันทึกเข้า-ออกของผู้เดินทางโดยเครื่องบิน (สฎฐะ- บัคฐะ) (นิธิสฎฐะ) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 3 เรื่อง “การเขียน กรอกเอกสารต่าง ๆ” (สฎฐะนิธิสฎฐะ) ผู้เรียนได้เรียนรู้เอกสารยืนยันที่อยู่อาศัย (นิธิสฎฐะ) คำขอประกอบอาชีพ (ทากฎบฎฐิ) และคำขอเปิดสถาน ประกอบการ (ทากฎบฎฐิ) ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษา

นอกจากนี้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังต้องเรียนรู้เกี่ยวกับ เอกสารทางราชการ หรือหนังสือราชการซึ่งเป็นการติดต่อสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานราชการกับ หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งที่เป็นราชการและเอกชน ดังปรากฏในบทเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 2 เรื่อง “การศึกษาเกี่ยวกับเอกสารทางการรัฐบาล” (การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเอกสารราชการ) ดังตัวอย่าง

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលារាជធានីភ្នំពេញ

លេខ.....

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី..... ខែ..... ឆ្នាំ

២០....

ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលទទួលបន្ទុករាជធានីភ្នំពេញ

គោរពមក

លោកប្រធានមន្ទីរអប់រំ យុវជន និងកីឡារាជធានីភ្នំពេញ

កម្មវត្ថុ : ការធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ច

សេចក្តីដូចបានចែងក្នុងកម្មវត្ថុខាងលើនេះ ខ្ញុំសូមជម្រាបលោកថា នៅសាលា រាជធានីភ្នំពេញត្រូវរៀបចំធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចក្រោមអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ឯកឧត្តម ប្រធានរដ្ឋសភា ប្រទេស..... នៅថ្ងៃទី..... ខែ..... ឆ្នាំ ២០... លេខម៉ោង ៩ : ៣០ នាទីព្រឹក

អាស្រ័យហេតុនេះ សូមលោកមេត្តាជួយផ្សព្វផ្សាយនិងរៀបចំចាត់ចែង បុគ្គលិកសិក្សានិងសិស្សទាំងអស់របស់លោកចូលរួមក្នុងពិធីនេះឱ្យបានច្រើនកុះករ។

សូមលោកទទួលនូវការរាប់អានដ៏ស្មោះស្ម័គ្រអំពីខ្ញុំ។

ប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលទទួលបន្ទុករាជធានីភ្នំពេញ

ហត្ថលេខា ឈ្មោះ និងត្រា

(អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ៥.12 : 63)

พระราชอาณาจักรกัมพูชา

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ศาลาว่าการราชธานีพนมเปญ

เลข.....

ราชธานีพนมเปญ, วันที่.... เดือน..... ปี 20....

ผู้แทนรัฐบาลประจำราชธานีพนมเปญ

ขอแสดงความเคารพมายัง

ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ยុวชน และกีฬาราชธานีพนมเปญ

เรื่อง การแสดงการต้อนรับ

ตามที่ได้แจ้งไปในหัวเรื่องข้างต้นนี้ ข้าพเจ้าขอเรียนท่านให้ทราบว่าศาลาว่าการ
ราชธานีพนมเปญได้จัดเตรียมการต้อนรับ ๖๗๗..... ประธานรัฐสภาประเทศ
..... ในวันที่..... เดือน..... ปี 20..... เวลา
9 นาฬิกา 30 นาที

ด้วยเหตุนี้ ขอท่านโปรดอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์และจัดเตรียมบุคลากรทางการ
ศึกษารวมทั้งนักเรียนทุกคนในโรงเรียนของท่านเข้าร่วมพิธีนี้โดยพร้อมเพรียงกัน

ขอท่านโปรดรับการแสดงความนับถืออย่างจริงใจจากข้าพเจ้า

ผู้แทนรัฐบาลประจำราชธานีพนมเปญ

ลายมือชื่อและตราประทับ

(4) การเขียนเรื่องบันเทิงคดี ผู้เรียนได้เรียนรู้ลักษณะงานเขียน
ประเภทนี้จนสามารถกล่าวได้ว่ามีความคุ้นเคยมาพอสมควรผ่านบทอ่านต่าง ๆ ในแบบเรียนซึ่งปรากฏ
เรื่อยมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ประกอบกับความรู้ด้านวรรณกรรมในบทเรียนย่อยที่สอดแทรกอยู่ใน
บทเรียนต่าง ๆ อาทิ ตัวละคร ฉาก กาลบรรยายกาศ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา
งานเขียนเรื่องบันเทิงคดี ทั้งนี้ งานเขียนเรื่องบันเทิงคดีที่ผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนในชั้นมัธยมศึกษา มี 2
รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบเรื่องเล่าหรือนิทาน (ເຖິງສີສາສ) และรูปแบบบทละคร (ເຖິງເຊື້ອ)

การเขียนเรื่องบันเทิงคดีรูปแบบเรื่องเล่าหรือนิทานปรากฏในชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 10 “การเขียนเรื่องนิทานที่มีกาลบรรยายกาศจำนวนมาก” (ສຳເລັດເຖິງສີສາສ
ເຂດຍາສາດກາລກາສເບຣີສ) ซึ่งเน้นการเขียนเรื่องที่มีหลายช่วงเวลา หลายเหตุการณ์ ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 2 “การเขียนเรื่องนิทานโบราณขนาดสั้น” (ເບຣີສເຖິງສີສາສບຸກຄຊື່ງ) ซึ่ง
ผู้เรียนต้องเรียนรู้ลักษณะของนิทานโบราณเขมรแล้วนำลักษณะสำคัญมาสร้างสรรค์เป็นงานเขียนของ
ตนเอง บทที่ 10 “เรื่องประกอบภาพ” (ເຖິງຮູບຮ່າງ) เป็นการฝึกเขียนเรื่องนิทานให้สอดคล้องกับ
รูปภาพซึ่งมีลักษณะเป็นการตื้นชอง ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนทักษะการเขียนที่น่าสนใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่
4 บทที่ 9 “การเขียนเรื่องแต่งที่มีความซับซ้อน” (ເຖິງເບຣີສເຂດຍາສາດກາລກາສ) เป็นการฝึกเขียน
เรื่องที่มีหลายปมปัญหาต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 4 “การเขียน
เรื่องประโลมโลก” (ການຮຶກເຖິງເບຣີສເບຣີສ) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้วรรณกรรมที่มีฉาก สถานที่
เหตุการณ์ และปมปัญหาจำนวนมาก การฝึกเขียนเรื่องรูปแบบนิทานมักให้ผู้เรียนศึกษาจากตัวอย่าง
บทอ่าน แล้วเขียนเรื่องตามลักษณะของเรื่องที่อ่าน โดยมีคำแนะนำหรือโครงสร้างเรื่องกำกับไว้ให้ เช่น
ในการเขียนเรื่องนิทานที่มีกาลบรรยายกาศจำนวนมาก บทเรียนให้ผู้เรียนอ่านตัวอย่างนิทานเรื่อง “ชาย
แทงสมุก” (ບຸຣຸດາຄຸສຸດ) และเรื่อง “เมฆาหัวรำน้า” (ເມັດຮຸ້ງ) แล้วฝึกเขียนเรื่องนิทานโดยมี
คำแนะนำให้ ดังตัวอย่าง

- កំណត់ខ្លឹមសាររឿង (បញ្ហាចោទ និងដំណោះស្រាយ)
- កំណត់កម្លាំងអប់រំ។

១. ផ្ដើមរឿង

- រាយឈ្មោះតួអង្គ (តួឯក តួរង តួបន្ទាប់បន្សំ...)
- អាចមានអ្នកពោល ឬសរសេរដំណើររឿង សកម្មភាពតួអង្គ...ក្នុងរង្វង់ក្រចក។

២. តួរឿង

- សរសេរជាឈុត-ឆាក
- វិធីតែងដោយប្រើ
 - ឯកវាចាវិធី : តួអង្គនិយាយ ឬគិតម្នាក់ឯង ច្រៀងម្នាក់ឯង...
 - សំរាប់វិធី : តួអង្គសន្ទនា ជជែក ច្រៀងឆ្លើយឆ្លង ផ្ដោតផ្ដាសាយ...
 - សរសេរសកម្មភាព អាត្មាប្បកិរិយា កាយវិការ ... ក្នុងរង្វង់ក្រចក...

៣. បញ្ចប់រឿង

- ឱ្យតួអង្គជួបជុំគ្នា រីករាយ សុភមង្គល
- ឱ្យតួអង្គដឹងកំហុស កែខ្លួន
- ឱ្យតួអង្គព្រាត់ប្រាស កំសត់ លោភនាដ្ឋកម្ម...ទៅតាមប្រធានរឿងដែលកំណត់។
- រាយតួ

(ភាសាខ្មែរ ៩: 154 - 155)

វិធីការតែងបត្រ

- ប្រភេទរឿងត្រកូល (ត្រកូលស្រី ត្រកូលបុរស ត្រកូលយុវជន...)
- កំណត់ខ្លឹមសារ (ស្តីពី ៗ)
- កំណត់លក្ខណៈសារៈនៃរឿង (ប្រធានបទ និងការកែប្រែ)
- កំណត់គុណតម្លៃនៃរឿង

1. រឿងរ៉ាវ

- រាយខ្លឹមសារ (តួអង្គត្រកូល តួអង្គប្រធាន តួអង្គប្រធាន...)
- អាចមានអ្នកពោល ឬការរៀបរាប់រឿង ព្រឹត្តិការណ៍តួអង្គ ក្នុងរង្វង់ក្រចក

2. តួរឿង

- តួអង្គត្រកូល-ឆាក
- វិធីតែងដោយប្រើ
 - ក្លាយវិបរាយ តួអង្គត្រកូល ឬគិតខ្លួនឯង រៀនរៀនខ្លួនឯង
 - ក្លាយវិស័យ តួអង្គត្រកូល ត្រកូល ត្រកូល រៀនរៀនខ្លួនឯង ត្រកូល

3. បញ្ចប់រឿង

- ឱ្យតួអង្គជួបជុំគ្នា រីករាយ សុភមង្គល

1. เริ่มความ

- ระบุถึงชื่อหัวข้อของงานวิจัย

2. เนื้อความ

- ให้คำอธิบาย คำจำกัดความที่จำเป็นเกี่ยวกับคำสำคัญ หัวข้อ หัวข้อรอง

เป็นต้น

- ยกตัวอย่างในเอกสารอ้างอิง (เอกสารที่เรากำลังวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้) ใน

กรณีนี้ต้องระบุเลขหน้าของแหล่งที่มา

- หาตัวอย่างเพิ่มเติม
- อธิบายลักษณะพิเศษของส่วนต่าง ๆ

3. จบความ

- ประเมินคุณค่าผลลัพธ์ของการวิจัย
- แนวนโยบายหรือข้อเสนอแนะ (บรรณานุกรม)

(6) การเขียนจดหมาย เป็นรูปแบบงานเขียนที่ปรากฏเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการเขียนจดหมายที่อ้างอิงอยู่บนข้อเท็จจริง กล่าวคือ เป็นการฝึกเขียนจดหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ บทที่ 3 “จดหมายขอโทษ” (สบุครูสมุทรภักยเฮาส) เป็นการเขียนจดหมายเพื่อขอโทษเพื่อนร่วมชั้นเรียนซึ่งสวดคล้องบทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “การขอโทษ” (การสมุทรภักยเฮาส) บทที่ 4 “จดหมายสอบถามข้อมูล” (สบุครูสมุทรภักยเฮาส) เป็นการเขียนจดหมายไปสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งสวดคล้องกับบทเรียนย่อยการอ่านเรื่อง “จดหมายถามสารทุกข์สุกดิบเพื่อน” (สบุครูสมุทรภักยเฮาส) ส่วนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการเขียนจดหมายที่สัมพันธ์กับความรู้ทางหลักภาษาหรือวรรณกรรม ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 3 “การใช้ราชาศัพท์” (การเบญจสวดี) ซึ่งเป่าประสงค์ที่แท้จริงของการฝึกเขียนในบทเรียนย่อยนี้คือการใช้คำราชาศัพท์อันสวดคล้องกับบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “การใช้คำราชาศัพท์ และสังฆศัพท์” (การเบญจสวดี-สบุครู) ซึ่งเป็นการใช้คำราชาศัพท์สำหรับพระราชาวงศ์และพระภิกษุ และบทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “การใช้ราชาศัพท์” (การเบญจสวดี) ในแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนย่อยการเขียนได้กำหนดให้ใช้ราชาศัพท์สื่อสารออกมาในรูปแบบจดหมาย และบทที่ 10 “จดหมายประเภทสมมติ” (สบุครูเบบเบบ) เป็นการสมมติสถานการณ์โดยหยิบยกเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งจากวรรณกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้วมาเขียนในรูปแบบจดหมาย เช่น หยิบยกเหตุการณ์ที่นางเทวีสั่งจดหมายมายังมานนทน์ในเรื่อง “มหาโจรนี้ที่ชายแดน” (มหาโจรนี้ที่ชายแดน) มาสรุปเรียบเรียงในรูปแบบจดหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาเป็นตัวอย่าง แล้วให้ฝึกเขียนจดหมายประเภทสมมติตามเหตุการณ์หรือวรรณกรรมที่กำหนดให้

ในการฝึกเขียนจดหมายนี้ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากตัวอย่างงานเขียน
ที่มาจากบทอ่าน หรือตัวอย่างจดหมายเพื่อให้เห็นโครงสร้างและสำนวนภาษาที่ใช้ในการเขียน ดัง
ตัวอย่าง

ថ្ងៃទី ២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៩

មកដល់ភាព ជាទីរាប់អាន!

ភាព! ខ្ញុំមានការសោកស្តាយណាស់ ចំពោះអំពើខុសឆ្គងរបស់ខ្ញុំទៅលើភាព កាលពី
សប្តាហ៍មុនកន្លងទៅនេះ។ ភាព សូមមិត្តអភ័យទោសខ្ញុំផង ចំពោះពាក្យសម្តីមិនសម
រម្យ និងកាយវិការច្រងេងច្រងាងរបស់ខ្ញុំចំពោះភាព។ គ្រានោះដោយសារខ្ញុំមានចិត្តឆេះ
ឆាវពេក មិនបានគិតពិចារណាឱ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ទើបធ្វើឱ្យបានប្រព្រឹត្តទង្វើមិន
គួរគប្បីចំពោះភាព។

ក្រោយពីបានធ្វើការពិចារណាមក ខ្ញុំដឹងច្បាស់ថាចិត្តឆេះឆាវរបស់ខ្ញុំ ពុំអាចជួយ
ខ្លួនខ្ញុំឱ្យទទួលបានការរាប់អានស្រឡាញ់ពីមិត្តភក្តិ និងអ្នកដទៃបានឡើយ ខ្ញុំខឹងនឹង
ខ្លួនឯងណាស់ ហើយជាពិសេសមានការខ្មាសអៀនយ៉ាងខ្លាំងចំពោះភាពតែម្តង។ ខ្ញុំពិត
ជាសោកស្តាយណាស់ ទើបខ្ញុំសុំរេចចិត្ត សរសេរកូសល់បុត្រនេះ សុំឱ្យភាពអភ័យទោស
ដល់រូបខ្ញុំ ចំពោះការខុសឆ្គងរបស់ខ្ញុំទៅលើភាព។ ខ្ញុំសង្ឃឹមជឿជាក់ថា ភាពពិតជា
អធ្យាស្រ័យដល់ខ្ញុំមិនខានឡើយ ហើយយើងទាំងពីរនាក់នៅតែជាមិត្តល្អនឹងគ្នាជានិច្ច។

សូមភាពទទួលនូវការរាប់អានដ៏ស្មោះអំពីខ្ញុំ

ជិន វីរៈ

(ភាសាខ្មែរ ថ្ងៃ: 75)

วันที่ 27 เดือนตุลาคม ปี 2009

ถึง ตارا ด้วยความนับถือ

ตารา! ฉันมีความเสียใจมากที่ได้กระทำผิดกับตารา เมื่อสัปดาห์ก่อนนี้ ตารา ขอให้เธอ
โปรดยกโทษให้ฉันด้วยกับคำพูดที่ไม่เหมาะสม และพฤติกรรมที่ไม่มีมารยาทของฉันที่ได้
กระทำกับตารา ตอนนั้นด้วยความที่ฉันจิตใจวู่วามเกินไป ไม่ทันได้คิดพิจารณาให้ถี่ถ้วน จึง
ได้แสดงพฤติกรรมไม่สมควรกับตารา

หลังจากได้คิดทบทวน ฉันจึงได้รู้แน่ชัดว่าความใจร้อนวู่วามของฉัน ไม่อาจช่วยให้
ได้รับความรักและนับถือจากเธอและคนอื่น ๆ เลย ฉันโกรธตัวเองมาก และรู้สึกละอายใจ
อย่างยิ่งกับสิ่งที่ได้กระทำกับตารา ฉันเสียใจมากจริง ๆ จึงได้ตัดสินใจเขียนจดหมายฉบับนี้
ขอให้ตารายกโทษให้ตัวฉันกับความผิดที่ได้กระทำต่อตารา ฉันหวังและเชื่อมั่นว่าตารา
จะต้องยกโทษให้ฉันเป็นแน่แท้ แล้วเราทั้งสองคนก็จะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันตลอดไป

ขอตาราโปรดรับไว้ซึ่งความนับถืออย่างจริงใจจากฉัน

จิน วีระ

ตัวอย่างข้างต้นเป็นตัวอย่างการเขียนจดหมายขอโทษของจีน วีระ ไปยงค์ตารา จดหมายแสดงโครงสร้างสำคัญของการเขียนจดหมาย ได้แก่ วันที่เขียน ชื่อผู้รับพร้อมคำ แสดงการทักทาย เนื้อหาจดหมาย คำลงท้ายจดหมาย และชื่อผู้เขียน ทั้งนี้ในแบบฝึกหัดการเขียน จดหมายมักมีคำแนะนำประกอบอยู่เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนสามารถเขียนจดหมายได้อย่างถูกต้อง ตามตัวอย่าง

នៅពេលអ្នកសរសេរសំបុត្រសូមអភ័យទោស អ្នកកប្បីអនុវត្តតាមលំនាំខាង

ក្រោម

ក. ចុះកាលបរិច្ឆេទ (ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំសរសេរសំបុត្រ)

ខ. សរសេរពាក្យគោរព ការរីកចម្រើន សំដែងនូវការនឹករលឹក ស្រឡាញ់រាប់អាន

ចំពោះអ្នកទទួល

គ. សរសេរបង្ហាញនូវអារម្មណ៍សោកស្តាយ ចំពោះទោសកំហុសរបស់អ្នក

ឃ. សរសេរសារភាពពីកំហុសនានានិងបង្ហាញពីមូលហេតុ ដែលអ្នកប្រព្រឹត្តខុស

ឆ្លង

ង. សរសេរសុំឱ្យអ្នកទទួល អភ័យទោសដល់អ្នក

ច. សរសេរសំដែងការជឿទុកចិត្តថា អ្នកទទួលនឹងមានការអធ្យាស្រ័យដល់អ្នក

ឆ. សរសេរសំដែងនូវទឹកចិត្តចំពោះអ្នកទទួល ចុះហត្ថលេខា និងឈ្មោះរបស់អ្នក។

(ភាសាខ្មែរ ៨: 76)

ในเวลาที่คุณเขียนจดหมายขอโทษ คุณพึงตามขั้นตอนด้านล่างนี้

ก. ลงเวลาที่เขียน (วัน เดือน ปีที่เขียนจดหมาย)

ข. เขียนคำแสดงความเคารพ แสดงถึงความระลึกถึง ความรักนับถือต่อผู้รับ

ค. เขียนแสดงอารมณ์เสียใจต่อการกระทำที่ทำความผิดของคุณ

ง. เขียนสารภาพความผิดต่าง ๆ และอธิบายเหตุผลที่คุณได้กระทำความผิด

จ. เขียนขอให้ผู้รับโปรดยกโทษแก่ผู้เขียน

ฉ. เขียนแสดงการเชื่อมั่นว่าผู้รับจะมีความกรุณากับคุณ

ฉ. เขียนแสดงความจริงใจต่อผู้รับ ลงลายมือชื่อและชื่อของคุณ

2.2.2.2 ขั้นการสร้างสรรค์งานเขียนร้อยกรอง การเขียนบทร้อยกรองถือ

เป็นทักษะการเขียนที่แบบเรียนระดับมัธยมศึกษาให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นงานเขียนที่ต้อง อาศัยความรู้ด้านภาษาและทักษะการใช้ถ้อยคำอย่างประณีตและสร้างสรรค์ โดยผู้เรียนจะได้รับการ พัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ที่เน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักและคุ้นเคยกับบทร้อยกรองผ่าน บทอ่านต่าง ๆ เช่น บทเพลง บทกวี และคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ พร้อมกับเสริมความรู้พื้นฐาน

ด้านฉันทลักษณ์ คำคล้องจอง และคำสัมผัส เพื่อสร้างความเข้าใจในโครงสร้างและรูปแบบของบท ร้อยกรอง

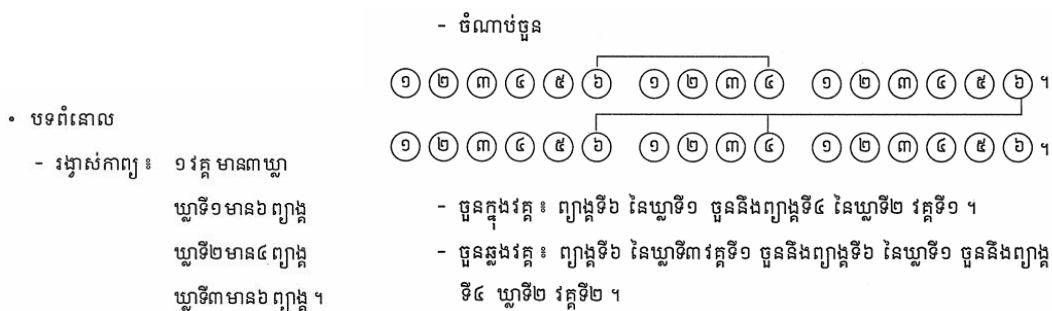
เมื่อผู้เรียนเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา การฝึกเขียนบทร้อยกรองยังคงได้รับการ ส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอโดยเน้นกระบวนการสอนที่เป็นระบบ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างความคุ้นเคย ขั้นสร้างการรู้จำฉันทลักษณ์ และขั้นการสร้างสร้อยงานเขียน โดยในขั้น แรก ผู้เรียนจะได้อ่านและวิเคราะห์ตัวอย่างบทร้อยกรองเพื่อเสริมสร้างความคุ้นเคย ต่อมาในขั้นที่สอง จะมีให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของบทร้อยกรอง เช่น ฉันทลักษณ์และเทคนิคการใช้ภาษาเพื่อช่วยให้ ผู้เรียนสามารถเข้าใจรายละเอียดและลักษณะเฉพาะของบทร้อยกรองได้ลึกซึ้งขึ้น และในขั้นสุดท้าย ผู้เรียนจะได้รับการฝึกเขียนบทร้อยกรองด้วยตนเองตามหัวข้อที่กำหนด เพื่อพัฒนาความสามารถใน การใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์และมีความละเอียดละไม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) ขั้นสร้างความคุ้นเคย บทอ่านในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา ยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความคุ้นเคยและความเข้าใจต่องานเขียนประเภทบทร้อยกรอง แม้ว่า จำนวนบทอ่านประเภทนี้จะลดน้อยลงเมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา แต่ก็ยังเพียงพอที่จะช่วยให้ ผู้เรียนเห็นภาพรวมของโครงสร้างและการร้อยเรียงถ้อยคำในบทร้อยกรองแต่ละประเภทได้อย่าง ชัดเจน นอกจากนี้ หากครูผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนท่องจำบทกวีหรืออาขยานที่เป็นบทร้อยกรองเหล่านี้ ควบคู่ไปด้วย จะช่วยให้ผู้เรียนจดจำลักษณะสำคัญของบทร้อยกรองได้ดีขึ้น และสามารถนำความรู้ นั้นไปพัฒนางานเขียนของตนเองในขั้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของบทร้อยกรองในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความ หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น เมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษาที่มีบทร้อยกรองให้ผู้เรียนได้สร้าง ความคุ้นเคยอยู่ใน 5 ชนิดหลัก ได้แก่ บทเพลง บทกาพย์ บทพากย์ 7 บทพราหมคิตี และบทพินิล ระดับมัธยมศึกษาได้มีการเพิ่มบทอ่านบทร้อยกรองประเภทใหม่ เช่น บทกวีขงคิลลา บทพากย์ 8 บท พากย์ 9 บทพนทิลกาค ซึ่งบทอ่านเหล่านี้ถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเขียนบทร้อย กรองขั้นสูงของผู้เรียนต่อไป

(2) ขั้นสร้างการรู้จำฉันทลักษณ์ ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ฉันท ลักษณ์ของบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ได้แก่ บทพากย์ 7 บทพากย์ 8 บทพากย์ 9 บทพินิล บทกา คคิตี บทกวีขงคิลลา บทพนทิลกาค รวมทั้งกลบทต่าง ๆ คือ บทวสันตหลักพากย์ 7 บทนาถบริพันธ์ บท ยติภังค์ บทจับธง และบทปถยาวรรค

การเรียนรู้ฉันทลักษณ์บทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ แบบเรียนจะ ให้ข้อมูลคณะ พร้อมแผนผังฉันทลักษณ์ คำอธิบายสัมผัสบังคับ ทั้งสัมผัสในวรรค และสัมผัสระหว่าง วรรคของบทร้อยกรองประเภทนั้น ๆ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 40 แสดงการนำเสนอคณะ สัมผัสบังคับ และแผนผังฉันทลักษณ์ของบทพินอล

(ที่มา: ภาสกร ๖.7: 67)

ตัวอย่างข้างต้น แสดงคณะของบทร้อยกรองประเภทบทพินอล ซึ่งบทพินอล 1 บท (รศ.) จะมี 3 วรรค (บท) วรรคที่ 1 มี 6 คำ (พยางค์) วรรคที่ 2 มี 4 คำ วรรคที่ 3 มี 6 คำ โดยมีแผนผังฉันทลักษณ์แสดงประกอบ คำสัมผัสในบทพินอลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ สัมผัสภายในวรรค และสัมผัสระหว่างวรรค สำหรับสัมผัสภายในวรรคในบทที่ 1 คือ คำที่ 6 ของวรรคที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 4 ของวรรคที่ 2 ส่วนสัมผัสระหว่างวรรคในบทที่ 1 นั้น ได้แก่ คำที่ 6 ของวรรคที่ 1 ซึ่งสัมผัสกับคำที่ 6 ของวรรคที่ 2 และคำที่ 4 ของวรรคที่ 2 ในบทที่ 2

ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างและหลักเกณฑ์ในการแต่งบทร้อยกรองได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น บทเรียนจึงได้แสดงสัญลักษณ์กำกับแผนผังฉันทลักษณ์ (สมมุติบัญญัติ) พร้อมคำอธิบายประกอบเพิ่มเติม ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ระเบียบวิธีและรูปแบบของการเขียนบทร้อยกรองอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่าง

ก. ศัพท์บัญญัติ

• ชุณ :

ฉันทลักษณ์ :

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

• ชุณ :

ฉันทลักษณ์ :

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

คุณาธิษฐาน

ภาพที่ 41 การสอนใช้สัญลักษณ์ในบทร้อยกรอง

(ที่มา: ภาสกร ๖.7: 107)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงสัญลักษณ์กำกับแผนผังฉันทลักษณ์ 2 รูป ได้แก่ สัญลักษณ์แสดงคำสัมผัสนอก (ชุน) โดยใช้เส้นเชื่อมหักเป็นมุมฉาก 90° () ปลายเส้น

ด้านหนึ่งชี้ที่คำส่งสัมผัสแล้วลากเส้นหักมุมฉากไปยังคำรับสัมผัสที่ปลายเส้นอีกด้านหนึ่ง ส่วนคำซ้ำ (ฉฺฐฺ) ใช้เส้นเชื่อมหักเป็นมุมป้านประมาณ 135° () ปลายแต่ละด้านชี้คำที่ใช้ซ้ำกันภายในวรรคของบทร้อยกรอง

(3) ขั้นการสร้างสรรค์งานเขียน หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนความรู้เกี่ยวกับคณะและฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรองแล้ว บทเรียนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์งานเขียนบทร้อยกรองโดยกำหนดประเด็นการเขียนให้สอดคล้องกับหัวข้อหลักของบทเรียน ตัวอย่างเช่น ในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 3 ซึ่งมีหัวข้อหลักเกี่ยวกับมรดกอันเก่าแก่ของประเทศ แบบฝึกหัดจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกแต่งบทพากย์ 7 ในหัวข้อ “ปราสาทโบราณที่ขบอบ” และบทพินอลในหัวข้อ “การป้องกันรักษาสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ” ส่วนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 2 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมเขมร แบบฝึกหัดจะให้ผู้เรียนแต่งคำประพันธ์วาทหลักพากย์ 7 ในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ งานบุญประเพณีเขมร ความเชื่อต่าง ๆ และขนบธรรมเนียมประเพณีเขมร เป็นต้น

โดยทั่วไป จำนวนบทที่ผู้เรียนต้องแต่งในระดับมัธยมศึกษาจะอยู่ระหว่าง 3 - 5 บท และในบางบทเรียนยังมีคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการแต่งบทร้อยกรอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแต่งบทกวีได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน

3. ทักษะการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

ทักษะการฟังนับเป็นทักษะแรกเริ่มที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ภาษา เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการเข้าใจความหมายของถ้อยคำ น้ำเสียง และบริบทของการสื่อสาร โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ภาษาเขมรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะการฟังมีบทบาทในการส่งเสริมความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ได้รับอย่างเหมาะสม และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ทั้งการพูด การอ่าน และการเขียน นอกจากนี้การฝึกฟังอย่างมีเป้าหมายยังช่วยปลูกฝังความสนใจและทัศนคติเชิงบวกต่อภาษาเขมรผ่านเรื่องเล่า นิทาน บทสนทนา และบทเรียนที่หลากหลาย ดังนั้น แบบเรียนวิชาภาษาเขมรจึงให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมฝึกฟังอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงระดับความยากง่ายของเนื้อหาและความเหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการฟังอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการฟัง

เพื่อให้เห็นภาพรวมอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทเรียนการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

3.1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการฟังในแบบเรียนระดับประถมศึกษา บทเรียนการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเนื้อหาของบทฟังมีความหลากหลาย ทั้งในด้านรูปแบบบทฟังและลักษณะของเนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การจำแนกตามรูปแบบของบทฟัง และการจำแนกตามลักษณะของเนื้อหา มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1.1 จำแนกตามรูปแบบของบทฟัง แบ่งเป็นบทฟังร้อยแก้ว และบทฟังร้อยกรอง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) บทฟังร้อยแก้ว ในแบบเรียนระดับประถมศึกษา มีบทฟังร้อยแก้ว จำนวน 34 บท แบ่งเป็นบทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดี และบทฟังร้อยแก้วสารคดี ดังนี้

(1.1) บทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดี มีจำนวน 22 บท ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่เรื่อง อีการจัดงานแต่งให้ลูก (ក្រុមការកូន) สุนัขจิ้งจอกกับลูกแพะ (កញ្ចោងនិងកូនត្រី) และขวามสนองขวาม ขาวเมาสนอง ขาวเมา (ឱងសងឱង អំបែងសងអំបែង)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง เด็กรู้จักประหยัด อดออม (កុមារចេះសន្សំសំចៃ) ความซื่อตรง (ភាពស្មោះត្រង់) และหมู่บ้าน ชุมชนมีความปลอดภัย (ភូមិ ឃុំ មានសុវត្ថិភាព)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ กระต่ายกับหอย (ទន្សាយ និងខ្យង) ฆาตกรทั้ง 7 (យាកกรទាំង ៧) เศรษฐีกับคนขายถ่าน (សេដ្ឋីនិងអ្នកលក់ដូង) เจ้านายที่ดี (នាយក) และการสนทนาทางโทรศัพท์ (ការសន្ទនាតាមទូរស័ព្ទ)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง สุนัขจิ้งจอกกับกุ่ม ฝอย (ចក្ខុនិងកំពឹស) จระเข้กับคนขับเกวียน (ក្រពើនិងអ្នកបរទះ) บทสัมภาษณ์ (បទសម្ភាស) ฉันทน์ได้ลอง (ខ្ញុំសាកល្បង) จดหมายส่วนตัว (សំបុត្រផ្ទាល់ខ្លួន) และเจ้าปรี๊ดสามตา (ចៅប្រាក់ភ្នែកបី)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่เรื่อง น้ำใจแม่ไก่ (ទឹកចិត្ត មេមាន់) หนูสาวดัดหลัง (ស្រីកណ្តុរល្អ) การท่องเที่ยวที่หุบเขาโลมา (ដំណើរកំសាន្តនៅអន្លង់ត្រី ផ្សេង) หน้าที่ในการประชุมทางการ (តួនាទីនៅក្នុងអង្គប្រជុំផ្លូវការ) และความใฝ่ฝัน (កិត្តិសម)

แบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาตามรูปแบบของ
บทฟัง พบว่าบทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดีนั้นกระจายอยู่ในทุกระดับชั้นตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 2 - 6 ซึ่ง
แนวโน้มการใช้งานเขียนร้อยแก้วบันเทิงคดีอย่างแพร่หลายในบทฟังของแบบเรียนระดับประถมศึกษา
นั้น สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยประถมศึกษาที่มีจินตนาการสูง ชอบเรื่องราวที่
สนุกสนานและมีตัวละครหลากหลาย การนำเสนอบทฟังในรูปแบบนิทานหรือเรื่องเล่าที่แฝงคติสอนใจ
จึงช่วยกระตุ้นความสนใจและจูงใจในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ร้อยแก้วบันเทิงคดียังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัส
รูปแบบการใช้ภาษาที่หลากหลาย ทั้งบทสนทนา การบรรยายเหตุการณ์ และการแสดงอารมณ์ ซึ่ง
ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะด้านการฟังและภาษาโดยรวม อีกทั้งยังสะท้อนถึงวัฒนธรรม
และวิถีชีวิตของชาวเขมร อันเป็นการปลูกฝังความภาคภูมิใจในท้องถิ่นควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทาง
ภาษาและคุณธรรม ด้วยเหตุนี้ บทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดีจึงนับเป็นรูปแบบที่เหมาะสมและได้รับการ
เลือกใช้อย่างต่อเนื่องในแบบเรียนภาษาเขมรระดับประถมศึกษา ทั้งในเชิงเนื้อหา ภาษา และ
เป้าหมายทางการศึกษา

(1.2) บทฟังร้อยแก้วสารคดี มีจำนวน 12 บท ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง ผู้มีพระคุณ (អ្នកមាន
គុណ) น้ำท่วมที่หมู่บ้านของฉัน (ទឹកជំនន់នៅភូមិខ្ញុំ) และการปลุกฝนสำปะหลัง (ដំណាំដំឡូងមី)
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่เรื่อง การแนะนำถึงวิธีการ
ปลูกดอกไม้ (ការណែនាំអំពីរបៀបដាំផ្កា) โรคไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ เอ เอช1 เอ็น1 (ជំងឺគ្រុនផ្តាសាយថ្មី
អេ អេច១ អិន១ / A H1N1) และความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ (ការបំពុលប្រភពទឹក)
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง ฝนตกและลมพายุใน
จังหวัดกำแพงฉาง (ភ្លៀងធ្លាក់និងខ្យល់ព្យុះនៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង) บทบรรยายเกี่ยวกับผลิตผลหินอ่อน
แกะสลัก (បទបង្ហាញអំពីផលិតផលចម្លាក់ថ្មភក់) และความพยายามของเด็ก (ខំប្រឹងទាន់ខ្លួននៅ
ក្មេង)
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่เรื่อง อัญมณีสีม่วงเม็ดหนึ่ง
(ត្បូងពណ៌ស្វាយមួយគ្រាប់) สารวัน (សារ័រ) และทัศนียภาพชายทะเล (ទេសភាពមាត់សមុទ្រ)

บทฟังร้อยแก้วสารคดีในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับ
ประถมศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 12 บทฟัง ซึ่งน้อยกว่าบทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดีอย่างเห็นได้ชัด และเริ่ม
ปรากฏตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นต้นไป ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีจำนวนบทสารคดี
น้อยกว่าและเริ่มให้เรียนรู้ในช่วงวัยที่สูงขึ้นกว่าเนื้อหาบันเทิงคดีมาจากลักษณะเฉพาะของเนื้อหาของ

สารคดีที่มีความเป็นเหตุเป็นผล ต้องอาศัยความสามารถในการแยกแยะข้อมูล เข้าใจความเชื่อมโยงของแนวคิด และวิเคราะห์เนื้อหาในระดับที่ลึกซึ้งกว่าบันเทิงคดี

ขณะที่บทบันเทิงคดี เช่น นิทานหรือเรื่องเล่า มีโครงสร้างที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีตัวละครและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ จึงเหมาะสำหรับผู้เรียนในช่วงประถมศึกษาตอนต้น (อายุประมาณ 6 - 9 ปี) ซึ่งยังอยู่ในวัยที่ใช้ความคิดเชิงนามธรรมได้จำกัด และมักเรียนรู้ได้ดีผ่านจินตนาการและเรื่องราวที่สนุกสนาน การเริ่มสอนบทฟังสารคดีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นต้นไปจึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล จัดจำข้อมูลที่มึลลำดับ และแยกแยะสาระสำคัญจากเนื้อหาได้มากขึ้น

นอกจากนี้ เป้าหมายหลักของการจัดบทฟังในระดับประถมศึกษา คือการปลูกฝังทักษะพื้นฐานด้านภาษาและการเรียนรู้ โดยในช่วงต้นจึงมุ่งเน้นไปที่การสร้างแรงจูงใจและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ผ่านเรื่องเล่าที่เข้าใจง่าย ก่อนจะค่อย ๆ เสริมสร้างความรู้เชิงวิชาการและการคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้นผ่านบทสารคดีในช่วงประถมปลาย ด้วยเหตุนี้ บทฟังร้อยแก้วสารคดีจึงมีจำนวนที่จำกัดและเริ่มให้เรียนในระดับชั้นที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน เพื่อให้สามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

(2) บทฟังร้อยกรอง ในแบบเรียนระดับประถมศึกษามีบทฟังร้อยกรองจำนวน 6 บทฟัง แบ่งเป็นบทเพลง บทกาพย์ และบทพากย์ 7 ดังนี้

(2.1) บทเพลง มีจำนวน 2 บท ได้แก่เรื่อง ต้องปกป้องสัตว์ป่า (ครูรวมการอนุรักษ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(2.2) บทกาพย์ มีจำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง นักบวชทางพุทธศาสนา (หุคบุสสภยตฺถสภยสส) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(2.3) บทพากย์ 7 มีจำนวน 3 บท ได้แก่เรื่อง ผลผลิตทางการเกษตรของกัมพูชา (ผลผลิตกัมพูชา) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อักษรของชาติเรา (อักษรชาติไทย) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และการเคารพคุณครู (การเคารพคุณครู) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทฟังร้อยกรองในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 6 บทฟัง แบ่งออกเป็น บทเพลง 2 บท บทกาพย์ 1 บท และ บทพากย์ 7 อีก 3 บท ซึ่งแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะทั้งด้านฉันทลักษณ์ เนื้อหา และจุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้ โดย

ทั้งหมดกระจายอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบการเรียนรู้ที่คำนึงถึงพัฒนาการทางภาษาและความคิดของผู้เรียนเป็นลำดับขั้น

แม้ว่าบทฟังร้อยกรองในระดับประถมศึกษาจะมีจำนวนน้อยกว่าบทร้อยแก้ว แต่ก็มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะทางภาษา ความสุนทรีย์ และค่านิยมพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในแง่ของการพัฒนาทักษะการฟัง การจดจำ และการใช้ภาษาอย่างมีจังหวะและสัมผัส บทร้อยกรองยังช่วยเปิดประตูสู่การเรียนรู้วรรณกรรมระดับสูงในชั้นเรียนต่อไป และเชื่อมโยงผู้เรียนกับรากวัฒนธรรมเขมรอย่างลึกซึ้งผ่านภาษาวรรณศิลป์ที่มีพลังในการโน้มน้าวและปลูกเร้าอารมณ์

3.1.1.2 จำแนกตามลักษณะของเนื้อหา จำแนกออกเป็น 5 หมวดหมู่

เนื้อหา ดังนี้

(1) เนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข แบบเรียนภาษาเขมรระดับประถมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแนวคิดด้านคุณธรรมของผู้เรียนผ่านบทเรียนที่หลากหลาย โดยเนื้อหาเหล่านี้สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ เนื้อหาด้านการวางตนต่อสมาชิกในครอบครัว และเนื้อหาด้านการวางตนต่อบุคลากรในโรงเรียน

(1.1) การวางตนต่อสมาชิกในครอบครัว แบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้นำเสนอเรื่อง “ผู้มีพระคุณ” ซึ่งสะท้อนแนวคิดเรื่องความกตัญญูที่เด็กควรมีต่อพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และผู้เลี้ยงดู เนื้อหาได้กล่าวถึงสิ่งที่ลูกหลานควรปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณ เช่น การเชื่อฟัง ดูแลเอาใจใส่ และตอบแทนด้วยความดี ความเรียบง่ายของเนื้อหาช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ในขณะเดียวกัน เรื่อง “น้ำใจแม่ไก่” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นบทฟังบันเทิงคดี ได้นำเสนอเรื่องราวของแม่ไก่ที่สงสารลูกเปิดก้าพร้า จึงนำมาเลี้ยงดูเสมือนลูกของตน เรื่องนี้สื่อถึงความเมตตา ความเอื้ออาทร และการยอมรับสมาชิกในครอบครัวแม้จะไม่ได้มีสายเลือดเดียวกัน เป็นการขยายแนวคิดของครอบครัวไปสู่ความเป็นมนุษย์ร่วมสังคม ที่มีความห่วงใยและเห็นอกเห็นใจกัน

(1.2) การวางตนต่อบุคลากรในโรงเรียน อาทิตยพาทย์ 7 เรื่อง “การเคารพคุณครู” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้กล่าวถึงมารยาทและวิธีปฏิบัติตนที่นักเรียนควรแสดงต่อครู เช่น การแสดงความเคารพ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ และการเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกื้อกูลกันนอกจากนี้ บทฟังเรื่อง “ความพยายามของเด็ก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ยังเน้นถึง

ความสำคัญของการตั้งใจเรียน โดยเล่าเรื่องราวของเด็กคนหนึ่งที่ต้องหาหอยไข่มุกที่มันคงในอนาคต จำเป็นต้องขยันเรียนในวัยเด็ก เรื่องนี้เป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่งเสริมการมองการณ์ไกล ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนที่ดี

(2) เนื้อหาด้านภาษาและการสื่อสาร ดังปรากฏในบทฟังเรื่อง “การสนทนาทางโทรศัพท์” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นบทสนทนายาวระหว่างเด็กชายสานกับแม่ของเขา เนื้อหาให้ผู้เรียนฝึกฟังและสังเกตถ้อยคำที่ใช้ในการสนทนาอย่างสุภาพเหมาะสมกับบริบทในครอบครัว บทเรียนนี้ส่งเสริมทักษะการฟังอย่างเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้เรียนรู้การสื่อสารด้วยรูปแบบจดหมายจากบทฟังเรื่อง “จดหมายส่วนตัว” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเน้นฝึกให้ผู้เรียนจับใจความสำคัญ วิเคราะห์เจตนา และสังเกตรูปแบบการใช้ภาษา เพื่อเสริมความเข้าใจด้านการฟัง หรือในบทฟังเรื่อง “บทสัมภาษณ์” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก็ได้นำเสนอเหตุการณ์การสัมภาษณ์ผู้ประสบอุบัติเหตุทางจราจร ผู้เรียนจะได้ฝึกฟังบทสนทนาในเชิงข่าวสาร โดยมีจุดเน้นที่การรับสารจากถ้อยคำที่เป็นทางการ เข้าใจน้ำเสียง และเจตนาของผู้พูด ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการฟังในสถานการณ์สื่อสารจริงในชีวิตประจำวัน

บทฟังที่มีเนื้อหาด้านภาษาและการสื่อสารไม่เพียงแต่ส่งเสริมการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมในบริบทต่าง ๆ เท่านั้น หากยังช่วยส่งเสริมทักษะการฟังผ่านบทฟังที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนในวัยประถมศึกษา ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

(3) เนื้อหาด้านวรรณกรรมและตำนาน วรรณกรรมที่ใช้เป็นบทเรียนการฟังในระดับศึกษามักอยู่ในรูปแบบนิทานพื้นบ้านที่สั้น กระชับ และเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับผู้เรียนวัยเด็กที่กำลังฝึกฝนการฟังเพื่อจับใจความและตีความเรื่องราวจากถ้อยคำที่ได้ยิน เช่น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เช่น บทฟังเรื่อง “อิก้าจัดงานแต่งงานให้ลูก” ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านประเภทอธิบายเหตุ มีเนื้อหาเล่าเรื่องพญาอิก้าที่จัดงานแต่งงานให้ลูกบนยอดต้นตาล แต่ผู้ได้รับเชิญใช้ปากคาบหางงูปีนขึ้นไปแต่พลัดตกลงมา ทำให้กระดองแตกร้าว นิทานเรื่องนี้แม้จะเรียบง่าย แต่ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ และการจับใจความสำคัญผ่านการฟัง หรือนิทานเรื่อง “สุนัขจิ้งจอกกับลูกแพะ” ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ใช้ฝึกการฟังเพื่อเข้าใจเนื้อหาด้านคุณธรรม โดยเล่าเรื่องลูกแพะที่เชื่อฟังคำเตือนของแม่ ไม่เปิดประตูให้คนแปลกหน้า ทำให้รอดพ้นจากกลอุบายของสุนัขจิ้งจอก ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกการแยกแยะบทสนทนา การตีความเจตนาของตัวละคร และการจับประเด็นหลักจากเรื่องราว หรือเรื่อง “ขวานสนองขวาน ขาวเมาสนองขาวเมา” ที่เล่าเรื่องการยืมข้าวของระหว่าง

ครอบครัวจนเกิดเหตุการณ์ย้อนกลับตลกร้าย ซึ่งช่วยส่งเสริมการฟังเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนและการแก้ปัญหา

ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 5 มีการเพิ่มความซับซ้อนของเนื้อหาให้มากขึ้น เช่น บทฟังเรื่อง “กระต่ายกับหอย” ที่เน้นการฟังเพื่อวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัญญาและการเอาชนะอุปสรรคโดยไม่ฟังกำลัง นอกจากนี้ยังมีเรื่อง “เศรษฐีกับคนขายถ่าน” ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฟังบทสนทนาที่แสดงความขัดแย้ง และการใช้ภาษาดูหมิ่น หรือเรื่อง “เจ้านายที่ดี” ซึ่งเป็นนิทานสัตว์ที่สอนให้รู้คุณค่าของการมีผู้นำที่ดี ผ่านเรื่องของจำฝูงนกพิราบที่ช่วยให้ฝูงรอดพ้นจากกับดักของนายพราน ก็เป็นบทเรียนที่ใช้ฝึกการฟังเพื่อเข้าใจความเป็นผู้นำและการร่วมมือกันในกลุ่ม

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 วรรณกรรมที่นำมาใช้ฝึกฟังมีความยาวมากขึ้นและมีบทเรียนเชิงคุณธรรมที่ลุ่มลึกขึ้น เช่น เรื่อง “จระเข้กับคนขับเกวียน” ที่เล่าเรื่องจระเข้เนรคุณที่หวังจะกินวัวของคนขับเกวียนที่ช่วยเหลือตน นิทานเรื่องนี้ช่วยฝึกทักษะการฟังเพื่อเข้าใจคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และการตอบแทนบุญคุณหรือเรื่อง “สุนัขจิ้งจอกกับกุ่มฝอย” นำเสนอภาพของผู้ถูกกดขี่ที่ใช้ไหวพริบเอาตัวรอดได้อย่างชาญฉลาด เป็นบทเรียนที่เน้นการฟังเพื่อจับสาระสำคัญของแผนการ การเจรจา และการหลอกลวงอย่างมีชั้นเชิง

เนื้อหาด้านวรรณกรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาเขมรระดับประถมศึกษาไม่ได้เป็นการออกแบบหรือสร้างวรรณกรรมขึ้นใหม่ หากแต่เป็นการคัดสรรวรรณกรรมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมีคุณค่าทางภาษาและเนื้อหาสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนมาใช้เป็นบทฟังอย่างเหมาะสม วรรณกรรมเหล่านี้มีลักษณะเด่นด้านภาษา เช่น สำนวนที่สละสลวย เนื้อเรื่องที่น่าสนใจ และแฝงคุณค่าทางจริยธรรม จึงสามารถใช้เป็นสื่อฝึกฝนทักษะการฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการพัฒนาจินตนาการ การคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจในคุณค่าทางวรรณกรรมอย่างลึกซึ้ง

(4) เนื้อหาด้านสุขอนามัย มุ่งเสริมสร้างความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคภัยและการดูแลสุขภาพ ตัวอย่างเช่น บทฟังเรื่อง “มาตรการทั้ง 7” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้รูปแบบการเล่าเรื่องผ่านเจ้าหน้าที่อนามัยเพื่อให้เด็กเข้าใจความสำคัญของการฉีดวัคซีนในการป้องกันโรคภัย เช่น บาดทะยัก หัด และโปลิโอ นอกจากนี้ ยังมีบทฟังเรื่อง “น้ำท่วมที่หมู่บ้านของฉัน” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ “โรคไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ A H1N1” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเนื้อหาถูกนำเสนอในรูปแบบสารคดี ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากโรคระบาดและภัยธรรมชาติ ที่ไม่เพียงส่งผลต่อทรัพย์สินเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนอย่างชัดเจน

ส่วนเรื่อง “หมู่บ้าน ชุมชนมีความปลอดภัย” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำเสนอผ่านบทสนทนายระหว่างตัวละครที่ไปอ่านประกาศเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัยใน

ชุมชน เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยและการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของตน ในการสร้างชุมชนที่ปลอดภัยและมีสุขภาวะที่ดี ขณะเดียวกัน ยังมีเนื้อหาที่กล่าวถึงสถานการณ์ฝนตก และลมพายุในจังหวัดกำแพงฉาง จากบทฟังเรื่อง “ฝนตกและลมพายุในจังหวัดกำแพงฉาง” ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ก็ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงผลกระทบด้านสุขภาพจากภัยธรรมชาติ บทฟังเหล่านี้ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังส่งเสริมการฟังเพื่อเข้าใจสาระสำคัญและสร้าง จิตสำนึกด้านสุขภาพในตัวผู้เรียนอีกด้วย

(5) เนื้อหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งให้ ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเนื้อหาใน ด้านนี้อยู่ในรูปแบบสารคดี บทเพลง และบันเทิงคดี อาทิ บทฟังเรื่อง “ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่นำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุของมลพิษทางน้ำ เช่น การทิ้งขยะของ มนุษย์ การใช้สารเคมีในภาคเกษตรกรรม และการปล่อยของเสียจากภาคอุตสาหกรรม เนื้อหา ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และเปิดโอกาสให้ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน พร้อมทั้งปลูกฝังแนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอย่าง ยั่งยืน ซึ่งล้วนแล้วแต่ช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม

ในขณะเดียวกัน บทเพลงเรื่อง “ต้องปกป้องสัตว์ป่า” ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ถ่ายทอดสาระเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าผ่านท่วงทำนองที่ไพเราะและเนื้อหาที่ เข้าถึงง่าย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างจิตสำนึกในกลุ่มเยาวชนให้เห็นถึงความสำคัญของสัตว์ป่าใน ระบบนิเวศ และหน้าที่ของประชาชนในการดูแลและปกป้องสัตว์เหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป เพลงนี้ไม่เพียง ส่งเสริมทักษะการฟัง แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนซึมซับค่านิยมและจริยธรรมด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างอ่อนโยน และยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีบทฟังเรื่อง “การท่องเที่ยวที่หุบเขาโลมา” ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเล่าเรื่องราวของนักท่องเที่ยวสองคนที่เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แห่งหนึ่ง และได้เห็นว่าจำนวนโลมาในพื้นที่นั้นลดลงอย่างมากจนอยู่ในภาวะวิกฤติ บทฟังนี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของพฤติกรรมมนุษย์ต่อสัตว์น้ำ รวมถึงมาตรการของรัฐบาลในการอนุรักษ์สัตว์ใกล้ สูญพันธุ์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของภาครัฐและประชาชนในการร่วมกันรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ

เนื้อหานี้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาที่มุ่งผลิต พลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและโลก พร้อมกันนี้ยังส่งเสริมทักษะภาษาโดยเฉพาะการฟัง อย่างมีประสิทธิภาพ

บทพยางค์ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา มีเนื้อหาหลากหลาย ทั้งด้านคุณธรรม ภาษา วรรณกรรม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการคัดสรรเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน มีใช้การสร้างใหม่ทั้งหมด เนื้อหาเหล่านี้ไม่เพียงพัฒนาทักษะการฟัง แต่ยังเสริมสร้าง จริยธรรม ความคิดวิเคราะห์ และความเข้าใจในบริบทสังคมรอบตัว อันเป็นรากฐานสำคัญของการ เรียนรู้ภาษาและการเป็นพลเมืองที่ดี

3.1.2 เนื้อหาสาระของบทเรียนการฟังในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา บทเรียน การฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมและพัฒนา ทักษะการฟังของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเนื้อหาของบทพยางค์มีความหลากหลาย ทั้งในด้านรูปแบบ บทพยางค์และลักษณะของเนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การจำแนกตาม รูปแบบของบทพยางค์ และการจำแนกตามลักษณะของเนื้อหาที่มีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 จำแนกตามรูปแบบของบทพยางค์ แบ่งเป็นบทพยางค์ร้อยแก้ว และ บทพยางค์ร้อยกรอง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) บทพยางค์ร้อยแก้ว ในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา มีบทพยางค์ร้อยแก้ว จำนวน 36 บท แบ่งเป็นบทพยางค์ร้อยแก้วสารคดี และบทพยางค์ร้อยแก้วบันเทิงคดี ดังนี้

(1.1) บทพยางค์ร้อยแก้วบันเทิงคดี มีจำนวน 25 บท ดังนี้

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่เรื่อง พี่น้องสองคน (បងប្អូន ពីរនាក់) ข้าว (ស្រូវ) พระเจ้าพรหมทัตกับพระเจ้ามดดำ (ស្តេចព្រាហ្មត្ថតុសិង្ហស្តេចស្រមោចខ្មៅ) ฉันทิต ไปแล้ว (ខ្ញុំខុសហើយ) การเผยแพร่สินค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง (ការផ្សាយពាណិជ្ជកម្មមួយ) หวนกลับมา (មកវិញមក) และนิสัยของคุณปู่ ผง (ទម្លាប់របស់លោក ប្អូន)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่เรื่อง ชีวิตบนเรือ (ជីវិតលើ នាវា) อุลิสซีสหวนคืนมา (អូឈីសវិលវិញ) สมัน หนู เต่า และอีกา (ស្មាន់ កណ្តុរ អណ្តើក និងក្អែក) การ ให้ข่าวเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคล (សេចក្តីជូនដំណឹងពីការជ្រើសរើសបុគ្គលិក) และถาตุกับเพลิงเผา ข้าว (ថាសូនិងភ្លើងនេះស្រូវ)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง ธัญญาชยเอาชนะ นักปราชญ์จีน (ធនញ្ជាធម្មញ្ញអ្នកប្រាជ្ញចិន) และเตโชยอด (គេដោយ៉ក)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่เรื่อง ธรรมเนียมการเจาะหู ลูกสาว (ទំនៀមបោះត្រចៀកកូនស្រី) ลีริธ (លិธิธ) พระเทมีย์ (ព្រះតេមី) และพิธีขนาน้ำฝน (ពិធីសុំ ទឹកភ្លៀង)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง พระพัน (ประทีป)
เนี่ยตาเหมียงเมือง (หุคคาหม่างเฮียง) เดโชยอด (เตชะยัค) สุวรรณสาม (สุรณณสาม) ชีวิตคนยาก
(สิริศรีศรีคนธ) และนายปากงทำหีบเงินหาย (หมากะคุมดาค์กิบิฎา)
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่เรื่อง พอล เวอร์จิเนีย (บูณริ
บูณริ)

บทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดีในแบบเรียนภาษาเขมรระดับ
มัธยมศึกษา ปรากฏอย่างต่อเนื่องในทุกระดับชั้น ตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 รวมจำนวนทั้งสิ้น 25
บท สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของงานเขียนบันเทิงคดีในการพัฒนาทักษะด้านการฟังและ
เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนในช่วงวัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยรุ่นเต็มตัว ลักษณะเด่น
ของบทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดีในระดับมัธยมศึกษาคือการนำเสนอเรื่องราวที่หลากหลาย ทั้งในด้าน
เนื้อหา โครงสร้างภาษา และรูปแบบการสื่อสาร เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 2 เรื่องราวมักเกี่ยวข้องกับ
ชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการเรียนรู้จากความผิดพลาด อาทิ บทฟังเรื่อง “พี่
น้องสองคน” “ข้าว” หรือ “ฉันผิดไปแล้ว” ซึ่งให้ความสำคัญกับคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความรัก ความ
ซื่อสัตย์ และความเสียสละ ในขณะที่บทฟังเรื่องอื่น ๆ เป็นต้นว่า “พระเจ้าพรหมทัตกับพระเจ้ามดดำ”
และ “นิสสัยของคุณปู่ ผุง” ก็ใช้ตัวละครสัตว์หรือบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อสอดแทรกคติเตือนใจ ทำ
ให้เนื้อหาน่าสนใจและเข้าใจง่าย

เมื่อผู้เรียนก้าวเข้าสู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 - 6 ลักษณะของบท
ฟังเริ่มซับซ้อนขึ้น เนื้อหา มีการเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และปรัชญาชีวิตมากขึ้น เช่น
เรื่อง “ธัญชัยเอาชนะนักปราชญ์จีน” “สิริธร” “พระเดมีย์” และ “พอล เวอร์จิเนีย” ซึ่งล้วนเป็น
เรื่องราวที่แฝงข้อคิดทางศีลธรรม สะท้อนอุดมคติทางสังคม และเสนอปัญหาทางศีลธรรมที่ทำให้
ผู้เรียนใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์และตีความ การใช้ภาษาของบทฟังร้อยแก้วบันเทิงคดีในระดับ
มัศึกษานั้นมีความโดดเด่นด้านความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบการเล่าเรื่องเชิงบรรยาย การใช้บท
สนทนา การแสดงอารมณ์ของตัวละคร รวมถึงการนำเสนอในลักษณะของบทละคร ซึ่งมีการแบ่ง
บทบาท บทพูด และสถานการณ์อย่างชัดเจน บทฟังประเภทนี้ไม่เพียงกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
แต่ยังเปิดโอกาสให้พวกเขาได้ฝึกฝนทักษะการฟังเชิงวิเคราะห์ ตีความเนื้อหา จับประเด็นสำคัญ และ
สังเกตรูปแบบภาษาที่ใช้ในบริบทต่าง ๆ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอย่างรอบด้าน
และลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ บทบันเทิงคดีเหล่านี้ยังทำหน้าที่ถ่ายทอดค่านิยม
และวัฒนธรรมของชาวเขมรอย่างลึกซึ้ง ผ่านฉาก สถานที่ การแต่งกาย และขนบธรรมเนียมประเพณีที่

ปรากฏในเรื่อง เช่น เรื่อง “ธรรมเนียมการเจาะหูลูกสาว” และ “พิธีขนน้ำฝน” ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ผู้เรียนรู้จักวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ แต่ยังช่วยปลูกฝังความภาคภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตน

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับบทฟังในระดับประถมศึกษา พบว่ารูปแบบร้อยแก้วบนเท็กซิตยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้เรียนในระดับประถมศึกษา มักมีจินตนาการสูง ชอบเรื่องสนุกสนานและมีตัวละครหลากหลาย การใช้เรื่องเล่าหรือนิทานจึงช่วยดึงดูดความสนใจได้ดี ส่วนในระดับมัธยมศึกษา นั้น แม้ผู้เรียนจะมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากขึ้น แต่การเรียนรู้ผ่านเรื่องราวที่มีอารมณ์และความหมายแฝงเปรียบเทียบ ยังคงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะภาษา ความคิดวิเคราะห์ และคุณธรรมควบคู่กันไป

(1.2) บทฟังร้อยแก้วสารคดี มีจำนวน 11 บท ดังนี้

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่เรื่อง การเล่นชักเย่อ (ปัญญาชน)
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่เรื่อง พระนางอินทรเทวี (ประสาธณเรข) ความขัดแย้ง (ธรรมา) ผู้ประกาศทางโทรทัศน์ (สุกฤษฎาธรรมา) การไม่ละความพยายาม (การนิพนธ์:บงกชธรรมา) และคุณปาสเตอร์ (นพคุณ)
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่เรื่อง ระบายเคาะสาก (ระบิล)
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่เรื่อง ความเชื่อ (ระบิล) และทำนองเพลงและระบายขาวแดง (ธรรมา)
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่เรื่อง พิธีเข้าร่ม (ธรรมา) และพิธีฉลองอายุ (ธรรมา)

บทฟังร้อยแก้วสารคดีในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 11 บท ครอบคลุมตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โดยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความลุ่มลึกของเนื้อหาและความซับซ้อนของประเด็นที่นำเสนอให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางความคิดของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย สารคดีที่ปรากฏในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มุ่งเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมพื้นบ้าน บุคคลสำคัญ และแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับความพยายามและการพัฒนาตนเอง เช่น บทฟังเรื่อง “การเล่นชักเย่อ” ซึ่งเป็นการอธิบายเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมของชาติ ขณะที่เรื่อง “พระนางอินทรเทวี” และ “คุณปาสเตอร์” มุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ทั้งในระดับชาติและระดับสากล โดยนำเสนอด้วยภาษาร้อยแก้วที่เรียบง่าย แต่แฝงไว้ด้วยแนวคิดสร้างแรงบันดาลใจ

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 สารคดีเริ่มนำเสนอข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อของชาวเขมร เช่น เรื่อง “ระบำเคาะซาก” “ทำนองเพลงและระบำเขาวัวแดง” “พิธีเข้าร่ม” และ “พิธีฉลองอายุ” ซึ่งต่างมีเนื้อหาที่ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและศาสนา อันเป็นการปลูกฝังความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนผ่านการเรียนรู้ภาษาควบคู่กับสังคม

บทฟังร้อยแก้วสารคดีในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา ไม่ได้เป็นเพียงเนื้อหาทางวิชาการที่ให้ข้อมูลความรู้เท่านั้น หากแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะทางภาษา ความเข้าใจวัฒนธรรม และการวิเคราะห์เชิงเหตุผลของผู้เรียน ทั้งยังทำหน้าที่เสริมสร้างจิตสำนึกในคุณค่าท้องถิ่นและความเข้าใจในบริบทสากลอย่างสมดุล ด้วยเหตุนี้ การบรรจุบทฟังร้อยแก้วสารคดีในหลักสูตรมัธยมศึกษาจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้แบบองค์รวมที่ยึดโยงทั้งภาษา สังคม และจริยธรรมเข้าด้วยกันอย่างลงตัว

(2) บทฟังร้อยกรอง ในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา มีบทฟังร้อยกรองจำนวน 7 บท ดังนี้

(2.1) บทกวีขงคลีลา มีจำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง คำสอนสตรี (ច្បាប់ស្រី) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(2.2) บทกวีภคคติ มีจำนวน 3 บท ได้แก่เรื่อง เดือนแสง (ខែច្រាំង) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จับบอริยสัตถา (ច្បាប់អរិយសត្តា) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และจบบกรมจุย (ច្បាប់ក្រមជុយ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

(2.3) บทพากย์ 7 มีจำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง คุณค่าของการคบเพื่อน (តម្លៃនៃការសេពគ្នា) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

(2.4) บทเพลง มีจำนวน 1 บท ได้แก่เรื่อง บทเพลงประชานิยม (ចម្រៀងប្រជាប្រិយ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

(2.5) บทบทนโกลกากับบทพรหมคีติ จำนวน 1 บท ได้แก่ กัณฑ์ดักและปลา (ដុច និងត្រី)

บทฟังร้อยกรองในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา แม้จะมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับบทฟังร้อยแก้ว แต่กลับมีบทบาทเฉพาะในการปลูกฝังคุณค่าทางวัฒนธรรม คุณธรรม และทักษะทางภาษาในเชิงศิลปะผ่านจังหวะทำนองและเสียงสัมผัสที่เป็นเอกลักษณ์ จากการศึกษาพบว่า มีบทฟังร้อยกรองจำนวนทั้งสิ้น 7 บท ครอบคลุมหลากหลายรูปแบบ

ได้แก่ บทกวีขงคลีลา กากคติ พากย์ 7 บทเพลง บทบทโนลลการ และบทพรหมคิตติ ซึ่งล้วนสะท้อนมรดกวรรณศิลป์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวเขมรได้เป็นอย่างดี

บทกวีขงคลีลา ปรากฏในบทฟังเรื่อง “คำสอนสตรี” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการใช้กวีนิพนธ์ในการปลูกฝังคติสอนใจแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านคุณธรรม จริยธรรม และบทบาทของสตรีในสังคม บทนี้มีลีลาการแต่งที่ชัดเจน ง่ายต่อการจดจำ และเหมาะกับวัยเริ่มต้นของนักเรียนระดับต้นที่เพิ่งเข้าสู่การเรียนรู้ภาษาในเชิงวรรณศิลป์ ขณะที่บทฟังที่เป็นบทกวีขงคลีลา มีจำนวน 3 บท กระจายอยู่ในระดับชั้นต่าง ๆ ได้แก่ “เดือนแล้ง” “จบบัรียสตัล” และ “จบบักรมยุ” นำเสนอข้อคิดเตือนใจด้วยภาษาที่กระชับแต่ทรงพลัง เหมาะสำหรับการฝึกวิเคราะห์และตีความ

สำหรับบทพากย์ 7 ปรากฏในเรื่อง “คุณค่าของการคบเพื่อน” นั้น เน้นให้ผู้เรียนซาบซึ้งในมิตรภาพและการเลือกคบเพื่อนอย่างมีสติ โดยใช้จังหวะทำนองพากย์ที่ไพเราะ และมีสัมผัสในแบบร้อยกรองช่วยเสริมความจำและการสื่ออารมณ์ นอกจากนี้ ยังมีเรื่อง “บทเพลงประชานิยม” ซึ่งเป็นรูปแบบร้อยกรองที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับดนตรีพื้นบ้านและวัฒนธรรมการร้องเพลงแบบชาวบ้าน ช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสความสวยงามของภาษาและการถ่ายทอดอารมณ์ผ่านเสียงเพลง เสริมสร้างความภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และท้ายสุดคือ บทบทโนลลการและพรหมคิตติ ซึ่งรวมอยู่ในบทฟังเรื่อง “กัณฑ์และปลา” แม้จะมีเพียงบทเดียว แต่ก็สะท้อนภูมิปัญญาทางวรรณกรรมที่มีทั้งกลวิธีการสอนใจและความสอดคล้องกับรูปแบบคำประพันธ์กับเนื้อหา เป็นการนำเสนอความคิดเชิงเปรียบเทียบที่ช่วยพัฒนาทักษะด้านการตีความและวิเคราะห์แก่ผู้เรียนในระดับสูง

การใช้บทฟังรูปแบบร้อยกรองในแบบเรียนนั้นมีคุณค่าในหลากหลายมิติ ทั้งด้านภาษาศาสตร์ วรรณศิลป์ คุณธรรม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเสียงและจังหวะที่เอื้อต่อการฝึกการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังส่งเสริมความสามารถในการจดจำ ถอดรหัสอารมณ์ และเข้าใจนัยเชิงเปรียบเทียบซึ่งเป็นทักษะขั้นสูงทางภาษา ด้วยเหตุนี้ แม้จำนวนบทฟังร้อยกรองจะไม่มาก แต่ก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาด้านภาษาและจริยธรรมของผู้เรียนในระยะยาว

3.1.1.2 จำแนกตามลักษณะของเนื้อหา จำแนกออกเป็น 5 หมวดหมู่เนื้อหา ดังนี้

(1) เนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นการต่อยอดจากรากฐานที่วางไว้ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของตนในสังคม รู้จักคิดวิเคราะห์ แยกแยะสิ่งที่ถูกผิด และสามารถเลือกปฏิบัติสิ่งที่ดีงามได้อย่างมีเหตุผล แบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา

จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนผ่านบทฟังที่หลากหลายโดยเนื้อหาเหล่านี้ครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิต เช่น ความรักในครอบครัว ความเสียสละต่อส่วนรวม การเลือกคบเพื่อน การมีความ پاکเพียร และการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาสังคม อาทิ บทฟังเรื่อง “พี่น้องสองคน” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้นำเสนอภาพของความรัก ความผูกพัน และการเสียสละของพี่น้องที่มีให้กัน เมื่อพี่ชายตกอยู่ในอันตรายระหว่างการรบ น้องชายก็รีบเข้าไปช่วยโดยไม่ลังเล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญและความเสียสละที่ควรยกย่อง ขณะเดียวกัน บทฟังภุชงคศิลาเรื่อง “คำสอนสตรี” ในระดับชั้นเดียวกันก็เป็นอีกหนึ่งบทเรียนที่เน้นการวางตัวและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะผู้หญิง เช่น การพูดจาไพเราะ และการรักษาความสงบสุขภายในครอบครัว เป็นการสืบทอดคุณธรรมทางวัฒนธรรมที่ควรปลูกฝังตั้งแต่วัยรุ่น

ทั้งนี้ บทฟังบางเรื่อง เช่น “การไม่ละความพยายาม” และ “จับอริยสัจดา” ได้ต่อยอดแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของความพยายาม ความขยันหมั่นเพียร และการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพอย่างสุจริตในอนาคต แนวคิดเหล่านี้สอดคล้องกับบทเรียนในระดับประถมศึกษา เช่น บทฟังเรื่อง “ความพยายามของเด็ก” ที่เน้นการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อตนเอง และกระตุ้นให้ผู้เรียนมองการณ์ไกล เห็นความสำคัญของการตั้งใจเรียนเพื่อสร้างอนาคตที่มั่นคง

นอกจากการปลูกฝังคุณธรรมในระดับบุคคลแล้ว บทฟังในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษายังได้ขยายแนวคิดด้านคุณธรรมสู่ประเด็นของการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยบทฟังเรื่อง “คุณค่าของการคบเพื่อน” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้นำเสนอความสำคัญของการเลือกคบเพื่อนอย่างมีวิจารณญาณ โดยชี้ให้เห็นทั้งประโยชน์ของการมีเพื่อนที่ดี และโทษของการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขณะเดียวกัน บทเรื่อง “ความขัดแย้ง” ได้เปรียบเทียบลักษณะความขัดแย้งในสัตว์และมนุษย์ เพื่อเน้นย้ำว่ามนุษย์สามารถใช้เหตุผลและความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ เรื่อง “เนียะตาเขลียงเมือง” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ยังได้เน้นย้ำแนวคิดด้านความเสียสละเพื่อส่วนรวม ผ่านเรื่องราวของเสนาเมืองผู้ยอมสละชีวิตตนเองเพื่อให้บ้านเมืองมีชัยในสงคราม ซึ่งเป็นการสื่อให้เห็นถึงคุณธรรมของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน และสะท้อนคุณลักษณะของพลเมืองดีที่พึงมีในสังคม

จะเห็นได้ว่า แบบเรียนภาษาเขมรในระดับมัศึกษานั้น ใช้บทฟังเป็นสื่อกลางสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น โดยสอดแทรกแนวคิดด้านความรัก ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสติและเมตตา เป็นรากฐานสำคัญสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข

(2) เนื้อหาด้านภาษาและการสื่อสาร ถูกนำเสนอผ่านบทฟังที่มีเนื้อหาหลากหลาย ทั้งในรูปแบบร้อยแก้วบันเทิงคดีและร้อยแก้วสารคดี ซึ่งมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร การใช้ภาษาที่เหมาะสมในบริบทต่าง ๆ และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน อาทิ บทฟังเรื่อง “การเผยแพร่สินค้าอย่างใดอย่างหนึ่ง” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กล่าวถึงการประกาศโฆษณาขายปุ๋ยของบริษัทแห่งหนึ่ง แม้จะเป็นเรื่องแต่ง แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงกลวิธีในการใช้ภาษาเพื่อจูงใจผู้ฟังในเชิงพาณิชย์ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้การสื่อสารเพื่อการโฆษณาและการโน้มน้าวใจ หรือบทฟังเรื่อง “การให้ข่าวเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคล” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประกาศรับสมัครงานของสถาบันสันติสุขในครอบครัว โดยเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบของการสื่อสารที่เป็นทางการ รวมถึงลักษณะของข้อความที่ใช้ในการแจ้งข่าวสารต่อสาธารณะ อันเป็นประโยชน์ต่อการฝึกเขียนและการใช้ภาษาทางธุรกิจหรือราชการ และบทฟังเรื่อง “ผู้ประกาศทางโทรทัศน์” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ ทักษะ และการปฏิบัติงานของผู้ประกาศข่าวทางโทรทัศน์อย่างละเอียด ซึ่งนอกจากจะช่วยเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนเกี่ยวกับอาชีพด้านสื่อสารมวลชนแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในคุณธรรม จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ รวมถึงการใช้ภาษาอย่างรอบคอบและสร้างสรรค์ในที่สาธารณะ

จะเห็นได้ว่าแบบเรียนภาษาเขมรได้ให้ความสำคัญกับทักษะด้านภาษาและการสื่อสารทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอ โดยผสมผสานทั้งเรื่องแต่งและข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์และความจริงในโลกปัจจุบัน ส่งเสริมการวิเคราะห์สาร การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมตามบริบทอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) เนื้อหาด้านวรรณกรรม เนื้อหาบทฟังที่เกี่ยวกับวรรณกรรมในแบบเรียนมีความหลากหลาย ทั้งประเภท ลักษณะเรื่อง และที่มา ครอบคลุมตั้งแต่นิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก วรรณกรรมแปล วรรณกรรมคำสอน ไปจนถึงบทละคร เช่น เรื่อง “ข้าว” และ “พระเจ้าพรหมทศกับพระเจ้ามดดำ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นนิทานพื้นบ้านที่แฝงแนวคิดเกี่ยวกับที่มาของสิ่งต่าง ๆ และการใช้สติปัญญาเอาชนะอุปสรรค นอกจากนี้ บทฟังเรื่อง “หวนกลับมา” และ “เตโชยอด” ซึ่งตัดตอนจากบทละคร ยังช่วยเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนเกี่ยวกับการเล่าเรื่องแบบบทละครพูด รวมถึงองค์ประกอบของบทละครพูด

ในระดับชั้นสูงขึ้น มีการเพิ่มวรรณกรรมที่มีลักษณะเป็นนิทานชาดก เช่น “สิริธร” “พระเดมิย์” และ “สุวรรณสาม” ซึ่งเน้นการถ่ายทอดคติธรรม ความเสียสละ ความกตัญญู และอุดมคติทางพระพุทธศาสนา อันเป็นรากฐานของจริยธรรมในสังคมเขมร นอกจากนี้ ยังมีวรรณกรรมคำสอนหลายเรื่อง อาทิ “จูปักรมยุร” ซึ่งมีลักษณะเป็นสุภาษิตหรือคำสอนของ

ผู้ใหญ่ที่เน้นการปลูกฝังความเคารพต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และการรักษาเกียรติยศของตน ถือเป็นวรรณกรรมที่สอดคล้องกับจารีตประเพณีในสังคมเขมร

อีกกลุ่มหนึ่งคือวรรณกรรมแปล เช่น “อุยลีสหวนคินมา” จากวรรณกรรมกรีก “ถาดูกับเพลิงเผาข้าว” จากวรรณกรรมญี่ปุ่น “นายปากงทำหีบเงินหาย” และ “พอล เวอร์จิเนีย” จากวรรณกรรมฝรั่งเศส ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแบบเรียนให้ความสำคัญกับการเปิดโลกทัศน์ด้านวรรณกรรมสากล เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมของประเทศอื่น ๆ ผ่านเรื่องเล่าที่สร้างสรรค์

เนื้อหาด้านวรรณกรรมนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟังและความเข้าใจภาษาได้ดียิ่งขึ้นแล้ว เรื่องเล่าต่าง ๆ ที่นำมาใช้ยังเป็นสื่อในการถ่ายทอดวัฒนธรรมความรู้ของคนรุ่นก่อน และคุณธรรมที่ดีงาม เรื่องเหล่านี้มีทั้งที่สะท้อนชีวิตและความคิดของชาวเขมรเอง และบางเรื่องก็มาจากต่างประเทศ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งมุมมองในระดับท้องถิ่นและระดับโลก จึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาวต่อไป

(4) เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ ได้นำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอดีต ความสำนึกรักชาติบ้านเมือง โดยเนื้อหาประวัติศาสตร์ในบทเรียนเหล่านี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การท่องจำเหตุการณ์หรือชื่อบุคคลสำคัญเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับคุณธรรมและค่านิยมที่ควรปลูกฝังในผู้เรียน เช่น ความเสียสละ ความกล้าหาญ และการเห็นคุณค่าของความรู้และเสรีภาพ เช่นบทฟังเรื่อง “ชีวิตบนเรือ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสะท้อนเหตุการณ์จริงในยุคอาณานิคมฝรั่งเศส ผ่านตัวละครสำคัญอย่างกะลาโหมคง ขุนนางผู้รักชาติ ซึ่งกล้าลุกขึ้นต่อต้านการปกครองของชาติตะวันตก แม้ต้องเผชิญกับโทษประหารชีวิต ตัวละครนี้จึงเป็นตัวแทนของจิตวิญญาณการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ และเป็นแบบอย่างของความกล้าหาญและความเสียสละเพื่อส่วนรวม

นอกจากนี้ ยังมีบทฟังเรื่อง “พระนางอินทรวดี” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่นำเสนอชีวประวัติและพระราชกรณียกิจของพระนางอินทรวดี หนึ่งในสตรีผู้ทรงอิทธิพลในประวัติศาสตร์เขมร พระนางมีบทบาทสำคัญในการบริหารบ้านเมือง สนับสนุนพุทธศาสนา และส่งเสริมการศึกษาศิลปวัฒนธรรมในยุคเขมรโบราณ เนื้อหานี้จึงช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในสังคม และเปิดมุมมองใหม่ในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ไม่จำกัดเพียงผู้นำที่เป็นบุรุษเท่านั้น

บทฟังอีกหนึ่งเรื่องที่จะช่วยขยายมุมมองทางประวัติศาสตร์ในระดับสากล คือ บทฟังเรื่อง “คุณปาสเตอร์” ซึ่งเป็นเรื่องราวชีวิตและผลงานของหลุยส์ ปาสเตอร์ นักเคมีชาวฝรั่งเศสผู้มีบทบาทสำคัญในการค้นพบจุลชีพและพัฒนาวัคซีนเพื่อป้องกันโรค เนื้อหานี้ช่วยให้

ผู้เรียนเข้าใจถึงคุณค่าของวิทยาศาสตร์ต่อมนุษยชาติ และตระหนักว่าประวัติศาสตร์ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับสงครามหรือการเมืองเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการพัฒนาความรู้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของโลก

เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ในแบบเรียนภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาได้ผสมผสานข้อมูลทางประวัติศาสตร์เข้ากับคุณค่าทางจริยธรรมอย่างแนบเนียน ผ่านรูปแบบการเขียนทั้งสารคดีและบันเทิงคดี ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เหตุการณ์ในอดีต และยังซึมซับคุณธรรม เช่น ความรักชาติ ความเสียสละ การเห็นคุณค่าของวิทยาศาสตร์ และการยกย่องบุคคลผู้มีคุณูปการต่อสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ อันเป็นการวางรากฐานที่ดีต่อการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และการสร้างจิตสำนึกพลเมืองที่มีคุณภาพ

(5) เนื้อหาด้านวัฒนธรรม ธรรมเนียม และประเพณี บทฟังในหัวข้อนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ธรรมเนียม และประเพณีของชาวเขมร โดยผู้เรียนจะได้รับฟังเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้าน เพลงดั้งเดิม ระบายท้องถิ่น รวมถึงพิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ และเคารพในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองอย่างลึกซึ้งมากขึ้น

ในด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้าน มีการกล่าวถึงการละเล่นชักเย่อ ซึ่งเป็นการละเล่นที่นิยมในช่วงเทศกาลสำคัญ โดยเน้นการร่วมแรงร่วมใจของผู้เล่นสะท้อนถึงความสามัคคีของชุมชน ดังปรากฏในบทฟังเรื่อง “การเล่นชักเย่อ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะการเล่น อุปกรณ์ และโอกาสที่ใช้เล่นอย่างชัดเจน นอกจากนี้เรื่อง “บทเพลงประชานิยม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านเขมร โดยยกตัวอย่างเพลง “พายเรือ” ซึ่งเป็นบทเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน มักใช้ขับกล่อมในการทำกิจกรรมร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมทางดนตรีของชาวเขมรในอดีต รวมไปถึงเนื้อหาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง “ระบำเคาะสาก” ที่ได้นำเสนอระบำเคาะสากซึ่งเป็นระบำพื้นบ้านที่ใช้สากเป็นอุปกรณ์ประกอบจังหวะ สื่อถึงการประยุกต์สิ่งของในชีวิตประจำวันมาสู่ศิลปะการแสดง นอกจากนี้ยังมีบทฟังเรื่อง “ทำนองเพลงและระบำเขาวัวแดง” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่แสดงถึงการผสมผสานระหว่างดนตรีและการแสดงพื้นเมืองที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ในด้านธรรมเนียมและประเพณี มีการนำเสนอผ่านบทฟังเรื่อง “ธรรมเนียมการเจาะหูลูกสาว” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมที่สะท้อนบทบาทและคุณค่าของหญิงสาวในสังคมดั้งเดิม โดยมีที่มาจากตำนานและปฏิบัติสืบเนื่องในครอบครัว ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้กล่าวถึงเรื่อง “ความเชื่อ” ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลวิญญาณของบรรพบุรุษหลังจากเสียชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างคนเป็นและผู้ล่วงลับที่ฝังแน่นในวัฒนธรรมเขมร

นอกจากนี้ แบบเรียนยังได้บรรจุเรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา และวิถีชีวิตไว้อย่างลึกซึ้ง อาทิ “พิธีขนน้ำฝน” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นพิธีที่เกิดจากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีตำนานอธิบายกำเนิดของพิธีและขั้นตอนที่ปฏิบัติสืบเนื่องมา ส่วนในบทฟังเรื่อง “พิธีเข้าร่ม” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้นำเสนอพิธีกรรมของสตรีชาวเขมรในจังหวัดเกาะกง ซึ่งจัดขึ้นเมื่อเด็กหญิงเริ่มเข้าสู่วัยสาว โดยครอบครัวจะให้ลูกสาวเก็บตัวอยู่ภายในที่พักเป็นระยะเวลาหนึ่งปี เพื่อฝึกฝนให้มีความเรียบร้อย มีคุณลักษณะตามแบบแผนของสตรีที่ดีตามค่านิยมของสังคม ก่อนที่จะเข้าสู่สถานะของการเป็นเจ้าสาวในอนาคต และ “พิธีฉลองอายุ” ซึ่งเป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลและอายุยืน โดยมีขั้นตอนที่ผสมผสานความเชื่อกับแนวคิดทางศาสนาอย่างลงตัว

บทเรียนทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นถึงความพยายามของระบบการศึกษาในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ธรรมเนียม และประเพณี รวมไปถึงความเชื่อของชาวเขมรไปสู่เยาวชน ไม่เพียงเพื่อรักษาอัตลักษณ์ประจำชาติ แต่ยังเป็นการหล่อหลอมจิตใจให้รู้จักคุณค่าของรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่งดงาม

บทเรียนบทฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา ได้สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของระบบการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านคุณธรรม ภาษาวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยใช้เรื่องเล่าและสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจ ฝึกทักษะการฟัง วิเคราะห์ และตีความอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนจึงไม่เพียงได้รับความรู้ด้านภาษาเท่านั้น แต่ยังได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่ดี เข้าใจรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ

3.2 การพัฒนาทักษะการฟัง

การประเมินทักษะการฟังของผู้เรียนอาศัยการตอบคำถามท้ายบทฟังเป็นหลัก เครื่องมือนี้ออกแบบมาเพื่อวัดความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเนื้อหาที่ฟัง ตลอดจนการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของเนื้อหาในบทฟัง โดยรายละเอียดของแต่ละระดับมีดังต่อไปนี้

3.2.1 การพัฒนาทักษะการฟังระดับประถมศึกษา จากการศึกษาสาระเนื้อหาเกี่ยวกับการฟังและบทเรียนการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยสามารถแบ่งขั้นตอนการพัฒนาทักษะการฟังออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจ ขั้นการฟังเพื่อการวิเคราะห์ ขั้นการฟังเพื่อการประเมินค่า และขั้นการฟังเพื่อการสร้างสรรค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1.1 ขั้นการฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจ ก่อนที่จะมีการแยกบทเรียน

ออกเป็นบทเรียนย่อยการฟังอย่างชัดเจน ผู้เรียนก็ได้รับการพัฒนาทักษะการฟังผ่านการสอนของครูผู้สอน ไม่ว่าจะพยัญชนะ สระ หรือการประสมอักษรซึ่งครูผู้สอนต้องเป็นผู้เปล่งเสียงฟังเป็นตัวอย่าง การสอนเรื่องเสียงพยัญชนะสระในแต่ละบทเรียนใช้เวลา 2 - 4 คาบเรียน ซึ่งเป็นเวลาที่มากพอที่ผู้เรียนจะได้ฝึกฟังและฝึกหัดออกเสียงแต่ละเสียงซ้ำ ๆ จนเกิดความแม่นยำ และสามารถเชื่อมโยงเสียงกับรูปอักษรได้อย่างถูกต้อง

เมื่อผู้เรียนเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จึงเริ่มมีบทเรียนย่อยการฟังให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนาทักษะ ทั้งนี้บทเรียนการฟังจะไม่ปรากฏบทฟัง แต่จะมีคำถามหรือแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนอ่านและรอให้ครูผู้สอนอ่านบทฟังจากคู่มือครูแล้วจึงค่อยตอบคำถาม บทฟังในระดับประถมศึกษาจะเป็นนิทานขนาดสั้นและคาดหวังให้ผู้เรียนจดจำเนื้อเรื่อง ตัวละคร สถานที่ที่เกิดเรื่องได้ อาทิ บทเรียนการฟังเรื่อง “สุนัขจิ้งจอกกับลูกแพะ” (កង្កែបនិងកូនព្រា) เล่าเรื่องของแม่แพะที่สั่งสอนลูกไม่ให้เปิดรับคนแปลกหน้าในเวลาที่ไม่อยู่ อยู่มาวันหนึ่ง ขณะที่แม่แพะออกไปหาของกิน สุนัขจิ้งจอกได้มาเคาะประตูหวั่งกินลูกแพะ แต่ลูกแพะเชื่อฟังแม่จึงไม่ยอมเปิดประตูให้ ซึ่งเมื่อฟังจบผู้เรียนจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน ดังตัวอย่าง

๑. តើមេត្តាស្វែងរកស្នាក់នៅណា ?
๒. មុននឹងចេញទៅរកចំណី តើមេត្តាស្វែងរកកូនដូចម្តេចខ្លះ ?
๓. តើនរណាមកគោរពទូលកូនព្រា ?
๔. តើកូនព្រាបើកទ្វារឱ្យឬទេ ? តើរូបភាពណាជាចម្លើយសមស្រប ?

កូនព្រាបើកទ្វារឱ្យកង្កែប ។

កូនព្រាមិនបើកទ្វារឱ្យកង្កែប ។

ภาพที่ 42 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในการฟัง

(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเสมอ ๒: 79)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าคำถามเป็นการวัดความรู้หรือการจดจำของผู้เรียนเกี่ยวกับสถานที่ ตัวละคร เหตุการณ์สำคัญ ดังนี้

1. แม่แพะกับลูกแพะอาศัยอยู่ที่ใด
2. ก่อนจะออกไปหาของกิน แม่แพะสั่งสอนลูกแพะอย่างไรบ้าง

3.2.1.2 ขั้นการฟังเพื่อการวิเคราะห์ การฝึกทักษะการวิเคราะห์บทฟังสื่อ

เป็นอีกขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา นอกเหนือจากการจดจำเนื้อหาและเหตุการณ์ในเรื่องแล้ว ยังต้องเรียนรู้ที่จะวิเคราะห์และตีความความหมายที่ซ่อนอยู่ในบทฟังอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งนี้การวิเคราะห์บทฟังส่วนใหญ่จะเน้นการพิจารณาลักษณะนิสัยของตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง เช่น การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละครสิงโตในบทเรียนการฟังเรื่อง “ความซื่อตรง” (ภาคแนะแนะ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะได้ฝึกพิจารณาคุณสมบัติที่แสดงออกของตัวละคร เช่น ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ซึ่งเป็นคุณค่าที่ผู้เรียนควรนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างอีกบทหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ลักษณะนิสัยตัวละครในระดับที่สูงขึ้นคือบทเรียนการฟังเรื่อง “สุนัขจิ้งจอกกับกิ้งกือ” (๘๘๐๐๐๐๐๐๐๐) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเล่าเหตุการณ์ที่สุนัขจิ้งจอกพยายามจับสัตว์น้ำกิน แต่บ่อน้ำแห้ง เหล่าปลาหมอจึงคิดอุบายให้สุนัขจิ้งจอกพาพวกมันไปล้างตัวที่บ่อน้ำใหม่ก่อนจึงยอมให้กิน สุนัขจิ้งจอกหลงเชื่อและพาปลาหมอพร้อมสัตว์น้ำอื่น ๆ ไปยังแหล่งน้ำใหม่ตามคำแนะนำ เมื่อจบบทเรียนการฟัง ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้วิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละครต่าง ๆ ในเรื่อง เช่น ความเฉลียวฉลาดของปลาหมอ ความโลภหรือความไว้วางใจของสุนัขจิ้งจอก รวมถึงวิเคราะห์คุณค่าคำสอนที่ซ่อนอยู่ในเรื่อง ดังตัวอย่าง

๑. ดูรูปและฟังเสียง ✓ เสาข้อเขียนด้วยเสียงและดูรูปและฟังเสียง

☐ ๑. อธิบาย ☐ ๒. ภาชนะ ☐ ๓. ๘๘๐๐๐๐๐๐๐๐

๒. ดูรูปและฟังเสียง ✓ เสาข้อเขียนด้วยเสียงและดูรูปและฟังเสียง

☐ ๑. ๘๘๐๐๐๐๐๐๐๐ ☐ ๒. ๘๘๐๐๐๐๐๐๐๐ ☐ ๓. ๘๘๐๐๐๐๐๐๐๐

ภาพที่ 46 ตัวอย่างแบบฝึกหัดเพื่อการคิดวิเคราะห์จากการฟัง

(ที่มา: ภาคแนะแนะ ๘.๕: ๗)

3.2.1.3 ขั้นการฟังเพื่อการประเมินค่า เป็นการฝึกให้ผู้เรียนตัดสินหรือให้

คุณค่ากับเหตุการณ์ ตัวละคร หรือแนวคิดบางประการที่ปรากฏในบทฟัง ดังปรากฏในคำถามท้ายบทเรียนการฟังเรื่อง “ผู้มีพระคุณ” (๘๘๐๐๐๐๐๐๐๐) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 16 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณว่า “เรียมักจะคิดถึง: เติบโตขึ้นมาได้อย่างไร?” (เราควรทำอย่างไรเพื่อให้ได้เป็นลูกกตัญญู?) ด้วยคำถามนี้ ผู้เรียนจะต้องประเมินค่าว่าพฤติกรรมใดบ้างที่ดีและเหมาะสมที่ควรปฏิบัติเพื่อแสดงความเป็นลูกกตัญญู หรือในบทเรียนการฟังเรื่อง “เด็กรู้จักอดออม” (๘๘๐๐๐๐๐๐๐๐) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 22 ซึ่งเป็นบทสนทนาของสมณางที่ต้องการเตือนสติ เรื่องการคืนหนังสือกลับมาแล้วมีรอยยับเปื้อน สุกสันนิษฐานและสัญญาว่าดูแลรักษาสิ่งของต่าง ๆ ให้ดีจะได้ใช้ไปนาน ๆ ด้วยจิตสำนึกที่ดีเช่นนี้ ผู้เรียนจึงถูกกระตุ้นให้พิจารณาและประเมิน

ความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่ฟัง โดยคำถามทั้งหมดล้วนเป็นการวัดความเข้าใจในเรื่องราว เหตุการณ์ และสาระสำคัญของบทฟัง ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการฟังที่มีคุณภาพและการวิเคราะห์ให้เนื้อหาได้อย่างจริงใจและลึกซึ้งภาพ ดังตัวอย่าง

๑. កាលដើមឡើយ តើស្រូវមានកំណើតមកពីណា ?
២. ហេតុអ្វីបានជាស្រូវត្រូវទៅពូជសម្លនៅកន្លែងក្នុងដំបូងប្រៅទៅវិញ ?
៣. ហេតុដូចម្តេច បានជាគ្រីស្ទាតស្ម័គ្រចិត្តជួយយកអាសាមនុស្ស ស្វែងរកមេស្រូវបែបនេះ ?
៤. តើស្រូវយល់ព្រមជួយមនុស្សលោកដូចម្តេចទៀតដែរឬទេ ? ព្រោះអ្វី ?

ภาพที่ 48 แสดงตัวอย่างคำถามวัดความรู้ความเข้าใจจากการฟังในระดับมัธยมศึกษา

(ที่มา: ภาสกร ๘.7: 46)

แปลความได้ดังนี้

1. แต่เดิม ข้าวมีกำเนิดมาจากไหน?
2. เหตุใดข้าวจึงต้องไปซ่อนตัวในซอกเขาลึก
3. เหตุใดปลาสดจึงสมัครใจช่วยพามนุษย์ไปหาแม่ข้าว
4. ข้าวยินยอมช่วยมนุษย์เหมือนแต่ก่อนหรือไม่ เพราะเหตุใด

นอกจากจะมีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังแล้ว ยังมีแบบฝึกหัดประเภทอื่น ๆ ที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจจากเรื่องที่ฟัง เช่น ในบทเรียนย่อยการฟังเรื่อง “พระนางอินทรเทวี” (พระราชนิพนธ์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 1 ที่เมื่อผู้เรียนฟังเรื่องเสร็จแล้วเขียนเล่าเรื่องที่ได้ฟังโดยสรุป (สละแบบรูปประติมากรรม) ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียบเรียงเรื่องราวที่ฟังด้วยความเข้าใจจึงสามารถเล่าเรื่องได้ถูกต้อง

3.2.2.2 ขั้นการฟังเพื่อการวิเคราะห์ การฟังเพื่อการวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์คุณค่าและองค์ประกอบทางวรรณกรรมที่ปรากฏในบทอ่าน เช่น การวิเคราะห์ภาพพจน์บุคคลวัตที่ปรากฏในบทประพันธ์เรื่อง “เดือนแสง” (เอกราช) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 7 การวิเคราะห์ลักษณะตัวละครจากบทฟังเรื่อง “หวนกลับมา” (มกรวิญญู) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 8 หรือในการฟังเรื่อง “เตโชยอด” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 6 ซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทบทละครเรื่องสำคัญของกัมพูชา คำถามท้ายบทหลังจากฟังเป็นคำถามที่เน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรมอย่างเด่นชัด ดังตัวอย่าง

១. តើអត្ថបទនេះជាប្រភេទអត្ថបទអ្វី ? ចូរពន្យល់ ។
២. តើរឿងនេះមានប៉ុន្មានភាគ ? តើគេបែងចែកភាគនីមួយៗយ៉ាងដូចម្តេច ?
៣. ចូរបកស្រាយពីវិធីបង្ហាញតួអង្គក្នុងរឿង ដោយលើកអំណះអំណាងមកបញ្ជាក់ ។
៤. តើរឿងនេះមានតួអង្គប៉ុន្មាន ? តើតួអង្គនីមួយៗ ធ្វើសកម្មភាពអ្វីខ្លះ ?
៥. ចូរបង្ហាញបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់តួអង្គ តេជោមាស តេជោយ៉ត ជំពាវស្រែន និងស្តេចសំរែ ។
៦. តើរឿងនេះបង្កប់គំនិតសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ ?

ภาพที่ 49 แสดงตัวอย่างคำถามวัดทักษะการคิดวิเคราะห์จากการฟังในระดับมัธยมศึกษา

(ที่มา: ภาสกร ๙.9: 151)

แปลความได้ดังนี้

1. บทประพันธ์นี้เป็นบทประพันธ์ประเภทใด จงอธิบาย
2. เรื่องนี้มีกี่ฉาก แต่ละฉากมีการแบ่งอย่างไร
3. จงอธิบายวิธีการบรรยายตัวละครในเรื่อง โดยยกตัวอย่างมาสืบสนับสนุน
4. เรื่องนี้มีตัวละครกี่ตัว แต่ละตัวมีบทบาทอะไรบ้าง
5. จงบอกบุคลิกลักษณะตัวละครเตโชมาส เตโชยอด คุณหญิงแสน และ
6. เรื่องนี้แฝงความคิดสำคัญอะไรบ้าง

เสด็จสมเ

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าบทเรียนการฟังเรื่อง “เตโชยอด” ได้ฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์เรื่องในแง่มุมของการวิเคราะห์วรรณกรรมหลายด้าน เช่น การวิเคราะห์รูปแบบของวรรณกรรม ซึ่งผู้เรียนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบในส่วนต่าง ๆ ของเรื่องที่ฟังว่ามีลักษณะเข้ากับวรรณกรรมประเภทใด วิเคราะห์บทบาทและบุคลิกลักษณะของตัวละคร รวมทั้งวิเคราะห์คุณค่าคำสอนที่ซ่อนอยู่ในเนื้อเรื่อง

3.2.2.3 ขั้นการฟังเพื่อการประเมินค่า เน้นไปที่ประเมินคุณค่าพฤติกรรมตัวละคร เช่น ในเรื่อง “หวนกลับมา” (หวนกลับมา) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เล่าเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างสองครอบครัว คำถามท้ายบทฟังได้ให้ผู้เรียนตัดสินใจว่า “พฤติกรรมใดของตัวละครในเรื่องที่น่านับได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ดีและช่วยให้สังคมมีระเบียบแบบแผน” หรือในเรื่อง “เถาตุกับเพลิงเผาข้าว” (เถาตุกับเพลิงเผาข้าว) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเล่าเรื่องของตาเถาตุที่ยอมเผาข้าวของตนเองเพื่อเตือนภัยคลื่นสึนามิให้แก่คนในหมู่บ้าน ด้วยพฤติกรรมการเสียสละนี้ บทเรียนจึงให้ผู้เรียนพิจารณาว่า “การตัดสินใจของตาเถาตุนี้ถูกต้องหรือไม่ พร้อมบอกเหตุผลประกอบ”

นอกจากนี้ยังพบการพัฒนาทักษะการฟังเพื่อการประเมินคุณค่าของเรื่องที่ ได้ฟัง ดังปรากฏในเรื่อง “การไม่ละความพยายาม” (การนิพนธ์:บงเสณตฤฎยาณ) ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 บทที่ 8 ที่กล่าวถึงคุณประโยชน์ของความพยายาม และการทำงานอย่างตั้งใจ ด้วยบทฟังมี เนื้อหาอบรมสั่งสอน คำถามท้ายบทเรียนจึงให้ผู้เรียนตัดสินใจว่าเรื่องที่ได้อ่านนี้มีคุณค่าชัดเจนเพียงใด

ทั้งนี้จากการศึกษาไม่พบขั้นการฟังเพื่อการสร้างสรรค์ อาจเป็นเพราะ แบบเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาการฟังน้อยลง เห็นได้จากจำนวนบทเรียนย่อยการฟังที่น้อยกว่า บทเรียนย่อยทักษะอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนยังได้รับการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ผ่านการเรียน บทเรียนการย่อยการเขียนและการพูดอยู่แล้ว

จากการศึกษาขั้นการพัฒนาทักษะการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาไทยพบว่าเน้นการ ฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจเป็นพื้นฐาน ก่อนพัฒนาไปสู่การฟังเพื่อการวิเคราะห์ และการประเมินค่าใน ระดับที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ขั้นการฟังเพื่อการสร้างสรรค์กลับปรากฏให้เห็นน้อยมากในระดับ มัธยมศึกษา

ในระดับประถมศึกษา การฟังถูกบูรณาการเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มต้น โดยเฉพาะในการเรียนพยัญชนะ สระ และการออกเสียง ครูจะเป็นผู้เปล่งเสียงให้ผู้เรียนฟังและ เลียนแบบจนสามารถเชื่อมโยงเสียงกับรูปอักษรได้อย่างถูกต้อง เมื่อเข้าสู่บทเรียนย่อยการฟังจริง ผู้เรียนจะได้รับแบบฝึกหัดหลากหลาย เช่น การตอบคำถาม การเรียงลำดับเหตุการณ์ การสรุปความ และการเขียนเล่าเรื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นการเชื่อมโยงระหว่างทักษะการฟังกับทักษะการเขียน ใน ขณะเดียวกัน ผู้เรียนยังได้ฝึกการพูดผ่านกิจกรรมเล่าเรื่องและอภิปราย ซึ่งเสริมสร้างความเข้าใจและ การคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่ฟังมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในระดับมัธยมศึกษา การพัฒนาทักษะการฟังเริ่มมุ่งเน้นการวิเคราะห์มากขึ้น เช่น การ วิเคราะห์บุคลิกลักษณะตัวละคร คุณค่าทางวรรณศิลป์ และคุณค่าทางจริยธรรม ขณะเดียวกันก็ยังมี การประเมินคุณค่าของเนื้อหาผ่านคำถามที่กระตุ้นการคิดและการให้เหตุผล ทักษะเหล่านี้ล้วน เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพูดและการเขียน โดยเฉพาะการเขียนวิพากษ์หรือการพูดอภิปรายในชั้นเรียน ซึ่งต้องอาศัยทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งเป็นพื้นฐาน

4. ทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

ทักษะการพูดเป็นทักษะสำคัญในการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนภาษาเขมรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทักษะการพูดมีบทบาทในการส่งเสริมความมั่นใจในการใช้ภาษา พัฒนาทักษะการออกเสียงอย่างถูกต้อง การเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับบริบท และการเรียบเรียงถ้อยคำอย่างมีจังหวะและลำดับที่ชัดเจน แบบเรียนวิชาภาษาเขมรจึงได้ออกแบบกิจกรรมฝึกพูดหลากหลายรูปแบบ อาทิ การสนทนา การเล่าเรื่อง การอภิปราย และการนำเสนอ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและประยุกต์ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านภาษาของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

4.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการพูด

เพื่อให้เห็นภาพรวมของแนวทางการพัฒนาทักษะการพูดในแบบเรียนอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์เนื้อหาสาระของบทเรียนการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

4.1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนการพูดในแบบเรียนระดับประถมศึกษา การพัฒนาทักษะการพูดในวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา มีความสำคัญต่อการวางรากฐานด้านการสื่อสารของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาพูดอย่างถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน รวมถึงบริบทพื้นฐานทางสังคมและการเรียนรู้ เนื้อหาสาระของบทเรียนย่อยการพูดในแบบเรียนระดับประถมศึกษาจึงสามารถจัดกลุ่มตามลักษณะของสถานการณ์ วัตถุประสงค์ และรูปแบบของการสื่อสารที่หลากหลาย ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนอย่างเป็นลำดับ ประกอบด้วยการพูดแนะนำและการบอกข้อมูลเบื้องต้น การพูดอธิบาย การพูดพรรณนา การพูดแสดงความคิดเห็น และการพูดในชีวิตประจำวัน ดังนี้

4.1.1.1 การพูดแนะนำและการบอกข้อมูลเบื้องต้น เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารและถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างชัดเจน เหมาะสมกับบริบท และระดับชั้นเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่ การฝึกพูดแนะนำเพื่อนให้รู้จักกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ต่อมาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะมีการขยายทักษะการพูดไปสู่การบอกข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ อายุ และความสนใจ รวมถึงการฝึกพูดแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งเป็นการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

เมื่อเข้าสู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้รับการฝึกพูดแนะนำในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การพูดแนะนำเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน การแนะนำในการบอก

ทิศทาง และการแนะนำวิธีการปลูกข้าวโพด ซึ่งล้วนเป็นหัวข้อที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต ถ่ายทอด ขั้นตอน และใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงกระบวนการ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 การฝึกพูดจะมุ่งเน้นที่ทักษะการให้คำแนะนำปากเปล่าในเรื่องต่าง ๆ และการให้คำแนะนำในลักษณะที่มีความเป็นทางการหรือเหมาะสมตามสถานการณ์มากขึ้น โดยผู้เรียนจะได้ฝึกการเลือกใช้คำและโครงสร้างประโยคให้เหมาะสมกับผู้ฟังและจุดมุ่งหมายของการสื่อสาร

4.1.1.2 การพูดอธิบาย เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างมีระบบและชัดเจน โดยเนื้อหาของการฝึกพูดในด้านนี้ครอบคลุมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 2 - 6 ซึ่งมีการพัฒนาเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถทางภาษาในแต่ละช่วงชั้น

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การฝึกพูดจะเริ่มต้นจากสิ่งใกล้ตัว เช่น การอธิบายถึงสมาชิกในครอบครัว การพูดถึงรูป กลิ่น สี เสียง และรสชาติ ตลอดจนการใช้คำที่แสดงลักษณะของวัตถุ มนุษย์ สัตว์ และพืช ซึ่งล้วนเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตรายละเอียด และใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมในการอธิบายสิ่งรอบตัวอย่างง่าย ๆ เมื่อเข้าสู่ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะได้ฝึกการพูดอธิบายในหัวข้อที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การอธิบายถึงสุขภาพและสภาพอากาศ รวมทั้งการบรรยายภาพเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการฝึกเชื่อมโยงข้อมูลกับภาพ ตลอดจนฝึกการเรียบเรียงลำดับเนื้อหาอย่างมีเหตุผล

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เนื้อหาการพูดจะเน้นการอธิบายข้อมูลทางวิชาการและสังคมที่ใกล้ตัวมากขึ้น เช่น การอธิบายเกี่ยวกับอุปกรณ์สื่อสาร แร่ชนิดต่าง ๆ ทรัพยากรประมง และความเชื่อทางศาสนา ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการจัดโครงสร้างการพูดให้ชัดเจนและแม่นยำ รวมทั้งการอธิบายถึงบุคคลผู้มีเกียรติ ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนสามารถพูดอธิบายประวัติหรือคุณลักษณะบุคคลได้อย่างเหมาะสม

4.1.1.3 การพูดพรรณนา เป็นการพูดที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดรายละเอียดของบุคคล สัตว์ สิ่งของ หรือสถานที่อย่างชัดเจนและมีชีวิตชีวา เพื่อให้ผู้ฟังสามารถจินตนาการตามได้ โดยการฝึกทักษะการพูดในลักษณะนี้เริ่มต้นในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนของเนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้ฝึกการพรรณนาในหัวข้อใกล้ตัวและจับต้องได้ เช่น การพรรณนาถึงเพื่อนที่ดี ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนคุณลักษณะของมิตรภาพในเชิงบวก การพรรณนาถึงสถานที่ ซึ่งช่วยฝึกการใช้คำบรรยายเชิงภาพ เช่น สภาพแวดล้อม สี สัน หรืออารมณ์ของสถานที่นั้น ๆ และการพรรณนา

เกี่ยวกับสุนัข ซึ่งเป็นการฝึกบรรยายสัตว์เลี้ยงที่ผู้เรียนคุ้นเคย โดยอาจกล่าวถึงลักษณะภายนอก นิสัย หรือพฤติกรรม

เมื่อเรียนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 5 การพรรณนาจะเน้นไปที่บุคคลสำคัญในชีวิตและสังคม เช่น การพรรณนาเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่าง และการพรรณนาเกี่ยวกับผู้มีผลงาน ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี ทั้งในแง่ของคุณธรรม ความสามารถ หรือความมุ่งมั่นในการทำงาน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะได้ฝึกการพรรณนาในเชิงคุณค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การพรรณนาเกี่ยวกับผู้มีพระคุณ ซึ่งปลูกฝังความกตัญญู และการพรรณนาเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าไม้ ซึ่งเป็นการสื่อสารข้อมูลเชิงอนุรักษ์และกระตุ้นจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

4.1.1.4 การพูดแสดงความคิดเห็น เป็นทักษะสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ แสดงจุดยืน และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ โดยสามารถให้เหตุผลประกอบความคิดเห็นของตนเองได้อย่างชัดเจนและมีเหตุผล การฝึกพูดในลักษณะนี้เริ่มต้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้เรียนเริ่มจากการฝึกแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ใกล้ตัว เช่น การแสดงความชอบและความไม่ชอบ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัวอย่างเสรี เช่น ชอบอาหารหรือกิจกรรมใด และเพราะเหตุใด อีกทั้งยังฝึกให้เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นไปในตัว นอกจากนี้ยังมีการฝึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำสะอาด ซึ่งช่วยปลูกฝังความตระหนักรู้เกี่ยวกับทรัพยากรที่มีคุณค่า และสร้างจิตสำนึกในการรักษาสังแวดล้อม

เมื่อถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะได้ฝึกการออกความเห็นในประเด็นที่หลากหลายและมีมุมมองทางสังคมมากขึ้น เช่น การออกความเห็นทั่วไปในหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูล และถ่ายทอดทัศนะอย่างมีเหตุผล รวมทั้งการพูดเกี่ยวกับสิทธิของเด็ก ซึ่งเป็นหัวข้อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงสิทธิเบื้องต้นของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม

4.1.1.5 การพูดในชีวิตประจำวัน เป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างต่อเนื่องต่อการสื่อสารในสังคม เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่พบเจอในชีวิตจริง ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน โดยเน้นการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และท่าทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคลที่ตนสื่อสารด้วย

ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้ฝึกการพูดโทรศัพท์กับเพื่อน ซึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์การสนทนาในชีวิตจริง เพื่อให้สามารถใช้ถ้อยคำอย่างสุภาพ เข้าใจง่าย และมีมารยาทในการสื่อสารทางโทรศัพท์ ทั้งยังเป็นการฝึกฝนความสามารถในการเริ่มต้น บอกจุดประสงค์ และจบบทสนทนาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีการเรียนรู้เรื่องการใช้ภาษาตามกาลเทศะ ซึ่งช่วย

ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับวัย สถานที่ และบุคคล เช่น การพูดกับเพื่อน กับผู้ใหญ่ หรือในสถานการณ์ทางการ นับเป็นการวางรากฐานด้านวัฒนธรรมการสื่อสารและความสุภาพทางภาษา

ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้เรียนจะได้ฝึกการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้สามารถตั้งคำถาม พูดจาอย่างมีมารยาท และฟังอย่างตั้งใจ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะการวางแผน การคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารอย่างชัดเจน โดยอาจเป็นการสัมภาษณ์เพื่อนในห้องเรียน ครู หรือบุคคลในชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4.1.2 เนื้อหาสาระของบทเรียนการพูดในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา การพัฒนาทักษะการพูดในระดับมัธยมศึกษา ยังคงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะทางภาษาและการสื่อสารของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ทางวิชาการ และการเตรียมพร้อมสำหรับชีวิตการทำงานในอนาคต เนื้อหาสาระของบทเรียนการพูดในระดับมัธยมศึกษาได้รับการออกแบบให้มีความลุ่มลึก และซับซ้อนมากขึ้นจากระดับประถมศึกษา โดยจัดกลุ่มตามลักษณะของสถานการณ์ วัตถุประสงค์ และทักษะการใช้ภาษา ประกอบด้วย การพูดแนะนำตัวและข้อมูลส่วนบุคคล การพูดย่อเรื่องหรือสรุปเรื่อง การพูดอธิบาย การพูดแสดงความคิดเห็น การพูดในชีวิตประจำวัน การพูดเพื่อพัฒนาอาชีพ และการอ่านทำนองเสนาะ ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น ดังนี้

4.1.2.1 การพูดแนะนำตัวและข้อมูลส่วนบุคคล เริ่มต้นตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีบทเรียนว่าด้วยการแนะนำตนเองให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนรู้จัก โดยมีตัวอย่างการแนะนำตัวของ ด.ญ.ดาริน เป็นแนวทางสำหรับผู้เรียนใช้ศึกษาและฝึกฝน จากนั้นจึงมีการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนพูดแนะนำตัวหน้าชั้นเรียน โดยเนื้อหาที่ใช้ในการแนะนำตัว ได้แก่ ชื่อ อายุ โรงเรียน บ้านเกิด งานอดิเรก ความชอบ หรือความใฝ่ฝัน พร้อมคำแนะนำและข้อควรปฏิบัติที่ช่วยให้การพูดของนักเรียนมีความมั่นใจและเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น เช่น การสบตาผู้ฟัง การใช้ท่าทางที่เหมาะสม และการใช้ถ้อยคำสุภาพ

ต่อมาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการพัฒนาเนื้อหาการพูดให้ลึกซึ้งมากขึ้น โดยมีกิจกรรมการพูดเล่าชีวิตประวัติส่วนตัว เช่น การพูดของนักเรียนที่เพิ่งย้ายมาใหม่เพื่อแนะนำตนเองให้เพื่อนในห้องเรียนรู้จัก เนื้อหาที่ให้นักเรียนฝึกพูดประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตการเรียน ความถนัด แรงบันดาลใจ และความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว การพูดในลักษณะนี้เน้นการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นลำดับ มีลักษณะเป็นการเล่าเรื่อง และฝึกใช้คำเชื่อมที่บอกลำดับเหตุการณ์

นอกจากนี้ ยังมีบทเรียนเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากการพูดแนะนำตนเอง คือ “การพูดแนะนำการเล่นประดานิยม” ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกพูดแนะนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่กำหนดไว้ โดยใช้โครงสร้างที่ชัดเจนและคำถามชี้แนะ เช่น ใคร อะไร อย่างไร และทำไม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียบเรียงเนื้อหาได้ครบถ้วน

4.1.2.2 การพูดย่อเรื่องหรือสรุปเรื่อง ปรากฏในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เรียนจะได้ฝึกพูดย่อเรื่องจากบทอ่านที่เคยเรียนรู้อยาก่อน เช่น เรื่อง “สุนัขจิ้งจอก” ซึ่งเป็นนิทานที่ให้ข้อคิด และต่อเนื่องด้วยการฝึกพูดย่อเรื่องจากบทอ่านอีกเรื่องหนึ่งคือ “เท้า มือ ปาก กระเพาะ” โดยมีข้อกำหนดให้เนื้อหาที่พูดมีความยาวอย่างน้อย 8 บรรทัด พร้อมทั้งใช้สรรพนามแทนชื่อตัวละครเพื่อฝึกการพูดให้กระชับ และเป็นธรรมชาติในเชิงภาษาพูด

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ค่านิยมของ “การพูดย่อเรื่อง” อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมตัวอย่างการย่อเรื่องจากบทอ่าน เช่น เรื่อง “ตาแดงกวาหวาน” ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้าน และการฝึกพูดย่อเรื่องจากบทอ่านเรื่อง “มาเอียง” โดยกิจกรรมเหล่านี้มุ่งให้ผู้เรียนสามารถสรุปเรื่องด้วยภาษาของตนเอง และถ่ายทอดออกมาได้อย่างร้อยเรียงเป็นลำดับ

เมื่อเข้าสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ความซับซ้อนของเนื้อหาและรูปแบบการพูดจะเพิ่มขึ้น โดยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการอธิบายความหมายของ “การย่อเรื่อง” และตัวอย่างการพูดย่อเรื่องจากวรรณกรรมเชิงสารคดี เช่น “ตำนานเกี่ยวกับธรรมเนียมนำเงินใส่ปากผู้ตาย” ซึ่งมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าทางวัฒนธรรมและประเพณี ส่วนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีการขยายแนวคิดสู่การย่อบทความ โดยเน้นเนื้อหาที่มีโครงสร้างชัดเจนและแสดงทัศนคติของผู้เขียน เช่น เรื่อง “เหตุการณ์หมู่บ้านกรังลาว” และยังมีกิจกรรมฝึกพูดย่อจากบทอ่านอื่น ๆ เช่น “น้ำใจโพธิ์กำโปร์” และ “เขานางงรี” ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกถ่ายทอดใจความสำคัญจากบทความในรูปแบบที่เหมาะสมต่อการพูด

นอกจากนี้ ยังมีการสอนวิธีการพูดย่อบทร้อยกรองให้เป็นร้อยแก้ว ซึ่งเป็น การเปลี่ยนรูปแบบวรรณกรรมจากฉันทลักษณ์ที่มีสัมผัสและจังหวะ ให้กลายเป็นร้อยแก้วที่เน้นความเข้าใจง่ายและตรงประเด็น ตัวอย่างเช่น การย่อบทร้อยกรองเรื่อง “แลดูแผ่นดินเขมร” และ “ดมเตียว” โดยผู้เรียนต้องฝึกวิเคราะห์เนื้อหา จับประเด็นสำคัญ และเรียบเรียงใหม่ในภาษาร้อยแก้วอย่างราบรื่น เพื่อถ่ายทอดสาระจากบทกวีโดยไม่ลดทอนคุณค่าและความหมาย

4.1.2.3 การพูดอธิบาย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เรียนจะได้ฝึกพูดอธิบายขั้นตอนของการเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกการเรียบเรียงลำดับเหตุการณ์ การใช้ภาษาที่สื่อสารได้ชัดเจน และการใช้ชุดคำแสดงลำดับขั้น ซึ่งแบบเรียนจะช่วยชี้แนะส่วนประกอบของการพูดอธิบายอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การเกริ่นนำ การอธิบายอุปกรณ์ วิธีการเล่น และข้อควรระวัง

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการอธิบายข่าวหรือประกาศซึ่ง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ส่วนประกอบของการพูดอธิบายเนื้อความในประกาศหรือข่าว เช่น ชื่อเรื่อง วันเวลา ผู้เกี่ยวข้อง เนื้อหา และจุดประสงค์ พร้อมฝึกพูดอธิบายตามโครงเรื่องที่กำหนด เพื่อให้สามารถสรุปใจความสำคัญและนำเสนอแก่ผู้ฟังได้อย่างกระชับและเข้าใจง่าย ส่วนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ผู้เรียนจะได้ฝึกพูดอธิบายความหมายของสุภาษิต ซึ่งเป็นถ้อยคำที่สะท้อนภูมิปัญญาและคติสอนใจของสังคมเขมร บทเรียนมักจะเริ่มจากการให้คำนิยามของคำว่า “สุภาษิต” และอธิบายวิธีการตีความอย่างมีเหตุผล โดยกิจกรรมจะจัดเป็นกิจกรรมคู่ให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์และอธิบายความหมายของสุภาษิตที่กำหนดในรูปแบบการพูดต่อหน้าชั้นเรียน

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ยังมีการขยายแนวคิดไปสู่การพูดเปรียบเทียบ ซึ่งเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจคำว่า “การเปรียบเทียบ” และเรียนรู้การใช้ถ้อยคำสำนวนที่เหมาะสมสำหรับการเปรียบเทียบ เช่น การเปรียบเทียบพัฒนาการของพยัญชนะเขมรทั้ง 3 ยุค ได้แก่ ยุคโบราณ ยุคกลาง และยุคปัจจุบัน หรือการเปรียบเทียบระหว่างแนวคิดในบทความต่าง ๆ โดยกิจกรรมจะมุ่งเน้นการคิดเชิงวิเคราะห์ การตั้งข้อสังเกต และการจัดลำดับข้อมูล เพื่อสื่อสารความแตกต่างหรือความเหมือนอย่างมีหลักฐานอ้างอิง และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการพูดอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรม โดยเฉพาะการอธิบายหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 ไตรลักษณ์ ผลกรรม กิจกรรมการพูดในลักษณะนี้จะเน้นการทบทวนคำสอนที่เคยได้รับฟังจากการเทศนาของพระสงฆ์ในพิธีกรรมต่าง ๆ พร้อมคำแนะนำในการเรียบเรียงและอธิบายเนื้อหาอย่างชัดเจน มีเหตุผล และสามารถสะท้อนความเข้าใจของผู้พูดได้อย่างลึกซึ้ง

4.1.2.5 การพูดแสดงความคิดเห็น ปรากฏในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะเริ่มฝึกทักษะการปรึกษาและออกความเห็นร่วมกันผ่านกิจกรรมกลุ่ม เช่น การอภิปรายหัวข้อ “โรคเอดส์” ซึ่งครูจะสอนเทคนิคการแสดงความคิดเห็นให้เกิดผลตอบรับที่ดี เช่น การใช้ถ้อยคำสุภาพ การเคารพความคิดเห็นผู้อื่น และการพูดอย่างมีหลักการ พร้อมทั้งมีการฝึกพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อที่เชื่อมโยงกับคุณธรรม เช่น ความสามัคคีของคนในสังคม เมื่อเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนการแสดงความคิดเห็นในหลายรูปแบบ เริ่มจาก “การแสดงความคิดเห็นทั่วไป” โดยเน้นการถ่ายทอดมุมมองส่วนตัวในประเด็นใกล้ตัว เช่น การพูดแสดงความคิดเห็นเรื่องการเจาะหูลูกสาว ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาที่ชัดเจนและแสดงความคิดเห็นอย่างมั่นใจ จากนั้นจึงพัฒนาสู่ “การแสดงความคิดเห็นสนับสนุนพร้อมหลักฐาน” โดยสอนให้ผู้เรียนใช้เหตุผลและหลักฐานประกอบความคิด เช่น การพูดสนับสนุนแนวคิดเรื่องสันติภาพ ด้วยเนื้อหาจากบทอ่านที่ศึกษาในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังมีการฝึกพูดแสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดี เช่น ตัวละครจากเรื่อง “ตุมเตียว” เพื่อฝึกการวิเคราะห์เชิงคุณธรรมและค่านิยม

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การฝึกพูดจะเน้นไปที่การวิเคราะห์หลักซึ่งมากขึ้น เช่น “การพูดประเมินคุณค่าตัวละคร” โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีประเมินบทบาทและคุณธรรมของตัวละครในเรื่อง “เขานางงรี” เช่น พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมฝึกใช้ถ้อยคำและโครงสร้างการพูดอย่างมีแบบแผน อีกทั้งยังมีบทเรียนเกี่ยวกับการออกความเห็น ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกแสดงทัศนะต่อประเด็นสังคม เช่น ปัญหาความเชื่อที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต และมีการฝึก “การพูดสังเคราะห์ความคิด” เช่น การพูดเกี่ยวกับการงดสูบบุหรี่ ซึ่งเป็นการรวบรวมและสรุปแนวคิดที่หลากหลายเพื่อแสดงมุมมองที่เป็นกลางและรอบด้าน

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะได้ฝึก “การสังเคราะห์ทรรศนะ” ซึ่งเป็นการรวบรวมแนวคิดจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเสนอความคิดเห็นที่ลึกซึ้งและมีเหตุผล ตัวอย่างเช่น การสังเคราะห์ทรรศนะเกี่ยวกับต้นกำเนิดของชาติเขมร หรือการพัฒนาภาษาเขมร ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภาษาเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีบทเรียนเรื่อง “การแสดงความคิดเห็นส่วนตัว” เช่น การพูดถึงวันวาเลนไทน์ หรือปรากฏการณ์วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาอิทธิพลในสังคมเขมร โดยเน้นให้ผู้เรียนแสดงทัศนะจากมุมมองของตนเองอย่างตรงไปตรงมา แต่ก็ต้องมีเหตุผลประกอบและแสดงออกด้วยความเคารพต่อผู้อื่น

4.1.2.5 การพูดในชีวิตประจำวัน เป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคน ทั้งนี้ หลักสูตรภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการฝึกพูดในบริบทของชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมและความมั่นใจในการใช้ภาษาพูดในสถานการณ์ที่หลากหลาย โดยปรากฏในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้กลวิธีการตอบรับและโต้ตอบคำชักชวนหรือการโน้มน้าวใจ ซึ่งมีความสำคัญในการป้องกันตนเองจากการถูกชักจูงไปในทางที่ผิด เช่น การฝึกพูดโต้ตอบคำชักชวนในสถานการณ์จำลองที่อาจพบเจอในชีวิตประจำวัน โดยเน้นการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม มีเหตุผล และแสดงความมั่นใจ เพื่อให้สามารถปฏิเสธคำชักชวนอย่างสุภาพแต่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีบทเรียนเกี่ยวกับการขอโทษในสถานการณ์จำลอง เช่น การขอโทษที่ทำของเพื่อนเสียหาย นักเรียนจะได้ฝึกบทบาทสมมติเพื่อขอโทษด้วยถ้อยคำและประโยคที่เหมาะสม ซึ่งช่วยพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล สำหรับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 การเรียนรู้เรื่องการพูดโน้มน้าวใจจะมีความลึกซึ้งมากขึ้น โดยมีการสอนคำนิยามและกลวิธีในการโต้ตอบการโน้มน้าวใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปกป้องตนเองจากสถานการณ์ที่อาจเป็นอันตรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกพูดในส่วนนี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ถ้อยคำที่โน้มน้าวใจกลับ หรือปฏิเสธอย่างสุภาพและรอบคอบ

อีกหนึ่งทักษะสำคัญที่ได้รับการฝึกในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 คือ การสนทนาทางโทรศัพท์ ซึ่งถือเป็นรูปแบบการสื่อสารที่พบได้บ่อยในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะได้ฝึก

บทสนทนาโทรศัพท์กับเพื่อนอย่างสุภาพและเป็นทางการโดยศึกษาจากตัวอย่างบทสนทนา เช่น ตัวอย่างบทสนทนายาระหว่างธารีกับสุชาติ รวมถึงการจำลองสถานการณ์สอบถามข้อมูลต่าง ๆ ทางโทรศัพท์ การฝึกเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาในบริบทที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของถ้อยคำและน้ำเสียง

4.1.2.6 การพูดเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานจริงในอนาคต หลักสูตรภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาได้จัดกิจกรรมและบทเรียนที่เน้นการพัฒนาทักษะการพูดในลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพและการประกอบกิจกรรมในที่ทำงานอย่างครบถ้วน ดังเช่นในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบการพูดที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในการทำงาน การสัมภาษณ์เป็นการตั้งคำถามและรับคำตอบจากบุคคลเพื่อเก็บข้อมูลหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิต ประวัติ และผลงาน อาทิ การสัมภาษณ์ผู้อาวุโสที่ดำรงตำแหน่งประธานชุมชน เพื่อบันทึกประวัติและการทำงานของท่าน นอกจากนั้นยังมีการฝึกพูดสัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวประวัติของวีรบุรุษสำคัญ ผ่านกิจกรรมคู่และคำแนะนำในการใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เรียนยังได้ฝึกพูดเผยแพร่สินค้าและบริการ โดยใช้ตัวอย่างบทความขายสินค้าเป็นแนวทางในการฝึกพูดขายสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการใช้ถ้อยคำที่ชักชวนและเน้นคุณภาพของสินค้าและบริการ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการโฆษณาเชิญชวน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟังและโน้มน้าวให้เกิดการตัดสินใจ ตัวบทเรียนประกอบด้วยการวิเคราะห์ตัวอย่างโฆษณาเชิญชวนที่สำคัญ ภาษาและกลวิธีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม พร้อมกับการฝึกแต่งบทโฆษณาเพื่อขายสินค้าและบริการตามหัวข้อที่กำหนด

ในด้านการประสานงานซึ่งถือเป็นทักษะสำคัญในที่ทำงาน ปรากฏในบทเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยจะได้เรียนรู้คำนิยามของการประสานงาน รวมถึงกิจกรรมและถ้อยคำสำนวนที่ใช้ในการประสานงานอย่างเป็นทางการ นอกจากนี้ยังฝึกวิธีการบริหารเวลา การรวบรวมข้อมูล และการสรุปสาระสำคัญ โดยจำลองสถานการณ์การประชุมในรูปแบบกลุ่ม เพื่อฝึกฝนการพูดประสานงานอย่างมีระบบและน่าเชื่อถือ ต่อมาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จะมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการพูดประสานงานในพิธีสำคัญ โดยเน้นลักษณะและคุณสมบัติของการพูดประสานงานที่ดี พร้อมตัวอย่างและสำนวนภาษาที่เหมาะสม การฝึกพูดประสานงานในการประชุมตามหัวข้อที่กำหนด ช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการทำหน้าที่ประสานงานในสถานการณ์จริง

4.1.2.7 การอ่านทำนองเสนาะ เป็นทักษะที่มีความสำคัญในการเรียนรู้ภาษาเขมร เนื่องจากการถ่ายทอดบทร้อยกรองที่มีรูปแบบจังหวะและน้ำเสียงเฉพาะตัว ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลินและเข้าใจเนื้อหาของบทร้อยกรองได้อย่างลึกซึ้ง การอ่านทำนองเสนาะนี้ไม่ใช่เพียงแค่การอ่านออกเสียงธรรมดา แต่ยังเป็นศิลปะการใช้เสียงและจังหวะที่สะท้อนวัฒนธรรมและความงามของภาษาเขมรอย่างชัดเจน ปรากฏตั้งแต่การเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้หลักการพื้นฐานของการอ่านทำนองเสนาะบทพินอลและบทพากย์ 7 ซึ่งเป็นบทร้อยกรองที่มีลักษณะเฉพาะ การฝึกฝนเริ่มต้นจากการเข้าใจจังหวะของการอ่านออกเสียงและการใช้เสียงให้ถูกต้องตามจังหวะ จากนั้นจึงฝึกการอ่านทำนองเสนาะบทพินอลและบทพากย์ 7 นอกจากนี้ยังมีการอ่านทำนองเสนาะบทกาคนคติโดยใช้บทอ่านเรื่อง “จูปัลเลบิกใหม่” เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับรูปแบบการอ่านทำนองเสนาะ

เมื่อเรียนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้บทพากย์ 8 ในด้านจังหวะและโอกาสใช้ที่แตกต่างออกไป โดยมีคำอธิบายเกี่ยวกับฉันทลักษณ์ และกลวิธีการลงน้ำหนักเสียงในบทพากย์ 8 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดบทร้อยกรองได้อย่างมีชีวิตชีวาและชำนาญยิ่งขึ้น โดยใช้บทอ่านเรื่อง “ยุวนักเรียนสุชาติ” เป็นตัวอย่างสำหรับการฝึกอ่านทำนองเสนาะบทพากย์ 8

ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของฉันทลักษณ์ และโอกาสในการแต่งบทพินอล เพื่อเข้าใจที่มาของคำประพันธ์และการสวดท่องอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งเรียนรู้ลักษณะสำคัญและมารยาทของการสวดท่องที่เน้นการออกเสียงที่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ฝึกสวดบทประพันธ์อื่น ๆ อาทิ บทกษัตริย์โคลนา บทพรหมคิตี เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความสามารถและความมั่นใจในการสวดท่องคำประพันธ์ที่มีความหลากหลายและมีคุณค่า

การอ่านทำนองเสนาะจึงเป็นมากกว่าการเรียนรู้ทางภาษา แต่เป็นการสืบสานวัฒนธรรมและมรดกทางวรรณศิลป์ที่สวยงามของชาวเขมรที่ช่วยส่งต่อความรู้ ความคิด และความรู้สึกผ่านเสียงและจังหวะที่เปี่ยมไปด้วยเสน่ห์ การฝึกฝนทักษะนี้ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ทำให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาเขมรในมิติที่ลึกซึ้งขึ้น อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังความภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองอีกด้วย

4.2 การพัฒนาทักษะการพูด

การประเมินทักษะการพูดของผู้เรียนจะใช้แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาด้วยวาจาอย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมตามบริบท ซึ่งมักเป็นการจำลองสถานการณ์การพูดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่อง การอธิบาย หรือ

การสนทนา ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในบริบทใกล้เคียงความเป็นจริง และสามารถประเมินความสามารถในการสื่อสารได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 การพัฒนาทักษะการพูดระดับประถมศึกษา เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระของทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยสามารถแบ่งขั้นตอนการพัฒนาทักษะด้านการพูดได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นจดจำการออกเสียง ชั้นการจดจำการใช้ภาษา ชั้นการพูดตามวัตถุประสงค์ และชั้นการพูดตามรูปแบบต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 ชั้นจดจำการออกเสียง การออกเสียงในภาษาเขมรเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของทักษะทางภาษา โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับทักษะการอ่านและการพูด แม้ว่าผู้เรียนในระดับประถมศึกษาจะมีพื้นฐานการพูดภาษาเขมรมาบ้างจากชีวิตประจำวัน ก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างเป็นทางการ แต่การใช้ภาษาในบริบททางวิชาการยังต้องอาศัยการพัฒนาให้ถูกต้องตามหลักภาษา ในกระบวนการเรียนรู้ การฝึกอ่านออกเสียงจึงไม่ใช่เพียงการจำเสียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความเข้าใจในการเชื่อมโยงระหว่างรูปคำกับเสียงของคำอย่างมีระบบ เช่น การสังเกตพยัญชนะ สระ และเครื่องหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการออกเสียง การฝึกอ่านพยางค์อย่างเป็นขั้นตอน จึงเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเสียงได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และพร้อมพัฒนาสู่การใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาทักษะการพูดที่ชัดเจนและถูกต้องในภาษาเขมรไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากการเลียนแบบเสียงเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยการฝึกฝนผ่านกระบวนการอ่านออกเสียงอย่างมีแบบแผน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจระบบเสียงของภาษาได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการฝึกอ่านที่เชื่อมโยงระหว่างรูปอักษร ได้แก่ พยัญชนะ สระ และเครื่องหมายต่าง ๆ กับเสียงที่เปล่งออกมาอย่างถูกต้อง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เห็นกับสิ่งที่ได้ยิน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการพูด ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นต้นแบบทางภาษา โดยการออกเสียงพยางค์ คำ หรือวลีในภาษาเขมรอย่างถูกต้อง ชัดเจน และสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจับคู่เสียงกับรูปคำได้อย่างแม่นยำ และสามารถถอดรหัสเสียงจากรูปอักษรได้อย่างมั่นใจ ซึ่งกระบวนการนี้จะส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางการพูด

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการการอ่านออกเสียงควบคู่กับการฝึกพูด เช่น การอ่านเป็นกลุ่ม การอ่านตามครู หรือการพูดตามแบบฝึกหัดที่อ้างอิงจากรูปคำจริงในแบบเรียน จะยิ่งเสริมสร้างทักษะทั้งด้านการออกเสียงและการสื่อสารอย่างรอบด้าน ทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่มั่นคงในการใช้ภาษาเขมรได้อย่างถูกต้อง

4.2.1.2 ขั้จจจการใ้ภาษา ในระดั้ประถมศึษาปีที่ 1 ผู้เรียนเริ่มต้น

พัฒนาทักษะการใ้ภาษาผ่านการพูด โดยเฉพาะในบริบทของการสนทนาโต้ตอบกับครูผู้สอนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการฝึกฝนการใ้ภาษาในสถานการณ์จริง ครูสามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการใ้ภาษาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตัวอย่างกิจกรรมหนึ่งที่มักนำมาใช้คือ การสนทนาโดยใช้สื่อประกอบ เช่น ภาพประกอบจากบทเรียน ซึ่งครูจะใช้เป็นสื่อกระตุ้นความคิด โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือบุคคลในภาพ เพื่อให้ผู้เรียนพูดตอบออกมา กิจกรรมลักษณะนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้เรียนกับความรู้ใหม่ที่จะเรียนรู้ในบทเรียนนั้น ๆ ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญตามแนวคิดของทฤษฎีพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development: ZPD) ที่เน้นบทบาทของครูในการชี้แนะและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ การสนทนาดังกล่าวยังเปิดโอกาสให้ครูสามารถสังเกตลักษณะการใ้ภาษาเบื้องต้นของผู้เรียน ประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ทางภาษาที่ผู้เรียนมี รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะหรือแก้ไขข้อผิดพลาดทางภาษาได้อย่างตรงจุด

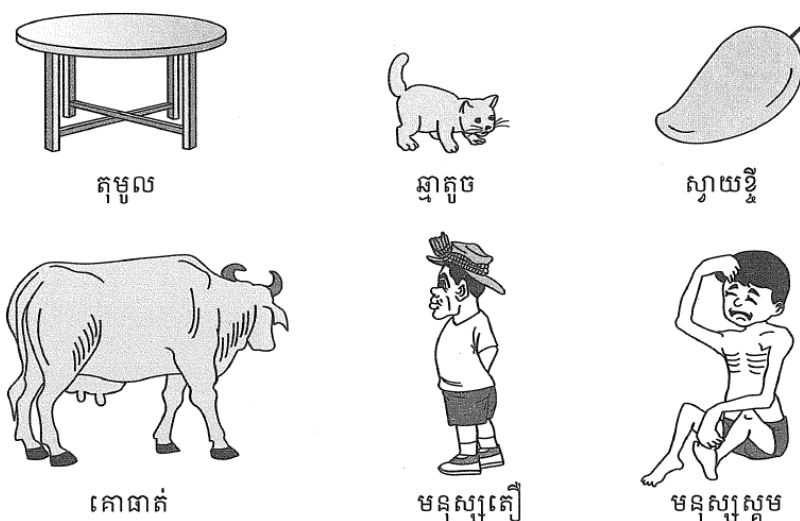
เมื่อผู้เรียนเข้าสู่ระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ความสามารถในการใ้ภาษาจะได้รับการพัฒนาต่อเนื่อง โดยเนื้อหาการเรียนรู้จะมุ่งเน้นที่การใ้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้คำแสดงความเป็นเจ้าของ การใช้คำอธิบายหรือพรรณนาคุณลักษณะของบุคคล สัตว์ หรือสิ่งของ เป็นต้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านบทสนทนาตัวอย่างในแบบเรียน และฝึกตอบคำถามท้ายบทเพื่อฝึกการทำความเข้าใจและการนำภาษาไปใช้ในบริบทที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้จึงมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการใ้ภาษาอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมทั้งกระบวนการรับรู้ภาษา และการใ้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการวางรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป ดังตัวอย่าง

- ส : เระฉาเบ็ญเภาอิ?
- สุริเภา : เระฉาเบ็ญเภาศาสาใ้ฐุฐาอิ ๒๑
- ส : เเคีฉาเบ็ญเภาอิ?
- สุริเภา : ฉา! ฉาเบ็ญเภา! เเคีฉาเบ็ญเภาอิ?
- ส : ฉา! ฉาเบ็ญเภา! คุญคุญใ้เราใ้ด้วยกัน

(ภาษาใ้ ๘.7: 64)

- สม : นึคึอหนังสืออะไร?
- ด.ญ.เภา : นึคึอหนังสือภาษาเขมร ขั้ประถมศึษาปีที่ 2
- สม : เป็นของเรอใ้หรือเปล้า?
- ด.ญ.เภา : จ้า! เป็นของฉัน ดินสอสีกล่อ่งนึคึอของเรอใ้หรือเปล้า?
- สม : ครั้! เป็นของเรอ คุญคุญใ้เราใ้ด้วยกัน

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นเนื้อหาบทเรียนที่ 43 เรื่อง “การใช้คำ ของฉัน ของเธอ ของเรา” (การเปรียบเทียบ របស់ខ្ញុំ របស់ឯង របស់យើង) ที่นำเสนอบทสนทนาระหว่างสมกับ เด็กหญิงมาเกี่ยวกับการแสดงความเป็นเจ้าของสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งเมื่อผู้เรียนศึกษาบทสนทนาแล้วต้อง พิจารณาคำแต่ละคำสื่อความหมายเช่นไร หรือมีขอบเขตการใช้กับใครบ้าง หรือบทเรียนที่ 55 เรื่อง “คำแสดงลักษณะสิ่งของ คน สัตว์ และพืชพรรณ” (ពាក្យបង្ហាញលក្ខណៈ វត្ថុ មនុស្ស សត្វ រុក្ខជាតិ) ที่นำเสนอคำศัพท์ที่ใช้อธิบายลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 50 แสดงตัวอย่างคำที่แสดงลักษณะของสิ่งของ คน สัตว์ และพืชพรรณ
(ที่มา: ภาสกร ภาสกร-สมาน ๒๕๖๒: ๑๐๑)

ภาพข้างต้นแสดงตัวอย่างคำอธิบายลักษณะของสิ่งของประกอบภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นลักษณะได้อย่างชัดเจน อาทิ ลักษณะของสิ่งของ ได้แก่ โต๊ะ ลักษณะของสัตว์ ได้แก่ แมว และวัว ลักษณะของพืชพรรณ ได้แก่ มะม่วง และลักษณะของคนไว้ดังนี้ តុមូល (โต๊ะกลม) แมว (แมวตัวเล็ก) พริก (มะม่วงดิบ) วัว (วัวอ้วน) คน (คนเตี้ย) คน (คนผอม) ทั้งนี้ครูผู้สอนอาจเพิ่มคำศัพท์ที่บอกลักษณะนอกเหนือจากบทเรียนเพื่อเพิ่มคลังคำศัพท์ของผู้เรียน ด้วย

นอกจากนี้ แบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ยังมีบทเรียนที่ 3 เรื่อง “การใช้ ภาษาตามกาลเทศะ” (การปรับภาษาตามกาลเทศะ) ที่เป็นการศึกษาจากบทสนทนาระหว่างตัวละคร 2 ตัวเกี่ยวกับการใช้ภาษาเมื่อพูดกับครู ดังนี้

โธมัส : โธมัสมีตุ๊กตาตัวน่ารักสิ
ครู : โธมัสมีตุ๊กตาตัวน่ารักสิ
โธมัส : เหม! บบปิ่นบับบิ่น! เหม! บบปิ่นบับบิ่น!

- អ្នកគ្រូ ៖ អូ! ប៉ុន បងទើបទិញបានស្បែកដើមមួយគូ។ តើពួកឯងមករកអ្វីដែរ?
- ប៉ុន ៖ ខ្ញុំមកទិញសៀវភៅ។ ខ្ញុំសូមលាបងសិនហើយ។
- រីកា ៖ អេ! ប៉ុន ម្តេចក៏ឯងហៅគាត់អ៊ីចឹង? គាត់ជាអ្នកគ្រូយើងណា!
- ប៉ុន ៖ ត្រូវហើយ! នៅសាលាគាត់ជាគ្រូយើង ខ្ញុំហៅគាត់អ្នកគ្រូ។ នៅផ្សារខ្ញុំហៅ
គាត់ជាបងស្រី ពីព្រោះគាត់ជាបងស្រីដ៏ដូនមួយខ្ញុំ។
- រីកា ៖ អូ! អ៊ីចឹងទេប្ប! ខ្ញុំខំតែឆ្ងល់។
- សុក ៖ មែនហើយ! នេះមានន័យថា យើងត្រូវចេះនិយាយឱ្យបានត្រឹមត្រូវតាម
កាលៈទេសៈ។

(ភាសាខ្មែរ ៨.4: 46)

- วันอาทิตย์ ปูนกับเพื่อนได้ไปหาซื้อหนังสือที่ตลาด พวกเขาได้พบกับคุณครูโสภา
- ปูน ៖ เอ! พี่สาวหยุดก่อน พี่มาซื้ออะไรครับ
- คุณครู ៖ อ้าว! ปูน พี่เพิ่งซื้อรองเท้ามาหนึ่งคู่ พวกเธอมาหาซื้ออะไรกัน
- ปูน ៖ ผมมาซื้อหนังสือครับ ผมขอตัวลาก่อนนะครับ
- รียากา ៖ เอ! ปูน ทำไมเธอถึงเรียกเขาเช่นนั้น เขาเป็นคุณครูของเรานะ
- ปูน ៖ ถูกแล้ว! ที่โรงเรียนเขาเป็นครูของเรา ฉันเรียกเขาว่าคุณครู ที่ตลาดฉัน
เรียกเขาว่าพี่สาว เป็นเพราะเขาเป็นลูกพี่ลูกน้องของฉันเอง
- รียากา ៖ อ้อ! อย่างนั้นเองหรือ ฉันก็เลยง
- สุต ៖ ใช่แล้วล่ะ! นี่หมายความว่า เราต้องรู้จักพูดให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

ตัวอย่างข้างต้น แสดงบทสนทนาระหว่างปูนกับรียากาที่ได้แย้งในเรื่องที่รียากาเห็นว่าปูนใช้ถ้อยคำในการสนทนากับครูไม่เหมาะสม คือ ใช้คำว่า “บងស្រី” (พี่สาว) ซึ่งเป็นคำเรียกญาติแทนใช้คำว่า คุณครู ปูนจึงต้องใช้ชี้แจงว่าที่เขาใช้คำเรียกญาติในการเรียกครูเพราะว่าเป็นญาติกัน อีกทั้งขณะที่สนทนาไม่ได้อยู่ในฐานะครูและศิษย์ หากแต่อยู่ในฐานะญาติ และอยู่นอกเวลาเรียน บทสนทนานี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นว่าการใช้ภาษาในการสื่อสารต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ที่สำคัญ

4.2.1.3 ขั้นการพูดตามวัตถุประสงค์ แบ่งเป็นการพูดเพื่อแนะนำ การพูดเพื่ออธิบาย การพูดเพื่อพรรณนา การพูดเพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก และการพูดเพื่อแสดงความคิดเห็น ดังนี้

(1) การพูดเพื่อแนะนำ เป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ภาษาที่มีจุดประสงค์เพื่อบอกกล่าว ชี้แจง หรือทำให้ผู้อื่นรู้จักบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์บางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการแนะนำบุคคลให้รู้จักกัน ซึ่งถือเป็นทักษะพื้นฐานในการสื่อสารที่

ผู้เรียนควรฝึกฝนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถในการเข้าสังคม การสร้างมิตรภาพ และการสื่อสารอย่างเหมาะสม

ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา มีบทเรียนที่เนื้อหาเกี่ยวกับการพูดเพื่อแนะนำปรากฏอยู่ ตัวอย่างเช่น บทเรียนที่ 35 เรื่อง “การแนะนำเพื่อนให้รู้จักกัน” (ការណែនាំមិត្តឱ្យស្គាល់គ្នា) ซึ่งเป็นบทสนทนาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและฝึกฝนโครงสร้างของประโยคที่ใช้ในการแนะนำบุคคล บทเรียนนี้นำเสนอสถานการณ์สมมติที่ตัวละครหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำเพื่อนให้กับอีกคนหนึ่งรู้จัก โดยประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ เช่น การทักทาย การระบุชื่อ การกล่าวคำแสดงความยินดีที่ได้พบ การไต่ถามสารทุกข์สุกดิบ และการกล่าวคำอำลาอย่างสุภาพดังตัวอย่าง

บุญมา : សួស្ដីសុភ័ក្តិ! នេះគឺភាព។ គេជាមិត្តខ្ញុំ។
 សុភ័ក្តិ : សួស្ដីភាព! ខ្ញុំរីករាយណាស់ដោយបានស្គាល់មិត្ត
 ភាព : សួស្ដីសុភ័ក្តិ! ខ្ញុំរីករាយដូចមិត្តដែរ។ តើសុភ័ក្តិរៀននៅថ្នាក់ណា?
 សុភ័ក្តិ : ខ្ញុំរៀនថ្នាក់ទី ២ ក ។ តើឯងសុខសប្បាយឬទេ?
 ភាព : អរគុណ! ខ្ញុំសុខសប្បាយទេ។

(ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.2: 41)

บุญมา : ស្វាស្ដីសុភ័ក្តិ នេះគឺតារា គាត់ជាเพื่อนของฉัน
 สุกี : ស្វាស្ដីតារា ฉันยินดีมากที่ได้รู้จักเพื่อน
 ตารา : ស្វាស្ដីសុភ័ក្តិ ฉันก็ยินดีเช่นกันกับเพื่อน สุกีเรียนระดับชั้นไหน?
 สุกี : ฉันเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ក ខ្ញុំសប្បាយดีหรือเปล่า?
 ตารา : ขอบคุณ ฉันสบายดี

จากตัวอย่าง เป็นบทสนทนายาวระหว่างบุญมา สุกี และตารา โดยบุญมาได้แนะนำสุกีให้รู้จักกับตารา บทสนทนาดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อแนะนำคนสองคนให้รู้จักกัน โดยบุญมาทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำสุกีให้รู้จักกับตารา ลำดับของบทสนทนาได้แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างการพูดที่เป็นแบบแผน ซึ่งประกอบด้วย การทักทาย การแนะนำชื่อ การแสดงมิตรไมตรี การไต่ถามสารทุกข์สุกดิบ การตอบรับอย่างสุภาพ รวมถึงการกล่าวอำลาเมื่อสิ้นสุดการสนทนา ซึ่งบทเรียนได้นำรูปแบบการพูดมานำเสนอเป็นโครงสร้างสำหรับการฝึกพูดของผู้เรียน ดังตัวอย่าง

ឈ្មោះ...! នេះគឺ.....។ គេជាមិត្តរបស់ខ្ញុំ។
 សួស្ដី.....! ខ្ញុំរីករាយណាស់ដោយ.....។ តើ.....រៀននៅសាលាណា?
 ខ្ញុំរៀន.....។
 ខ្ញុំក៏.....។

(ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.2: 42)

(เรียกชื่อ...) นี่คือ..... เขาเป็นเพื่อนของฉัน

สวัสดี..... ฉันยินดีมากที่ได้..... เรียนที่โรงเรียนไหน?

ฉันเรียน.....

ฉันก็.....

ลักษณะข้างต้นไม่เพียงแต่สะท้อนถึงรูปแบบทางภาษาที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการพูดได้อย่างเป็นระบบ ด้วยบทสนทนาทำหน้าที่เสมือนแบบจำลองทางภาษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลียนแบบ การใช้ภาษาตามสถานการณ์ และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ โดยครูผู้สอนสามารถใช้บทสนทนาเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการพูด เช่น การสนทนาในบทบาทสมมติ การซักถามคำถาม หรือการใช้ภาษาในบริบทที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและใช้ภาษาอย่างมั่นใจ

นอกจากนี้ การพูดแนะนำในระดับประถมศึกษายังมีประเด็นเนื้อหาอื่น ๆ อีก เช่น การแนะนำสถานที่ ดังบทเรียนเรื่อง “ការណែនាំទីកន្លែងទេសចរណ៍ក្នុងភូមិ” (การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 29 ที่นำเสนอบทสนทนายาระหว่างกุศลกับอาสาเกี่ยวกับเขาเชิงไพร ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน การแนะนำวิธีเล่นการละเล่นจระเข้ไล่จับ ดังบทเรียนเรื่อง “ការណែនាំអំពីលេងល្បែង” (การแนะนำเกี่ยวกับการเล่นการละเล่น) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 ที่เป็นบทสนทนายาระหว่างดาราและวิชาเกี่ยวกับการละเล่นจระเข้ไล่จับ การแนะนำขั้นตอนการปลูกพืช ดังบทเรียนเรื่อง “ការណែនាំអំពីរបៀបដាំពោត” (การแนะนำเกี่ยวกับวิธีการปลูกข้าวโพด) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 4 ที่แสดงตัวอย่างการบอกขั้นตอนในการปลูกข้าวโพด เป็นต้น โดยนำเสนอรูปแบบเดียวกัน คือ ศึกษาตัวอย่างบทสนทนาเพื่อให้ผู้เรียนสังเกตวิธีการใช้ภาษา แล้วนำไปฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้บางบทเรียนได้ให้ความรู้เกี่ยวกับชุดคำที่ใช้ในการแนะนำด้วย เช่น “ដំបូង” (ขั้นแรก) “បន្ទាប់” (ต่อมา) “ចុងក្រោយ” (สุดท้าย) เป็นต้น

(2) การพูดเพื่ออธิบาย เป็นการพูดเพื่อให้ข้อมูล หรือขยายความข้อมูลให้แก่ผู้ฟัง ในการฝึกพูดขั้นต้นสำหรับผู้เรียนจะเน้นอธิบายสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว อาทิ ข้อมูลส่วนตัว ครอบครัว สิ่งแวดล้อมในชุมชน ฯลฯ ดังปรากฏในบทเรียนการฟังเรื่อง “การอธิบายถึงสมาชิกในครอบครัว” (ការរៀបរាប់ សមាជិកគ្រួសារ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 47 และเรื่อง “การอธิบายถึงสมาชิกในครอบครัว และอาชีพ” (រៀបរាប់ពីសមាជិកគ្រួសារ និងមុខរបរ) ที่นำเสนอตัวอย่างบทสนทนาที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อ ประกอบอาชีพ และบทบาทหน้าที่ของคนในครอบครัว ดังตัวอย่าง

ចិត្តា ៖ សួស្តី ណារី! តើឯងសុខសប្បាយជាទេ?

ណារី ៖ បាទ! សួស្តី ចិត្តា ខ្ញុំសុខសប្បាយជាមួយគ្នាទេ ។ ចិត្តានៅពេលនេះ ខ្ញុំក្រែង

- ครอบครัวของฉันมีสมาชิก.....คน
- คุณพ่อชื่อ..... เขาเป็น.....
- คุณแม่ชื่อ..... เขาเป็น.....
- พี่ชื่อ..... เขาเป็น.....
- คุณตาชื่อ..... เขาเป็น.....
- คุณยายชื่อ..... เขาเป็น.....
- คนอื่น ๆ.....

นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้เรียนรู้การพูดอธิบายในหัวข้อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เช่น การพูดอธิบายเปรียบเทียบ ในบทเรียนการพูดเรื่อง “การเปรียบเทียบสถานที่และสิ่งของ” (การเปรียบเทียบสถานที่และสิ่งของ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 74 ที่นำเสนอตัวอย่างบทสนทนาเกี่ยวกับเปรียบเทียบลักษณะของตลาด แล้วให้ผู้เรียนฝึกพูดเปรียบเทียบตลาดที่หมู่บ้านของตนกับตลาดที่หมู่บ้านของเพื่อน การพูดอธิบายเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง ในบทเรียนการพูดเรื่อง “การอธิบายถึงสุขภาพและสภาพอากาศ” (การเปรียบเทียบสุขภาพและสภาพอากาศ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 33 ที่นำเสนอตัวอย่างบทสนทนาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนฝึกพูดให้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง การพูดอธิบายตีความสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในบทเรียนการพูดเรื่อง “การอธิบายสัญญาณไฟและเครื่องหมายจราจร” (การอธิบายสัญญาณไฟและเครื่องหมายจราจร) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 48 ที่นำเสนอตัวอย่างการอธิบายความหมายของไฟจราจร และเครื่องหมายเด็กจูงมือกัน แล้วให้ผู้เรียนฝึกพูดอธิบายความหมายเครื่องหมายจราจรต่าง ๆ เป็นต้น

(3) การพูดเพื่อพรรณนา เป็นการพูดเพื่อให้รายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ รูปพรรณ บรรยายภาพต่าง ๆ ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การพูดพรรณนาลักษณะของคน สถานที่ สัตว์ ดังเช่น บทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “พรรณนาเพื่อนที่ดี” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 5 ที่สอนการพรรณนาคุณความดีของเพื่อน บทเรียนนำเสนอบทสนทนา ระหว่างนิสา (นิสา) กับผานิต (ผานิต) ที่ได้พูดถึงเพื่อนรักของตน โดยนิสาได้พรรณนาความดีของภารุณ (ภารุณ) ให้ผานิตฟังว่าภารุณเป็นคนที่ใจดี ซื่อสัตย์ มีอัธยาศัยกับทุกคน และชอบชวนเพื่อน ๆ ทำการบ้านและทำสิ่งที่ดี จากนั้นบทเรียนให้ผู้เรียนฝึกพูดพรรณนาถึงเพื่อนที่ดีโดยศึกษาตัวอย่างจากบทเรียนย่อยการเขียน เรื่อง “การเขียนบทพรรณนาเกี่ยวกับคน” (การเขียนบทพรรณนาเกี่ยวกับคน) (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญในการพรรณนาเกี่ยวกับคน ได้แก่ การพรรณนารูปร่าง (รูปลักษณ์) และพรรณนาลักษณะนิสัย (นิสัย) รวมทั้งศึกษาโครงสร้างการเขียนแล้วนำมาปรับใช้กับการวางโครงสร้างของการพูดได้

៤. ផលប្រយោជន៍

៥. ការថែទាំ - ធ្វើជម្រក ផ្តល់ចំណី...

(ភាសាខ្មែរ ថ.4: 149)

เพื่อเป็นตัวช่วยในการพรรณนา ขอให้น้อง ๆ ดูโครงเรื่องด้านล่างนี้

1. ชื่อของสัตว์ที่น้องเลี้ยง
2. ลักษณะรูปร่าง เช่น ผิวกาย หู ลำตัว เท้า...
3. นิสัย เช่น ดุร้าย อ่อนโยน ฉลาด ใจ ซี้เกียจ ขยัน...
4. ประโยชน์
5. การดูแล เช่น สร้างบ้าน ให้อาหาร...

(4) การพูดเพื่อบรรยาย เป็นทักษะการใช้ภาษาที่สำคัญ ซึ่งช่วยส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายทอดข้อมูล เหตุการณ์ หรือเรื่องราวอย่างเป็นลำดับและมีเหตุผลชัดเจน โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา การพูดในลักษณะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการจัดลำดับความคิดของผู้เรียนอีกด้วย ดังปรากฏในบทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “การเล่าเรื่องอีกครั้ง” (การนิทานเรื่องเงาะเงาะ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 2 ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกการพูดบรรยายเรื่องราวที่เคยได้ฟังหรืออ่านมาแล้ว โดยจัดลำดับเนื้อหาให้เป็นขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และบทสรุปของเรื่อง ทั้งนี้บทอ่านที่นำมาเป็นตัวอย่างในบทเรียนคือเรื่อง “เขาบรูซ เขาสตรี” (คูปูบ คุ้บรี) ทั้งนี้ก่อนที่จะเล่า ผู้เรียนควรร่างรายละเอียดเกี่ยวกับตัวละคร กาลบรรยายกาล และเหตุการณ์สำคัญที่ปรากฏในเรื่องเสียก่อน ดังตัวอย่าง

១. តួអង្គ ពួកប្រសព្វ ពួកស្រី ពួកស្រីអយុធ្យា

២. កាលអកាស (ពេលលោកនិកន្តែងរឿង)

- កាលពីព្រេងនាយ ក្នុងរជ្ជកាលស្តេចស្រីអយុធ្យានិងស្តេចក្រោយៗ កាំងពិព្រលប់

រហូតដល់ផ្កាយព្រឹកៈ

- ជ្រុងភ្នំសានភ្នំ

៣. ព្រឹត្តិការណ៍

- ក្នុងរជ្ជកាលស្តេចស្រីអយុធ្យា ស្រី ដណ្តឹងប្រសព្វធ្វើប្តី។

- លុះដល់រជ្ជកាលស្តេចក្រោយៗ ស្រី មានកំនិតរើបម្រះពិប្រពៃណីស្រីដណ្តឹងប្រសព្វ។

- ស្រី បបួលប្រសព្វ គ្នាល់លើកដីពូនភ្នំ។

- ស្រី ប្រើឧបាយកលបង្កគោមនៅជ្រុងភ្នំសានភ្នំបង្ខំជាផ្កាយព្រឹកៈ។

- ប្រសព្វ ចាញ់កំសុខចិត្តស្តីដណ្តឹងស្រី ធ្វើការវិហាររហូតដល់សព្វថ្ងៃ។

(ភាសាខ្មែរ ថ.5: 89)

បុប្ផា ៖ សុខា! ចេញលេងហើយ មកយើងនាំគ្នាទៅទិញចំណីញ៉ាំ។

សុខា ៖ សុំទោសបុប្ផា! ខ្ញុំមិនទៅទេ ព្រោះខ្ញុំបានយកបាយកញ្ចប់មកពីផ្ទះហើយ។

បុប្ផា ៖ ម្យ៉ាងដែរសុខា! តែខ្ញុំចូលចិត្តទិញចំណីអាហារនៅសាលារៀនវិញ ព្រោះខ្ញុំអាចជ្រើសរើសចំណីអាហារណា ដែលខ្ញុំចូលចិត្តញ៉ាំដូចជា មីកញ្ចប់ ប្រហឹក បំពង ស្លាបមាន់អាំងឬទឹកកកឈូស។

សុខា ៖ ត្រូវហើយបុប្ផា! ប៉ុន្តែខ្ញុំចូលចិត្តរសជាតិចំណីអាហារដែលម្តាយខ្ញុំចម្អិនជាងអាហារនៅទីនេះ។ ម្យ៉ាងទៀតអាហារយកមកពីផ្ទះមានសុវត្ថិភាពជាង។

បុប្ផា ៖ មែនហើយសុខា ឯងនិយាយត្រូវណាស់។ ម្តាយឪពុកខ្ញុំក៏តែងប្រដៅខ្ញុំ ឱ្យញ៉ាំតែចំណីអាហារណា ដែលមានអនាម័យល្អ។ ពីថ្ងៃនេះទៅខ្ញុំនឹងយក

អា ៣ រ

មកពីផ្ទះដូចឯងដែរ។

(ភាសាខ្មែរ ៨.4: 105)

បុប្ផា ៖ សុខា ពេលវេលាពេញហើយ យើងទៅទិញចំណីញ៉ាំ។

សុខា ៖ បុប្ផា ខ្ញុំមិនទៅទេ ព្រោះខ្ញុំបានយកបាយកញ្ចប់មកពីផ្ទះហើយ។

បុប្ផា ៖ ម្យ៉ាងដែរសុខា! តែខ្ញុំចូលចិត្តទិញចំណីអាហារនៅសាលារៀនវិញ ព្រោះខ្ញុំអាចជ្រើសរើសចំណីអាហារណា ដែលខ្ញុំចូលចិត្តញ៉ាំដូចជា មីកញ្ចប់ ប្រហឹក បំពង ស្លាបមាន់អាំងឬទឹកកកឈូស។

សុខា ៖ ត្រូវហើយបុប្ផា! ប៉ុន្តែខ្ញុំចូលចិត្តរសជាតិចំណីអាហារដែលម្តាយខ្ញុំចម្អិនជាងអាហារនៅទីនេះ។ ម្យ៉ាងទៀតអាហារយកមកពីផ្ទះមានសុវត្ថិភាពជាង។

បុប្ផា ៖ មែនហើយសុខា ឯងនិយាយត្រូវណាស់។ ម្តាយឪពុកខ្ញុំក៏តែងប្រដៅខ្ញុំ ឱ្យញ៉ាំតែចំណីអាហារណា ដែលមានអនាម័យល្អ។ ពីថ្ងៃនេះទៅខ្ញុំនឹងយក

អា ៣ រ

មកពីផ្ទះដូចឯងដែរ។

ជាកត្តាខាងលើនេះ យើងបានឃើញពីការបង្ហាញពីការគិតគូររបស់សុខា និងបុប្ផា ក្នុងការជ្រើសរើសចំណីអាហារ។ ការបង្ហាញពីការគិតគូររបស់សុខា និងបុប្ផា ក្នុងការជ្រើសរើសចំណីអាហារ គឺជាការបង្ហាញពីការគិតគូររបស់សុខា និងបុប្ផា ក្នុងការជ្រើសរើសចំណីអាហារ។

សុគន្ធា ៖ សព្វថ្ងៃមនុស្សយើងប្រើប្រាស់ ទឹកបីដង ទឹកបីដង ទន្លេ ទឹកអណ្តូង ឬទឹកភ្លៀង។ គេនិយាយថាត្រូវប្រើទឹកស្អាតទើបមានសុវត្ថិភាព ប៉ុន្តែយើងមិនដឹងថា ទឹកប្រភេទណាជាទឹកស្អាត?

រាវី ៖ ខ្ញុំយល់ថា ទឹកដែលយើងផឹកទៅពុំមានគ្រោះថ្នាក់ ដល់សុខភាព នោះហើយជាទឹកស្អាត ឬទឹកមានអនាម័យ។

สื่อสาร อีกทั้งยังเป็นการปลูกฝังมารยาททางภาษาในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

(2) การพูดสัมภาษณ์ นอกจากการฝึกสนทนาแล้ว การพัฒนาทักษะการพูดในระดับประถมศึกษาจึงครอบคลุมถึงรูปแบบของการพูดสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบการพูดที่มีเป้าหมายเฉพาะ คือการตั้งคำถามเพื่อรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่น โดยอาศัยกระบวนการคิด วิเคราะห์ การใช้ภาษาที่เหมาะสม และการสื่อสารอย่างมีจุดมุ่งหมาย

การพูดสัมภาษณ์ปรากฏในบทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “การสัมภาษณ์” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 4 ซึ่งเป็นบทเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะการตั้งคำถาม การตอบคำถาม และการสื่อสารในบทบาทของนักสัมภาษณ์หรือผู้สื่อข่าว โดยเนื้อหาหลักของบทเรียนได้นำเสนอผ่านบทความข่าวเรื่อง “องค์การ ADRA ชี้ให้เห็นผลกระทบของยาเสพติดต่อทหารในจังหวัดพระวิหาร” (มูลนิธิโครงการพัฒนาระบบนิเวศวัฒนธรรมสุขภาพเอเซียตะวันออกเฉียงใต้) ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประเด็นทางสังคมชัดเจนและทันสมัย ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนโดยการสมมติตนเป็นนักหนังสือพิมพ์หรือนักข่าวเพื่อเตรียมสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข่าว โดยเริ่มจากการอ่านบทความ ทำความเข้าใจเนื้อหา วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ แล้วจึงตั้งคำถามที่เหมาะสม ซึ่งต้องมีลักษณะชัดเจน ตรงประเด็น และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลอย่างครอบคลุม หลังจากนั้นผู้เรียนจะฝึกตอบคำถามในฐานะผู้ให้สัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากบริบทของบทความที่อ่าน เพื่อให้คำตอบมีความสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับเนื้อหา

กิจกรรมนี้นอกจากจะส่งเสริมความสามารถในการพูดแล้ว ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสรุปความ การใช้เหตุผล และการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์จริง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของสื่อมวลชนในสังคม ตลอดจนเรียนรู้วัฒนธรรมของการสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์และมีจริยธรรม ทั้งนี้การเรียนรู้การพูดสัมภาษณ์ในระดับประถมศึกษาชั้นไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการเลียนแบบบทพูด แต่เป็นการสร้างทักษะทางภาษาในระดับสูงขึ้น โดยผสมผสานการอ่าน การคิด และการพูดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะการสื่อสารที่ดีในอนาคต

4.2.2 การพัฒนาทักษะการพูดระดับมัธยมศึกษา เมื่อศึกษาเนื้อหาสาระของทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบว่าเน้นการพัฒนาทักษะการพูดตามวัตถุประสงค์ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

4.2.2.1 ขั้นการพูดตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การพูดเพื่อแนะนำ การพูดเพื่อสรุปความ การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ การพูดเพื่ออธิบาย การพูดเพื่อแสดงความคิดเห็น และการพูดเพื่อประเมินคุณค่า ดังนี้

(1) การพูดเพื่อแนะนำ เป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะนี้ทั้งในห้องเรียนและในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บทเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การพูดแนะนำตัวเองถือเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่หลังจากจบการศึกษาจากระดับชั้นประถมศึกษา การแนะนำตัวเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างมิตรภาพ ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อนร่วมชั้น ขณะเดียวกันในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเลือกเส้นทางการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนมักมีโอกาสเปลี่ยนกลุ่มเรียนหรือสถานศึกษาใหม่ การฝึกทักษะการแนะนำตัวจึงยังมีความจำเป็นอย่างต่อเนื่อง บทเรียนได้นำเสนอตัวอย่างข้อความการแนะนำตนเองที่ครอบคลุมข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ชื่อ โรงเรียนเดิม ที่อยู่ อาศัย อาชีพของบิดามารดา จำนวนพี่น้อง ลำดับในครอบครัว และความสามารถพิเศษ ดังตัวอย่าง

ជម្រាបសួរអ្នកគ្រូ...! សូម្បីមិត្តរាំងអស់គ្នា! ខ្ញុំឈ្មោះ ដារិន ជាសិស្សមកពីសាលា
បឋមសិក្សាសុភមង្គល។ សព្វថ្ងៃខ្ញុំរស់នៅភូមិប្រកាងជើង សង្កាត់កាកាប ខណ្ឌដង្កោ
រាជធានីភ្នំពេញ។ ឪពុកខ្ញុំជាគ្រូបង្រៀន ម្តាយខ្ញុំជាមេផ្ទះ។ ខ្ញុំមានបងប្អូនបីនាក់ ខ្ញុំជាកូន
ទីពីរ។ កាលនៅថ្នាក់ទី៦ ខ្ញុំជាសិស្សពូកែម្នាក់ដែរ ពិសេសមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ។ ខ្ញុំសុំបញ្ចប់ក្រ
គ្រឹះនេះ សូមអរគុណអ្នកគ្រូ។

(ភាសាខ្មែរ ៨.7: 20)

สวัสดีคุณครู สวัสดีเพื่อน ๆ ทุกคน ฉันชื่อ ดาริน เป็นนักเรียนมาจากโรงเรียน
ประถมศึกษาสุภมงคล ทุกวันนี้ฉันอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านปอปรกเหนือ ตำบลกากาบ เขตภูงโก
ราชธานีพนมเปญ พ่อของฉันเป็นครู แม่ของฉันเป็นแม่บ้าน ฉันมีพี่น้อง 3 คน ฉันเป็นลูก
คนที่ 2 ตอนที่ฉันอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉันเป็นนักเรียนที่เรียนดีคนหนึ่ง โดยเฉพาะ
วิชาภาษาเขมร ฉันขอจบแต่เพียงเท่านี้ ขอขอบคุณคุณครู

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่สุภาพ ชัดเจน และเป็นระบบ โดยเริ่มจากการทักทาย ต่อด้วยการให้ข้อมูลส่วนตัวและปิดท้ายด้วยการขอบคุณผู้ฟัง ซึ่งถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานของการพูดแนะนำในเชิงสื่อสารอย่างมีมารยาท ในด้านการจัดการเรียนรู้ บทเรียนลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการพูดอย่างเป็นระบบ โดยครูผู้สอนสามารถใช้

กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจับคู่แนะนำตัว การพูดหน้าชั้นเรียน หรือการจัดสถานการณ์สมมติเพื่อส่งเสริมความมั่นใจและฝึกความกล้าแสดงออก นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้ครูได้ประเมินความสามารถด้านการใช้ภาษา การออกเสียง และความคล่องแคล่วของผู้เรียนในเบื้องต้นอีกด้วย

การพูดเพื่อแนะนำในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจึงเป็นบทเรียนที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งในด้านภาษาและทักษะทางสังคม โดยช่วยส่งเสริมการแสดงออกอย่างมั่นใจ การสื่อสารอย่างมีมารยาท และการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในห้องเรียน ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

(2) การพูดเพื่อสรุปความ เป็นการพูดที่พบเนื้อหาในเกือบทุกระดับชั้น ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถจับประเด็นสำคัญจากบทอ่านหรืองานเขียน แล้วถ่ายทอดสาระสำคัญนั้นด้วยภาษาของตนเองอย่างกระชับและชัดเจน การพูดประเภทนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การจับใจความ และการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างมีลำดับขั้นตอน

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบเรียนมักมุ่งเน้นการฝึกพูดย่อเรื่องจากนิทานหรือบันเทิงคดี เช่น ในบทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “การพูดย่อเรื่อง” (ส.เชษฐะเมธี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 2 ผู้เรียนจะได้ฝึกพูดเล่าสรุปเนื้อหาจากบทอ่านเรื่อง “สุนัขจิ้งจอก” ซึ่งเป็นนิทานที่มีโครงเรื่องเรียบง่าย บทเรียนแนะนำให้ผู้เรียนใช้สรพนามบุรุษที่ 3 ในการเรียกแทนตัวละคร เพื่อให้ภาษามีความเป็นกลางและเหมาะสมกับรูปแบบการสรุปเรื่อง ทั้งนี้ยังเป็นการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถประมวลความเข้าใจจากเนื้อหาต้นฉบับ แล้วถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของตนเอง

เมื่อเข้าสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย บทเรียนมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเน้นให้ผู้เรียนฝึกพูดสรุปจากวรรณกรรมที่มีขนาดยาว เช่น นวนิยายหรือบทละคร เช่น บทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “การย่อบทความ” (ส.เชษฐะเมธี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 3 ได้นำเสนอตัวอย่างการพูดย่อเรื่องจากนวนิยายเรื่อง “เหตุการณ์หมู่บ้านกรังลาว” (ประวิทย์ คุ้มคำ) ซึ่งเป็นเรื่องที่มีเหตุการณ์ซับซ้อนและมีตัวละครหลากหลาย ผู้เรียนต้องสามารถสรุปเหตุการณ์สำคัญและประเด็นหลักของเรื่องให้อยู่ในกรอบของการพูดที่กระชับและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังมีบทเรียนย่อยการพูดเรื่อง “ย่อคำประพันธ์เป็นร้อยแก้ว” (ส.เชษฐะเมธี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 5 ที่ฝึกให้ผู้เรียนแปลสาระจากวรรณกรรมร้อยกรอง เช่น เรื่อง “ตุ้มเตี๋ย” ซึ่งเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่มีโครงสร้างคำประพันธ์แบบดั้งเดิมให้กลายเป็นความเรียงร้อยแก้วที่มีความเรียบง่ายและสื่อสารตรงประเด็น โดยมีการแนะนำให้สรุปเนื้อหาทีละบท แล้วนำมาร้อยเรียงเป็นเนื้อความแบบต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่าการพูดเพื่อสรุปความนั้น ไม่เพียงมุ่งเน้นที่ทักษะด้านการพูดเท่านั้น แต่ยังเป็นการหล่อหลอมความสามารถในการเข้าใจวรรณกรรม การตีความสาระสำคัญ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ทั้งในบริบททางการศึกษาและสังคม

(3) การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ เป็นทักษะที่สำคัญในการสื่อสาร โดยเฉพาะในสังคมที่มีความหลากหลายทางความคิดและความคิดเห็น การพูดลักษณะนี้มุ่งหวังให้ผู้ฟังเกิดความคล้อยตาม หรือเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมไปตามที่ผู้พูดต้องการ ทักษะดังกล่าวได้รับการบูรณาการผ่านบทเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการเผยแพร่ข้อมูลที่มีจุดมุ่งหมายในการจูงใจ ดังปรากฏในบทเรียนการพูดเรื่อง “การเผยแพร่สินค้า” (ฉะพณพินิจ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 6 บทเรียนนำเสนอบทโฆษณาของห้างขายยาแห่งหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาการใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ ดังตัวอย่าง

ឱសថបុរាណសញ្ញា ដើម្បី យើងខ្ញុំមានថ្នាំព្យាបាលជំងឺគ្រប់ប្រភេទដូចជា ជំងឺ
ក្រពះ ពោះវៀន គ្រួសក្នុងកម្រងនោះ គ្រួសក្នុងប្រមាគ៍ ទឹកនោះផ្អែម លើសឈាម រោគ
ស្រ្តី ជំងឺថ្លើមគ្រប់ប្រភេទ ។ល។ លើសពីនេះទៅទៀត យើងខ្ញុំមានថ្នាំពិសេសម្យ៉ាងអាច
ព្យាបាលជំងឺមួយរយមុខ។

យើងខ្ញុំសូមធានាថា ក្រោយពីពិសោធន៍របស់យើងខ្ញុំក្លាយ អ្នកជំងឺពិតជាធ្ងន់
ស្រាល និងជាសះស្បើយក្លាម! ប្រសិនបើមិនជា យើងខ្ញុំមិនយកប្រាក់ឡើយ។

សូមអញ្ជើញមកពិគ្រោះជំងឺដោយឥតគិតថ្លៃ! ប្រញាប់ឡើង! ចៀសវាងការ
ចំណាយប្រាក់គិតប្រយោជន៍ សូមបងប្អូនប្រញាប់មកទទួលយកឱសថវិញរបស់យើងខ្ញុំ។

ចាសយដ្ឋានផ្ទះ..... ក្រុមទី..... ភូមិ..... ឃុំ/
សង្កាត់..... ស្រុក/ខណ្ឌ..... ខេត្ត/ក្រុង..... ឬនាក់ទងកាម
ទូរស័ព្ទលេខ.....។

(ភាសាខ្មែរ ថ.7: 123)

ยาแผนโบราณตรา ตันยอ เรามียารักษาโรคทุกประเภท เช่น ปวดท้อง ลำไส้ นิ่ว
ในไต นิ่วในถุงน้ำดี เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคสตรี โรคตับทุกประเภท พิเศษยิ่งไป
กว่านั้น เรามียาวิเศษอีกอย่างหนึ่งที่สามารถรักษาโรคได้นับร้อยโรค

เราขอรับประกันว่า หลังจากทานยาของเราไปปั๊บ ผู้ป่วยก็จะผ่อนคลาย และหาย
เป็นปกติทั้ง หากไม่เป็นดังว่า เราจะไม่เก็บเงินเลย

ขอเชิญมาตรวจวินิจฉัยโรคโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รีบหน่อย! เพื่อไม่ให้เสียเงินโดย
เปล่าประโยชน์ ขอเชิญพี่น้องรับมารับยาไอสทธิพิทย์ของพวกเรา

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล
 เขต..... จังหวัด..... หรือ
 ติดต่อทางหมายเลขโทรศัพท์.....

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการพูดเพื่อโน้มน้าวใจที่ชัดเจน โดยใช้รูปแบบของบทโฆษณาแผนโบราณ ที่เน้นการสื่อสารเพื่อชักชวนให้ผู้ฟังเชื่อถือในประสิทธิภาพของยา และตัดสินใจซื้อหรือรับบริการ บทเรียนได้เสนอข้อความโฆษณาที่แสดงถึงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์อย่างเกินจริง เช่น การอ้างว่าสามารถรักษาได้ครอบคลุมทุกโรค รวมถึงโรคเฉพาะทาง เช่น โรคไต นิ้วในถุงน้ำดี โรคเบาหวาน และโรคตับทุกชนิด นอกจากนี้ยังมีการเสริมความน่าเชื่อถือด้วยคำรับประกันว่า “หากไม่หายจะไม่เก็บเงิน” ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่พบได้ทั่วไปในภาษาการโฆษณา

สิ่งที่น่าสนใจคือ การใช้ภาษาที่มีอารมณ์และน้ำเสียงที่กระตุ้นความสนใจและความรู้สึกของผู้ฟัง เช่น คำว่า “รีบหน่อย!” หรือ “หลีกเลี่ยงการเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์” เป็นคำที่ชวนให้เกิดแรงจูงใจและความรู้สึกเร่งด่วน บทเรียนลักษณะนี้จึงไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรูปแบบการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ แต่ยังส่งเสริมทักษะในการวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ข้อความที่มีเจตนาแฝงเร้นได้อีกด้วย

การนำเสนอบทเรียนลักษณะนี้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเหมาะสม เนื่องจากผู้เรียนอยู่ในวัยที่เริ่มมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลได้ดีขึ้น ครูผู้สอนสามารถใช้บทเรียนนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการเปิดประเด็นสนทนาเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลในการสื่อสาร การโฆษณาอย่างมีจริยธรรม และผลกระทบของการโฆษณาเกินจริงที่อาจเกิดขึ้นในสังคมจริง จะเห็นได้ว่าบทเรียนเรื่อง “การเผยแพร่สินค้า” ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อฝึกทักษะการพูดเพื่อโน้มน้าวใจเท่านั้น แต่ยังช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และสามารถต่อยอดไปสู่การเป็นผู้บริโภคสื่อที่มีความรู้เท่าทัน รอบคอบ และมีความรับผิดชอบต่อสังคมในอนาคต

(4) การพูดเพื่ออธิบาย นับว่ามีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร หรือแนวคิดต่าง ๆ ไปยังผู้ฟังในลักษณะที่มีความชัดเจนและมีระบบ ทักษะนี้จำเป็นอย่างยิ่งในบริบทของการเรียนรู้ โดยเฉพาะเมื่อผู้เรียนต้องนำเสนอข้อมูลในที่สาธารณะหรือภายใต้สถานการณ์ที่ต้องแสดงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา ได้บรรจุเนื้อหาทักษะการพูดเพื่ออธิบายไว้ในหลายบทเรียน โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 4 ซึ่งเนื้อหาได้ถูกออกแบบมาเพื่อฝึกฝนผู้เรียนให้สามารถพูดอธิบายข้อมูลที่หลากหลาย ตั้งแต่ข้อมูลที่เป็นข่าวสารไปจนถึงการเปรียบเทียบลักษณะต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ดังเช่น ในบทเรียนย่อยการพูดเรื่อง

การพูดเพื่ออธิบายในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นทักษะสำคัญที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ผ่านบทเรียนที่มีโครงสร้างชัดเจนและตัวอย่างที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ไม่ว่าจะเป็นการพูดอธิบายข่าวสารสาธารณะหรือการเปรียบเทียบเชิงวิเคราะห์ บทเรียนเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบททางสังคมที่หลากหลาย

(5) การพูดเพื่อแสดงความคิดเห็น เป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึก และทัศนะส่วนตัวของผู้พูดต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมักจะปรากฏในบริบทของการอภิปราย การเสนอแนะ หรือการแสดงทัศนคติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิต สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาที่ผู้เรียนเริ่มมีพัฒนาการทางความคิดและมีมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้มีการบรรจุบทเรียนเกี่ยวกับทักษะการพูดในลักษณะนี้ไว้อย่างชัดเจน เช่น ในบทเรียนย่อยเรื่อง “การพูดแสดงความคิดเห็นส่วนตัว” (ការនិយាយបញ្ចេញមតិផ្ទាល់ខ្លួន) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 2 ซึ่งเริ่มต้นด้วยการให้นิยามของการแสดงความคิดเห็นว่า เป็นการพูดที่แสดงออกถึงความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติส่วนบุคคลต่อเรื่องราว เหตุการณ์ หรือมุมมองของผู้อื่น ในบทเรียนนี้ได้นำเสนอตัวอย่างเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับบริบททางวัฒนธรรม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจาะหูลูกสาว ซึ่งถือเป็นประเพณีที่มีรากฐานลึกซึ้งในสังคมกัมพูชา การเลือกใช้ประเด็นดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมที่สืบทอดมาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และใช้ภาษาที่สุภาพและสร้างสรรค์ในการสื่อสารความคิดเห็นของตนเอง

แนวทางการจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะหลายประการในตัวผู้เรียน ได้แก่ การระบุดูจุดยืนของตนเองต่อประเด็นที่เป็นที่ถกเถียง การให้เหตุผลประกอบที่มีน้ำหนักและตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลหรือประสบการณ์จริง การใช้ภาษาที่เหมาะสมสำหรับการโต้แย้งโดยไม่ล่วงละเมิดผู้อื่น ตลอดจนการส่งเสริมทักษะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผ่านการเคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและรับผิดชอบ ทั้งนี้ การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นในระดับมัธยมศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น หากยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์ประเด็นทางสังคม และการปลูกฝังเจตคติของการเป็นพลเมืองที่มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมอีกด้วย

(6) การพูดเพื่อประเมินคุณค่า ในกระบวนการพัฒนาทักษะการพูด การพูดเพื่อประเมินคุณค่านับเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่สำคัญซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการให้คุณค่าต่อบุคคล เหตุการณ์ หรือแนวคิดต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย บทเรียนย่อยเรื่อง “การประเมินคุณค่าตัวละครในเรื่อง” (บทกวีสมัยสุโขทัย) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 1 ได้เน้นฝึกให้ผู้เรียนพูดแสดงความเห็นและประเมินคุณค่าของตัวละครโดยมีเหตุผลประกอบอย่างชัดเจน โดยบทเรียนได้นำเสนอกรณีศึกษาจากวรรณกรรมเรื่อง “เขานางงรี” (สุภาษิต) โดยยกตัวอย่างการพูดประเมินคุณค่าตัวละคร “พุทธิแสน” ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญที่มีบทบาทนำไปสู่ความตายของนางงรี ตัวอย่างดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครผ่านมุมมองเชิงคุณธรรม ความเป็นมิตร และผลกระทบที่เกิดขึ้น

หลักการสำคัญของการพูดเพื่อประเมินคุณค่าในบทเรียนนี้ คือการยกเหตุผลประกอบเพื่อเสริมความน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นการยกเหตุการณ์ในเรื่องมาอ้างอิง หรือการใช้หลักจริยธรรมในการพิจารณาการกระทำของตัวละคร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาแนวคิดที่มีความลึกซึ้ง มีเหตุผลรองรับ และสามารถถ่ายทอดออกมาได้ด้วยภาษาที่ชัดเจนและเหมาะสม การเรียนรู้ลักษณะนี้จึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมทักษะด้านภาษา แต่ยังเป็นเครื่องมือในการฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้วิจารณ์งาน มีจิตสำนึกในการแยกแยะคุณค่าทางศีลธรรม และมีความรับผิดชอบในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย

4.2.2.2 ขั้นตามพูดตามรูปแบบต่าง ๆ ประกอบด้วย การอ่านทำนองเสนาะ การพูดสนทนา และการพูดสัมภาษณ์ ดังนี้

(1) การอ่านทำนองเสนาะ (การสวดมนต์) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจดจำ เข้าใจ และซาบซึ้งในศิลปะการใช้ภาษาของวรรณคดีเขมร ในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้กำหนดให้ผู้เรียนฝึกสวดท่องคำประพันธ์หลากหลายรูปแบบ ทั้งบทพากย์ 7 บทพากย์ 8 บทพากย์ 9 บทกาคติ และบทพินอล ซึ่งมีลักษณะ คำประพันธ์และท่วงทำนองที่แตกต่างกันไป บทเรียนจะนำเสนอองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ จำนวนคำในแต่ละวรรคและจำนวนวรรคในหนึ่งบท หลักการออกเสียงและจังหวะในการสวด และตัวอย่างคำประพันธ์สำหรับใช้ฝึกฝน ดังตัวอย่าง

- បទពំនោល

- រង្វាស់កាព្យ៖ ១ វគ្គ មាន៣ ឃ្លា
 ឃ្លាទី១ មាន៦ ព្យង្គ
 ឃ្លាទី២ មាន៤ ព្យង្គ
 ឃ្លាទី៣ មាន៦ ព្យង្គ ។
- របៀបសូត្រ៖ គេសូត្រទម្លាក់សំឡេងនៅព្យង្គទី២ និងទី៤ គ្រប់ឃ្លាទាំងអស់ ។

ឧទាហរណ៍ ៩

ទ្វារបាលធំៗអស្ចារ្យ	ឈរតម្រៀបគ្នា	ចាំយាមគ្រប់សសរស្តុក ។
ដៃកាន់អាវុធរាងហាំ	បូកពាសោតសម	យុទ្ធជនសម័យមានប្លឱ ។
អប្បបរមរទេពពិត	ឆ្លាក់ជាប់នៅឆិត្យ	សសរសិលារាងរាយ ។
ហត្ថាកាន់ផ្កាទាំងឡាយ	ញញឹមពព្រាយ	រេរ៉ាជាន់លើបទុម ។

ภาพที่ 51 แสดงการสอนสวดท่องคำประพันธ์
(ที่มา: ภาณุไธโร ๒๕๖๕: ๖๕)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการสอนสวดบทนโถกาทก ซึ่งระบุว่า 1 บท ประกอบด้วย 3 วรรค วรรคที่ 1 และวรรคที่ 3 มี 6 คำ ส่วนวรรคที่ 2 มี 4 คำ หลักการสวดเน้นการออกเสียงโดยลงน้ำหนักเสียงตรงคำที่ 2 และคำที่ 4 ในแต่ละวรรค เพื่อสร้างจังหวะทำนองที่ไพเราะ และคงไว้ซึ่งรูปแบบดั้งเดิมของวรรณคดี

การฝึกอ่านทำนองเสนาะในลักษณะนี้ไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของคำประพันธ์ แต่ยังส่งเสริมความสามารถด้านการฟัง การออกเสียง และการจำแนกจังหวะเสียง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนวรรณคดีและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของกัมพูชา

(2) การพูดสนทนา หนึ่งในรูปแบบของการพูดตามสถานการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นมัธยมศึกษา คือ การพูดสนทนา ซึ่งมุ่งเน้นการฝึกทักษะการโต้ตอบในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนทนาทางโทรศัพท์ ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในบทเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 5 ดังตัวอย่าง

ការនិយាយឆ្លើយតបក្នុងក្តីតាមទម្រង់សំណួររបស់ធារីនិងសូដាតិ។

ទូរស័ព្ទបានរោទ៍ឡើង ពេលនោះក្មេងស្រីម្នាក់លើកទូរស័ព្ទ ១១

ឆាវី ៖ អានូ! ជ្រមាបសរ តើអញ្ជើញទូរស័ព្ទមកពីខាងណាដែរ?

សុជាតិ ៖ បាទ! ជម្រាបសួរ ខ្ញុំបាទសុជាតិ។

ឆាវី ៖ អ! សជាតិ តើសជាតិឯងសប្បាយជាទេ? តើមានការអ្វីដែរ?

សជាតិ ៖ បាទ! អរគុណធាវី ខ្ញុំសខសប្បាយធម្មតាទេ។ តើធាវីបានដឹងព័ត៌មាន

การเรียนวิชาภาษาเขมรนับเป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังความรู้ด้านภาษา วรรณคดี และวัฒนธรรมของชนชาติเขมร โดยแบบเรียนได้รับการออกแบบให้ส่งเสริมทักษะหลักด้านภาษา อย่างรอบด้าน ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด ซึ่งล้วนมีบทบาทเกื้อหนุนสัมพันธ์กัน

ทักษะการอ่านในแบบเรียนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการรับรู้ข้อมูล แต่ยังเน้นการฝึกจับใจความ วิเคราะห์ และตีความสาระสำคัญจากบทอ่านหลากหลายประเภท ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี ผู้เรียนจึงได้ฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งได้ซึมซับรูปแบบวรรณคดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ด้านทักษะการเขียน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการถ่ายทอดความคิดอย่างมีระบบ ผ่านงานเขียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง โดยผู้เรียนได้ฝึกสร้างสรรค์ถ้อยคำให้เหมาะกับเนื้อหาและบริบท การเขียนจึงเป็นทั้งเครื่องมือในการสื่อสารและการแสดงออกทางวรรณศิลป์

ในส่วนของทักษะการฟัง แบบเรียนส่งเสริมการฝึกฟังเพื่อเข้าใจสาร ความรู้สึก และเจตนาารมณ์ของผู้พูด ผ่านบทสนทนาและข้อความที่หลากหลาย ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแยกแยะข้อมูล และการตีความ ซึ่งเป็นรากฐานของการสื่อสารที่แม่นยำและมีประสิทธิภาพ

และท้ายที่สุด ทักษะการพูดมีบทบาทอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความสามารถในการใช้ภาษาพูดในชีวิตจริง ผู้เรียนได้ฝึกพูดในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสนทนา การอธิบาย การบรรยาย หรือการแสดงความคิดเห็น ทั้งในบริบททางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมั่นใจ

ทั้งนี้ ทักษะด้านการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร เป็นแกนกลางของการเรียนรู้ภาษาและวรรณคดีเขมร โดยการบูรณาการทักษะทั้งสี่ด้านอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในภาษาเขมรทั้งในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม สามารถนำไปต่อยอดในการสื่อสาร วิเคราะห์วรรณกรรม และธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 5

ความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

แบบเรียนถือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และหลักการทางวิชาการแก่ผู้เรียน โดยพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2562: 396) ได้ให้นิยามของ “ความรู้” (Knowledge) ไว้ว่า สารระ ข้อมูล แนวคิด และหลักการที่บุคคลรวบรวมสั่งสมจากประสบการณ์ในชีวิต ความรู้เป็นผลลัพธ์ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านธรรมชาติ สังคม และเทคโนโลยี โดยเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การศึกษาอบรม การรับรู้ การคิดวิเคราะห์ และการฝึกฝน จนสามารถสรุปเป็นสาระความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ได้หรือพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมนั้นไม่เพียงแต่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทักษะทางภาษา ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด ดังที่กล่าวไปในบทที่ 4 หากยังครอบคลุมถึงความรู้ด้านหลักภาษา หรือไวยากรณ์ และความรู้ด้านวรรณกรรม ซึ่งล้วนเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะทางภาษาของผู้เรียนให้ครอบคลุมทั้งมิติของเนื้อหาและทักษะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณกรรมที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร พร้อมทั้งวิเคราะห์วิธีการนำเสนอ และกระบวนการเสริมสร้างความรู้ในบทเรียน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการออกแบบเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาเขมร

การวิเคราะห์ดังกล่าวจะพิจารณาภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของ Benjamin S. Bloom ฉบับปรับปรุง หรือ The Revised Bloom's Taxonomy เช่นเดียวกับบทที่ 4 เพื่อพิจารณาว่าแบบเรียนวิชาภาษาเขมรส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้หลักภาษาและวรรณกรรมในแต่ละชั้นอย่างไร

1. ความรู้ทางหลักภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

ความรู้ทางหลักภาษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่งในการเรียนรู้ภาษา เนื่องจากเป็นระบบระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้กำกับการใช้ภาษาในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับคำ วลี ประโยค และข้อความ ซึ่งการมีความเข้าใจในหลักภาษาที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีแบบแผน สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดความคลาดเคลื่อนในการถ่ายทอดสาร นอกจากนี้ ความรู้ทางหลักภาษายังมีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของภาษาเขมร อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังความตระหนักรู้ในความงามของภาษาและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในโครงสร้างทางภาษาด้วย

แบบเรียนวิชาภาษาเขมรใช้คำว่า “เบญจภรณ์” เพื่อเรียกหมวดเนื้อหาที่ว่าด้วยความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและหลักเกณฑ์การใช้ภาษา ซึ่งเมื่อพิจารณาในเชิงเนื้อหาและบริบทแล้ว พบว่ามีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “หลักภาษา” ตามที่ใช้ในระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรภาษาไทย ซึ่งมีการใช้คำว่า “หลักภาษา” แทนคำว่า “ไวยากรณ์” อย่างเป็นทางการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์และอธิบายเนื้อหาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกรอบแนวคิดด้านการเรียนการสอนภาษาในบริบทของไทย ตลอดจนเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเข้าถึงแก่ผู้อ่าน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “หลักภาษา” แทนคำว่า “เบญจภรณ์” ด้วยเห็นว่าคำว่า “หลักภาษา” สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจถึงเนื้อหาเกี่ยวกับระบบเสียง คำ ประโยค และหลักเกณฑ์การใช้ภาษาได้อย่างครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบททางภาษาไทยมากกว่า

ความสำคัญของความรู้ทางหลักภาษาปรากฏชัดในโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาของประเทศกัมพูชา ซึ่งกำหนดให้การเรียนรู้เนื้อหาหลักภาษาในรายวิชาภาษาเขมรมีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของเวลาเรียนทั้งหมด โดยจัดควบคู่ไปกับการฝึกทักษะด้านภาษาอื่น ๆ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการเรียนรู้วรรณกรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาอย่างสมดุลและรอบด้าน

1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนหลักภาษา

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ด้านหลักภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

1.1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนหลักภาษาในแบบเรียนระดับประถมศึกษา

มุ่งเน้นการวางรากฐานความรู้ทางภาษาที่มั่นคง โดยครอบคลุมทั้งด้านตัวอักษร ระบบเสียง โครงสร้างคำ และประโยค ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอ่าน การเขียน และการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เนื้อหาสาระสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ ความรู้ด้านตัวอักษร ระบบเสียง คำ และประโยค ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1.1 ความรู้ด้านตัวอักษร

การเรียนรู้ระบบตัวอักษรเขมรเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาภาษาเขมร โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถอ่าน เขียน และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา ซึ่งองค์ประกอบหลักของระบบตัวอักษรสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ รูปพยัญชนะ รูปสระ และรูปเครื่องหมาย ดังนี้

(1) รูปสระ ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การเรียนรู้เรื่องรูปสระถือเป็นเนื้อหาสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาเขมร รูปสระในภาษาเขมรแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ สระนิสสัย และสระเต็มตัว โดยแบบเรียนได้ออกแบบลำดับการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากรูปสระนิสสัย ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการอ่านออกเสียงร่วมกับพยัญชนะ และใช้บ่อยในคำพื้นฐานทั่วไป

การเรียนรู้สระนิสสัยเริ่มต้นอย่างน่าสนใจผ่านกิจกรรมการร้องเพลง “บทเพลงสระ (ចម្រៀងស្រះ)” ทำนองนกฮูก (លំនាំបទសត្វទឹក) ซึ่งมีทำนองสนุกสนาน ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเสียงและรูปสระได้ง่ายขึ้น ก่อนที่จะเข้าสู่การเรียนรู้รูปสระอย่างเป็นทางการ ดังตัวอย่าง

ស្រះអ ស្រះអា ស្រះអិ ស្រះអឹ
ពីរបូកនឹងបីឱណាឃើងលែបាតប្រាំ
ស្រះអុ ស្រះអូ ស្រះអួ គួរចាំ
ប្រាំបូកនឹងប្រាំឱណាឃើងចាំគឺដប់ ។

ภาพที่ 52 แสดงเนื้อหาบทเพลงสระ
(ที่มา: ภาษาเขมร มาตรฐาน-สระ ๒.1: 2)

หลังจากการนำเข้าบทเรียนเรื่องรูปสระด้วยบทเพลงแล้ว ผู้เรียนจะได้เรียนรู้รูปสระนิสสัยทั้ง 23 รูป โดยเรียงตามลำดับอักษรอนุกรม ได้แก่ អា អិ អឹ អី អឹ អុ អូ អួ អេ អេឿ អេ អែ អៃ អោ អាំ អាំ អាំ អុះ អេះ และ អោះ โดยนำเสนอรูปสระนิสสัยผ่านรูปแบบตารางบรรทัดเพื่อให้ผู้เรียนเห็นตำแหน่งของรูปสระเมื่อประกอบกับรูปพยัญชนะว่ามีกรวางไว้ด้านหน้า หลัง บน หรือใต้พยัญชนะต้น ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะในการอ่านสะกดคำอย่างมีระบบ

เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจเรื่องสระนิสสัยแล้ว จึงเข้าสู่การเรียนรู้รูปสระเต็มตัว จำนวน 15 รูป ได้แก่ អ អា ឥ ឦ ឧ ឪ ឬ ឮ ឯ ឰ ឱ และ ឱ โดยรูปสระเหล่านี้สามารถแปลงเสียงเป็นพยางค์ได้เลย เพราะเป็นสระที่มีเสียงพยัญชนะต้นประกอบอยู่แล้ว คำศัพท์ที่นำมาเป็นตัวอย่างเป็นคำศัพท์สำคัญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น អគារ (อาคาร) អាកាស (อากาศ) ឪពុក (พ่อ) ឯណា (ที่ไหน) ឱសថ (ยารักษาโรค)

แม้ว่ารูปพยัญชนะจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบพยางค์ในภาษาเขมร แต่การนำเสนอเนื้อหาเรื่องรูปสระก่อนรูปพยัญชนะนั้นผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการให้ผู้เรียน

เริ่มต้นจากสิ่งที่ง่ายก่อน กล่าวคือเสียงสระในภาษาเขมรนั้นสามารถออกเสียงได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องอาศัยเสียงอื่นมาประกอบ จึงเหมาะสำหรับใช้ฝึกฟังและฝึกออกเสียงในระยะแรกเริ่มของการเรียนภาษา ในขณะที่พยัญชนะไม่สามารถเปล่งเสียงได้อย่างสมบูรณ์หากไม่มีสระเข้ามาประกอบ การเริ่มต้นเรียนรู้จากสระจึงช่วยลดความซับซ้อนในกระบวนการรับรู้เสียง และช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการฝึกทักษะทางภาษา นอกจากนี้ การเรียนรู้ตำแหน่งของรูปสระเมื่อประกอบกับพยัญชนะยังมีประโยชน์ต่อการปูพื้นฐานในการอ่านออกเสียงและประกอบพยางค์ ซึ่งจะปรากฏในบทเรียนถัดไปด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้เรื่องรูปสระก่อนจึงมิใช่เป็นเพียงการจัดลำดับเนื้อหาเพื่อความสะดวกในการสอนเท่านั้น แต่ยังเอื้อต่อพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

(2) รูปพยัญชนะ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้เรียนจะเริ่มต้นทำความเข้าใจกับรูปพยัญชนะ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการอ่านและเขียนภาษาเขมร รูปพยัญชนะในภาษาเขมรแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ รูปพยัญชนะตัวเต็ม และรูปพยัญชนะตัวเชิง ซึ่งแต่ละชุดมีตำแหน่งแตกต่างกันและมีหน้าที่แตกต่างกันในการสร้างคำ แบบเรียนได้เรียงลำดับการเรียนรู้ของรูปพยัญชนะอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงหลักภาษาศาสตร์พื้นฐานและความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน โดยเริ่มจากพยัญชนะที่มีใช้เดี่ยว ๆ ไปสู่พยัญชนะที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความเข้าใจของผู้เรียนและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยมีลำดับ ดังนี้

1. รูปพยัญชนะตัวเต็มทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว
2. รูปพยัญชนะตัวเต็มทำหน้าที่เป็นพยัญชนะสะกด
3. รูปพยัญชนะตัวเชิง
4. รูปพยัญชนะต้นควบ

ผู้เรียนจะเริ่มต้นจากการเรียนรู้รูปพยัญชนะตัวเต็มจำนวน 33 รูป ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาเขมร โดยการจัดลำดับการนำเสนออย่างเป็นระบบตามกลุ่มเสียงพยัญชนะ ซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับเสียงสระแฝงของพยัญชนะแต่ละกลุ่ม พยัญชนะทั้ง 33 รูปนี้สามารถจำแนกได้เป็นสองกลุ่ม ได้แก่ พยัญชนะกลุ่มเสียง អ ซึ่งสัมพันธ์กับเสียงสระแฝง [aa] จำนวน 15 รูปเรียงตามลำดับอักษรอนุกรม ได้แก่ ក ខ គ ឃ ង ប ព ភ ថ ប ជ ស ហ ឡ และ អ และพยัญชนะกลุ่มเสียง អី ที่สัมพันธ์กับเสียงสระแฝง [vv] จำนวน 18 รูป ได้แก่ ក យ ង ជ ឈ ញ ឧ ធុ ទ ធ ត ត ម យ រ ល และ វ รูปพยัญชนะทั้งสองกลุ่มนี้ไม่ได้แตกต่างกันเพียงรูปลักษณ์ แต่ยังมี ความแตกต่างในด้านเสียงซึ่งส่งผลต่อการอ่านออกเสียง และความหมายของคำ จากนั้นจึงเรียนรูรูปพยัญชนะที่ประกอบเครื่องหมายมุสิกทันต์และตรีศัพท์เพื่อเปลี่ยนกลุ่มเสียงพยัญชนะ ได้แก่ ង ញ ប៉ ម៉ យ៉ វ៉ ប៉ ฌ ฌ ฌ และ ฌ การเรียนรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเรียนรูรูปพยัญชนะในภาษาเขมรไม่สามารถแยกออกจากการเรียนรู้ระบบเสียงได้ เพราะรูปพยัญชนะแต่ละตัวมี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ปรากฏบ่อยในบทสนทนา นิทาน หรือบทเรียนทั่วไป ผู้เรียนจึงสามารถจดจำและเข้าใจได้ง่ายมากกว่า

(3) รูปเครื่องหมาย ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษา มีการสอนเรื่องรูปเครื่องหมายรวมทั้งสิ้น 14 เครื่องหมาย ดังนี้

(3.1) เครื่องหมายมุสิกทันต์ หรือเครื่องหมายฟันหนู (មុសិកន្ត ឬដូញកណ្តុរ) “៉” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับเปลี่ยนเสียงพยัญชนะกลุ่ม អ ให้เป็นกลุ่ม អ (ภาสาธุร ภาส-สมร ๒.1: 40) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 30 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 47 ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ความรู้เรื่องเครื่องหมายนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนเรื่อง ង ซึ่งเป็นรูปพยัญชนะตัวแรกที่สอนว่ามีเครื่องหมายมุสิกทันต์ โดยปรากฏในหัวข้อ “ควรจำ” (ចងកាំ) ทำยบทเรียน นำเสนอหน้าที่ของเครื่องหมายมุสิกทันต์ รวมทั้งเน้นย้ำว่าเครื่องหมายนี้ไม่จำเป็นต้องใส่ในคำที่มีสระ ូ េ្យ และ េ្យ เพราะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนเสียงแต่อย่างใด

ส่วนแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมายมุสิกทันต์ ซึ่งบทเรียนชี้ให้เห็นว่าเครื่องหมายนี้จะปรากฏอยู่เหนือพยัญชนะกลุ่ม អ ที่ไม่มีคู่เสียง เพื่อเปลี่ยนเสียงเป็นพยัญชนะกลุ่ม អ ได้แก่ ង ញ ម យ រ และ វ และสามารถปรากฏอยู่บนพยัญชนะกลุ่ม អ ได้เพียงรูปเดียวเท่านั้นคือ ប ที่เมื่อใส่เครื่องหมายนี้จะกลายเป็น ប់ ซึ่งไม่ได้ช่วยเปลี่ยนกลุ่มเสียงพยัญชนะ แต่เป็นการเปลี่ยนหน่วยเสียงจาก /b/ เป็น /p/ นอกจากนี้ยังนำเสนอการเปลี่ยนรูปของเครื่องหมายมุสิกทันต์เมื่อประสมกับสระที่มีส่วนประกอบอยู่เหนือพยัญชนะ เช่น ិ ឹ ៉ ำ จะเปลี่ยนจาก ៉ เป็น ុ เรียกว่า “เครื่องหมายบุกเชิง” (បុកដើង)

(3.2) เครื่องหมายตรีศัพท์ (ត្រីសព្ទ ឬសញ្ញាសក់ ក) “ឹ” เป็นเครื่องหมายใช้วางบนพยัญชนะ 4 ตัว ได้แก่ ប ស ហ และ អ เพื่อให้มีเสียงเป็นพยัญชนะกลุ่ม អ (ภาสาธุร ภาส-สมร ๒.3: 168) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 37 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 52 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นำเสนอเรื่องเครื่องหมายนี้ทำยบทเรียนเรื่อง ប៊ ในหัวข้อ “ควรจำ” (ចងកាំ) ที่บอกหน้าที่ของเครื่องหมายตรีศัพท์ และข้อควรระวังในการใช้เครื่องหมายนี้

ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำเสนอตัวอย่างข้อความที่มี คำที่ใช้เครื่องหมายตรีศัพท์ ก่อนที่จะสรุปหน้าที่ของเครื่องหมายนี้ พร้อมทั้งหลักการใช้เครื่องหมายตรีศัพท์ในกรณีที่ต้องประสมกับสระที่มีตำแหน่งอยู่เหนือพยัญชนะ โดยให้เปลี่ยนเป็นเครื่องหมายบุกเชิง (ុ) เสีย

(3.3) เครื่องหมายรัสสุณฺญา (รหฺสฺสณฺณ นุสฺสณฺณบถฺสฺส) “อ”

เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับเปลี่ยนสระเสียงยาวให้เป็นเสียงสั้น (ภาสฺสณฺเฐร ภาส-สฺรเสร ฅ.1: 54) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 42 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 57 ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏอยู่ท้ายบทเรียนเรื่อง “สะกดด้วย □ก □ก” (เบรคบธึษ □ค □ค) ที่สอนเรื่องคำที่มีตัวสะกด ในหัวข้อ “ควรจำ” (ฅณฺท) ซึ่งระบุหน้าที่การใช้เครื่องหมายรัสสุณฺญา

ส่วนในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้นำเสนอตัวอย่างบทอ่านขนาดสั้นที่ประกอบด้วยคำที่ใช้เครื่องหมายรัสสุณฺญา แล้วสรุปหน้าที่ของเครื่องหมายนี้ รวมทั้งให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าเครื่องหมายรัสสุณฺญาจะปรากฏอยู่เหนือพยัญชนะสะกด 9 รูปเท่านั้น ได้แก่ ก ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ ฅ และ ส

(3.4) เครื่องหมายขัณฺฑ (สณฺณณณ) “๑” เป็นเครื่องหมายที่

ใช้สำหรับจบเนื้อความ ปรากฏอยู่ท้ายสุดของประโยค (ภาสฺสณฺเฐร ภาส-สฺรเสร ฅ.3: 71) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 21 นำเสนอจากตัวอย่างข้อความ แล้วอธิบายให้เห็นว่าข้อความที่มีเครื่องหมายขัณฺฑนั้นเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าข้อความนั้นเป็นประโยค ส่วนข้อความที่ไม่มีเครื่องหมายขัณฺฑถือว่าเป็นกลุ่มคำ (คฺเรณฺณณณณ นุคฺษณฺณณ)

(3.5) เครื่องหมายคำถาม (สณฺณณณ) “?” เป็นเครื่องหมายที่

ใช้สำหรับวางท้ายประโยคเพื่อสร้างประโยคคำถาม โดยต้องวางเครื่องหมายนี้ในประโยคที่มีคำแสดงการถาม อาทิ ฅ (อะไร) ฅ (ที่ไหน) ฅ (เท่าไร) ฅ (หรือไม่) ฅ (อย่างไร) (ภาสฺสณฺเฐร ภาส-สฺรเสร ฅ.3: 71) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 42 นำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีเครื่องหมายคำถามอยู่ส่วนท้าย แล้วชี้ให้เห็นว่าแต่ละประโยคเป็นประโยคคำถาม

(3.6) เครื่องหมายอันตรัสสุณฺญา หรือเครื่องหมายพันหนูปิด

ปิด (มณฺณณ-สณฺณ นุสฺสณฺณณณเบรคบธึ) “...” หรือ “«...»” เป็นเครื่องหมายสำหรับวางคร่อมคำวลี หรือประโยค เพื่อเน้นชื่อคน สัตว์ หรือสิ่งของที่สำคัญ หรือคำพูดของผู้พูด (ภาสฺสณฺเฐร ฅ.4 : 40) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่ใช้เครื่องหมายอันตรัสสุณฺญา แล้วชี้ให้เห็นหน้าที่ต่าง ๆ ของเครื่องหมาย เช่น ใช้แสดงคำพูดของผู้พูด ใช้แสดงว่าเป็นข้อความที่ต้องการเน้น เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ในกรณีที่ใช้เครื่องหมายอันตรัสสุณฺญาคร่อมข้อความที่เป็นคำพูด มักนิยมใช้เครื่องหมายนิคหิตคู่ (สณฺณณณ) “อ” วางไว้ด้านหน้าคำพูดด้วย เพื่อแสดงให้เห็นชัดเจนว่าข้อความถัดไปเป็นคำพูดของตัวละครหรือบุคคลในเรื่อง

(3.7) เครื่องหมายอัชฎา หรือเครื่องหมายเลขแปด (สฎฏา หสฎฏา นุสฎฏา เณอฎฏา) “ ั ” เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับสระเสียงสั้น (ภาสกาเฐร ฌ.4: 84) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 6 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมายอัชฎา แล้วสรุปหน้าที่ของเครื่องหมายอัชฎา รวมทั้งการบอกหลักการใช้เพิ่มเติมว่าเครื่องหมายนี้ใช้กับพยัญชนะ 4 รูป ได้แก่ ฌ ฌ และ ฌ

(3.8) เครื่องหมายปฏิเสศ หรือเครื่องหมายทัณฑฆาต (สฎฏา บณิสเสศ นุสฎฏา ฌ) “ ั ” เป็นเครื่องหมายสำหรับลบเสียงพยัญชนะไม่ให้อ่านตามรูปเขียนได้ (ภาสกาเฐร ฌ.4: 126) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 9 บทเรียนตั้งคำถามกับผู้เรียนว่าคำหรือตัวอักษรที่มีเครื่องหมายปฏิเสศนั้นอ่านได้หรือไม่ จากนั้นจึงให้ตัวอย่างข้อความที่มีคำใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต แล้วสรุปหน้าที่ของเครื่องหมายทัณฑฆาต

(3.9) เครื่องหมายเลขโท (สฎฏา เณอ เธา) “ ุ ” เป็นเครื่องหมายสำหรับซ้ำคำ 1 คำ หรือหลายคำให้เป็น 2 ครั้ง (ภาสกาเฐร ฌ.4 : 143) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 10 บทเรียนตั้งคำถามว่าเครื่องหมายเลขโทมีวิธีการใช้อย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบจากการสังเกตตัวอย่างข้อความที่ใช้เครื่องหมายเลขโท แล้วอธิบายว่าเครื่องหมายนี้ปรากฏต่อจากคำที่ต้องการซ้ำ และชี้ให้เห็นเพิ่มเติมว่าเครื่องหมายนี้ใช้กับคำในภาษาเขมรเท่านั้น ทำให้คำว่า ฌาฌา (นานา) ไม่ต้องใช้เครื่องหมายเลขโท เพราะเป็นยืมภาษาบาลี

(3.10) เครื่องหมายระมุข (สฎฏา ฌ) “ ุ ” เป็นเครื่องหมายสำหรับแทนเสียงพยัญชนะ ฌ เมื่อประกอบกับสระเสียงสั้น (ภาสกาเฐร ฌ.5 : 86) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 9 บทเรียนตั้งคำถามกับผู้เรียนว่าเครื่องหมายระมุขใช้สำหรับทำอะไร เพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบจากการพิจารณาตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมาย ระมุข อย่างไรก็ตามเครื่องหมายระมุขเป็นเครื่องหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกเสียง ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทในการอ่านออกเสียงให้ผู้เรียนฟัง และอธิบายหลักการออกเสียงที่ถูกต้อง นอกจากนี้บทเรียนยังนำเสนอวิธีการใช้เครื่องหมายอีกด้วย

(3.11) เครื่องหมายจุดคู่ (สฎฏา ฌ) “ ุ ” เป็นเครื่องหมายสำหรับบังคับให้พยัญชนะมีเสียงตามแบบภาษาบาลีสันสกฤต (ภาสกาเฐร ฌ.5 : 127) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 9 บทเรียนแสดงตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมายจุดคู่ให้ผู้เรียนสังเกต แล้วมีการอธิบายตำแหน่งการวาง และการออกเสียงซึ่งนำเสนอเป็นคำอ่าน [ฌา] และ [ฌา] ประกอบการอธิบาย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการออกเสียงได้ง่ายขึ้น โดยคำที่ใส่

หากเราสอนคนนั้นให้ตกปลา คนนั้นก็จะได้ทั้งชีวิต (ปาสกาล) คำในเครื่องหมายวงเล็บใช้สำหรับบอกชื่อผู้แต่ง เป็นต้น

1.1.1.2 ความรู้ด้านระบบเสียง เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ภาษาเขมร โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา เนื้อหามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงคำได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา ประกอบด้วยระบบเสียงพยัญชนะ ระบบเสียงสระ และการประกอบพยางค์ดังนี้

(1) ระบบเสียงพยัญชนะ แบ่งเป็นเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว เสียงพยัญชนะต้นควบ และเสียงพยัญชนะสะกด โดยเริ่มจากการเรียนเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยวก่อน ซึ่งบทเรียนได้นำเสนอทีละกลุ่มเสียงพยัญชนะคือ กลุ่มพยัญชนะเสียง ฆ แล้วตามด้วยกลุ่มพยัญชนะเสียง ฬ

กลุ่มพยัญชนะเสียง ฆ จำนวน 15 เสียง ได้แก่ ក [kaa] ខ [khaa] ច [caa] ឆ [chaa] ដ [daa] ប [thaa] ណ [naa] ត [taa] ថ [thaa] ប [baa] ផ [phaa] ស [saa] ហ [haa] ឡ [laa] และ អ [qaa] นอกจากนี้ยังมีการสอนการใส่เครื่องหมายมุสิกทันทักกับพยัญชนะที่เป็นกลุ่มเสียง ฬ เกิดเป็นเสียงพยัญชนะกลุ่มเสียง ฆ จำนวน 7 เสียง ได้แก่ ង [ŋaa] ញ [ñaa] ប់ [paa] ម [maa] យ [yaa] វ [raa] และ វ [waa]

กลุ่มพยัญชนะเสียง ฆ จำนวน 18 เสียง ได้แก่ ក [koo] ឃ [kkoo] ង [ŋoo] ង [koo] ឈ [koo] ញ [ñoo] ខ [doo] ឆ [thoo] ទ [too] ធ [thoo] ន [noo] ត [poo] ត [phoo] ម [moo] យ [yoo] វ [roo] ល [loo] และ វ [woo] รวมทั้งมีการสอนเรื่องเสียงพยัญชนะที่เป็นกลุ่มเสียง ฬ แล้วใส่เครื่องหมายมุสิกทันทัก เกิดเป็นเสียงพยัญชนะกลุ่มเสียง ฆ จำนวน 4 เสียง ได้แก่ ប [boo] ស [soo] ហ [hoo] และ អ [qoo]

ส่วนเสียงพยัญชนะควบที่ปรากฏในแบบเรียนมีจำนวน 72 เสียง โดยขอเรียงตามลำดับพยัญชนะต้นตัวแรก ดังนี้

- กลุ่มเสียง [k] ได้แก่ ក [kd-] ក្ប [kb-] ក្ប/ខ្ស [ks-] ក្ត [kq-] ក្ត [kn-] ក្ត/ខ្ត/គ្ត/ឃ [kn-] ក្ត/ខ្ត/គ្ត/ឃ [km-] ក្រ/គ្រ [kr-] ក្ត/ស្ត/ឃ [kl-] ខ្ត [kc-] ខ្ត/ឃ [kñ-] ក្ត [kt-] ខ្ស [ky-] และ ខ្ស/ឃ [kw-]

- กลุ่มเสียง [c] ได้แก่ ច្ប [cb-] ច្ត/ត្ត/ឃ [cn-] ច្ប [cy-] ច្រ/ច្រ [cr-] ត្ត [ck-] ត្ត/ឃ [cj-] ត្ត [cd-] ត្ត/ឃ [cm-] ត្ត/ឃ [cl-] ត្ត/ត្ត/ឃ [cw-] และ ត្ត [cq-]

- กลุ่มเสียง [t] ได้แก่ ត្ប [tb-] ត្ត/ត្ត/ឃ [tm-] ត្រ/ត្រ [tr-] ត្ត [tk-] ត្ត/ត្ត [tj-] ត្ត/ត្ត [tn-] ត្ត/ត្ត [tl-] และ ត្ត/ត្ត [tw-]

- กลุ่มเสียง [p] ได้แก่ ប្រ/ផ្អ [pd-] ប្រ/ត្រ [pr-] ប្រ/ផ្អ/ត្រ [pl-] ប្រ/ផ្អ [pq-] ផ្អ [pk-] ផ្អ/ត្រ [pn-] ផ្អ/ត្រ [pc-] ផ្អ/ត្រ [pñ-] ផ្អ [pt-] ផ្អ/ត្រ [pn-] ផ្អ [ps-] และ ឃ្យ [py-]

- กลุ่มเสียง [m] ได้แก่ ម្អ [mk-] ម្អ [mkh-] ម្អ/ម្អ [mc-] ម្អ [md-] ម្អ [mñ-] ម្អ [mñ-] ម្អ [mt-] ម្អ [mn-] ម្អ [mph-] ម្អ [my-] ម្អ [mr-] และ ម្អ [ml-]

- กลุ่มเสียง [l] ได้แก่ ល្អ [lk-] ល្អ [lb-] ល្អ [lh-] และ ល្អ [lq-]

- กลุ่มเสียง [s] ได้แก่ ស្អ [sk-] ស្អ [sd-] ស្អ [sth-] ស្អ [sb-] ស្អ [sr-] ស្អ [sn-] ស្អ [sn-] ស្អ [sm-] ស្អ [sl-] ស្អ [sw-] และ ស្អ [sq-]

ทั้งนี้ เสียงพยัญชนะต้นควบที่ไม่ปรากฏในแบบเรียน เช่น [mt-] [mh-] [ms-] [lk-] [lp-] [lm-] [ln-] [lw-] [st-] [sñ-] [sy-] [qw-] เป็นต้น

เสียงพยัญชนะสะกดที่ปรากฏในแบบเรียนมีทั้งหมด 13 หน่วยเสียง ได้แก่ [-k] [-ŋ] [-c] [-ñ] [-t] [-n] [-p] [-m] [-y] [-l] [-w] [-q] และ [-h]

(2) ระบบเสียงสระ ด้วยในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการแบ่งการสอนประสมพยัญชนะเป็น 2 กลุ่ม ทำให้เสียงสระนิสสัยมีการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เช่นเดียวกัน โดยกลุ่มเสียงสระที่ประกอบด้วยพยัญชนะกลุ่ม ฆ ได้แก่ เสียง ฆ [aa] ฆา [aa] ฆิ [e] ฆี [əy] ฆิ [ə] ฆิ [əi] ฆุ [o] ฆู [ou] ฆุ [uə] ฆี [aə] ฆี [iə] ฆี [iə] ฆเ [ei] ฆเ [ae] ฆเ [ay] ฆเ [ao] ฆเ [aw] ฆุ [om] ฆุ [am] ฆุ [am] ฆะ [ah] ฆะ [oh] ฆะ [eh] และ ฆะ [ah] ส่วนกลุ่มเสียงสระที่ประกอบด้วยพยัญชนะกลุ่ม ฆิ ได้แก่ เสียง ฆิ [oo] ฆิ [iə] ฆิ [i] ฆิ [ii] ฆิ [i] ฆิ [ii] ฆิ [u] ฆิ [uu] ฆิ [uə] ฆิ [əə] ฆิ [iə] ฆิ [iə] ฆิ [ee] ฆิ [ey] ฆิ [iy] ฆิ [oo] ฆิ [iw] ฆิ [um] ฆิ [um] ฆิ [ööm] ฆิ [ěöm] ฆิ [uh] ฆิ [eh] และ ฆิ [üöh] ในช่วงแรกที่เป็นการสอนรูปสระนิสสัยทั้ง 23 รูปในบทที่ 2 และ 3 ครูผู้สอนจะอ่านออกเสียงสระต่าง ๆ ให้ผู้เรียนฟังโดยใช้เสียงสระที่ประสมกับพยัญชนะกลุ่ม ฆ เป็นพื้นฐานก่อน เช่น ประสมกับพยัญชนะ ฆ เป็นต้น จากนั้นการสอนระบบเสียงสระนิสสัยจะสอนควบคู่ไปกับการประสมอักษร

(3) การประกอบพยางค์ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องเสียงพยัญชนะและสระก็จะเข้าสู่การประกอบพยางค์ ซึ่งในแบบเรียนระดับประถมศึกษาปรากฏเนื้อหาการประกอบพยางค์ตามโครงสร้าง ดังนี้

(3.4) คำพยางค์เดี่ยว ที่มีพยัญชนะต้นควบประสมกับสระ และพยัญชนะสะกด ปรากฏในบทเรียนเรื่องพยัญชนะควบ หรือ “เสียงเหิง” โดยนำเสนอตัวอย่าง คำศัพท์ ไม่ได้ใช้วิธีแจกลูก ดังตัวอย่าง

ក្បង ក្បាល ក្បឿង ក្បែរ
ក្អក ក្អម ក្អែប ក្អាត ក្អក

ภาพที่ 56 การประกอบพยางค์คำพยางค์เดี่ยวที่มีพยัญชนะต้นควบประสมกับสระและพยัญชนะสะกด
(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเณร ๒.1: 85)

(3.5) คำหลายพยางค์ที่เป็นพยางค์ซ้อน เป็นคำ 2 พยางค์ที่ พยัญชนะสะกดของพยางค์แรกเป็นพยัญชนะตัวเต็มและพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 เป็นพยัญชนะ ตัวเชิง เช่น คำว่า “បង្កា” มี 2 พยางค์ /ban-kiə/ โดยพยัญชนะสะกด ង ของพยางค์แรกจะเป็น พยัญชนะตัวเต็ม ส่วนพยัญชนะต้น ក ของพยางค์ที่ 2 เป็นพยัญชนะตัวเชิง ្ក ตัวอย่างคำที่มี พยัญชนะสะกด ង ซ้อนกับพยัญชนะต้นอื่น ๆ ดังเช่น

គង្គា គង្គក់ បង្គា បង្គន់ បង្គី បង្គោល
ជង្គង់ អង្គុយ សង្ឃឹម មង្គុត ពង្រឹង ពង្រាយ

ภาพที่ 57 การประกอบพยางค์คำพยางค์ซ้อน
(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเณร ๒.1: 123)

1.1.1.3 ความรู้ด้านคำ ได้แก่ ความรู้เรื่องชนิดของคำ การเรียนรู้เกี่ยวกับ ชนิดของคำเริ่มต้นในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

(1) คำนาม (នាម) เป็นคำสำหรับบ่งชี้ถึงคน สัตว์ วัตถุ สถานที่ และพืชพรรณ (ภาสกร ภาส-สมเณร ๒.3: 51) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 15 เนื้อหามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะของคำนามผ่านบทอ่านขนาดสั้น พร้อมชี้ให้เห็นว่าคำที่อยู่ในบท อ่านคำใดบ้างเป็นคำนาม เพื่อนำไปสู่การให้นิยามของคำนามว่า ดังตัวอย่าง

សុខាចិញ្ចឹមជ្រកពីរក្បាល និងមាន ទាជាច្រើនក្បាលទៀត។ គេតែងបោស
សម្អាតទ្រូងជ្រក មាន ទា ជាងរាងច្រៃ ដើម្បីកុំឱ្យសត្វទាំងនោះមានជំងឺ។ សុខាយក
លាមកសត្វទាំងអស់នោះ ទៅចាក់ក្នុងរណ្តៅដី ក្បែរដើមស្វាយ ឯចម្ការក្រោយផ្ទះ។ នៅ

อธิบายว่าคำเหล่านี้เป็นชื่อของคนคนหนึ่ง สัตว์ตัวหนึ่ง สิ่งของสิ่งหนึ่ง หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งที่ชัดเจน ไม่ได้มีโดยทั่วไป

(2) คำคุณศัพท์ (គុណនាម) เป็นคำที่ใช้แสดงลักษณะของคำนาม โดยปรากฏอยู่ต่อจากคำนาม (ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.3: 86) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 27 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 1 ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ใช้บทอ่านขนาดสั้นเป็นตัวอย่างเพื่อชี้ให้เห็นหน้าที่ของคำคุณศัพท์

ភូមិខ្ពស់ជាភូមិចាស់ពីបុរាណ តែមេភូមិខ្ពស់មានគំនិតជឿនលឿន។ ប្រជាជនភូមិខ្ពស់នូវតែជាមនុស្សឆ្លាត។ ពួកគាត់ប្រកបរបរកសិកម្មតាមបច្ចេកទេសថ្មី។ ពួកគាត់មានជីវភាពធូរធារនិងមានសុខភាពល្អ។ គ្រួសារនីមួយៗ បានទិញឧបករណ៍ និងគ្រឿងប្រើប្រាស់ទំនើបៗ ថែមទៀត សម្រាប់បម្រើសេចក្តីត្រូវការថ្ងៃ។

ពាក្យដែលមានកំរិតស្តីក្រោមជាគុណនាម រីឯពាក្យអក្សរដិតជាមុន។

គុណនាម “ចាស់”

បញ្ជាក់លក្ខណៈរបស់នាម “ភូមិ”

គុណនាម “ជឿនលឿន”

បញ្ជាក់លក្ខណៈរបស់នាម “គំនិត” ...។

(ភាសាខ្មែរ ថ.4 : 23)

หมู่บ้านของฉันเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ แต่หัวหน้าหมู่บ้านมีความคิดก้าวหน้า ประชาชนในหมู่บ้านของฉันล้วนแต่เป็นคนเก่ง พวกเขาประกอบอาชีพกสิกรรมด้วยเทคโนโลยีใหม่ พวกเขามีชีวิตมั่นคงมั่งคั่งและมีสุขภาพดี แลแต่ละครอบครัวได้ซื้ออุปกรณ์ และเครื่องใช้ทันสมัยสำหรับตอบสนองความต้องการประจำวันอีกด้วย

คำที่ขีดเส้นใต้คือคำคุณนาม ส่วนคำที่เป็นอักษรตัวหนาคือคำนาม

คุณนาม “เก่าแก่”

บ่งชี้ลักษณะของคำนาม “หมู่บ้าน”

คุณนาม “ก้าวหน้า”

บ่งชี้ลักษณะของคำนาม “ความคิด”

ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 1 นำเสนอประเภทของคำคุณศัพท์ไว้ 2 ประเภท ได้แก่ คำคุณศัพท์ปกติ (គុណនាមប្រក្រតី) และคำคุณนามบอกกำหนด (គុណនាមកំណត់) ดังนี้

(2.1) คำคุณศัพท์ปกติ (គុណនាមប្រក្រតី) เป็นคำคุณศัพท์ที่บอกลักษณะธรรมดาทั่วไปของคำนาม (ភាសាខ្មែរ ថ.5 : 8) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 1 และ 2 ซึ่งนำเสนอในลักษณะเดียวกันคือแสดงตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณศัพท์ปกติแล้วชี้ให้เห็นว่าคำคุณศัพท์บอกลักษณะของคำนามอย่างไรบ้าง ดังตัวอย่าง

១. ជីតាមានមុខមួល ភ្នែកធំ សក់វែង។

២. ពូគុណជាយុទ្ធជនអង្គអាចក្លាហានម្នាក់។

៣. ម៉ង់សម្បត្តិបានទទួលបានជាតារាងឆ្លើយក្នុងការដឹកនាំតារាងក្នុងក្រុម។

ឧទាហរណ៍ទី ១ ពាក្យ “មូល” បញ្ជាក់លក្ខណៈរបស់នាម “មុខ” ពាក្យ “វែង”
បញ្ជាក់លក្ខណៈរបស់នាម “សក់” ពាក្យ “ធំ” បញ្ជាក់លក្ខណៈរបស់នាម “ភ្នែក”។

ឧទាហរណ៍ទី ២ ពាក្យ “អង់អាចក្លាហាន” បញ្ជាក់លក្ខណៈរបស់នាម “យុទ្ធជន”

។

ឧទាហរណ៍ទី ៣ ពាក្យ “ឆ្លើម” បញ្ជាក់លក្ខណៈរបស់នាម “នារី” ដូច្នេះ ពាក្យ
“មូល វែង ធំ អង់អាចក្លាហាន ឆ្លើម” បញ្ជាក់លក្ខណៈធម្មតារបស់នាមដែលនៅខាងឆ្វេង
វា។ ពាក្យទាំងនេះ ជាគុណនាមប្រក្រតី

(ភាសាខ្មែរ ថ.៤: 23)

1. ទីតាំងបែងចែក ព្រំប្រទល់ ព្រំប្រទល់ ព្រំប្រទល់

2. អាក្រក់បំផុតនៃការកាត់កាត់កាត់កាត់

3. ប្រសិនបើបានជ្រើសរើសឱ្យបានត្រឹមត្រូវក្នុងការជ្រើសរើសឱ្យបានត្រឹមត្រូវ

ตัวอย่างที่ 1 คำว่า “กลม” บ่งชี้ลักษณะของคำนาม “ใบหน้า” คำว่า “ยาว”
บ่งชี้ลักษณะของคำนาม “ผม” คำว่า “โต” บ่งชี้ลักษณะของคำนาม “ดวงตา”

ตัวอย่างที่ 2 คำว่า “องอาจกล้าหาญ” บ่งชี้ลักษณะของคำนาม “ยุทธชน”

ตัวอย่างที่ 3 คำว่า “ดีเด่น” บ่งชี้ลักษณะของคำนาม “สตรี” เช่นนี้ คำว่า “กลม
ยาว ใหญ่ องอาจกล้าหาญ ดีเด่น” บ่งชี้ลักษณะธรรมชาติของคำนามที่อยู่ด้านซ้าย คำ
เหล่านี้ คือคำคุณนามปกติ

(2.2) คำคุณศัพท์บอกกำหนด (คุณลักษณะ) เป็น

คำคุณศัพท์สำหรับบอกจำนวน ลำดับที่ บอกความเป็นเจ้าของ สำหรับถาม หรือบ่งชี้ บอกลักษณะ
ของสถานที่ หรือเวลา (ภาษาខ្មែរ ថ.5: 9) แบ่งออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่ คำคุณศัพท์กรรมสิทธิ์ หรือ
คำคุณศัพท์บอกความเป็นเจ้าของ (คุณลักษณะ) คำคุณศัพท์แสดงจำนวน (คุณลักษณะ) คำ
คุณศัพท์ชี้เฉพาะ (คุณลักษณะ) คำคุณศัพท์แสดงคำถาม (คุณลักษณะ) และคำคุณศัพท์ไม่ชี้
เฉพาะ (คุณลักษณะ) ซึ่งแต่ละชนิดนำเสนอเนื้อหาแยกไปชนิดละ 1 บทเรียนย่อยในแบบเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ยกเว้นเรื่องคำคุณศัพท์ไม่ชี้เฉพาะที่ไม่มีบทเรียนย่อยนำเสนอข้อมูล
ความรู้ ดังนี้

- คำคุณศัพท์กรรมสิทธิ์ (คุณลักษณะ) เป็น

คำคุณศัพท์ที่แสดงความเป็นเจ้าของสิ่งของ หรือคน สัตว์ เป็นต้น (ภาษาខ្មែរ ថ.5: 36) ปรากฏใน
แบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณศัพท์กรรมสิทธิ์
แล้วชี้แจงว่าคำคุณศัพท์กรรมสิทธิ์ทำหน้าที่อย่างไร เช่น ផ្ទះវាជាមួយផ្ទះគាត់ (บ้านมันอยู่ใกล้

ชุดคำที่ใช้แสดงระดับขั้นเสมอ (កម្រិតស្មើ) เช่น “ដូច” (เหมือน) “ប្រហែល” (ราวกับ) ดังประโยค សានជាសិស្សពូកែដូចនារីដែរ (सानเป็นนักเรียนที่เก่งเหมือนนารี) ชุดคำที่ใช้แสดงระดับขั้นกว่า (កម្រិតមិនស្មើ) เช่น “ជាង” (กว่า) “លើស” (เลิศ) ดังประโยค សានជាសិស្សពូកែជាងនារី (सानเป็นนักเรียนที่เก่งกว่านารี) และชุดคำที่ใช้แสดงระดับขั้นสุด (កម្រិតផ្ដាច់) เช่น “ជាងគេ” (กว่าใคร) “បំផុត” (ที่สุด) ดังประโยค សានជាសិស្សពូកែជាងគេ (सानเป็นนักเรียนที่เก่งกว่าใคร) (ភាសាខ្មែរ ថ.5: 99)

(3) คำกริยา (คิริยา) คือ คำที่แสดงการกระทำ หรือบอกกิจกรรม (ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.3 : 112) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 35 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 7 แบบเรียนทั้งสองระดับชั้นมีลักษณะการนำเสนอเหมือนกัน คือ บทเรียนให้ตัวอย่างข้อความ แล้วอธิบายให้เห็นว่าคำกริยานั้นทำหน้าที่ใดในประโยค แล้วจึงสรุปคำนิยามของคำกริยา ดังตัวอย่าง

๑. ពូសែម ភ្លៀស។

๒. សុខា ពារបួន។

๓. ជីតាខ្ញុំ និទានរឿង។

๔. គេ ដើរកណ្តាលវាលស្រែ។

ពាក្យ “ភ្លៀស ពារ និទាន និងដើរ” សម្គាល់អំពើ ឬសកម្មភាព។ ពាក្យទាំងនេះ ជា

កิริយា។

(ភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ.3 : 112)

1. อาแสม ไถนา

2. สุขา ให้พรน้อง

3. คุณตาของฉัน เล่าเรื่อง

4. วัว เดินกลางทุ่งนา

คำว่า “ไถ ให้พร เล่า เดิน” บอกถึงการกระทำ หรือกิจกรรม คำเหล่านี้คือ

คำกริยา

เมื่อเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจึงได้เรียนรู้คำกริยาประเภทต่าง ๆ ซึ่งในระดับประถมศึกษาจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำกริยาอาการ (คิริยาหคฺช) และคำกริยาสกรรม (คิริยาสคฺช) ดังนี้

(3.1) คำกริยาอาการ (คิริยาหคฺช) เป็นคำกริยาที่ไม่ต้องการกรรมบท (ភាសាខ្មែរ ថ.6 : 54) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 4 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำกริยาอาการ แล้วจึงอธิบายว่าคำใดบ้างเป็นคำกริยาอาการ เช่น កង្កែបលោត។

(กบกระโดด) จากประโยคดังกล่าว คำว่า “เภาศ” (กระโดด) แสดงกิริยาอาการของกบ โดยมีใจความที่สมบูรณ์ ไม่ต้องการกรรมมารองรับ จึงเป็นคำกริยากรรม เป็นต้น

(3.2) คำกริยากรรม (คิริยาสมคฺช) เป็นคำกริยาที่มีคำนาม กลุ่มคำนาม หรือคำสรรพนามปรากฏอยู่ต่อท้าย หรือเป็นคำกริยาที่ต้องการกรรม (ภาสาธุโร ๘: 70) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 5 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำกริยากรรมให้ผู้เรียนศึกษาว่ากริยาเหล่านั้นต้องการกรรมหรือไม่ เช่น เช่น บุรุษณสวณิภาสคฺช (ประชาชน บริโภค ปลา มากกว่าเนื้อสัตว์) จากประโยคดังกล่าว คำว่า “บริโภค” (บริโภค) แสดงกิริยาของประชาชน โดยต้องมี “คฺช” (ปลา) มาเป็นกรรมมารองรับ ใจความจึงจะสมบูรณ์ คำว่า “บริโภค” จึงเป็นคำกริยากรรม เป็นต้น

(4) คำวิเศษณ์ (คฺณคิริยา) เป็นคำที่เน้นลักษณะของคำกริยา คุณศัพท์ หรือคำวิเศษณ์ (ภาสาธุโร ๘: 4: 99) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 7 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำวิเศษณ์ซึ่งทำตัวหนาไว้ให้ผู้เรียนได้สังเกต แล้วจึงอธิบายหน้าที่ของคำวิเศษณ์เหล่านั้น และสรุปคํานิยามของคำวิเศษณ์ ดังตัวอย่าง

๑. วีระณคฺช

๒. นคฺช

๓. คาคคฺช

๔. นาคคฺช

๕. นาคคฺช

๖. คาคคฺช

คำ “น” บทรักคฺช: บทรักคฺช “น” ๑ คำ “น” บทรักคฺช
บทรักคฺช: บทรักคฺช “น” ๑ คำ “น” บทรักคฺช
คิริยา “น” ๑ คำ “น” บทรักคฺช

(ภาสาธุโร ๘: 4: 99)

1. วีระกีน
2. แม่ของธิดาทำแกงอร่อย
3. เขาเป็นพ่อครัวเลื่องชื่ออย่างน่าอัศจรรย์
4. นารีร่าเริงมาก
5. คุณตาของฉันเดินเร็วมาก
6. เขาชอบกินแกงจืดที่มีรสชาติพอเหมาะ

คำว่า “เก่ง อร่อย” เน้นลักษณะของคำกริยาว่า “กิน ทำเก่ง” คำว่า “อย่างน่า
อัศจรรย์ พอเหมาะ” เน้นลักษณะของคำคุณนามว่า “เลื่องชื่อ جيد” คำว่า “มาก” เน้น
ลักษณะของคำคุณกริยาว่า “เก่ง เร็ว” คำเหล่านี้คือคำวิเศษณ์

(5) คำสรรพนาม (สព្វនាម) คือคำที่ใช้สำหรับแทนคำนาม หรือ
กลุ่มคำนาม และใช้แสดงบุคคลผู้ร่วมการสนทนาปราศรัยกัน (ភាសាខ្មែរ ថ.4: 36) ปรากฏใน
แบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 5 บทเรียนแสดงตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามที่ขีดเส้นใต้
แล้วอธิบายให้เห็นว่าคำสรรพนามเหล่านั้นทำหน้าที่แทนคำนามใด แล้วจึงสรุปคำนิยามของคำสรรพ
นาม ดังตัวอย่าง

១. ខ្ញុំមានមិត្តជិតស្និទ្ធប្រើន។
២. ពួកយើង តែងជួយគ្នាគ្នាទៅវិញទៅមក។
៣. សុខាជាមិត្តល្អរបស់ខ្ញុំម្នាក់។ វាជាតួនក់ព្រាឱពុកម្តាយ។
៤. តើអ្នកណាជាមិត្តភក្តិថ្មីរបស់ឯង? ឆាវ។
៥. មិត្តល្អ តែងជួយគ្នាគ្នាគ្រាន់អាសន្ន។ នេះជាទង្វើដ៏ប្រពៃ។
- ពាក្យ “ខ្ញុំ ពួកយើង” បង្ហាញបុគ្គលចូលរួមក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា។
- ពាក្យ “វា” ប្រើជំនួសនាមសុខា ដែលនិយាយរួចមកហើយ។
- ពាក្យ “អ្នកណា” ប្រើជំនួសនាមឆាវ ដែលនិយាយនៅពេលបន្ទាប់។
- ពាក្យ “នេះ” ប្រើជំនួសនាមៈ ដែលនិយាយរួចមកហើយ។
- ពាក្យ “ខ្ញុំ ពួកយើង វា អ្នកណា នេះ” ជាសព្វនាម។

(ភាសាខ្មែរ ថ.4: 71)

1. ฉันมีเพื่อนสนิทมาก
 2. พวกเรา มักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 3. สุชา เป็นเพื่อนที่ดีของฉันคนหนึ่ง เขา เป็นลูกกำพร้าพ่อแม่
 4. ใคร เป็นเพื่อนใหม่ของเธอ? ธารา
 5. เพื่อนที่ดี มักช่วยกันนินยามประสบทุกข์ภัย นี่เป็นการกระทำอันดีงาม
- คำว่า “ฉัน พวกเรา” บอกถึงบุคคลผู้ร่วมการสนทนาปราศรัยกัน
คำว่า “มัน” ใช้แทนคำนามว่า สุชา ที่ได้กล่าวมาแล้ว
คำว่า “ใคร” ใช้แทนคำนามว่า “ธารา” ที่เขาพูดถึงต่อมา
คำว่า “นี่” ใช้แทนประโยค ที่ได้กล่าวมาแล้ว
คำว่า “ฉัน พวกเรา มัน ใคร นี่” เป็นคำสรรพนาม

ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 4 ได้นำเสนอข้อมูลการจำแนกประเภทของคำสรรพนามไว้ 5 ประเภท ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม (สัทธาษบุริษะ) คำสรรพนามชี้เฉพาะ (สัทธาษชัฎฐ) คำสรรพนามแสดงการถาม (สัทธาษสัณณ) คำสรรพนามเชื่อม (สัทธาษณฺณ) และคำสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ (สัทธาษยิสฐ) ซึ่งในบทเรียนได้นำเสนอประเภทพร้อมตัวอย่างคำ แต่ไม่ได้ให้คำนิยาม หรือหน้าที่อย่างชัดเจน โดยการอธิบายเนื้อหาแต่ละประเภทจะปรากฏในบทถัด ๆ ไป

(5.1) คำบุรุษสรรพนาม (สัทธาษบุริษะ) คือคำที่ใช้แสดงถึงบุคคลที่เข้าร่วมการสนทนาปราศรัยกัน และใช้สำหรับแทนกลุ่มคำนาม (ภาสาเฐร ๕: 69) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 5 บทเรียนเปิดด้วยคำถามว่า คำบุรุษสรรพนามมีอะไรบ้าง เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนในการศึกษาตัวอย่างข้อความที่มีคำบุรุษสรรพนามที่ขีดเส้นใต้ไว้ จากนั้นมีการอธิบายว่าคำเหล่านั้น เช่น ឯងនិងខ្ញុំជាសិស្ស។ យើងគ្រូខំរៀនឱ្យបានល្អ (เรากับฉันเป็นนักเรียน เราต้องตั้งใจเรียนให้เก่ง) คำว่า “ឯង” (เธอ) “ខ្ញុំ” (ฉัน) และ “យើង” (เรา) เป็นคำที่ใช้เรียกคนที่สนทนาปราศรัยกัน เป็นต้น แล้วจึงสรุปนิยามของคำบุรุษสรรพนาม นอกจากนี้บทเรียนยังนำเสนอประเภทย่อยของคำบุรุษสรรพนามว่าประกอบด้วยบุรุษที่ 1 (กล่าวถึงผู้พูด) บุรุษที่ 2 (กล่าวถึงผู้ที่เราสนทนาด้วย) และบุรุษที่ 3 (กล่าวถึงผู้ที่เรากล่าวถึงในบทสนทนา) และหลักการใช้คำสรรพนาม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้คำได้อย่างเหมาะสมในการสื่อสาร ดังตัวอย่าง

“ខ្ញុំ” សម្រាប់និយាយទៅកាន់មនុស្សចាស់ជាង ឬសម្រាប់ប្រើក្នុងការគួរសម។

“គា” សម្រាប់អ្នកស្និទ្ធស្នាល។

“អាគា” សម្រាប់ព្រះសង្ឃ។

“ឯង” សម្រាប់និយាយទៅកាន់មនុស្សដែលមានវ័យក្មេងជាង ឬអ្នកស្និទ្ធស្នាល។

“វា” សម្រាប់បង្ហាញមនុស្ស សត្វ ឬ វត្ថុ។

“គេ” សម្រាប់សំគាល់មនុស្សទូទៅ។

(ภาสาเฐร ๕ : 69)

“ฉัน” สำหรับพูดกับคนที่อาวุโสกว่า หรือสำหรับใช้ตามความเหมาะสม

“กัน” สำหรับผู้ที่สนิทสนม

“อาตมา” สำหรับพระสงฆ์

“เอ็ง” สำหรับพูดกับคนที่มีวัยเด็กกว่า หรือผู้ที่สนิทสนม

“มัน” สำหรับบอกคน สัตว์ หรือสิ่งของ

“เขา” สำหรับใช้เรียกคนทั่วไป

(5.2) *คำสรรพนามแสดงการถาม (សព្វនាមសំណួរ)* คือคำสำหรับใช้ถามเกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น (ភាសាខ្មែរ ថ.6: 94) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 7 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามแสดงการถาม แล้วชี้ให้เห็นว่าคำเหล่านั้นทำหน้าที่อย่างไร เช่น តើយើងត្រូវការអ្វីខ្លះ សម្រាប់ប្រគេនព្រះសង្ឃ (เราต้องการอะไรบ้างสำหรับพระสงฆ์) คำว่า “អ្វី” (อะไร) ทำหน้าที่เป็นคำถามว่าต้องการสิ่งของอะไรบ้าง คำนี้จึงเป็นคำสรรพนามแสดงการถาม เป็นต้น จากนั้นสรุปนิยามของคำสรรพนามแสดงการถาม นอกจากนี้บทเรียนยังนำเสนอชุดคำที่ใช้เป็นคำถามสำหรับคน สัตว์ และสิ่งของ ดังนี้

คำสรรพนามแสดงการถามสำหรับคน เช่น “អ្នកណា” (ผู้ใด) “នរណា” (คนใด) ฯลฯ คำสรรพนามแสดงการถามสำหรับสัตว์ เช่น “តើ” (สัตว์อะไร) ฯลฯ และคำสรรพนามแสดงการถามสำหรับสิ่งของ เช่น “អ្វី” (อะไร) “អ្វី” (อะไร) ฯลฯ

(5.3) *คำสรรพนามชี้เฉพาะ (សព្វនាមចង្អុល)* คือคำที่ใช้เพื่อบ่งชี้สิ่งของ บุคคล สถานที่ หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง โดยอาจใช้แทนคำนามที่กล่าวถึงมาก่อน หรือใช้เพื่อชี้ชัดไปยังกลุ่มคำนาม หรือประโยคที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ (ភាសាខ្មែរ ថ.6: 108) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 8 บทเรียนแสดงตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามชี้เฉพาะ แล้วอธิบายว่าคำสรรพนามเหล่านี้ทำหน้าที่ใดบ้าง เช่น ប្រយោគ ខ្ញុំបានទិញប្រដាប់ព្រះពុទ្ធពិរអង្គ។ នេះជាប្រដាប់ព្រះពុទ្ធរឹបត្តិស្រុក ឯនោះជាប្រដាប់ព្រះពុទ្ធចូលព្រះនិព្វាន។ (ฉันได้ซื้อรูปแกะสลักพระพุทธเจ้า 2 ชิ้น นี่เป็นรูปพระพุทธเจ้าขณะประสูติ ส่วนนั้นเป็นรูปพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน) คำว่า “នេះ” (นี้) และ “នោះ” (นั่น) เป็นคำที่บ่งชี้ถึงสิ่งของที่กำลังอยู่ในบทสนทนาหรือประโยค មានសៀវភៅពីរនៅលើតុ អានេះជាបស់ខ្ញុំ អានោះជាបស់ឯង។ (มีหนังสือ 2 เล่มบนโต๊ะ เล่มนี้เป็นของฉัน เล่มนั้นเป็นของเธอ) คำว่า “អានេះ” (เล่มนี้) และ “អានោះ” (เล่มนั้น) เป็นคำที่ใช้แทนสิ่งของ เป็นต้น

(5.4) *คำสรรพนามเชื่อม (សព្វនាមល្អាប់)* คือคำสำหรับใช้สำหรับเปลี่ยนนามวลีและสร้างเป็นอนุประโยค (ភាសាខ្មែរ ថ.6: 129) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 10 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างประโยคสองประโยค แล้วนำคำสรรพนามเชื่อมสองประโยคนั้นเข้าด้วยกัน เช่น ប្រយោគទី 1 យើងស្រឡាញ់រាប់អានពូសុខ។ (เรารักนับถืออาสุข) ប្រយោគទី 2 ពូសុខជាមនុស្សទៀងត្រង់។ (อาสุขเป็นคนซื่อตรง) บทเรียนชี้ให้เห็นว่าสองประโยคนี้นี้คำว่า “ពូសុខ” (อาสุข) เหมือนกัน ทำให้สามารถรวม 2 ประโยคนี้นี้เข้าด้วยกันโดยนำคำสรรพนามเชื่อมว่า “ដែល” (ซึ่ง, ผู้) มาเปลี่ยน (แทน) นามวลี “ពូសុខ” ในประโยคที่ 2 จะได้เป็นประโยคใหม่ว่า យើងស្រឡាញ់រាប់អានពូសុខ ដែលជាមនុស្សទៀងត្រង់។ (เรารักอาสุข ผู้เป็นคนซื่อตรง) และประโยค “ដែលជាមនុស្សទៀងត្រង់” (ผู้เป็นคนซื่อตรง) จะกลายเป็นอนุประโยค ทั้งนี้ ในภาษาเขมรมีคำสรรพนามเชื่อมเพียงคำเดียวคือคำว่า “ដែល”

(6) คำเชื่อม (ចំណងណ្ណាប់ ឬណ្ណាប់) คือคำสำหรับใช้เชื่อมประโยค เข้าไว้ด้วยกันให้เป็นประโยคเดียวกัน ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 9 ทั้งนี้ คำเชื่อมสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำเชื่อมประโยค (ណ្ណាប់ចង) และคำเชื่อมอนุประโยค (ណ្ណាប់ប្តូរ) ดังนี้

(6.1) คำเชื่อมประโยค (ណ្ណាប់ចង) เป็นคำเชื่อมสำหรับแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยค หรือระหว่างส่วนต่าง ๆ ของประโยค (ภคานุกรม ๒: 120) บทเรียนนำเสนอตัวอย่างประโยคที่มีคำเชื่อม แล้วอธิบายหน้าที่ของคำเชื่อม เช่น ประโยค កើតឡើងភ្នំ ឬដូចគ្នាភ្នំខ្មែរ? (คุณชอบขึ้นเขา หรือเล่นน้ำตก) คำว่า “ឬ” (หรือ) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำว่า “ឡើងភ្នំ” (ขึ้นเขา) กับ “ដូចគ្នាភ្នំ” (เล่นน้ำ) หรือประโยค ប្អូនខ្ញុំចូលចិត្តទៅលេងមាត់សមុទ្រ តែវាមិនចូលចិត្តដូចគ្នាភ្នំសមុទ្រទេ (น้องของฉันชอบเที่ยวเล่นที่ทะเล แต่มันไม่ชอบเล่นน้ำทะเล) คำว่า “តែ” (แต่) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยค “ប្អូនខ្ញុំចូលចិត្តទៅលេងមាត់សមុទ្រ” (บ្អូនខ្ញុំចូលចិត្តទៅលេងមាត់សមុទ្រ) กับ “វាមិនចូលចិត្តដូចគ្នាភ្នំសមុទ្រទេ” (มันไม่ชอบเล่นน้ำทะเล) แสดงว่าคำว่า ឬ และ តែ เป็นคำเชื่อมประโยค เป็นต้น

(6.2) คำเชื่อมอนุประโยค (ណ្ណាប់ប្តូរ) คือคำที่ใช้เชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวลีกับวลี และใช้สำหรับสร้างอนุประโยค (ภคานุกรม ๒: 121) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตัวอย่างในบทเรียน เช่น ประโยค “គាត់ប្រាប់ខ្ញុំថា បងគាត់ទៅមើលប្រាសាទ” (เขาบอกฉันว่า พี่ของเขาไปดูปราสาท) ซึ่งบทเรียนอธิบายว่าแบ่งออกเป็น 2 วลี โดยวลีที่ 1 คือ “គាត់ប្រាប់ខ្ញុំ” (เขาบอกฉัน) และวลีที่ 2 คือ “បងគាត់ទៅមើលប្រាសាទ” (พี่ของเขาไปดูปราสาท) และคำว่า “ថា” (ว่า) ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมอนุประโยค

การอธิบายดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับนิยามของคำว่า “วลี” ตามหลักภาษาศาสตร์ เนื่องจากข้อความทั้งสองส่วนที่ยกมาไม่ใช่วลี แต่เป็นประโยค โดยเฉพาะส่วนที่สอง “បងគាត់ទៅមើលប្រាសាទ” มีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ ประธาน คือ បងគាត់ กริยา คือ ទៅមើល และกรรม คือ ប្រាសាទ ซึ่งสามารถเป็นประโยคย่อยหรืออนุประโยคได้ในตัวเอง เช่นเดียวกับส่วนแรก “គាត់ប្រាប់ខ្ញុំ” ก็มีลักษณะของประโยคหลักที่สมบูรณ์ ดังนั้นจึงไม่ใช้การเชื่อม “วลีกับวลี” ตามที่ระบุไว้ในคำนิยามของบทเรียน แต่เป็นการเชื่อมประโยคหลักกับอนุประโยค

กล่าวอีกนัยหนึ่ง คำว่า “ថា” ทำหน้าที่เชื่อมให้ส่วนที่ตามหลังกลายเป็น อนุประโยคกรรมของกริยา “ប្រាប់” (บอก) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคใหญ่กับประโยคย่อย ไม่ใช่ระหว่างวลีกับวลี ตามความหมายของคำว่า “ឃ្លា” อย่างเคร่งครัดในเชิงภาษาศาสตร์ ดังนั้น การอธิบายในบทเรียนจึงควรปรับให้สอดคล้องกับการใช้จริง โดยระบุว่า คำเชื่อมอนุประโยคเป็นคำที่เชื่อมระหว่างประโยคหลักกับอนุประโยคมากกว่าที่จะกล่าวว่าเป็นการเชื่อมวลีกับวลี เพื่อให้สอดคล้องกับตัวอย่างที่ปรากฏ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

1.1.1.4 ความรู้ด้านประโยค ผู้เรียนได้รู้จักโครงสร้างประโยคตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผ่านตัวอย่างข้อความ ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ส่วนต้นของแบบเรียนได้แนะนำวิธีการนำตัวอย่างข้อความมาใช้สอนเรื่องประโยคให้แก่ผู้เรียน เช่น ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1 สอนเรื่องพยัญชนะ มีตัวอย่างประโยคว่า “คุ้กระโ” (อย่าเหนียวไก) ครูผู้สอนอาจให้ผู้เรียนช่วยกันพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวมีกี่คำ ได้แก่คำว่าอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นโครงสร้างของการนำคำมาร้อยเรียงเป็นหน่วยทางภาษาที่ใหญ่ขึ้นอย่างประโยค เมื่อเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องประโยคผ่านแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน เช่น ฝึกเติมคำลงในประโยคให้สมบูรณ์ การฝึกเรียงคำให้เป็นประโยค และฝึกแต่งประโยคด้วยคำที่กำหนดให้ หรือให้สอดคล้องกับภาพหรือประเด็นที่แบบเรียนต้องการ

นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้เรียนรู้เรื่องประโยคทางอ้อมผ่านบทเรียนหลักภาษา เรื่องเครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้จบประโยค ได้แก่ เครื่องหมายอัฒค์ (?) เครื่องหมายคำถาม (?) และเครื่องหมายอุทาน (!) ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทฤษฎีเกี่ยวกับประโยคอย่างแท้จริงในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในบทเรียนหลักภาษาเรื่อง “ประโยคและส่วนประกอบประโยค” (ญะธิษณุฎฐะธะระณญะ) ที่ได้ให้คำนิยามของประโยคว่าเป็นกลุ่มคำที่มีความหมายใจความครบถ้วน และจบประโยคด้วยเครื่องหมายอัฒค์ เครื่องหมายคำถาม หรือเครื่องหมายอุทาน (ภาสาธุระ ๘: 111) ในบทเรียนนำเสนอตัวอย่างประโยคเพื่อให้ผู้เรียนสังเกตว่าหากประโยคใดไม่มีเครื่องหมายจบประโยค แสดงว่าข้อความนั้นไม่ใช่ประโยค เช่น

๑. ผู้รับเรื่อกับเรื่อก

๒. คุ้กระโ

๓. ญะธิษณุฎฐะ

๔. ญะ! เรื่อกาถเบื่เคาะเรื่อกาถญะ!

๕. ญะญะญะญะญะญะ

(ภาสาธุระ ๘: 111)

1. ฉันอาศัยอยู่แถวภูเขา
2. เกษตรกรพากันปลูกข้าวโพด
3. ฤดูน้ำลด
4. โห! ทศนียภาพบนเกาะนี้สวยงามอะไรเช่นนี้!
5. ใครจับปลา?

จากตัวอย่างจะเห็นว่าข้อความที่ 1. 2. 4. และ 5. เป็นประโยคเนื่องจากมีใจความสมบูรณ์ และปิดท้ายด้วยเครื่องหมายคันท์ เครื่องหมายอุทาน หรือเครื่องหมายคำถาม ส่วนข้อความที่ 3. นั้นไม่ใช่ประโยค เพราะใจความยังไม่สมบูรณ์ และขาดเครื่องหมายจบประโยค นอกจากนี้บทเรียนยังนำเสนอการแบ่งส่วนประกอบของประโยคเป็นส่วนประธาน และส่วนกริยา โดยใช้ตารางทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่าง

កន្លែងនាមប្រធាន	កន្លែងកិរិយា
ខ្ញុំ កសិករ គ្រួសារពូជសុខ	រស់នៅតំបន់ភ្នំ ។ ក្នុងដំណាំដូង ។ ដាំសណ្តែកដីនៅពេលទឹកស្រក ។

ภาพที่ 58 แสดงตารางจำแนกส่วนประกอบของประโยค
(ที่มา: ภาสกร ๕.4: 112)

ภาพข้างต้นแสดงการจำแนกส่วนโครงสร้างของประโยคว่าต้องประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ นามวลีที่เป็นประธาน (កន្លែងនាមប្រធាន) และภาคแสดง (កន្លែងកិរិយា) ส่วนของกลุ่มคำนามประธานจากตัวอย่าง ได้แก่ “ฉัน” “เกษตรกร” และ “ครอบครัวของอาสุข” ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำ ทั้งนี้ การใช้คำว่า “นามวลี” นำหน้าประธานเป็นการเน้นย้ำให้ผู้เรียนทราบว่าส่วนที่จะเป็นประธานได้นั้นต้องทำหน้าที่เป็นคำนาม ส่วนภาคแสดงจากตัวอย่าง ได้แก่ “อาศัยอยู่แถวภูเขา” “ไถดินปลูกมัน” และ “ปลูกถั่วลิสงในเวลาน้ำลด” อันแสดงให้เห็นว่าเป็นกิจกรรมหรือพฤติกรรมของกลุ่มคำนามประธาน

ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 8 บทเรียนหลักภาษาเรื่อง “ประธานและกริยาหลัก” (ប្រធាននិងកិរិយាបង្គោល) ได้เจาะลึกส่วนของกลุ่มคำกริยามากขึ้น โดยชี้ให้เห็นว่าคำกริยาที่ปรากฏทุกคำไม่ใช่คำกริยาหลัก (កិរិយាបង្គោល) ของประโยคเสมอไป เช่น “ប្រធាននៃរុក្ខជាតិច្រើនចូលចិត្តផ្លែឆ្ងាយល្អិតល្អន់” (ประชาชนเขมรส่วนมากชอบซื้อผลิตภัณฑ์ในชุมชน) ประโยคนี้มีคำว่ากริยา คือ “ចូលចិត្ត” (ชอบ) และ “ផ្លែ” (ซื้อ) ซึ่งคำว่า “ផ្លែ” จัดเป็นคำกริยาหลัก เพราะแสดงถึงพฤติกรรมของประธาน ส่วนคำว่า “ចូលចិត្ត” จัดเป็นคำกริยาช่วย

1.1.2 เนื้อหาสาระของบทเรียนหลักภาษาในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา เนื้อหาในระดับชั้นนี้มีความต่อเนื่องจากการวางรากฐานความรู้ทางภาษาในระดับประถมศึกษา โดยมุ่งพัฒนาทักษะและความเข้าใจเชิงลึกมากยิ่งขึ้น มีการขยายจากความรู้พื้นฐานไปสู่การวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ระบบภาษาในระดับที่ซับซ้อนขึ้น ทั้งในด้าน

ระบบเสียง คำ และประโยค ตลอดจนการใช้ภาษาตามบริบทและวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสื่อสารอย่างรอบด้าน ดังนี้

1.1.2.1 ความรู้ด้านตัวอักษร ประกอบด้วยความรู้เรื่องรูปสระ และรูปเครื่องหมาย ทั้งนี้ ไม่ปรากฏในการให้ความรู้เรื่องรูปพยัญชนะในบทเรียนย่อยหลักภาษาของแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่ความรู้เรื่องรูปพยัญชนะนี้กลับไปปรากฏอยู่ในบทเรียนย่อยการอ่าน ได้แก่ บทอ่านเรื่อง “อักษรเขมร” (หฺมฺรฺ) “ลักษณะของภาษาเขมร” (លក្ខណៈនៃភាសាខ្មែរ) และ “ที่มาของอักษรเขมร” (ប្រភពនៃអក្ខរខ្មែរ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มุ่งนำเสนอให้เห็นความสำคัญและวิวัฒนาการของตัวอักษรเขมรโดยเฉพาะพยัญชนะในแต่ละยุคสมัยแทน

(1) รูปสระ ปรากฏในบทเรียนย่อยเรื่อง “เครื่องหมายสระ” (សញ្ញាស្រះ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 5 บทเรียนนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เครื่องหมายสระนิสสัย (សញ្ញាស្រះនិស្ស័យ) และส่วนที่ 2 เครื่องหมายสระเต็มตัว (សញ្ញាស្រះពេញតួ) ดังนี้

(1.1) รูปสระนิสสัย (សញ្ញាស្រះនិស្ស័យ) ประกอบด้วยเรื่องสระซ้อนรูป (សញ្ញាស្រះកប់តួ) และสระเชื่อมรูป (សញ្ញាស្រះភ្ជាប់តួ) ซึ่งมีการยกตัวอย่างคำ และอธิบายหลักการสังเกต ดังนี้

(1.1.1) สระซ้อนรูป (សញ្ញាស្រះកប់តួ) คือเครื่องหมายสระที่ให้เสียง [អ] [អ'] [អ៊] [អ៊'] ซึ่งกำหนดว่ามีอยู่ในพยัญชนะทั้ง 33 รูป (ភាសាខ្មែរ ថ.11: 107) บทเรียนยกตัวอย่าง “កសាង” (ก่อสร้าง) มาอธิบายให้เห็นการซ้อนตัวของรูปสระ โดยคำนี้ประกอบด้วย 2 พยางค์ คือ [ក] และ [សាង] จะเห็นว่าพยางค์แรกไม่ปรากฏรูปสระนิสสัย แต่มีเสียง [អ] ฉะนั้นสระที่ประสมกับพยัญชนะ ក จึงเป็นสระซ้อนรูป

(1.1.2) สระเชื่อมรูป (សញ្ញាស្រះភ្ជាប់តួ) คือเครื่องหมายสระที่สามารถใช้กับเครื่องหมายพยัญชนะได้ (ភាសាខ្មែរ ថ.11: 108) บทเรียนยกตัวอย่างประโยค ធ្វើដើម្បីបូប ឬក៏បូបដើម្បីមូលហេតុការងារ? (ทำงานเพื่อให้มีกิน หรือกินเพื่อให้มีแรงทำงาน) แล้วชี้ให้เห็นว่าคำต่าง ๆ ในประโยคมีการใช้สระที่ปรากฏรูปชัดเจน เช่น คำว่า “บូบ” และ “มูล” เกิดจากการนำสระ ូ มาประสมกับพยัญชนะ บ และ ម ดังนั้น สระ ូ จึงเป็นสระเชื่อมรูป นอกจากนี้ บทเรียนยังนำเสนอข้อมูลเรื่องสระเชื่อมรูป 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก นำเสนอรูปสระเชื่อมตัวที่ปรากฏใช้ในภาษาเขมรทั้งหมดว่ามีอะไรบ้าง ประการที่สอง นำเสนอเสียงสระเชื่อมรูปแต่ละรูปที่ประสมกับพยัญชนะกลุ่ม អ และประการสุดท้าย นำเสนอเสียงสระเชื่อมรูปแต่ละรูปที่ประสมกับพยัญชนะกลุ่ม អ៊ ดังตัวอย่าง

- สม กับบุปผาเถียงกัน: “เราเล่นใกล้ ๆ ห้องเรียนนี้ เพราะ....” บุปผาตอบอย่างจริงจัง: “ไม่ เราต้องไม่เล่นก่อกวนเพื่อนเราที่เรียนอยู่” (แสดงถึงคำพูดที่ไม่ทันพูดจบก็ถูกอีกคนหนึ่งพูดตัดบท)

- ที่ห้องสมุดมีหนังสือมากมาย เช่น นิทาน หนังสือแบบฝึกหัด หนังสือภาษาอังกฤษ... (แสดงว่ามีเนื้อความต่อ)

- คำสรรพนามชี้เฉพาะแบ่งเป็น...กลุ่ม คือ... และ... (แสดงถึงที่ที่ให้เติมคำให้สมบูรณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นหน้าที่ต่าง ๆ ของเครื่องหมายจุดไข่ปลาที่สามารถใช้แสดงข้อความที่ยังกล่าวไม่จบ หรือข้อความที่ต้องการเติมเต็ม เป็นต้น

(2.2) เครื่องหมายวงเล็บและเครื่องหมายวงเล็บก้ามปู (សញ្ញាសម្ពន្ធរងក្រចក និងសញ្ញា) “()” และ “[]” เป็นเครื่องหมายที่ใช้คร่อมข้อความหรือคำเพื่เน้นย้ำว่าตัดตอนวรรคนั้นมาจากบทอ่าน รวมทั้งใช้คร่อมเครื่องหมายถ่ายทอดเสียงแบบสากล (សញ្ញាសូរិយាអន្តរជាតិ) (ภาสกร ๙: 7: 43) เครื่องหมายวงเล็บผู้เรียนได้เรียนไปแล้วในระดับประถมศึกษา ส่วนในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 บทที่ 2 ยังคงนำเสนอตัวอย่างของเครื่องหมายวงเล็บพร้อมชี้ให้เห็นถึงหน้าที่การเน้นย้ำ หรืออธิบายคำที่อยู่ด้านหน้า เช่น เรสคาล (เรส-คาล) ส. (๓. เรส+คาล) ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่ามีการอธิบายเสียงอ่านของคำว่า “เรสคาล” และบอกว่าคำนี้มาจากภาษาบาลี เกิดจากคำว่า “เรส” กับ “คาล” เป็นต้น

นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องหมายวงเล็บก้ามปู โดยแสดงตัวอย่างการใช้และอธิบายหน้าที่ของเครื่องหมายวงเล็บก้ามปูซึ่งแตกต่างกับเครื่องหมายติงกา เช่น วางไว้หน้าและท้ายย่อหน้าเพื่อแสดงว่าเป็นข้อความที่ตัดตอนมา ใช้แสดงการออกเสียงตามหลักภาษาศาสตร์ อาทิ ๘๖ [๘๖] รวมทั้งใช้กับรายวิชาคณิตศาสตร์ด้วย อาทิ $[AB] = [BC]$ เป็นต้น

(2.3) เครื่องหมายกากบาท (សញ្ញាដេងក្រក) เป็นเครื่องหมายสำหรับเชื่อมพยัญชนะ สระ หรือพยัญชนะสะกด คำเต็มหน้า หรือคำเต็มท้ายกับรากศัพท์ รวมทั้งใช้เสริมพยางค์ หรือคำที่เขียนตกหล่น และใช้สำหรับดึงเสียงตัวอักษรให้สูงขึ้นกว่าปกติ (ภาสกร ๙: 95) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 5 บทเรียนนำเสนอหลักการใชเครื่องหมายกากบาทพร้อมตัวอย่าง ดังนี้

- ใช้เพื่อเชื่อมระหว่างตัวอักษรเพื่อประกอบเป็นพยางค์

เช่น ค + ฆ > คฆ

- ใช้เพื่อเชื่อมระหว่างพยางค์กับพยางค์ เช่น ការ + សិក្សា

> ការសិក្សា

ឧទាហរណ៍	ស្រៈប្រកប		ព្យញ្ជនៈប្រកប
	សញ្ញា	សូរ	
ចំ		[អ']	ម > ០
គំ	◌	[អុ]	ម > ០
ឃំ	◌	[អា']	ម > ០
ងំ	◌	[អ៊ុ]	ម > ០
ញំ		[អ៊ា']	ម > ០

រូបភាព 60 បង្ហាញពីតារាងការប្រើប្រាស់សញ្ញាស្រៈប្រកប

(ឃើញ: ភាសាខ្មែរ ៨: 10)

តារាងខាងលើ បង្ហាញពីរបៀបប្រើប្រាស់សញ្ញាស្រៈប្រកប ដើម្បីបង្កើនការយល់ដឹងអំពីស្រៈប្រកប និងការប្រើប្រាស់សញ្ញាស្រៈប្រកប ក្នុងការបកស្រាយអត្ថន័យនៃពាក្យខ្មែរ។ តារាងនេះបានបង្ហាញពីរបៀបប្រើប្រាស់សញ្ញាស្រៈប្រកប ក្នុងការបកស្រាយអត្ថន័យនៃពាក្យខ្មែរ។

- ព្យញ្ជនៈក្រុម អ មិនមានស្រៈប្រកប + ០ ដូចជា ដំ [dam]

ចំ [cam] ហំ [ham] ដំ [dam]

- ព្យញ្ជនៈក្រុម អ៊ មិនមានស្រៈប្រកប + ០ ដូចជា ទំ [tum]

ដំ [cum] យំ [yum] ដំ [cum]

- ព្យញ្ជនៈក្រុម អ មានស្រៈប្រកប ០ + ០ ដូចជា ដុំ [dom]

កុំ [kom] សុំ [som] ដុំ [dom]

- ព្យញ្ជនៈក្រុម អ៊ មានស្រៈប្រកប ០ + ០ ដូចជា ទុំ [tum]

ដុំ [cum] ឃុំ [khum] ដុំ [cum]

ក្នុងតារាងខាងលើ បង្ហាញពីរបៀបប្រើប្រាស់សញ្ញាស្រៈប្រកប ដើម្បីបង្កើនការយល់ដឹងអំពីស្រៈប្រកប និងការប្រើប្រាស់សញ្ញាស្រៈប្រកប ក្នុងការបកស្រាយអត្ថន័យនៃពាក្យខ្មែរ។ តារាងនេះបានបង្ហាញពីរបៀបប្រើប្រាស់សញ្ញាស្រៈប្រកប ក្នុងការបកស្រាយអត្ថន័យនៃពាក្យខ្មែរ។

(2.7) เครื่องหมายหยาดน้ำค้างคู่ (សញ្ញាដង្ហើរ) “ះ” เป็นเครื่องหมายสำหรับให้สังเกตเนื้อความในประโยค (ភាសាខ្មែរ ថ.8: 38) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 2 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างการใช้เครื่องหมายหยาดน้ำค้างคู่ในบริบทต่าง ๆ แล้วให้ผู้เรียนสังเกตหน้าที่ของเครื่องหมายหยาดน้ำค้างคู่ในแต่ละข้อความ ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่าหน้าที่ของเครื่องหมายหยาดน้ำค้างคู่มียู่ 2 ประการหลัก ๆ ดังนี้

- เพื่อขยายความ เช่น “ភាពស្មោះត្រង់របស់មនុស្សសំដែងឡើងតាមលក្ខណៈពីរយ៉ាង ៖ ភាពនិងកម្ម” (ความซื่อตรงของมนุษย์แสดงออกทางได้ 2 ลักษณะ ៖ วาจาและการกระทำ)

- เพื่อแสดงว่าเป็นคำพูด เช่น “បុត្តានិយាយ ៖ ថ្ងៃនេះខ្ញុំត្រូវទៅសាលា ព្រោះខ្ញុំត្រូវប្រឡង” (บุพผาพูด ៖ วันนี้ฉันต้องไปโรงเรียน เพราะฉันต้องสอบ)

(2.8) เครื่องหมายละ หรือไปยาล (សញ្ញាសាត់ ឬបេយ្យា) “ฯ” เป็นเครื่องหมายที่ใช้ในประโยค เพื่อแสดงว่ายังมีเนื้อความอื่น ๆ ต่อไปอีก (ភាសាខ្មែរ ថ.8: 64) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่ใช้เครื่องหมายละ เช่น “ការស្រូបផ្សេងរបស់កុមារបណ្តាលឱ្យកុមារមានជំងឺផ្លូវដង្ហើម បន្ថយការលូតលាស់នៃស្លឹក និងមានជំងឺពិក មហារីកឈាម មហារីកខ្លួនក្បាល។ ដែលជាជំងឺពិការក្បាល។” (การดูดซับควันของเด็กทำให้เด็กเป็นโรคทางเดินหายใจ ลดอัตราการทำงานของปอด และเป็นโรคหอบหืด มะเร็งเม็ดเลือด มะเร็งสมอง ฯลฯ ซึ่งเป็นโรคที่รักษาได้ยาก) จะเห็นว่าการใช้เครื่องหมายละในประโยคข้างต้นสื่อความหมายว่ายังมีโรคอื่น ๆ อีกที่เป็นปัญหาสำหรับการหายใจของเด็ก

(2.9) เครื่องหมายโรบาท (សញ្ញាបាទ) “៉” เป็นเครื่องหมายที่ใช้แทนพยัญชนะ រ (ភាសាខ្មែរ ថ.9: 11) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 1 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างคำที่ใส่เครื่องหมายโรบาท แล้วชี้ให้เห็นว่าเครื่องหมายนี้ใช้แทนพยัญชนะ រ ในคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ดังตัวอย่าง

ឧទាហរណ៍	សំណួរ	ព្យញ្ជនៈ “ ៉ ”
ទុតិត	[ទុរៈតត់]	រ> ៉
បពិត	[បរៈពត់]	រ> ៉
មតិត	[មរៈដក់]	រ> ៉

ภาพที่ 61 แสดงตัวอย่างการใช้เครื่องหมายโรบาท

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ ថ.9 : 11)

จากตัวอย่างต้น จะเห็นว่าคำ “ธุคฺค” (ความทุกข์)
 “บถฺค” (บรรพต, ภูเขา) “มคฺค” (มรดก) ซึ่งใช้เครื่องหมายโรบาทจะมีเสียงพยัญชนะ ร เชื่อม
 ระหว่างพยางค์ ซึ่งบทเรียนได้อธิบายเพิ่มเติมว่าหากเครื่องหมายโรบาทสามารถปรากฏท้ายพยางค์
 จะส่งผลให้คำนั้นไม่ออกเสียงพยัญชนะสะกด เช่น ฌธฺ (ธรรม) [thoo] ฌคฺ (กรรม) [koo] ฌณฺ (สี)
 [poo] เป็นต้น

(2.10) เครื่องหมายอันันตรสัญญา หรือเครื่องหมายพันหนูปิดปิด (สัท) “<...>” หรือ “...” เป็นเครื่องหมายที่ใช้คร่อมคำ วลี ประโยค เพื่อเน้นย้ำข้อความ
 สัตว์ สิ่งของต่าง ๆ ที่สำคัญหรือคำพูดของผู้พูดที่ยกขึ้นมากล่าว (ภาสกร ๒.9 : 65) ปรากฏใน
 แบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่ใช้เครื่องหมายอันันตร-
 สัญญาในหน้าที่ต่าง ๆ แล้วชี้ให้เห็นว่าเครื่องหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละข้อความทำหน้าที่ใดบ้าง อาทิ
 - ใช้คร่อมข้อความที่เป็นคำพูดหรือคำสั่ง เช่น “ฉันทู
 ฆาตบรพณ” : “ครูจงเฝ้าดูบุตรผู้ครูเฝ้าดูและเฝ้าดูบุตรเฝ้าดู” (คุณตาของฉันมีคำ
 สอนว่า : “เด็ก ๆ เวลาพบคนเฒ่าคนแก่ต้องเคารพและยกมือไหว้จึงจะดี”)
 - ใช้เน้นย้ำข้อเท็จจริง เช่น “หลักฐานนี้แสดงว่า”
 เสงี่ยม “สุวิทย์และสม” ” (บทความนี้ตัดตอนมาจากหนังสือ “ศรีทิโดเทศ”)

(2.11) สัญลักษณ์ถ่ายทอดเสียงแบบสากล (สัท) หรือ API ย่อมาจากคำภาษาฝรั่งเศสว่า L'Alphabet Phonétique Internationale เป็น
 เครื่องหมายที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเสียงในภาษา (ภาสกร ๒.10: 223) ปรากฏในแบบเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 10 บทเรียนนำเสนอสัญลักษณ์ถ่ายทอดเสียงพยัญชนะ และสระในภาษาเขมร
 ด้วยตัวอักษรโรมัน ดังตัวอย่าง

សូរព្យញ្ជនៈ	សូរស្រៈ	សូរស្រៈ
សញ្ញាកត់សួរជាខ្មែរនិងជា API	សញ្ញាកត់សួរជាខ្មែរនិងជា API	សញ្ញាកត់សួរជាខ្មែរនិងជា API
+ ក - គ [k]	+ អ [ɯ:]	+ អំ [ɔ]
+ ខ - ឃ [kh]	+ អា [ɑ:]	+ អាំ [a]
+ ច - ជ [c]	+ អឺ [œ:]	+ អិ [ɛ]
+ ឆ - ឈ [ch]	+ អុ [o:]	+ អឺ [ei]
+ ដ - ឧ [d]	+ អើ [aə:]	+ អិ [œ]
+ ត - ទ [t]	+ អេ [ɛ:]	+ អុ [ɔ]
+ ថ - ធ [th]	+ អៃ [aɛ:]	+ អៃ [ai]
+ ប - បិ [b]	+ អោ [ao:]	+ អៅ [au]
+ ប៉ - ព [p]	+ អិ [ə:]	+ អិ' [ə]
+ ផ - ភ [ph]	+ អិា [iə]	+ អិា' [iə]
+ អ - អិ [ʔ]	+ អឺ [i:]	+ អឺ [i]
+ ង - ង [ŋ]	+ អឺ [w:]	+ អឺ [w]
+ ញ៉ - ញ [ɲ]	+ អ៊ូ [u:]	+ អ៊ូ [u]
+ ណ - ន [n]	+ អើ [ɔ:]	+ អើ [ɛ]
+ ម៉ - ម [m]	+ អេ [e:]	+ អើ [ei]
+ យ៉ - យ [j]	+ អៃ [ɛ:]	+ អៅ [əu]
+ រ៉ - រ [r]	+ អោ [o:]	
+ ឡ - ល [l]	+ អ៊ី [oa:]	
+ វ៉ - វ [v]	+ អ៊ូ [uə]	
+ ស - សិ [s]	+ អើ [wə:]	
+ ហ - ហិ [h]	+ អ៊ី [i:ə]	

ភាព 62 បង្ហាញពីលក្ខណៈពិសេសនៃសំឡេងបែបសាកល

(ធានា: ភាសាខ្មែរ ៥.10: 223)

លើកលែងតែបញ្ហានេះនាំមកនូវវិធីការប្រើប្រាស់លក្ខណៈពិសេសនៃសំឡេងបែបសាកលពិសេសនៃភាសាខ្មែរ ដូចជា [kni:ə] ប្រាកដ [pra] [knt] ជាដើម រួមទាំង វិធីបង្កើនប្រព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធនៃភាសាខ្មែរផងដែរ ដូចជា

$$\begin{aligned}
 - \text{“គ្នា” ផ្សំឡើង} &: \text{ គ } + \text{ ន } + [\text{អ៊ា}] &= & [\text{k} + \text{n} + \text{i:ə}] \\
 - \text{“ប្រាកដ” ផ្សំឡើង} &: \text{ ប } + \text{ រ } + [\text{អា}] &= & [\text{b} + \text{r} + \text{a}] \\
 &\text{ ក } + [\text{អ'}] + \text{ ដ } &= & [\text{k} + \text{p} + \text{t}]
 \end{aligned}$$

ภาพที่ 63 แสดงการใช้สัญลักษณ์ถ่ายถอดเสียงแบบสากลถ่ายถอดเสียงคำในภาษาเขมร
(ที่มา: ภาสกร ๒.10: 223)

จากตัวอย่างแสดงการถ่ายถอดเสียงคำว่า “គ្នា” และ “ប្រាកដ” โดย
คำว่า “គ្នា” ประสมขึ้นจากเสียง គ [k] + ន [n] + ា [i:ə] ส่วนคำว่า “ប្រាកដ” เป็นคำ 2 พยางค์
จึงแบ่งการถ่ายถอดเสียงทีละพยางค์ พยางค์แรกประสมขึ้นจากเสียง ប [p] + រ [r] + ា [a] และ
พยางค์ที่สองประสมขึ้นจาก ក [k] + ដ [t]

1.1.2.2 ความรู้ด้านระบบเสียง ประกอบด้วยระบบเสียงพยัญชนะ ระบบ
เสียงสระ และการประกอบพยางค์ ดังนี้

(1) ระบบเสียงพยัญชนะ ปรากฏในบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง
“เสียงพยัญชนะ” (สมุทร ๒๕๖) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 7 บทเรียนนำเสนอการจำแนกเสียง
พยัญชนะตามเกณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ เกณฑ์ลักษณะเสียง และเกณฑ์ลักษณะลม

เกณฑ์ลักษณะเสียง แบ่งเป็นพยัญชนะเสียงกัก (สมุทร ๒๕๖: ๒๕๖)
พยัญชนะเสียงนาสิก (สมุทร ๒๕๖: ๒๕๖) และพยัญชนะเสียงเสียดแทรก (สมุทร ๒๕๖: ๒๕๖)
ส่วนเกณฑ์ลักษณะลม แบ่งเป็นพยัญชนะก้อง (สมุทร ๒๕๖: ๒๕๖) และพยัญชนะไม่ก้อง (สมุทร ๒๕๖: ๒๕๖) ทั้งนี้แต่
ละหัวข้อให้ตัวอย่างคำศัพท์ คำอธิบายลักษณะเสียง แจกแจงเสียงพยัญชนะทั้งหมด และสรุปคำนิยาม
ดังตัวอย่าง

๑. ព្យញ្ជនៈខ្យល់ច្រមុះ

ឧទាហរណ៍ : ញឹក នាង ណា មាន ដើម្បី ... ។

ការបង្កើតព្យញ្ជនៈក្នុងពាក្យខាងលើ មានភាពរឹងនៅក្នុងប្រភេទច្រមុះ ។

ព្យញ្ជនៈខ្យល់ច្រមុះមាន : ងង ញញ ឆឆ មម ។

ព្យញ្ជនៈខ្យល់ច្រមុះ គឺជាព្យញ្ជនៈបង្កើតដោយមានភាពរឹង ក្នុងច្រមុះ ។

ภาพที่ 64 แสดงการสอนเรื่องเสียงพยัญชนะ

(ที่มา: ภาสกร ๒.11: 85)

ในพยางค์ ในส่วนความหมายของพยางค์นั้น บทเรียนได้ยกตัวอย่างคำ 1 พยางค์แล้วแจกแจงองค์ประกอบของคำว่าใน 1 พยางค์นั้นประกอบด้วยเสียงอะไรบ้าง เช่น คำว่า “เรี” มาจากเสียงพยัญชนะ [ร] ประสมกับสระ [เี] เป็นต้น รวมทั้งอธิบายโครงสร้างของพยางค์ในภาษาเขมรโดยใช้อักษรย่อ ๓ แทนเสียงพยัญชนะ และ ส แทนเสียงสระ ซึ่งสรุปโครงสร้างพยางค์ว่ามี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. ๓ส เช่น เรา (วัว) 2. ๓ส๓ เช่น เรี (น้ำ) ๓ค (แข็ง) 3. ๓๓ส เช่น เร็ (กะหล่ำปลี) เรา (ดำ) และ 4. ๓๓๓๓ เช่น เร็ (ระเปียบ) ๓ค (กฎกติกา) เป็นต้น ส่วนตำแหน่งของเสียงในพยางค์แบ่งออกเป็น 3 ตำแหน่ง ได้แก่ 1. เสียงต้นพยางค์ (สธฐเ็ช็ญ) 2. เสียงกลางพยางค์ (สธฐคณญ) และ 3. เสียงท้ายพยางค์ (สธฐคณญ) โดยแสดงตัวอย่างคำ พร้อมแยกพยางค์เพื่อชี้ให้ผู้เรียนเห็นแต่ละตำแหน่งของเสียงที่ปรากฏในพยางค์

บทเรียนเรื่อง “ลักษณะของพยางค์” นำเสนอลักษณะการแบ่งประเภทของพยางค์ ประเภทแรกแบ่งตามกลุ่มเสียงพยัญชนะ ประเภทที่สองแบ่งตามลักษณะลมการแบ่งพยางค์ตามกลุ่มเสียงพยัญชนะนั้นบทเรียนให้หลักสังเกตว่าต้องพิจารณาจากพยัญชนะต้นหากพยัญชนะต้นของพยางค์เป็นกลุ่มเสียง ๓ จัดเป็นพยางค์กลุ่ม (ญญญ ๓) และพยัญชนะต้นของพยางค์เป็นกลุ่มเสียง ๓ จัดเป็นพยางค์กลุ่ม (ญญญ ๓) ส่วนการแบ่งพยางค์ตามลักษณะลมนั้นพิจารณาที่ความสั้นยาวของเสียงสระและการมีพยัญชนะสะกด จึงสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ พยางค์เปิด (ญญญ) คือพยางค์ที่สระอยู่ท้ายพยางค์ พยางค์ปิด (ญญญ) คือพยางค์ที่มีพยัญชนะอยู่ท้ายพยางค์ พยางค์สั้น (ญญญ) คือพยางค์ที่ประสมสระเสียงสั้น และพยางค์ยาว (ญญญ) คือพยางค์ที่ประสมด้วยสระเสียงยาว

1.1.2.3 ความรู้ด้านคำ ประกอบด้วยชนิดของคำ การสร้างคำ และการใช้คำ ดังต่อไปนี้

(1) ชนิดของคำ ชนิดของคำที่ปรากฏในระดับชั้นมัธยมศึกษา ได้แก่ คำนาม คำคุณศัพท์ คำกริยา คำวิเศษณ์ คำช่วยกริยา คำสรรพนาม คำบุพบท และคำสันธาน ดังนี้

(1.1) คำนาม (នាម) ที่ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาจะเน้นไปที่ความรู้เรื่องประเภทของคำนาม ซึ่งเกณฑ์ในแบ่งประเภทมีความหลากหลายกว่าระดับประถมศึกษา ทำให้เห็นว่าประเภทของคำนามไม่ได้มีแค่คำนามสาธารณะ และคำนามสาธารณะเท่านั้น โดยประเภทของคำนามต่าง ๆ ที่ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีดังนี้

(1.1.1) นามกรณ หรือกรณนาม (នាមករណ៍) และนามการ หรือการนาม (នាមការករណ៍) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 4 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำนามแต่ละประเภท และอธิบายว่า

คำนามที่แสดงสภาพหรืออาการ เรียกว่า “คำนามกรณ” เช่น เสน่ห์ (ความรัก) การเคารพ (การเคารพ) เสน่ห์ (ความนับถือ) เป็นต้น และคำนามที่แสดงความผู้กระทำ เรียกว่า “คำนามการก” เช่น คณิศ (กลักร) ฆะ (ชาวกรุง) ธะ (ผู้ชม) เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับที่มาของคำนามกรณ และคำนามการกในบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “กำเนิดนามกรณ หรือการณนาม และคำนามการก หรือการณนาม” (คัมภีร์สาธกนิพนธ์:สาธกนิพนธ์ และสาธกนิพนธ์:สาธกนิพนธ์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 3 โดยคำนามกรณนี้มีที่มาจากคำกริยา เช่น คำกริยา “ริบ” (ริบ) ทำให้เป็นคำนามกรณ “ริบ” (การริบทรัพย์) และมาจากคำคุณนาม เช่น คำคุณนาม “สูง” (สูง) ทำให้เป็นคำนามกรณ “สูง” (ความสูง) ส่วนคำนามการกก็มีที่มาจากคำกริยา เช่น คำกริยา “นำ” (นำ) ทำให้เป็นคำนามกรณ “นำ” (ผู้นำ) มาจากคำคุณนาม เช่น คำคุณนาม “ยาก” (ยากจน) ทำให้เป็นคำนามกรณ “ยาก” (คนยากจน) และมาจากคำนาม เช่น คำนาม “สวน” (สวน) เป็นคำนามกรณ “สวน” (ชาวสวน) เป็นต้น

(1.1.2) คำนามชีววลหรือคำนามแสดงสิ่งมีชีวิต (สาธกนิพนธ์) และคำนามอชีววลหรือคำนามแสดงสิ่งไม่มีชีวิต (สาธกนิพนธ์) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 1 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความที่มีคำนามแต่ละประเภท และชี้ให้เห็นว่าคำนามที่แสดงถึงสิ่งมีชีวิต เรียกว่า “คำนามชีววล” เช่น คณิศ (กลักร) ธะ (ผู้ชม) เป็นต้น และคำนามที่แสดงถึงสิ่งไม่มีชีวิต เรียกว่า “คำนามอชีววล” เช่น ฆะ (เกวียน) ฆะ (ผลกล้วย) เป็นต้น

(1.1.3) คำนามรูปธรรม (สาธกนิพนธ์) และคำนามนามธรรม (สาธกนิพนธ์) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 2 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความของคำนามแต่ละประเภทเพื่อชี้ให้เห็นว่าคำนามที่แสดงถึงคน สัตว์ สิ่งของที่เรารับรู้ได้ด้วยตา จับต้องได้ เรียกว่า “คำนามรูปธรรม” เช่น ฆะ (วิจิตรกร) ฆะ (ปราสาทนครวัด) ฆะ (สวน) เป็นต้น ส่วนคำนามที่บอกถึงการกระทำ คุณภาพ หรือลักษณะของมนุษย์ เรียกว่า “คำนามนามธรรม” เช่น การฆะ (การใด) สนิท (สันติภาพ) เสน่ห์ (ความสุข) เป็นต้น

(1.2) คำคุณศัพท์ (สาธกนิพนธ์) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 7 บทเรียนนำเสนอลักษณะของคำคุณศัพท์ประเภทต่าง ๆ 6 ประเภท ได้แก่ คำคุณศัพท์ปกติ (สาธกนิพนธ์) คำคุณศัพท์แสดงจำนวน (สาธกนิพนธ์) คำคุณศัพท์กรรมสิทธิ์ (สาธกนิพนธ์) คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ (สาธกนิพนธ์) คำคุณศัพท์แสดงคำถาม (สาธกนิพนธ์) และคำคุณศัพท์ไม่ชี้เฉพาะ (สาธกนิพนธ์) อย่างไรก็ตาม จากการจำแนกประเภทข้างต้นจะ

เห็นว่ามี ความแตกต่างกับระดับชั้นประถมศึกษา เพราะในระดับประถมชั้นศึกษาได้แบ่งคำคุณศัพท์ออกเป็น 2 ประเภท คือ คำคุณศัพท์ปกติ และคำคุณศัพท์บอกกำหนด (คุณสาขคุณลั) ซึ่งคำคุณศัพท์บอกกำหนด สามารถแบ่งย่อยเป็นคำคุณศัพท์แสดงจำนวน คำคุณศัพท์กรรมสิทธิ์ คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ คำคุณศัพท์แสดงคำถาม และคำคุณศัพท์ไม่ชี้เฉพาะ แสดงให้เห็นว่าคำคุณศัพท์ที่แบ่งย่อยดังกล่าวมีสถานะเทียบเท่าคำคุณศัพท์ปกติ ทั้งนี้ในการนำเสนอประเภทของคำคุณศัพท์นี้ บทเรียนได้แสดงตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณศัพท์แต่ละประเภท พร้อมแสดงตัวอย่างคำคุณศัพท์อื่น ๆ เพิ่มเติมจากตัวอย่างข้อความ

นอกจากนี้ความรู้เรื่องคำคุณศัพท์ยังปรากฏในบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “กำเนิดของคำคุณศัพท์” (กำเนิดระบบคุณสาข) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 5 ซึ่งได้กล่าวถึงที่มาของคำคุณศัพท์ว่ามีทั้งสิ้น 3 ที่มาด้วยกัน คือ มีที่มาจากคำนาม จากคำคุณศัพท์ และจากคำกริยา โดยยกตัวอย่างคำในแต่ละที่มา ดังตัวอย่างการสร้างคำคุณศัพท์จากคำนาม

ก. สาข (เป็นคุณสาข)

สาข	คุณสาข	สาข	คุณสาข
สุขุข	ณีสสุขุข	ขุข	ณีสขุข
ลณณ	ณีสลณณ	รณณ	ณีสรณณ

ภาพที่ 66 แสดงคำคุณศัพท์ที่สร้างมาจากคำนาม

(ที่มา: ภาณุไธย ๒.11: 85)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงคำคุณศัพท์ที่สร้างมาจากคำนาม จำนวน 4 คำ ได้แก่ คำนาม “สุขุข” (ความหนาทึบ) เป็นคำศัพท์นาม “ณีสสุขุข” (ต้นไม้ที่หนาทึบ) คำนาม “ลณณ” (ตานาน) เป็นคำคุณศัพท์ “ณีสลณณ” (เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา) คำนาม “ขุข” (ศัตรู) เป็นคำคุณศัพท์ “ณีสขุข” (ใจเป็นศัตรู) และคำนาม “รณณ” (การรับทรัพย์) เป็นคำคุณศัพท์ “ณีสรณณ” (ทรัพย์ที่ถูกรับ)

(1.3) คำกริยา (กริยา) ความรู้เรื่องคำกริยาในแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาได้เพิ่มประเภทคำกริยาต่าง ๆ ได้แก่ คำกริยาสุทธี (กริยาสุทธี) และคำกริยาเหตุ (กริยาเหตุ) ซึ่งเป็นประเภทที่เพิ่มเติมมาจากระดับประถมศึกษา นอกเหนือจากคำกริยากรรม และคำกริยากรรม ปรากฏในบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “คำกริยาสุทธีและกริยาเหตุ” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 5 โดยนำเสนอตัวอย่างข้อความ และชี้ให้เห็นถึงลักษณะและหน้าที่ของคำกริยาทั้งสองประเภท โดยคำกริยาสุทธีนั้นเป็นกริยาที่แสดงการกระทำของประธานในประโยค ส่วนคำกริยาเหตุเป็นคำกริยาที่แสดงว่าประธานของประโยคเป็นเพียงต้นเหตุของการกระทำเท่านั้น

(1.4) คำวิเศษณ์ (ศุณฺณคิริยา) ในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา มีชื่อเรียกอีกชื่อคือ “คำกริยาวิเศษณ์” (คิริยาวิเสส) ทำหน้าที่แสดงลักษณะของคำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ในประโยค (ภาสกร ๘.7 : 127) ความรู้เรื่องคำวิเศษณ์ปรากฏอยู่ในแบบเรียนย่อยหลักภาษาของแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 บทเรียน ได้แก่ บทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “คำวิเศษณ์หรือกริยาวิเศษณ์” (ศุณฺณคิริยาอนุคิริยาวิเสส) ในบทที่ 7 เรื่อง “คำวิเศษณ์แสดงกาล สถานที่ และรูปแบบ (ศุณฺณคิริยา คาล កន្លែង និងបំណែប) บทที่ 7 และเรื่อง “คำวิเศษณ์แสดงปริมาณและตำแหน่งของคำวิเศษณ์ในประโยค” (ศุณฺณคิริยาបរិមាណនិងទីតាំងศุณฺณคิริยาភូមិ) ในบทที่ 8

ภาพรวมความรู้เรื่องคำวิเศษณ์ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำวิเศษณ์ และประเภทของคำวิเศษณ์ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ คำวิเศษณ์แสดงกาล (ศุณฺณคิริยาคาล) คำวิเศษณ์แสดงสถานที่ (ศุณฺณคิริยากន្លែង) คำวิเศษณ์รูปแบบ (ศุณฺณคิริยาបំណែប) และคำวิเศษณ์แสดงปริมาณ บทเรียนให้ผู้เรียนศึกษาตัวอย่างข้อความที่มีคำวิเศษณ์ แล้วบทเรียนจึงให้คำอธิบายหน้าที่ของคำวิเศษณ์ประเภทต่าง ๆ ดังนี้

(1.4.1) คำวิเศษณ์แสดงกาล (ศุณฺณคิริยาคาล) คือคำที่แสดงเวลาของกริยาในประโยค เช่น ខ្ញុំតែងចូលគេងនៅម៉ោងប្រាំបួនយប់ (ฉันมักเข้านอนตอนสามทุ่ม) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “ម៉ោងប្រាំបួនយប់” (สามทุ่ม) แสดงเวลาของคำกริยาหลัก “គេង” (นอน)

ทั้งนี้เรื่องคำวิเศษณ์แสดงกาล ได้มีบทเรียนย่อยที่ให้ความรู้เพิ่มเติมแยกออกมาอีกบทเรียนหนึ่งคือเรื่อง “กาลของกริยา อดีตกาล ปัจจุบัน และอนาคต” (คาลរបស់កិរិយា អតីតកាល បច្ចុប្បន្ន អនាគតកាល) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 6 ที่นำเสนอชุดคำที่ใช้แสดงช่วงเวลาของคำกริยา ได้แก่ คำช่วยกริยาที่แสดงถึงอดีต คือ “បាន” (ได้) คำช่วยที่แสดงเวลาปัจจุบัน คือ “កំពុង” (กำลัง) และคำที่แสดงถึงอนาคต คือ “នឹង” (จะ) ซึ่งคำเหล่านี้จะวางไว้หน้าคำกริยาหลักเสมอ

(1.4.2) คำวิเศษณ์แสดงสถานที่ (ศุณฺณคิริยากន្លែង) คือคำที่แสดงสถานที่ของกริยาในประโยค เช่น ខ្ញុំបានសំរាមក្នុងផ្ទះ ចំណែកមិត្តទៅបានខាងក្រៅ (ฉันกวาดขยะในห้องเรียน ส่วนเพื่อนไปกวาดข้างนอก) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “ក្នុង” (ใน) และ “ខាងក្រៅ” (ข้างนอก) แสดงสถานที่ของคำกริยาหลัก “បាន” (กวาด)

(1.4.3) คำวิเศษณ์รูปแบบ (ศุณฺณคิริยาបំណែប) คือคำที่แสดงรูปแบบของกริยาในประโยค เช่น រថយន្តនេះបើកយ៉កៗ (รถยนต์คันนี้ขับช้า ๆ) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “យ៉កៗ” (ช้า ๆ) แสดงรูปแบบของคำกริยาหลัก “បើក” (ขับ)

(1.4.4) คำวิเศษณ์แสดงปริมาณ (คุณคิริยาปริมาณ)

คือคำที่แสดงปริมาณหรือขนาดของกริยาในประโยค เช่น ศาสตราจารย์ (เขากินน้อย) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “น้อย” (น้อย) แสดงปริมาณของคำกริยาหลัก “กิน” (กิน)

ทั้งนี้ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ให้ความรู้เรื่องคำวิเศษณ์อีกครั้ง แล้วเสนอประเภทของคำวิเศษณ์เพิ่มเติมคือ คำวิเศษณ์แสดงคำถาม (คุณคิริยาสนัณ) ดังนี้

(1.4.5) คำวิเศษณ์แสดงคำถาม (คุณคิริยาสนัณ) คือคำ

วิเศษณ์ที่แสดงคำถามของกริยาในประโยค เช่น **เบญจมาศ** ฝากซองจดหมายใคร? (เหตุอะไรจึงไม่ไปทำงาน) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “**เบญจมาศ**” (เหตุอะไร) แสดงคำถามของคำกริยาหลัก “**ฝาก**” (ไปทำงาน)

(1.5) คำช่วยกริยา (คุณคิริยา) คือคำสำหรับช่วยเสริมความหมายของคำกริยาหลักในประโยค (ภาษาถิ่น ๘.8 : 175) ปรากฏบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “คำช่วยกริยา หรือคำกริยาช่วย” (คุณคิริยา คุณคิริยาสนัณ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 8 และเรื่อง “เกี่ยวกับคำช่วยกริยาและประเภทของคำช่วยกริยา” (หัตถ์คุณคิริยาสนัณบุรุษ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 9 บทเรียนทั้งสองชั้นปีนำเสนอเกี่ยวกับประเภทของคำช่วยกริยา ได้แก่ คำกริยาบำเพ็ญ (คุณคิริยาสนัณ) คำกริยาทิศทาง (คุณคิริยาสนัณ) และคำต้นกริยา (คุณคิริยาสนัณ) โดยแสดงตัวอย่างพร้อมการอธิบายหน้าที่ของคำช่วยกริยาแต่ละประเภท ดังนี้

(1.5.1) คำกริยาบำเพ็ญ เป็นคำกริยาที่ช่วยแสดงผลลัพธ์หรือผลสำเร็จของคำกริยาหลัก เช่น “**ศาสตราจารย์** **เห็น** พวกเรา” (เขามองเห็นพวกเรา) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “**เห็น**” (เห็น) แสดงผลลัพธ์ของคำกริยาหลัก “**เห็น**” (มอง)

(1.5.2) คำกริยาทิศทาง เป็นคำกริยาที่ช่วยแสดงทิศทางของคำกริยาหลัก เช่น “**ภรรยา** **เดิน** เข้าในชั้นเรียน” (มันเดินเข้าไปในชั้นเรียน) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “**เดิน**” (เข้า) แสดงทิศทางของคำกริยาหลัก “**เดิน**” (เดิน)

(1.5.3) คำต้นกริยา เป็นคำที่แสดงคุณลักษณะของคำกริยาหลัก มักปรากฏอยู่หน้าคำกริยาหลัก เช่น “**นางสาว** **เล่น** เบียร์” (ละครใกล้เล่นแล้ว) จากตัวอย่างประโยคนี้ คำว่า “**เล่น**” (ใกล้) แสดงลักษณะของคำกริยาหลัก “**เล่น**” (เล่น)

(1.6) คำสรพนาม (คุณคิริยา) ความรู้เรื่องคำสรพนามในระดับชั้นมัธยมศึกษาเน้นไปที่คำสรพนามเชื่อม (คุณคิริยาสนัณ) ดังปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างการนำประโยค 2 ประโยคมาเชื่อมเข้าด้วยกันโดย

ใช้คำสรรพนามเชื่อม แล้วอธิบายว่าคำสรรพนามเชื่อมนั้นทำหน้าที่อย่างไรในประโยคที่รวมเป็นประโยคเดียวกันแล้ว ดังตัวอย่าง

๑. ឪពុកខ្ញុំដឹកគោឈ្មោលមួយនឹមទៅស្រែ ។

๒. គោឈ្មោលមួយនឹមនេះពូកែអូសរនាស់ណាស់ ។

គេអាចបង្កួចល្អះទី១ និងទី២ដោយផ្លាស់កន្លោះនាម “គោឈ្មោលមួយនឹម” ក្នុងល្អះទី២រួចជំនួសដោយ “ដែល” ។ យើងបាន ក → គោឈ្មោលមួយនឹមដែលឪពុកខ្ញុំដឹកទៅស្រែពូកែអូសរនាស់ណាស់ ។ ល្អះ “ពូកែអូសរនាស់ណាស់” ជាល្អះរណប ។

ภาพที่ 67 การสอนเรื่องคำสรรพนามเชื่อม

(ที่มา: ภาสกร ๘.8: 62)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าเราสามารถเชื่อมประโยค 1 “ឪពុកខ្ញុំដឹកគោឈ្មោលមួយនឹមទៅស្រែ។” (พ่อของฉันขี่วัวตัวผู้สองตัวไปนา) และประโยคที่ 2 “គោឈ្មោលមួយនឹមនេះពូកែអូសរនាស់ណាស់។” (วัวตัวผู้สองตัวนี้ลากจูงเก่งมาก) ได้โดยการใช้คำสรรพนามเชื่อม “ដែល” (ซึ่ง) แทนนามวลี “គោឈ្មោលមួយនឹម” (วัวตัวผู้สองตัว) ในประโยคที่สอง ก็จะได้ประโยคที่สมบูรณ์ว่า “គោឈ្មោលមួយនឹមដែលឪពុកខ្ញុំដឹកទៅស្រែពូកែអូសរនាស់ណាស់។” (วัวตัวผู้สองตัวซึ่งพ่อของฉันขี่ไปนาลากจูงเก่งมาก) ซึ่งเป็นความรู้เรื่องคำสรรพนามเชื่อมนี้ ผู้เรียนจะสามารถนำไปต่อยอดการเรียนรู้เรื่องประโยคผสมหรือประโยคซ้อน

(1.7) คำบุพบท (ជំណាងភ្ជាប់) คือคำเชื่อมสำหรับใช้นำหน้าคำหรือกลุ่มคำเพื่อสร้างบุพบทวลี (កន្លោះមាត់ភ្ជាប់) ในประโยค (ភាសាខ្មែរ ៨.10 : 140) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 6 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างประโยคแล้วให้สังเกตคำบุพบทในประโยคว่าทำหน้าที่อย่างไร เช่น “ខ្ញុំទៅរៀនដើម្បីអនាគតកិត្តិស្វាង” (ฉันเรียนเพื่ออนาคตอันสว่างสดใส) คำว่า “ដើម្បី” (เพื่อ) เป็นคำบุพบท และ “ដើម្បីអនាគតកិត្តិស្វាង” (เพื่ออนาคตอันสว่างสดใส) เป็นบุพบทวลี นอกจากนี้บทเรียนยังนำเสนอคำบุพบทอื่น ๆ ในภาษาเขมรอีก เช่น ក្នុង (ใน) លើ (บน) ជាមួយ (กับ) នៃ (ของ) អំពី (เกี่ยวกับ) เป็นต้น

(1.8) คำสันธาน (ជំណាងល្អាប់) คือคำที่ใช้เชื่อมระหว่างประโยคกับประโยค (ភាសាខ្មែរ ៨.10 : 140) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 6 บทเรียนนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำสันธานเชื่อมประโยค (ល្អាប់ជួប) และคำสันธาน

เชื่อมอนุประโยค (ญฺาប៉ង្គា) แต่ละประเภทมีการให้ตัวอย่าง และคำอธิบายวิธีการใช้คำสันธานแต่ละประเภท ดังนี้

(1.8.1) คำสันธานเชื่อมประโยค (ญฺាប៉ង្គ) ใช้ในการเชื่อมประโยคกับประโยคเข้าด้วยกัน เช่น “ថ្ងៃនេះខ្ញុំរៀនគណិតវិទ្យានិងភាសាខ្មែរ” (วันนี้ฉันเรียนคณิตศาสตร์และภาษาเขมร) คำสันธานคือคำว่า “និង” (และ) เชื่อมระหว่างประโยค “ថ្ងៃនេះខ្ញុំរៀនគណិតវិទ្យា” กับประโยค “ថ្ងៃនេះខ្ញុំរៀនភាសាខ្មែរ” นอกจากคำสันธานเชื่อมประโยค “និង” (และ) แล้ว บทเรียนยังให้คำสันธานเชื่อมประโยคเพิ่มเติมอีก เช่น “ឬ” (หรือ) “តែ” (แต่) เป็นต้น

(1.8.2) คำสันธานเชื่อมอนุประโยค (ญฺាប៉ង្គា) เช่น “គាត់ប្រាប់ខ្ញុំថា ប្រាសាទនេះសាងមុនប្រាសាទអង្គរវត្ត” (เขาบอกฉันว่า ปราสาทนี้สร้างก่อนปราสาทนครวัด) คำสันธานคือคำว่า “ថា” (ว่า) เชื่อมระหว่างประโยค “គាត់ប្រាប់ខ្ញុំថា” กับอนุประโยค “ប្រាសាទនេះសាងមុនប្រាសាទអង្គរវត្ត” นอกจากนี้บทเรียนยังนำเสนอคำสันธานเชื่อมอนุประโยคเพิ่มเติมอีก เช่น “ព្រោះ” (เพราะ) “បើ” (ถ้า) เป็นต้น

(2) การสร้างคำ ประกอบด้วยคำประสม คำสมาส คำแผลง และคำยืม ดังนี้

(2.1) คำประสม (ពាក្យផ្សំ) คือคำที่เกิดขึ้นด้วยการนำคำสองคำหรือมากกว่านั้นมาวางให้ติดกัน แล้วคำนั้นมีความหมายต่างออกไปจากรากศัพท์ คำเต็มหน้า หรือคำเต็มหลัง (ភាសាខ្មែរ ៥.9 : 184) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 4 และปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 8 ทั้งนี้ ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ใช้คำว่า “ពាក្យផ្សំបែបខ្មែរ” หรือคำประสมแบบเขมรเพื่อเน้นย้ำอย่างชัดเจนว่าเป็นการสร้างคำของภาษาเขมร และมีลักษณะที่แตกต่างกับการสมาสคำซึ่งเป็นวิธีการสร้างคำที่ยืมมาจากภาษาบาลีสันสกฤต บทเรียนนำเสนอวิธีการสร้างคำประสม 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 ตำแหน่งของคำที่นำมาประสม และแบบที่ 2 ชนิดของคำที่นำมาประสม โดยแต่ละแบบจะนำเสนอวิธีการประกอบคำประสมพร้อมตัวอย่าง ดังนี้

แบบที่ 1 แบ่งเป็นคำประสมที่เกิดจากการเติมหน้า (ពាក្យបន្ថែមខាងដើម) และคำประสมที่เกิดจากการเติมหลัง (ពាក្យបន្ថែមខាងចុង) คำที่นำมาเติมหน้า อาทิ “ការ-” (การ-) “សេចក្តី-” “ភាព-” (ความ-) “អ្នក-” (ชาว-/นัก-) เป็นต้น ส่วนคำที่นำมาเติมหลัง เช่น “-ករ” (-กร) “-ធម៌” (-ธรรม) “-ភាព” (-ภาพ) เป็นต้น ซึ่งการสร้างคำด้วยการเติมหลังนี้มีลักษณะเหมือนการสมาสคำในภาษาไทย

แบบที่ 2 แบ่งเป็นคำประสมที่สร้างจากคำนามกับคำนาม เช่น “ដើង” (เท้า) + “គោ” (วัว) เป็น “ដើងគោ” (ต้นขงโค) คำนามกับคำคุณนาม เช่น “ទឹក”

(น้ำ) + “เอ” (ดำ) เป็น “อีคะเอ” (น้ำหมึก) คำนามกับคำกริยา เช่น “เฆะ” (เหล็ก) + “ณฺฐ” (ใส) เป็น “เฆคะณฺฐ” (กบใสไม้) คำคุณนามกับคำนาม เช่น “เฐ” (ร้อน) + “ติฐ” (ใจ) เป็น “เฐติฐ” (ร้อนใจ) และคำกริยากับคำนาม เช่น “ฉะ” (จับ) + “ติฐ” (ใจ) เป็น “ฉะติฐ” (จับใจ)

(2.2) คำสมาส (ทศกวี) คือคำที่เกิดขึ้นจากการประสมรวมกันระหว่างคำบาลีสันสกฤตกับคำบาลีสันสกฤตแล้วได้เป็นคำใหม่ (ภานุ ๘.8 : 83) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 4 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างคำสมาส แล้วแสดงการจำแนกส่วนประกอบของคำเหล่านั้น เช่น คำว่า “มาตุภูมิ” (มาตุภูมิ) มาจาก “มาตุ” (คำนามภาษาบาลี) + “ภูมิ” (คำนามภาษาบาลีสันสกฤต) คำว่า “มหาชน” (มหาชน) มาจาก “มหา” (คำคุณนามภาษาบาลีสันสกฤต) + “ชน” (คำนามภาษาบาลีสันสกฤต) ซึ่งจะเห็นว่าตัวอย่างมีการระบุชนิดของคำที่นำมาใช้สมาสกันด้วย เนื่องจากเป็นการช่วยอธิบายโครงสร้างของคำสมาสว่ามี 2 ลักษณะคือ สร้างจากคำนามกับคำนาม และสร้างจากคุณนามกับคำนาม

(2.3) คำแผลง (ทศกวี) คือคำที่สร้างจากรากศัพท์ โดยใช้เติมพยางค์ประกอบเข้ากับรากศัพท์นั้น (ภานุ ๘.9 : 161) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 7 บทเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการแผลงคำซึ่งมีอยู่ 2 วิธีหลัก ๆ คือวิธีแผลงคำโดยเติมพยางค์หน้า (วิธีคหฺยาเยชฺช) และวิธีแผลงคำโดยแทรกพยางค์กลาง (วิธีคหฺยาเยชฺช) แต่ละวิธีนำเสนอโครงสร้างของการแผลงคำ ดังนี้

วิธีแผลงคำโดยเติมพยางค์หน้า มีโครงสร้าง 4 แบบ คือ

1. เติมพยัญชนะ (ค-) เช่น “คาง” (ปิด บัง) เติม “ค-” เป็น “คคาง” (กระบังหน้า) เป็นต้น
2. เติมพยัญชนะ+สระ (คส-) เช่น “คาย” (ขุด) เติม “ค-” เป็น “คคาย” (ตะกุด) เป็นต้น
3. เติมพยัญชนะ+สระ+พยัญชนะ (คสค-) เช่น “เค็” (เกิด) เติม “คส-” เป็น “คเค็” (ทำให้เกิด) เป็นต้น
4. เติมพยัญชนะ+พยัญชนะ+สระ (คคส-) เช่น “คค” (แทง) เติม “คค-” เป็น “คคคค” (แทงกันไปมา) เป็นต้น

วิธีแผลงคำโดยแทรกพยางค์กลาง มีโครงสร้าง 4 แบบ

คือ

1. แทรกพยัญชนะ (-ค-) เช่น “เค็” (หนูน) แทรก “ค-” เป็น “เค็ค” (หมอนหนูน) เป็นต้น

2. แทรกสระ+พยัญชนะ (-ស្រ-) เช่น “ក្រង” (ร้อย)

แทรก “-អ៍-” เป็น “ក្រង” (สิ่งที่ร้อยเป็นพวง) เป็นต้น

3. แทรกพยัญชนะ/สระ (-ស្រ-) เช่น “រាប់” (นับ)

แทรก “-អ៍/ស-” เป็น “រាប់” (การนับจำนวน) เป็นต้น

4. แทรกสระ+พยัญชนะ/พยัญชนะ (-ស្រ/ត) เช่น

“ចែក” (แบ่ง) แทรก “-អ៍/ស-” เป็น “ចែក” (ส่วนแบ่ง) เป็นต้น

(2.4) คำยืม (ពាក្យខ្ចី) คำยืมที่ปรากฏในแบบเรียนวิชา

ภาษาเขมร ได้แก่ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต เนื่องจากประเทศกัมพูชาได้รับอิทธิพลมาจากศาสนา พราหมณ์และศาสนาพุทธมาตั้งแต่โบราณ ทำให้ภาษาเขมรได้รับอิทธิพลของภาษาบาลีสันสกฤตเป็น อย่างมาก การเรียนรู้เรื่องคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตปรากฏในบทเรียนย่อยหลักภาษาเรื่อง “ข้อสังเกต คำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต” (ការស្គាល់សំណេរពាក្យបាលីសំស្ក្រឹត) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 1 บทเรียนแสดงลักษณะสำคัญของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต สามารถสรุปได้ดังนี้ (ភាសាខ្មែរ ៥:9 : 7)

- เครื่องหมายที่ไม่ปรากฏในคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ได้แก่เครื่องหมายรัสสุัญญา และเครื่องหมายเลขโท
- เครื่องหมายที่พบในคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ได้แก่ เครื่องหมายทัณฑฆาต เครื่องหมายสังโยคสัญญญา เครื่องหมายโรบาท และเครื่องหมายจุดคู่
- พยัญชนะสะกดที่มักพบในคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต เช่น ឧ គ ដ ឌ ឍ ណ เป็นต้น รวมทั้งพยัญชนะสะกดที่มีสระประกอบอยู่ด้วย เช่น ិ ในคำว่า ភូមិ
- การออกเสียงสระไม่ตรงกับรูป เช่น ออกเสียงสระ ិ เป็นสระ ឹ ในคำว่า “បិសា” [បិសា] เป็นต้น

(3) ด้านการใช้คำ ปรากฏเรื่อง “คำราชาศัพท์และสังฆศัพท์”

(រាជសព្ទ-សង្ឃសព្ទ) ซึ่งนับเป็นองค์ความรู้ด้านภาษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำเฉพาะสำหรับบุคคลผู้มี สถานะสูงในสังคม ได้แก่ พระมหากษัตริย์และพระภิกษุสงฆ์ โดยบทเรียนเรื่อง “การใช้คำราชาศัพท์ และสังฆศัพท์” (ការប្រើប្រាស់រាជសព្ទ-សង្ឃសព្ទ) ปรากฏอยู่ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 4 ได้อธิบายนิยามของคำทั้งสองประเภทไว้อย่างชัดเจน โดยคำว่า “ราชาศัพท์” หมายถึงคำที่ใช้กับ พระมหากษัตริย์ ขณะที่ “สังฆศัพท์” เป็นคำที่ใช้กับพระพุทธเจ้าและพระภิกษุ (ភាសាខ្មែរ ៥:7: 73)

นอกจากให้ความรู้เชิงความหมายแล้ว บทเรียนยังชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของคำราชาศัพท์และสังฆศัพท์ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่สะท้อนค่านิยมเรื่อง ความเคารพและการรู้จักกาลเทศะในการใช้ภาษา จึงเน้นย้ำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความจำเป็นในการ

ใช้คำเหล่านี้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และให้เกียรติ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน บทเรียนยังได้นำเสนอบัญญัติคำศัพท์ในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ ระหว่างคำสังขศัพท์ คำราชาศัพท์ และคำสามัญ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างในการใช้คำแต่ละประเภท ดังตัวอย่าง

សង្ខេប	រាជសព្ទ	ពាក្យសាមញ្ញ	
ប្រគេន	ប្រទាន ថាប	ឱ្យ(ស្ដេចឱ្យទៅរក)ថាប(រកស្ដេច)	ให้ ถวาย
កេសា	កេសា	សក់	ผม
កុដិ	ទីនាំង ដំណាក់	ផ្ទះ	บ้าน
តើន	តើន	ក្រោកពីដំណេក	ตื่นนอน
ត្រាស់	ត្រាស់ ទូល	ប្រាប់ ជម្រាប	บอก แจ้ง
ទត	ទ្រង់ទត	មើល	ดู
គង់	ប្រថាប់នៅ	គង់នៅ ស្ថិតនៅ អង្គុយនៅ	คงอยู่ ตั้งอยู่ นั่งอยู่
ប្រោស	ប្រោស	អនុគ្រោះ	โปรด ช่วยเหลือ
សណ្ដាប់	ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់	ស្ដាប់ ព្រះអង្គទ្រង់ស្ដាប់	ฟัง
ព្រះភក្ត្រ	ព្រះភក្ត្រ	មុខ	ใบหน้า

ภาพที่ 68 ตัวอย่างคำสังขศัพท์และราชาศัพท์

(ที่มา: ภาสกร ๘.7: 73)

1.1.2.4 ความรู้ด้านประโยค ในระดับมัธยมศึกษาแบ่งเป็น 2 หัวข้อใหญ่ ๆ ได้แก่ เจตนาของประโยค และโครงสร้างของประโยค ดังนี้

(1) เจตนาของประโยค ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เจตนาในการใช้ประโยค ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประโยคบอกเล่า (ญะ: บញ្ចក់) ประโยคคำถาม (ญะ: សំណួរ) ประโยคคำสั่ง (ญะ: បញ្ជា) และประโยคอุทาน (ญะ: ឧទាន)

(1.1) ประโยคบอกเล่า (ญะ: បញ្ចក់) คือ ประโยคบอกข้อมูล หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และจบประโยคด้วยเครื่องหมายขึ้น (ภาสกร ๘.7: 14) ปรากฏในแบบเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างประโยคบอกเล่า แล้วชี้ให้เห็นเจตนาของ ประโยคที่ต้องการให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านได้ทราบ เช่น ประโยค សាននិងសំ ជាបងប្អូនបង្កើតនិងគ្នា (सानกับสม เป็นพี่น้องร่วมท้องเดียวกัน) ประโยคนี้นี้ต้องการให้ข้อมูลความสัมพันธ์ของพี่น้อง หรือ ประโยค ម្សិលមិញ មិត្តរួមរៀនរាំអស់បានទៅសួរសុខទុក្ខបុណ្យដល់កំពុងសម្រាកព្យាបាលជំងឺនៅ មន្ទីរពេទ្យ (เมื่อวานนี้ เพื่อนร่วมชั้นทั้งหมดได้ไปเยี่ยมบุพผาที่กำลังพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล)

(1.2.3) ประโยคคำถามแบบคล้อยตาม เช่น ឯងបានរៀន

ហើយទេ? (เธอได้เรียนแล้วหรือยัง?)

(1.2.4) ประโยคคำถามแบบไม่คล้อยตาม เช่น ឯងមិន

ទាន់បានរៀនហើយទេ? (เธอยังไม่ได้เรียนอีกหรือ?)

(1.3) ประโยคคำสั่ง (ល្បះបញ្ជា) คือประโยคที่ใช้สำหรับบังคับ

ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ อ้อนวอน สั่งสอน (ភាសាខ្មែរ ថ.7: 117) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 6 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างประโยคคำสั่งรูปแบบต่าง ๆ แล้วชี้ให้เห็นเจตนาของประโยคที่แสดงความต้องการให้ผู้อื่นทำตาม โดยไม่ได้ใช้การบังคับอย่างเดียว หากแต่ใช้การขอร้อง อ้อนวอน หรือเสนอแนะได้อีกด้วยด้วย ดังตัวอย่าง

១. ទៅលាងដៃឱ្យស្អាតសិនសឹមមកហូបបាយ! (ขอร้อง)

២. ទៅ! ទៅមើលឱ្យច្បាស់ កុំទាស់ជឿគេ ។ (ขอร้อง)

៣. កុំ! កុំលេងគ្រាប់នេះប្រយ័ត្នគ្រោះថ្នាក់ ។ (ឱ្យជំនួស)

៤. ឆែកឆេង! កុំអាចជឿ ប្រយ័ត្នចាញ់បោកគេណា! (ឱ្យជំនួស)

៥. សូមបងប្អូនជួយជ្រោមជ្រែងគ្នា ក្នុងកិច្ចការពារ និងថែរក្សាទឹកដីយើងឱ្យបានគង់វង្ស ។ (សំណូមពរ)

៦. សូមពួកយើងរួមគ្នាសាងសង់! (អង្វរ)

แปลได้ดังนี้

1. ไปล้างมือให้สะอาดก่อนมากินข้าว (บังคับ)

2. ไป! ไปดูให้ชัด อย่าเพิ่งเชื่อเขา (บังคับ)

3. อย่า! อย่าเล่นลูกกระเบิดนี้ ระวังอันตราย (สั่งสอน)

4. นี่หลาน! อย่าเพิ่งเชื่อ ระวังโดนเขาหลอกหนา (สั่งสอน)

5. ขอให้พี่น้องช่วยกันในการปกป้อง และดูแลรักษาผืนแผ่นดินของเราให้คงอยู่สืบไป

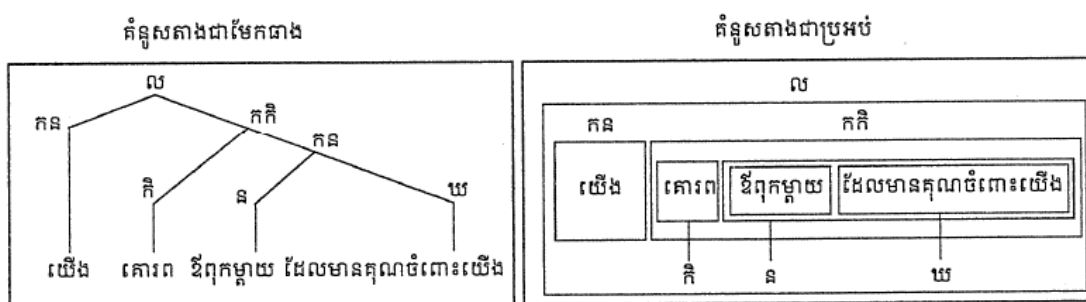
(แนะนำ)

6. ขอพ่อแม่ยกโทษให้ลูกด้วย! (อ้อนวอน)

ภาพที่ 69 ตัวอย่างประโยคคำสั่ง

(ที่มา: ភាសាខ្មែរ ថ.7 : 117)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีประโยคคำสั่งหลายแบบ ได้แก่ ประโยคที่ 1 และ 2 เป็นประโยคคำสั่งแบบบังคับ ประโยคที่ 3 และ 4 เป็นประโยคคำสั่งแบบ

ภาพที่ 73 แสดงตัวอย่างการอธิบายโครงสร้างประโยคผสมด้วยแผนภาพกิ่งไม้
และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม
(ที่มา: ภาสกร ๘.7: 184)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการอธิบายโครงสร้างของประโยค เหยื่อ
กรรมเอกพจน์ประธาน (เรา) กรรมพหูพจน์ (เรา) ประโยคนี้
ประกอบด้วยนามวลี + กริยาวลี “เหยื่อ” (เรา) + “กรรมเอกพจน์ประธาน (เรา) กรรมพหูพจน์ (เรา) กริยาวลี ประกอบด้วย คำกริยา + นามวลี “กรรม” (กรรม) +
“เอกพจน์ประธาน (เรา) กรรมพหูพจน์ (เรา) นามวลี ประกอบด้วย คำนาม +
อนุประโยค “เอกพจน์ประธาน (เรา) กรรมพหูพจน์ (เรา) (ผู้ที่มีพระคุณต่อเรา)

(2.3) ประโยคกรอ (ประโยค) หรือประโยคความรวม คือ
ประโยคที่เกิดจากการนำประโยค 2 ประโยคมาเชื่อมต่อกันโดยอาจมีคำสันธานเชื่อมประโยค หรือ
นำมาวางต่อกันก็ได้ (ภาสกร ๘.3: 236) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 10
บทเรียนนำเสนอตัวอย่างการแบ่งโครงสร้างประโยค ดังตัวอย่าง

ประโยคกรอ ๑

๑.๑.๑ :

๑.๑.๑.๑ ๑.๑.๑.๒ ๑.๑.๑.๓

ประโยคกรอ ๒

๑.๑.๒ :

๑.๑.๒.๑ ๑.๑.๒.๒

ภาพที่ 74 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคกรอหรือประโยคความรวม
(ที่มา: ภาสกร ๘.9: 236)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของ
ประโยคกรอ 2 แบบ คือ แบบแรกเป็นประโยคกรอที่มีคำสันธานเชื่อมประโยค คือ ศาสดาจารย์
โศภิตเสนาโศภิตเสนา (เขาถือศีล แต่เขายังคงกระทำบาป) ซึ่งประกอบด้วยประโยคย่อยที่
1 “ศาสดาจารย์” (เขาถือศีล) กับประโยคย่อยที่ 2 “ศาสดาโศภิตเสนา” (เขายังคง
กระทำบาป) โดยมีคำสันธาน “แต่” (แต่) เชื่อมระหว่างสองประโยค และแบบที่สองเป็นประโยคกรอ
ที่ไม่มีคำสันธานเชื่อม คือ คุณสมบัติพิเศษพิเศษพิเศษ (คุณสมบัติพิเศษพิเศษพิเศษ (คุณสมบัติพิเศษ
กระทำอันเป็นบุญ อกุศลเกิดจากการกระทำอันเป็นบาป) ประโยคนี้ประกอบด้วยประโยคย่อย 2
ประโยคคือ “คุณสมบัติพิเศษพิเศษพิเศษ” (คุณสมบัติพิเศษพิเศษพิเศษ) และ “คุณสมบัติพิเศษ
พิเศษพิเศษ” (อกุศลเกิดจากการกระทำอันเป็นบาป) มาวางต่อกัน

1.2 การพัฒนาความรู้ทางหลักภาษา

นำเสนอการวิเคราะห์ขั้นการพัฒนาความรู้ทางหลักภาษาเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การ
พัฒนาความรู้ทางหลักภาษาระดับประถมศึกษา และการพัฒนาความรู้ทางหลักภาษาระดับ
มัธยมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 การพัฒนาความรู้ทางหลักภาษาระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น 4 ชั้น ได้แก่
ชั้นการจดจำความรู้ทางหลักภาษา ชั้นการทำความเข้าใจกับความรู้ทางหลักภาษา ชั้นการนำความรู้
ด้านหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ และชั้นวิเคราะห์ความรู้ด้านหลักภาษา ดังนี้

1.2.1.1 ชั้นการจดจำความรู้ทางหลักภาษา เป็นระดับแรกของ
กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียกคืนและระลึกถึง
ข้อมูลที่ได้รับมาอย่างถูกต้อง ในช่วงประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3) ผู้เรียน
จำเป็นต้องจดจำองค์ประกอบพื้นฐานของภาษาเขมรเพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้ภาษาให้ถูกต้องและมี
ประสิทธิภาพ เช่น การท่องจำรูปพยัญชนะเขมรทั้ง 33 ตัว รวมถึงพยัญชนะตัวเชิง รูปสระ และรูปตัว
ควบที่ใช้ประกอบพยัญชนะและคำ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังต้องจดจำเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น มุสิกทนต์ ตรี
ศัพท์ รัสสัญญา ชันท์ เป็นต้น ได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ยังรวมถึงการจดจำคำนิยามพื้นฐานของคำประเภทต่าง ๆ เช่น
คำนาม คำคุณศัพท์ และคำกริยา รวมทั้งการจำแนกชนิดของคำผ่านแบบฝึกหัดที่เน้นการสังเกตและ
การระบุอย่างถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งความรู้ความสามารถเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา
ทักษะอ่านออกเสียง การเขียนสะกดคำ และการใช้ภาษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ผู้เรียนจะเริ่มฝึกทักษะในการจำแนกคำนามที่ใช้แทนชื่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานที่ ออกจากคำประเภทอื่น ๆ เช่น คำกริยา คำขยาย และคำเชื่อม โดยการฝึกนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะเฉพาะ และหน้าที่ของแต่ละชนิดคำ รวมถึงสามารถแยกแยะคำแต่ละประเภทได้อย่างแม่นยำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

ต่อมาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนในระดับที่สูงขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคอย่างละเอียด เช่น การระบุส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบเหล่านี้ในประโยค ซึ่งเป็นการพัฒนาความเข้าใจในระบบไวยากรณ์และโครงสร้างภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้น

การฝึกวิเคราะห์ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางหลักภาษาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลของผู้เรียน ทำให้สามารถนำความรู้ทางภาษาไปประยุกต์ใช้ในการอ่าน การเขียน และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับที่สูงขึ้น

1.2.2 การพัฒนาความรู้ทางหลักภาษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นการจดจำความรู้ทางหลักภาษา ชั้นการนำความรู้ด้านหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ และชั้นวิเคราะห์ความรู้ด้านหลักภาษา ดังนี้

1.2.2.1 ชั้นการจดจำความรู้ทางหลักภาษา แม้ว่าในระดับมัธยมศึกษาจะไม่ได้เน้นการจดจำองค์ความรู้ด้านหลักภาษาเท่ากับระดับประถมศึกษา แต่การพัฒนาทักษะนี้ยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นพื้นฐานที่ช่วยสร้างความมั่นคงในการเรียนรู้ภาษาต่อไปในขั้นตอนที่สูงขึ้น ผู้เรียนจำเป็นต้องจดจำองค์ประกอบพื้นฐานของภาษาอย่างถูกต้องและแม่นยำ เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้วิเคราะห์และประยุกต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องจดจำ ได้แก่ ระบบเสียงของภาษา รูปพยัญชนะ สระ เครื่องหมายวรรคตอน รวมถึงชนิดของคำที่ใช้ในประโยค ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นหน่วยสำคัญที่ทำให้เกิดความหมายและความสัมพันธ์ทางภาษาที่ซับซ้อน การจดจำลักษณะและชื่อเรียกของเสียงต่าง ๆ เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจในระบบเสียงของภาษาได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ผู้เรียนยังต้องจดจำการจำแนกคำตามหน้าที่ในประโยค เช่น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำเชื่อม คำสันธาน และคำบุพบท ซึ่งการรู้จักและแยกแยะประเภทของคำเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของประโยคได้ดีขึ้น และเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์ข้อความในขั้นต่อไป ตัวอย่างเช่น ในบทเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้เรียนจะได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องหมายสระในภาษาเขมร ซึ่งแบ่งออกเป็นสระเต็มตัวและสระนิสสัย ผู้เรียนต้องจดจำชื่อของสระแต่ละชนิด พร้อมทั้งรูปแบบและเสียงที่แตกต่างกันอย่างละเอียด รวมทั้งฝึกเขียนและอ่านคำ

ตัวอย่างที่ประกอบด้วยสระเหล่านั้น การฝึกเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำรูปแบบการใช้สระในคำได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้ความรู้นี้ในการอ่านออกเสียงและเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.2.2 ขั้นการนำความรู้ด้านหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ เป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สามารถประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ทางหลักภาษาที่ได้เรียนมาในการสร้างประโยคหรือข้อความที่ถูกต้องและเหมาะสมตามบริบทต่าง ๆ เช่น การแต่งประโยค การเติมคำในช่องว่าง และการใช้เครื่องหมายวรรคตอนให้ถูกต้องตามหลักภาษา เป็นต้นว่าการเติมคำในช่องว่าง ที่ผู้เรียนจะได้ฝึกพิจารณาบริบทและเลือกคำให้เหมาะสม การฝึกนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเลือกใช้คำได้ถูกต้องเท่านั้น แต่ยังฝึกให้เข้าใจความสัมพันธ์ประโยคและบริบทของข้อความด้วย

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ การจัดเรียงองค์ประกอบของประโยคให้สมบูรณ์ เช่น การวางลำดับคำให้ถูกต้องตามโครงสร้างประธาน-กริยา-กรรม ก็เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกฝนที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งเป็นการฝึกจัดวางคำในประโยคให้ครบถ้วนและถูกต้องตามหลักภาษา

1.2.2.3 ขั้นการวิเคราะห์ความรู้ทางหลักภาษา ในระดับมัธยมศึกษา การเรียนรู้ด้านหลักภาษาเน้นไปที่การพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ภาษาอย่างมีระบบและลึกซึ้งมากขึ้น โดยผู้เรียนจะต้องสามารถแยกแยะและทำความเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาษา ไม่ว่าจะเป็นคำ วลี หรือประโยค ให้ชัดเจนและครบถ้วน รวมถึงเข้าใจหน้าที่และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านั้นในแต่ละบริบทการใช้งาน ซึ่งการวิเคราะห์นี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจในกลไกการทำงานของภาษา และช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษานั้นได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามบริบท อาทิ การฝึกวิเคราะห์ประโยคโดยใช้แผนภาพกิ่งไม้และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นโครงสร้างของประโยค ไม่ว่าจะเป็นประโยคเดียวหรือประโยคผสม การแบ่งแยกส่วนประกอบของประโยคด้วยวิธีนี้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างคำและส่วนต่าง ๆ ของประโยค และสามารถวิเคราะห์ได้ว่าคำใดทำหน้าที่อะไรในประโยคนั้น

นอกจากนี้อีกตัวอย่างหนึ่งคือการฝึกวิเคราะห์หน้าที่ของคำสรรพนามเชื่อมในประโยคที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของคำเชื่อมในการสร้างความต่อเนื่องและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนของประโยค ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเขียนและการพูดให้ลื่นไหลและมีความหมายครบถ้วน

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ความรู้ทางหลักภาษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นขั้นตอนที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในภาษาอย่างลึกซึ้งและเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่มั่นคงในการใช้

ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในทุกบริบท ทั้งการอ่าน เขียน ฟัง และพูด ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้และการสื่อสารในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความรู้ด้านวรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

วรรณกรรมถือเป็นองค์ความรู้สำคัญที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ และสังคม ผ่านการถ่ายทอดด้วยภาษาที่งดงาม มีชั้นเชิง และเปี่ยมด้วยพลังทางศิลปะ โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาเขมรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วรรณกรรมมิได้เป็นเพียงเครื่องมือส่งเสริมทักษะการอ่านหรือการวิเคราะห์เท่านั้น หากยังเป็นสื่อกลางในการปลูกฝัง ค่านิยม ความเชื่อ และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย ดังนั้น การเรียนรู้วรรณกรรมจึงได้รับการบรรจุไว้ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีลำดับความซับซ้อนที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางภาษาและความคิดของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

ในภาษาเขมร มีการใช้คำศัพท์สำคัญ 2 คำในการกล่าวถึงงานเขียนและองค์ความรู้ด้านวรรณกรรม ได้แก่ “**หฺรฺมฺสฺสฺ**” (อักษรศาสตร์) และ “**หฺรฺมฺสฺนฺ**” (วรรณกรรม) แม้ทั้งสองคำจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงเนื้อหา แต่เมื่อพิจารณาจากนิยามในพจนานุกรม ฉบับสมเด็จพระสังฆราชวชนาถ จะพบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ โดยคำว่า “**หฺรฺมฺสฺสฺ**” หมายถึง ศาสตร์ทางสังคมที่ศึกษาภาษาและวรรณกรรมในภาพรวม ขณะที่ “**หฺรฺมฺสฺนฺ**” หมายถึง สาขาย่อยที่มุ่งเน้นการนำเสนอประเด็นมนุษย์และสังคมผ่านกลวิธีทางศิลปะ จึงอาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของอักษรศาสตร์ที่เน้นด้านเนื้อหาและคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างลุ่มลึก

ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ผู้เรียนจะเริ่มต้นเรียนรู้วรรณกรรมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น และค่อย ๆ พัฒนาสู่การวิเคราะห์ ตีความ และวิพากษ์วรรณกรรมในระดับมัธยมศึกษา ดังจะเห็นได้จากชื่อแบบเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้คำว่า “**หฺรฺมฺสฺสฺ**” (อักษรศาสตร์) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ด้านวรรณกรรมในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการเรียนภาษาเขมร

2.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนวรรณกรรม

เพื่อให้เห็นภาพรวมของแนวทางการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์ความรู้ด้านวรรณกรรมออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

2.1.1 เนื้อหาสาระของบทเรียนวรรณกรรมในแบบเรียนระดับประถมศึกษา

สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านรูปแบบวรรณกรรม ความรู้ด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม ความรู้ด้านศิลปะการแต่งวรรณกรรม และความรู้ด้านแนวคิดสำคัญของวรรณกรรม ดังนี้

2.1.1.1 ความรู้ด้านรูปแบบวรรณกรรม แบ่งเป็นความรู้ด้านวรรณกรรมแบบร้อยแก้ว และความรู้ด้านวรรณกรรมแบบร้อยกรอง ดังนี้

(1) ด้านวรรณกรรมแบบร้อยแก้ว พบวรรณกรรมแบบร้อยแก้ว 4 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ปทานุกรม (บทร่าย) บทความหนังสือพิมพ์ (หลักบรรณาธิการ) บันทึกประจำวัน (คำคมคำขวัญ) และพจนานุกรม (บทร่าย) ดังนี้

(1.1) ปทานุกรม (บทร่าย) เป็นบัญชีคำศัพท์ยากซึ่งได้รวบรวมมาจากหนังสือต่าง ๆ โดยจัดเรียงคำเหล่านี้ตามลำดับอักษรานุกรม พร้อมกำกับเสียงอ่านและคำอธิบายความหมายของคำศัพท์แต่ละคำ ปทานุกรมมักปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของหนังสือ ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมประเภทปทานุกรมปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ซึ่งได้นำเสนอตัวอย่างปทานุกรมหมวดอักษร และอธิบายโครงสร้างของปทานุกรมไว้อย่างชัดเจนดังตัวอย่าง

ก	ข
กณ (กณ) ส. กุศลกุศล ฌฏฐ ๒๒๒๒ ฌฏฐ ๒๒๒๒ ๑ กณ กิ. ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๑ กณ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๑ : ๒๒๒๒ ๑	๒๒๒๒ (๒๒) ส. ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ : ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๑ ๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๑ ๒๒๒๒ กิ. ๒๒๒๒ ๒๒๒๒ ๑

ภาพที่ 75 แสดงตัวอย่างวรรณกรรมประเภทปทานุกรม

(ที่มา: ภาสกร ๒.4: 34)

ภาพที่ 80 เป็นตัวอย่างวรรณกรรมประเภทปทานุกรม โดยได้อธิบายโครงสร้างของปทานุกรมว่า คำที่ปรากฏอยู่ตั้งแต่แถว คือ คำศัพท์ ซึ่งจัดเรียงตามลำดับอักษรานุกรม อักษรในวงเล็บที่ต่อท้ายเป็น เสียงอ่านของคำศัพท์นั้น ๆ ส่วนอักษรย่อที่ปรากฏถัดจากเสียงอ่านเป็นการบอกชนิดของคำ เช่น คำนาม หรือคำกริยา และปิดท้ายด้วยคำอธิบายความหมาย เช่น คำว่า “กณ” อ่านออกเสียงว่า [กณ] เป็น คำนาม หมายถึง เล่ห์เหลี่ยม ชื่นเชิง หรือการวางแผนอย่างละเอียดรอบคอบรัดกุม

การนำเสนอปทานุกรมในรูปแบบนี้ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่คำศัพท์ตามลำดับอักษร การกำหนดเสียงอ่าน ตลอดจนการอธิบายความหมายของคำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาเขมร

(1.2) บทความหนังสือพิมพ์ (អត្ថបទសារព័ត៌មាន) เป็นบทความที่มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ พาดหัวข่าว และเนื้อหาที่สอดแทรกบทสัมภาษณ์หรือถ้อยคำของบุคคลในข่าว เนื้อหาเรื่องบทความหนังสือพิมพ์ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 4 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างบทความข่าวเรื่อง “เจ้าหน้าที่ควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้าตรวจสอบสินค้าด้วยคุณภาพในตลาดคเคีร์” (មន្ត្រីកម្រងត្រួតពិនិត្យទំនិញឧបត្ថម្ភភាពក្នុងផ្សារកក្រិរ) แล้วอธิบายองค์ประกอบสำคัญของบทความหนังสือพิมพ์ ได้แก่ พาดหัวข่าว (ផ្សាយដើម) และเนื้อหาในบทความ (សេចក្តីសម្រង់សំនិ្តងអត្ថបទ)

(1.3) บันทึกประจำวัน (កំណត់ត្រាប្រចាំថ្ងៃ) เป็นงานเขียนที่มีลักษณะเป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ส่วนบุคคล ซึ่งผู้เขียนได้เผชิญหรือประสบพบเห็นในแต่ละวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรักษาข้อมูล ความรู้สึกนึกคิด หรือเรื่องราวสำคัญในช่วงเวลาหนึ่งไว้เป็นหลักฐานส่วนตัว ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 6 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างบันทึกประจำวันของอาสมณางในช่วงชีวิตที่อยู่ภายใต้การปกครองของกลุ่มเขมรแดง แล้วบทเรียนจึงอธิบายลักษณะสำคัญของบันทึกประจำวัน ดังตัวอย่าง

ថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៥ ខ្ញុំបានជួបហេតុការណ៍ដ៏រន្ធត់មួយ គឺគ្រួសារខ្ញុំ និងប្រជានន្ទ
ទាំងប្រទេស ត្រូវខ្មែរក្រហមដង្ហើសចេញពីទីក្រុងដោយប្រញាប់
ប្រញាប់បំផុត។

ថ្ងៃទី ៧ មករា ១៩៧៩ ខ្ញុំបានទទួលសេចក្តីវិវាទ កក់ក្តៅយ៉ាងខ្លាំង ដោយក្រុម
គ្រួសារខ្ញុំ បានវិលត្រឡប់ចូលមករស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញវិញ។

ថ្ងៃទី ១ តុលា ១៩៨០ ខ្ញុំមានចិត្តរីករាយ ដោយបានចូលរៀនជាថ្មី។

ក្នុងការសរសេរកំណត់ត្រាប្រចាំថ្ងៃ ដំបូងគេត្រូវចុះកាលបរិច្ឆេទ បន្ទាប់មកចុះ
ទីកន្លែង និងខ្លឹមសារនៃហេតុការណ៍។

(ភាសាខ្មែរ ថ្ងៃ ៥: 80)

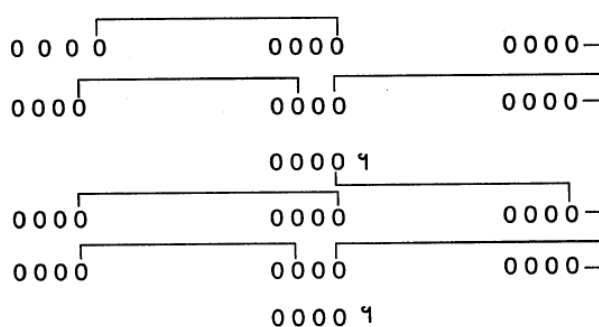
วันที่ 17 เมษายน 1975 ฉันได้พบเหตุการณ์อันน่าตกใจกลัว คือครอบครัวของฉัน และประชาชนทั่ว
ทั้งประเทศถูกเขมรแดงเกณฑ์ออกจากกรุงพนมเปญอย่างรีบเร่งที่สุด

วันที่ 7 มกราคม 1979 ฉันได้รับความยินดี อบอุ่นใจเป็นอย่างมาก เพราะครอบครัวของฉันได้
กลับคืนสู่กรุงพนมเปญอีกครั้ง

[ค: ฐ] เป็นคำนาม (ส.) เป็นคำยืมจากภาษาสันสกฤตและบาลี (สं. का.) มีความหมายว่า นักปราชญ์ผู้ซึ่งแต่งกาพย์โคลง (นักปราชญ์ด้านถ้อยคำ) เป็นต้น

จากการศึกษาจะพบว่าพจนานุกรมมีลักษณะคล้ายพจนานุกรมกล่าวคือเป็นวรรณกรรมประเภทบัญญัติคำศัพท์เช่นเดียวกัน แต่มีลักษณะและจุดประสงค์การใช้ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยพจนานุกรมนั้นเน้นการอธิบายคำศัพท์ยากเฉพาะเรื่องที่ปรากฏในหนังสือหรือบทความ ในขณะที่พจนานุกรมมีลักษณะเป็นบัญญัติคำศัพท์ที่ครอบคลุมหลากหลายกว่า ทั้งคำพื้นฐานและคำศัพท์เฉพาะ พร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับเสียงอ่าน ชนิดของคำ ที่มาของคำ และคำอธิบายความหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าคำศัพท์อย่างเป็นระบบและครบถ้วน อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้วรรณกรรมทั้งสองประเภทก็เพื่อเสริมสร้างทักษะการค้นคว้าการจัดระเบียบข้อมูล และการทำความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะภาษา และเตรียมความพร้อมในการศึกษาวรรณกรรมและเอกสารประเภทอื่น ๆ ในระดับสูงต่อไป

(2) ด้านวรรณกรรมแบบร้อยกรอง พจนานุกรมแบบร้อยกรอง 1 ประเภท ได้แก่ บทกาคคตติ (บธกาคคตติ) ซึ่งปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 10 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างคำประพันธ์บทกาคคตติ เรื่อง “เสียงคร่ำครวญของสัตว์ป่า” (ธรรณฐฐฐฐ) จากนั้นเป็นการอธิบายหลักการ คณะของคำประพันธ์ (ธรรณฐฐฐฐ) แสดงแผนผังฉันทลักษณ์แสดงสัมผัสคล้องจอง (ธรรณฐฐฐฐ) อธิบายจังหวะของคำประพันธ์ (ธรรณฐฐฐฐ) และโอกาสที่ใช้ (ธรรณฐฐฐฐ) ซึ่งบทกาคคตติมีคณะดังนี้ 1 บท มี 7 วรรค แต่ละวรรคมี 4 คำ ดังแผนผัง

ภาพที่ 77 แสดงแผนผังฉันทลักษณ์ของบทกาคคตติ

(ที่มา: ภาสกาธิษฐาน ๒.4: 136)

จากแผนผังฉันทลักษณ์ข้างต้น สามารถสรุปคำสัมผัสได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ คำสัมผัสภายในบท (ธรรณฐฐฐฐ) และคำสัมผัสข้ามบท (ธรรณฐฐฐฐ) คำสัมผัสภายในบท คือ คำที่ 4 ของวรรคที่ 1 สัมผัสคำที่ 4 ของวรรคที่ 2, คำที่ 4 ของวรรคที่ 3 สัมผัสกับคำที่ 4 ของ

วรรคที่ 5 และคำที่ 4 ของวรรคที่ 6 ส่วนคำสัมผัสข้ามบท คือ คำที่ 4 ของวรรคที่ 7 ในบทที่ 1 สัมผัสกับคำที่ 4 ของวรรคที่ 3 ในบทที่ 2

บทเรียนได้อธิบายไว้ว่า บทกาคคติมิกิจังหะสมำเสมอ แต่อาจลงน้ำหนักที่คำที่ 2 ของแต่ละวรรค บทกาคคติมิกิจังหะสมำเสมอที่ตัวละคร ธรรมชาติ ทั้งนี้ เหตุที่ให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ฉันทลักษณ์บทกาคคติในระดับประถมศึกษาเนื่องจากเป็นคำประพันธ์ที่พบในบทอ่านหรือวรรณกรรมหลายเรื่อง อีกทั้งมีโครงสร้างไม่ซับซ้อนนัก

2.2.1.2 ความรู้ด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วย ตัวละคร เหตุการณ์ และกาลบรรยายกาล ดังนี้

(1) ตัวละคร (ภุคคฺค) หมายถึง บุคคล สัตว์ สิ่งของ หรือพืชพรรณที่มีบทบาทกระทำหรือเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในเรื่อง (ภาสาธุโร ภาส-สมเสโร ๕.3 : 66) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 19 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1, 5, 6 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 1 ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นการให้ข้อมูลว่า “ตัวละคร” มีลักษณะอย่างไร โดยนำเสนอตัวอย่างบทอ่านเรื่อง “น้ำใจแม่ไก่” (ธรรคิฏฐะเยสาธ) ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับแม่ไก่ที่เก็บลูกเป็ดกำพร้ามาเลี้ยงเป็นลูกของตนเอง บทเรียนนี้ได้ชี้ให้เห็นตัวละครหลักและตัวละครรอง อาทิ กสิกร แม่ไก่ ลูกไก่ แม่เป็ด และลูกเป็ด

ต่อมาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับตัวละครให้ละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

(1.1) การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละคร ปรากฏในบทเรียนเรื่อง “ลักษณะเฉพาะของตัวละคร” (ธรรคิฏฐะเยสาธ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 ซึ่งนำเสนอบทอ่านเรื่อง “จักจั่นกับมด” (โธธะเยสาธ) เพื่อให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์นิสัยของตัวละครแต่ละตัวผ่านการกระทำและเหตุการณ์ในเรื่อง

(1.2) การวิเคราะห์รูปร่างลักษณะของตัวละคร ปรากฏในบทเรียนเรื่อง “การพรรณนาเกี่ยวกับตัวละคร” (ธรรคิฏฐะเยสาธ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 4 บทเรียนได้นำเสนอตัวอย่างการบรรยายรูปร่าง หน้าตา หรือกิจกรรมของตัวละคร ผ่านบทอ่านเรื่อง “น้ำใจของน้อง” (ธรรคิฏฐะเยสาธ) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตและพรรณนาถึงลักษณะของตัวละครอย่างเป็นระบบ

(1.3) การวิเคราะห์อารมณ์ของตัวละคร ปรากฏในบทเรียนเรื่อง “การแสดงอารมณ์ของตัวละคร” (ธรรคิฏฐะเยสาธ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 6 บทเรียนนี้นำเสนอหลักการสังเกตอารมณ์ของตัวละครจากบทสนทนาและการบรรยายของ

ผู้แต่ง พร้อมตัวอย่างบทอ่านขนาดสั้น เพื่อฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์และตีความอารมณ์ของตัวละครได้อย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ จากเนื้อหาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบตัวละครอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การรู้จักตัวละครในเบื้องต้นไปจนถึงการวิเคราะห์ลักษณะนิสัย รูปร่าง และอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ในระดับสูงต่อไป

(2) เหตุการณ์ (ปรีติกรรม) กิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่ตัวละครกระทำหรือประสบ หรืออาจหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละครในเรื่องนั้น ๆ (ภานุ ๒.4: 2) ปรากฏในบทเรียนย่อยวรรณกรรมเรื่อง “เหตุการณ์ของเรื่อง” (ปรีติกรรมเรื่อง) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 1 ในบทเรียนได้ให้ผู้เรียนศึกษาบทอ่านเรื่อง “จกจกกับมด” พร้อมตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์เพื่อระบุและเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องอย่างชัดเจน นอกจากนี้ บทเรียนยังส่งเสริมทักษะการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตผ่านบทเรียนเรื่อง “การคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อมา” (การคาดคะเนเหตุการณ์โดยเหตุและผล) ซึ่งเป็นการฝึกคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลของผู้เรียนผ่านการพิจารณาความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในนิทานขนาดสั้นที่กำหนด

(3) กาลบรรยายกาล (กาลเทศะ) คือ เวลาและสถานที่ที่เหตุการณ์ในเรื่องดำเนินไป (ภานุ ๒.4 : 19) ปรากฏในบทเรียนย่อยวรรณกรรมเรื่อง “ตัวละครและกาลบรรยายกาล” (ตัวละครและกาลเทศะ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 2 บทเรียนได้ให้นักเรียนศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “เด็กสุจริต” (เด็กสุจริต) เพื่อวิเคราะห์ช่วงเวลา (กาล) และสถานที่ (เทศะ) ที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องอย่างละเอียด หลังจากนั้น นักเรียนได้ฝึกฝนการวิเคราะห์กาลบรรยายกาลจากวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ เช่น เรื่อง “พระทองนางนาค” เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการตีความบริบทของวรรณกรรม

2.2.1.3 ความรู้ด้านศิลปะการแต่งวรรณกรรม ศิลปะการแต่งวรรณกรรมเป็นองค์ความรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน การศึกษาและเข้าใจองค์ประกอบต่าง ๆ ของศิลปะการใช้คำในวรรณกรรมไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งและงดงามเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างความสามารถในการประพันธ์และวิเคราะห์วรรณกรรมอีกด้วย ในหัวข้อนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับศิลปะการใช้คำ ซึ่งประกอบด้วยคำสัมผัส คำพ้องเสียง คำที่มีความหมายตรงข้าม และคำไวพจน์ ดังนี้

(1) ศิลปะการใช้คำ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการแต่งวรรณกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่

(1.1) คำสัมผัส (พยางค์) คือคำที่มีเสียงสระเดียวกัน หรือมีเสียงสระและพยัญชนะสะกดเหมือนกัน ปรากฏในบทของคำประพันธ์ (ภาสกร ภาส-สมเณร ๒.3 : 16) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 3 ทั้งสองระดับชั้นนำเสนอข้อมูลในลักษณะเดียวกัน คือแสดงตัวอย่างคำประพันธ์บทกาพย์ ซึ่งภายในวรรคมีคำที่ทำเป็นอักษรตัวหนา ให้ผู้เรียนได้สังเกตคำเหล่านั้นว่ามีลักษณะเช่นไร จากนั้นจึงอธิบายว่าคำ ต่าง ๆ ที่ทำตัวหนาในแต่ละบทว่ามีสัมผัสคล้องจองกันในลักษณะใด ไม่ว่าจะเป็นเสียงสระเดียวกัน หรือมีเสียงสระและพยัญชนะสะกดเหมือนกัน ดังตัวอย่าง

สัทอักษร: สัทอักษร (พยางค์)

ประเภทประพันธ์	สัทอักษร	บาลีประพันธ์
การขับเสภา	กาตบถุส	บถุสผิง
	ประพันธ์	
ผิง	ผิง	ผิง
อิทธิ	อิทธิ	อิทธิ
	อิทธิ	อิทธิ

เชษฐาธิราชประพันธ์ มีบาลีประพันธ์ ดังนี้ :

รศ. ๑ : ประพันธ์ / ประพันธ์ / สัทอักษร , ประพันธ์ / ประพันธ์ / ประพันธ์ / ประพันธ์

รศ. ๒ : ประพันธ์ / ประพันธ์ / ประพันธ์ , ประพันธ์ / ประพันธ์ / ประพันธ์ / ประพันธ์

ภาพที่ 78 แสดงตัวอย่างและการอธิบายเนื้อหาความรู้เรื่องคำสัมผัส

(ที่มา: ภาสกร ภาส-สมเณร ๒.3: 16)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า คำ ประพันธ์ (ประพันธ์) สัมผัสกับ สัทอักษร (ศึกษา) และคำ ประพันธ์ (เขียน) สัมผัสกับ ประพันธ์ (เลย) ประพันธ์ (เขา) และ ประพันธ์ (ว่าง) เนื่องจากมีสระเสียงเดียวกัน คือสระ ๐ และสระ ๐ ตามลำดับ ส่วนคำ ประพันธ์ (อเนก) นั้นสัมผัสกับ ประพันธ์ (แปลก) และ ประพันธ์ (เหล็ก) เนื่องจากมีสระและพยัญชนะสะกดเสียงเดียวกัน คือสระ ๐ และพยัญชนะสะกด - ๐²¹

(1.2) คำพ้องเสียง (สัทอักษร) คือ คำที่มีเสียงเหมือนกันหรือคล้ายกัน แต่มีความหมายแตกต่างกัน (ภาสกร ภาส-สมเณร ๒.3: 81) ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 25 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บทที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 6 ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างคำพ้องเสียง 2 คำ พร้อมตัวอย่างข้อความ

²¹ คำว่า “ประพันธ์” (อเนก) แม้จะใช้สระ ๐ แต่ในพจนานุกรม ฉบับพระสังฆราชชวน ฌาติกได้ระบุว่าออกเสียงเป็น [ประ-เณก]

ได้แก่ “ฌ” และ “ฌ” คำที่พ้องเสียงกับ “ฌ” (ตก) คือ “ฌ” (โผล่) กับ “ฌ” (แผลง) ส่วนคำที่พ้องเสียงกับ “ฌ” (ลูกศร) คือ “ฌ” (ระลึก) กับ “ฌ” (สีขาว) เป็นต้น

ส่วนในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีการนำเสนอตัวอย่างในลักษณะเดียวกัน คือ ให้ตัวอย่างข้อความที่มีคำพ้องเสียง แล้วชี้ให้เห็นว่าคำเหล่านั้นมีเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกัน เช่น ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ (ปราสาทนครพนม มีรูปแกะสลักนาค 2 ตัวพันหางกัน ไม่ใช่มีนาคจำนวนสองพันตัว) จากตัวอย่างนี้บทเรียนอธิบายว่ามีอยู่ 2 คำที่มีเสียงเหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน คือ “ฌ” และ “ฌ” โดยคำว่า “ฌ” เป็นคำกริยา แปลว่า เกี่ยวพันกัน ส่วน “ฌ” เป็นคำนามจำนวน แปลว่า จำนวนร้อยคูณด้วยสิบ (๑๐๐ x ๑๐) ทั้งสองคำนี้จึงเป็นคำพ้องเสียง

(1.3) คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน (บนิสญ) คือ ปรากฏในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 11 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 8 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างข้อความ ซึ่งแต่ละข้อความมีคำที่มีความหมายตรงข้ามกันอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความแตกต่างทางความหมายของคำ ดังตัวอย่าง

๑. ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์

๒. ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์

๓. ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์

๔. ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์

(ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ๓: 37)

1. วัฏจักรใหญ่ แต่เล็กกว่าข้าง

2. ฉันทะภาษาเขมร แต่อ่อนคณิตศาสตร์

3. โสภารักหมา แต่นางเกลียดแมว

4. คุณครูยกย่องคนขยัน เขาไม่เคยคุณคนเกียจคร้านเลย

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าคำว่า “ฌ” (ใหญ่) มีความตรงข้ามกับ “ฌ” (เล็ก) “ฌ” (เก่ง) มีความตรงข้ามกับ “ฌ” (อ่อน) “ฌ” (รัก) มีความตรงข้ามกับ “ฌ” (เกลียด) และ “ฌ” (ขยัน) มีความตรงข้ามกับ “ฌ” (เกียจคร้าน) ทั้งหมดถือว่าเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน

ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นมีลักษณะการนำเสนอแตกต่างกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คือนำเสนอตัวอย่างชุดคำศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกัน เช่น

สุรเชษฐา) ผ่านพฤติกรรมตัวละคร “นกเขา” และ “มดดำ” ที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กล่าวคือตัวละครนกเขาได้ช่วยเหลือมดดำจากการจมน้ำ เมื่อยามที่นกเขากำลังจะถูกหน้าไม้ของพรานป่ายิงใส่ มดดำจึงมาตอบแทนนกเขาด้วยการรุมกัดเท้าของพรานป่าจนนายพรานต้องหนีไป นกเขาจึงรอดปลอดภัย ด้วยพฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามที่ลำบาก

2.1.2 เนื้อหาสาระของบทเรียนวรรณกรรมในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน เช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา ได้แก่ ความรู้ด้านรูปแบบวรรณกรรม ความรู้ด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม ความรู้ด้านศิลปะการแต่งวรรณกรรม และความรู้ด้านแนวคิดสำคัญของวรรณกรรม ดังนี้

2.1.2.1 การพัฒนาความรู้ด้านรูปแบบวรรณกรรม แบ่งเป็น 2 ด้านย่อย ได้แก่ ด้านวรรณกรรมแบบร้อยแก้ว และด้านวรรณกรรมแบบร้อยกรอง ดังนี้

(1) ด้านวรรณกรรมแบบร้อยแก้ว ได้แก่

(1.1) นิทานกฤดา (นิทาน) เป็นเรื่องแต่งที่ถ่ายทอดสืบต่อกันแบบมุขปาฐะ มีลักษณะเด่นคือการบอกเล่าถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม โดยทั่วไปนิทานกฤดาไม่มีการระบุชื่อผู้แต่ง นิทานกฤดาที่พบในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาจะแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก คือ

(1.1.1) เพรงกถา หรือตำนาน (นิทาน) คือเรื่องแต่งที่ดำเนินเรื่องเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ชื่อของคน ประวัติสถานที่ หรือประวัติศาสตร์ของประเทศ (ภาสกร ๒๕๖๓: ๔) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างวรรณกรรมประเภทตำนานเรื่อง “ปราสาทตาพรหมที่จังหวัดตาแก้ว” (ปราสาทตาพรหม หรือเขาสาก) ซึ่งเรื่องนี้เป็นการเล่นประวัติความเป็นมาของชื่อแม่น้ำป่าที่ (ประจักษ์) อำเภอป่าที่ (ประจักษ์) และปราสาทตาพรหม ซึ่งล้วนแต่เป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง จากตัวอย่างนี้บทเรียนชี้ให้เห็นลักษณะสำคัญของตำนานที่ปรากฏในวรรณกรรม คือการดำเนินเรื่องเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญของชาติ รวมทั้งสะท้อนความเชื่อของผู้คน นอกจากตำนานเกี่ยวกับตาพรหมแล้ว ผู้เรียนยังได้ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะวรรณกรรมตำนานจากบทเรียนย่อยการอ่านเรื่อง “ปราสาทสวายองค์” (ปราสาทสวายองค์) ซึ่งเล่าถึงประวัติความเป็นมาของปราสาทสวายองค์ที่จังหวัดสวายเรียงอีกด้วย

ความโดดเด่นของเพรงกถาอยู่ที่การนำเสนอเรื่องราวในรูปแบบที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย และใช้ภาษาที่มีชีวิตชีวา ผู้เล่ามักจะใช้การบรรยายแบบตรงไปตรงมา พร้อมกับการผสมผสานเรื่องเล่าที่เต็มไปด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการ ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงความสำคัญและคุณค่าของเรื่องราวนั้น ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ เพรงกถายังช่วยปลูกฝัง

ความรักและความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเองแก่ผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาในเพลงกล่อมเด็กเชื่อมโยงกับภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นซึ่งมีผลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างเด่นชัด

(1.1.2) *เทวกลา หรือเทพนิยาย (เรอคาช)* คือเรื่องราวเกี่ยวกับการรับรู้ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ถึงจุดกำเนิดของพระเจ้า เทวดา เนียตา คน สัตว์ พืชพรรณ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ และที่มาของพิธีเคารพบูชาต่าง ๆ (ภาสกร ๒๕๖๗: ๒๕) ทั้งนี้ เทวกลาไม่เพียงแต่เป็นเรื่องราวที่สร้างขึ้นจากจินตนาการเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อที่ช่วยอธิบายความเป็นมาและที่มาของสิ่งต่าง ๆ ในโลกซึ่งมนุษย์ยังไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ในสมัยก่อน

ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำเสนอเรื่อง “กำเนิดของยุง” เป็นตัวอย่างของเทวกลาที่เล่าเรื่องราวจินตนาการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะของยุงจากที่เคยเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ที่สามารถจับคนกินได้ กลายมาเป็นยุงตัวเล็กที่มีปากแหลมผ่านการขอพรจากพระอิศวร เรื่องนี้ไม่เพียงแต่เป็นการเล่าเรื่องต้นกำเนิดของสัตว์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงวิถีคิดของมนุษย์ที่พยายามอธิบายธรรมชาติผ่านตำนานและความเชื่อ

นอกจากนี้ เทวกลายังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อในอดีตผ่านเรื่องเล่าที่มีสีสันและน่าสนใจ เช่น เรื่อง “สงครามระหว่างคางคกกับตาพรหม” หรือเรื่อง “ข้าว” ที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้ เทวกลายังเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและการวิเคราะห์วรรณกรรม รวมถึงส่งเสริมความเข้าใจในโครงสร้างและลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมประเภทเทพนิยาย

(1.2) *บทละคร (หลักสูตร)* เป็นงานเขียนที่มีลักษณะเด่นคือการใช้บทสนทนาของตัวละครเป็นเครื่องมือในการดำเนินเรื่อง โดยทั่วไปบทละครจะประกอบด้วย บัญชีรายชื่อตัวละคร องค์ ฉาก และบทสนทนา ซึ่งช่วยสะท้อนตัวตนและบทบาทของตัวละครได้อย่างชัดเจน (ภาสกร ๒๕๖๗: ๑๔๘) ความรู้เรื่องบทละครปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ ๘ โดยให้ผู้เรียนศึกษาตัวอย่างงานเขียนบันเทิงคดีที่เป็นความเรียงร้อยแก้วและบทละคร เพื่อเป็นการเปรียบเทียบลักษณะของงานเขียนอันนำไปสู่ข้อสรุปเรื่องลักษณะเด่นของบทละคร คือการใช้บทสนทนาของตัวละครเป็นตัวดำเนินเรื่อง ในขณะที่ความเรียงร้อยแก้วบอกเหตุการณ์ของเรื่องผ่านการอธิบายหรือพรรณนาของผู้เขียน

ต่อมาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับวรรณกรรมบทละครมากขึ้น ได้แก่ บทเรียนย่อวรรณกรรมเรื่อง “ลักษณะสำคัญของบทละคร”

(ลครุณ:สกุณัฏเฐน) และในบทเรียนย่อวรรณกรรมเรื่อง “วิธีบรรยายตัวละครในบทละคร” (วิธีบัญญัติกุณัฏเฐน) ที่ได้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของบทละครผ่านตัวอย่างบทละครเรื่อง “เตโชยอต” (เรณูยอต) โดยบทละครจะต้องประกอบด้วย 1. องค์และฉาก 2. บัญชีรายชื่อตัวละคร พร้อมคำอธิบายลักษณะ และบทบาทหน้าที่ของตัวละคร 3. บทสนทนาของตัวละคร ซึ่งจะสามารถสะท้อนตัวตนของตัวละครได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผู้แต่งสามารถอธิบายลักษณะท่าทาง และสีหน้าของตัวละครขณะสนทนาประกอบด้วยได้

(1.3) บทประโลมโลกสมัยใหม่ (ประเภทละครเร็น) หรือที่เรียกว่านวนิยาย เป็นวรรณกรรมประเภทที่สะท้อนปัญหาสังคมและมนุษย์ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นนำเสนอแนวคิดและวิธีการแต่งที่หลากหลาย ปรากฏในบทเรียนย่อวรรณกรรมเรื่อง “ประโลมโลกสมัยใหม่” (ประเภทละครเร็น) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 10 บทเรียนนำเสนอข้อมูลลักษณะสำคัญของวรรณกรรมประเภทนี้ ประกอบด้วยแนวคิด วิธีการแต่ง และรสทางวรรณกรรม แนวคิดสำคัญของบทประโลมโลกสมัยใหม่คือการนำปัญหาของมนุษย์และสังคม ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความเชื่อ ขนชั้นวรรณะมาตีแผ่ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขภายในเรื่อง ส่วนวิธีการแต่งนั้น บทประโลมโลกมีวิธีการเริ่มเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบเรื่องที่หลากหลายขึ้นอยู่กับผู้แต่ง เช่น การใช้วจนวิธี (วิธี) คือการใช้ภาษาหรือบทสนทนาให้เหมาะสมกับตัวละครในเรื่อง การใช้อุปมาอุปไมย (วิธี) เพื่อเปรียบเทียบตัวละครหรือพฤติกรรมตัวละครให้ผู้อ่านเห็นภาพมากขึ้น เป็นต้น

(2) ด้านวรรณกรรมแบบร้อยกรอง ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้ให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบคำประพันธ์ในบทเรียนย่อวรรณกรรมเรื่อง “กาพย์มาตร” (กาพย์มาตร) หรือคณะของคำประพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกฎเกณฑ์ของวรรณกรรมประเภทบทร้อยกรองที่มีการบังคับเรื่องจำนวนคำในแต่ละวรรค แต่ละบท รวมทั้งคำสัมผัสคล้องจองต่าง ๆ บทเรียนได้นำเสนอตัวอย่างและคณะของคำประพันธ์ 2 ชนิด คือ บทกาพย์และบทพยางค์ 7 ซึ่งเป็นคำประพันธ์ที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้วในระดับประถมศึกษา ในการอธิบายส่วนของคณะคำประพันธ์ มีการใช้แผนผังมาประกอบการอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเห็นโครงสร้างคำประพันธ์ได้ชัดเจนขึ้น

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้คำประพันธ์อีก 2 ชนิด ได้แก่ บทกวีขลุ่ย (บทกวีขลุ่ย) และบทบทนโกลา (บทบทนโกลา) บทเรียนนำเสนอตัวอย่างคำประพันธ์ แล้วอธิบายคณะหรือจำนวนคำของคำประพันธ์ รวมทั้งคำสัมผัสบังคับพร้อมแผนผังคำประพันธ์ เพื่อชี้ให้เห็นลักษณะเด่นที่แตกต่างกับคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ยังให้ความรู้เกี่ยวกับจังหวะในการอ่านคำประพันธ์ และโอกาสที่ใช้นวนวรรณกรรมด้วย

2.2.2.2 ความรู้ด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม ประกอบด้วยตัวละคร กาลบรรยายกาล องค์กร และฉาก ดังนี้

(1) **ตัวละคร (บุคล)** ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 2 เรื่อง “ตัวละครเอก ตัวละครรอง” (บุคลเอก บุคลรอง) บทเรียนนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ตัวละครจากนิทานเรื่อง “ชายหมั่นกรรยา” (บุคลเอก บุคลรอง) เพื่อให้เห็นถึงบทบาทของตัวละครต่าง ๆ ในเรื่อง หากตัวละครที่ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาหรือความขัดแย้งสำคัญของเรื่อง ตัวละครนั้นจัดว่าเป็นตัวละครเอก ส่วน ตัวละครที่ช่วยตัวละครเอกในการคลี่คลายปัญหา จัดเป็นตัวละครรอง นอกเหนือจากนั้นถือเป็นตัวละครประกอบ นอกจากนี้ในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ยังให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวละครโดยเน้นไปที่การวิเคราะห์ลักษณะนิสัยหรือทัศนคติของตัวละคร ดังปรากฏในบทเรียนเรื่อง “การวิเคราะห์ตัวละคร” (การวิเคราะห์บุคล) ที่นำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ตัวละคร “เมียเก่า” และ “เมียใหม่” ของเศรษฐี จากตำนานเกี่ยวกับพิธีเช่นพระภูมิในฤดูทำนา (เรื่องเศรษฐีและเมียเก่า) ประเด็นที่บทเรียนวิเคราะห์จากตัวละครคือข้อดี (คุณสมบัตินิสัย) และข้อเสีย (คุณวิบัติ) ของตัวละครแต่ละตัว

(2) **กาลบรรยายกาล (กาลเทศะ)** ปรากฏในบทเรียนย่อยวรรณกรรมหลายชั้นปี ได้แก่ มัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 4 บทเรียนมีการนำเสนอเหมือนกันคือให้ศึกษาตัวอย่างการวิเคราะห์กาลบรรยายกาลในบทอ่านต่าง ๆ เช่น ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์บทอ่านเรื่อง “ชาย 3 คนทะเลาะกันแย่งที่นอน” (บุคล 3 คนทะเลาะกันแย่งที่นอน) (บุคล 3 คนทะเลาะกันแย่งที่นอน) ที่เล่าเรื่องราวของชาย 3 คนที่เดินทางกลางป่าในคืนหนึ่ง เมื่อถึงเวลาหยุดพักก็เกิดทะเลาะกันเพราะแย่งกันจะนอนตรงกลาง จนรุ่งเช้าจึงนำเรื่องไปฟ้องร้องเจ้ากรมให้ช่วยตัดสิน จากเหตุการณ์ของเรื่องนี้บทเรียนชี้ให้เห็นว่า กาลหรือเวลาของเรื่องคือ เวลากลางคืน ตามทางเดินทางกลางป่า และเวลารุ่งเช้า ส่วนบรรยายกาลหรือสถานที่ที่เกิดเรื่องคือ ที่ที่ทั้งสามคนแย่งกันนอน และพระบรมมหาราชวัง เป็นต้น

(3) **องค์กรและฉาก (สถานที่และฉาก)** เป็นองค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมประเภทบทละคร องค์กร (องค์กร) คือ เนื้อเรื่องของบทละครที่ประกอบด้วยหลาย ๆ ฉาก โดยจะมีการเปลี่ยนองค์กรเมื่อมีการเกิดเหตุการณ์สำคัญในเรื่อง ส่วนฉาก (ฉาก) คือ สถานที่ในการดำเนินเรื่อง หรืออีกนัยหนึ่งคือเนื้อเรื่องที่ส่วนประกอบหนึ่งขององค์กร (ภาณุ ๒.11: 70) ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 บทเรียนนำเสนอนิยาม และตัวอย่างการวิเคราะห์องค์กรและฉากที่ปรากฏบทละครเรื่องต่าง ๆ เช่น บทละครเรื่อง “เตโชยอด” (เตโชยอด) บทละครเรื่อง “เจ้าแก้วใจ” (เจ้าแก้วใจ) เป็นต้น

2.2.2.3 ความรู้ด้านศิลปะการแต่งวรรณกรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่

ช่วยส่งเสริมทักษะการสร้างสรรคและการตีความวรรณกรรมของผู้เรียน โดยสามารถจำแนกได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านศิลปะการใช้คำ และด้านกลวิธีการแต่ง ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ศิลปะการใช้คำ เป็นวิธีการเลือกใช้คำและการจัดวางคำในงานวรรณกรรมเพื่อให้เกิดความสละสลวย มีจังหวะและความหมายที่ลึกซึ้ง ซึ่งในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้เน้นการเรียนรู้ศิลปะการใช้คำในหลายรูปแบบ ดังนี้

(1.1) คำสัมผัส (ဝဏ္ဏပုဒ္ဓ) เป็นลักษณะการใช้เสียงที่มีความคล้องจองกันในคำหรือพยางค์เพื่อสร้างจังหวะและความไพเราะของบทประพันธ์ ในบทเรียนได้ยกตัวอย่างคำสัมผัสจากบทบนโกลกและบทพากย์ 7 พร้อมทั้งแผนผังชั้นหลักสัมผัสเพื่ออธิบายกฎเกณฑ์ของคำสัมผัสในแต่ละชนิด โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คำที่มีเสียงสระเหมือนกัน เช่น “บ” กับ “ส” และคำที่มีพยัญชนะสะกดเสียงเดียวกัน เช่น “ภย” กับ “สุภย” ลักษณะนี้ช่วยเพิ่มมิติทางเสียงและความไพเราะให้กับบทประพันธ์

(1.2) การซ้ำคำ (ဝှံ့) เป็นกลวิธีการนำคำใดคำหนึ่งกลับมาซ้ำหลายครั้งในวรรคหรือบทเพื่อสร้างจังหวะเสียงที่น่าฟังและอาจแฝงนัยสำคัญบางอย่าง ปรากฏในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 3 บทเรียนนำเสนอตัวอย่างคำประพันธ์ให้ผู้เรียนพิจารณา ดังตัวอย่าง

ကြိကြာထွေလေ့ထွေကြိကြု

ကြိကြိယြာပဉ္စေပေပေ

ကြိကြာပေပေပေပေပေပေ

ကြိကြိပေပေပေပေပေ

(ဇာနည် ၈: 53)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการซ้ำคำว่า “ကြိ” (ปลา) ได้แก่ ကြိကြာထွေ (ปลาหม้อ) ကြိကြု (ปลาเกะ) ကြိကြိ (ปลาเกะ) และ ကြိကြာပေ (ปลาทราย) ซึ่งแสดงให้เห็นการเน้นความหมายและจังหวะของบทประพันธ์

(1.3) การเล่นเสียง (ဝှံ့) คือการใช้พยางค์หรือคำที่มีเสียงพยัญชนะหรือสระเดียวกันภายในวรรค หรือบทเดียวกัน ปรากฏในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 3 โดยนำเสนอคำศัพท์ที่มีการเล่นเสียงพยัญชนะ (ဝှံ့ပုဒ္ဓ) เช่น ကြာထွေ ကြု ကြိယြာ ကြာပေ ကြာပေ เป็นการเล่นเสียงพยัญชนะ ခ และเล่นเสียงสระ (ဝှံ့ပုဒ္ဓ) เช่น ခံတိဗ ခံတိဗ ခံတိဗ เป็นการเล่นเสียงสระ ဝ ซึ่งทำให้บทประพันธ์มีจังหวะและเสียงที่น่าสนใจ

(1.4) ภาษาจินตภาพ เป็นการใช้คำที่กระตุ้นให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดภาพในจินตนาการผ่านคำคุณนามหรือคำคุณกริยาที่ช่วยเสริมความชัดเจนของลักษณะต่าง ๆ เช่น

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การเรียนรู้จะเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคุณค่าของคำสอนในวรรณกรรม จากนั้นจะมีการนำเสนอบทอ่าน เรื่อง “สมัน นกฮูก และเต่า” (สฺมาณํ นกฮูกํ สิมฺหะมหฺณฺณิกํ) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร ซึ่งพฤติกรรมของตัวละครในบทอ่านดังกล่าวมีทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี ซึ่งการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลลัพธ์ที่ตามมา ตัวละครที่แสดงพฤติกรรมดีจะได้รับการตอบแทนในทางบวก เช่น การยกย่อง หรือความสำเร็จ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นแบบอย่างที่เหมาะสมและสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตจริง ในขณะที่ตัวละครที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือผิดศีลธรรมก็จะได้รับผลลัพธ์ในทางลบ เช่น การถูกลงโทษหรือได้รับความทุกข์ทรมาน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเลี่ยงพฤติกรรมดังกล่าว

2.2 การพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรม

นำเสนอการวิเคราะห์ขั้นการพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมระดับประถมศึกษา และการพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมระดับมัธยมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 การพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นทำความเข้าใจงานวรรณกรรม ขั้นการนำความรู้ด้านวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ ขั้นการวิเคราะห์วรรณกรรม ขั้นการประเมินค่าวรรณกรรม และขั้นการสร้างสรรค์วรรณกรรม ดังนี้

2.2.1.1 ขั้นทำความเข้าใจงานวรรณกรรม เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมในระดับประถมศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระของวรรณกรรม เข้าใจความหมายทั้งในระดับถ้อยคำและระดับแนวคิด รวมถึงสามารถถ่ายทอดความเข้าใจนั้นออกมาเป็นถ้อยคำของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการอธิบาย ตอบคำถาม จับใจความ หรือวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่องเบื้องต้น ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้กับการคิดวิเคราะห์และตีความในระดับสูงขึ้นในระดับต่อไป อาทิ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนเริ่มต้นฝึกทำความเข้าใจลักษณะของวรรณกรรมร้อยกรอง เช่น บทกาพย์กลอน ผ่านกิจกรรมพื้นฐานอย่างการหาคำสัมผัส ซึ่งเป็นการฝึกสังเกตเสียงที่คล้องจองในวรรณกรรม ซึ่งนอกจากจะส่งเสริมทักษะการฟังและการอ่านแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของคำประพันธ์และความไพเราะของถ้อยคำในเชิงวรรณศิลป์

ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้อ่านและจับใจความสำคัญของย่อหน้า ซึ่งเป็นการฝึกการวิเคราะห์เนื้อหาตามหน่วยความคิดย่อยเพื่อสรุปประเด็นหลักของบทอ่านวรรณกรรม การฝึกจับใจความสำคัญถือเป็นทักษะพื้นฐานที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ

ความหมายโดยรวมของเรื่อง และสามารถแยกแยะเนื้อหาสำคัญออกจากเนื้อหารองได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือในประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้จดบันทึกจากบทอ่าน ซึ่งเป็นการนำความเข้าใจจากการอ่านมาสรุปหรือถ่ายทอดในรูปแบบที่เรียบเรียงใหม่ด้วยภาษาของตนเอง การจดบันทึกเป็นเครื่องมือในการฝึกสรุปความ ตีความ และสะท้อนความเข้าใจอย่างมีระบบ ทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะการเขียนและการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอน

2.2.1.2 ขั้นการนำความรู้ด้านวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้นำความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมที่ได้เรียนรู้ไปก่อนหน้านี้มาปรับใช้กับสถานการณ์หรือกิจกรรมใหม่ ๆ อย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับถ้อยคำ การใช้ภาษา และลักษณะเฉพาะของวรรณกรรม ไปสู่ทักษะการคิด การค้นคว้า และการใช้เครื่องมือทางภาษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ดังเช่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนเริ่มฝึกฝนการสืบค้นคำปฐักศัพท์ หรือคำไวพจน์ ผ่านแบบฝึกหัดที่มุ่งเน้นให้รู้จักความหมายของคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกัน และสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมในบริบทต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการฝึกสืบค้นคำพ้องเสียง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างของคำที่ออกเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน ทั้งนี้ยังเป็นโอกาสในการฝึกใช้เครื่องมือทางภาษา เช่น การเปิดหาคำในพจนานุกรม หรือการใช้พจนานุกรมเพื่อหาความหมายและเสียงอ่านของคำศัพท์ ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสาร การเขียน และการตีความข้อความที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในวรรณกรรม

2.2.1.3 ขั้นการวิเคราะห์วรรณกรรม เป็นระดับที่สูงขึ้นของการพัฒนาความรู้ด้านวรรณกรรม โดยผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของงานวรรณกรรมอย่างละเอียด เช่น ตัวละคร เหตุการณ์ โครงเรื่อง และสาระสำคัญ รวมถึงสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาหลักซึ่งยิ่งขึ้น และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีวิจารณญาณ อาทิ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนให้สามารถแยกแยะข้อความที่แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลในบทอ่านต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการวิเคราะห์เนื้อหาและทำความเข้าใจความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ภายในเรื่อง นอกจากนี้ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนยังได้ฝึกการวิเคราะห์ตัวละครจากเรื่อง “ลั่นกับหัวใจ” ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยพิจารณาพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวว่ามีลักษณะอย่างไร มีบทบาทอย่างไรในเรื่อง รวมทั้งพิจารณาคุณค่าทางจริยธรรมที่สะท้อนผ่านพฤติกรรมเหล่านั้น หรือการวิเคราะห์จำแนกลักษณะวรรณกรรมโฆษณาและศิลปะในการโน้มน้าวในประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งช่วย

พัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อความในบริบทของสื่อโฆษณา โดยการเรียนรู้วิธีการใช้ภาษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อชักจูงหรือโน้มน้าวใจผู้อ่านหรือผู้ฟัง

2.2.1.4 ขั้นการประเมินค่าวรรณกรรม เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องใช้ทักษะการคิดอย่างลึกซึ้งและวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าหรือความเหมาะสมของเนื้อหาวรรณกรรม รวมถึงการตีความและวิเคราะห์เพื่อประเมินเหตุการณ์ ตัวละคร และแนวทางการดำเนินเรื่อง ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สะท้อนการใช้ความรู้ความเข้าใจเชิงวรรณกรรมในระดับสูง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กิจกรรมตัวอย่างที่สะท้อนขั้นการประเมินค่านี้ได้แก่ การวิเคราะห์เหตุการณ์จากเรื่อง “โคกบ่ออิง” โดยผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้ใช้ข้อมูลและเหตุการณ์ที่ได้รับมาเพื่อคาดเดาตอนต่อไปของเรื่อง ซึ่งเป็นการประเมินอย่างมีเหตุผลและใช้ทักษะการคาดการณ์ โดยพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ลักษณะของตัวละคร แนวทางของเรื่องราว และบริบทรายละเอียดที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง การคาดเดาตอนต่อไปนี้ไม่ใช่เพียงแค่การคาดคะเนแบบสุ่มเท่านั้น แต่เป็นการใช้ข้อมูลเชิงวรรณกรรมอย่างมีวิจารณ์ญาณ รวมถึงความเข้าใจในโครงสร้างและบริบทของเรื่อง เพื่อประเมินและตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางเนื้อเรื่องต่อไป ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจที่สำคัญต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

2.2.1.5 ขั้นการสร้างสรรควรรณกรรม ปรากฏในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสะท้อนผ่านกิจกรรมการเขียนบันทึกลงในตารางที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนจะต้องรวบรวมข้อมูลหรือองค์ความรู้จากบทอ่านหรือประสบการณ์ทางวรรณกรรมที่ผ่านมา มาจัดระเบียบและเรียบเรียงอย่างเป็นระบบในรูปแบบที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแบบฝึกหัด การบันทึกข้อมูลในตารางนี้ไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับเท่านั้น แต่ยังเป็นการฝึกฝนทักษะการจัดการข้อมูล การเรียบเรียงความคิด และการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในอนาคต

ขั้นการสร้างสรรควรรณกรรมจึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้ผลิตเนื้อหาวรรณกรรมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และวิจารณ์ญาณ สามารถสื่อสารและแสดงออกทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความพร้อมสำหรับการเรียนรู้วรรณกรรมในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2.2.2 การพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 5 ชั้น ได้แก่ ขั้นเข้าใจงานวรรณกรรม ขั้นการนำความรู้ด้านวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ ขั้นวิเคราะห์วรรณกรรม ขั้นการประเมินค่าวรรณกรรม และขั้นการสร้างสรรควรรณกรรม ดังนี้

2.2.2.1 ชั้นเข้าใจงานวรรณกรรม ในระดับมัธยมศึกษา มีส่วนสำคัญลดลงเมื่อเทียบกับชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดสรรเวลาและเนื้อหาในหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาทักษะการอ่านในบทเรียนแยกต่างหากมากขึ้น ส่งผลให้การทำความเข้าใจในบทเรียนวรรณกรรมโดยตรงถูกลดบทบาทลงและถูกผนวกเข้าไปในบทเรียนทักษะการอ่านแทน ดังนั้นการเข้าใจวรรณกรรมในระดับมัธยมศึกษาจึงมักถูกถ่ายทอดผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการอ่านอย่างลึกซึ้งเป็นหลัก มากกว่าการแยกสอนอย่างเฉพาะเจาะจงในรูปแบบเดิม อาทิ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมพราหมณ์นิยม ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับค่านิยมและความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ โดยการศึกษาในรูปแบบและองค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมชนิดนี้ เช่น ตัวละคร เรื่องราว และสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมาย พร้อมทั้งเรียนรู้บทบาทของวรรณกรรมพราหมณ์ในบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้เรียนรู้พลวัตทางวรรณกรรม หรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการของวรรณกรรมในแต่ละยุคสมัย การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การเข้าใจงานวรรณกรรมจะเชื่อมโยงกับการศึกษาหลักคำสอนและแนวคิดทางศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนจะได้ศึกษาและอธิบายหลักธรรมคำสอน ยุคสมัย และแนวคิดของทั้งสองศาสนา พร้อมทั้งวิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาเหล่านี้ที่มีต่อวรรณกรรมและวัฒนธรรมในภาพรวม การเรียนรู้ในระดับนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดทางศาสนาเข้ากับการตีความวรรณกรรม โดยเห็นว่าวรรณกรรมเป็นสื่อกลางที่สะท้อนความเชื่อ ค่านิยม และจริยธรรมของสังคมในยุคสมัยนั้น

2.2.2.2 ชั้นการนำความรู้ด้านวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนวรรณกรรม มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและการวิเคราะห์ในเชิงลึกมากขึ้น เช่น การสืบค้นประวัติผู้แต่งและช่วงเวลาที่ยาวนานของแต่ละเรื่องถูกสร้างขึ้น เช่น การศึกษาเกี่ยวกับนิทานโบราณเขมรในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สะท้อนอยู่ในวรรณกรรมดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้รับการฝึกฝนทักษะการสืบค้นและรวบรวมคำที่มีความหมายเหมือนหรือความหมายตรงข้ามในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเพิ่มพูนคลังคำศัพท์และความเข้าใจเชิงลึกในด้านภาษาและวรรณกรรม การประยุกต์ใช้ความรู้ในลักษณะนี้จึงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้วรรณกรรมไปใช้ในการวิเคราะห์และสร้างความหมายใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2.3 ขั้นการวิเคราะห์วรรณกรรม เป็นขั้นที่ได้รับการเน้นมากที่สุด เพราะปรากฏอยู่ในทุกระดับชั้น เช่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์เหตุการณ์จริงจากประกาศข่าว และศึกษาความคิดเห็นที่ปรากฏในบทอ่าน เพื่อฝึกการแยกแยะข้อเท็จจริงจากความเห็น นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทละครบาสก์ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมประเภทละครและบทบาทของภาษาในการสื่อความหมายและอารมณ์

ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 การวิเคราะห์วรรณกรรมเน้นการศึกษาองค์ประกอบเชิงลึกที่สำคัญ เช่น การวิเคราะห์คำอุปมาอุปไมย ซึ่งเป็นการใช้คำหรือวลีที่มีความหมายเปรียบเทียบหรือสัญลักษณ์ เพื่อเสริมสร้างความหมายและความงามทางภาษา ผู้เรียนยังได้ศึกษาเกี่ยวกับฉันทลักษณ์ ซึ่งเป็นรูปแบบจังหวะและโครงสร้างทางเสียงของบทประพันธ์ เพื่อเข้าใจความสอดคล้องและความไพเราะของวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์โครงสร้างของวรรณกรรมในแง่ของการจัดวางเรื่องราวและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ช่วยสร้างความสมบูรณ์ของงานวรรณกรรม หรือวรรณกรรมประเภทบทละคร ผู้เรียนจะได้ฝึกวิเคราะห์วิธีการบรรยายตัวละครทั้งในด้านลักษณะทางกายภาพ อารมณ์ และจิตใจของตัวละคร เพื่อเข้าใจบทบาทและความสัมพันธ์ของตัวละครในเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อเนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการตีความและวิพากษ์วรรณกรรมในระดับที่สูงขึ้น

ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิเคราะห์วรรณกรรมจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะศึกษากาลเวลาและบรรยากาศที่สร้างขึ้นโดยผู้แต่ง รวมถึงการวิเคราะห์บุคคลวัตในงานวรรณกรรม การวิเคราะห์เวลาที่แต่งและวิธีการแต่งของผู้แต่งเป็นส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในบทประพันธ์ ซึ่งช่วยเปิดมุมมองใหม่ ๆ ในการตีความวรรณกรรม นอกจากนี้ การศึกษากาลวิธีการแต่งและโวหารภาพพจน์ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเห็นความงามทางภาษาและศิลปะในการสร้างสรรค์วรรณกรรมได้อย่างลึกซึ้ง

2.2.2.4 ขั้นการประเมินค่าวรรณกรรม ปรากฏในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เน้นการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เช่น บทเรียนเรื่อง “การฝึกสันนิษฐานและตีความข้อความก่อน” ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคาดการณ์สาระสำคัญของเรื่อง วิเคราะห์แนวคิดเบื้องต้น และเตรียมความพร้อมทางความคิดก่อนเข้าสู่เนื้อหาจริง กิจกรรมในขั้นนี้ไม่เพียงฝึกการอ่านเชิงวิพากษ์ แต่ยังส่งเสริมการตั้งคำถาม การตั้งสมมติฐาน และการตรวจสอบความคิดของตนเองเมื่อเทียบกับเนื้อหาในวรรณกรรมที่อ่านจริงในภายหลัง ถือเป็น การหล่อหลอมทักษะการประเมินค่าที่ครอบคลุมทั้งด้านความเข้าใจ แนวคิด และคุณค่าทาง

วรรณศิลป์ในงานเขียน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาเป็นนักอ่านที่มีวิจารณญาณและสามารถสะท้อนมุมมองของตนเองอย่างมีหลักการ

2.2.2.5 ขั้นการสร้างสรรคัวรรณกรรม ปรากฏอย่างโดดเด่นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การเรียนการสอนในขั้นนี้จะเน้นการฝึกฝนการประพันธ์ที่มีรูปแบบเฉพาะและซับซ้อนมากขึ้น เช่น การฝึกแต่งบท “บนโศลก” ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการฝึกคิดในเชิงสร้างสรรค์และฝึกความประณีตในการเลือกใช้ภาษา หรือเมื่อผู้เรียนเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จะได้รับการฝึกฝนแต่งคำประพันธ์ทวิมาตรหรือกลบท ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบคำประพันธ์ที่หลากหลาย อาทิ บทวृพจน์หลักพากย์ 7, บทอักษรล้วนพากย์ 7, บทนกกาปัก และบทฉัตร 3 ชั้นพากย์ 8 โดยเน้นการผสมผสานระหว่างรูปแบบทางฉันทลักษณ์กับการสื่อสารความคิดและอารมณ์อย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ไม่เพียงเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเชิงศิลปะเท่านั้น แต่ยังเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงมรดกทางวรรณกรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชาติ

จากการศึกษาเนื้อหาความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณกรรมที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร พบว่า การจัดเนื้อหาและลำดับการเรียนรู้ถูกออกแบบอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับพัฒนาการทางภาษาและความสามารถในการคิดของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา การเริ่มต้นสอนจากโครงสร้างพื้นฐานอย่างตัวอักษรและระบบเสียง ก่อนขยายไปสู่ระดับคำ และประโยค ถือเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบพื้นฐานของภาษาเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ การจัดเนื้อหายังแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในทฤษฎีการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของบลูม (Revised Bloom's Taxonomy) อย่างชัดเจน กล่าวคือ เนื้อหาสาระและกิจกรรมในแบบเรียนช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นความรู้ความจำ การทำความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า ไปจนถึงการสร้างสรรค์ โดยเนื้อหาในแต่ละบทเรียนมีการวางลำดับกิจกรรมจากง่ายไปยาก และจัดสรรตัวอย่างประกอบที่ใกล้ตัวผู้เรียน ช่วยเสริมประสิทธิภาพการจดจำและการเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมอย่างเป็นรูปธรรม

ในส่วนความรู้ด้านวรรณกรรม แบบเรียนให้ความสำคัญกับการเลือกบทอ่านทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองที่แฝงด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมและความรักชาติ เนื้อหาสะท้อนภาพวิถีชีวิตและแนวคิดของสังคมเขมรได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงบทเรียนเข้ากับบริบทสังคมรอบตัวได้ อีกทั้งยังเป็นการบ่มเพาะทักษะการอ่าน การตีความ การสังเคราะห์สาระสำคัญ และการวิจารณ์วรรณกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการทางภาษาที่สำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะทางภาษา

แสดงให้เห็นว่าแบบเรียนวิชาภาษาเขมรไม่เพียงทำหน้าที่เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาและวรรณกรรมเท่านั้น หากยังมีบทบาทในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การประเมินค่า การใช้ภาษาเพื่อสื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรม อีกทั้งยังช่วยบ่มเพาะเจตคติและคุณธรรมอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียนอย่างรอบด้านอีกด้วย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การวิเคราะห์เนื้อหาด้านภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโครงสร้างบทเรียนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา 2) ศึกษาเนื้อหาความรู้ด้านทักษะทางภาษาที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา และ 3) ศึกษาเนื้อหาความรู้ทางหลักภาษาและวรรณกรรมที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรของประเทศกัมพูชา โดยศึกษาจากแบบเรียนวิชาภาษาเขมรที่จัดทำขึ้นตามหลักสูตรปฏิรูปการศึกษา ค.ศ. 2016 จำนวน 12 เล่ม ได้แก่ แบบเรียนภาษาเขมร อ่าน-เขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ អាន-សរសេរ ថ្នាក់ទី ១-៣) แบบเรียนภาษาเขมร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 4 (សៀវភៅភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៤-១០) และแบบเรียนอักษรศาสตร์เขมร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 - 6 (សៀវភៅអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ថ្នាក់ទី ១១-១២)

สามารถสรุปการศึกษาได้ดังนี้

1. โครงสร้างบทเรียนของแบบเรียนวิชาภาษาเขมร แบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ บทเรียนแบบบูรณาการ บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้ และบทเรียนแบบร่วมแนวคิดสำคัญ โดยแต่ละรูปแบบมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่เปลี่ยนไปตามระดับชั้นเรียน

บทเรียนแบบบูรณาการ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และบางส่วนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ลักษณะเด่นของบทเรียนรูปแบบนี้ คือ การรวมทักษะทางภาษาต่าง ๆ ไว้ในบทเรียนเดียวกัน เช่น ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง และการพูด โดยนำเสนอร่วมกันผ่านเนื้อหาที่จัดวางเป็นลำดับอย่างเหมาะสม ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะหลากหลายด้านผ่านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน เช่น บทเรียนเรื่องพยัญชนะที่นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่มีภาพประกอบ คำศัพท์ ตัวอย่างการประสมคำ และข้อความสั้น ๆ พร้อมทั้งมีข้อควรจำ หรือข้อควรเน้นเพื่อเน้นย้ำจุดสำคัญให้ผู้เรียนจดจำได้ง่ายยิ่งขึ้นรูปแบบดังกล่าวเหมาะสมกับผู้เรียนในวัยเริ่มต้น เนื่องจากเน้นการเรียนรู้โดยการจดจำจากการมองเห็น การฟัง และการฝึกปฏิบัติในบริบทที่หลากหลาย เป็นการสร้างพื้นฐานทางภาษาที่มั่นคงก่อนก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ที่ซับซ้อนในระดับชั้นที่สูงขึ้น

เมื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ช่วงบทที่ 32 เป็นต้นไป และตลอดทั้งระดับประถมศึกษาปีที่ 3 แบบเรียนได้เปลี่ยนมาใช้บทเรียนแบบจำแนกทักษะความรู้ ซึ่งมีลักษณะการจัดบทเรียนโดยแยกตามประเภทของทักษะหรือเนื้อหาทางภาษาอย่างชัดเจน ได้แก่ บทเรียนการอ่าน บทเรียนการเขียน บทเรียนการฟัง บทเรียนการพูด บทเรียนการใช้ภาษา และบทเรียนหลักภาษา จุดเด่นของบทเรียนรูปแบบนี้คือการมุ่งพัฒนาทักษะเฉพาะด้านอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนแต่ละทักษะอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถเข้าใจโครงสร้างและกฎเกณฑ์ของภาษาเขมรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทเรียนการอ่านจะมีบทอ่านร้อยแก้ว ร้อยกรอง หรือบทเพลงให้ผู้เรียนอ่าน พร้อมทั้งมีคำถามท้ายบทเพื่อประเมินความเข้าใจ ขณะที่บทเรียนการเขียนมักเน้นการพรรณนา การใช้คำอย่างเหมาะสม การแต่งประโยค และการเขียนเรียงความ ส่วนบทเรียนการฟังและการพูดจะใช้บทสนทนาในชีวิตประจำวันเป็นหลัก มีแบบฝึกหัดให้ตอบคำถามหรือพูดตามสถานการณ์ที่กำหนด บทเรียนหลักภาษา ให้ความรู้เรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอน และคำชนิดต่าง ๆ ในภาษาเขมรอีกด้วย นอกจากนี้ บทเรียนด้านการใช้ภาษายังมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา กับความรู้ด้านวรรณกรรม โดยเนื้อหาบางส่วนได้ขยายความไปสู่การเรียนรู้ด้านรูปแบบคำที่ใช้ในงานวรรณกรรม เช่น คำพ้องเสียง คำไวพจน์ และ คำสัมผัส ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในวรรณกรรม รูปแบบการจัดบทเรียนในลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เจาะจงต่อทักษะที่ต้องการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถสังเกตพัฒนาการของตนเองในแต่ละทักษะได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 แบบเรียนได้พัฒนาไปสู่บทเรียนแบบรวมนแนวคิดสำคัญ ซึ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามควบคู่กับการพัฒนาทักษะภาษาเขมร แต่ละบทเรียนมีแนวคิดหลักที่ชัดเจน เช่น ความรัก ความพยายาม ความซื่อสัตย์ ความภูมิใจในชาติ ฯลฯ ซึ่งจะถูกนำเสนอผ่านบทอ่าน บทสนทนา และกิจกรรมภาษาที่สอดคล้องกับแนวคิดนั้น ๆ โดยในช่วงต้นของบทเรียนจะมีความนำและสาระสำคัญที่ต้องเรียนรู้เพื่อสร้างกรอบความคิดให้แก่ผู้เรียนก่อนเข้าสู่เนื้อหา

เนื้อหาของบทเรียนในระดับนี้ประกอบด้วยบทเรียนย่อยที่แยกตามทักษะและความรู้ทางภาษา เช่น ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด ความรู้ด้านวรรณกรรม การใช้ภาษา และหลักภาษา โดยมีการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อแสดงประเภทของบทเรียนอย่างชัดเจน เช่น รูปปากสื่อถึงทักษะการพูด รูปหูสื่อถึงทักษะการฟัง และรูปตะเกียงที่มีเปลวไฟสื่อถึงความรู้ด้านวรรณกรรม เป็นต้น บทเรียนรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางภาษา เข้ากับการคิดวิเคราะห์ในชีวิตจริง และยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย มีทัศนคติที่ดี และมีความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของสังคม

2. ทักษะทางภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง และทักษะการพูด ซึ่งแต่ละทักษะสามารถแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระและการนำเสนอเนื้อหาสาระจนสังเคราะห์ได้ขั้นการพัฒนาแต่ละทักษะ ดังนี้

2.1 ทักษะการอ่าน เมื่อพิจารณาบทเรียนการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ บทอ่านร้อยแก้วและบทอ่านร้อยกรอง โดยบทอ่านร้อยแก้วเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุดในการเรียน มีจำนวนรวม 101 บท แบ่งออกเป็นร้อยแก้วบันเทิงคดีและร้อยแก้วสารคดี สำหรับร้อยแก้วบันเทิงคดีนั้นมีจำนวน 68 บท ส่วนใหญ่เป็นนิทานที่มีเนื้อหาสนุกสนาน ชวนติดตาม และมีตัวละครหลากหลาย เหมาะสมอย่างยิ่งกับพัฒนาการของผู้เรียนในวัยเด็กที่มีจินตนาการสูง และเรียนรู้ได้ดีผ่านเรื่องราวที่สร้างสรรค์ นิทานเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการอ่าน แต่ยังสอดแทรกคุณธรรมและคติสอนใจไว้ได้อย่างแนบเนียนผ่านพฤติกรรมของตัวละคร เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ และการอยู่ร่วมกันในสังคม

นอกจากนี้ บทอ่านร้อยแก้วบันเทิงคดียังมีรูปแบบการใช้ภาษาที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของบทสนทนา การบรรยายเหตุการณ์ และการแสดงอารมณ์ของตัวละคร ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนคำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างประโยคอย่างเป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังช่วยสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และค่านิยมของชาวเขมร ทำให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาควบคู่ไปกับการภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

ในด้านของบทอ่านร้อยแก้วสารคดีนั้น แม้จะมีจำนวนรองลงมา แต่ก็มิมีบทบาทที่สำคัญไม่แพ้กัน เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่อยู่บนพื้นฐานของความจริง เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม บุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งล้วนเป็นความรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ร้อยแก้วสารคดียังมีลักษณะการเรียบเรียงที่เป็นระบบ ลำดับเหตุการณ์ชัดเจน และมีเหตุผลสนับสนุน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การจับใจความ การตั้งคำถาม และการสรุปความอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นในอนาคต

ในขณะเดียวกัน แบบเรียนภาษาเขมรระดับประถมศึกษายังได้บรรจุบทอ่านร้อยกรองไว้จำนวน 33 บท ซึ่งประกอบด้วยบทเพลง บทกาพย์ 7 บทพหุพจน์ และบทพินอล โดยแต่ละประเภทมีจุดเด่นเฉพาะตัวในด้านเนื้อหา ฉันทลักษณ์ และเป้าหมายของการเรียนรู้ บทเพลงเป็นร้อยกรองที่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยประถมศึกษาตอนต้น เนื่องจากมีลักษณะสั้น กระชับ มีจังหวะและเสียงคล้องจองที่จำง่าย ช่วยเสริมสร้างความสนุกสนานในการเรียนรู้ภาษา ตัวอย่างเช่น เพลงสระ

หรือเพลงที่กล่าวถึงความรักชาติ ล้วนช่วยปลูกฝังจิตสำนึกทางสังคมและเสริมสร้างความรู้สึกรักภูมิใจในชาติบ้านเมือง

บทกวีที่มีจำนวนมากที่สุดในบทร้อยกรอง มักแฝงคติธรรมและข้อคิดทางศีลธรรม เช่น ความกตัญญู หรือโทษของอบายมุข บทเหล่านี้ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์ในประเด็นทางคุณธรรมและจริยธรรมโดยผ่านบทกวีที่เข้าใจง่าย ส่วนบทพากย์ 7 นั้น เป็นร้อยกรองที่ใช้ถ่ายทอดความรู้หรือข้อคิดเชิงเหตุผล เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายที่เริ่มมีความสามารถในการเข้าใจแนวคิดนามธรรมและภาษาที่เป็นวิชาการ ทั้งนี้แม้ว่าบทพหุพจน์และบทพินอลจะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ก็มีความสำคัญในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศและหน้าที่ในครอบครัว บทเหล่านี้มักใช้ในการปลูกฝังเจตคติที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตในสังคม อีกทั้งยังส่งเสริมทักษะการพูด การออกเสียง และการสวดท่องอย่างมีจังหวะตามแบบแผนวรรณคดีดั้งเดิมของชาวเขมร

บทอ่านตามลักษณะเนื้อหา สามารถจำแนกออกเป็น 12 หมวดหมู่เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการสื่อสาร ด้านวรรณกรรม ด้านศิลปกรรม ด้านเศรษฐกิจและการพาณิชย์ ด้านประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

เนื้อหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้นถือเป็นเนื้อหาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานของการปลูกฝังความดีงาม เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และการมีน้ำใจ ซึ่งล้วนเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมในสังคม เป็นเนื้อหาที่พบได้อย่างต่อเนื่องในระดับประถมศึกษาตอนต้นไปจนถึงตอนปลาย โดยมักปรากฏในรูปของนิทานหรือเรื่องบันเทิงคดีที่สะท้อนค่านิยมพื้นฐานของสังคมเขมร

ขณะเดียวกัน เนื้อหาด้านการสื่อสารก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทั้งการพูด อ่าน และเขียนอย่างถูกต้องเหมาะสมกับบริบท โดยเฉพาะบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับบทสนทนาในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย หรือการใช้คำสุภาพ เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร เนื้อหาด้านวรรณกรรมและตำนานก็เป็นหมวดเนื้อหาที่โดดเด่นเช่นกัน เนื่องจากมีบทบาทในการเปิดโลกจินตนาการของผู้เรียน เสริมสร้างอารมณ์ขัน ความสนุก และแรงบันดาลใจ ทั้งยังแฝงแง่คิดหรือข้อเตือนใจจากพฤติกรรมของตัวละคร นับเป็นการฝึกการอ่านอย่างมีชั้นเชิงที่ช่วยพัฒนาทั้งด้านภาษาและความคิด

นอกจากนี้ บทอ่านในหมวดอื่น ๆ เช่น ศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ อาชีพ หรือสิ่งแวดล้อม ก็มีส่วนเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลากหลายมิติ หมวดศิลปกรรมช่วยเปิดโลกแห่งความงามและความคิดสร้างสรรค์ ส่วนบทอ่านด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพเปิดโอกาสให้

ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าของอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ส่วนบทอ่านที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ สุขภาพ หรือวิทยาศาสตร์นั้นมีคุณค่าทางวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพของผู้เรียน ส่วนเนื้อหาด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ ก็มีบทบาทในการหล่อหลอมจิตใจของเด็ก ๆ ให้ความ สงบ อ่อนน้อม สามารถเคารพความเชื่อของตนเอง รวมทั้งเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทาง ความเชื่อของผู้อื่น อีกทั้งบทอ่านที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณียังช่วย ปลุกฝังความภูมิใจในรากเหง้า ความเข้าใจในพิธีกรรมท้องถิ่น และการอยู่ร่วมในสังคม โดยบทเหล่านี้ มักปรากฏในช่วงวันสำคัญทางศาสนา หรือเทศกาลเฉพาะถิ่น

สำหรับการพัฒนาทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษา แบ่งได้เป็น 8 ชั้น ได้แก่ ขั้นการจดจำรูปพยัญชนะและสระกับเสียง ขั้นการอ่านสะกดคำ ขั้นการอ่านออกเสียง ขั้นการอ่านเพื่อ เรียนรู้ศัพท์ ขั้นการอ่านเพื่อความเข้าใจ ขั้นการอ่านวิเคราะห์ ขั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่า และขั้น การอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์ โดยการฝึกทักษะการอ่านเริ่มต้นจากการจดจำรูปพยัญชนะและสระ ควบคู่กับเสียง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกอ่านของเด็ก ผู้เรียนจะได้ฝึกลากเส้นตัวอักษรพร้อมออก เสียง เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างรูปและเสียงได้อย่างมั่นคง ถัดมาคือขั้นการสะกดคำหรือการ ประกอบพยางค์ ซึ่งสอดคล้องกับลำดับบทเรียน เริ่มจากพยัญชนะกลุ่ม ฆ และสระพื้นฐาน แล้วจึง ค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อน โดยใช้วิธีแจกลูกและฝึกประสมคำแบบเป็นกลุ่มเสียง การเรียนในลักษณะนี้ ช่วยลดความสับสน ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการอ่านสะกดคำอย่างเป็นระบบ

เมื่อผู้เรียนสามารถอ่านสะกดคำได้ ก็เข้าสู่ขั้นการอ่านออกเสียง ซึ่งเป็นการฝึกการ ออกเสียงคำและข้อความอย่างถูกต้องตามระบบเสียงของภาษาเขมร ในระยะนี้ ผู้เรียนยังได้เรียนรู้ คำศัพท์ควบคู่ไปด้วยจากตัวอย่างในบทเรียนพยัญชนะ และเมื่อระดับขั้นสูงขึ้น ก็จะได้เรียนรู้คำศัพท์ เพิ่มเติมจากบทอ่านที่มีความยาวและซับซ้อนมากขึ้น การเรียนรู้คำศัพท์จึงเป็นกระบวนการที่ฝังตัวอยู่ ในการอ่านโดยธรรมชาติ

ถัดจากนั้น ผู้เรียนจะพัฒนาสู่ขั้นการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการอ่านบทอ่าน ประเภทต่าง ๆ และตอบคำถามท้ายบท ซึ่งคำถามส่วนใหญ่มุ่งวัดความเข้าใจในเนื้อหา เช่น การระบุ สารสำคัญ ลำดับเหตุการณ์ หรือบทสรุปของเรื่องราว ต่อจากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นการอ่านวิเคราะห์ ซึ่ง ผู้เรียนจะได้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล เช่น การวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร หรือการเปรียบเทียบ แนวคิดในเรื่องต่าง ๆ ขั้นต่อมาคือการอ่านเพื่อการประเมินค่า ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนใช้ดุลยพินิจ ตัดสินเนื้อหาที่อ่าน เช่น การตัดสินคุณค่าทางจริยธรรม ความเหมาะสม หรือข้อคิดที่ได้จากบทอ่าน และในขั้นสูงสุด คือการอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางใหม่ ๆ หรือสร้างเรื่องราวจากแรงบันดาลใจในบทอ่านเดิม ทักษะในระดับนี้แสดงถึง ความสามารถในการนำสิ่งที่อ่านไปใช้ต่อยอดอย่างมีจินตนาการและเป็นอิสระ

ส่วนทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษา มีบทอ่านร้อยแก้วจำนวนมากถึง 122 บท ถูกจัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทเหิงคติและสารคดี บทอ่านร้อยแก้ว บทเหิงคติมีมากถึง 73 บท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเนื้อหาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพจากระดับประถมศึกษา โดยคุณภาพของเนื้อหา มีความลุ่มลึกและซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในด้านภาษา แนวคิด และสาระความรู้ บทอ่านเหล่านี้มีความหลากหลายในด้านประเภทวรรณกรรม เช่น นิทาน นิยาย เรื่องสั้น บทละคร และงานแปลวรรณกรรมต่างชาติ รวมถึงความหลากหลายในระดับความคิด ตั้งแต่เรื่องง่ายที่สอนเรื่องความซื่อสัตย์หรือความเพียร ไปจนถึงประเด็นทางสังคมและจริยธรรมที่ซับซ้อน เช่น การเมืองการปกครอง และอุดมการณ์ต่าง ๆ

บทอ่านบางเรื่อง อาทิ “แอมเล็ด” หรือ “เกียรติยศหรือเสน่ห์หา” นำเสนอวรรณกรรมตะวันตกซึ่งท้าทายความสามารถในการตีความและวิจารณ์ของผู้เรียน ในขณะที่เรื่องพื้นบ้านเช่น “นกกางกับอิกา” ก็ยังคงมีบทบาทในการปลูกฝังคติธรรมอย่างต่อเนื่อง ความหลากหลายนี้จึงเป็นทั้งเครื่องมือในการฝึกทักษะการอ่านเชิงลึก และสะท้อนเจตจำนงของหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนะกว้างไกลและรู้เท่าทันโลก

ขณะเดียวกัน บทอ่านร้อยแก้วสารคดีจำนวน 49 บท ก็มีความโดดเด่นในด้านการส่งเสริมความรู้ ความคิด และทัศนคติผ่านงานเขียนที่มีโครงสร้างชัดเจนและเนื้อหาหลากหลาย ตั้งแต่ชีวประวัติของบุคคลสำคัญ บทความคุณธรรม วัฒนธรรม ศิลปกรรม ไปจนถึงสารคดีทางวิทยาศาสตร์ และสุขภาพ บทความเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดเชิงวิเคราะห์ เข้าใจโครงสร้างเหตุผล และตระหนักถึงคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของตนอย่างมีรากฐาน นอกจากนี้ แบบเรียนยังคงสืบสานวรรณศิลป์ดั้งเดิมผ่านบทอ่านร้อยกรองจำนวน 20 บท ที่คัดสรรคำประพันธ์หลากหลายรูปแบบ เช่น บทกาพย์ บทพากย์ 7 บทพากย์ 8 บทพรหมคีติ บทกฤษณคีติ บทบทนโกลาป ซึ่งล้วนแต่มีคุณค่าทั้งในด้านฉันทลักษณ์ เนื้อหา และการส่งเสริมคุณธรรม

บทอ่านเหล่านี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 7 หมวดหมู่ ซึ่งแต่ละหมวดล้วนมีบทบาทในการเสริมสร้างโลกทัศน์และบ่มเพาะจิตใจของผู้เรียนให้พร้อมเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ โดยเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมปรากฏอย่างชัดเจนในบทอ่านหลายประเภท ทั้งเรื่องเล่า นิทาน บทความ และบทละคร โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงาม เช่น ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความเสียสละผ่านเรื่องราวที่ใกล้ตัวและแฝงแง่คิดทางสังคม ขณะที่เนื้อหาด้านการสื่อสารมุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเขมรได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกทางวิชาการ โดยเนื้อหานี้ยังรวมถึงความรู้ด้านภาษาศาสตร์ เช่น โครงสร้างของภาษาเขมร ตระกูลภาษา และวิวัฒนาการของอักษร ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาของตนเองอย่างลึกซึ้ง

ในด้านวรรณกรรมและตำนาน บทเรียนได้นำเสนอวรรณคดีหลากหลายประเภท ทั้งนิทานพื้นบ้าน ชาดก นวนิยายร่วมสมัย และวรรณกรรมแปลจากต่างประเทศ ซึ่งล้วนมีบทบาทในการ

พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความเข้าใจในบริบททางสังคม และการชื่นชมคุณค่าทางวรรณศิลป์ไปพร้อมกัน ด้านศิลปกรรมก็มีการนำเสนอเนื้อหาที่ช่วยให้ผู้เรียนซึมซับอัตลักษณ์ของชาติ เช่น งานแกะสลัก ปราสาทหิน และรูปแบบศิลปะในยุคอารยธรรมขอม ซึ่งล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรภาคภูมิใจและร่วมกันอนุรักษ์

เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ในแบบเรียนมุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าของสังคมเขมรผ่านชีวประวัติของบุคคลสำคัญ และเหตุการณ์ในอดีตที่ส่งผลต่อการก่อร่างสร้างชาติ อันนำไปสู่การตระหนักรู้ในบทบาทของตนในฐานะพลเมืองที่มีจิตสำนึก ส่วนด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่อ เป็นอีกหนึ่งหมวดเนื้อหาที่ลุ่มลึก โดยแบบเรียนได้นำเสนอทั้งหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และคติความเชื่อท้องถิ่น ซึ่งมีใช้เพียงให้ข้อมูลทางศาสนา แต่ยังทำหน้าที่หล่อหลอมวิธีคิดทางจริยธรรมและจิตวิญญาณให้ผู้เรียนมีวิจรรณญาณและศรัทธาที่มั่นคง

สุดท้ายคือเนื้อหาด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี ซึ่งถ่ายทอดความงามของวิถีชีวิตชาวเขมรผ่านพิธีกรรม เทศกาล ละคร ระบำ และเพลงพื้นบ้าน เนื้อหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างความเข้าใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรม แต่ยังส่งเสริมความภูมิใจในเอกลักษณ์ของชาติ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการสืบทอดวัฒนธรรม

สำหรับการพัฒนาทักษะการอ่านในระดับมัธยมศึกษาชั้นนั้น จะเหลือเพียง 5 ชั้น โดยเน้นการอ่านขั้นสูงที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์ และสร้างสรรค์มากขึ้น ชั้นแรกคือการอ่านเพื่อเรียนรู้ศัพท์ ซึ่งในระดับนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้คำศัพท์ยากจากบัญชีคำศัพท์ที่ปรากฏส่วนต้นของบทอ่าน ก่อนที่จะอ่านเนื้อหาอย่างจริงจัง ต่อมาคือการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งยังคงมีความสำคัญต่อการสรุปสาระหลักของบทอ่าน และเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงขั้นต่อไป หลังจากนั้นผู้เรียนจะได้รับการฝึกในระดับที่ลึกซึ้งคือการอ่านวิเคราะห์ โดยบทเรียนมักออกแบบคำถามที่ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละคร เจตนาของผู้เขียน หรือโครงสร้างของวรรณกรรมอย่างมีเหตุผล ถัดมาเป็นขั้นการอ่านเพื่อการประเมินค่า ซึ่งเน้นการใช้วิจรรณญาณของผู้เรียนในการตัดสินแนวคิด ท่าที หรือคุณค่าที่แฝงอยู่ในบทอ่าน และในขั้นสุดท้ายคือการอ่านเพื่อการริเริ่มสร้างสรรค์ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำสิ่งที่อ่านไปใช้ในการเขียน แสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนวทางใหม่ ๆ จากพื้นฐานของบทเรียนเดิม

การพัฒนาทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แสดงให้เห็นถึงแนวคิดการสอนที่มีลำดับขั้นจากง่ายไปยาก โดยในระดับประถมเน้นการวางรากฐานของภาษา ทั้งในด้านรูป เสียง คำ และความเข้าใจ ส่วนระดับมัธยมศึกษาเน้นการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเชิงลึกและสร้างสรรค์ ผู้เรียนจึงได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ทั้งในด้านภาษา ความคิด และคุณธรรม

2.2 ทักษะการเขียน ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาได้จัดลำดับเนื้อหาเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง แบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การสอนให้เขียนได้ การสอนให้เขียนเป็น และการสอนให้เขียนเป็นเรื่อง ซึ่งแต่ละประเด็นมีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาแตกต่างกันตามลำดับขั้นของผู้เรียน

ประเด็นแรก การสอนให้เขียนได้ มุ่งวางรากฐานทางภาษาเขียนในระดับเบื้องต้น โดยให้ผู้เรียนฝึกเขียนตัวอักษร คำ และประโยคสั้น ๆ อย่างถูกต้องตามหลักอักขรวิธีและหลักภาษา มีการฝึกวาดเส้นเพื่อเตรียมกล้ามเนื้อ การคัดลายมือ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการจัดวางรูปแบบของข้อความอย่างเป็นระเบียบ โดยเริ่มจากพยัญชนะพื้นฐาน สระ การประสมคำ การเขียนพยางค์ซ้อน พยัญชนะควบ และการเขียนตามคำบอก ทักษะในระดับนี้เป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อการเขียนข้อความและการเขียนขั้นสูงในลำดับต่อไป

ประเด็นที่สอง การสอนให้เขียนเป็น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเขียนคำ กลุ่มคำ หรือประโยคสั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบท โดยเฉพาะการเลือกใช้คำให้สัมพันธ์กับภาพสถานการณ์ หรือเนื้อหา เช่น การเขียนชื่อสัตว์ สิ่งของ กิจกรรมประจำวัน และการเขียนคำตรงข้ามหรือคำที่มีความหมายคล้ายกัน นอกจากนี้ ยังฝึกการเขียนประโยคที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน รวมถึงการเติมคำในประโยค การจับคู่คำกับภาพ และการจัดเรียงลำดับคำให้ถูกต้อง การเรียนรู้ในลักษณะนี้นอกจากจะช่วยเรื่องการเขียนแล้วยังช่วยพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย พร้อมทั้งเสริมการคิดวิเคราะห์อีกด้วย

ประเด็นสุดท้าย การสอนให้เขียนเป็นเรื่อง เป็นการยกระดับทักษะการเขียนของผู้เรียนไปสู่การถ่ายทอดความคิดและประสบการณ์ส่วนตัวผ่านงานเขียนที่มีโครงสร้างชัดเจน เช่น การเขียนตอบคำถาม การอธิบายเหตุผล การเล่าเรื่อง การบรรยายภาพ หรือการเขียนเรียงความสั้น ๆ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกการเรียบเรียงข้อความ การจัดลำดับเหตุการณ์ และการใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบของงานเขียน การฝึกในระดับนี้ยังส่งเสริมทักษะการคิด วิเคราะห์ และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเขียนในระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในวิชาอื่นหรือในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับมัธยมศึกษามีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น เพื่อสร้างทักษะการเขียนของผู้เรียน ทั้งในด้านความถูกต้องของภาษา รูปแบบของงานเขียน และความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราวอย่างสร้างสรรค์ โดยสามารถแบ่งลักษณะของเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การสอนให้เขียนได้ การสอนให้เขียนเป็น และการสอนให้เขียนเป็นเรื่อง ประเด็นแรก คือ เนื้อหาที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนเขียนได้ เน้นการฝึกฝนให้เขียนคำ ประโยค หรือข้อความสั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง ทั้งการสะกดคำ การเลือกใช้คำ และการจัดลำดับเนื้อหาอย่างมี

ความหมาย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การเขียนตามภาพ การกรอกเอกสาร หรือการตอบคำถามปลายปิด ซึ่งล้วนแล้วแต่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารข้อมูลในชีวิตประจำวันอย่างมั่นใจ โดยบทเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะเน้นไปที่ความเรียบง่ายของเนื้อหาและบริบทที่ผู้เรียนคุ้นเคย ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื้อหาจะขยายขอบเขตของการเขียนพื้นฐานให้มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การเขียนบทสนทนา หรืออธิบายสิ่งของ บุคคล และสถานที่ ทั้งนี้ จุดมุ่งหมายสำคัญของระดับนี้คือการเสริมสร้างความคล่องแคล่วและความแม่นยำในการใช้ภาษาเขียน เพื่อเป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่รูปแบบงานเขียนที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

เนื้อหาที่สอนให้เขียนเป็น เน้นงานเขียนที่มีรูปแบบแน่นอน เช่น จดหมาย บทความ หรือบทร้อยกรอง โดยผู้เรียนต้องเข้าใจองค์ประกอบเฉพาะของงานเขียนแต่ละประเภท ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ รูปแบบภาษา และโครงสร้างของเนื้อหา การเรียนรู้ในระดับนี้ไม่เพียงฝึกการเขียนตามแบบเท่านั้น แต่ยังเน้นการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล และการจัดเรียงข้อความอย่างเป็นระบบ โดยบทเรียนจะให้ตัวอย่างงานเขียนที่ดี พร้อมคำอธิบายประกอบ รวมถึงแบบฝึกหัดที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางโครงเรื่องไปจนถึงการเขียนจริง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ผู้เรียนจะได้ฝึกบทร้อยกรองพื้นฐานและเริ่มเขียนความเรียง ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 เนื้อหาจะขยับไปสู่การเขียนจดหมายทั้งทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงบทความแสดงความคิดเห็นที่ต้องใช้ทักษะการถ่ายทอดความคิดอย่างมีตรรกะ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนงานที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น รายงาน บทวิจารณ์ หรือบทละคร ซึ่งล้วนต้องอาศัยทักษะทางภาษาและการวิเคราะห์ในระดับสูงอย่างชัดเจน

เนื้อหาที่สอนให้เขียนเป็นเรื่อง ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทักษะการเขียนในระดับมัธยมศึกษา โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดเรื่องราวที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมด้วยองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ได้แก่ จุดเริ่มต้น การดำเนินเรื่อง เหตุการณ์สำคัญ และบทสรุป ตลอดจนการแสดงความคิด อารมณ์ หรือจินตนาการอย่างมีระบบ ผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนจากภาพประกอบหรือประสบการณ์จริง เพื่อเสริมทักษะด้านการลำดับเหตุการณ์ การใช้คำเชื่อม การสื่ออารมณ์ และการสร้างบรรยากาศในเรื่องราวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาในระดับขั้นต้นเน้นการเล่าเรื่องง่าย ๆ จากภาพหรือชีวิตประจำวัน ก่อนจะค่อย ๆ ขยับสู่การเขียนเรื่องสั้น นิทาน สารคดี หรือบทละครในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้เรียนจะได้ฝึกการเขียนบันทึกชีวิตชีวประวัติ หรือเรื่องแต่งที่มีความสมบูรณ์และลุ่มลึก ซึ่งสะท้อนความสามารถในการสังเคราะห์ความคิด ถ่ายทอดประสบการณ์ และสร้างเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริง

การพัฒนาทักษะการเขียนในระดับประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเขียนตัวอักษร ขั้นการเขียนพยางค์และคำ ขั้นการเขียนประโยค ขั้นการเขียนย่อหน้า ขั้นการเขียนตามวัตถุประสงค์ ขั้นการเขียนร้อยแก้วรูปแบบต่าง ๆ และขั้นการสร้างสร้อยงานเขียนร้อยกรอง ดังนี้

ในช่วงต้น ผู้เรียนจะเริ่มต้นจากการฝึกลากเส้น ฝึกเขียนตัวอักษร สระ และเครื่องหมายต่าง ๆ อย่างบรรจง เป็นการฝึกฝนเพื่อสร้างความแม่นยำและความประณีตในการเขียน จากนั้นจึงเข้าสู่การฝึกเขียนพยางค์และคำ โดยมีการคัดลอกคำที่เหมาะสมตามลำดับความซับซ้อนทั้งในแง่ของโครงสร้างพยางค์และองค์ประกอบเสียง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในระบบการประสมคำอย่างมีหลักเกณฑ์ เมื่อผู้เรียนมีพื้นฐานเพียงพอแล้วจึงก้าวเข้าสู่การเรียบเรียงคำเป็นประโยค ซึ่งมุ่งเน้นการสื่อสารความคิดให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ ทั้งในรูปแบบของการแต่งประโยคจากคำที่กำหนด การตอบคำถามจากภาพ และการแต่งประโยคตามความคิดหรือจินตนาการของผู้เรียน

ระดับถัดมาจะเป็นการพัฒนาสู่การเขียนย่อหน้าและการเขียนตามวัตถุประสงค์ ซึ่งถือเป็นการบูรณาการความรู้ด้านโครงสร้างภาษาเข้ากับความสามารถในการเลือกใช้รูปแบบการเขียนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ เช่น การเขียนอธิบาย การพรรณนา หรือการกรอกเอกสารแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ตลอดจนถึงการฝึกเขียนร้อยแก้วในลักษณะต่าง ๆ เช่น การย่อความ การเขียนเรื่องสั้น และบทความพื้นฐาน นอกจากนี้ ยังมีการบูรณาการงานเขียนร้อยกรองเข้ากับบทเรียนตั้งแต่ระดับต้น โดยเน้นการท่องจำและการเติมคำในบทร้อยกรอง ก่อนจะนำไปสู่การฝึกแต่งบทร้อยกรองอย่างง่ายในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการปลูกฝังรสนิยมทางวรรณศิลป์และการใช้ภาษาที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา การพัฒนาทักษะการเขียนถูกยกระดับทั้งในด้านความหลากหลายของรูปแบบงานเขียน และความซับซ้อนของกระบวนการคิดและการใช้ภาษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ได้แก่ ขั้นการเขียนร้อยแก้วรูปแบบต่าง ๆ และขั้นการสร้างสร้อยงานเขียนร้อยกรองสำหรับการเขียนร้อยแก้ว ผู้เรียนจะได้ฝึกเขียนงานเขียนที่มีความหลากหลายและใกล้เคียงกับการใช้งานจริงในชีวิต เช่น การเขียนย่อความ บทความ จดหมาย การกรอกเอกสารทางราชการ การแต่งเรื่องบันเทิงคดี และการเขียนรายงานค้นคว้า ซึ่งล้วนต้องอาศัยทักษะการวางโครงเรื่อง การเลือกใช้ภาษาอย่างมีจุดหมาย ตลอดจนการวิเคราะห์และถ่ายทอดข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ขณะเดียวกัน การสร้างสร้อยงานเขียนร้อยกรองในระดับมัธยมศึกษาก็ได้รับการพัฒนาอย่างลุ่มลึก โดยผู้เรียนจะได้ฝึกแต่งบทร้อยกรองหลากหลายรูปแบบ เช่น บทพากย์ 7 บทพินอล รวมถึงการเรียนรู้กลบท ซึ่งเป็นฉันทลักษณ์เฉพาะที่ต้องใช้ทั้งความรู้ด้านภาษา วรรณคดี และความคิดสร้างสรรค์ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน การฝึกฝนในลักษณะนี้นอกจากจะช่วยเสริมทักษะเชิง

สุนทรียะและวาทศิลป์แล้ว ยังส่งเสริมการพัฒนาทางอารมณ์ ความคิด และจินตนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ทักษะการฟัง ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา บทเรียนการฟังสามารถจำแนกตามรูปแบบงานเขียนได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ บทฟังร้อยแก้ว และบทฟังร้อยกรอง ดังนี้

บทฟังร้อยแก้ว ในระดับนี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเล่าสั้น ๆ หรือนิทานพื้นบ้านที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เช่น เรื่อง อีกาจจัดงานแต่งให้ลูก ซึ่งเป็นนิทานประเภทอธิบายเหตุการณ์ธรรมชาติ นอกจากให้ความเพลิดเพลินแล้วยังช่วยฝึกฝนการจับใจความและการตีความถ้อยคำที่ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทฟังร้อยกรอง ประกอบด้วยบทเพลง บทสัมผัส และคำประพันธ์พื้นถิ่น ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการฟังผ่านจังหวะ ทำนอง และเสียงที่ชัดเจน เช่น บทเพลงสั้น ๆ เกี่ยวกับสระ หรือคำสอนพื้นบ้านในรูปแบบกาพย์กลอน ซึ่งล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังคุณธรรมควบคู่กับการฝึกฟังอย่างมีจังหวะ

เมื่อพิจารณาตามลักษณะของเนื้อหา บทเรียนการฟังในระดับประถมศึกษา มักเน้นเนื้อหาด้านคุณธรรม ภาษาและการสื่อสาร และวรรณกรรมพื้นบ้าน เช่น การฝึกฟังบทสนทนาในบริบทครอบครัว บทสัมภาษณ์ หรือการเขียนจดหมาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกการสังเกตน้ำเสียง เจตนา และลำดับถ้อยคำในการสนทนา อีกทั้งยังมีการฝึกวิเคราะห์เนื้อหาในระดับ เช่น การแยกข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น การตอบคำถามเกี่ยวกับเจตนา และความเข้าใจข้อความที่ฟัง ซึ่งวางรากฐานที่มั่นคงให้กับบทฟังในระดับที่สูงขึ้นในอนาคต

ในระดับมัธยมศึกษา บทเรียนการฟังมีความหลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ และความลุ่มลึกของประเด็นที่น่าสนใจ โดยสามารถแบ่งได้เป็นบทฟังร้อยแก้ว และ บทฟังร้อยกรอง เช่นกัน

บทฟังร้อยแก้ว มีทั้งแบบสารคดีและบันเทิงคดี รวมกว่า 36 บท โดยเนื้อหาสารคดีจะเน้นให้ข้อมูลความรู้ด้านประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ วิถีชีวิต หรือปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งช่วยส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมและแนวคิดสากลควบคู่กันไป

ส่วนร้อยแก้วบันเทิงคดีมีโครงสร้างเรื่องที่หลากหลาย เช่น เรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว การแก้ไขข้อผิดพลาด และการตัดสินใจของตัวละคร ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตของตนเอง

บทฟังร้อยกรอง แม้จะมีจำนวนน้อยกว่าร้อยแก้ว แต่ก็มีความสำคัญในด้านวรรณศิลป์และคุณธรรม เช่น คำสอนสตรี เตือนแล้ง จัปบอริยสัตถา ซึ่งเน้นสาระเชิงจริยธรรม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกตีความภาษา

บทเรียนการฟังในระดับมัธยมศึกษา มีแนวโน้มเน้นให้ผู้เรียนฝึกการฟังเพื่อวิเคราะห์ และการประเมินค่า มากกว่าการฟังเพื่อความเพลิดเพลินหรือสร้างสรรค์เช่นในระดับประถมศึกษา โดยบทฟังมักมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนพิจารณาเจตนา เหตุผล และคุณค่าของสารที่รับฟัง ตัวอย่างเช่น บทฟังเรื่อง “การเผยแพร่สินค้า” ซึ่งเสนอเทคนิคการจูงใจผู้ฟังในเชิงโฆษณา หรือบทฟัง “การให้ข่าวการคัดเลือกบุคคล” ที่เน้นรูปแบบการสื่อสารทางการ

ทักษะการฟังในระดับประถมศึกษา มีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนเป็น 4 ขั้น คือ ขั้นการฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจ การฟังเพื่อการวิเคราะห์ การฟังเพื่อการประเมินค่า และการฟังเพื่อการสร้างสรรค์

เริ่มต้นจากการฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจ มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาพื้นฐานที่ได้ยิน ต่อมาจึงพัฒนาเป็นการฟังเพื่อการวิเคราะห์ และการฟังเพื่อการประเมินค่า ซึ่งส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ กระทั่งถึงขั้นสูงสุดคือการฟังเพื่อการสร้างสรรค์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดต่อยอดจากสิ่งที่ได้ฟัง สร้างความคิดใหม่ ๆ ได้อย่างอิสระ อย่างไรก็ตาม ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่ปรากฏบทเรียนย่อยการฟังอย่างชัดเจน ผู้เรียนจึงพัฒนาทักษะการฟังผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น การฟังครูพูด หรือสนทนากับเพื่อน เมื่อเข้าสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การฟังจึงเริ่มถูกกำหนดไว้ในบทเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งในช่วงต้นยังคงเน้นการฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจและการจดจำ แต่ระดับขั้นที่สูงขึ้นจะเริ่มมีคำถามท้ายบทที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

ในระดับมัธยมศึกษา ทักษะการฟังได้รับการพัฒนาน้อยลงเมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา โดยแบ่งเป็นเพียง 3 ขั้น คือ การฟังเพื่อความรู้ความเข้าใจ การฟังเพื่อการวิเคราะห์ และการฟังเพื่อการประเมินค่า ส่วนการฟังเพื่อการสร้างสรรค์ไม่มีการกล่าวถึงอย่างชัดเจนในบทเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษามุ่งเน้นไปยังทักษะด้านอื่นมากกว่า อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนยังสามารถฝึกคิดสร้างสรรค์ผ่านทักษะอื่น เช่น การพูด การอ่าน หรือการเขียน ซึ่งเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด

2.4 ทักษะการพูด บทเรียนการพูดในระดับประถมศึกษาได้รับการออกแบบอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมการฝึกฝนตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงการพูดที่มีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง โดยรูปแบบการพูดในระดับนี้ประกอบด้วย การพูดแนะนำตนเอง การพูดบอกข้อมูล การพูดแสดงความ

คิดเห็น การพูดสัมภาษณ์ และการพูดในชีวิตประจำวัน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใกล้ตัวของผู้เรียน

ระดับประถมศึกษาตอนต้น บทเรียนการพูดจะเน้นการฝึกให้ผู้เรียนพูดแนะนำสิ่งใกล้ตัว เช่น การแนะนำเพื่อน การแนะนำสถานที่ หรือการพูดเกี่ยวกับตนเอง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีทักษะการสื่อสารพื้นฐานที่ชัดเจน จากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การพูดในระดับที่สูงขึ้น เช่น การพูดแสดงความคิดเห็น การพูดอธิบาย และการพูดพรรณนา ซึ่งปรากฏในบทเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โดยมีตัวอย่างบทพูดที่หลากหลาย เช่น การพูดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก หรือการแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง นอกจากนี้ ยังมีบทเรียนที่ส่งเสริมการพูดตามรูปแบบทางสังคม เช่น การสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน การพูดขอโทษ การพูดขอบคุณ หรือแม้แต่การพูดโทรศัพท์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ถ้อยคำอย่างสุภาพและเหมาะสมตามบริบท อีกทั้งยังฝึกการเลือกใช้ถ้อยคำ การเว้นจังหวะ และการใช้ท่าทางประกอบอย่างเหมาะสม

ส่วนในระดับมัธยมศึกษา ทักษะการพูดได้รับการพัฒนาให้มีความซับซ้อนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตจริงและแสดงออกทางความคิดอย่างมีเหตุผล มีวาจาศิลป์ และมีจริยธรรม เนื้อหาของบทเรียนครอบคลุมการพูดหลากหลายรูปแบบ ทั้งการพูดในลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การพูดอภิปราย การพูดโน้มน้าวใจ การพูดเสนอความคิดเห็น และการพูดประเมินคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้

ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น บทเรียนการพูดจะเน้นที่การพูดเล่าเรื่อง การแสดงความคิดเห็น และการแนะนำตนเองหรือผู้อื่น ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการพูดในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและในสังคม เช่น การพูดเกี่ยวกับความเชื่อ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความยุติธรรม หรือการพูดถึงสิ่งที่ชื่นชอบหรือให้คุณค่าทางสังคม ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาที่มีเหตุผล เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และรู้จักเคารพความคิดที่แตกต่าง

ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทักษะการพูดถูกยกระดับให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพูดโน้มน้าวใจ การพูดอภิปรายในประเด็นสาธารณะ หรือการพูดประสานงานในพิธีการต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้ฝึกคิด วิเคราะห์ วางโครงสร้างการพูด และเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และผู้ฟัง เช่น การพูดโน้มน้าวให้เห็นความสำคัญของการรักสิ่งแวดล้อม หรือการประเมินคุณค่าของตัวละครในวรรณกรรม

สำหรับการพัฒนาทักษะการพูด ในระดับประถมศึกษา มีการจัดลำดับการพัฒนาเป็นขั้นต่าง ๆ ดังนี้ ขั้นการจดจำการออกเสียง ขั้นการจดจำการใช้ภาษา ขั้นการพูดตามวัตถุประสงค์ และขั้นการพูดตามรูปแบบต่าง ๆ ในช่วงเริ่มต้นของการเรียนรู้ภาษา ผู้เรียนจะฝึกออกเสียงพยัญชนะ สระ

พยางค์ และคำต่าง ๆ โดยยึดตามแบบอย่างจากครูผู้สอน โดยเชื่อมโยงระหว่างรูปอักษรกับเสียงอย่างมีหลักการ จากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การพูดตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การแนะนำสิ่งใกล้ตัว การอธิบาย การพรรณนา การแสดงความคิดเห็น และการบรรยาย ซึ่งล้วนเป็นทักษะพื้นฐานในการสื่อสารที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ในขั้นสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ฝึกพูดในรูปแบบที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น การพูดสนทนาและการพูดสัมภาษณ์ โดยมีตัวอย่างบทพูดจากแบบเรียนให้ศึกษาและนำไปฝึกฝนจริง

ในระดับมัธยมศึกษา การพูดยังคงเป็นทักษะสำคัญที่ต้องพัฒนา โดยเนื้อหาจัดแบ่งเป็น 2 ชั้น ได้แก่ การพูดตามวัตถุประสงค์ และการพูดตามรูปแบบต่าง ๆ ผู้เรียนจะได้ฝึกพูดในลักษณะที่ซับซ้อนและใช้เหตุผลมากขึ้น เช่น การพูดเพื่อแนะนำ การพูดเพื่อสรุปความ การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ การพูดเพื่ออธิบาย การแสดงความคิดเห็น และการประเมินค่า ซึ่งล้วนเป็นการพูดที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารในระดับสูง ส่วนการพูดตามรูปแบบในระดับนี้ จะเน้นที่การพูดสวดท่องคำประพันธ์หรือทำนองเสนาะ การสนทนา และการสัมภาษณ์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและทักษะในการพูดอย่างเป็นระบบ

3. ความรู้ด้านหลักภาษาและวรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านหลักภาษา และความรู้ด้านวรรณกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระ และการนำเสนอเนื้อหาสาระจนสังเคราะห์ได้ขึ้นการพัฒนาแต่ละทักษะ ดังนี้

3.1 ความรู้ด้านหลักภาษา เมื่อศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา พบว่ามีเนื้อหาสาระทางด้านหลักภาษาแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านตัวอักษร ความรู้ด้านระบบเสียง ความรู้ด้านคำ และความรู้ด้านประโยค ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้มีการจัดเรียงอย่างเป็นขั้นตอน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาและภาษาของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านเสียง และตัวอักษรซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะเสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาษา ขณะที่ตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงเหล่านั้น การเรียนรู้ตัวอักษรจึงต้องเชื่อมโยงกับการรับรู้และออกเสียงอย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจดจำและเข้าใจรูปแบบของเสียงต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาษาเขมรได้อย่างแม่นยำ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการฝึกทักษะการฟังและพูด รวมถึงการอ่านและเขียนในขั้นสูงต่อไป

ความรู้ด้านตัวอักษร ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้รูปพยัญชนะตัวเต็ม รูปพยัญชนะตัวเชิง รูปสระนิสสัย และรูปสระเต็มตัว ตลอดจนเครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อเสียงและความหมาย เช่น เครื่องหมายมุสิกทันต์ ตรีศัพท์ รัสสัญญา ชันท์ เป็นต้น ความรู้ในด้านนี้มีความสำคัญในการฝึกทักษะการอ่านและการเขียนอย่างถูกต้องตามระบบอักขรวิธีของภาษาเขมร

ความรู้ด้านระบบเสียงและการประกอบพยางค์ในแบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะต้นควบ พยัญชนะสะกด และเสียงสระ โดยเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างรูปตัวอักษรกับเสียงที่เปล่งออกมาอย่างชัดเจน การเรียนรู้เริ่มต้นจากการฝึกประสมเสียงโดยใช้วิธีการแจกลูกพยัญชนะ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงรูปลักษณะของตัวอักษรแต่ละรูปเข้ากับเสียงของอักษรนั้นได้อย่างเป็นระบบ เริ่มจากพยัญชนะกลุ่มเสียง អ และ អิ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการออกเสียง โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นแบบอย่างในการออกเสียงที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลียนแบบเสียงได้อย่างแม่นยำ ความรู้ในส่วนนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการฟังและการออกเสียง ตลอดจนเป็นรากฐานของการอ่านและเขียนภาษาเขมรอย่างถูกต้องในระดับต่อไป

ความรู้ด้านระบบคำ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ ชนิดของคำเบื้องต้น ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำคุณกริยา คำสรรพนาม และคำเชื่อม โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถระบุหน้าที่ของคำแต่ละชนิดในประโยค และฝึกใช้คำเหล่านั้นในประโยคอย่างถูกต้อง

ความรู้ด้านระบบประโยคเป็นการเรียนรู้โครงสร้างพื้นฐานของประโยค โดยเน้นการใช้ประโยคที่มีประธาน กริยา และกรรมอย่างสมบูรณ์ เพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสู่การสร้างประโยคที่ซับซ้อนมากขึ้นในระดับที่สูงขึ้น

ส่วนในระดับมัธยมศึกษา เนื้อหาสาระของความรู้ด้านหลักภาษามีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และอธิบายอย่างเป็นระบบ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านตัวอักษร ความรู้ด้านระบบเสียง ความรู้ด้านคำ และความรู้ด้านประโยค ดังนี้

ความรู้ด้านตัวอักษร แม้บทเรียนย่อยหลักภาษาโดยตรงจะไม่ได้กล่าวถึงรูปพยัญชนะ อย่างชัดเจน แต่กลับปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับรูปสระ และเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น เครื่องหมายจุดไข่ปลา เครื่องหมายตีนกาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเขียนให้ถูกต้องตามหลักอักษรวิธี นอกจากนี้ยังมีการแนะนำการใช้เครื่องหมายถ่ายถอดเสียงแบบสากล หรือ API (L'Alphabet Phonétique Internationale) เพื่ออธิบายระบบเสียงภาษาเขมรอย่างเป็นระบบ ถือเป็นการบูรณาการความรู้จากภาษาศาสตร์สากลมาใช้ในการเรียนการสอนหลักภาษาเขมร

ความรู้ด้านระบบเสียงและการประกอบพยางค์ บทเรียนนำเสนอความรู้เกี่ยวกับลักษณะของเสียงพยัญชนะและเสียงสระโดยอิงจากแนวคิดทางภาษาศาสตร์ เช่น การจำแนกเสียงตามจุดเกิดเสียงและวิธีการเปล่งเสียง อีกทั้งยังมีการอธิบายลักษณะของพยางค์ ซึ่งเป็นความรู้ใหม่ที่ไม่ปรากฏในระดับประถมศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างเสียงของภาษาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ความรู้ด้านระบบคำ ผู้เรียนจะได้ศึกษาทั้ง ชนิดของคำ การสร้างคำ และการใช้คำ โดยชนิดของคำที่เรียนยังคงคล้ายระดับประถมศึกษา เช่น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ แต่มีการ

เพิ่มเติมคำประเภทอื่น เช่น คำช่วยกริยา คำบุพบท และคำสันธาน ส่วนความรู้เรื่อง การสร้างคำ ประกอบด้วยคำประสม คำสมาส คำแผลง และการยืมคำจากภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะบาลีและสันสกฤต ขณะที่การใช้คำ มุ่งเน้นไปที่การใช้คำราชาศัพท์และคำสังฆศัพท์ ซึ่งมีความสำคัญเชิงวัฒนธรรมและการสื่อสารในบริบททางศาสนาและสังคม

ความรู้ด้านระบบประโยค แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ เจตนาของประโยค เช่น ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคอุทาน โครงสร้างของประโยค ได้แก่ ประโยคเดี่ยว ประโยคผสมหรือความซ้อน และ ประโยคกรอหรือความรวม โดยมีการใช้แผนภาพกิ่งไม้ และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์โครงสร้างประโยคได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ

การจัดการเรียนรู้หลักภาษาในระดับมัธยมศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิเคราะห์ ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับความรู้ แต่ถูกฝึกให้ใช้ความคิดแบบสังเคราะห์ โดยการใช้ตัวอย่างประกอบคำอธิบายและการใช้คำศัพท์ทางภาษาศาสตร์ เช่น เครื่องหมาย API เป็นต้น นอกจากนี้ยังบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรม เช่น คำราชาศัพท์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมทั้งในชีวิตประจำวันและบริบทเฉพาะทาง

การพัฒนาความรู้ทางหลักภาษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยวางรากฐานความเข้าใจในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นการจดจำความรู้ทางหลักภาษา ชั้นการทำความเข้าใจความรู้ทางหลักภาษา ชั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางหลักภาษา และชั้นการวิเคราะห์ความรู้ทางหลักภาษา ซึ่งแต่ละชั้นมีบทบาทในการเสริมสร้างทักษะทางภาษาที่แตกต่างกันแต่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

ชั้นการจดจำความรู้ทางหลักภาษา เป็นระดับเริ่มต้นที่มุ่งเน้นการฝึกความจำเพื่อจดจำข้อมูลพื้นฐานของภาษา ผู้เรียนจะได้ฝึกท่องจำพยัญชนะต้น สระ พยัญชนะตัวเชิง พยัญชนะควบ และเครื่องหมายต่าง ๆ ของภาษาเขมร เช่น มุสิกทันต์ ตรีศัพท์ หรือรัสสัญญา โดยกิจกรรมการท่องจำไม่ได้เน้นเพียงแค่รูปลักษณะของตัวอักษร แต่ยังเชื่อมโยงไปถึงเสียงที่ตัวอักษรนั้นแทนด้วยการจดจำที่สัมพันธ์กันระหว่างรูปตัวอักษรกับเสียงที่เปล่งออกมาจึงเป็นหัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้ เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียง และเขียนสะกดคำได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ชั้นการทำความเข้าใจความรู้ทางหลักภาษา เป็นขั้นที่ผู้เรียนเริ่มนำความรู้จากการจดจำมาตีความหมาย อธิบายหน้าที่ขององค์ประกอบทางภาษา และแสดงความเข้าใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอธิบายว่าเครื่องหมายต่าง ๆ ทำหน้าที่อย่างไรในประโยค หรือการเปรียบเทียบความ

แตกต่างระหว่างคำนามทั่วไปกับคำนามเฉพาะ ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ของภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันและในวรรณกรรมพื้นฐาน

ขั้นการนำความรู้ด้านหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ เป็นการต่อยอดจากความเข้าใจไปสู่การนำไปใช้ในบริบทใหม่ ผู้เรียนจะได้ฝึกสร้างประโยคหรือแต่งข้อความ โดยใช้คำศัพท์และโครงสร้างที่เรียนรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การแต่งประโยคด้วยคำนาม หรือการเติมคำสัมผัสในคำประพันธ์บทกาพย์ ซึ่งเป็น การฝึกการใช้ภาษาอย่างมีจินตนาการและเหมาะสมกับบริบท ทั้งยังเป็นการฝึกการเขียนและการคิดสร้างสรรค์

ขั้นวิเคราะห์ความรู้ด้านหลักภาษา เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแยกแยะส่วนประกอบของภาษา เช่น คำ วลี หรือประโยค ได้อย่างละเอียดและมีเหตุผล เช่น การจำแนกคำนามออกจากคำกริยา คำขยาย และคำเชื่อม หรือการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคที่ประกอบด้วยประธาน กริยา และกรรม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจระบบไวยากรณ์ในระดับลึกขึ้น และสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

ส่วนการพัฒนาความรู้ทางหลักภาษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นการต่อยอดจากระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ลึกซึ้ง และเหมาะสมกับบริบทมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ด้านหลักภาษาในระดับนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นการจัดจำ ขั้นการประยุกต์ใช้ และขั้นการวิเคราะห์ ดังนี้

ในขั้นการจัดจำความรู้ทางหลักภาษา แม้จะไม่ได้เน้นเท่ากับในระดับประถมศึกษา แต่ก็ยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ไม่สามารถละเลยได้ ผู้เรียนจำเป็นต้องจดจำองค์ประกอบของภาษา เช่น ระบบเสียง รูปพยัญชนะ สระ เครื่องหมายวรรคตอน ตลอดจนชนิดของคำ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ช่วยให้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์หรือประยุกต์ใช้งานภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้และจดจำชนิดของสระภาษาเขมรในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งรวมถึงการฝึกเขียน ฝึกอ่าน และฝึกจำเสียงที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้อ่านออกเสียงหรือสะกดคำได้อย่างถูกต้องและมั่นใจ

ต่อมาเป็นขั้นการนำความรู้ด้านหลักภาษาไปประยุกต์ใช้ เป็นการฝึกใช้กฎเกณฑ์ทางภาษาที่เรียนมาอย่างสร้างสรรค์และสอดคล้องกับบริบท โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถสร้างประโยคหรือข้อความได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ การฝึกปฏิบัติ เช่น การแต่งประโยค การเติมคำในช่องว่าง การใช้คำสรรพนามหรือเครื่องหมายวรรคตอนอย่างเหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของภาษาในทางปฏิบัติและสามารถใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ การจัดลำดับคำในประโยคตามโครงสร้าง ก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถในการเขียนและพูดอย่างเป็นระบบ

สำหรับการวิเคราะห์ความรู้ทางหลักภาษา ถือเป็นการยกระดับการเรียนรู้ไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนจะได้ฝึกแยกแยะและอธิบายโครงสร้างของภาษาอย่างลึกซึ้ง เช่น การใช้แผนภาพกิ่งไม้หรือแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยมเพื่อวิเคราะห์ประโยค ทำให้สามารถระบุหน้าที่ของคำแต่ละคำได้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นประโยคเดียวหรือประโยคซับซ้อน อีกทั้งการฝึกวิเคราะห์หน้าที่ของคำเชื่อมหรือคำสรรพนามเชื่อมในประโยคยังช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ของประโยคและการเชื่อมโยงความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเขียนและการพูดที่ชัดเจนและเป็นระบบ

3.2 ความรู้ด้านวรรณกรรม เนื้อหาสาระด้านวรรณกรรมในระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นการวางรากฐานทางวรรณศิลป์ โดยจัดเนื้อหาออกเป็น 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ ความรู้ด้านรูปแบบวรรณกรรม องค์ประกอบวรรณกรรม ศิลปะการแต่งวรรณกรรม และแนวคิดสำคัญของวรรณกรรม ดังนี้

ด้านความรู้รูปแบบวรรณกรรม ผู้เรียนจะได้รู้จักวรรณกรรมร้อยแก้ว เช่น ปทานุกรม บทความหนังสือพิมพ์ บทกวีประจำวัน และพจนานุกรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่ช่วยส่งเสริมการอ่านเพื่อค้นคว้าและถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ สำหรับวรรณกรรมร้อยกรอง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ฉันทลักษณ์เบื้องต้นของบทกวีคดี ซึ่งมีจังหวะและคำสัมผัสที่เหมาะสมกับระดับวัย

ด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม ผู้เรียนจะฝึกวิเคราะห์เรื่องราวผ่านตัวละคร เหตุการณ์ และกาลบริวาร โดยเน้นการสังเกตลักษณะนิสัยของตัวละคร การลำดับเหตุการณ์ตามลำดับเวลา และการระบุสถานที่และช่วงเวลาของเรื่องราว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเข้าใจโครงสร้างของวรรณกรรมในระดับที่สูงขึ้น

ด้านศิลปะการแต่งวรรณกรรม เน้นการใช้คำอย่างมีศิลปะ เช่น คำสัมผัส คำพ้องเสียง คำที่มีความหมายตรงข้าม และคำไวพจน์ ซึ่งช่วยขยายคลังศัพท์และเพิ่มความเข้าใจในความหลากหลายของภาษา ขณะเดียวกัน ด้านแนวคิดสำคัญของวรรณกรรม ก็เน้นการฝึกแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ตลอดจนการวิเคราะห์คุณค่าทางคำสอนที่แฝงอยู่ในเรื่องราว เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์

เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษา การเรียนรู้ด้านวรรณกรรมจะมีความลุ่มลึกและเป็นระบบมากขึ้น โดยยังคงจัดแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็น 4 ด้านเช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา ได้แก่ ด้านรูปแบบวรรณกรรม ด้านองค์ประกอบวรรณกรรม ด้านศิลปะการแต่งวรรณกรรม และด้านแนวคิดสำคัญของวรรณกรรม แต่เนื้อหาและทักษะที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ดังนี้

ด้านความรู้ด้านรูปแบบวรรณกรรม วรรณกรรมร้อยแก้วในระดับมัธยมศึกษา มีเนื้อหาที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น นิทาน บทละคร และนวนิยาย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงเรื่องที่มีหลายแง่มุม และฝึกฝนทักษะการตีความอย่างลึกซึ้ง ส่วนวรรณกรรมร้อยกรอง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ฉันทลักษณ์ของบทกวีขลุ่ยและบทกวีกลอน ซึ่งเป็นบทประพันธ์ที่มีโครงสร้างประณีตและไพเราะ ช่วยส่งเสริมจินตนาการและความรู้สึกทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม นอกจากตัวละคร เหตุการณ์ และกาลบริวารแล้ว ยังมีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบเฉพาะของวรรณกรรมประเภทบทละคร การเรียนรู้ส่วนนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการวางโครงสร้างทางการแสดง และสามารถแยกบทบาทหน้าที่ของแต่ละฉากได้อย่างชัดเจน

ด้านศิลปะการแต่งวรรณกรรม แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ศิลปะการใช้คำ และกลวิธีการแต่ง สำหรับศิลปะการใช้คำ ได้แก่ การใช้คำสัมผัส การซ้ำคำ การเล่นเสียง และการใช้ภาษาจินตภาพ ซึ่งช่วยให้วรรณกรรมมีความไพเราะและสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนกลวิธีการแต่งเน้นการใช้โวหารภาพพจน์หลายรูปแบบ เช่น สัญลักษณ์ บุคคลวัต อุปมา และอุปลักษณ์ ซึ่งช่วยเพิ่มมิติความหมาย ทำให้ผู้อ่านสามารถตีความได้อย่างลึกซึ้งและซาบซึ้งในคุณค่าทางวรรณศิลป์

สุดท้ายด้านแนวคิดสำคัญของวรรณกรรม ผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้วิเคราะห์แนวคิดหลัก คติธรรม โลกทัศน์ และทัศนคติของผู้ประพันธ์ ตลอดจนฝึกสะท้อนมุมมองของตนเองผ่านการอภิปรายอย่างมีหลักการ เป็นการบ่มเพาะทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในบริบทชีวิตจริงได้

การพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมในระดับประถมศึกษา สามารถจำแนกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นการทำความเข้าใจวรรณกรรม ชั้นการประยุกต์ใช้ความรู้วรรณกรรม ชั้นการวิเคราะห์ ชั้นการประเมินค่า และชั้นการสร้างสรรค์วรรณกรรม ดังนี้

ชั้นแรกคือ ชั้นการทำความเข้าใจงานวรรณกรรม ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหา ความหมาย และแนวคิดที่แฝงอยู่ในวรรณกรรม โดยใช้ทักษะพื้นฐานในการอ่านจับใจความ การอธิบาย และการถ่ายทอดความเข้าใจด้วยภาษาของตนเอง ตัวอย่างกิจกรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 อาทิ การฝึกหาคำสัมผัส การจับใจความสำคัญจากย่อหน้า และการจดบันทึกสาระจากบทอ่าน ซึ่งล้วนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสามารถในการตีความและทำความเข้าใจเนื้อหา

ชั้นที่สองคือ ชั้นการนำความรู้ด้านวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากบทเรียนไปใช้ในบริบทใหม่ อาทิ การสืบค้นคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือตรงข้ามกัน คำพ้องเสียง การใช้พจนานุกรม ซึ่งนอกจากจะส่งเสริมความเข้าใจในภาษาและถ้อยคำ

แล้ว ยังเป็นการบ่มเพาะทักษะการคิดเชิงเปรียบเทียบ การเลือกใช้ถ้อยคำอย่างเหมาะสม และการใช้เครื่องมือทางภาษาด้วยตนเอง

ขั้นการวิเคราะห์วรรณกรรม ถือเป็นการยกระดับความรู้จากการทำความเข้าใจไปสู่การแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ในวรรณกรรม ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง ตัวละคร คุณค่าคำสอน หรือความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลของเหตุการณ์ ตัวอย่างเช่น การฝึกวิเคราะห์เหตุและผลในบทอ่าน การพิจารณาลักษณะตัวละคร ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการตีความและสามารถเชื่อมโยงกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม หรือคุณค่าทางจริยธรรมได้อย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นการประเมินค่าวรรณกรรม เป็นการพัฒนาทักษะการคิดในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น โดยผู้เรียนจะต้องตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับความเหมาะสม คุณค่า และแนวทางของเรื่องราว ตัวอย่างการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ การคาดเดาตอนต่อของเรื่องโดยอาศัยข้อมูลจากเนื้อหา การประเมินพฤติกรรมของตัวละคร หรือการแสดงความเห็นต่อโครงสร้างเรื่อง ซึ่งล้วนเป็นการส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจ

สุดท้ายคือ ขั้นการสร้างสรรควรรณกรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ด้านวรรณกรรมในระดับประถมศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกทางภาษาอย่างสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรม เช่น การเขียนบันทึก การจัดเรียงข้อมูลในตาราง และการใช้ภาษาของตนเองถ่ายทอดประสบการณ์หรือความคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม ขั้นตอนนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างทักษะการเขียน แต่ยังเป็นการหล่อหลอมเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณกรรม และเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นผู้สื่อสารที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ส่วนการพัฒนาความรู้ทางวรรณกรรมในระดับมัธยมศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษา แต่มีความลุ่มลึกและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สามารถจำแนกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นการเข้าใจงานวรรณกรรม ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นการประเมินค่า และขั้นการสร้างสรรควรรณกรรม ดังนี้

ขั้นแรกคือ ขั้นการเข้าใจงานวรรณกรรม ซึ่งแม้จะมีบทบาทลดลงเมื่อเทียบกับระดับประถมศึกษา เนื่องจากบทเรียนวรรณกรรมมักถูกผนวกไว้ในบทเรียนการอ่าน แต่ยังคงเป็นรากฐานสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องมีเพื่อเข้าสู่การวิเคราะห์ขั้นสูง ตัวอย่างเช่น การศึกษาวรรณกรรมพราหมณ์นิยมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมที่สะท้อนความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงศึกษาพลวัตของวรรณกรรมที่เปลี่ยนแปลงตามบริบททางประวัติศาสตร์และสังคม หรือในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้เรียนได้เชื่อมโยงแนวคิดทางศาสนาพราหมณ์และพุทธกับการตีความวรรณกรรม เพื่อมองเห็นคุณค่าทางจริยธรรมและแนวคิดที่สื่อนำนวนวรรณศิลป์

ขั้นที่สองคือ ขั้นการนำความรู้ด้านวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นการต่อยอดความรู้จากบทเรียนสู่บริบทที่หลากหลายมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การศึกษานิทานโบราณเขมรเพื่อเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หรือการฝึกสืบค้นคำที่มีความหมายเหมือนหรือตรงข้ามในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งช่วยขยายคลังคำศัพท์และเสริมสร้างความเข้าใจเชิงภาษาศาสตร์ควบคู่กับวรรณกรรม

ขั้นการวิเคราะห์วรรณกรรม ถือเป็นหัวใจหลักของการเรียนวรรณกรรมในระดับมัธยมศึกษา และปรากฏในทุกระดับชั้น โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบ เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร การใช้ภาษา และสัญลักษณ์ทางวรรณกรรม ตัวอย่างเช่น การฝึกแยกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากบทประกาศข่าว การศึกษาการใช้ภาษาในบทละครบาสัก หรือการวิเคราะห์โวหารภาพพจน์และฉันทลักษณ์ในบทร้อยกรอง การวิเคราะห์ในระดับนี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกลวิธีการแต่ง เข้าใจอารมณ์ ความคิด และเจตนาของผู้แต่ง ตลอดจนเห็นความงามของภาษาที่เชื่อมโยงกับโครงสร้างวรรณกรรมอย่างลึกซึ้ง

ขั้นการประเมินค่าวรรณกรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นขั้นที่เน้นการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะในการคาดเดา วิเคราะห์ และตีความแนวคิดของวรรณกรรมก่อนที่จะอ่านเนื้อหาจริง เช่น ในชั้น ม.4 มีบทเรียนที่ให้ฝึก “สันนิษฐานและตีความข้อความล่วงหน้า” ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้คิดล่วงหน้า ตั้งคำถาม และเปรียบเทียบความคิดของตนเองกับเนื้อหาจริงในภายหลัง กิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมองเห็นคุณค่าของวรรณกรรม และสามารถแสดงมุมมองหรือข้อคิดเห็นได้อย่างมีหลักคิด ถือเป็นการพัฒนาไปสู่การเป็นนักอ่านที่มีวิจารณญาณและมีความสามารถในการประเมินวรรณกรรมทั้งในแง่เนื้อหา แนวคิด และคุณค่าทางวรรณศิลป์

ขั้นสุดท้ายคือ ขั้นการสร้างสรรควรรณกรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะสูงสุดในกระบวนการเรียนรู้วรรณกรรม โดยเน้นการฝึกประพันธ์งานเขียนที่มีรูปแบบและความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การแต่งบทบนโกลก หรือคำประพันธ์กลบทในรูปแบบต่าง ๆ ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การสร้างสรรควรรณกรรมในขั้นนี้ไม่เพียงฝึกความสามารถในการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่ม ความละเอียดประณีต และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางวรรณศิลป์ของชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบแบบเรียนวิชาภาษาเขมรฉบับปีต่าง ๆ เพื่อให้เห็นพัฒนาการของการเรียนภาษาเขมรในประเทศกัมพูชา รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเป้าหมายทางการศึกษา เนื้อหาสาระสำคัญ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวคิดทางภาษาศาสตร์หรือวรรณกรรมที่สะท้อนอยู่ในแบบเรียนแต่ละฉบับ

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหา วิธีการสอนในแบบเรียนภาษาเขมรกับแบบเรียนภาษาไทย ลาว หรือเวียดนาม เพื่อช่วยให้เห็นจุดแข็ง-จุดอ่อน และแนวโน้มของการจัดการเรียนรู้ภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

รายการอ้างอิง

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.
- Azmi, M. N. L., Samsuddin, N. W., & Rahman, M. A. (2013). Fairclough's concepts of language policy and language planning: A comparative study between Malaysia and Cambodia. *American Journal of Educational Research*, 1(9), 375 - 379.
- Benjamin, S. B. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. David McKay Company.
- Benjamin, S. B. (1974). *Taxonomy of educational objectives* (19th ed.). David McKay Company.
- Chet, C., Ngin, C., Chhinh, S., Dy, S., & Ford, D. (2014). *Review of educational contents, pedagogies and connectivity of curriculum and its relevance to economic development in Cambodia: A focus on Khmer, Mathematics, and Science for grades 9 and 12*.
- David, M. A. (2000). *Anatomy of a crisis: education, development, and the state in Cambodia, 1953 - 1998*. University of Hawai'i Press.
- Dy, S. (2004). Strategies and policies for basic education in Cambodia: historical perspectives. *International Education Journal*, 5(1), 90 - 97.
- Dy, S. (2017). Kingdom of Cambodia: Education landscape. In *Guidebook to education systems and reforms in Southeast Asia and China* (pp. 34 - 53). Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO).
- Hagai, S., Kitamura, Y., Ratha, K. V., & Will, B. (2017). *Ideologies inside textbooks: Vietnamization and Re-Khmerization of political education in Cambodia during the 1980s*. Sense Publishers.
- Huffman, E. F. (1970). *Cambodian system of writing and beginning reader with drills and glossary*. Cornell University Press.
- Kelsall, T., Khieng, S., Chantha, C., & Tek, M. (2019). The political economy of primary

- education reform in Cambodia. In S. H. N. Hossain (Ed.), *The Politics of Education in Developing Countries*. Oxford University Press.
- Khamboly, D. (2015). Teaching genocide in Cambodia challenges, analyses, and recommendations. In *HUMAN RIGHT EDUCATION IN ASIAN SCHOOL* (pp. 129 - 147).
- Lim, H. K., Ehrman, E. M., & Kem, S. (1974). *Contemporary Cambodian*. Foreign Service Institute.
- Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge University Press.
- Sasagawa, H. (2015). The Establishment of the national language in twentieth-century Cambodia: Debates on orthography and coinage. *Southeast Asian Studies*, 4(1), 43 - 72.
- Schultz, L. (2005). *Bloom's Taxonomy*. Old Dominion University.
- Snow, C. E., & Biancarosa, G. (2003). *Adolescent literacy and the achievement gap: What do we know and where do we go from here?* Carnegie Corporation of New York.
- Sothy, C. (2020). Education in Japan and Cambodia: A past, present, and future. *International Journal of Education, Learning and Development*, 8(6), 30 -38.
- Thong, T. (1985). Language planning and language policy in Cambodia. In D. Bradley (Ed.), *South-East Asian linguistics No.9: Language policy, language planning and sociolinguistics in South-East Asia* (pp. 103 - 117). Pacific Linguistic.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2503). *หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2503*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กาญจนา นาคสกุล. (2524). *อ่านภาษาเขมร*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขียน ธีระวิทย์ และสุนัย ผาสุก. (2543). *กัมพูชา ประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมือง และการต่างประเทศ*. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คริสทัลด ดี. (2563). *ภาษา: ถอดรหัสมหัศจรรย์การสื่อสารของมนุษย์* (สุนันทา วรรณสินธ์, ผู้แปล). บุ๊คสเคป.
- ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม. (2555). *การศึกษาวิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของพระราชอาณาจักรกัมพูชา*.
- แซนด์เลอร์ ดี. (2546). *ประวัติศาสตร์กัมพูชา* (พรรณงาม เก้าธรรมสาร, สดใส ขันติ วรพงศ์ และวงเดือน นาราัจจ์, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 3). มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา*.

ไทยวัฒนาพานิช.

ถิรวรรณ ศรีรัตนโชติชัย. (2562). *การศึกษาวิเคราะห์แบบเรียนภาษาเขมรระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของราชอาณาจักรกัมพูชา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

ธิปดี บัวคำศรี. (2547). *เอกสารมหาบุรุษเขมร: การศึกษางานเขียนประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของกัมพูชา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

ธิปดี บัวคำศรี. (2555). *ประวัติศาสตร์กัมพูชา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). เมืองโบราณ.

นิพนธ์ สุขสวัสดิ์. (2521). *ว่าด้วยเรื่องแบบเรียนภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

บรรจบ พันธุเมธา. (2517). *พจนานุกรมเขมรไทย ฉบับพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1 ก - ต*. จงเจริญการพิมพ์.

บรรจบ พันธุเมธา. (2523a). *พจนานุกรมเขมรไทย ฉบับพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 2 ถ - ผ*. จงเจริญการพิมพ์.

บรรจบ พันธุเมธา. (2523b). *พจนานุกรมเขมรไทย ฉบับพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 3 พ - ร*. จงเจริญการพิมพ์.

บรรจบ พันธุเมธา. (2525). *พจนานุกรมเขมรไทย ฉบับพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 4 ร - สม*. จงเจริญการพิมพ์.

บรรจบ พันธุเมธา. (2528). *พจนานุกรมเขมรไทย ฉบับพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 5 ส - ฮ*. จงเจริญการพิมพ์.

บัญญัติ สาลี. (2564). *การแปลภาษาเขมร*. สอนหนังสือ.

ประสิทธิ์ ลิปะรีชา. (2550). *ระบบการศึกษาและภาษาในกระบวนการสร้างรัฐชาติไทย*. *วารสารสังคมศาสตร์*, 19(1), 277 - 309.

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2563). *จิตวิทยาพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พินทิพย์ ทวยเจริญ. (2547). *ภาพรวมของการศึกษาสังคมศาสตร์และภาษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2535). *อินโดจีนในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มิตต ทรัพย์ผุด, & และวุฒิชัย นาคเขียว. (2557). *พัฒนาการของหนังสือเรียนประวัติศาสตร์กัมพูชา ตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสถึงปัจจุบัน*. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 10(1), 123 - 146.

มิตต ทรัพย์ผุด, สรพจน์ เสวนคุณากร และสุทธิพงศ์ เพิ่มพูน. (2560). *การกลายเป็นสังคมเมืองสมัยใหม่*

- ของฮานอย เมืองอาณานิคมฝรั่งเศส ค.ศ. 1897 - 1907. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี, 13(1), 99 - 134.
- ยิ่งยศ บุญจันทร์. (2561). แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาติและการเคลื่อนไหวด้านชาตินิยมของปัญญาชน
เขมร ค.ศ. 1930 - 1955 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย. ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งอรุณ โรจน์รัตนดำรง. (2557). การศึกษาแบบเรียนภาษาไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียนอ่านเขียน ตั้งแต่ปี
พ.ศ. 2514 - 2555 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์].
- วัชรพล บุญศรี. (2561). วิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 - 2544: การศึกษาตามแนวทางวาทกรรมวิเคราะห์
เชิงวิพากษ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- วุฒิชัย เนียมเทศ. (2559). การจัดการศึกษาประเทศไทยและสมาชิกประชาคมอาเซียน. คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2519). จิตวิทยาฝ่ายภาษา. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศลิษา เตรศุพ. (2557). ประสิทธิภาพของเกมและเพลงช่วยสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเยอรมันเบื้องต้น.
วารสารมนุษยศาสตร์, 17(2), 41 - 56.
- ศานติ ภักดีคำ. (2549). พจนานุกรมคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย ฉบับทดลองครบรอบ 45 ปี การ
สถาปนาความสัมพันธ์ทางทูตไทย - กัมพูชา. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สถาบันภาษาไทย. (2552). บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3 : ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร.
สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สร้อยสน สกลรักษ์. (2559). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การศึกษารูปแบบ วิธีการสอน และ
วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการสอนอ่าน - เขียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา
ในสมัยรัชกาลที่ 9”. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สร้อยญา เอกธรรมสุทธิ. (2549). การวิเคราะห์บทบาทหญิงชายในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยในช่วงชั้นที่
1 และช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 [วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- สัพพัญญู สุขไพระวัฒนกุล. (2563). แบบเรียนวิชาภาษาเขมรระดับประถมศึกษาของประเทศกัมพูชา:
วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2564). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สิริลักษณ์ ศรีราม. (2561). *การวิเคราะห์รูปแบบและสภาวะของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 - 3 ของกัมพูชา ค.ศ. 1987 - 1992* [สารนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- สุภาพร คงศิริรัตน์. (2548). *อัตลักษณ์ ทัศนคติของคนไทยและคนลาวจากวรรณกรรมแบบเรียน*. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- โสภณา ศรีจำปา. (2559). ภาษา: สิทธิ และพลังในการพัฒนา. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 35(1), 78 - 98.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). *ภาษาศาสตร์สังคม*. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิงอร สุพันธ์วณิช, & และภาสพงศ์ ผิวนพอใช้. (2560). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “พัฒนาการรูปแบบวิธีสอนอ่าน - เขียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อุบล เทศทอง. (2558). *ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2006a). *កម្មវិធីសិក្សាលម្អិតភាសាខ្មែរ សំរាប់អប់រំមូលដ្ឋានចំណេះទូទៅ*. គណៈកម្មការនីតិកម្មវិធីសិក្សាមុខវិជ្ជាភាសាខ្មែរ.
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2006b). *វេយ្យាករណ៍សម្រាប់បឋមសិក្សា*. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិង ចែកចាយ.
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2016). *ភាសាខ្មែរ អានសរសេរ ថ្នាក់ទី ១*. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិង ចែកចាយ.
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018a). *កម្មវិធីសិក្សាលម្អិតភាសាខ្មែរ កម្រិតបឋមសិក្សា*. អនុគណៈកម្មការមុខវិជ្ជាឯកទេសភាសាខ្មែរ.
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018b). *កម្មវិធីសិក្សាលម្អិតភាសាខ្មែរ កម្រិតមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិ*. អនុគណៈកម្មការមុខវិជ្ជាឯកទេសភាសាខ្មែរ.
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018c). *កម្មវិធីសិក្សាលម្អិតភាសាខ្មែរ កម្រិតមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ*.
- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018d). *ភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៦*. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018e). ភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៨. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018f). ភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៩. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018g). ភាសាខ្មែរ អានសរសេរ ថ្នាក់ទី ២. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិង ចែក
ចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018h). ឯកសារស្តីពីយុទ្ធសាស្ត្រកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ យុវជន និងកីឡា
២០១៨-២០២៣. ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018i). អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ថ្នាក់ទី ១១. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2018j). អក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ថ្នាក់ទី ១២. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

គោលនយោបាយជាតិស្តីពីភាសាខ្មែរ, (2019a).

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2019b). ភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៤. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2019c). ភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៥. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2019d). ភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ៧. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2019e). ភាសាខ្មែរ ថ្នាក់ទី ១០. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិងចែកចាយ.

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា. (2019f). ភាសាខ្មែរ អានសរសេរ ថ្នាក់ទី ៣. គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពនិង ចែក
ចាយ.

យឹង ហុកឌី. (2003). ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ. មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារស្រាវជ្រាវអារ្យធម៌ខ្មែរ.

យឹង ហុកឌី. (2007). អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ សតវត្សទី ២០ កវីនិពន្ធ និង កម្រងអត្ថបទ. អង្គរ.

ภาคผนวก ก.

1. เนื้อหาสาระทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับประถมศึกษา

²² เป็นนกสาร์กาประเภทหนึ่ง มีอีกชื่อหนึ่งคือ นกสาร์กาไอหุง (สาร์กาฮิสตัม) มีขนสีดำ จะงอยปากสีเหลือง ตรงทู่มีสีขาวและเหลืองอ่อน หากนำมาเลี้ยงและฝึกหัดตั้งแต่ยังเล็กจะสามารถเลียนเสียงมนุษย์ได้ (กรุบ เบิร์กชาธิกรานวณิช, ๒๐๒๒)

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
		ใหญ่ ๆ ในบึง แต่ก็ไม่เป็นดังหวัง	บันเทิงคดี
37	การตั้งใจเล่าเรียน (การฮิซอเม็งสุบุ)	หน้าที่ของเด็กคือการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	ร้อยแก้ว สารคดี
39	พวกเราไปโรงเรียน (เข็ช เฮฮาตนาเม็ง)	วิธีการเดินทางไปโรงเรียนที่ถูกต้องและ ปลอดภัย	บทเพลง
40	ความประมาทเลินเล่อ (การเซวสบุบเฮง)	บทสนทนาระหว่างเด็ก 2 คนที่กล่าวถึงการลืม นำหนังสือเรียนมาโรงเรียน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
41	แม่และพ่อของฉัน (หลาวฮิซอเม็ง)	บทบาทหน้าที่ของพ่อและแม่ที่มีต่อครอบครัว	บทกวี
42	เมื่อแขกมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน (เตอญะเยอเยอ)	เหตุการณ์ที่มีแขกมาเยี่ยมเยียนที่บ้านของมานี มานีปฏิบัติต่อแขกด้วยดี ทำให้ได้รับคำชม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
44	พ่อและลูกจูงลาไปขาย (ฮิซอเม็งฮิซอเม็ง)	พ่อลูกคู่หนึ่งจูงลาไปขาย แต่เพราะความไม่ เชื่อมั่นในตัวเอง จึงต้องเสียลาไป	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
45	เพื่อนที่ดีของลูกแมวบูบู (ฮิซอเม็งฮิซอเม็ง)	ความมีน้ำใจของลูกกระต่ายชื่อตุนีที่ให้ลูก แมวบูบูยืมดินสอ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
46	การเรียนรู้อักษรบรรจง (การ เม็งฮิซอเม็ง)	ขั้นตอนและความสำคัญของการเขียนตัวอักษร ด้วยความบรรจง	ร้อยแก้ว สารคดี
49	ลูกกระต่ายกับลูกแมว (ฮิซอ เม็งฮิซอเม็ง)	การประพาดดินเมื่อพ่อแม่เรียกให้ไปพบ	ร้อยแก้ว สารคดี
50	ครอบครัวเบิกบาน (การ เม็งฮิซอเม็ง)	ครอบครัวจะมีความสุขเพราะทุกคนในบ้านรู้จัก หน้าที่ของตนเอง	บทเพลง
51	สวนของตาฉัน (ฮิซอเม็ง ฮิซอเม็ง)	พืชสวนนานาชนิดในสวนครัวของคุณตา และ ประโยชน์ที่ได้จากการปลูกพืชผักสวนครัว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
52	แม่ไก่และลูก (ฮิซอเม็งฮิซอเม็ง)	แม่ไก่อบรมสั่งสอนให้ลูกไก่อยู่ในโอวาทเพื่อ ความปลอดภัย	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
54	เจ้าน้ำตาลวูของฉัน (ฮิซอเม็งฮิซอเม็ง)	ลักษณะของวัวที่ชื่อเจ้าน้ำตาล และประโยชน์ ของมันที่มีต่อครอบครัว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
56	ทัศนียภาพทุ่งนาในฤดูฝน (ฮิซอเม็งฮิซอเม็ง)	ความสวยงามของท้องทุ่งนาในฤดูฝน	ร้อยแก้ว สารคดี
57	คนขายหมวกกับลิง	คนขายหมวกใช้อุบายเพื่อให้ได้หมวกของเขาที่	ร้อยแก้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	(บุคคลกับชุมชนและสังคม)	สิ่งมีชีวิตในโลก	บันทึกคดี
58	การทำงานของพ่อแม่ (การเกษตร)	บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่	บทเพลง
59	อาชีพของชาวบ้านใน หมู่บ้านของตน (ชุมชนเกษตร)	การประกอบอาชีพของชาวบ้านใน หมู่บ้านแห่งหนึ่ง	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
60	ต้นตาล (พืช)	ลักษณะและการใช้ประโยชน์จากแต่ละส่วนของ ต้นตาล	ร้อยแก้ว สารคดี
61	กิจกรรมในโรงเรียน (กิจกรรมการเรียนรู้)	กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	บทกวีคดี
62	ราชธานีพนมเปญ (ประวัติศาสตร์)	ความเจริญและสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงพนมเปญ	ร้อยแก้ว สารคดี
63	หมู่บ้านรุ่งเรือง (ชุมชนเกษตร)	บรรยายถึงหมู่บ้านในชนบทแห่งหนึ่งที่ เจริญรุ่งเรืองและน่าอยู่	ร้อยแก้ว สารคดี
64	ดื่มด่ำไม่สะอาดก่อให้เกิดโรค (สุขภาพ)	เด็กคนหนึ่งไปดื่มด่ำน้ำที่ไม่สะอาดจึงทำให้ล้มป่วย	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
65	นกเขากบมดดำ (นกเขากบ และมดดำ)	นกเขาได้ช่วยชีวิตมดดำฝูงหนึ่งที่กำลังจะจมน้ำ ตาย ต่อมาเมื่อนกเขาประสบภัย มดดำเหล่านั้น จึงมาช่วยให้รอดพ้นจากอันตราย	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
66	นกกระเจากับช้าง (นก และช้าง)	นกกระเจาและช้างที่แย่งกันเป็นหัวหน้า แต่ด้วย สติปัญญาของนกกระเจาทำให้มันได้เป็น หัวหน้าในที่สุด	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
67	เครื่องใช้ภายในบ้าน (เครื่องใช้ ภายในบ้าน)	ลักษณะของบ้านหลังหนึ่งที่จัดอย่างเป็นสัดส่วน และมีเครื่องใช้ครบครันและทันสมัย	ร้อยแก้ว สารคดี
69	ทะเลสาบเขมร (เขมร)	ลักษณะและความอุดมสมบูรณ์ของทะเลสาบ เขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
70	สงครามระหว่างคางคกและ ตาพรหม (คางคกและ ตาพรหม)	พญาคางคกนำทัพเหล่าสัตว์ขึ้นไปรบกับตา พรหมเพื่อให้ฝนตกลงมา ซึ่งทัพของพญาคางคก ได้รับชัยชนะในที่สุด	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
71	หนอนกับอิก้า (หนอนและอิก้า)	หนอนใช้ปัญญาจนรอดจากการตกเป็นเหยื่อ ของอิก้า	ร้อยแก้ว บันทึกคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
72	สวนครัว (ច្បារដំណាំ)	กิจวัตรประจำวันในสวนครัว รวมทั้งพืชผักนานาชนิด	บทกวี
74	ตลาดที่หมู่บ้านของฉันทัน (ផ្សារភូមិច្បារ)	บรรยากาศการค้าขายในตลาดของหมู่บ้านแห่งหนึ่ง	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
75	แม่จนกระทั่งกับ (មេគ្រូនិងពស់)	แม่จนกระทั่งกับใช้อุบายหลอกล่อที่เลื้อยมาที่รังของมัน จนสามารถช่วยลูกจนกระทั่งกับให้ปลอดภัย	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
76	เด็กสุจริต (ក្មេងសុចរិត)	ด.ช.สมณังไปซื้อของแล้วแม่ค้าทอนเงินเกิน เขาก็รีบทักท้วง แม่ค้าจึงชมเขาว่าเป็นเด็กซื่อสัตย์	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
77	ยายและตา (ជីដូននិងតា)	การเคารพและเชื่อฟังคุณตาคุณยาย	ร้อยแก้ว สารคดี
78	ข้อความข่าวสาร (សេចក្តីជូនដំណឹង)	ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ผู้ใหญ่บ้านปิดประกาศให้ระงับการนำสัตว์ปีกมาประกอบอาหาร	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
79	แรง (សក្ខីភាព)	แรงตัวหนึ่งที่ขอร้องให้นายพรานปล่อยมันจากปวงแรงเพราะมันต้องเลี้ยงดูครอบครัว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
80	วันบุญปีใหม่ (ថ្ងៃបុណ្យចូលឆ្នាំ)	วิถีปฏิบัติของชาวเขมรในเทศกาลวันบุญปีใหม่	ร้อยแก้ว สารคดี
81	งานบุญชุมชนบิณฑ (បុណ្យភ្នំបិណ្ឌ)	บทอ่านกล่าวถึงวิถีปฏิบัติของชาวเขมรในเทศกาลงานบุญชุมชนบิณฑ	ร้อยแก้ว สารคดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3			
1	โรงเรียนแสนสุขใจ (សាលាកុមារមេត្រី)	บรรยากาศของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งที่ชวนให้ผู้เรียนอยากศึกษาที่นี่	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
3	นักเรียนขยัน (សិស្សខ្មាស)	ด.ญ.สุชาเป็นนักเรียนที่ขยันและประพฤติตนดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนทั้งหลาย	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
4	การทำความสะอาดชั้นเรียน (ការសម្អាតថ្នាក់រៀន)	วิธีการและความสำคัญของการทำความสะอาดชั้นเรียน	ร้อยแก้ว สารคดี
6	เวลาเคารพธงชาติ (ពេលគោរពទង្វើជាតិ)	การปฏิบัติตนในเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ	บทกวี
8	น้ำใจอันประเสริฐ (ទឹកចិត្តដ៏ប្រសើរ)	เมื่อ ด.ญ.นาถทราบว่าครูของเธอล้มป่วยเข้าโรงพยาบาล เธอก็ขอให้แม่พาไปเยี่ยม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
9	นักเรียนตัวอย่าง (นิสฺยุคฺ)	ด.ช.สุธาขันธ์ เชื่อฟังครูอาจารย์ มีความประพฤติดี เป็นที่รักของทุกคน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
10	สมาชิกครอบครัวของฉัน (สมาชิกครุฑมรรค)	หน้าที่และการปฏิบัติตนของสมาชิกในครอบครัวทำให้ครอบครัวมีความสุข	ร้อยแก้ว สารคดี
12	พระคุณของแม่และพ่อ (คุณยายสุวรรณี)	หน้าที่ของพ่อและแม่ที่มีต่อลูก และการตอบแทนพระคุณของท่าน	บทเพลง
14	โค กระบือไม่มีฟันบน (โค กระบือไม่มีฟันบน)	นิทานอธิบายถึงที่มาที่ทำให้โคและกระบือไม่มีฟันบน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
17	อนามย์ (หรณมัย)	ความสำคัญของการรักษาสุขภาพอนามัยให้ดี	ร้อยแก้ว สารคดี
18	งานของเราในบ้าน (กิจกรรมเขียนเรขาคณิต)	บทบาทหน้าที่ในบ้านของแต่ละคนในครอบครัว	บทกวี
20	บทเรียนที่ลูกพึงจำ (เมฆารัตน)	ชื่อเรียกทิศต่าง ๆ ทั้งแปดทิศ	บทกวี
24	เพื่อนบ้านดี (สุภาวดี)	ลักษณะของเพื่อนบ้านที่ดี	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
26	พิธีอุทิศส่วนกุศลของหมู่บ้าน ฉัน (พิธีบุญบั้งไฟ)	บรรยากาศของพิธีอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับ ตามธรรมเนียมเขมร	บทกวี
27	การเล่นทอยסה (เล่น เต๋า)	โอกาสและวิธีในการเล่นทอยסה	ร้อยแก้ว สารคดี
32	อาชีพเลี้ยงปลา (สุพรรณ นิเทศ)	ครอบครัวของน้ำสุช และน้ำนประกอบอาชีพ เลี้ยงปลา	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
33	การค้าขาย (การค้าขาย)	ด.ญ.สุภาและแม่ไปขายของที่ตลาด ซึ่งเป็นอาชีพ ที่ช่วยให้เธอและแม่มีคุณภาพชีวิตที่ดี	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
36	การออกกำลังกาย (การออกกำลังกาย)	ด.ช.บุญมาตื่นมาออกกำลังกายตอนเช้า และ กล่าวถึงประโยชน์ของการออกกำลังกาย	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
37	เราไปสถานีอนามัย (เขียนเรื่องสุขภาพ)	เราควรรักษาสุขภาพให้แข็งแรง และแนะนำว่า หากไม่สบายต้องรีบไปสถานีอนามัย	บทเพลง
39	โทษของสิ่งเสพติด (โทษของ ยาเสพติด)	สุภักดิ์เห็นคนติดยาระหว่างทางกลับบ้าน แม่ ของเขาจึงอธิบายให้เห็นถึงโทษของยาเสพติด	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
41	ผลกระทบของสิ่งมีนเมา (ผลผลิตไร่ทิงลิ้ง)	ข้อเสียของการดื่มของมีนเมาอยู่เป็นนิตย์	บทกาคติ
43	ศิลปกรรมหินอ่อน (นิบฏคห ฐ์)	งานแกะสลักหินอ่อนเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ของ จังหวัดโพธิ์สัตว์	ร้อยแก้ว สารคดี
46	จิตสำนึกในที่สาธารณะ (สุณิธรคหฐ์)	มารยาทที่พึงมีเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ	บทเพลง
49	ป้ายสัญญาณความปลอดภัย ต่าง ๆ (สุณิธรคหฐ์)	แนะนำป้ายสัญญาณต่าง ๆ ที่ควรรู้จัก รวมทั้ง ย้าให้เห็นความสำคัญของเรียนรู้ป้ายต่าง ๆ เพื่อ ความปลอดภัยของชีวิต	ร้อยแก้ว สารคดี
50	ความสำเร็จใหม่ ๆ (นิบฏค หฐ์)	ความทันสมัยและเจริญรุ่งเรืองของกรุง พนมเปญ	บทกาคติ
51	น้ำใจตำรวจ (สุณิธรคหฐ์)	ตำรวจจราจรมาช่วยเหลือนักเรียน ที่กำลังเดิน ข้ามถนน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
53	บุญสมุท (นิบฏคหฐ์)	เทศกาลบุญสมุทในจังหวัดพระสีหนุ	ร้อยแก้ว สารคดี
56	สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศ กัมพูชา (สุณิธรคหฐ์)	สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศกัมพูชา ทั้ง สถานที่ท่องเที่ยวจำพวกปราสาทหิน และ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	บทกาคติ
58	ทรัพยากรธรรมชาติ (นิบฏคหฐ์)	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ ในประเทศกัมพูชา	บทกาคติ
59	ความปรารถนาของฉันทน์ (นิบฏคหฐ์)	ความปรารถนาของเด็กคนหนึ่งที่ต้องการมีบ้าน อยู่เชิงเขาใกล้แหล่งน้ำ ทำการเพาะปลูกได้	บทพากย์ 7
61	เครื่องดนตรีเขมร (นิบฏค หฐ์)	เครื่องดนตรีเขมรประเภทต่าง ๆ โอกาสที่ใช้ เครื่องดนตรีเหล่านั้น	ร้อยแก้ว สารคดี
62	ฉันทน์แผ่นดินเขมร (นิบฏคหฐ์)	แผ่นดินเขมรนั้นมีเอกราช อุดมไปด้วย โบราณสถานล้ำค่า ทุกคนต้องช่วยกันปกป้อง	บทเพลง
63	ประโยชน์ของเทคโนโลยี สารสนเทศ (นิบฏคหฐ์)	เทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น	ร้อยแก้ว สารคดี
64	สมาคมอาเซียน (นิบฏคหฐ์)	วัตถุประสงค์ของสมาคมอาเซียน และประเทศ สมาชิก	ร้อยแก้ว สารคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4			
1	ยารีดูแลน้อง (เข้กัเอ็ดดะนุร)	ยารีไ่ดูละนึ่งให้ดี จนนึ่งได้ร้บอบุบตีเหตุ	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
	กัฟะและการละเล่นที่มึความ ปลอดกัย (คัฎฐะนึนเญะ มหารุฎฐัคค)	ประโยชน์ของการเล่น และการเล่นอย่าง ปลอดกัย	ร้อยแ้ว สารคดี
	ซัยชนะของตุลา (ฉะฉะระ มบ่ลล)	ด.ช.ตุลาที่เคยอ่อนแอ เหนืออย่าง แต่ด้วยความ พยายามออกกัลังกายทำให้เขาชนะแข่งขันวิ่งได้	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
2	แพทย์ที่หมู่บ้านของเรา (ครูเฐฐะฐะนึน)	ยายของฉฉนที่ป่วยหนัก แต่ได้ร้บการร้กษาจาก แพทย์ในหมู่บ้าน อาการจ้งดีขึ้นในที่สุด	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
	สมาคมสังทอ (สภะคค ภะษะคค)	การรวมตัวของชาวบ้านจ้ดตั้งสมาคมสังทอเพื่อ พัฒนานักลุ่มอาชีพของตน	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
	ชุมชนใหม่ (สภะคคคค)	ชุมชนแห่งหนึ่ง ชาวบ้านประพุดิตนดี ไม่เบียด เบียนกัน ชุมชนแห่งนี้จ้มีความสุขและกั้วหน้า	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
3	การเคารพพ่อแม่ (การเคารพ คัคคคค)	ข้อควรปฏิบัติที่ลูกพึงกระทำต่อพ่อแม่	ร้อยแ้ว สารคดี
	จ้บ้บบุรุษ (คคคคคค)	ลูกควรจ้จ้กประพุดิตนให้ดีต่อพ่อแม่	บทพรหมคดี
	เด็กมึมารยาท (คคคคคค คค)	ด.ญ.คนธารู้จ้กมารยาทเมื่อมีแขกมาเยี่ยมเยียนที่ บ้าน ทำให้ได้รับคำชม	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
4	การเผยแพร่ถึงผลเสียของ ยาสูบ (การผุฎฐะผุฎฐะคค คคคคคค)	ผลเสียของยาสูบและแนะนำให้เกษตรกรหันมา ปลูกพืชเศรษฐกิจแทน	ร้อยแ้ว สารคดี
	หมู่บ้านสีเขียว (คคคคคคคค)	ครอบครัวของสุภาพายายมปรับปรุงสภาพ แวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปลูกพืชจน สามารถเพาะปลูกพืชได้	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
	การเพาะปลูกข้าว (คคคคคค)	การทำนาของชาวนากัมพูชาในปัจจุบันที่พัฒนา ไปอย่างมาก	ร้อยแ้ว สารคดี
5	สมัน นกฮูก และเต่า (สัณ คคคคคคคค)	นกฮูกและเต่าช่วยเหลือสมันที่ติดกับดัก นายพราน ต่อมาเต่าถูกนายพรานจับไป สมันก็ ช่วยเหลือไว้ได้	ร้อยแ้ว บ้นเท็งคดี
	กัลยาณมิตร (คคคคคคคค)	การแนะนำการเลือกคบเพื่อนที่ดี	ร้อยแ้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
			สารคดี
6	การท่องเที่ยวของคนธา (ដំណើរការសាសនាបស់គន្ធា)	คนธาที่เดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดมณฑลคีรีแล้ว รู้สึกประทับใจมาก	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	อุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร (មធ្យោបាយទាក់ទងគ្នា)	อุปกรณ์ติดต่อสื่อสารต่าง ๆ และประโยชน์ของ อุปกรณ์เหล่านั้น	บทพากย์ 7
	การสื่อสารสมัยใหม่ (ទំនាក់ ទំនងនៅសម័យវិទ្យាសាស្ត្រ)	การสื่อสารผ่านทางวิทยุ โทรศัพท์ และโทรศัพท์	ร้อยแก้ว สารคดี
7	การบริโภคอาหารในภัตตาคาร (ការបរិភោគអាហារនៅ គោនីយដ្ឋាន)	ความรู้สึกของฉันที่ได้เข้าไปรับประทานอาหารที่ ภัตตาคาร	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ปลาไหลยาวหม้อยาว (អន្លង់ វែងឆ្មារវែង)	นิทานกล่าวถึงภรรยาที่ติดใจแกงปลาไหลจน เอาหัวมุดเข้าไปกินในหม้อแล้วหัวติดหม้อนั้น	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	รายการอาหารเขมร (បញ្ជី ម្ហូបអាហារខ្មែរ)	อาหารเขมรประเภทต่าง ๆ และเชิญชวนให้ ช่วยกันอนุรักษ์	บทกวีคดี
8	ความงดงามของแผ่นดิน กัมพูชา (សម្រស់ទឹកដីកម្ពុជា)	ประเทศกัมพูชาอุดมไปด้วยสถานที่ที่สวยงาม และมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	บทกวีคดี
	ทัศนียภาพเขาบูกโค (ទេសភាពភ្នំបូកកោ)	บทอ่านกล่าวถึงทัศนียภาพที่สวยงามของเขา บูกโค จังหวัดกำปต	ร้อยแก้ว สารคดี
	กำเนิดภูเขาและแม่น้ำ (កំណើតភ្នំនិងទន្លេ)	การเดินทางของพระรามที่ไปช่วยนางสีดาทำให้ เกิดภูเขาและแม่น้ำขึ้นมา	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
9	การประหยัdnน้ำ (ការសន្សំ សំចៃទឹក)	ภาวะขาดแคลนน้ำในอนาคต จึงขอให้ทุกคน ช่วยกันประหยัdnน้ำ	ร้อยแก้ว สารคดี
	การคร่ำครวญของพระแม่ คงคา (ទន្ទេញព្រះកង្ការ)	มลภาวะทางน้ำอันเกิดจากน้ำมือของมนุษย์ จึง ขอวิงวอนให้ทุกคนช่วยกันดูแลรักษาแหล่งน้ำ	บทกวีคดี
	น้ำตกบรีสฤทธิ์ (ទឹកជ្រោះ បរិសុទ្ធ)	นักท่องเที่ยวช่วยกันไขปริศนาที่พบในขณะ ที่เข้าพักบริเวณน้ำตก	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
10	ประโยชน์ของสัตว์เลี้ยง (ប្រយោជន៍នៃសត្វស្រុក)	ประโยชน์ของสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ทั้งสุนัข แมว โค กระบือ ห่าน สุกร ไก่ เป็ด	บทกวีคดี
	ชีวิตสัตว์ป่า (ជីវិតសត្វព្រៃ)	ภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า และ รณรงค์ให้ร่วมกันป้องกันดูแลป่าไม้ และสัตว์ป่า	ร้อยแก้ว สารคดี
	สุนัขจิ้งจอกกับไก่แจ้	สุนัขจิ้งจอกที่พยายามจะกินไก่แจ้ แต่ต้องแพ้ให้	ร้อยแก้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	(ក្របខណ្ឌនិងមាតិកា)	ความฉลาดของไก่แจ้	บันเทิงคดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5			
1	เนี่ยะตามลั้งเมือง (អ្នកកាញ៉ាងម៉ឺង)	เสนาเมืองสละชีวิตตนเองเพื่อไปเกณฑ์ไพร่พลผีมาช่วยพระจันทราชน รบกับสยาม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	สมเด็จพระสังฆราชชวน ณาต (សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជួន ណាត)	ประวัติ และ ผลงาน สำคัญ ของ สมเด็จ พระสังฆราชชวน ณาต	ร้อยแก้ว สารคดี
	วีรบุรุษกระลาโหมคง (វីរបុរសក្រឡាហែមកង់)	กระลาโหมคงได้สละชีวิตเพื่อต่อสู้กับอาณานิคมฝรั่งเศส	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
2	เขาบุรุษ เขาสตรี (ភ្នំបុរស ភ្នំស្រី)	ผู้ชายและผู้หญิงทำแข่งกันสร้างภูเขา ฝ่ายผู้หญิงใช้อุบายจึงสามารถเอาชนะฝ่ายชายได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ผลงานกวีและนักประพันธ์ ชาวเขมร (ស្នាដៃកវីនិងអ្នកនិពន្ធខ្មែរ)	ฝีมือของกวีชาวเขมรที่ได้ประพันธ์ผลงานอันทรงคุณค่ามากมาย	ร้อยแก้ว สารคดี
3	ความดี 3 ประการ (ល្អបីប្រការ)	ความดีที่มนุษย์พึงมี 3 ประการ ได้แก่ รูปสมบัติ คุณธรรม และวิชาความรู้	บทพากย์ 7
	คำประพันธ์เขมร (កំណាព្យខ្មែរ)	แนะนำกวีคนสำคัญของเขมร รวมทั้งคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ	ร้อยแก้ว สารคดี
	ความบ้า 3 ประการ (ឆ្លុះបីប្រការ)	ความบ้ามี 3 ประการ ได้แก่ บ้าผู้หญิง บ้าสุรา และบ้าพนัน	บทพากย์ 7
4	พระราชพิธีบุญจรดพระ นังคัล (ព្រះរាជពិធីបុណ្យច្រក់ព្រះនង្គ័ល)	กิจกรรมในพระราชพิธีบุญจรดพระนังคัล	ร้อยแก้ว สารคดี
	ความปรารถนาของฉันท (បំណងរបស់ខ្ញុំ)	ความปรารถนาของฉันทที่อยากจะเป็นผู้สื่อข่าว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
5	ตาเถร (ជីតាថេរ)	ตาเถร ชาวญี่ปุ่น เผาที่นาบนไหล่เขาของตนเพื่อให้ชาวบ้านทุกคนขึ้นมาดับไฟและรอดพ้นจากคลื่นสึนามิ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ข้อความข่าวสารเกี่ยวกับ สภาพภูมิอากาศ (សេចក្តីជូនដំណឹងអំពី)	ประกาศของกระทรวงทรัพยากรน้ำและอุตุนิยมวิทยาที่กล่าวเตือนให้ระวังลมพัดแรง อากาศแปรปรวนในหลายท้องที่ของกัมพูชา	ร้อยแก้ว สารคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	คาถาศุภคาถา (คาถา)		
6	ลี้มน้อย (บั้งไฟบั้งไฟ)	บันทึกประจำวันกล่าวถึงการเดินทางไปเที่ยวของสุชาติ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ปราสาทพระวิหาร (ปราสาท พระวิหาร)	การขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลกขององค์การยูเนสโก	ร้อยแก้ว สารคดี
	เงาอดีต (ประเพณีหมั้น)	ความทรงจำอันเลวร้ายของผู้ที่ต้องสูญเสียคนในครอบครัวไปในยุคเขมรแดง	ร้อยแก้ว สารคดี
7	จดหมายส่วนตัว (ฉบับพิเศษ)	จดหมายที่เขียนโดยนายมาส บอกเล่าการใช้ชีวิตในกรุงพนมเปญให้พี่สาวที่บ้านเกิดรับรู้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	กำเนิดโทรศัพท์ (กำเนิด โทรศัพท์)	ประวัติการคิดค้นโทรศัพท์ของอเล็กซานเดอร์เกรแฮมเบล	ร้อยแก้ว สารคดี
8	ผลิตผลของประเทศกัมพูชา (ผลิตภัณฑ์เกษตร)	ผลิตภัณฑ์งานฝีมือของชาวกัมพูชา	ร้อยแก้ว สารคดี
	ข่าวพิเศษ (ผลิตภัณฑ์)	โฆษณาขายผ้าของห้างขายผ้าวันรุ่งอรุณ	ร้อยแก้ว สารคดี
	บทบรรยายเกี่ยวกับผลิตผล อัญมณีเขมร (บรรณาธิการ ผลิตภัณฑ์)	อัญมณีคุณภาพดีที่จังหวัดตากแก้ว	ร้อยแก้ว สารคดี
9	คุณค่าของเวลา (ประโยชน์ ของเวลา)	ผู้เรียนทุกคนควรใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ด้วยการหมั่นศึกษาหาความรู้	บทพากย์ 7
	ลูกแฝด (บุตร)	ชีวิตของแฝดคู่หนึ่งที่เลือกทางเดินไม่เหมือนกัน ทำให้คนหนึ่งประสบความสำเร็จในชีวิต อีกคนหนึ่งต้องตกกระกำลำบาก	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	เวลา (เวลา)	ช่วงชีวิตของมนุษย์แบ่งเป็น 3 ช่วงวัยและแนะนำการใช้ชีวิตที่ถูกต้องในแต่ละช่วงวัย	ร้อยแก้ว สารคดี
10	วิธีการใช้โทรศัพท์ (แบบ เบ็ดเสร็จ)	ขั้นตอนการใช้โทรศัพท์ที่ถูกต้อง	ร้อยแก้ว สารคดี
	เครื่องช่วยฟัง (ประสาทสัมผัส การได้ยิน)	ประโยชน์ที่ ด.ญ. แองเจลาได้รับจากเครื่องช่วยฟัง	ร้อยแก้ว สารคดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
1	กตัญญูทำประการ (กรรม)	การสอนให้ลูกต้องดูแลพ่อแม่	บทพากย์ 7

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	โครงข่าย)		
	พี่ชาย (บงบง)	นิทานยายทุกวิถีทางที่จะให้น้องชายได้เรียนหนังสือ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
2	พี่น้องสองคน (บงบงบงบงบงบงบง)	แม่พยายามให้ลูกชายเลิกนิสัยอิจฉาพี่สาวตนเอง	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ครูของคุณ (บงบงบงบงบงบงบง)	ครูเห็นฝีมือการวาดภาพของคุณจึงสนับสนุนจนคุณสามารถเข้าศึกษาวิทยาลัยจิตรศิลป์ได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
3	ทรัพยากรธรรมชาติในดิน (บงบงบงบงบงบงบง)	ทรัพยากรแร่ชนิดต่าง ๆ ในประเทศกัมพูชา รวมทั้งประโยชน์ของแร่เหล่านั้น	ร้อยแก้ว สารคดี
	ปิโตรเลียม (บงบงบงบง)	แหล่งที่พบและประโยชน์ของปิโตรเลียมในประเทศกัมพูชา	ร้อยแก้ว สารคดี
	แร่ทองคำในกัมพูชา (บงบงบงบง)	แหล่งที่พบและประโยชน์ของแร่ทองคำในประเทศกัมพูชา	ร้อยแก้ว สารคดี
4	ความตื่นตัวของลุงแสม (บงบงบงบงบงบงบง)	ลุงแสมไม่ยอมขายที่ดินของตนให้นายทุนเพราะไม่อยากมีส่วนร่วมในการทำลายสิ่งแวดล้อม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	เราร่วมกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (บงบงบงบงบงบง)	ด.ญ. รัชฎาพูดคุยกับพ่อและปู่ของเธอเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
5	วิกฤตการณ์ทะเลสาบเขมร (บงบงบงบงบงบง)	ครอบครัวของลุงปรี๊ดได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมในบริเวณทะเลสาบเขมรเสื่อมโทรม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ฝนแปลก (บงบงบงบง)	เสื้อที่ฝนว่าจับได้นางพญาปลาที่ตั้งท้องมากินทำให้ประสบเคราะห์ภัย ชาวประมงชี้ให้เห็นว่าไม่ควรจับปลาในฤดูวางไข่	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
6	พิธีบวชนาค (บงบงบงบง)	ขั้นตอนต่าง ๆ ในพิธีบวชนาค	ร้อยแก้ว สารคดี
	ธรรมเนียมใส่เงินเหรียญในปากผู้เสียชีวิต (บงบงบงบงบงบง)	ที่มาและความเชื่อของธรรมเนียมการนำเงินใส่ปากผู้เสียชีวิต	ร้อยแก้ว สารคดี
7	ระบำนกยูง (บงบงบง)	ที่มา และขั้นตอนการแสดงระบำนกยูง	ร้อยแก้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
			สารคดี
	ระบำตารุณ (ระบำศรีสุ)	ที่มา โอกาส และการแสดงระบำตารุณ	ร้อยแก้ว สารคดี
8	พระพุทธศาสนา (พระพุทธศาสนา)	การนับถือพระพุทธศาสนาของชาวกัมพูชา และ หลักธรรมต่าง ๆ	บทพากย์ 7
	การทำบุญตามความเชื่อทาง พระพุทธศาสนา (บุญถวาย จังหันพระพุทธศาสนา)	การทำบุญด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเชื่อทาง พระพุทธศาสนา	บทพระหมคิตติ
9	อื้อนลิ่งปริง (หม่องไกร)	พื้นที่อนุรักษ์อื้อนลิ่ง ปริง เป็นพื้นที่อนุรักษ์นก กระเรียน	ร้อยแก้ว สารคดี
	บึงยี่ขันล้อม (บึงยี่ขัน ภูเขา)	ตำนานการเกิดบึงยี่ขันล้อม และทัศนียภาพ โดยรอบ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
10	ความใฝ่ฝัน (สุโขทัย)	สุภาพเป็นหญิงพิการที่พยายามดิ้นรนจนสามารถ เปิดร้านขายดอกไม้ของตนได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ลูกที่ดี (บุญ)	กิริยาอันเหมาะสมที่ลูกพึงมีต่อพ่อแม่	บทพินอล
	ความมีเกียรติของมนุษย์ (เสด็จสู่ธรรมบงบง)	ความมีเกียรติของมนุษย์อยู่ที่การมีวิชาความรู้ ศีลธรรม ตั้งมั่นประกอบสัมมาอาชีวะ	ร้อยแก้ว สารคดี
	ชายใจธรรมะ (บุษย์)	เศรษฐีคนหนึ่งถูกโจรปล้นและทำร้ายจนสลบ ต่อมาชายยากจนคนหนึ่งได้มาช่วยเหลือเศรษฐี ให้ปลอดภัย	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

2. เนื้อหาสาระทักษะการอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับมัธยมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1			
1	ปราสาทสวายองค์ (ប្រាសាទស្វាយអង្គ)	ตำนานการสร้างปราสาทสวายองค์	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	เราต้องเคารพธงชาติ (យើងត្រូវគោរពទង់ជាតិ)	ความหมายและความสำคัญของธงชาติกัมพูชา	ร้อยแก้ว สารคดี
	นกยางกบ้อก้า (កុកនិងក្អែក)	นกกระยางและอีกามีวิธีการหาอาหารที่แตกต่างกัน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
2	สงครามระหว่างคางคกกับดาพรหม (សង្គ្រាមរវាងក្អែកនិងតាព្រហ្ម)	คางคกนำทัพเหล่าสัตว์ไปทำสงครามกับดาพรหมเพื่อให้บันดาลฝนลงมายังโลกมนุษย์	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	สุนัขจิ้งจอก (ច័ន្ទ)	สัตว์น้ำต้องการแก้อุบายของสุนัขจิ้งจอก จึงต้องพึ่งพาสติปัญญาของกระต่ายผู้พิพากษา	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	เท้า มือ ปาก กระเพาะ (ជើង ដៃ មាត់ ត្រចៀក)	เท้า มือ ปาก และกระเพาะอาหารไม่ยอมทำตามหน้าที่ของตน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
3	ความงดงามของปราสาทบายน (សោភ័ណភាពប្រាសាទបាយ័ន)	ความงดงามทางสถาปัตยกรรมของปราสาทบายน	บทพู่โนล
	ปราสาทหินเขมร (ប្រាសាទសិលាខ្មែរ)	รายชื่อปราสาทโบราณ และความงดงามของปราสาทหินเขมร	บทพากย์ 7
	ระบำตຣູ (របាំត្រູ)	ความหมาย ต้นกำเนิด จุดประสงค์ และโอกาสในการแสดงระบำตຣູ	ร้อยแก้ว สารคดี
4	เด็กกำพร้ากับพระเจ้าแผ่นดิน (ក្មេងកំព្រា និងព្រះចៅផែនដី)	ความฉลาดของเด็กกำพร้าที่เข้าไปทำงานในห้องเครื่องเสวยของพระเจ้าแผ่นดิน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	อย่าเอาเยี่ยงอย่างพี่ (កុំត្រាប់តាមបង)	พี่ชายได้กระทำความผิดแล้วสำนึกผิดได้จึงสอนน้องไม่ให้กระทำความผิดอย่างตน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	พระราชกุมาร 4 องค์ ต้องเลือกมา 1 องค์ให้เสวยราชย์	การเลือกพระราชกุมาร 1 องค์จากพระราชกุมารทั้งหมด 4 องค์เพื่อให้ขึ้นครองราชสมบัติ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	(ประมวลฯ ๔ หมู่ครูประจำ ยศมณฑล)		
5	ยุวชนกัมพูชา (ยุวชนกัมพูชา)	บทบาทและหน้าที่ของยุวชนกัมพูชาที่มีต่อ ประเทศชาติ	ร้อยแก้ว สารคดี
	นายกผู้กล้า (คณบดี)	ความกล้าหาญของนายกและภรรยาที่สามารถ ปราบเสือ และจระเข้ได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
6	การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรของ เรา (การแปรรูปผลิตภัณฑ์ คหกรรม)	การผลิตและการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรกัมพูชาใน ปัจจุบัน	ร้อยแก้ว สารคดี
	บทความเผยแพร่สินค้า (หลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์)	การโฆษณาบริการการเดินทางของบริษัทเดินรถ แห่งหนึ่ง	ร้อยแก้ว สารคดี
7	ฉบับเล่มใหม่ (ฉบับแก้ไข)	คำสอนต่าง ๆ ที่ปรากฏในฉบับเล่มใหม่	บทกวี
	พุทธประวัติของพ่อฉัน (ฉบับ แก้ไข)	พ่อผู้เป็นเกษตรกรได้ให้ปริศนาเกี่ยวกับ พุทธประวัติที่พ่อทิ้งไว้ในแก้ว ๆ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ภูเขาบุรี (ฉบับแก้ไข)	ตำนานท้องถิ่นเกี่ยวกับภูเขาบุรี	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
8	พระอาทิตย์ขึ้นแล้ว (ประ ภากรุณีย์) ตัดตอนมา จากบทละครเรื่อง “วงศ์ ตระกูลยากไร้” (ประภากร รุณีย์)	ความขัดแย้งกันระหว่างนายคิและนางสรตม จนต้องมีผู้เข้ามาช่วยไกล่เกลี่ย	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ชายยากจนสร้างกระท่อม ข้างบ้านเศรษฐีเพื่อทำตาม เศรษฐี (บุตรเศรษฐีคน ใจดี)	ชายยากจนคนหนึ่งไปสร้างกระท่อมข้างบ้าน ของเศรษฐี แล้วก็ทำตัวเลียนแบบเศรษฐีเพราะ หวังจะมีทรัพย์เหมือนเศรษฐี	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	เพื่อนสนิท (นิพนธ์)	เด็กชายคนหนึ่งชื่อสนิท ผู้เป็นลูกกตัญญู รู้จัก ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
9	ประวัติของระบำนกยูง (ประภากร)	ประวัติที่มาของระบำนกยูง	ร้อยแก้ว สารคดี
	ระบำรำว (ระบำรำว)	อุปกรณ์ การแต่งกาย โอกาส และขั้นตอนของ	ร้อยแก้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
		การร่ำวง	สารคดี
	คำขวัญ สุภาซิต และปริศนา คำทาย (ពាក្យស្លោក សូកាសិត និងពាក្យបណ្តាំ)	ลักษณะ ความหมายของคำขวัญ สุภาซิต และ ปริศนาคำทายเขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
10	ประวัติการเรียกร่องเอกราช ชาติเขมร (ប្រវត្តិទាមទារឯក រាជ្យជាតិខ្មែរ)	พระบาทสมเด็จพระสีหนุ ผู้ทรงมีบทบาทในการ เรียกร่องเอกราชของชาติเขมรจากอาณานิคม ฝรั่งเศส	ร้อยแก้ว สารคดี
	ปลากะโทง (គ្រឿងតុះដាវ)	นิทานของสิงคโปร์ที่เล่าเรื่องความอันตรายอัน เกิดจากปลากะโทง และวิธีการป้องกัน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	จุดมุ่งหมาย (គោលបំណង)	ลักษณะ และความจำเป็นของจุดมุ่งหมายใน ชีวิต	ร้อยแก้ว สารคดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2			
1	สมเด็จพระสังฆราชชวน ณาต (សម្តេចសង្ឃរាជជួនណាត)	ประวัติและผลงานของสมเด็จพระสังฆราชชวน ณาต	ร้อยแก้ว สารคดี
	ชีวประวัติออกญาสุนทร โวหารมุก (ជីវប្រវត្តិយក្សា សុន្ទរវោហារមុក)	ประวัติและผลงานของออกญาสุนทรโวหารมุก	ร้อยแก้ว สารคดี
2	มาเียง (មាឃើង)	เล่าเรื่องความจงรักภักดี และความซื่อสัตย์ของ มาเียงที่มีต่อพระเจ้าพรหมทัต	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	อาชวะคือความซื่อตรง (អាជ្ញាៈគឺការត្រង់)	นิยามและลักษณะของความซื่อตรง รวมทั้ง ประโยชน์ของการปฏิบัติ	ร้อยแก้ว สารคดี
3	หมอสี่เท้า (គ្រូពេទ្យដើមបួន)	เด็กขาพิการคนหนึ่งที่ถูกทอดทิ้ง ต่อมาได้เป็น หมอที่เก่งกาจจนพระราชอาพระราชทานคนใช้ 2 คนพร้อมเปลหาม จึงได้ชื่อว่าหมอสี่เท้า	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	น้ำใจสหายของฉัน (ទឹកចិត្ត មិត្តភក្តិ)	สาโนตได้ดีเป็นขุนนางแล้วลี้มตัว จนต่อมาตก อับ ไม่มีใครคบ มีเพียงเพื่อนซึ่งเป็นลูกชานา เท่านั้นที่คอยช่วยเหลือ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	จิตใจของหลาน (ចិត្តថៅ)	เรื่องราวของหลานคนหนึ่งที่ว่าแม่จะประพฤติ ตนไม่ดี แต่ก็รักษาใจของตนอย่างมาก จึงเปลี่ยน พฤติกรรมของตนให้ดีขึ้น	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
4	จดหมายถามสารทุกข์สุกดิบ	วิธีการเขียนจดหมายเพื่อไต่ถามสารทุกข์สุกดิบ	ร้อยแก้ว

[illegible]

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	ตัดตอนมาจากเรื่องเตโชยออดฉากที่ 8	ตามคำสั่งของเตโชมาส	บันทึกคดี
	การเดินทางไปบ่อไพลิน (การเผชิญเหตุเรบไบ์นิธ) ตัดตอนมาจากเรื่องกุหลาบไพลิน	เจ้าจิตรได้ไปทำงานที่บ่อไพลินด้วยความมุ่งมั่นจนได้รับคำชื่นชม	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	ความเชื่อมั่นในตัวเอง (ณเรฐะกะเนธฺธธณ)	ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองจึงจะประสบความสำเร็จในการทำงาน	ร้อยแก้ว สารคดี
9	ความมีเกียรติของบุคคล (ภาคปฐมบุคล) ตัดตอนมาจากฉบับเลบิกใหม่	บรรยายถึงการประพัตินให้มีเกียรติ เช่น ไม่ลืมตน พุดคำสัจย์	บทกวีคดี
	ความประเสริฐของบุคคล (อภุชภคบุคล) ตัดตอนมาจากฉบับสอนตนเอง (ฉบับฐานธณ)	บรรยายลักษณะของคนที่มีความประเสริฐ เช่น เคารพกฎหมาย คิดก่อนพูด	บทพรรณคดี
10	เจ้าบอดกับเจ้าด้วน (ภากะภาก)	เจ้าบอดกับเจ้าด้วนใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาดัง ๆ	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	เขาบุรุษ เขาสตรี (ภุชบุษ ภุช)	นิทานประกอบภาพการ์ตูนเล่าตำนานการกำเนิดของเขาบุรุษและเขาสตรี	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	สร้อยคอที่หายไป (โยธะ โธธะ)	เศรษฐีคนหนึ่งทำสร้อยคอหาย จึงตั้งเงินรางวัลแก่ผู้ที่สามารถนำสร้อยคอมาคืนได้	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3			
1	ชีวประวัติของเนี่ยะพระภิกษุมัยภาสาธุ (นิฐะบุษะภะ)	ชีวประวัติและผลงานของพระภิกษุมัยภาสาธุ	ร้อยแก้ว สารคดี
	พุทธประวัติโดยย่อ (พุทธประวัติย่อ)	พุทธประวัติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาในพระพุทธศาสนา	ร้อยแก้ว สารคดี
2	ความภูมิใจของชาติเขมร (เขมรภคชาติ)	ปราสาทพระวิหารได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก ซึ่งนับเป็นความภูมิใจของชาวกัมพูชา	ร้อยแก้ว สารคดี
	ความสูงส่งของชาติข้าพเจ้า (อภุชภคชาติ)	การเชิญชวนให้ลูกหลานเขมรช่วยกันปกป้องแผ่นดิน อย่าให้ต่างชาติมารุกราน	บทพากย์ 7

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	กัมพูชามาตุภูมิที่รัก (កម្ពុជាមាតុភូមិឆ្លើយ)	กัมพูชาเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วย ธรรมชาติและวัฒนธรรม ลูกหลานเขมรจึงควร ช่วยกันปกป้องรักษา	ร้อยแก้ว สารคดี
3	เขาสุพรรณกาลี (ភ្នំសុពណ៍កាលី)	ประวัติที่มาของชื่อเขาสุพรรณกาลีในจังหวัด กำแพงจาม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	กำเนิดราชธานีพนมเปญ (កំណើតរាជធានីភ្នំពេញ)	ตำนานการก่อกำเนิดกรุงพนมเปญ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
4	ฉันทกวีเขาพุทธรักษา (ខ្ញុំច្បាប់និយាយបញ្ចប់បញ្ចប់)	เจ้าหน้าที่ของธนาคารได้ชักชวนให้เจ้าของ บริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้ามาร่วมลงทุนด้วย	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	สามัคคีธรรม (សាមគ្គីធម៌)	การสอนให้คนในสังคมรู้จักปรองดองกันเพื่อทำ ให้ประเทศชาติเจริญ รุ่งเรือง	ร้อยแก้ว สารคดี
	ต้นกำเนิดของธรรมเนียม ดอกหมากทั้งสาม (ដើមកំណើតនៃទម្លាប់ផ្កាឆាយ)	ที่มาของธรรมเนียมดอกหมากทั้งสามในพิธี แต่งงานของชาวเขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
5	คำสั่งสอนของพ่อ (បណ្តាំឪពុក)	การสั่งสอนให้ลูก ๆ เป็นคนดี มีความสุข ความ เจริญในชีวิต	บทกวี สารคดี
	การค้นพบของคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส (ការរករករបស់ លោកគ្រីស្តូเฟอร์ គូลัมบัส)	การเดินทางรอบโลกของคริสโตเฟอร์ โคลัมบัส	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ทิศทางของชีวิต (ទិសដៅនៃ ជីវិត)	การให้คำแนะนำให้ทุกคนรู้จักกำหนดเป้าหมาย ในชีวิตให้ชัดเจน	ร้อยแก้ว สารคดี
6	ความผิดของใคร (កំហុសអ្នក ណា) ตัดตอนมาจากเรื่อง โรมิ โอกับจูเลียต (រ៉ូម៉ូនិងស៊ូลី យ៉ែត)	การเล่าเรื่องราวความขัดแย้งของสองตระกูล สุดท้ายจบลงด้วยโศกนาฏกรรม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ละครเขมร (ល្ខោនខ្មែរ)	ลักษณะ โครงสร้าง และประเภทของละคร เขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
7	บทความโฆษณา (អត្ថបទ ហោសនា)	ลักษณะ ประโยชน์ของโฆษณา รวมทั้งสอนให้ พิจารณาก่อนที่จะเชื่อในโฆษณานั้น ๆ	ร้อยแก้ว สารคดี
	ชีวิตคือการต่อสู้ (ជីវិតគឺជា ការតស៊ូ)	หญิงม่ายคนหนึ่งต้องต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต อย่างไม่ย่อท้อ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	คุณค่าของการเชื่อใจ (คัมภีร์เศคาริยาห์)	ประธานบริษัทแห่งหนึ่งที่เชื่อใจบุคลากรใน บริษัทของตนจนทำให้บริษัทเจริญรุ่งเรือง	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
8	คุณงามความดีของบุคคล สำคัญ (อุกฤษภสิริคุณนสฺส)	บทอ่านกล่าวถึงคุณงามความดีของสมเด็จพระ สังฆราชชวน ณาต, พระนางอินทรวดี, พระมหากษัตริย์เขมรในราชวงศ์ศรีมาระ, พระภิกษุวิริยบัณฑิตโตปางขัต, มาร์ติน ลูเธอร์, ดยุกแห่งเวลลิงตัน, เซอร์วอลเตอร์ สก็อต, วิลเลียม โรเบิร์ตสัน และวอลแตร์	ร้อยแก้ว สารคดี
	อาลียูสสา ²³ (ภาคินูส)	ประวัติของแมกซิม กอร์กี้ มีชื่อเดิมว่าอาลียูสสา เปชคอฟ นักเขียนชื่อดังชาวรัสเซีย	ร้อยแก้ว สารคดี
9	วิชาคือทรัพย์ (วิชาเศรษฐ)	กล่าวถึงความสำคัญของวิชาความรู้	บทกวีเชิงกล
	ชัยชนะของคุณกูแปตัง (ชัย ชนะระบบเผด็จการ)	ความพยายามในการก่อตั้งกีฬาโอลิมปิก สมัยใหม่ของปีแยร์ เดอ กูแปตัง	ร้อยแก้ว สารคดี
	กาพย์อ้อมค้อม (กาพย์สุภาษิต)	การโต้ตอบกันด้วยการใช้คำกำกวมเกี่ยวกับการ ทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ	บท บทโคลงกล
10	การตื่นรู้ (ภาควิชา)	บทสนทนาของคนขับรถรับจ้างสองคนเกี่ยวกับ ความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียนเพื่อจะได้มี ความรู้รอดพ้นจากการกดขี่ต่าง ๆ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	มหาโจรนี้ที่ชายแดน (มหากาพย์)	นิทานเล่าเรื่องราวของมานนที่พยายาม ปกป้องเมืองจากสยาม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ภารกิจของพลเมืองต่อ มาตุภูมิ (ภารกิจของพลเมือง ต่อมาตุภูมิ)	พลเมืองเขมรทุกคนต้องรู้จักหน้าที่ของตนและ อุทิศตนเพื่อบ้านเมืองอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน	ร้อยแก้ว สารคดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
1	เขาบ้ายองโกร์ ในจังหวัดตา แก้ว (ผู้แต่งบทกวี)	พระบาทบ้ายองพานางพมหมอนี่ที่พสยามมา ตั้งพลับพลา ณ เขาภูหนึ่งจนกลายเป็นตำนาน เขาบ้ายองโกร์ (โกนผม) ในจังหวัดตาแก้ว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ปราสาทนครวัด (ประสาธ)	พระอินทร์มีบัญชาให้พระวิษณุการมาสร้าง	ร้อยแก้ว

²³ อาลียูสสา หรือ ภาคินูส (Alexei Maximovich Peshkov) เป็นชื่อเดิมของ Maxim Gorky นักประพันธ์ชาวรัสเซีย ผลงานสร้างชื่อ เช่น เรื่องสั้น “Chelkash” (1894) นวนิยาย “Mother” (1906) ด้วยผลงานต่าง ๆ ทำให้เขาได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งวรรณกรรมโซเวียตยุคปฏิวัติ

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	มหุรรลุ)	ปราสาทยังโลกมนุษย์ อันเป็นตำนานของปราสาทนครวัด ในจังหวัดเสียมเรียบ	บันทึกคดี
2	ความเชื่อ (ฉะเร)	นางเมธาวีตรอมใจจนล้มป่วยเพราะความรักจนแม่ของนางพาไปรักษาตามความเชื่อโบราณต่าง ๆ	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	อักษรเขมร (หฺมฺร)	ความสำคัญของตัวอักษรเขมร	บทพากย์ 7
3	พระรามยกศร (ประภะเบิ)	พระรามมาร่วมพิธียกศรที่พระบาทชนกจัดขึ้นเพื่อหาคู่ครองให้นางสีดา	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	ลักษณะของภาษาเขมร (ณฺณ:โรภะ)	ลักษณะตัวอักษรเขมร 3 สมัย ได้แก่ สมัยก่อนพระนคร สมัยพระนคร และสมัยหลังพระนคร และอธิบายตระกูลภาษามอญ - เขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
4	ความมุ่งมอดปรารถนาของพระเวสสันดร (บัพพะ)	พระเวสสันดรบำเพ็ญทานบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคต	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	วัฒนธรรม อารยธรรมเขมร (หฺมฺร)	นิยาม และบทบาทหน้าที่ของวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้เห็นความสำคัญและเกิดจิตสำนึกที่จะช่วยกันรักษาวัฒนธรรมและอารยธรรมเขมรให้คงอยู่ต่อไป	ร้อยแก้ว สารคดี
5	ตุ้มเตียว (สุธา)	ตุ้มและเพชรต้องไปร้องเพลงถวายพระราชทานให้ต้องพรากจากนางเตียว	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	ที่มาของอักษรเขมร (ปฺร)	วิวัฒนาการของตัวอักษรเขมร ทั้งรูปทรงและลักษณะพิเศษของตัวอักษร	ร้อยแก้ว สารคดี
6	เส้นทางชีวิตของมาลา (ภะ)	เรื่องราวความขัดแย้งของจำรุงกับภูรินท์ที่ต้องการแย่งนางมาลาเป็นภรรยา	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
	ชีวิตชาวเขมรในแดนนรก (นิ)	เล่าเรื่องราวการดำเนินชีวิตอย่างทุกข์ทรมานของชาวเขมรในสมัยเขมรแดง (ค.ศ.1975-1979)	ร้อยแก้ว บันทึกคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	อินทรรณู (สีรุ้ง) (โฆะเยพ ถณัฏฐะนุ)		
7	เพชรจะต้องเจียรระโน (เตปุณธีชฺชเรฐโร) ตัดตอน มาจากเรื่องครุบ้านนา (ครู บรูณฺเฐสฺสสุทฺถ)	เล่าเรื่องราวครุในชนบทที่ลุกขึ้นต่อสู้กับความ อยุติธรรมในชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาความเป็นอยู่ ของชาวบ้านให้ดีขึ้น	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	จับปลุกหลาน (ฉฐาปะกุธ เต)	การสอนลูกหลานให้รู้จักรักและเข้าใจกัน ไม่ อ้างบุญคุณเพื่อข่มเหงผู้อื่น ไม่โลภ ยึดมั่นใน ศีลธรรม มีมารยาทที่ดี พูดความจริง เคารพผู้ อาวุโส และหลีกเลี่ยงจากอบายมุข	บทกวี
8	การตัดสินใจของอาศิรา (การสละอธิปไตยแก่) ตัดตอนมาจากบทละคร ญี่ปุ่นเรื่องสละปิศาจ (คุโรกาสะบิฮะ)	เรื่องราวของการจับยูนี ภรรยาของอาศิราไป บูชายัญเทพมังกรที่สระปิศาจเพื่อให้ฝนตก	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	พิธีแต่งงานของชนชาติ อินเดียโบราณ (คัมภีร์ มหาภารตะ)	ขั้นตอนและธรรมเนียมต่าง ๆ ในพิธีแต่งงาน ของชาวอินเดียในสมัยโบราณ	ร้อยแก้ว สารคดี
9	สุบินกุมาร (สุบินกุมาร)	มารดาของสุบินกุมารไม่ยอมให้สุบินกุมารบวช จนนางฝันแล้วเห็นความทุกข์ในนรกจึงกลับใจได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ปราสาทบันทายศรี (ปราสาท บันทายศรี)	ลักษณะและความงดงามของปราสาทบันทาย ศรี	ร้อยแก้ว สารคดี
10	ลอยประทีป ไหว้พระจันทร์ พิธีกรอกข้าวเม่า (บทละครบรูณฺเฐสฺสสุทฺถ สละปิศาจ มหาภารตะ)	ตำนานที่มาของประเพณีลอยประทีป ไหว้ พระจันทร์ และพิธีกรอกข้าวเม่า	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ข้อเท็จจริงในสมัยอาณานิคม (ลักษณะสังคมสมัยอาณานิคม สมัยอาณานิคม) ตัดตอนมาจาก เรื่องหมู่บ้านดิรัจฉาน (ดิรัจฉาน)	ความเป็นอยู่อันยากลำบากของชาวเขมรในสมัย ที่เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5			
1	พัฒนาการของวรรณคดี เขมร (การวิฤตโศภณคดี)	พัฒนาการของวรรณคดีเขมรในสมัยต่าง ๆ ได้แก่ สมัยโบราณ สมัยกลาง และสมัยใหม่	ร้อยแก้ว สารคดี
	เขานางกรรี (ภูษาศาสตร์)	นิทานเล่าตำนานความเป็นมาและที่ตั้งของเขานางกรรี จังหวัดกำแพงเพชร	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
2	ขนมไม่ใหญ่กว่านาฬิ ²⁴ (ธรรมาสังขาร)	มารดาของนางเดียวบังคับให้นางเดียวแต่งงาน กับผู้ชายที่มารดาหาให้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ประเพณีในเวลาเกิด (ประเพณีเสกเถร)	ขั้นตอน พิธีกรรม ความเชื่อ และธรรมเนียม ปฏิบัติในเวลาเกิดของชาวเขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
3	คืนหนึ่งในหมู่บ้านกรังลาว (เวปบุษยเสกเถร)	เล่าเรื่องราวการลอบสังหารผู้ปกครองชาว ฝรั่งเศสชื่อว่าบารเดส โดยชาวบ้านหมู่บ้านกรัง ลาว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	น้ำใจโพธิ์กำโป (ธรรมาสังขาร)	การต่อสู้ของโพธิ์กำโปกับอาณานิคมฝรั่งเศส เพื่อให้กัมพูชาเป็นเอกราช	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
4	ร้อนกินดิน เย็นกินลิ้น (เล่า สุภักครุฑ)	เรื่องราวของคุณหญิงแสนที่ใช้มารยาทหญิงใน การช่วยเหลือสามีให้เอาชนะเสด็จ สมเด็จ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	บาสักเรื่องเตโชยอต ฉากที่ 5-7	เรื่องราวของหอมที่ถูกเจ้าแม่หลอกใช้ให้ขับรถ ไปชนรถของคู่แข่งทางธุรกิจ ทำยที่สุดเจ้าแม่ กลับโยนความผิดให้หอมรับแต่เพียงผู้เดียว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
5	บทอ่านตัดตอนเรื่องตมเตียว (มหัศจรรย์)	เล่าเรื่องราวตอนที่สามเนตรตมมาบดินทบาตที่ บ้านของนางเตียว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ความจริงในระบอบกัมพูชา	ความทุกข์ทรมานของประชาชนชาวเขมร	บทกวี

²⁴ มาตราซึ่งดวงวัดประเภทหนึ่งสำหรับดวงข้าวสาร ธัญพืช เป็นต้น (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

បញ្ជី	ខ្លឹមសារការអាន	ប្រភេទឯកសារ	ហេតុផល
	ប្រជាធិបតេយ្យ (ការពិភាក្សា របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ)	ក្នុងរយៈពេលដែលកម្ពុជាបានប្រកាសឯកភាព គ.ជ.ប. 1975-1979	
6	ភាសាខ្មែរ ៗ ក្នុង ប្រាសាទ (លទ្ធផល ២ ក្នុង សាស្ត្រាភិបាល)	គោលការណ៍ច្បាប់ពី ៣ ឆ្នាំ បង្កើនការយល់ដឹងអំពីប្រាសាទ ពីការសិក្សាប្រាសាទសាស្ត្រ ជាពិសេស ភាសាខ្មែរ ភាសា ខ្មែរ ភាសាខ្មែរ ភាសាខ្មែរ ភាសាខ្មែរ	រួមមាន ប្រាសាទ
	គោលការណ៍សំខាន់ៗ សាស្ត្រាភិបាល (សាស្ត្រាភិបាល សាស្ត្រាភិបាល)	គោលការណ៍សំខាន់ៗ សាស្ត្រាភិបាល (សាស្ត្រាភិបាល សាស្ត្រាភិបាល)	រួមមាន សាស្ត្រាភិបាល
7	វប្បធម៌ខ្មែរ (អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ)	ប្រភេទឯកសារសិល្ប៍ខ្មែរ	រួមមាន សាស្ត្រាភិបាល
	សិល្បៈខ្មែរ (សិល្បៈខ្មែរ សិល្បៈខ្មែរ)	សិល្បៈខ្មែរ (សិល្បៈខ្មែរ សិល្បៈខ្មែរ)	ប្រភេទឯកសារ
8	បញ្ជី 1 ប្រភេទឯកសារ (អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ) ប្រភេទឯកសារ (អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ) បញ្ជី 3	ការប្រកាសឯកភាព របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ	រួមមាន ប្រាសាទ
	បញ្ជី 2 ប្រភេទឯកសារ របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ របស់ក្រុមប្រឹក្សាជាតិ	ប្រភេទឯកសារសិល្ប៍ខ្មែរ	ប្រភេទឯកសារ
9	ការប្រកាសឯកភាព (អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ)	ប្រភេទឯកសារសិល្ប៍ខ្មែរ	រួមមាន សាស្ត្រាភិបាល

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	เกียรติยศหรือเสน่ห์ (กิสิณฺณ นุญฺณ) ตัดตอน มาจากเรื่อง Lecid ของ Pierre Corneille (โพเญร์ คอร์ เน็ล) กวีชาวฝรั่งเศส	เล่าเรื่องราวในองก์ที่ 3 ฉากที่ 4 ว่ารุทริจได้ฆ่า บิดาของซีแมนผู้เป็นหญิงคนรักเพื่อล้างแค้น แทนบิดาของตน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
10	ครูบ้านนา (ครูบะญฺญะสุภะ คุง) ตัดตอนมาให้อ่านเฉพาะ บทที่ 1 “หาไม่พบ” (เรคฺธิ ๑ เรคฺธิ ๒) และ บทที่ 4 “ตัด ท้องทุ่งนาในยามค่ำ” (เรคฺธิ ๔ เรคฺธิ ๕ ภาควรรณคดี)	เล่าเรื่องราวของกลุ่มครูบ้านนากับชาวบ้าน วางแผนกันให้เหล่าเกษตรกรลุกขึ้นมาเรียกร้อง สิทธิเสรีภาพของตนจากอาณานิคมฝรั่งเศส	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	พ่อตาสรหาลูกเขย (เชตฺต เรคฺธิ ๑ ภาควรรณคดี)	ตายายคู่หนึ่งต้องการหาคู่ครองให้ลูกสาวแสน สวยของตน จึงตั้งเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ชาย หนุ่มที่เข้ามาสู่ขอ	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6			
1	ศึกษาบทอ่านเรื่อง ตุมเตียว (นิคฺคหะลุปะณฺณิยํ)	บทอ่านแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นบทร้อย แก้วเล่าเรื่องตุมเตียวโดยย่อ ส่วนที่ 2 เป็นบท พากย์ 7 เล่าเหตุการณ์ที่สามเณรตุมมาเทศนาที่ บ้านของนางเตียวจนพบรักกัน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี และบท พากย์ 7
	พัฒนาการของภาษาเขมร (วิคฺคหะลุปะณฺณิยํ)	ลักษณะของภาษาเขมรในสมัยต่าง ๆ ลักษณะ พิเศษของภาษาเขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
2	รามเกียรติ์ (ภะษะ)	บทอ่านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นบท ร้อยแก้วเล่าเรื่องราวรามเกียรติ์โดยย่อ ส่วนที่ 2 เป็นบทพากย์ที่ตัดตอนมาจากรามเกียรติ์ เขมร ผู้ที่ 2 เล่าเรื่องราวพระรามและนางสีดา ออกเดินทางไปหาจิตวิญญาณแล้วได้พบกับฤๅษี ทวาช	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี และ บทพากย์
3	พัฒนาการวรรณคดีเขมร (วิคฺคหะลุปะณฺณิยํ)	ลักษณะและผู้แต่งวรรณคดีเขมรในสมัยต่าง ๆ ได้แก่ สมัยโบราณ สมัยกลาง และสมัยใหม่	ร้อยแก้ว สารคดี
	พระเวสสันดร (พระเวสฺสณฺดร)	บทอ่านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เล่าเรื่อง พระเวสสันดรโดยย่อ และส่วนที่ 2 เล่าเรื่องราว	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
		กัณฑ์ที่ 8 กุมภาพันธ์ เป็นเหตุการณ์ที่ซุกไป ขอบุตรของพระเวสสันดร	
4	พระอาทิตย์ดวงใหม่ขึ้นเหนือ แผ่นดินเก่า (ประภาศรีฐิติระ เบญจธรรมา) ตัดตอนมา เฉพาะตอน “ที่พึ่งใหม่” (ธ ธิษฐาน) และ “กลีกรใหม่” (คณิศร)	เรื่องราวของสมที่ทำงานด้วยความขยัน หมั่นเพียร จนเมื่อกัมพูชาได้รับ เกราช เขาก็ กลับไปทำนาที่บ้านเกิด	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ศิลปะเขมร (วิมล:เฮอร์)	ลักษณะเพลงเขมรประเภทต่าง ๆ และระบำ ตามประเพณีต่าง ๆ ของเขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
5	เตโชยอด (เรณู:เฮอร์) ตัดตอนมาเฉพาะฉากที่ 15 - 18	บทอ่านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นบท ร้อยแก้วเล่าเรื่องเตโชยอดโดยย่อ ส่วนที่ 2 เป็น บทละคร เล่าเรื่องราวในตอนเตโชยอดกลับมา จากการรบ และได้คุณหญิงแสน ภริยาเก่าของ เตโชมาเป็นภรรยา	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ลักษณะพิเศษของละคร (ลลิต:เฮอร์)	ลักษณะของละครเขมรประเภทต่าง ๆ	ร้อยแก้ว สารคดี
	เจ้าแก้วใจ (เจ้าแก้วใจ)	บทอ่านแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นบท ร้อยแก้วเล่าเรื่องเจ้าแก้วใจโดยย่อ ส่วนที่ 2 เป็นบทละคร ตัดตอนฉากที่ 1 ฆาตกรรมได้กั หอม (เจ้าแก้วใจ) ฉากที่ 6 ตัวละคร เดิมเพิ่มเติม คือพวกกรรมกร สุข ตรี มาณ คง (มธุรส:เฮอร์) และฉากที่ 7 ทุกคนพร้อมด้วยตำรวจเข้ามา (เจ้าแก้วใจ)	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
6	ศิลาจารึก (ปราสาทพิมาน อากาศ) (นิล:เฮอร์ [ปราสาทพิมานอากาศ])	เนื้อหาศิลาจารึกตามอักขรวิธีเขมรโบราณ และ ถ่ายทอดอักขรวิธีเขมรปัจจุบัน เนื้อหากล่าวถึง พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเหล่าขุนนางต่อ พระเจ้าสุริยวรมันที่ 1	ร้อยแก้ว สารคดี
	ระบำโบราณเขมร (ระบำ บุษราคัม)	ประวัติ โอกาส และสาระสำคัญของระบำเขมร ชนิดต่าง ๆ	ร้อยแก้ว สารคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	ระบำพระราชทรัพย์ (ระบำประภคประยุ)	วิธีแสดง เครื่องแต่งกาย และสาระสำคัญของระบำพระราชทรัพย์	ร้อยแก้ว สารคดี
7	ประเพณีเขมรในสมัยอาณาจักรขอม (ประเพณีเขมรสมัยอาณาจักรขอม) ตัดตอนมาจากเรื่องกุฏิถูกเกณฑ์แรงงาน (คู่มือคัมภีร์) ตอนลี้ไปโพธิ์จันทอง (สัษะเรณูเดชะ)	เล่าเรื่องราวของลี้ที่ถูกเกณฑ์ไปทำงานที่โพธิ์จันทองทั้ง ๆ ที่ลี้มีไข้จะเข้าพิธีแต่งงานกับนางแหง	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ในเวลาตาย (เรณูเดชะ)	ขั้นตอน ประเพณี และธรรมเนียมปฏิบัติของชาวเขมรเมื่อมีคนตาย รวมทั้งการทำศพในสมัยต่าง ๆ ของเขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
8	การขอภัยโทษ (การสวสฺสพณ) ตัดตอนมาจากเรื่องเตโชดำดิน	อุปราชเมืองสยามส่งสาส์นมาขอภัยโทษกษัตริย์เขมร โดยจะยอมอยู่ภายใต้อำนาจเขมร และจะส่งส่วยอากรเป็นเครื่องบรรณาการให้	บทพากย์ 9
	พิธีแต่งงานของเขมร (ประเพณีหมั้นหมั้นพิธีหมั้น) (เรณูเดชะ)	ขั้นตอนและธรรมเนียมปฏิบัติในพิธีแต่งงานของชาวเขมรที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา	ร้อยแก้ว สารคดี
9	รามายณะอินเดีย (ภาษาสันสกฤต) ตัดตอนมาจากเรื่องรามายณะ เฉพาะตอนที่ 1 พาลกานท์ (คานธี ๓๗-๓๘) และตอนที่ 2 อโยธยากานท์ (คานธี ๓๙-๔๐)	เรื่องราวการกำเนิดของพระราม การแต่งงานของพระรามกับนางสีดา จนถึงพระรามต้องสละบัลลังก์แล้วออกจากเมืองอโยธยา	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
	ภาพสะท้อนวัฒนธรรมเขมรในเรื่องหงส์ยนต์ (รัชการบุษย์เขมรและเบญจกษัตริย์)	ที่มาและลักษณะของเรื่องหงส์ยนต์ และเล่าเรื่องราวของพระสุวณณกุมารที่ขึ้นหงส์ยนต์ไปเรียนศิลปศาสตร์ต่าง ๆ จนได้พบกับนางปทุมเกสร ต่อมาทั้งสองต้องพลัดพรากจากกัน	ร้อยแก้ว สารคดี
10	ความตายอันกล้าหาญของแฮมเล็ต (เบรคกาส)	เรื่องราวความกล้าหาญของแฮมเล็ตที่แก้แค้นแทนบิดาที่ถูกสังหารไป	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการอ่าน	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	กุลาบทธบสภักโณค) ตัดตอนมาจากบทละครเรื่อง แฮมเล็ต (บทโณค)		
	เดินทางแสวงหานางสีดา (ขณเคอโณคภรณคคค) ตัดตอนมาจากเรื่องรา มายนะ	หนุมานเดินทางมากรุงลงกาเพื่อตามหานางสีดา ที่ถูกกรุงราพณ์ลักพาตัวไป	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

ภาคผนวก ข.

เนื้อหาสาระทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

1. เนื้อหาสาระทักษะการเขียนในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับประถมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2		
32-81	การเขียนคำและกลุ่มคำ (การสระสระเอกวิเศษสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนคำต่าง ๆ ด้วยตัวอักษรบรรจง - การฝึกเขียนคำศัพท์ให้สอดคล้องกับรูปภาพ - การฝึกเขียนคำตามคำบอก
	การเขียนประโยค (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนประโยคตามคำบอก - การฝึกเติมคำในประโยค - การฝึกเรียบเรียงคำและกลุ่มคำให้เป็นประโยค - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำหรือตามรูปภาพที่กำหนดให้
	การเขียนอธิบาย (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนตอบคำถามสั้น ๆ จากเรื่องที่อ่าน - การฝึกเขียนอธิบายคำศัพท์ - การฝึกเขียนอธิบายชื่อและอาชีพของสมาชิกในครอบครัว
	การเขียนย่อหน้า (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนย่อหน้าตามคำบอก
	การเขียนบทร้อยกรอง (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเติมคำในบทร้อยกรอง เช่น บทเพลง บทกาพย์ - การเขียนบทร้อยกรองตามคำบอก
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		
1-64 ²⁵	การเขียนตัวอักษร (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนตัวอักษรบรรจง
	การเขียนคำและกลุ่มคำ (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนคำต่าง ๆ ด้วยตัวอักษรบรรจง - การฝึกเขียนคำตามคำบอก
	การเขียนประโยค (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนประโยคตามคำบอก - การฝึกเติมคำในประโยค - การฝึกเรียบเรียงคำและกลุ่มคำให้เป็นประโยค - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำหรือตามรูปภาพที่กำหนดให้
	การเขียนอธิบาย (การสระสระเอกวิเศษ)	- การฝึกเขียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน - การฝึกเขียนอธิบายคำศัพท์

²⁵ ยกเว้นบทที่ 13, 23, 38 และ 45

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
	การเขียนย่อหน้า (การสมมุติฐาน)	- การฝึกเขียนย่อหน้าตามคำบอก - การฝึกเติมคำในย่อหน้า
	การเขียนบทความ (การสมมุติฐาน)	- การฝึกเขียนบทความหรือร้อยแก้วขนาดสั้นตามคำบอก - การฝึกเขียนบทความขนาดสั้นตามรูปภาพที่กำหนด (มีโครงสร้างการเขียน)
	การเขียนบทร้อยกรอง (การสมมุติฐาน)	- การฝึกเติมคำในบทร้อยกรอง ได้แก่ บทเพลง บทกา- คติ และบทพากย์ 7 - การฝึกเขียนบทร้อยกรองตามคำบอก ได้แก่ บทเพลง บทกาคติ และบทพากย์ 7
13	การแต่งความ “การพรรณนาเกี่ยวกับ คน” (รหัสเลขตัว “การพรรณนา มนุษย์”)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเกี่ยวกับคน (มีคำถามท้ายบท พรรณนา) - โครงสร้างการเขียนพรรณนาเกี่ยวกับคน - การฝึกเขียนพรรณนาเกี่ยวกับคุณครู (ตามโครงสร้าง คำถาม)
23	การแต่งความ “การพรรณนาเกี่ยวกับ สัตว์” (รหัสเลขตัว “การพรรณนา สัตว์”)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเกี่ยวกับสัตว์เรื่อง “จำเริญ ของฉัน” (ชื่อย่อตัว) (มีคำถามท้ายบทพรรณนา) - โครงสร้างการเขียนพรรณนาเกี่ยวกับสัตว์ - การฝึกเขียนพรรณนาเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง (ตามโครงสร้าง คำถาม)
38	การแต่งความ “การพรรณนาเกี่ยวกับ เหตุการณ์” (รหัสเลขตัว “การพรรณนา เหตุการณ์”)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเกี่ยวกับเหตุการณ์เรื่อง “อุบัติเหตุ จราจร” (ชื่อย่อตัว) (มีคำถามท้ายบท พรรณนา) - โครงสร้างการเขียนพรรณนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ - การฝึกเขียนพรรณนาเกี่ยวกับเหตุการณ์อุบัติเหตุ ระหว่างรถยนต์กับรถจักรยานยนต์ ตามรูปภาพที่ กำหนดให้ (ตามโครงสร้างคำถาม)
45	การแต่งความ “การพรรณนาเกี่ยวกับ สถานที่” (รหัสเลขตัว “การพรรณนา สถานที่”)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเกี่ยวกับสถานที่เรื่อง “พิพิธภัณฑ์- สถานแห่งชาติ” (ชื่อย่อตัว) (มีคำถามท้ายบท พรรณนา) - โครงสร้างการเขียนพรรณนาเกี่ยวกับสถานที่

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
		- การฝึกเขียนพรรณนาเกี่ยวกับโรงเรียน (ตามโครงสร้างคำถาม)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		
1	การเขียน (สัณเฑาะ) 1	- การฝึกเติมคำในประโยค (ตามความคิดผู้เรียน) - การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้)
	การเขียน (สัณเฑาะ) 2	- การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้ และให้สอดคล้องกับรูปภาพ) - การฝึกเขียนย่อหน้า (ตามโครงสร้างคำถาม)
	การเขียน (สัณเฑาะ) 3	- การฝึกเติมคำในประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้ และให้สอดคล้องกับรูปภาพ)
2	การเขียน (สัณเฑาะ) 1	- การฝึกเติมคำในประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การฝึกจับคู่กลุ่มคำเพื่อนำมารวมเป็นประโยค
	การเขียน (สัณเฑาะ) 2	- การฝึกเติมคำในประโยค (ตามความคิดผู้เรียน) - การฝึกแต่งประโยค (ด้วยชนิดของคำที่กำหนดให้)
	การเขียน (สัณเฑาะ) 3	- การฝึกจับคู่กลุ่มคำเพื่อนำมารวมเป็นประโยค - การฝึกเติมคำในประโยค (ตามความคิดผู้เรียน) - การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้ และให้สอดคล้องกับรูปภาพ)
	การเขียน (สัณเฑาะ) 4	- ตัวอย่างการเขียนแนะนำเส้นทางตามแผนที่ - การฝึกเขียนแนะนำเส้นทางจากบ้านไปโรงเรียน
3	ย่อหน้า (ราชาธิปไตย)	- นิยามของ “ย่อหน้า” - หลักการสำคัญในการเขียนย่อหน้า - การฝึกเรียบเรียงประโยคที่กำหนดให้มาประกอบเป็นย่อหน้า
	การเขียนย่อหน้า (สัณเฑาะราชาธิปไตย)	- ขั้นตอนการเขียนย่อหน้า - การฝึกวิเคราะห์องค์ประกอบและการเรียบเรียงย่อหน้า
	การเขียน (สัณเฑาะ)	- การฝึกเขียนย่อหน้า (3 ประโยค) ให้สอดคล้องกับรูปภาพ
	การเขียนเรื่องสั้น (การสนทนาเรื่องสั้น)	- ตัวอย่างเรื่องสั้นเรื่อง “เข็มหมุด” (ผู้แต่ง กษัตริย์) (มีคำถามท้ายเรื่องสั้น) - การฝึกแต่งเรื่องสั้นตามรูปภาพที่กำหนดให้

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
4	การเขียน (สำเนา)	- การฝึกเขียนย่อหน้าเกี่ยวกับประโยชน์ของต้นตาล (ตามโครงสร้างคำถาม)
	บทความให้ข้อมูล (หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต)	- ตัวอย่างบทความหนังสือ - การฝึกเขียนบทความให้ข้อมูลขนาดสั้น ตามหัวข้อที่กำหนดให้ (มีคำแนะนำขั้นตอนการเขียน)
5	ย่อหน้าพรรณนาเกี่ยวกับคน (ศาสตราจารย์ ดร. ศาสตราจารย์)	- การฝึกเขียนย่อหน้าพรรณนาเกี่ยวกับแม่ (ตามโครงสร้างคำถาม)
	บทความพรรณนาเกี่ยวกับคน (หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต)	- ตัวอย่างบทความพรรณนาลักษณะของครูของฉัน (แบบโครง) (มีคำถามท้ายบทความพรรณนา) - คำที่ใช้ในการพรรณนาอุปมาอุปไมย และคุณสมบัติของคน - การฝึกเขียนบทความพรรณนาพ่อหรือคุณตา (มีลำดับความแต่ละย่อหน้าให้)
6	การเขียน (สำเนา) 1	- การฝึกเติมคำในประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้)
	การเขียน (สำเนา) 2	- การฝึกจับคู่กลุ่มคำเพื่อนำมารวมเป็นประโยค - การฝึกเติมคำในประโยค (ตามความคิดผู้เรียน) - การฝึกเติมคำสัมผัสในบทพากย์ 7
	การเขียนเรื่องนิทาน (การสนทนาเชิงนิทาน)	- ตัวอย่างนิทานเรื่อง “โชคชะตาของชาวประมง” (ภานุรักษ์เสนา) - การฝึกเขียนนิทานขนาดสั้น 1 เรื่อง โดยต้องพรรณนาตัวละครและสถานที่ให้ชัดเจน
7	การกรอกแบบฟอร์มง่าย ๆ (การแบ่งรูปแบบบรรยาย)	- ตัวอย่างแบบฟอร์มคำขอเข้าศึกษา (ทศวรรษสู่ศตวรรษ) - การฝึกกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มคำขอเข้าศึกษา
	การเขียน (สำเนา) 1	- การฝึกเรียบเรียงคำและกลุ่มคำให้เป็นประโยค - การฝึกแต่งประโยค (ให้สอดคล้องกับรูปภาพ)
	การเขียน (สำเนา) 2	- การฝึกเขียนจำแนกชนิดของคำ (คำกริยาและคุณกริยา)
	การกรอกแบบสอบถาม (การแบ่งแบบสอบถาม)	- การฝึกกรอกข้อมูลในแบบสอบถาม
8	การเขียน (สำเนา)	- การเติมคำในย่อหน้า (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การเติมคำสัมผัสในบทร้อยกรอง (ตามความคิดผู้เรียน)
	การพรรณนาเกี่ยวกับอาชีพ	- ตัวอย่างบทความพรรณนาเรื่อง “อาชีพของคนในหมู่บ้าน

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
	(การถนัดสำหัตติบุตร)	ฉันทน์” (บุตรบทบุรุษคฤษี) - การฝึกเขียนบทพรรณนาขนาดสั้นเกี่ยวกับอาชีพของ คนในชุมชน (ตามโครงสร้างคำถาม)
	การพรรณนาเกี่ยวกับสถานที่ (การถนัดสำหัตติกริณ)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเรื่อง “แหล่งท่องเที่ยวศิริมย์” (เมณฑิยฆาตรคิริย) - การฝึกเขียนบทพรรณนาขนาดสั้นเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวที่เคยไป (มีโครงสร้างการเขียน) - การฝึกเขียนพรรณนารูปภาพวัดพนม (วัด)
9	การเขียน (สำเนา) 1	- การฝึกเขียนเติมคำในประโยคและย่อหน้า (ด้วยคำที่ กำหนดให้)
	การเขียน (สำเนา) 2	- การฝึกเติมคำในบทพากย์ 7 (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้)
	การเขียน (สำเนา) 3	- การฝึกเขียนย่อหน้าให้สัมพันธ์กับรูปภาพ
	การพรรณนาเกี่ยวกับประโยชน์ของ น้ำ (การถนัดสำหัตติประยาธสโรธิ)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเรื่อง “คลองมุกข์พูล” (ประยา ธสโรธิ) - การฝึกเขียนพรรณนาเกี่ยวกับประโยชน์ของแหล่งน้ำ ในหมู่บ้าน (ตามโครงสร้างคำถาม)
10	การเขียน (สำเนา) 1	- การฝึกเรียบเรียงวรรคในบทกาคติ
	การเขียน (สำเนา) 2	- การฝึกแก้ไขประโยคให้ถูกต้อง - การฝึกแต่งประโยคเกี่ยวกับสัตว์
	การเขียน (สำเนา) 3	- การฝึกเติมคำสัมผัสในบทกาคติ (ตามความคิดผู้เรียน) - การฝึกแต่งบทกาคติ 1 บทเล่าเรื่องสัตว์เลี้ยง - การฝึกเขียนบทพรรณนาเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง (มี โครงสร้างการเขียน)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
1	การเติมย่อหน้า (การบ่งเหตุกษณ)	- การฝึกเติมคำในย่อหน้า (ด้วยคำที่กำหนดให้)
	การแต่งประโยค (การรักษณ)	- การฝึกเติมคำในประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การฝึกแต่งประโยคให้สอดคล้องกับรูปภาพ
	การพรรณนาเกี่ยวกับตัวละคร (การถนัดสำหัตติภุ)	- ตัวอย่างการพรรณนาตัวละครในเรื่อง “เสนาเมือง” (สำเนา)
		- การฝึกเขียนบทพรรณนาขนาดสั้นถึงความกล้าหาญ

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
		ของตัวละคร “ปลาหมอ” จากเรื่อง “สุนัขจิ้งจอกกับกิ้งผอย” (๘๘๐๙๙๙๙๙๙) (มีโครงสร้างการเขียน)
2	การแต่งเรื่องสั้น (การเล่าเรื่องเชิงเขียน)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่องสั้นเรื่อง “กสิกรตื่นตัว” (๙๙๙๙๙๙๙๙๙) - การฝึกแต่งเรื่องสั้น (มีคำแนะนำในการแต่ง)
3	การเติมเต็มวรรคในคำประพันธ์ (การแบ่งวรรคในคำประพันธ์)	- การฝึกเติมคำในวรรคของบทพากย์ 7 (ด้วยคำที่กำหนดให้ และตามความคิดผู้เรียน)
	การเขียนคำประพันธ์ขนาดสั้น (การแต่งคำประพันธ์)	- การฝึกเติมคำในบทพากย์ 7 (ตามความคิดผู้เรียน) - การฝึกอธิบายคณะและฉันทลักษณ์ของบทพากย์ 7 - การฝึกแต่งบทพากย์ 7 จำนวน 2 บท ตามหัวข้อที่ชอบ
4	การเติมเต็มประโยค (การแบ่งประโยค)	- การฝึกเขียนเติมคำในประโยค (ตามความคิดผู้เรียน)
	การเขียนบทความให้ข้อมูล (การเรียบเรียงข้อมูล)	- การฝึกเรียบเรียงคำและกลุ่มคำให้เป็นประโยค - การฝึกจับคู่กลุ่มคำเพื่อนำมารวมเป็นประโยค - การฝึกเขียนบทความให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีบุญในหมู่บ้าน หรือการฉีดยาป้องกันโรค
5	การรวบรวมข้อมูลสำคัญในเรื่อง (การสรุปสาระสำคัญของเรื่อง)	- การฝึกเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญจากเรื่อง “ดาอาณ” (๙๙๙๙๙๙๙๙๙)
	เนื้อความข่าว (๙๙๙๙๙๙๙๙๙)	- ตัวอย่างเนื้อความข่าว (มีคำถามท้ายเรื่อง) - การฝึกเขียนเนื้อความข่าวถึงเพื่อนร่วมชั้นเพื่อให้เข้าร่วมงานวันแรงงานนานาชาติ (มีคำแนะนำในการเขียน)
6	การเติมเต็มบันทึกประจำวัน (การแบ่งวรรคในคำประพันธ์)	- การฝึกเติมคำในงานเขียนบันทึกประจำวัน
	บันทึกประจำวัน (๙๙๙๙๙๙๙๙๙)	- การฝึกเขียนบันทึกประจำวันเล่าถึงเหตุการณ์ที่ประทับใจ (ศึกษาตัวอย่างจากบทเรียนย่อยการอ่าน)
7	จดหมายถามสารทุกข์สุกดิบ (๙๙๙๙๙๙๙๙๙)	- องค์ประกอบและวิธีการเขียนจดหมาย - การฝึกเขียนจดหมายถึงเพื่อนที่เคยเรียนด้วยกันเพื่อสอบถามสารทุกข์สุกดิบ
	จดหมายขอโทษ (๙๙๙๙๙๙๙๙๙)	- ตัวอย่างจดหมายที่ด่าคำ (๙๙๙๙) เขียนไปขอโทษข้าเอง (๙๙๙๙) - การฝึกเขียนจดหมายขอโทษถึงผู้ที่เคยกระทำผิดไว้ (มีโครงสร้างจดหมาย)

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
8	บทความโฆษณา (หลักสูตรเฉพาะสาขา)	- การฝึกเขียนบทความโฆษณาขายสินค้าตามหัวข้อที่กำหนดให้ (มีคำแนะนำในการเขียน)
9	บทร้อยกรอง (หลักสูตรภาค)	- การฝึกเรียบเรียงวรรคของบทพากย์ 7
	การเติมเต็มวรรคของคำประพันธ์บทพากย์ 7 (การแบ่งแผนภูมิตระกูลบทประพันธ์)	- แผนผังฉันทลักษณ์ของบทพากย์ 7 จำนวน 2 บท - การฝึกเติมคำสัมผัสในบทพากย์ 7 (ด้วยคำที่กำหนดให้)
	การแต่งคำประพันธ์บทพากย์ 7 (การเลือกคำประพันธ์บทประพันธ์)	- การฝึกแต่งบทพากย์ 7 จำนวน 2 บท ตามหัวข้อที่ชอบ
10	การแนะนำหลายขั้นตอน (การแนะนำ) เตรียมข้อมูล)	- การฝึกเขียนแนะนำวิธีการปลูกข้าว หรือการขึ้นจักรยาน หรือการเปิดวิทยุ/เครื่องเสียง/โทรทัศน์ (ศึกษาระเบียบวิธีจากบทเรียนย่อยการพูด) (มีคำแนะนำในการเขียน)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
1	การเขียน (ส่นเฉพาะ)	- การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้ และให้สอดคล้องกับรูปภาพ)
	การแต่งเรื่องสั้น (การเลือกเรื่องสั้น)	- การฝึกเขียนเรื่องสั้นเล่าถึงพระคุณของพี่ชายหรือพี่สาว
	การแต่งคำประพันธ์ (การเลือกคำประพันธ์)	- การฝึกอธิบายลักษณะสำคัญ ฉันทลักษณ์ของบทพากย์ 7 - การฝึกแต่งบทพากย์ 7 จำนวน 3 บท ตามหัวข้อที่ชอบ
2	การเรียบเรียงเหตุการณ์ของเรื่องตามลำดับ (การเรียบเรียงเหตุการณ์)	- การฝึกเรียบเรียงประโยคตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง “แม่ไก่กับลูกเปิด” (เมฆาธธิดา) แล้วนำมาเขียนเป็นความเรียง
	การเขียนรายงานบันทึกการอ่านเพื่อผู้ฟัง (ส่นเฉพาะตามความรู้ความสามารถ)	- โครงสร้างการเขียนรายงานบันทึก - ตัวอย่างการเขียนรายงานบันทึกเรื่อง “คุณครูของคุณ” (ครูกับลูก)
3	บทความให้ข้อมูลขนาดสั้น (หลักสูตรภาค)	- การฝึกสรุปข้อมูลในรูปแบบตาราง และเขียนบทความอธิบายข้อมูลขนาดสั้น
4	การเขียนเรื่องนิทาน (ส่นเฉพาะเรื่อง)	- การฝึกเขียนนิทานขนาดยาว (มีตัวละครจำนวนมาก) เกี่ยวกับการรักษาสัตว์เลี้ยง การอนุรักษ์ป่า/สัตว์ป่า

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
		(มีคำแนะนำในการเขียน)
5	การเขียน (ส่นเณร)	- การฝึกแต่งบทพากย์ 7 หรือบทกาคคิตี จำนวน 1 บทให้สอดคล้องกับรูปภาพที่กำหนดให้
	บทความพรรณนา (หลักสูตรภาค ๓)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเรื่อง “ปลาสะอี่” (สุริยาเสนา) - การฝึกเขียนพรรณนาถึงปลาที่เคยเลี้ยงหรือที่พบเห็นตามธรรมชาติ (มีโครงสร้างการเขียน)
	การเล่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์อีกครั้งหนึ่ง (การเรียบเรียงเรื่องจากนิทานพื้นบ้าน)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ ๆ จากเรื่อง “ผีนปลก” (สุริยาเสนา) แล้วหยิบยก 1 เหตุการณ์มาเล่าอีกรอบ - การฝึกเขียนเล่าเหตุการณ์สำคัญของเรื่องที่ได้อ่าน
6	การพรรณนาเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ (หลักสูตรภาค ๓)	- ตัวอย่างการเขียนพรรณนาเรื่อง “พิธีบุญ 7 วัน” (สุริยาเสนา) - โครงสร้างของการเขียนพรรณนาเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ - การฝึกเขียนบทพรรณนาเกี่ยวกับพิธีที่เคยเข้าร่วม
7	การเขียน (ส่นเณร)	- การฝึกวาดรูปเครื่องดนตรี แล้วอธิบายวิธีการเล่น
	การแนะนำหลายขั้นตอน (หลักสูตรภาค ๓)	- ตัวอย่างการแนะนำวิธีเล่น “การละเล่นเคาะกะโหลก” (สุริยาเสนา) - การฝึกเขียนอธิบายแนะนำวิธีเล่นการละเล่น 1 ชนิด
8	การเขียน (ส่นเณร) 1	- การฝึกเติมคำสัมผัสในบทพากย์ 7 และบทพหุคิตี (ด้วยคำที่กำหนดให้)
	การเขียน (ส่นเณร) 2	- การฝึกแต่งบทร้อยกรอง จำนวน 2 บทเกี่ยวกับบุคคลที่น่าเคารพ
	การแต่งคำประพันธ์ (การแต่งคำขวัญ)	- การฝึกแต่งบทพหุคิตี หรือบทพากย์ 7 ให้สอดคล้องกับรูปภาพที่กำหนดให้
9	การเขียน (ส่นเณร)	- การฝึกอ่านบทพรรณนาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แล้วตอบคำถามในรูปแบบปรนัย
	บทความพรรณนา (หลักสูตรภาค ๓)	- การฝึกเขียนบทพรรณนาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว
10	การเขียน (ส่นเณร) 1	- การฝึกแต่งประโยค (ให้สอดคล้องกับรูปภาพ) - การฝึกเขียนย่อหน้าเกี่ยวกับคนที่ดี
	การเขียน (ส่นเณร) 2	- การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การฝึกเขียนพรรณนาเกี่ยวกับบ้านพัก (ตามโครงสร้าง)

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
		การเขียน)
	การย่อเรื่องนิทาน (สละเบญจนิธาส)	- นิยามของ “การย่อเรื่อง” - หลักการในการย่อเรื่อง - การฝึกย่อนิทานเรื่อง “เด็กชื้อตรง” (กุษาณณะโรจน์)
	การเขียนคำ ประโยค และคำ ประพันธ์ (ส่นเณรทากู ญู: นิษ คัณทญ)	- การฝึกเขียนจำแนกชนิดของคำ - การฝึกแต่งประโยค (ด้วยคำที่กำหนดให้) - การฝึกเรียบเรียงวรรคในบทกาคคติ

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
	ประชาานิยม (ส่นเณรเฏบภบ่นร่นร่นร่น การเณรเณรเณรเณรเณร)	การพูด (เเชื่อมโยงกับทกษะการพูด และมีโครงสร้าง การเขียน)
10	การเขียนนิทานที่มีกาลบรรยายกาศ จำนวนมาก (ส่นเณรเฏบภบ่นร่นร่น เณรเณรเณรเณรเณร)	- ค่านิยามของ “กาลบรรยายกาศ” - ตัวอย่างนิทานเรื่อง “ชายเณรสมุก” และเรื่อง “เณรเณร” - การฝึกเขียนนิทานที่เเคยเรียนไป
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2		
1	รายงานการสัมภาษณ์ (เณรเณรเณร ส่นเณร)	- ตัวอย่างเรื่อง “รายงานการสัมภาษณ์เเกี่ยวกับ ชีวประวัติของประธานชุมนุม” - การฝึกเขียนรายงานสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ (มี โครงสร้างการเขียน)
2	แต่งเรื่องนิทานโบราณขนาดสั้น (เณรเณรเณรเณรเณร)	- การฝึกแต่งเรื่องโบราณขนาดสั้นที่เเกี่ยวข้องกับความ ซื่อตรง (คำแนะนำในการเขียน)
3	จดหมายขออภัยโทษ (ส่นเณรเณร เณรเณร)	- ตัวอย่างจดหมายขออภัยโทษ - การฝึกเขียนจดหมายขออภัยโทษตามสถานการณ์ที่ กำหนดให้ (มีคำแนะนำองค์ประกอบของจดหมาย)
4	จดหมายสอบถามข้อมูล (ส่นเณรเณร เณรเณร)	- ตัวอย่างจดหมายสอบถามข้อมูล - การฝึกเขียนจดหมายสอบถามข้อมูลตามสถานการณ์ ที่กำหนดให้ (มีคำแนะนำองค์ประกอบของจดหมาย)
5	การแต่งคำประพันธ์ (การเณร เณร)	- การฝึกแต่งบทพากย์ 8 หัวข้อ “ความมีวินัย” “การ เณรเณรเณรเณร” และ “การตั้งใจเรียน” - คำอธิบายเณร และแผนผังเณร-ลักษณะของบทพากย์ 8 แบบต่าง ๆ (คำแนะนำในการแต่ง)
6	การเขียนข้อความประกาศข้อมูลและ ข้อความข่าว (ส่นเณร เณรเณรเณร เณรเณรเณรเณรเณร)	- การฝึกเขียนประกาศข้อมูล และข้อความข่าว ในหัวข้อ ที่กำหนดให้ (เเชื่อมโยงทกษะการอ่านและทกษะพูด)
7	บทความโน้มน้าวใจ (เณรเณรเณร เณร)	- ตัวอย่างบทความโน้มน้าวใจเรื่อง “ผลเสียหลาย ประการที่เกิดจากการดื่มเณรเณรเณรเณร” - การฝึกเขียนบทความโน้มน้าวใจจากหัวข้อเรื่องที่ กำหนดให้
8	การเขียนย่อบทละครเป็นบทร้อย	- การฝึกเขียนย่อบทละครเรื่องเณรเณร เป็นสำนวน

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
	แก้ว (ลัคนาและลัคนาประจักษ์)	ร้อยแก้ว (มีคำแนะนำการเขียน)
9	การแต่งคำประพันธ์บทพากย์ 8 และ บทพากย์ 9 (โคลงกลอนบทพากย์ 8 และบทพากย์ 9)	- คำอธิบายคณะ และแผนผังฉันทลักษณ์ พร้อม ตัวอย่างบทประพันธ์ของบทพากย์ 8 และบทพากย์ 9 - การฝึกแต่งบทพากย์ 8 ในหัวข้อ “คุณค่าของการศึกษา” - การฝึกแต่งบทพากย์ 9 ในหัวข้อ “คุณค่าของการร่วมมือกัน”
10	เรื่องประกอบรูปภาพ (เขียนบรรยาย)	- ข้อควรคำนึงถึงการเขียนเรื่องเพื่อใช้ประกอบรูปภาพ ในรูปแบบการ์ตูนช่อง - การฝึกเขียนเรื่องเพื่อประกอบรูปภาพจากบทอ่าน เรื่อง “สุนัขจิ้งจอก”
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3		
1	ชีวประวัติ (ประวัติ)	- ตัวอย่างการกรอกข้อมูลประวัติส่วนตัว - การฝึกเขียนประวัติส่วนตัว (มีคำแนะนำการเขียน)
2	บทร้อยกรอง (กลอนแปด)	- ตัวอย่างบทพากย์ 7 พร้อมให้สวดท่อง - คำอธิบายคณะ และแผนผังฉันทลักษณ์ของบทพากย์ 7 - การฝึกแต่งบทพากย์ 7 ในหัวข้อ “ความภูมิใจในชาติ เขมร” (มีคำแนะนำการเขียน)
3	การใช้ราชาศัพท์ (การประพันธ์)	- ตัวอย่างงานเขียนประเภทจดหมายที่ใช้ราชาศัพท์ - การฝึกเขียนจดหมายโดยใช้ราชาศัพท์
4	บทความประเภทโน้มน้าวใจ (กลอนแปด)	- คำอธิบายนิยามของคำว่า “การโน้มน้าวใจ” รวมทั้ง กลวิธี ประโยชน์ และโทษของการโน้มน้าวใจ - การฝึกเขียนบทความโน้มน้าวใจในหัวข้อ “การโน้มน้าวใจให้เพื่อนรู้จักสามัคคีกัน” (มีคำแนะนำและ โครงสร้างในการเขียน)
5	การแต่งบทพู่กัน (กลอนแปด)	- คำอธิบายคณะ และแผนผังฉันทลักษณ์ของบทพู่กัน - การฝึกแต่งบทพู่กัน ในหัวข้อเรื่อง “การกำหนด เป้าหมายในการศึกษา” (มีคำแนะนำการเขียน)
6	การแต่งบทละคร (การประพันธ์)	- คำนิยามของ “บทละคร” พร้อมโครงสร้าง

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
	เงา)	ส่วนประกอบ และวิธีการแต่งบทละคร - ตัวอย่างบทละคร - การฝึกแต่งบทละครขนาดสั้น ภายใต้อำนาจข้อเรื่องที่กำหนดให้
7	การกรอกแบบฟอร์มในชีวิตประจำวัน (แบบตรวจสอบประวัติ)	- ตัวอย่างคำขอลงทะเบียนเป็นผู้สมัครเข้าสอบ ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาปฐมนิเทศความรู้ทั่วไป - การฝึกกรอกข้อมูลในคำขอลงทะเบียนเป็นผู้สมัครเข้าสอบประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาปฐมนิเทศความรู้ทั่วไป (มีคำแนะนำในการเขียน)
	การแต่งเรื่อง (เรื่องสั้น)	- คำอธิบายงานเขียนประเภทบทกวีร้อยแก้ว - ตัวอย่างการเขียนบทกวีร้อยแก้วหัวข้อ เขาว่า เจ้าจิตรในเรื่องกุหลาบไฟเป็นยูวชนที่มีเกียรติ - การฝึกเขียนร้อยแก้วตามหัวข้อเรื่องที่กำหนดให้
	คำประพันธ์ประเภทกลอนและบทกวี (บทประพันธ์และบทกวี)	- ตัวอย่างคำประพันธ์บทกลอนและบทกวี พร้อมคำอธิบาย - ตัวอย่างคำประพันธ์บทกวี พร้อมคำอธิบาย - การฝึกแต่งบทกลอนหรือบทกวี ในหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวกับ “ความสำเร็จ”
	จดหมายประเภทสมมติ (แบบเขียน)	- ตัวอย่างจดหมายที่นางเทวีเขียนถึงมานนธ์ (อ้างอิงจากบทอ่านเรื่องมหาโจรนี้ที่อยู่ชายแดน) - การฝึกเขียนจดหมายจากสถานการณ์สมมติที่กำหนดให้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4		
1	การกรอกเอกสารสัญญาต่าง ๆ (แบบตรวจสอบประวัติ)	- ตัวอย่างสัญญาซื้อขายที่ดิน สัญญาเช่าบ้าน และสัญญาเช่าที่ดิน - การฝึกกรอกเอกสารสัญญา โดยให้ลอกตัวอย่างสัญญาลงสมุด แล้วกรอกข้อมูล
2	การเขียนวิเคราะห์บทความ (แบบวิเคราะห์)	- การฝึกเขียนวิเคราะห์บทความเรื่อง “ผกาสรโพธิ์” (มีโครงสร้างการเขียนและคำถามใช้ตรวจทาน)
3		- คำนิยามของ “การแต่งความเรียงร้อยแก้ว”

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
	การเขียนความเรียงอธิบาย (โคลง เสฉกัฏฐณ)	- ตัวอย่างความเรียงอธิบาย “เขากล่าวว่าการเนรเทศพระรามออกจากพระนครเป็นเวลา 14 ปี เพราะคำสัตย์” - การฝึกเขียนความเรียงอธิบายพรรณนาต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้
4	การกรอกเอกสารคำร้อง (บ่เตญ ทากูบฏฐ)	- ตัวอย่างเอกสารคำร้องแจ้งความรถจักรยานยนต์หาย - การฝึกกรอกเอกสารร้องทุกข์
5	การเขียนสังเคราะห์ (ส่นเณ ส่นเณ)	- ตัวอย่างการสังเคราะห์ความคิด เห็นเกี่ยวกับปัญหาของภาษาเขมร - การฝึกเขียนสังเคราะห์พรรณนาจากบทอ่านในบทที่ 3 เรื่องลักษณะของภาษาเขมร (มีโครงสร้างและคำแนะนำในการเขียน)
6	การเขียนบทความอธิบายสุภาษิต (ส่นเณโคลงเสฉกัฏฐณสุภาษิต)	- โครงสร้างบทความอธิบายความ หมายสุภาษิต - ตัวอย่างการอธิบายความหมายสุภาษิต “ចេះពីរៀនមិនពីរ” - การฝึกเขียนบทความอธิบายความ หมายสุภาษิต “ធ្វើស្រែនឹងទឹក ធ្វើស៊ីកនឹងឈាម” และ “ឈើរៀងធ្វើកង ឈើក្រងធ្វើទុក”
7	การแต่งคำประพันธ์ประเภทบทกาค คิต (การโคลงคำกัฏฐณบรคาคค)	- คำอธิบายคณะ แผนผังฉันทลักษณ์ และโอกาสของการแต่งบทกาคคิต - การฝึกแต่งบทกาคคิต ตามหัวข้อที่กำหนดให้ (มีคำแนะนำในการเขียน)
8	การโน้มน้าวใจ (การบฏฐะบฏฐ)	- คำนิยามของ “การโน้มน้าวใจ” - ตัวอย่างการเขียนโน้มน้าวใจเพื่อให้ประชาชนเข้าใจเพลงพิณพาทย์เขมร - การฝึกเขียนโน้มน้าวใจตามหัวข้อที่กำหนดให้
9	การเขียนเรื่องแต่งที่มีความซับซ้อน (เรื่องประธิคเณลลลลลลลลล)	- ตัวอย่างเรื่อง “น้ำเต้าอัครรร” พร้อมอธิบายโครงสร้างของงานเขียนที่มีความซับซ้อน - การฝึกเขียนเรื่องแต่งที่มีความซับซ้อนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เรื่องแบบเทวกลา แบบเพรงกลา และแบบนิทานกลา

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
10	การเขียนข้อความอธิบาย (โคลง เสดฺคฺคิฏฺญณฺ)	- ตัวอย่างการเขียนอธิบายหัวข้อเรื่อง “ข้อเท็จจริงในสมัยอาณาจักรมอญสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อเขมร” - การฝึกเขียนข้อความอธิบายความคิดหรือทรรศนะที่กำหนดให้ (มีโครงสร้างการเขียน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5		
1	การสังเคราะห์ความคิดเห็น (ลัทธิ ยล)	- คำนิยามของ “การสังเคราะห์” - ตัวอย่างการสังเคราะห์ความคิดจากบทอ่านเรื่อง “ขุนนางกังรี” - การฝึกเขียนสังเคราะห์ความคิด เห็นจากบทอ่านเรื่อง “พัฒนาการของวรรณคดีเขมร” และ “ขุนนางกังรี” (มีโครงสร้างการเขียน)
2	การแต่งคำประพันธ์ (คำโคลง คัมภีร์)	- คำนิยามและประเภทของ “คำประพันธ์บทพินธุวาท” (คัมภีร์บวรธรรมา) - คำอธิบายคณะ แผนผังชั้นลักษณะของคำประพันธ์บทพินธุวาทประเภทบทพินธุวาทหลักพากย์ 7 (คัมภีร์บวรธรรมา) - แบบฝึกแต่งบทพินธุวาทหลักพากย์ 7 ในหัวข้อเรื่องที่เกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี และธรรมเนียมเขมร
3	การวิเคราะห์บทความ (วิพากษ์)	- คำนิยามของ “การวิเคราะห์บทความ” - โครงสร้างและองค์ประกอบสำคัญของงานเขียนวิเคราะห์บทความ - การฝึกเขียนวิเคราะห์บทความจากบทอ่านในบทที่ 3
4	การเขียนบทละครขนาดสั้น (คำ โคลงยี่สิบแปด)	- คำนิยามและลักษณะของ “บทละคร” - การฝึกแต่งบทละครพูด บทละครบาสัก หรือบทละครยี่สิบแปดเนื้อหาเกี่ยวกับความเสียสละหรือความกล้าหาญ (กิจกรรมกลุ่ม และมีคำแนะนำในการเขียน)
5	การขยายความหัวข้อเรื่องแบบ อธิบาย (ประณามลัทธิ)	- คำนิยามของ “การอธิบาย” - ตัวอย่างการอธิบายสาระสำคัญจากหัวข้อเรื่อง “เขาว่าวัดวาอารามในพุทธศาสนามีหน้าที่สำคัญมากต่อสังคมเขมร”

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
		- แบบฝึกเขียนอธิบายหัวข้อเรื่องที่ตัดตอนมาจากบทเรื่อง “ตุ้มเตี๋ย”
6	การเขียนเรื่องเปรียบเทียบ (ใช้เลขคณิตเปรียบเทียบ)	- นิยามของ “หัวข้อเปรียบเทียบ” - ตัวอย่างการเขียนเปรียบเทียบคุณลักษณะของนางสีดาในวรรณคดีพราหมณ์นิมกับนางมัทรีในวรรณคดีพุทธนิม - การฝึกเขียนเรื่องเปรียบเทียบตัวละคร (มีโครงเรื่องและคำแนะนำในการเขียน)
7	การโฆษณาโน้มน้าวใจ (การโฆษณา บทกวี)	- จุดประสงค์ของการโฆษณา - การฝึกเขียนบทโฆษณา ในหัวข้อที่กำหนดให้ (กิจกรรมกลุ่ม)
8	การเขียนเรื่องประเภทอภิปราย (ใช้เลขคณิตแบบทศนิยม)	- คำนิยามของ “เรื่องอภิปราย” - องค์ประกอบของเรื่องอภิปราย - ตัวอย่างการเขียนอภิปรายลักษณะตัวละครจากบทอ่านเรื่อง “กาลีถูกเกณฑ์แรงงาน” - การฝึกเขียนอภิปรายความคิดเห็นและสุภาพซึ่งที่ที่กำหนดให้
9	การกรอกเอกสารต่าง ๆ (แบบ เขียน)	- การฝึกกรอกเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารรับและส่ง, เอกสารการขาย (สินค้า), ชีวประวัติโดยย่อ, ข้อความประกาศรับรองส่วนบุคคล, เอกสารรายงานของผู้เดินทางโดยเครื่องบิน และแบบบันทึกเข้า-ออกของผู้เดินทางโดยเครื่องบิน
10	รายงาน (บทความ)	- คำนิยามและประเภทของ “รายงาน” - ตัวอย่างโครงสร้างรายงานการประชุม และรายงานประจำเดือน - การฝึกเขียนรายงานตามหัวข้อที่กำหนด (กิจกรรมกลุ่ม)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6		
1	การเขียนเรื่องประเภทอภิปราย (ใช้เลขคณิตแบบทศนิยม)	- คำนิยามของ “หัวข้อเรื่องประเภทอภิปราย” - องค์ประกอบของการอภิปราย - ตัวอย่างการเขียนอภิปรายหัวข้อ “อยากเป็น

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
		อารยประเทศต้องอาศัยการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ” กับ “อยากเป็นอารยประเทศต้องตั้งอยู่บนการพัฒนาของวัฒนธรรมชาติ” - โครงเรื่องการเขียนบทอภิปราย
2	การศึกษาเกี่ยวกับเอกสารทางการ รัฐบาล (การวิพากษ์มติอธิบดี ราชการ)	- ความสำคัญและส่วนประกอบของเอกสารทางการ รัฐบาล - ตัวอย่างจดหมายจากสถาบันเบื้องสูงไปยังสถาบัน เบื้องล่าง (มติอธิบดีสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ) และ จดหมายจากสถาบันเบื้องล่างไปยังสถาบันเบื้องสูง (มติอธิบดีสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ) - การฝึกเขียนเอกสารทางการรัฐบาล ตามหัวข้อที่ กำหนดให้ (กิจกรรมกลุ่ม)
3	การเขียนกรอกเอกสารต่าง ๆ (สំเนียงแบบเทววิทยานิติศาสตร์)	- แบบฝึกกรอกเอกสารยื่นยันที่อยู่อาศัย (มติอธิบดี กรมที่ดิน) คำขอประกอบอาชีพ (ตำรวจผู้ปกครอง มหาดไทย) และคำขอเปิดสถานประกอบการ (ตำรวจ ผู้ปกครองมหาดไทย)
4	การเขียนเรื่องประโลมโลก (การโคลง เหิงประโลมโลก)	- คำอธิบายลักษณะของแนวคิด (หลัก) รูปแบบ (หลัก รูป) และสรุปรวมคติ (หลัก) ที่ควรปรากฏในเรื่อง ประโลมโลก - การฝึกแต่งเรื่องประโลมโลกที่มีกาลบรรยายภาค จำนวนมาก เหตุการณ์จำนวนมากและซับซ้อน (กิจกรรมกลุ่ม)
5	การเขียนเรื่องละคร (การโคลง เหิงละคร)	- คำนิยาม ประเภท และองค์ประกอบของบทละคร - คำอธิบายอัตถ์นัย อัตถ์รูป และอัตถ์สที่พบในบท ละคร - การฝึกแต่งบทละครพูด หรือบทละครบาสัก หรือบท ละครยี่เกขนาดสั้น 1 เรื่อง (มีคำแนะนำในการเขียน)
6	การอธิบายถึงแบบแผนของการแสดง ระบำโบราณ (การเปรียบเทียบคัมภีร์ การสวดมนต์)	- คำอธิบายโครงสร้างของการเขียนอธิบายแบบแผน ของการแสดงระบำโบราณ - การฝึกการเขียนอธิบายแบบแผนของการแสดงระบำ โบราณที่ชอบ

บทที่	ชื่อบทเรียนการเขียน	เนื้อหาสาระ
7	การวิจัย (การบูรณาการ)	- คำแนะนำในการเขียนงานวิจัย - ตัวอย่างการวางโครงเรื่องและการเขียนงานวิจัยเรื่อง “ประเพณีธรรมเนียมผ่านเรื่องตลกเดี่ยว” - การฝึกเขียนงานวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับความเชื่อและขนบธรรมเนียมเขมร
8	การแต่งคำประพันธ์ (การรักษาคำกาพย์)	- คำอธิบายคณะ แผนผังฉันทลักษณ์ โอกาสที่ใช้ และตัวอย่างคำประพันธ์บทปดยาวรรค (บรบฐกฤ) บทพากย์ 8 และบทพากย์ 9
9	การเปรียบเทียบจุดสำคัญ ๆ ส่วนหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์และเรื่องรามายณะ (เปรียบเทียบจุดเด่นของ มุขยัษฐิติและกษัตริย์ในรามายณะ)	- ตัวอย่างการเขียนเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันของเรื่องรามเกียรติ์ ผูกที่ 1-2 กับเรื่องรามายณะ กานท์ที่ 1-2 - การฝึกเขียนบทความเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกันของตัวละครพระราม และการดำเนินเรื่องในเรื่องรามเกียรติ์กับรามายณะ (มีคำแนะนำในการเขียน)
10	การวิจัย (การบูรณาการ)	- คำแนะนำในการเขียนงานวิจัย - โครงสร้างของงานวิจัย - ตัวอย่างของการวางโครงเรื่องและการเขียนงานวิจัยเรื่อง “อารยธรรมเขมรและอารยธรรมต่างประเทศ” - การฝึกเขียนงานวิจัยตามหัวข้อที่สนใจ (กิจกรรมกลุ่ม)

ภาคผนวก ค.

เนื้อหาสาระทักษะการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

1. เนื้อหาสาระทักษะการฟังในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับประถมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนย่อยการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2			
38	อีกาจัดงานแต่งให้ลูก (ក្រុមការកូន)	พญาอีกาจัดงานแต่งงานให้ลูกบนยอดต้นตาล เต๋ามาร่วมงานโดยใช้ปากคาบหางงูขึ้นไป แต่ตกลงมา ทำให้กระดองเต๋ามีรอยมาตั้งแต่บัดนั้น	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
48	สุนัขจิ้งจอกกับลูกแพะ (កញ្ចេងនិងកូនត្រី)	ลูกแพะเชื่อฟังคำสอนของแม่แพะว่าไม่ให้เปิดประตูบ้านให้คนแปลกหน้า	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
68	ขวานสนองขวาน ข้าวเฒ่า สนองข้าวเฒ่า (ដឹងសងដឹង អំបែងសងអំបែង)	สามีภรรยาไปเยี่ยมขวานเศรษฐีแล้วทำหายจึงต้อง นำลูกขายไปชดใช้ ต่อมาเศรษฐีได้เยี่ยมครกตำ ข้าวเฒ่าของสามีภรรยาคนนี้แล้วทำเสียหายจึง ต้องชดใช้ด้วยการส่งลูกสาวไปเป็นคนรับใช้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3			
16	ผู้มีพระคุณ (អ្នកមានគុណ)	สิ่งที่ผู้เป็นลูกหลานต้องปฏิบัติต่อผู้มีพระคุณ	ร้อยแก้ว สารคดี
22	เด็กรู้จักประหยัดอดออม (កុមារចេះសន្សំសំចៃ)	บทสนทนาระหว่างสมณางกับสุกี้เกี่ยวกับ วิธีการดูแลหนังสือเรียนเพื่อเป็นการรักษาของ และประหยัดเงินพ่อแม่	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
30	น้ำท่วมที่หมู่บ้านของฉัน (ទឹកជំនន់នៅភូមិខ្ញុំ)	เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในหมู่บ้านแห่งหนึ่งสร้าง ความเสียหายแก่ทรัพย์สินและสุขภาพของ ชาวบ้านเป็นอย่างยิ่ง	ร้อยแก้ว สารคดี
44	การปลูกมันสำปะหลัง (ដំណាំ ដំឡូងមី)	ความนิยมในการปลูกมันสำปะหลังของเหล่า เกษตรกร รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ได้จากมัน สำปะหลัง	ร้อยแก้ว สารคดี
54	ความซื่อตรง (ភាពស្មោះត្រង់)	ชายยากจนคนหนึ่งนำสุนัขตัวไปเป็นอาหาร สิงโตเพื่อแลกกับตัวเขาสวนสัตว์	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
60	หมู่บ้าน ชุมชนมีความ ปลอดภัย (ភូមិ ឃុំ មានសុវត្ថិ ភាព)	ปรุญกับสีกาที่ไปอ่านประกาศที่ติดไว้หน้าศาลา ชุมชน เกี่ยวกับมาตรการที่ทำให้เกิดความ ปลอดภัยในชุมชน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนย่อยการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4			
1	กระต่ายกับหอย (รณยูธินธิยง)	หอยทากทำวิ่งแข่งกับกระต่าย ด้วยปัญญาของ หอยทาก ทำให้สามารถเอาชนะกระต่ายได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
2	ฆาตกรทั้ง 7 (บาทกรรมร่าเริง ๗)	เจ้าหน้าที่อนามัยที่ให้ความรู้เรื่องการฉีดวัคซีนที่ สามารถป้องกันโรคทั้ง 7 ที่สามารถคร่าชีวิต ชาวบ้านได้ ได้แก่ บาดทะยัก คอตีบ ไอกรณ หัด โปลิโอ อหิวาตกโรค และวัณโรค	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
3	เศรษฐกิจกับคนขายถ่าน (เสฐียรสินธุคณคัมภีร์)	วาสนากับคิมทะเลาะเพื่อแย่งหนังสือกัน วาสนา ได้ตำตูลูกพ่อของคิม พ่อของคิมรู้เรื่องจึงมาฟ้อง ครู	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
4	การแนะนำถึงวิธีการปลูก ดอกไม้ (การแนะนำหัตถ์เบญ จมา)	ขั้นตอนในการปลูกดอกไม้ 4 ขั้นตอน	ร้อยแก้ว สารคดี
5	เจ้านายที่ดี (สายฝน)	ฝูงนกพิราบที่ติดกับดักตาข่ายของนายพราน ด้วยสติปัญญาของเจ้าฝูงนกพิราบทำให้นกพิราบ ฝูงนี้รอดตายมาได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
6	การสนทนาทางโทรศัพท์ (การสนทนาทางวิทยุ)	บทสนทนาทางโทรศัพท์ระหว่าง ด.ช.सान กับ แม่ของเขา เพื่อไต่ถามสารทุกข์สุกดิบความ เป็นอยู่ที่บ้านเกิด	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
7	โรคไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ เอ เอช1 เอ็น1 (ฉะฉินสุภาภรณ์ ฐิติ เหมะธวัช / A H1N1)	สาเหตุและผลกระทบของการแพร่ระบาดของ โรคไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ เอ เอช 1 เอ็น 1 ใน ประเทศกัมพูชา	ร้อยแก้ว สารคดี
8	ผลผลิตทางการเกษตรของ กัมพูชา (ผลผลิตเกษตร กัมพูชา)	ผลผลิตทางการเกษตรที่ประชาชนชาวเขมร ปลูกกันในที่ราบลุ่ม และที่ราบสูง	บทพากย์ 7
9	ความเสื่อมโทรมของแหล่ง น้ำ (การบำบัดมลพิษน้ำ)	ปัจจัยที่ทำให้เกิดมลพิษในแหล่งน้ำทั้งจาก มนุษย์ เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม	ร้อยแก้ว สารคดี
10	ต้องปกป้องสัตว์ป่า (ครู การเกษตร)	ความสำคัญของสัตว์ป่า และสอนให้ลูกหลาน เขมรช่วยกันอนุรักษ์สัตว์ป่า	บทเพลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5			
1	สุนัขจิ้งจอกกับกิ้งกือ	กิ้งกือใช้กลอุบายให้สุนัขจิ้งจอกพาตนเองและ	ร้อยแก้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนย่อยการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	(๘๘ คณิตศาสตร์)	พรรคพวกย้ายจากบ่อน้ำแห้งไปยังบ่อน้ำแห่งใหม่	บันทึกคดี
2	จะเข้กับคนขับเกวียน (ครูเตรียมผู้ชมบวระ)	จะเข้ขออาศัยเกวียนของคนขับเกวียนไปยังบ่อน้ำแห่งหนึ่ง แต่มั่นกลับเนรคุณด้วยการจะกินวัวเทียมเกวียนของคนขับเกวียน	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
3	อักษรของชาติเรา (หกรู จารึกเขมร)	พยัญชนะในภาษาเขมรทั้ง 33 รูป และเครื่องหมายสำคัญในภาษาเขมร	บทพากย์ 7
4	บทสัมภาษณ์ (บรณพาส)	บทสัมภาษณ์ของผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์กับนางจันถาถึงอุบัติเหตุทางจราจรที่เกิดกับลูกของเธอ	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
5	ฝนตกและลมพายุในจังหวัด กำแพงนคร (ครูผู้สอน อยู่ด้วย)	เหตุการณ์พายุฝนฟ้าคะนองรุนแรงที่จังหวัดกำแพงนครเมื่อปี 2010 สร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก	ร้อยแก้ว สารคดี
6	ฉันได้ลอง (ผู้สอน)	บันทึกของเด็กคนหนึ่งที่ได้ลองเดินข้ามถนนไปเที่ยวยังห้างสรรพสินค้า รวมทั้งไปลองใช้ลิฟต์ด้วย	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
7	จดหมายส่วนตัว (ผู้สอน ผู้สอน)	พี่คนหนึ่งเขียนจดหมายไปถามสารทุกข์สุกดิบกับน้องร่วมชั้นเรียนที่ย้ายไปอยู่ที่อื่น	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
8	บทบรรยายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หินอ่อนแกะสลัก (บรณพาส ผู้สอน)	การประกอบอาชีพแกะสลักหินอ่อนของชาวบ้านในจังหวัดโพธิ์สัตว์	ร้อยแก้ว สารคดี
9	ความพยายามของเด็ก (ผู้สอน)	ความสำคัญของการเรียน เมื่ออยู่ในเด็กควรตั้งใจเรียนเพื่อที่จะได้มีงานที่ดีในอนาคต	ร้อยแก้ว สารคดี
10	เจ้าปรี๊ดสามตา (ผู้สอน)	เจ้าปรี๊ดที่พ่อแม่บอกล้างส่งทางไกลอันเปรียบเหมือนดวงตาที่สามให้แก่เขา ซึ่งช่วยให้เจ้าปรี๊ดสามารถฝ่าฟันอุปสรรคนานาได้	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
1	การเคารพคุณครู (การเคารพ คุณครู)	วิธีปฏิบัติตนของนักเรียนต่อคุณครู	บทพากย์ 7
2	น้ำใจแม่ไก่ (ผู้สอน)	เล่าเรื่องราวแม่ไก่ที่ส่งสารลูกเปิดกำแพงแม่ จึงนำลูกเปิดมาเลี้ยงตั้งลูกในอุทร	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
3	อัญมณีสีม่วงเม็ดหนึ่ง	การค้นพบอัญมณีสีม่วงหรือแก้วน้ำหวาน	ร้อยแก้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนย่อยการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	(กฎเกณฑ์กฎหมายมูลฐาน)	(รัฐธรรมนูญ) ที่จังหวัดรัตนคีรี	สารคดี
4	หนูสาวดัดหลัง (ปริศนากรรม)	ชายคนหนึ่งที่มีสัญญากับพญาหนูขาวว่าจะไม่ทำลายต้นไม้เพื่อแลกกับทองคำ แต่เพราะความโลภของภรรยาทำให้เขาต้องสูญเสียทองคำทั้งหมดไป	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
5	การท่องเที่ยวที่หุบเขาโลมา (ผจญภัยในป่าเขาสีเขียว)	การเดินทางไปเที่ยวหุบเขาโลมาของนักท่องเที่ยว 2 คน ทำให้เห็นว่าปัจจุบันประชากรโลมานั้นตกอยู่ในภาวะวิกฤติจนต้องรัฐบาลต้องให้การคุ้มครอง	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
6	หน้าที่ในการประชุมทางการ (กรณีศึกษากรณีศึกษา)	ครูให้นักเรียนประชุมปรึกษากันเรื่องการเตรียมจัดการพิธีในโรงเรียน	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
7	สารวัน (สารวัน)	วิธีการและขั้นตอนในการรับสารวัน	ร้อยแก้ว สารคดี
8	นักบวชทางพุทธศาสนา (หุบเขาพุทธศาสนา)	ความเชื่อของชาวเขมรที่มีต่อประเพณีการบวช รวมถึงสิ่งที่นักบวชควรปฏิบัติ	บทความคดี
9	ทัศนียภาพชายทะเล (ทะเลสาบสาคร)	ทัศนียภาพอันงดงามของชายทะเลในประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว	ร้อยแก้ว สารคดี
10	ความใฝ่ฝัน (ศิลปะ)	หญิงสาวที่ชื่นชอบงานศิลปะที่ชื่นชอบกับตนเอง เธอจึงไปเรียนจัดดอกไม้จนสามารถเปิดร้านขายดอกไม้ได้	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
		กับอาณานิคมฝรั่งเศส ต่อมาท่านถูกจับตัวไปไว้บนเรือเพื่อนำตัวไปประหารชีวิต	บันทึกคดี
2	อูยลีสหวนคืนมา (หุยนิส วิบริฏ)	นิทานโบราณของประเศกรีซที่เล่าเรื่องราวของผจญภัยของอูยลีสในทะเลแสนอันตราย และสามารถหวนกลับบ้านเกิดได้อย่างปลอดภัย	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
4	สมัน หนู เต่า และอีกา (ฮุณส์ ฅณฺร หณฺเฏิก ฮีห ไร่ค)	สมันไปติดกับดักของนายพราน หนู เต่า และอีกา ไม่ทอดทิ้งเพื่อน และได้มาช่วยสมันให้รอดปลอดภัย	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
6	การให้ข่าวเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคล (เสตคฺฐีธฺธะณฺธิสทิกภมฺปฺเรสิส เวสิบฺคุณิก)	การประกาศรับสมัครบุคคลเข้าทำงานของสถาบันสันติสุขในครอบครัว	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
7	ถาดูกับเพลิงเผาข้าว (เชาฐะฮีห ไร่ค เระสิริ)	นิทานจากประเทศญี่ปุ่นที่เล่าเรื่องราวของตาถาดูที่เผาข้าวบนภูเขาเพื่อส่งสัญญาณเตือนให้ชาวบ้านรอดพ้นจากคลื่นสึนามิ	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
9	คุณค่าของการคบเพื่อน (คฺหฺมฺไรสการเสตคฺบ)	ประโยชน์ของการเลือกคบเพื่อนที่ดี และโทษของการเลือกคบเพื่อนไม่ดี	บทพากย์ 7
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3			
1	พระนางอินทรเทวี (ประสาธ ฐเรริ)	ประวัติและกรณียกิจของพระนางอินทรเทวี	ร้อยแก้ว สารคดี
2	บทเพลงประชานิยม (ตฺเพฺยฺงบฺรสาบิย)	บทเพลงชื่อ “เพลงพายเรือ” (หุริค)	บทเพลง
3	ธัญชัยเอาชนะนักปราชญ์จีน (ธณฺฐยฺชฺชาตฺถุหฺมฺคฺราฐ ธิส)	นักปราชญ์ธัญชัยใช้ปัญญาเอาชนะนักปราชญ์ชาวจีน ทำให้เขมรรอดพ้นจากการเป็นเมืองขึ้น	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
4	ความขัดแย้ง (ฮฺธาส)	ความแตกต่างระหว่างความขัดแย้งในสังคมสัตว์เดรัจฉานกับสังคมมนุษย์ และหนทางในการแก้ไขความขัดแย้ง	ร้อยแก้ว สารคดี
5	จบบัณฑิต (ตฺฐาบํหวิยสลา)	คำสอนพระพระอรียสัตถา สอนให้เห็นคุณค่าของวิชาความรู้ แล้วนำไปประกอบอาชีพสุจริตในอนาคต	บทพากคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
6	เตโชยอต (เรเฉยัค)	ตัดตอนมาจากบทละครเรื่อง “เตโชยอต”	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
7	ผู้ประกาศทางโทรทัศน์ (หฺกษิยาบฐุรธฺมฺ)	หน้าที่และทักษะของผู้ประกาศทางโทรทัศน์ รวมทั้งการปฏิบัติตนก่อนและขณะประกาศทาง โทรทัศน์	ร้อยแก้ว สารคดี
8	การไม่ละความพยายาม (การนิธนะบะละเสตฺถึ ฏฺยาบ)	สาเหตุที่คนเราต้องมีความพยายาม ประโยชน์ ของความพยายาม และข้อแนะนำของการไม่ ละความพยายาม	ร้อยแก้ว สารคดี
9	กบดักและปลา (ฉฺตฺธิมฺ)	แม่ปลาได้ทำประลองกับกบดักแล้วไม่สามารถ หลุดออกมาได้ จึงสั่งสอนลูก ๆ ให้หลีกหนีไป และอย่าได้ทำตามตน	บทบน โคลง บทพรรณนา
10	คุณปาสเตอร์ (เนกคณฺ)	คุณูปการของหลุยส์ ปาสเตอร์ นักเคมีชาว ฝรั่งเศส ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบคทีเรีย อันเป็น ประโยชน์ต่อมนุษยชาติ	ร้อยแก้ว สารคดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
1	ธรรมเนียมการเจาะหูลูกสาว (ธฺมฺมฺนิยฺมการเจาะหูลูกสาว)	ตำนานอันเป็นที่มาของธรรมเนียมการเจาะหู ของสตรีชาวเขมร	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
3	สิริธร (สิริธร)	สิริธรเศรษฐีถวายโภชนาหารแก่พระปัจเจกพุทธ เจ้า แล้วได้สั่งสอนบ่าวรับใช้ให้เห็นถึงอันสงส์ ของการให้ทาน จนบ่าวรับใช้เลื่อมใสในพระ ธรรมเทศนา	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
4	พระเทมีย์ (พระเทมีย์)	พระเทมีย์โพธิสัตว์ที่สร้างเป็นคนไข้และหูหนวก เพื่อหนีจากการขึ้นครองราชย์แล้วออกบวชสั่ง สมเนกขัมมบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าใน อนาคต	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี
7	จูปักรมญ (จูปักรมญ)	คำสอนของพระภิกษุภิกษุสงฆ์ หรือภิกษุ เช่น ให้รู้รักษาเกียรติและเชื่อฟังคำสอนของ พ่อแม่ เป็นต้น	บทกวี
9	ระบำเคาะสาก (ระบำเคาะ สาก)	ประวัติความเป็นมา โอกาสในการเล่น ทำนอง เพลง และคุณค่าของระบำเคาะสาก	ร้อยแก้ว สารคดี
10	พิธีขนาน้ำฝน	ตำนานการเกิดพิธีขนาน้ำฝน รวมทั้งขั้นตอนและ	ร้อยแก้ว

บทที่	ชื่อบทเรียนการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	(กวีนิพนธ์) (กวีนิพนธ์)	ความเชื่อชาวเขมรในพิธีขนานน้ำฝน	บันทึกคดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5			
1	พระพัน (พระพัน)	ลูกชายคนหนึ่งโมโหแม่ที่นำข้าวมาให้ข้า จังตีแม่จนสลบ ลูกชายคนนี้รู้สึกผิดจึงสร้างพระพุทธรูปพันองค์เพื่อไถ่บาป	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
2	ความเชื่อ (เชื่อ)	ธรรมเนียมปฏิบัติเมื่อบิดามารดาว่างลับไปแล้วสะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องวิญญาณของชาวเขมร	ร้อยแก้ว สารคดี
3	เนียตาเหลียงเมือง (นุคราญเมือง)	เสนาเมืองฆ่าตัวตายไปเกณฑ์กองทัพฝึมาช่วยกองทัพของพระชัยอัครราชย์รบกับกองทัพสยามจนได้รับชัยชนะ	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
4	เตโชยอด (เตโชยอด) ตัดตอนมาจากบทละครเรื่อง “เตโชยอด” ฉากที่ 11	เล่าเรื่องราวเตโชยอดสั่งประหารหมื่นใจจงรักที่เป็นหนอนบอนใส่ในกองทัพ	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
5	ทำนองเพลงและระบำเขาวัวแดง (งูรูกเขวเขวเขว) งูรูกเขวเขว)	ประวัติความเป็นมาและทำนองเพลงของระบำเขาวัวแดง	ร้อยแก้ว สารคดี
6	สุวรรณสาม (สุวรรณสาม) ตัดตอนมาจากเรื่องทศชาดก (ธรรมาศ) ของพุทธศาสนา บันทึกคดี	เรื่องราวของสุวรรณสามที่ถูกพระบาทกบิลยักขิง พระบาทกบิลยักขิงขาบซึ่งในความกตัญญูของสุวรรณสามที่มีต่อพ่อแม่จึงรับปากจะดูแลพ่อแม่ของสุวรรณสามให้	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
8	ชีวิตคนยาก (ชีวิตคนยาก) ตัดตอนมาจากเรื่อง “พระอาทิตย์ดวงใหม่ขึ้นเหนือแผ่นดินเก่า” (พระอาทิตย์ขึ้นเหนือแผ่นดินเก่า)	เรื่องราวของสม ชายยากจนที่จำต้องวิ่งวุ่นกระเป่าเพื่อความอยู่รอด	ร้อยแก้ว บันทึกคดี
9	อาปากุงทำหีบเงินหาย (อาปากุงทำหีบเงินหาย) ตัดตอนมาจากเรื่อง “คนตระหนี่” (คนตระหนี่) แปลมาจากวรรณกรรมฝรั่งเศส	เรื่องราวของอาปากุง ชายตระหนี่ทำหีบใส่เงินหายจึงโทษผู้อื่นไปทั่ว ทั้ง ๆ ที่ลูกชายของเขาเป็นผู้ขโมยไปเอง	ร้อยแก้ว บันทึกคดี

บทที่	ชื่อบทเรียนการฟัง	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
	เรื่อง “L'Avare”		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6			
6	พิธีเข้าร่วม (พิธีชุมนุม)	พิธีเข้าร่วมในจังหวัดเกาะกง กำปงจาม และ เสียมเรียบ	ร้อยแก้ว สารคดี
7	พิธีจำเริญอายุ (พิธีชดเชย อายุ)	นิยาม ขั้นตอนของพิธีจำเริญอายุ	ร้อยแก้ว สารคดี
10	พอล เวอร์จีเนีย (บุลวีบิธนี) ตัดตอนมาจากเรื่อง “Paul et Virginie” ของ Jacques-Henri	เรื่องราวความรักของเวอร์จีเนีย และพอล ซึ่ง ท้ายที่สุดจบลงด้วยโศกนาฏกรรม	ร้อยแก้ว บันเทิงคดี

ภาคผนวก ง.

เนื้อหาสาระทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

1. เนื้อหาสาระทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับประถมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2		
35	การแนะนำเพื่อนให้รู้จักกัน (ការណែនាំមិត្តិយុទ្ធសាស្ត្រ)	- ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างเด็ก 3 คน ซึ่งเป็นการแนะนำเพื่อนใหม่ให้รู้จักกัน - การฝึกพูดแนะนำเพื่อนให้รู้จักกัน
43	การใช้คำ - ของฉัน - ของเธอ - ของเรา (ការប្រើពាក្យ របស់ខ្ញុំ របស់ឯង របស់យើង)	- ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างเด็ก 2 คนเกี่ยวกับการใช้คำ - แสดงความเป็นเจ้าของ - สรุปการใช้คำ របស់ខ្ញុំ របស់ឯង របស់យើង របស់វា របស់គេ - การฝึกพูดโดยใช้คำที่แสดงความเป็นเจ้าของ
47	การอธิบายถึงสมาชิกในครอบครัว (ការរៀបរាប់សមាជិកគ្រួសារ)	- คำอธิบายประกอบรูปภาพแสดงการอธิบายถึงสมาชิกในครอบครัว - การฝึกพูดอธิบายชื่อและอาชีพของสมาชิกในครอบครัวของตนเอง
53	การอธิบายเกี่ยวกับรูป กลิ่น สี เสียง และรสชาติ (ការរៀបរាប់ពីរូបរាង ក្លិន ពណ៌ សូរ សំឡេង និងរសជាតិ)	- ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างเด็ก 2 คนเกี่ยวกับการอธิบายถึงลักษณะของมะม่วงสุก - คำศัพท์ที่ควรรู้สำหรับการอธิบาย - การฝึกพูดอธิบายเกี่ยวกับรูปร่าง กลิ่น สี และรสชาติของผลไม้
55	คำที่แสดงลักษณะของวัตถุ มนุษย์ สัตว์ และพืช (ពាក្យបង្ហាញលក្ខណៈ វត្ថុ មនុស្ស សត្វ រុក្ខជាតិ)	- ตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้อธิบายลักษณะของวัตถุ มนุษย์ สัตว์ และพืช ประกอบรูปภาพ - การฝึกพูดอธิบายลักษณะของวัตถุ มนุษย์ สัตว์ และพืช
74	การเปรียบเทียบสถานที่และวัตถุ (ការប្រៀបធៀបទីកន្លែងនិងវត្ថុ)	- ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างชาย 2 คนที่พูดถึงตลาดในหมู่บ้านของตน - การฝึกพูดเปรียบเทียบตลาดในหมู่บ้านของนักเรียนกับตลาดอื่น ๆ ที่รู้จัก
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		
7	การบอกข้อมูลส่วนตัว (ការប្រាប់ព័ត៌មានផ្ទាល់ខ្លួន)	- ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างเด็ก 2 คนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนตัว

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
		- การฝึกพูดสนทนาเพื่อบอกเล่าข้อมูลส่วนตัว
29	การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน (การนำเสนอริศริฐและเรณดณัฎฐะฐะฐะ)	- ตัวอย่างบทสนทนายะหว่างกัฎฐะกับอาสาวะเกะยวักกับเขาเซะงัฟะร ซึ่งเะนัสถานะที่ท้องเทะยวักในชุมขน - การฝึกพูดแสดงบทบาทสมมติแนะนำสถานะที่ท้องเทะยวัก
33	การอธิบายถึงสุขภาพและสภาพอากาศ (การเะนับทบักเะยวักสัฎฐะฐะฐะฐะ)	- ตัวอย่างบทสนทนายะหว่างเดะกั 2 คนเกะยวักกับอาการป้วยของเพะอนอันเกะดจากการเปละยนแปลงของสภาพอากาศ - การฝึกพูดผลัฎกันเล้าเกะยวักกับสุขภาพของตณเอง
40	การอธิบายถึงสมาชิกในครอบครัวและการประกอบอาชีพ (การเะนับทบักเะยวักสัฎฐะฐะฐะฐะ และ มุอะบะ)	- ตัวอย่างบทสนทนายะหว่างเดะกั 2 คนเกะยวักกับหน้าท้การงานของสมาชิกในครอบครัว - การฝึกพูดสนทนายะหว่างกันถึงสมาชิกในครอบครัวและการประกอบอาชีพ
48	การตีความสัญญาณไฟและเครื่องหมายจราจร (บะคุสฎายะเระฐะและฐะฐะฐะฐะฐะฐะ)	- คำอธิบายสัญญาณไฟจราจร และป้ายจราจรต่าง ๆ - การฝึกพูดอธิบายความหมายของป้ายจราจร
55	การอธิบายรูปภาพ “การรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม” (การเะนับะคุสฎายะฐะฐะฐะ การสัฎฐะฐะฐะ)	- ตัวอย่างบทสนทนายะหว่างเดะกั 2 คนเกะยวักกับรูปภาพกลุ่มคนกำลังทำความสะอาดสถานะที่ - แบบฝึกการอธิบายรูปภาพที่เกะยวัก ช้องกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		
1	การแนะนำเกะยวักกับการเละนการเละน (การนำเสนอหะกัการเละนเะยวัก)	- ตัวอย่างการพูดแนะนำการเละน - การฝึกการพูดแนะนำการเละนที่รู้จัก
2	การแนะนำในการบอกทิศทาง (การนำเสนอฐะฐะฐะ)	- ตัวอย่างการพูดแนะนำทิศทางประกอบภาพแผนที่ - แบบฝึกพูดแนะนำทิศทางจากสถานะรถไฟไปโรงพยาบาลเดะกัแห่งชาติ (มีแผนที่)
3	การใช้ภาษาตามกาลเทศะ (การเะนัภาษาสัฎฐะฐะฐะ)	- ตัวอย่างการสนทนายะหว่างครูกับนักเระยน พร้อมคำถาม - การฝึกการสนทนาในสถานการณัสมมติระหว่างครูละกับนักเระยนเกะยวักกับการออกกำลังกาย
4	การแนะนำเกะยวักกับวิธีการปลูกข้าวโพด (การนำเสนอหะกัการเะนั)	- ตัวอย่างบทสนทนายะหว่างถึงวิธีการปลูกข้าวโพด - ชุฎคำที่ใช้ในการอธิบายชั้นตอน

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
	เพลง)	- การฝึกการพูดแนะนำเพื่อนถึงวิธีการปลูกพืชต่าง ๆ
5	การพรรณนาถึงเพื่อนที่ดี (การถกเถียงกัน)	- ตัวอย่างบทสนทนาที่มีพรรณนาลักษณะของเพื่อนที่ดี - การฝึกพูดพรรณนาถึงเพื่อนที่ดีที่นักเรียนรู้จัก
6	การพูดโทรศัพท์กับเพื่อน (การสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว)	- ตัวอย่างการสนทนาทางโทรศัพท์ระหว่างเพื่อนที่ชวนกันไปเรียนพิเศษ - การฝึกพูดสนทนากันทางโทรศัพท์ระหว่างเพื่อนเพื่อได้ถามสารทุกข์ สுகดิบ
7	การแสดงความรักและความไม่ชอบ (การสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว)	- ตัวอย่างการสนทนากันระหว่างที่ชวนกันไปซื้ออาหารในโรงเรียน - การฝึกพูดบอกชื่ออาหารที่ชอบและไม่ชอบ พร้อมอธิบายส่วนประกอบของอาหารเหล่านั้น
8	การพรรณนาถึงสถานที่ (การถกเถียงกัน)	- ตัวอย่างการพรรณนาสถานที่ ได้แก่ เขาตาเมา และวัดอัมพวัน - การฝึกพูดพรรณนาเกี่ยวกับสถานที่ที่นักเรียนรู้จัก
9	การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำสะอาด (การสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว)	- ตัวอย่างการสนทนากันระหว่างเพื่อนเกี่ยวกับที่มาของน้ำสะอาด - ชุดคำที่ใช้แสดงความคิดเห็น - การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับน้ำ
10	การพรรณนาเกี่ยวกับสุนัข (การถกเถียงกัน)	- ตัวอย่างบทพรรณนาเกี่ยวกับสุนัข - การฝึกพูดพรรณนาเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
1	การพรรณนาเกี่ยวกับบุคคล ตัวอย่าง (การสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว)	- ตัวอย่างการสนทนาแสดงถึงความประทับใจในถิ่นฐานบ้านเกิด - การฝึกพูดพรรณนาถึงบุคคลตัวอย่างที่นักเรียนรู้จัก
2	การเล่าเรื่องทบทวน (การสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว)	- คำนิยามของการเล่าเรื่องทบทวน - ตัวอย่างการเล่าเรื่องทบทวนจากบทอ่านเรื่อง “เขาบุรุษเขาสตรี” (ผู้บุรุษ ผู้สตรี)
3	การพรรณนาเกี่ยวกับผู้มีผลงาน (การสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าว)	- ตัวอย่างบทสนทนายระหว่างเพื่อนที่กล่าวถึงกรรมคุณ กวีคนสำคัญ - การฝึกพูดพรรณนาถึงบุคคลที่มีผลงานวรรณกรรมที่โดดเด่น

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
4	การสัมภาษณ์ (การสัมภาษณ์)	- ตัวอย่างบทความข่าวเรื่อง องค์การ ADRA ซึ่ให้เห็นผลกระทบของยาสูบต่อเยาวชนในจังหวัดพระวิหาร - การเตรียมบทสัมภาษณ์จากบทความข่าว และการฝึกพูดสัมภาษณ์
5	การพูดถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นใน ภายภาคหน้า (การนิยามปฏิวัติการณัฒนเฒฒน เคืคเฒฒนเฒฒนเฒฒนเฒฒน)	- ตัวอย่างบทสนทนาที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคต - การฝึกพูดถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
6	การพูดถึงเหตุการณ์ในวัน ประจำวัน (การนิยามปฏิวัติการณัฒนเฒฒน การณัฒนเฒฒนเฒฒนเฒฒนเฒฒน)	- ตัวอย่างการสนทนาระหว่างเพื่อนถึงเหตุการณ์การเดินทางไปเที่ยวศูนย์อาชญากรรมฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เชิง แอกในวันประจำวัน - การฝึกพูดวิเคราะห์ทัศนคติของผู้เขียนบันทึกประจำวัน
7	การอธิบายเกี่ยวกับอุปกรณ์สื่อสาร (การนิยามปฏิวัติการณัฒนเฒฒนเฒฒน เฒฒนเฒฒนเฒฒนเฒฒนเฒฒน)	- ตัวอย่างการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียนเกี่ยวกับเครื่องมือสื่อสาร - การฝึกพูดสนทนากันเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้สื่อสารกันในชุมชน
9	คำประพันธ์เขมรชนิดต่าง ๆ (บรเฒฒนเฒฒนเฒฒนเฒฒนเฒฒน)	- ตัวอย่างการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียนเกี่ยวกับคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ของเขมร - แบบฝึกการพูดอธิบายคณะและฉันทลักษณ์ของบทพากย์ 7
10	การให้คำแนะนำปากเปล่า (การนิยามปฏิวัติการณัฒนเฒฒนเฒฒน)	- ตัวอย่างการสนทนาระหว่างพ่อกับลูกเกี่ยวกับขั้นตอนในการทำยาฆ่าแมลงสูตรธรรมชาติ - การฝึกพูดแนะนำขั้นตอนการพับกระดาษ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
1	การพรรณนาเกี่ยวกับผู้มีพระคุณ (การนิยามปฏิวัติการณัฒนเฒฒนเฒฒน)	- ตัวอย่างการสนทนาระหว่างพ่อกับลูกเกี่ยวกับผู้มีพระคุณ - การฝึกพูดพรรณนาถึงผู้มีพระคุณ
2	การพูดเกี่ยวกับสิทธิของเด็ก (การนิยามปฏิวัติการณัฒนเฒฒนเฒฒน)	- ตัวอย่างการสนทนาระหว่างเด็ก 2 คนเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก - การฝึกพูดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
3	การอธิบายเกี่ยวกับแร่ต่าง ๆ (การจับกลุ่มหัตถิณีเฉฐงง)	- ตัวอย่างการพูดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรแร่ในประเทศกัมพูชา - การฝึกสนทนาเกี่ยวกับทรัพยากรแร่ที่นักเรียนรู้จัก
4	การพรรณนาเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าไม้ (การถกถกษหัตถิ บรูพะฉนธธธธธธธธ)	- ตัวอย่างการสนทนาระหว่างเพื่อน 2 คนเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าไม้ - การฝึกพูดพรรณนาเกี่ยวกับประโยชน์ของต้นไม้ที่เคยปลูก
5	การอธิบายถึงทรัพยากรประมง (การจับกลุ่มหัตถิณีเฉฐงง)	- ตัวอย่างการอธิบายเกี่ยวกับทรัพยากรประมงในท้องถิ่น - การฝึกพูดอธิบายถึงทรัพยากรประมงในหมู่บ้านหรือท้องถิ่น
6	การออกความเห็น (การบรูพะฉนธธธธ)	- ตัวอย่างการสนทนาที่แสดงทรรศนะเรื่อง “ต้องยึดถือ กิริยาอันดีในเวลาเข้าร่วมพิธีบุญต่าง ๆ” - การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นเรื่อง “การไม่หัวเราะใน เวลาที่เข้าร่วมพิธีศพ”
7	การให้การแนะนำ (การถกถกษหัตถิ ถกถก)	- ตัวอย่างการพูดแนะนำขั้นตอนการวาดรูป - การฝึกพูดแนะนำขั้นตอนการวาดรูป
8	การอธิบายเกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนาต่าง ๆ (การจับกลุ่มหัตถิ ฉฐธธธธธธธธ)	- ตัวอย่างการสนทนากันระหว่างตากับหลาน ๆ เกี่ยวกับ ความเชื่อในศาสนาต่าง ๆ - การฝึกพูดสนทนาเพื่ออธิบายเกี่ยวกับความเชื่อที่ ครอบครัวของนักเรียนนับถือ
10	การอธิบายถึงบุคคลผู้มีเกียรติ (การจับกลุ่มหัตถิณีเฉฐงง)	- ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างเพื่อน 2 คนเกี่ยวกับบุคคลผู้ มีเกียรติ - การฝึกพูดอธิบายลักษณะอันน่ายกย่องของบุคคลผู้มี เกียรติในชุมชนของนักเรียน

2. เนื้อหาสาระทักษะการพูดในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับมัธยมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1		
1	การแนะนำและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (ការណែនាំនិងផ្តល់ព័ត៌មានអំពីខ្លួនឯង)	- ตัวอย่างการแนะนำตัวของ ด.ญ.ดาริน - การฝึกพูดแนะนำตัวให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนรู้จัก (มีคำแนะนำและข้อควรปฏิบัติ)
2	การพูดย่อเรื่อง (សង្ខេបឡើងវិញ)	- ตัวอย่างการพูดย่อเรื่องจากบทอ่านที่ได้เรียนไปก่อนหน้านี้ เรื่อง “สุนัขจิ้งจอก” (ចក្រ) - การฝึกพูดย่อเรื่องจากบทอ่านเรื่อง “เท้า มือ ปาก กระเพาะ” (ដើម ដៃ មាត់ ក្រពះ) ความยาวอย่างน้อย 8 บรรทัด โดยใช้สรรพนามแทนชื่อตัวละคร
3	การท่องสวดคำประพันธ์ (ការសូត្រកំណាព្យ)	- คำอธิบายคณะและหลักการสวดท่องบทพินอลและบทพากย์ 7 - การฝึกสวดท่องบทพินอลและบทพากย์ 7
4	การแสดงบทบาทสมมติโดยใช้สังเขปศัพท์ (ការសម្តែងតួដោយប្រើសង្ខេបសព្ទ)	- คำนิยามของ “สังเขปศัพท์” - ตัวอย่างบทสนทนาที่มีการใช้สังเขปศัพท์ - การฝึกพูดแสดงบทบาทสมมติโดยใช้คำสังเขปศัพท์
5	การสนทนาทางโทรศัพท์ (សន្ទនាតាមទូរស័ព្ទ)	- ตัวอย่างบทสนทนาทางโทรศัพท์ของธารี กับสุชาติ - การฝึกพูดสนทนาทางโทรศัพท์โดยจำลองสถานการณ์เพื่อสอบถามข้อมูลต่าง ๆ
6	การเผยแพร่สินค้า (ផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម)	- ตัวอย่างบทความขายสินค้า - การฝึกพูดขายสินค้าและบริการ
7	การท่องสวดคำประพันธ์ (ការសូត្រកំណាព្យ)	- คำอธิบายคณะและหลักการสวดท่องบทกาคคิต - การฝึกท่องสวดบทกาคคิตโดยใช้บทอ่านเรื่อง “จับเลบิกใหม่” (ចាប់លើកថ្មី)
8	การแสดงบทบาทสมมติตามบทที่ได้อ่านหรือได้ฟังมา (សម្តែងតួដោយដើរតួតាមអត្ថបទបានអាន ឬបានស្តាប់)	- การฝึกแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้บทอ่านเรื่อง “พระอาทิตย์ขึ้นแล้ว” (ព្រះអាទិត្យរះហើយ)
9	การเล่าเรื่องย้อนถึงวิธีการในการเล่นประชานิยม	- ส่วนประกอบของการพูดอธิบายขั้นตอนของการละเล่น - การฝึกพูดอธิบายขั้นตอนของการละเล่นต่าง ๆ

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
	(เปรียบเทียบเชิงวิพากษ์วิจารณ์การ เผยแพร่วิทยาการ)	
10		- คำนิยามของ “การย่อเรื่อง” - การฝึกพูดย่อเรื่องจากบทอ่านเรื่อง “ปลากระโทง” (เรื่ อตะรุเตา) (กิจกรรมกลุ่ม)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2		
1	การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชน (สหกรณ์ชุมชนบวรสุขสันต์ สหกรณ์)	- คำนิยามของ “การสัมภาษณ์” - ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ถึงประวัติและการทำงานของผู้อาวุโส ที่เป็นประธานชุมชน - การฝึกพูดสัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวประวัติของกวีคนสำคัญ (กิจกรรมคู่ และมีคำแนะนำวิธีการและการใช้ถ้อยคำ)
2	การพูดย่อเรื่อง (การนิยาย สลับ)	- คำนิยามของ “การพูดย่อเรื่อง” - ตัวอย่างการพูดย่อเรื่อง “ตาแดงกวาวหวาน” (สาคร สลับ) - การฝึกพูดย่อเรื่องจากบทอ่านเรื่อง “มาเถิง” (มาเถิง)
3	การขอโทษ (การสวดมนต์)	- ความสำคัญของการขอโทษ - ตัวอย่างสถานการณ์การขอโทษของบุญมาต่อณาริที่ ได้ทำหนังสือของเพื่อนเสียหาย - การฝึกแสดงบทบาทสมมติเพื่อขอโทษ โดยให้ตาม หัวข้อสถานการณ์ที่กำหนดให้ (กิจกรรมคู่ และมี คำแนะนำเรื่องชุดคำและประโยคที่ใช้)
4	การสนทนาทางโทรศัพท์ (การสนทนาทางโทรศัพท์)	- ตัวอย่างบทสนทนาทางโทรศัพท์ระหว่างคุณสมบุรณ์ กับ ดาเน - การฝึกพูดสนทนาทางโทรศัพท์ตามหัวข้อที่กำหนดให้ (กิจกรรมคู่ และมีคำแนะนำเรื่องเวลา ถ้อยคำ และการ แสดงออก)
5	การสวดท่องคำประพันธ์ (การสวดมนต์)	- คำอธิบายคณะ จังหวะ โอกาสที่ใช้และหลักการสวดท่อง บทพากย์ 8 - การฝึกสวดท่องบทพากย์ 8 โดยใช้บทอ่านเรื่อง “ยุวนักเรียนสุชาติ” (ยุวนักเรียนสุชาติ)
6	การอธิบายเนื้อความประกาศ	- องค์ประกอบของการพูดอธิบายเนื้อความประกาศข้อมูล

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
	ข้อมูลและเนื้อความข่าว (เปรียบเทียบหัตถ์ศาสต์และหัตถ์ ประกาศนียบัตรและหัตถ์ผู้ สมัคร)	และเนื้อความข่าว - การฝึกพูดบรรยายทบทวนถึงประกาศและเนื้อความข่าวที่ กำหนดให้มีโครงเรื่องพร้อมตัวอย่างแนะนำให้
7	การตอบรับคำชักชวน (เสียงตอบ รับเสียงการบอกบุญ)	- กลวิธีการโน้มน้าวใจ และการรับมือในกรณีที่ถูกชักชวนให้ กระทำเรื่องไม่ดี - การฝึกพูดโต้ตอบคำชักชวนในสถานการณ์ต่าง ๆ
8	การแสดงบทบาทสมมติตามบท ละคร (สื่อนักแสดงละคร และ)	- คำอธิบายในการเตรียมตัวแสดง การกำหนดตัวละคร และขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ - การฝึกแสดงบทบาทสมมติจากบทละครบาสักเรื่อง “เตโชยอด” กิจกรรมกลุ่ม
9	การสวดท่องคำประพันธ์บทพากย์ 8 และบทพากย์ 9 (สุภาษิต บทกวี ๘ และบทกวี ๙)	- คำอธิบายเรื่องคณะ และกลวิธีการลงน้ำหนักเสียง ใน บทพากย์ 8 และบทพากย์ 9 - การฝึกสวดท่องบทพากย์ 8 และบทพากย์ 9
10	การย่อเรื่อง (สละบท)	- คำนิยามของ “การย่อเรื่อง” - ตัวอย่างการพูดย่อจากบทอ่านเรื่อง “เขาบุรุษ เขาสตรี” - การฝึกพูดย่อเรื่องจากบทอ่านประกอบรูปภาพ มี คำแนะนำในเวลาพูด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3		
1	ชีวประวัติส่วนตัว (ชีวประวัติผู้สมัคร)	- ตัวอย่างการพูดแนะนำตัวและให้ข้อมูลส่วนตัวของ นักเรียนที่เพิ่งย้ายมาใหม่แก่เพื่อนร่วมชั้น - การฝึกพูดเล่าชีวประวัติของตนเองหน้าชั้นเรียน ใน ประเด็นเกี่ยวกับชีวิตการเรียน แรงบันดาลใจ ความถนัด ความสัมพันธ์กับพี่น้อง
2	การอธิบายความหมายของสุภาษิต (บทกวีและสุภาษิต)	- คำนิยามของ “สุภาษิต” และวิธีการอธิบายความหมาย ของสุภาษิต - ตัวอย่างการอธิบายความหมายของสุภาษิต “เสียงผู้ คนยากคนจน” - การฝึกพูดอธิบายความหมายของสุภาษิตที่กำหนดให้ (กิจกรรมคู่)
3	การใช้ราชาศัพท์ (การประชัน)	- ตัวอย่างบทสนทนาที่ใช้ราชาศัพท์ระหว่างวิทูกับพระเจ้า

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
		แผ่นดิน - การฝึกพูดสนทนาโดยใช้คำราชาศัพท์ (กิจกรรมคู่)
4	การร่วมกันปรึกษาและออกความเห็น (อณูมนุษย์ศึกษาและมนุษยวิทยา)	- ข้อเสนอแนะในการแสดงความคิดเห็นให้ได้ผลตอบรับที่ดี - ตัวอย่างสถานการณ์การพูดปรึกษาและแสดงความคิดเห็นในหัวข้อเรื่อง “โรคเอดส์” - การฝึกพูดปรึกษาและแสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำโน้มน้าวในหัวข้อที่เกี่ยวกับความสามัคคี
5	การสวดท่องคำประพันธ์ (การสวดไตรปิฎก)	- ประวัติความเป็นมา คณะ แผนผังฉันทลักษณ์ โอกาสในการแต่งบทพินอล - การฝึกสวดท่องบทพินอล
6	การแสดงบทบาทตามบทละคร (การสวดบทละครบทประพันธ์)	- ข้อเสนอแนะและขั้นตอนในการแสดงละคร - การแสดงบทบาทสมมติจากบทละครเรื่องเตโชยอด เจ้าแก้วใจ และพกาสรโพน (กิจกรรมคู่)
8	การแสดงถึงการแนะนำอย่างใดอย่างหนึ่ง (การบรรยายและการนำเสนอ)	- คำนิยามของ “การแนะนำ” และ “คำบอกเล่าดับ” - ตัวอย่างการพูดแนะนำการละเล่นประชานิยม - การฝึกพูดแนะนำการละเล่นประชานิยมที่กำหนดให้ (มีโครงสร้างและคำถามชี้้นำของการพูดแนะนำ)
9	การสวดท่องคำประพันธ์ (การสวดไตรปิฎก)	- ลักษณะสำคัญและมารยาทของการสวดท่อง - วิธีการออกเสียงสวดท่องบทกวีกลีลา บทพินอล บทพากย์ 7 บทภาคคีติ และบทพรหมคีติ - การฝึกสวดท่องจากคำประพันธ์ที่กำหนดให้
10	การสัมภาษณ์ตัวแสดงในเรื่องมหาโจรนี่ที่ชายแดน (การสัมภาษณ์บุคคลที่มีชื่อเสียง)	- ตัวอย่างสถานการณ์การสัมภาษณ์ตัวละคร “มานนท์” จากเรื่องมหาโจรนี่ที่ชายแดน - การฝึกพูดสัมภาษณ์ตัวละครในเรื่อง “พกาสรโพน” “ซิม ขัณฑ์ยนต์” “กุหลาบโพลิน” และ “ธัญชัย” (กิจกรรมคู่)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4		
1	การย่อเรื่อง (การสวด)	- คำนิยามของ “การย่อเรื่อง” - ตัวอย่างการพูดย่อเรื่อง “ตำนานเกี่ยวกับธรรมเนียมนำเงินใส่ปากผู้ตาย” - การฝึกพูดย่อบทอ่านเรื่อง “เขาบาย้องโกร์ ในจังหวัดตากแก้ว” และเรื่อง “ปราสาทนครวัด” (มีคำแนะนำในการพูด)

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
2	การพูดแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (การนิយាយបញ្ចេញមតិផ្ទាល់ខ្លួន)	- คำนิยามของ “การแสดงความคิดเห็น” - ตัวอย่างการพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเจาะหูลูกสาว - การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้
3	การแสดงความคิดเห็นสนับสนุน (ការបញ្ចេញមតិគាំទ្រ)	- คำนิยามของ “การแสดงความคิดเห็นสนับสนุน” - ตัวอย่างการพูดแสดงความคิดเห็นจากบทอ่านเรื่อง “สันติภาพ” - การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ โดยยกหลักฐานมาสนับสนุน มีคำแนะนำในการพูด
4	การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมของตัวละคร (ការនិយាយបញ្ចេញមតិចំពោះ សកម្មភាពតួអង្គ)	- ขั้นตอนการพูดแสดงความคิดเห็น - ทบทวนคำนิยามและการใช้ถ้อยคำในการพูดแสดงความคิดเห็น - การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครจากเรื่องตุ่มเตี่ยว
5	การพูดเปรียบเทียบ (ការនិយាយ ប្រៀបធៀប)	- คำนิยามของ “การเปรียบเทียบ” - สำนวนภาษาที่ใช้ในการพูดเปรียบเทียบ - การฝึกพูดเปรียบเทียบพัฒนาการของพญานาคเขมรทั้ง 3 ยุคสมัย
6	การพูดอธิบายสุภาษิต (ការនិយាយ បកស្រាយសូកាសិត)	- คำนิยามและประเภทของสุภาษิต - ตัวอย่างการพูดอธิบายความหมายของสุภาษิต “ເຜີຍ ស្តុក ឱនដាក់គ្រាប់” - การฝึกพูดอธิบายความหมายของสุภาษิตที่กำหนดให้
7	การสวดท่องคำประพันธ์ (ការសូត្រ កំណាព្យ)	- วิธีการสวดท่องบทกาคติ - การฝึกการสวดท่องบทกาคติที่นักเรียนแต่งขึ้น (สัมพันธ์กับทักษะการเขียน)
8	การโต้ตอบการโน้มน้าวใจ (ការឆ្លើយតបនឹងការបញ្ចុះបញ្ចូល)	- คำนิยามของ “การโน้มน้าวใจ” - กลวิธีในการโต้ตอบการโน้มน้าวใจเพื่อรอดพ้นจากอันตราย - การฝึกพูดโต้ตอบการโน้มน้าวใจที่จะนำไปสู่อันตรายหรืออธิบายมุข
9	การร้องเพลงระบำเคาะสาก	- การฝึกร้องเพลงระบำเคาะสาก (กิจกรรมกลุ่ม)

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
	(การแปลเรื่องย่อละคร)	
10	การประสานงานในการประชุม หรือพิธีสำคัญ (ส่นบ่มบ่มบ่มบ่มบ่ม ติภาภภ บ่มบ่มบ่มบ่มบ่ม)	- คำนิยามและกิจกรรมของ “การประสานงาน” - ถ้อยคำสำนวนที่ใช้ในการประสานงาน รวมทั้งวิธีการใช้ เวลา การรวบรวมข้อมูล และการสรุป - การฝึกพูดประสานงาน โดยจำลองการประชุม (กิจกรรม กลุ่ม)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5		
1	การประเมินคุณค่าตัวละครในเรื่อง (บทกวีบทกวีบทกวีบทกวีบทกวี)	- คำนิยามของ “การพูดประเมินคุณค่า” - ตัวอย่างการพูดประเมินคุณค่าของตัวละคร จากเรื่องเขานางงรี - การฝึกพูดประเมินคุณค่าตัวละคร “พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย” และ “มหาเทพ” จากเรื่องเขานางงรี (มีคำแนะนำเรื่อง ขั้นตอน วิธีการ และการใช้ถ้อยคำ)
2	การออกความเห็น (การบ่มบ่มบ่ม)	- คำนิยามของ “การออกความเห็น” - ตัวอย่างการพูดแสดงความเห็นเรื่องปัญหาของความเชื่อ - การฝึกพูดออกความเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ - มีคำแนะนำเรื่องโครงสร้างของการพูด
3	การย่อบทความ (ส่นบ่มบ่มบ่ม)	- คำนิยามของ “การย่อบทความ” - ตัวอย่างการพูดย่อบทความเรื่อง “เหตุการณ์หมู่บ้านกรังลาว” - การฝึกพูดย่อบทความเรื่อง “น้ำใจโพธิ์ดำโป้” และเรื่อง “เขานางงรี”
4	การแสดงบทบาทเรื่องละคร (การบ่มบ่มบ่มบ่มบ่ม)	- คำนิยามของ “ละคร” - การฝึกพูดแสดงบทบาทจากละครบาสัก เรื่อง “เตโช ยอด” ฉากที่ 1 มีคำแนะนำ
5	การย่อหรือย่อกรอนเป็นบท ร้อยแก้ว (ส่นบ่มบ่มบ่มบ่มบ่ม)	- ตัวอย่างการย่อหรือย่อกรอน เรื่อง “แลดูแผ่นดินเขมร” เป็นบทร้อยแก้ว - วิธีการพูดย่อหรือย่อกรอนเป็นบทร้อยแก้ว - การฝึกพูดย่อหรือย่อกรอนจากเรื่อง “ตมเตียว” เป็นบท ร้อยแก้ว
6	การพูดเปรียบเทียบ (การนิยาม)	- คำนิยามของ “การพูดเปรียบเทียบ”

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
	แบบเรียง)	- ข้อแนะนำและการใช้ถ้อยคำสำนวนในการพูด - เปรียบเทียบกิจกรรมกลุ่ม - การฝึกพูดเปรียบเทียบในหัวข้อที่กำหนด
7	การโฆษณาเชิญชวน (การโฆษณา บนถนน)	- จุดมุ่งหมายและสำนวนภาษาของโฆษณาเชิญชวน - ตัวอย่างโฆษณาเชิญชวน พร้อมบทวิเคราะห์การใช้ภาษา - และกลวิธีในการโฆษณาเชิญชวน - การฝึกแต่งบทโฆษณายาสมุนไพรและบริการที่กำหนดให้
8	การอธิบายความหมายสุภาษิต และคำคม (บทสุภาษิต สุภาษิต และคำคม)	- คำนิยามของ “สุภาษิต” และ “คำคม” - ข้อแนะนำในการอธิบายความหมายของสุภาษิตและคำคม - ตัวอย่างการพูดอธิบายความหมายของสุภาษิต “สฐีษย คัมภีร กุศลคุณะมุตตม” - การฝึกการจำแนกข้อความที่เป็นสุภาษิตและคำคม - การฝึกพูดอธิบายความหมายของสุภาษิตที่กำหนดให้
9	การพูดประสานงานในพิธีสำคัญ ๆ (การสวดสวดมนต์ในพิธี สงฆ์)	- นิยามของ “การพูดประสานงาน” - ลักษณะและคุณสมบัติของการพูดประสานงาน รวมทั้ง - สำนวนภาษาที่ใช้ในการพูดประสานงาน - ตัวอย่างการพูดประสานงาน - การฝึกพูดประสานงานในการประชุมในหัวข้อที่ - กำหนดให้
10	การสังเคราะห์ความคิด (การสังเคราะห์)	- คำนิยามของ “การพูดสังเคราะห์” - ตัวอย่างการพูดสังเคราะห์ประเด็น “การงดสูบบุหรี่” - การฝึกพูดสังเคราะห์ความคิดในหัวข้อที่กำหนดให้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6		
1	การสังเคราะห์วรรณคดี (วรรณคดี)	- คำนิยามของ “การสังเคราะห์วรรณคดี” - ตัวอย่างการสังเคราะห์วรรณคดีเกี่ยวกับปัญหาเรื่องต้น - กำเนิดของชาติเขมร - การฝึกพูดสังเคราะห์วรรณคดีจากบทอ่านเรื่อง - “พัฒนาการของภาษาเขมร”
3	การอธิบายบทพจนานุกรมถึงวรรณคดี ส่วนหนึ่งในพระพุทธรูป (การเรียบเรียงเรื่องพุทธประวัติ)	- หลักธรรมสำคัญในพระพุทธรูป ได้แก่ อริยสัจ 4 - ไตรลักษณ์ ผลกรรม และความสุขสงบ - การฝึกพูดอธิบายเกี่ยวกับการเทศนาหลักธรรมของ

บทที่	ชื่อบทเรียนการพูด	เนื้อหาสาระ
	ฉันรู้คุณพระคุณคุณ	พระสงฆ์ในพิธีต่าง ๆ ที่เคยได้รับฟังมา มีคำแนะนำในการพูดอธิบายหลักธรรม
9	การอธิบายความหมายสุภาษิต (การบอกกล่าวด้วยสุภาษิต)	- คำนิยามและวิธีการสร้าง “สุภาษิต” - การฝึกพูดอธิบายความหมายของสุภาษิตที่กำหนดให้ กิจกรรมคู่
10	การแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (การบอกกล่าวด้วยตัวเอง)	- คำนิยามของ “การแสดงความคิดเห็นส่วนตัว” - ตัวอย่างสถานการณ์การพูดแสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับวันวาเลนไทน์ - การฝึกพูดแสดงความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับการหลังไหลเข้ามาของอิทธิพลตะวันตกในสังคมเขมร

ภาคผนวก จ.

เนื้อหาสาระความรู้ด้านหลักภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร

1. เนื้อหาสาระความรู้ด้านหลักภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับประถมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		
15	เกี่ยวกับคำนาม (អំពីនាម)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำนาม - นิยามของ “คำนาม” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ จับคู่คำนามกับรูปภาพ แต่งประโยคด้วยคำนามที่กำหนดให้
21	เครื่องหมายชี้ณฑ์ (សញ្ញាខណ្ឌ [ៗ])	- ตัวอย่างประโยคที่มีเครื่องหมายชี้ณฑ์ - หน้าที่ และตำแหน่งการวางเครื่องหมายชี้ณฑ์ในประโยค - การฝึกใช้เครื่องหมายชี้ณฑ์
27	เกี่ยวกับคำคุณนาม (អំពីគុណនាម)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนาม - นิยามและตำแหน่งของ “คำคุณนาม” - การฝึกสืบค้นคำคุณนาม การแต่งประโยคด้วยคำคุณนามที่กำหนดให้
35	เกี่ยวกับคำกริยา (អំពីកិរិយា)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำกริยา - สรุปนิยามของ “คำกริยา” - การฝึกจำแนกคำกริยา การแต่งประโยคด้วยคำกริยาที่กำหนดให้
42	เครื่องหมายคำถาม (សញ្ញាសួរ [?])	- ตัวอย่างประโยคคำถาม - หน้าที่และตำแหน่งการวางเครื่องหมายคำถามในประโยค - การฝึกใช้เครื่องหมายคำถาม
47	มุสิกทนต์ หรือฟันหนู (មូសិកទន្ត ឬធ្មេញកណ្តុរ [០])	- ตัวอย่างข้อความที่ประกอบด้วยคำที่ใช้เครื่องหมายมุสิกทนต์ - สรุปหน้าที่ ตำแหน่ง และวิธีการใช้เครื่องหมายมุสิกทนต์ - การฝึกใช้เครื่องหมายมุสิกทนต์
52	ตรีศัพท์ หรือเครื่องหมายขนคอ (ត្រីសព្ទ ឬសញ្ញាសក់ ក [០])	- ตัวอย่างข้อความที่ประกอบด้วยคำที่ใช้เครื่องหมายตรีศัพท์ - สรุปหน้าที่ ตำแหน่ง และวิธีการใช้เครื่องหมายตรีศัพท์ - การฝึกใช้เครื่องหมายตรีศัพท์

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
57	รัสสุัญญา (บรูค [๐])	- ตัวอย่างข้อความที่ประกอบด้วยคำที่ใช้เครื่องหมายรัสสุัญญา - สรุปรูปหน้าที่ ตำแหน่ง และวิธีการใช้เครื่องหมายรัสสุัญญา - การฝึกใช้เครื่องหมายรัสสุัญญา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4		
1	นามสาธารณ หรือสาธารณนาม (สาธสาธารณ บรูค [๐])	- นิยามของ “ค่านาม” - ตัวอย่างข้อความที่มีค่านามสาธารณ - สรุพนิยามของ “ค่านามสาธารณ” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และเติมเต็มประโยคด้วยค่านามสาธารณ
2	คำคุณนาม (บุค [๐])	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนาม - สรุพนิยามของ “คำคุณนาม” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และเติมเต็มประโยคด้วยคำคุณนาม
3	อักษณตรัสสุัญญา หรือเครื่องหมายพินทุเปิดปิด (หตุสรุค บรูค [๐])	- ตัวอย่างข้อความที่มีการใช้เครื่องหมายอักษณตรัสสุัญญา - สรุปรูปตำแหน่งและหน้าที่ของเครื่องหมายอักษณตรัสสุัญญา - การฝึกใช้เครื่องหมายและแต่งประโยคด้วยเครื่องหมายอักษณตรัสสุัญญา
4	นามอสาธารณ (สาธหสาธารณ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีค่านามอสาธารณ - สรุพนิยามของ “ค่านามอสาธารณ” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ
5	คำสรพนาม (สตุสาธ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำสรพนาม - สรุพนิยามของ “คำสรพนาม” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และแต่งประโยคด้วยคำสรพนาม
6	เครื่องหมายอักษฎา หรือเครื่องหมายเลขแปด (สตุคหตุ บรูค [๐])	- ตัวอย่างข้อความที่มีการใช้เครื่องหมายอักษฎา - สรุปรูปหน้าที่และหลักการใช้เครื่องหมายอักษฎา - การฝึกใช้เครื่องหมายและแต่งประโยคด้วยเครื่องหมายอักษฎา
7	คำกรียา (กรียา)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำกรียา - สรุพนิยามของ “คำกรียา”

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		- การฝึกจำแนกชนิดของคำ
	คำคุณกริยา (คุณกริยา)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณกริยา - สรุปนิยามของ “คำคุณกริยา” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และฝึกแต่งประโยคด้วยคำคุณกริยา
8	ประโยคและส่วนประกอบของประโยค (ญะธิษัฏฐะการะธะโรญะ)	- ข้อสังเกตลักษณะของประโยค - สรุปนิยามของ “ประโยค” และหลักสังเกต - ตารางจำแนกองค์ประกอบของประโยค - การฝึกจำแนกประโยคกับกลุ่มคำ และการฝึกจำแนกองค์ประกอบของประโยค
9	เครื่องหมายปฏิเสธ หรือ ทัณตฆาต (สัททปะนิเสธ นุญญะยาถ [อ])	- ตัวอย่างข้อความที่มีการใช้เครื่องหมายปฏิเสธ - สรุปหน้าที่ของเครื่องหมายปฏิเสธ - การฝึกอ่านคำที่มีเครื่องหมายและการฝึกใช้เครื่องหมายปฏิเสธ
10	เครื่องหมายเลขโท (สัททเลขธา [ข])	- ตัวอย่างข้อความที่มีการใช้เครื่องหมายเลขโท - สรุปหน้าที่ หลักการใช้เครื่องหมายเลขโท - การฝึกใช้เครื่องหมายและแต่งประโยคด้วยเครื่องหมายเลขโท
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
1	คำคุณนาม (คุณนาม)	- นิยาม ประเภทของคำคุณนามได้แก่ คำคุณนามปกติ และคำคุณนามกำหนด - ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนามแต่ละประเภท - นิยามของคำคุณ
2	คำคุณนามปกติ (คุณนามปกติ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนามปกติ - สรุปนิยามของ “คำคุณนามปกติ” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ
3	คำคุณนามกรรมสิทธิ์ (คุณนามกรรมสิทธิ์)	- ประเภทของคำคุณนามกำหนด ได้แก่ คำคุณนามกรรมสิทธิ์ คุณนามจำนวน คุณนามชี้เฉพาะ คุณนามคำถาม และคุณนามไม่ชี้เฉพาะ - ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนามกรรมสิทธิ์ - สรุปนิยามของ “คำคุณนามกรรมสิทธิ์”

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		- การฝึกจำแนกชนิดของคำ และการแต่งประโยคด้วยคำคุณนามกรรมสิทธิ์
4	ประเภทของคำสรรพนาม (ประเภทไวยากรณ์)	- ประเภทของคำสรรพนาม ได้แก่ คำบุรุษสรรพนาม สรรพนามชี้เฉพาะ สรรพนามคำถาม สรรพนามเชื่อม และสรรพนามไม่ชี้เฉพาะ - สรุปนิยามของ “คำสรรพนาม” - ตัวอย่างคำสรรพนามประเภทต่าง ๆ - การฝึกจำแนกประเภทของคำสรรพนาม
5	คำบุรุษสรรพนาม (ไวยากรณ์บุรุษ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำบุรุษสรรพนาม - สรุปนิยามของ “คำบุรุษสรรพนาม” - ประเภทย่อยของคำบุรุษสรรพนาม - วิธีการใช้คำบุรุษสรรพนาม - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำบุรุษสรรพนาม
6	เครื่องหมายระบุ (สัญลักษณ์ [๐:])	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมายระบุ - สรุปหน้าที่ และวิธีการใช้เครื่องหมายระบุ - การฝึกแต่งประโยคโดยใช้คำที่มีเครื่องหมายระบุ
7	ระดับของคำคุณนาม (ไวยากรณ์คุณนาม)	- ตารางแสดงการแบ่งคำคุณนามเป็น 3 ระดับ ได้แก่ คำคุณนามเสมอ คำคุณนามขึ้นกว่า และคำคุณนามขึ้นสุด พร้อมตัวอย่างคำ - สรุประดับของคำคุณนาม - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำคุณนามระดับต่าง ๆ
8	ประธานและกริยาหลัก (ไวยากรณ์ประธานและกริยา)	- ตัวอย่างประโยคพร้อมแสดงส่วนประธานและกริยาหลัก - สรุปนิยามของ “ประธาน” และ “กริยาหลัก” - การฝึกจำแนกองค์ประกอบของประโยค
9	เครื่องหมายจุดคู่ (สัญลักษณ์ [;])	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมายจุดคู่ - สรุปหน้าที่ ตำแหน่ง และวิธีการใช้เครื่องหมายจุดคู่ - การฝึกสืบค้นคำที่ใช้เครื่องหมายจุดคู่
10	เครื่องหมายอุทาน (สัญลักษณ์ [!])	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมายอุทาน - สรุปหน้าที่ ตำแหน่ง และวิธีการใช้เครื่องหมายอุทาน - การฝึกแต่งประโยคโดยใช้คำที่มีเครื่องหมายอุทาน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
1	คำคุณนามจำนวน (คุณนามชัณฐ)	- นิยามของ “คำคุณนาม” - ประเภทของคำคุณนามจำนวน ได้แก่ คำคุณนามจำนวนนับ และคำคุณนามบอกลำดับ - ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนามแต่ละประเภท - นิยามของ “คำคุณนามจำนวนนับ” และ “คำคุณนามบอกลำดับ” - การฝึกจำแนกคำคุณนามจำนวนประเภทต่าง ๆ และการฝึกแต่งประโยคด้วยคำคุณนามจำนวน
2	คำคุณนามคำถาม (คุณนามชัณฐ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนามคำถาม - นิยามของ “คุณนามคำถาม” - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำคุณนามคำถาม
3	คำคุณนามชี้เฉพาะ (คุณนามชัณฐ)	- ประเภทของคำคุณนามกำหนด - ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณนามชี้เฉพาะ - นิยาม และหลักการใช้ “คำคุณนามชี้เฉพาะ” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และแต่งประโยคด้วยคำคุณนามชี้เฉพาะ
4	คำกริยากรรม (กริยาชัณฐ)	- นิยามของ “คำกริยา” - ตัวอย่างข้อความที่มีคำกริยากรรม - นิยามของ “คำกริยากรรม” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ
	เครื่องหมายผิดบน หรือสังโยค สัญญา (สัททชัณฐ) บุลล์เยกษณ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำที่ใช้เครื่องหมายผิดบน - สรุปรูปหน้า ที่ และตำแหน่งของเครื่องหมายผิดบน - การฝึกแต่งประโยคหรือเรื่องขนาดสั้นด้วยคำที่ใช้เครื่องหมายผิดบน
5	คำกริยากรรม (กริยาชัณฐ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำกริยากรรม - นิยามของ “คำกริยากรรม” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และสืบค้นคำกริยากรรม
6	เครื่องหมายวงเล็บ (สัททชัณฐ)	- ตัวอย่างข้อความที่ใช้เครื่องหมายวงเล็บ - สรุปรูปหน้า ที่ และตำแหน่งของเครื่องหมายวงเล็บ - การฝึกแต่งประโยคโดยใช้เครื่องหมายวงเล็บ
7	คำสรรพนามคำถาม (สัททชัณฐ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามคำถาม

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
	ฉันทนา)	- นิยามของ “คำสรรพนามคำถาม” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และแต่งประโยคด้วยคำสรรพนามคำถาม
8	คำสรรพนามชี้เฉพาะ (สัทธานะชิต)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามชี้เฉพาะ - นิยามของ “คำสรรพนามชี้เฉพาะ” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และแต่งประโยคด้วยคำสรรพนามชี้เฉพาะ
9	คำผูกเชื่อม หรือคำเชื่อม (ชณนณณนบ นณนบ)	- ประเภทของคำเชื่อม ได้แก่ คำเชื่อมประโยค และคำเชื่อมอนุประโยค - ตัวอย่างข้อความที่มีคำเชื่อมประเภทต่าง ๆ - นิยามของ “คำเชื่อมประโยค” และ “คำเชื่อมอนุประโยค” - การฝึกจำแนกชนิดของคำ และฝึกแต่งประโยคโดยใช้คำเชื่อม
10	คำสรรพนามเชื่อม (สัทธานะชิต)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามเชื่อม - สรุพนิยามของ “คำสรรพนามเชื่อม” - วิธีการใช้คำสรรพนามเชื่อม - การฝึกจำแนกองค์ประกอบของประโยค และแต่งประโยคโดยใช้คำสรรพนามเชื่อม

2. เนื้อหาสาระความรู้ด้านหลักภาษาในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับมัธยมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1		
1	จุดไข่ปลา (ចំណុច រាង)	- ตัวอย่างการใช้เครื่องหมายจุดไข่ปลา - ตำแหน่ง และวิธีการใช้เครื่องหมายจุดไข่ปลา - การฝึกวิเคราะห์หน้าที่ของเครื่องหมายจุดไข่ปลา
	ประโยคบอกเล่า (ល្អះបញ្ជាក់)	- ตัวอย่างประโยคบอกเล่า - นิยามของประโยคบอกเล่า - การฝึกจำแนกชนิดของประโยคและแต่งประโยคบอกเล่า
2	ประโยคคำถาม (ល្អះសំណួរ)	- กลวิธีการใช้และรูปแบบต่าง ๆ ของประโยคคำถาม - นิยามของประโยคคำถาม - การฝึกแต่งประโยคคำถาม
	เครื่องหมายวงเล็บ (សញ្ញាសម្ព័ន្ធ រងក្រចក គង្កៀប)	- ตัวอย่างการใช้เครื่องหมายวงเล็บ - วิธีการใช้เครื่องหมายวงเล็บ - การฝึกใช้เครื่องหมายวงเล็บในคำและข้อความต่าง ๆ
3	คำสรรพนามชี้เฉพาะ (សព្ទនាម ចង្អុល)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามชี้เฉพาะ - นิยามของ “คำสรรพนามชี้เฉพาะ” - วิธีการใช้คำสรรพนามชี้เฉพาะ - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำสรรพนามชี้เฉพาะ
4	คำนามกรณ หรือกรณนาม (នាមករណ៍ ឬករណនាម)	- นิยามของ “คำนาม” - ตัวอย่างข้อความที่มีคำนามกรณ - นิยามของ “นามกรณ” - การฝึกจำแนกคำนามกรณ และแต่งประโยคด้วยคำนามกรณ
	การใช้ราชาศัพท์-สังฆศัพท์ (ការប្រើប្រាស់រាជសព្ទ-សង្ឃសព្ទ)	- นิยามของ “ราชาศัพท์” และ “สังฆศัพท์” - ตารางเปรียบเทียบคำสามัญ-คำราชาศัพท์ และคำสังฆศัพท์ - สรุปนิยามของราชาศัพท์และสังฆศัพท์ - การฝึกสืบคำราชาศัพท์และสังฆศัพท์
	คำนามการก หรือการกนาม (នាមការក៍ ឬការកនាម)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำนามการก - นิยามของ “นามการก” - การฝึกจำแนกคำนามการก และแต่งประโยคด้วยคำนามการก

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		การก่
5	เครื่องหมายตีนกา (សញ្ញាជើងក្អែក)	- ตัวอย่างการใช้เครื่องหมายตีนกา - สรุปวิธีการใช้เครื่องหมายตีนกา - การฝึกใช้เครื่องหมายตีนกา
	คำกริยาสุทธิ์และคำกริยาเหตุ (កិរិយាសុទ្ធនិងកិរិយាហេតុ)	- นิยามของ “คำกริยา” - ตัวอย่างข้อความที่มีคำกริยาสุทธิ์และคำกริยาเหตุ - นิยามของ “คำกริยาสุทธิ์” และ “คำกริยาเหตุ” - การฝึกจำแนก รวบรวมคำกริยาสุทธิ์และคำกริยาเหตุ
6	ประโยคคำสั่ง (ល្បះបញ្ជា)	- ตัวอย่างประโยคคำสั่ง - นิยามของประโยคคำสั่ง - การฝึกวิเคราะห์จุดประสงค์ของประโยคคำสั่ง และแต่ง ประโยคคำสั่ง
	ประโยคอุทาน (ល្បះឧទាន)	- ตัวอย่างประโยคอุทาน - นิยามของ “ประโยคอุทาน” - การฝึกวิเคราะห์อารมณ์ของประโยคอุทาน และแต่ง ประโยคอุทาน
7	คำคุณกริยาหรือคำกริยาวิเศษณ์ (គុណកិរិយា ឬកិរិយាវិសេស)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณกริยา - นิยามและประเภทของ “คำคุณกริยา” - การฝึกจำแนกและแต่งประโยคด้วยคำคุณกริยา
	คำคุณกริยากาล สถานที่ และ รูปแบบ (គុណកិរិយាកាល កន្លែង និងបែប)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณกริยากาล คำคุณกริยา สถานที่ และคำคุณกริยา รูปแบบ - นิยามของ “คำคุณกริยากาล” คำคุณกริยาสถานที่ และ “คำคุณกริยา รูปแบบ” - การฝึกจำแนกชนิดของคำคุณกริยา
8	คำคุณกริยาปริมาณและตำแหน่ง ของคำคุณกริยาในประโยค (គុណកិរិយាបរិមាណនិងទីតាំងគុណ កិរិយាក្នុងល្បះ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำคุณกริยาปริมาณ - นิยามของ “คำคุณกริยาปริมาณ” - สรุปตำแหน่งคำคุณกริยาในประโยค - การฝึกจำแนกคำคุณกริยาปริมาณ
	เครื่องหมายไปเป็นและ เครื่องหมายมาจาก (សញ្ញាសង្កេត ទៅជា [>] និងមកពី [<])	- ตัวอย่างการใช้ “เครื่องหมายไปเป็น” และ “เครื่องหมายมาจาก” - สรุปวิธีการใช้เครื่องหมายไปเป็นและเครื่องหมายมาจาก

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		- การฝึกใช้เครื่องหมายไปเป็นและเครื่องหมายมาจาก
9	ประโยคเดี่ยว (ญฺะเราะณ)	- ตัวอย่างประโยคเดี่ยว - นิยามของประโยคเดี่ยว - การฝึกแต่งประโยคเดี่ยว
	โครงสร้างประโยคเดี่ยว (รฺมะณญฺะเราะณ)	- โครงสร้างพื้นฐานของประโยคเดี่ยว 4 รูปแบบพร้อมตัวอย่าง - การใช้แผนภาพ (คํารุสสาณญฺะ) แสดงองค์ประกอบของประโยคเดี่ยว - ตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคเดี่ยวโดยใช้แผนภาพกิ่งไม้ (เษคณณ)
		- การฝึกแต่งประโยคเดี่ยวตามโครงสร้างที่กำหนดให้ และฝึกวิเคราะห์ประโยคโดยใช้แผนภาพกิ่งไม้
10	การแบ่งประโยคด้วยแผนภาพ กรอบสี่เหลี่ยม (คํารุสสาณญฺะ บฺรหฺม)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคด้วยแผนภาพ กรอบสี่เหลี่ยม (บฺรหฺม) - การฝึกวิเคราะห์ประโยคด้วยแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2		
1	เครื่องหมายคำเลอหรือ เครื่องหมายนิคหิต (สฺมณณณเณ)	- ตารางแสดงการใช้เครื่องหมายคำเลอแทนเสียง พยัญชนะสะกด -ม ในภาษาเขมร - วิธีการใช้เครื่องหมายคำเลอ - การฝึกใช้เครื่องหมายคำเลอ
2	เครื่องหมายนิคหิตคู่ (สฺมณณณเณ)	- ตัวอย่างข้อความที่ใช้เครื่องหมายนิคหิตคู่ - สรุปหน้าที่ต่าง ๆ ของเครื่องหมายนิคหิตคู่ - การฝึกแต่งประโยคโดยใช้เครื่องหมายนิคหิตคู่
3	คำสรรพนามเชื่อม (ซึ่ง) (สฺมณณณญฺะ ณฺญํ เณ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำสรรพนามเชื่อม - หน้าที่และหลักการใช้คำสรรพนามเชื่อม - การฝึกวิเคราะห์หน้าที่ของคำสรรพนามเชื่อมในประโยค และแต่งประโยคด้วยคำสรรพนามเชื่อม
	เครื่องหมายละ หรือไปยาล (ฯ) (สฺมณณณคํ ญฺะบญฺญณ: ณณ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีการใช้เครื่องหมายละ - สรุปหน้าที่ของเครื่องหมายละ - การฝึกแต่งประโยคโดยใช้เครื่องหมายละ
4	คำประสมแบบเขมรและคำสมาส	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำประสมแบบเขมร และคำสมาส

បញ្ជី	ឈ្មោះប្រើប្រាស់ភាសាខ្មែរ	និយមន័យ
	បាលីស័កស្កត (ពាក្យផ្សំបែបខ្មែរ និងពាក្យសមាស បាលីស័កស្កត)	- បាលីស័កស្កត - គំរូស្រាវជ្រាវប្រភេទ ៗ របស់ប្រព័ន្ធសម្របប្រែប្រួល និង ប្រព័ន្ធសម្របប្រែប្រួល - ប្រព័ន្ធនៃ “ប្រព័ន្ធសម្របប្រែប្រួល” និង “ប្រព័ន្ធសម្របប្រែប្រួលស័កស្កត” - ការដឹកជញ្ជូនប្រព័ន្ធសម្របប្រែប្រួលនិងប្រព័ន្ធសម្របប្រែប្រួលស័កស្កត
5	រូបរាងនៃប្រព័ន្ធ (ប្រព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធ)	- រូបរាងនៃប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ ៗ ដែល ប្រព័ន្ធប្រកបដោយ ប្រព័ន្ធគំនិត ប្រព័ន្ធគំនិត និងប្រព័ន្ធគំនិត - ប្រព័ន្ធនៃ “ប្រព័ន្ធប្រកបដោយ” “ប្រព័ន្ធគំនិត” “ប្រព័ន្ធគំនិត” និង “ប្រព័ន្ធគំនិត” - ការដឹកជញ្ជូនប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ និងការដឹកជញ្ជូន ប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ ៗ
	ការប្រើប្រាស់និយមន័យ ឬឈ្មោះ (និយមន័យ ឬឈ្មោះ)	- រូបរាងនៃប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទដែលប្រើប្រាស់និយមន័យ - ប្រព័ន្ធនៃ “និយមន័យ” - ការដឹកជញ្ជូនប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទនិងប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ ៗ
6	កាលបរិច្ឆេទនៃការប្រើប្រាស់ បច្ចុប្បន្ន និងអនាគត (កាលបរិច្ឆេទនៃការប្រើប្រាស់ បច្ចុប្បន្ន និងអនាគត)	- រូបរាងនៃប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទដែលប្រើប្រាស់និយមន័យ - ប្រព័ន្ធនៃ “និយមន័យ” - ការដឹកជញ្ជូនប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទនិងប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ ៗ
7	ការប្រើប្រាស់និយមន័យ (ការប្រើប្រាស់និយមន័យ)	- ប្រព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទដែលប្រើប្រាស់និយមន័យ - ប្រព័ន្ធនៃ “និយមន័យ” - ការដឹកជញ្ជូនប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទនិងប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ ៗ
	ការប្រើប្រាស់និយមន័យ (ការប្រើប្រាស់និយមន័យ)	- ប្រព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទដែលប្រើប្រាស់និយមន័យ - ប្រព័ន្ធនៃ “និយមន័យ” - ការដឹកជញ្ជូនប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទនិងប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ ៗ
8	ការប្រើប្រាស់និយមន័យ (ការប្រើប្រាស់និយមន័យ)	- ប្រព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទដែលប្រើប្រាស់និយមន័យ - ប្រព័ន្ធនៃ “និយមន័យ” - ការដឹកជញ្ជូនប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទនិងប្រព័ន្ធរូបរាងប្រភេទ ៗ

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		กริยา (ทศกวีเชษฐกริยา) - นิยามของ “คำช่วยกริยา” - การจำแนกชนิดของคำ และการแต่งประโยคด้วยคำช่วยกริยา
9	คำนามและประเภทของคำนาม (สาขาสัทพจนานุกรม)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำนาม - สรุปนิยามของ “คำนาม” และประเภทของคำนาม - วิธีการสร้างคำนามกรณ และนามการก - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำนามประเภทต่าง ๆ และฝึกสร้างคำนามกรณ และนามการก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3		
1	คำนามชีววล ²⁶ และคำนามอชีววล ²⁷ (สาขาสัทพจนานุกรม) ข้อสังเกตคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต (การสละสลวยคำ) เครื่องหมายโรบาท (สัทพจนานุกรม)	- ตัวอย่างของข้อความที่มีคำนามชีววลและคำนามอชีววล - นิยามของ “คำนามชีววล” และ “คำนามอชีววล” - การฝึกจำแนกคำนามชีววลและคำนามอชีววล - หลักการสังเกตคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต - การฝึกสังเกตและจำแนกคำยืมที่มาจากบาลีสันสกฤต - ตัวอย่างคำที่ใช้เครื่องหมายโรบาท - วิธีการใช้ ตำแหน่ง และข้อสังเกตในการใช้เครื่องหมายโรบาท
2	คำนามรูปธรรม ²⁸ คำนาม	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำนามรูปธรรม และคำนาม

²⁶ ไม่พบการแบ่งคำนามรูปแบบนี้ในภาษาไทย แต่ปรากฏพบในพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ว่า “Animated noun” (นามมีชีวิต) แปลว่า คำนามที่บ่งชี้สิ่งมีชีวิตซึ่งหมายถึง คนหรือสัตว์ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560: 31)

²⁷ ตรงกับศัพท์ภาษาศาสตร์ว่า “Inanimated noun” (นามไม่มีชีวิต) แปลว่า คำนามที่บ่งชี้สิ่งไม่มีชีวิต หมายถึง สิ่งอื่นที่ไม่ใช่คนหรือสัตว์ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560: 219)

²⁸ ไม่พบการแบ่งคำนามรูปแบบนี้ในภาษาไทย แต่ปรากฏพบในพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ว่า “Concrete noun” (นามรูปธรรม) แปลว่า คำนามที่อ้างถึงสิ่งที่มีคุณสมบัติทางกายภาพที่จับต้องได้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560: 102)

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
	นามธรรม ²⁹ (สาหรูปิ สาหรูปิ)	นามธรรม - นิยามของ “คำนามรูปธรรม” และ “คำนามนามธรรม” - การฝึกจำแนกชนิดของคำนาม
3	กำเนิดคำนามกรณ (กรณนาม) และคำนามการก (การกนาม) (กำเนิดกรณนาม บุคคล:สาหรูปิ และสาหรูปิการก:สาหรูปิ)	- ตัวอย่างการแสดงต้นกำเนิดหรือรากศัพท์ของคำนาม- กรณและคำนามการก - สรุปที่มาของคำนามกรณและคำนามการก - การฝึกจำแนกชนิดของคำ การสร้างคำนามกรณและ นามการกจากรากศัพท์ และการแต่งประโยคจาก คำนามกรณและนามการก
	เครื่องหมายท่ามกลาง หรือ เครื่องหมายพันหนุเปิดปิด (มหุตรสพท บุษพท) สนิท บิร) <<...>> น “...”	- ตัวอย่างข้อความที่มีการใช้เครื่องหมายท่ามกลาง - หน้าที และหลักการใช้เครื่องหมายท่ามกลาง - การฝึกใช้เครื่องหมาย และการแต่งประโยคด้วย เครื่องหมายท่ามกลาง
	รำลึกกฎเกณฑ์ (รำลึกบทกวี) การใช้คำราชาศัพท์ และ สังขศัพท์ (การเป็นท้าวท้าว สพท)	- ตารางตัวอย่างคำสามัญ เทียบกับคำราชาศัพท์และคำ สังขศัพท์ - การฝึกสืบค้นคำราชาศัพท์และคำสังขศัพท์
4	คำนามการก หรือการกนาม (สาหรูปิการก:สาหรูปิ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีคำนามกรณ - นิยามและต้นกำเนิดของ “คำนามกรณ” - การฝึกวิเคราะห์รากศัพท์ของคำนามกรณ
5	กำเนิดของคำคุณนาม (กำเนิด บทกวี)	- ตารางแสดงตัวอย่างการวิเคราะห์รากศัพท์ของคำ คุณนามจากคำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ คำนาม คำคุณนาม และคำกริยา - สรุปต้นกำเนิดของคำคุณนาม - การฝึกสร้างคำคุณนาม และวิเคราะห์วิธีการสร้างคำ คุณนาม
6	คำเต็มหน้าและคำเต็มท้าย (การ บิร) สนิท	- ตารางแสดงวิธีการต่าง ๆ ในการสร้างคำด้วยคำเต็มหน้า และคำเต็มท้าย

²⁹ ตรงกับศัพท์ภาษาศาสตร์ว่า “Abstract noun” (นามนามธรรม) แปลว่า คำนามที่มีความหมายเป็นนามโนทัศน์นามธรรม ซึ่งอ้างถึงการกระทำ ความรู้สึกนึกคิด สภาวะ หรือคุณภาพ ที่จับต้องไม่ได้ รวมถึงคำนามที่สื่อความหมายว่าเป็นเหตุการณ์ด้วย (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560: 4)

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		- การจำแนกวิธีการสร้างคำด้วยคำเต็มหน้าและคำเต็มท้าย และการสืบค้นคำที่สร้างด้วยวิธีการนี้จากแหล่งอื่น
7	เกี่ยวกับคำแผลง (หัตติศัพทมูล)	- วิธีการต่าง ๆ ในการสร้างคำแผลง ได้แก่ การแผลงต้น (วิธีศัพทมูลเฉพาะผู้ละเสียง) และการแผลงแทรก (วิธีศัพทมูลเฉพาะผู้ละพยัญชนะ) - ชนิดและการให้ความหมายของคำแผลง - นิยามของ “คำแผลง” - การฝึกวิเคราะห์วิธีการแผลงคำ และการจำแนกรากศัพท์
8	คำประสม (ศัพทมูล)	- ทบทวนเรื่องคำ - วิธีการสร้างคำประสม ได้แก่ สร้างด้วยคำเต็มหน้า (ศัพทมูลแบบประธานเสียง) และสร้างด้วยคำเต็มท้าย (ศัพทมูลแบบประธานพยัญชนะ) - คำประสมรูปแบบต่าง ๆ อาทิ นาม+นาม, นาม+กริยา เป็นต้น - นิยามของ “คำประสม” - การฝึกอธิบายนิยาม ประเภทของคำประสม
9	เกี่ยวกับประโยคผสม ³⁰ (หัตติมูล)	- ทบทวนโครงสร้างของประโยคเดียว - ตัวอย่างประโยคผสม และแสดงการแบ่งโครงสร้างประโยคด้วยแผนภาพกิ่งไม้ และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม - นิยามของ “ประโยคผสม” - การฝึกอธิบายลักษณะของประโยคผสม และการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคผสมด้วยแผนภาพกิ่งไม้ หรือแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม
10	ประโยคกรอง ³¹ (มูล)	- ตัวอย่างประโยคกรอง และโครงสร้างของประโยคกรอง - นิยามของ “ประโยคกรอง” - การฝึกอธิบายลักษณะของประโยคกรอง และการฝึกสร้างประโยคกรอง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4		
1	คำนาม (นาม)	- ประเภทและตัวอย่างคำนามแต่ละประเภท ได้แก่

³⁰ เทียบได้กับประโยคซ้อนในภาษาไทย

³¹ เทียบได้กับประโยครวมในภาษาไทย

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		- สรุปนิยามของ “คำเชื่อมประโยค” และ “คำเชื่อมอนุประโยค” - การฝึกแต่งประโยคด้วยคำบุพบทและสันธาน และฝึกจำแนกคำบุพบทกับคำสันธาน
7	โครงสร้างประโยคเดี่ยว (อัมเภญะเณณ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคเดี่ยวด้วยแผนภาพกิ่งไม้และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม - สรุปนิยามและโครงสร้างของ “ประโยคเดี่ยว” - การฝึกวิเคราะห์โครงสร้างประโยคเดี่ยว
8	ประโยคผสม (ญะญุ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคผสมด้วยแผนภาพกิ่งไม้และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม - สรุปนิยามและโครงสร้างของ “ประโยคผสม” - การฝึกวิเคราะห์โครงสร้างประโยคผสมโดยใช้แผนภาพกิ่งไม้และแผนภาพกรอบสี่เหลี่ยม
9	เกี่ยวกับคำช่วยกริยาและประเภทของคำช่วยกริยา (หัตติฉณฺญหิกริยา สិងฺหฺรเณฉณฺญหิกริยา)	- ประเภทและตัวอย่างคำช่วยกริยาแต่ละประเภท ได้แก่ คำกริยาเติมเต็ม กริยาทิศทาง และคำต้นกริยา - สรุปนิยามและหน้าที่ของ “คำช่วยกริยา” - การฝึกจำแนกประเภทของคำช่วยกริยา และฝึกแต่งประโยคด้วยคำช่วยกริยา
10	เครื่องหมายถ่ายทอดเสียงแบบสากล (API) (สพฺทกัศฺญหฺรเณฉณฺญหิ)	- ตารางเทียบเสียงพยัญชนะและสระในภาษาเขมรกับเครื่องหมายถ่ายทอดเสียงแบบสากล (API) - ตัวอย่างการถ่ายทอดคำภาษาเขมรด้วยเครื่องหมายถ่ายทอดเสียงแบบสากล (API) - สรุปหน้าที่และความสำคัญของ “เครื่องหมายถ่ายทอดเสียงแบบสากล (API)” - การฝึกถ่ายทอดเสียงคำในภาษาเขมรด้วยเครื่องหมายถ่ายทอดเสียงแบบสากล (API)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5		
1	การแปลงคำด้วยการเติมหน้า (กัณฺยพเษายญฺหิ)	- ตัวอย่างการแปลงคำด้วยการเติมหน้าแบบต่าง ๆ เช่น การเติมพยัญชนะ (ต-) พยัญชนะ+สระ (ตส-) เป็นต้น - สรุปหลักการ “แปลงคำด้วยการเติมหน้า” - การฝึกแปลงคำที่กำหนดให้ด้วยการเติมหน้า

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
2	การแปลคำด้วยการแทรกกลาง (คําศัพท์เฉพาะ)	- ตัวอย่างการแปลคำด้วยการแทรกกลางแบบต่าง ๆ เช่น การเติมพยัญชนะ+สระ (-ฯส-) เป็นต้น - สรุปนิยามของ “การแปลคำด้วยการแทรกกลาง” - การฝึกแปลคำที่กำหนดให้ด้วยการแทรกกลาง
3	การออกเสียง (การบวกลบเสียง)	- ลักษณะของการออกเสียงและอวัยวะที่ใช้ออกเสียง - ลักษณะของลมที่ใช้ออกเสียง - ลักษณะของเสียง ได้แก่ เสียงก้อง และเสียงไม่ก้อง - ความแตกต่างระหว่างพยัญชนะกลุ่มเสียง ห และ ฬ - การฝึกอธิบายความรู้เกี่ยวกับออกเสียงภาษาเขมร
4	เสียงสระ (สระสระ) สระ	- ความแตกต่างของเสียงสระเมื่อประสมกับพยัญชนะกลุ่มเสียง ห และ ฬ - ความแตกต่างระหว่างสระเสียงสั้นกับสระเสียงยาว - สรุปนิยามของ “สระเสียงสั้น” กับ “สระเสียงยาว” - ความแตกต่างระหว่างสระเดียวกับสระประสม - สรุปลักษณะสำคัญของ “สระเดี่ยว” กับ “สระประสม” - การฝึกจำแนกประเภทของเสียงสระประเภทต่าง ๆ
5	เครื่องหมายสระ (สระสระ)	- ตัวอย่างของเครื่องหมายสระนิสสัยแต่ละประเภท ได้แก่ เครื่องหมายสระซ้อนรูป และเครื่องหมายสระเชื่อมรูป - ตัวอย่างของเครื่องหมายสระเต็มตัว - นิยามของ “สระเต็มตัว” - การฝึกวิเคราะห์การใช้เครื่องหมายสระรูปแบบต่าง ๆ
6	เกี่ยวกับพยัญชนะเดียว (หัตถ์อักษร: ฯลฯ)	- การจำแนกเสียงพยัญชนะเดียวตามฐานที่เกิดเสียง ได้แก่ ริมฝีปาก ฟันหน้า เพดานปากส่วนหน้า ปุ่มเหงือก เพดานปากส่วนกลาง เพดานปากส่วนหลัง ช่องคอ และเส้นเสียง - การฝึกจำแนกคำที่ใช้พยัญชนะต้นเดียว และฝึกจำแนกคำตามฐานที่เกิดเสียงพยัญชนะต้นเดียว
7	เสียงพยัญชนะ (สระสระ)	- นิยามของ “เสียงพยัญชนะ” - การแบ่งประเภทของเสียงพยัญชนะ โดยใช้เกณฑ์ลม และเกณฑ์เส้นเสียงเป็นตัวกำหนด - สรุปนิยามของ “พยัญชนะลมระเบิด” “พยัญชนะลม

บทที่	ชื่อบทเรียนหลักภาษา	เนื้อหาสาระ
		นาสิก” “พยัญชนะลมเสียดแทรก” “พยัญชนะก้อง” และ “พยัญชนะไม่ก้อง” - การฝึกจำแนกเสียงพยัญชนะตามเกณฑ์ต่าง ๆ
8	พยัญชนะประสม (กฺยฺญฺร:ฌฺ)	- ตัวอย่างคำที่มีเกิดจากพยัญชนะต้น 2 เสียงประสมกัน - สรุปนิยามของ “พยัญชนะประสม” - การฝึกจำแนกคำที่มีพยัญชนะประสม
9	เกี่ยวกับพยางค์ (หน่วยเสียงในพยางค์) (หฺคฺิพฺยฺกฺลฺ [สฺรฺกฺลฺฌฺพฺยฺกฺลฺ])	- ตัวอย่างการจำแนกเสียงที่ประกอบกันเป็นพยางค์ - สรุปนิยามของ “พยางค์” - การวิเคราะห์เสียงในส่วนต่าง ๆ ของพยางค์ ได้แก่ เสียงต้นพยางค์ เสียงกลางพยางค์ และเสียงท้ายพยางค์ - การฝึกอธิบายนิยามและลักษณะของพยางค์
10	ลักษณะของพยางค์ (ลฺกฺษณ:ฌฺบสฺพฺพฺยฺกฺลฺ)	- การแบ่งประเภทของพยางค์ โดยใช้เกณฑ์พยัญชนะต้นพยางค์ และเกณฑ์ลักษณะลม - ตัวอย่างพยางค์ที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะกลุ่มเสียง ห และ ฬ - ตัวอย่างพยางค์ที่แบ่งตามลักษณะของลม ได้แก่ พยางค์เปิด พยางค์ปิด พยางค์สั้น และพยางค์ยาว - การฝึกจำแนกคำตามลักษณะพยางค์รูปแบบต่าง ๆ

បញ្ជី	ប្រភេទបទប្បញ្ញត្តិ	បទប្បញ្ញត្តិ
		- សរុបនិយាមនៃ “ហេតុ” និង “ផល” - ការពិភាក្សាអំពីហេតុនិងផល
កម្រិតសិក្សាឆ្នាំទី ៤		
1	ហេតុការណ៍នៃរឿង (ព្រឹត្តិការណ៍នៃរឿង)	- ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង “ជីកជីកកំបិត” (និមិត្តសម្គាល់) - សរុបនិយាមនៃ “ហេតុការណ៍នៃរឿង” - ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង “គ.ជ.ជ.ជ.ជ.” (កុមារជ.ជ.ជ.ជ.)
	លក្ខណៈពិសេសនៃអត្ថបទ (លក្ខណៈពិសេសនៃអត្ថបទ)	- ការពិភាក្សាអំពីលក្ខណៈពិសេសនៃអត្ថបទ - សរុបនិយាមនៃ “លក្ខណៈពិសេសនៃអត្ថបទ” - ការពិភាក្សាអំពីលក្ខណៈពិសេសនៃអត្ថបទ
	ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង (ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង)	- ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង “កែវ” (និមិត្តសម្គាល់) និងការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង - ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង “កែវ” (និមិត្តសម្គាល់) និងការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង
2	អត្ថបទនិងលក្ខណៈពិសេស (អត្ថបទនិងលក្ខណៈពិសេស)	- និយាមនៃ “អត្ថបទ” និង “លក្ខណៈពិសេស” - ការពិភាក្សាអំពីលក្ខណៈពិសេសនៃអត្ថបទ - ការពិភាក្សាអំពីលក្ខណៈពិសេសនៃអត្ថបទ
3	បទប្បញ្ញត្តិ (បទប្បញ្ញត្តិ)	- ការពិភាក្សាអំពីបទប្បញ្ញត្តិ - សរុបនិយាមនៃ “បទប្បញ្ញត្តិ” - ការពិភាក្សាអំពីបទប្បញ្ញត្តិ
	ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង (ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង)	- ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង “កែវ” (និមិត្តសម្គាល់) - សរុបនិយាមនៃ “ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង” - ការពិភាក្សាអំពីហេតុការណ៍នៃរឿង “កែវ” (និមិត្តសម្គាល់)
4	រឿងពិត (រឿងពិត ឬ រឿងពិត)	- ការពិភាក្សាអំពីលក្ខណៈពិសេសនៃរឿងពិត - សរុបនិយាមនៃ “រឿងពិត” - ការពិភាក្សាអំពីលក្ខណៈពិសេសនៃរឿងពិត

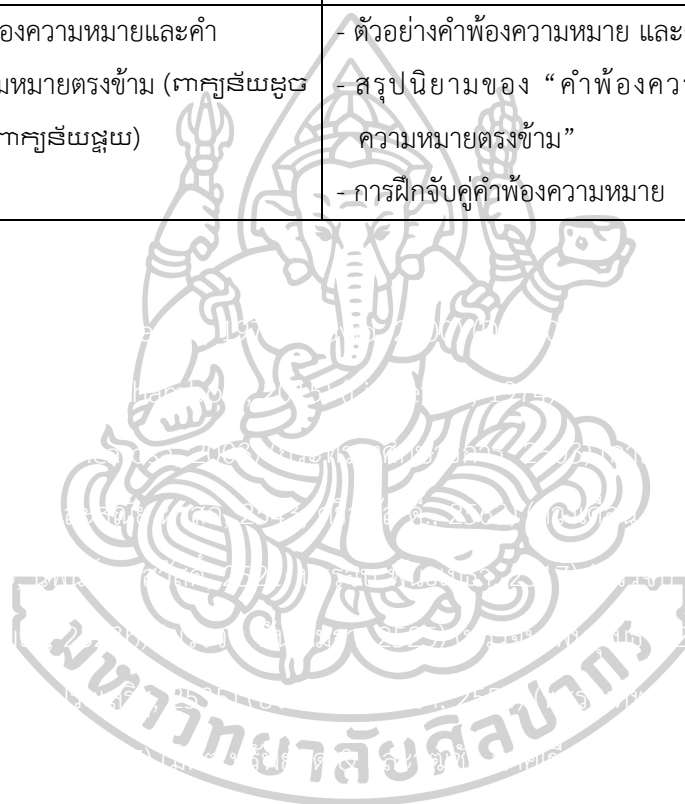
บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		- สรุปนิยามของ “เรื่องจริง” - การฝึกวิเคราะห์ความจริงจากข่าวในหนังสือพิมพ์
	การใช้หัวข้อมวดม้เพื่อสืบค้นข้อมูล (การเปิดผดผื่นผดผื่นผดผื่น)	- ตัวอย่างการจัดหัวข้อมวดม้ข้อมูล (สารบัญ) - การฝึกใช้สารบัญในแบบเรียนเพื่อสืบค้นในหัวข้อที่กำหนด
	ใจความสำคัญของย่อหน้า (ประจักษ์ประจักษ์ประจักษ์)	- ตัวอย่างการแบ่งย่อหน้าออกเป็นประโยค ๆ เพื่อชี้ให้เห็นใจความสำคัญ - การฝึกวิเคราะห์ใจความสำคัญของย่อหน้าที่กำหนดให้
5	คุณค่าคำสอนของเรื่อง (คัมภีร์คัมภีร์คัมภีร์)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์คุณค่าคำสอนจากเรื่อง “นกเขากับมดดำ” (สฤณณคณิสสรประพันธ์) - สรุปนิยามของ “คุณค่าคำสอน” - การฝึกวิเคราะห์คุณค่าคำสอนจากเรื่อง “กวาง อีกา และสุนัขจิ้งจอก” (กุศล ภัทร และประพันธ์)
	การพรรณนาเกี่ยวกับตัวละคร (การพรรณนาตัวละคร)	- ตัวอย่างการพรรณนาตัวละครจากเรื่อง “น้ำใจน้อง” (ธีรวิทย์) - สรุปนิยามของ “การพรรณนาตัวละคร” - การฝึกวิเคราะห์ตัวละครจากเรื่องที่เคยอ่าน
6	การแสดงผลเหตุของเหตุการณ์ (การแสดงผลเหตุของเหตุการณ์)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์เหตุและผล - สรุปนิยามของ “เหตุ” (มูลเหตุ) และ “ผล” (เหตุการณ์) - การฝึกวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเหตุและผลของข้อความ
	การแสดงผลอารมณ์ของตัวละคร (การแสดงผลอารมณ์ของตัวละคร)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์อารมณ์ของตัวละคร - การฝึกวิเคราะห์อารมณ์ของตัวละคร
7	ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (องค์ประกอบของเหตุและผล)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ชุดคำที่ใช้ในข้อความที่เป็นเหตุเป็นผลกัน - สรุปนิยามของ “ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล” - การฝึกวิเคราะห์ส่วนที่เป็นเหตุและผลของข้อความ
10	คำประพันธ์บทกาคติ (คำประพันธ์บทกาคติ)	- ตัวอย่างบทกาคติ โดยเน้นตัวหน้าที่คำสัมผัส - คำอธิบายคณะ แผนผังฉันทลักษณ์ จังหวะ และโอกาสในการแต่งบทกาคติ - สรุปลักษณะสำคัญของ “บทกาคติ”

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		- การฝึกเติมคำในบทกวี (ด้วยคำที่กำหนดให้)
	ความคิดสำคัญ (คัมภีร์)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ความคิดสำคัญจากบทร้อยกรอง - การฝึกวิเคราะห์ความคิดสำคัญจากบทเพลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5		
1	การเปรียบเทียบตัวละคร (การเปรียบเทียบตัวละคร)	- ตัวอย่างการเปรียบเทียบตัวละคร “สาวน” กับ “สุขุม” จากเรื่อง “กัลยาณมิตร” (กณฺณณณณณ) - สรุปนิยามของ “การเปรียบเทียบตัวละคร” - การฝึกเปรียบเทียบตัวละครจากบทอ่านเรื่อง “เด็ก กำพร้า” (คณฺณณณ)
2	การตอบคำถามโดยยกเหตุผล ประกอบ (การเขียนเรียงความ ผู้เขียน)	- ตัวอย่างการตอบคำถามจากเรื่อง “นกกะจบบ้านกับ นกกะจบบ้าน” (คณฺณณณ) - การฝึกตอบคำถามจากเรื่อง “ผีเสื้อกับหนอน” (คณฺณณณ)
	คำพ้องเสียง (คณฺณณณ)	- ตัวอย่างคำพ้องเสียง - สรุปนิยามของ “คำพ้องเสียง” - การฝึกวิเคราะห์และสืบค้นคำพ้องเสียง
3	คำสัมผัส (คณฺณณณ)	- ตัวอย่างบทกวี พร้อมอธิบายคำสัมผัสที่ปรากฏ - สรุปนิยามของ “คำสัมผัส” - การฝึกหาคำสัมผัสในบทกวีที่กำหนดให้
	ความคิดสำคัญของงานเขียน (คัมภีร์)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ความคิดสำคัญของบทอ่านเรื่อง “ประโยชน์ของวิชา” (คณฺณณณ) - สรุปนิยามของ “ความคิดสำคัญ” - การฝึกวิเคราะห์ความคิดสำคัญของเรื่อง “ทะเลสาบ เขมร” (คณฺณณณ)
4	บทความหนังสือพิมพ์ (คณฺณณณ คณฺณณณ)	- ตัวอย่างบทความหนังสือพิมพ์ และการวิเคราะห์ องค์ประกอบ - การฝึกวิเคราะห์องค์ประกอบของบทความหนังสือพิมพ์ ได้แก่ พาดหัวข่าว บทสัมภาษณ์ และผู้ลงข่าว
	ความจริงกับความคิดเห็น (คณฺณณณ)	- ตัวอย่างข้อความที่แสดงความจริงและความคิดเห็น - สรุปนิยามของ “ความจริง” และ “ความคิดเห็น” - การฝึกวิเคราะห์ความจริงและความคิดเห็นที่ปรากฏใน

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		บทอ่าน
5	การสรุปข้อมูล (การสละบ ตักฺขณ)	- ขั้นตอนของการสรุปข้อมูล - ตัวอย่างการสรุปข้อมูลจากเรื่อง “โรคชนิดหนึ่งซึ่งมี อาการเหมือนอหิวาตกโรคได้เกิดขึ้นที่จังหวัดกระแจะ” (ผู้เขียนกษัตริย์เมกะลันตะผู้ประพันธ์มหากาพย์เกริก เร้งเระเอะคุกรณะ) - สรุปนิยามของ “การสรุปข้อมูล” - การฝึกสรุปข้อมูลจากบทอ่านที่กำหนดให้
	เหตุการณ์จริงและเหตุการณ์สมมติ (ปริศนาธรรมคตินิธิปริศนาธรรม ปฐก)	- นิยามของ “เหตุการณ์” “เหตุการณ์จริง” และ “เหตุการณ์สมมติ” - ตัวอย่างของเรื่องที่แสดงเหตุการณ์จริงและเหตุการณ์ สมมติ - การฝึกวิเคราะห์เหตุการณ์จริงและเหตุการณ์สมมติจาก เรื่องที่อ่าน
6	บันทึกประจำวัน (คำคมสุภาษิต)	- ตัวอย่างบันทึกประจำวันของพุทธมณฑล (พุทธมณฑล) - ลักษณะสำคัญของบันทึกประจำวัน - สรุปนิยามของ “บันทึกประจำวัน” - การฝึกเขียนบันทึกประจำวันในตาราง
7	การให้เหตุผลเพื่อสนับสนุน ความคิดที่อ้างอิงมาจากจดหมาย (การพิสูจน์แบบอุปมาอุปไมย) (การพิสูจน์แบบอุปมาอุปไมย)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากจดหมาย พร้อม ทั้งชี้ให้เห็นเหตุผลที่มาสนับสนุน - สรุปนิยามของ “การให้เหตุผลสนับสนุนความคิด” - การฝึกวิเคราะห์เหตุผลที่ปรากฏในงานเขียนจดหมาย
8	ใจความสำคัญของบทความ (ประเด็นปัญหาหลัก)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ใจความสำคัญของบทความ - สรุปนิยามของ “ใจความสำคัญ” - การฝึกวิเคราะห์ใจความสำคัญจากบทความที่กำหนดให้
	การโฆษณา (การโฆษณ)	- ลักษณะสำคัญของงานเขียนประเภทโฆษณา - ตัวอย่างการวิเคราะห์ศิลปะในการเขียนโฆษณา - สรุปนิยามของ “โฆษณา” - การฝึกวิเคราะห์จำแนกงานเขียนโฆษณาและศิลปะใน การโฆษณา
10	การแนะนำหลายขั้นตอน	- ตัวอย่างการแนะนำวิธีใช้ยา (การใช้ยา)

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
	(การนำเสนอประเด็นต่าง)	- สรุปนิยามของ “การแนะนำหลายขั้นตอน” - การฝึกปฏิบัติตามคำแนะนำที่บทเรียนกำหนด
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6		
1	การใช้พจนานุกรม (การเปรียบเทียบ)	- อักษรย่อ พร้อมความหมายที่ใช้ในพจนานุกรม - ตัวอย่างการแสดงคำศัพท์ คำอ่าน ชนิดของคำ ที่มา และความหมายของคำในพจนานุกรม - สรุปนิยามของ “พจนานุกรม” - การฝึกเรียงคำตามลำดับพจนานุกรม พร้อมฝึกสืบค้นความหมาย
	การบันทึกความคิดสำคัญ ๆ ที่อยู่ในคำประพันธ์ (การค้นคว้าค้นคว้า) สละสลวย ในคฤหาสน์	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ความคิดสำคัญในบทกวีจากเรื่อง “จับใจความพราหมณ์” (จากบทกวี) - สรุปนิยามของ “การบันทึกความคิดสำคัญ” - การฝึกวิเคราะห์ความคิดสำคัญจากบทกวีหรือเรื่อง “ความเมตตาของผู้เป็นแม่” (สละสลวย)
2	การย่อเรื่อง (การย่อเรื่อง)	- ขั้นตอนของการย่อเรื่อง - ตัวอย่างการย่อเรื่อง “พราหมณ์กับพังพอน” (จากบทกวี) - สรุปนิยามของ “การย่อเรื่อง” - การฝึกย่อเรื่อง “เด็กสาวสามคน” (จากบทกวี)
3	การบันทึกจุดสำคัญของข้อมูล (การค้นคว้าค้นคว้า) สละสลวย	- ตัวอย่างการบันทึกจุดสำคัญของเรื่อง “หินปูน” (จากบทกวี) - สรุปนิยามของ “การจดบันทึกจุดสำคัญ” - การฝึกเขียนบันทึกจุดสำคัญจากบทกวีที่กำหนด
4	เหตุการณ์ของเรื่อง (การวิเคราะห์เรื่อง)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์เหตุการณ์ของเรื่อง “ความปรารถนาของหน่อไฟ” (จากบทกวี) - สรุปนิยามของ “เหตุการณ์ของเรื่อง” - การฝึกวิเคราะห์เหตุการณ์ของเรื่อง “นกแก้ว” (จากบทกวี)
5	คุณค่าคำสอนของเรื่อง (การค้นคว้า) สละสลวย	- วิธีการแสดงคุณค่าคำสอน - ตัวอย่างการวิเคราะห์คำสอนจากเรื่อง “นก 2 ตัวแยกทางกันหาอาหาร” (จากบทกวี) - สรุปนิยามของ “คุณค่าคำสอน” - การฝึกวิเคราะห์คุณค่าคำสอนจากเรื่อง “นกยางกับปู”

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		(กุศลินีลายุ) และ “ลูกกึ่งแสนดี” (กุศลบงษณณณ)
6	คำฟ้องเสียง (ทศยุณณณ)	- ตัวอย่างการใช้คำฟ้องเสียงในข้อความเดียวกัน - สรณณณของ “คำฟ้องเสียง” - การฝกสบค่นคำฟ้องเสียงที่กำหนด
7	การให้การแนะนำ (การณณณการณณ)	- ชุดคำที่ใช้ในการให้คำแนะนำ - ตัวอย่างการแนะนำวธการวตรูปดาว - การฝกปฏบตตามคำแนะนำที่บทเรยนกำหนด
8	คำฟ้องความหมายและคำความหมายตรงข้าม (ทศยุณณณและทศยุณณณ)	- ตัวอย่างคำฟ้องความหมาย และคำความหมายตรงข้าม - สรณณณของ “คำฟ้องความหมาย” และ “คำความหมายตรงข้าม” - การฝกสบค่นคำฟ้องความหมาย

2. เนื้อหาสาระความรู้ด้านวรรณกรรมในแบบเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับมัธยมศึกษา

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1		
1	ตำนาน (ព្រាងកថា)	- ตัวอย่างวรรณกรรมประเภทตำนานเรื่อง “ปราสาทตาพรหมในจังหวัดตาแก้ว” (ប្រាសាទតាព្រាំ នៅខេត្តតាកែវ) - สรุปนิยาม และลักษณะเด่นของ “ตำนาน” - การฝึกวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทตำนาน
	คุณค่าคำสอนในเรื่อง (តម្លៃអប់រំ ក្នុងរឿង)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์คุณค่าคำสอนในงานวรรณกรรม เรื่อง “สมัน นกฮูก และเต่า” (ស្មាន់ ទីនុយ និងអណ្តើក) - สรุปนิยาม และกลวิธีของ “คุณค่าคำสอน” - การฝึกวิเคราะห์คุณค่าคำสอนจากวรรณกรรม
2	เทพนิยาย (ទេវកថា)	- ตัวอย่างวรรณกรรมประเภทเทพนิยาย - สรุปนิยามของ “เทพนิยาย” - การฝึกวิเคราะห์วรรณกรรมประเภทเทพนิยาย
	ตัวละครเอก ตัวละครรอง (តួអង្គឯក តួអង្គរង)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์บทบาทตัวละครจากวรรณกรรม ประชุมเรื่องเพรง ภาค 2 (ប្រជុំរឿងព្រេងខ្មែរ ភាគ២) - สรุปนิยามของ “ตัวละครเอก” “ตัวละครรอง” และ “ตัวละครประกอบ” - การฝึกวิเคราะห์บทบาทตัวละครจากวรรณกรรม
3	มาตราคำประพันธ์ (តារាងមាត្រ ឬ រង្វាស់តារាង)	- ตัวอย่างบทร้อยกรองบทกาคติ และบทพากย์ 7 - แผนผังฉันทลักษณ์ของบทกาคติ และบทพากย์ 7 - สรุปนิยามของ “มาตราคำประพันธ์” - การฝึกวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรองประเภทอื่น ๆ เช่น บทพราหมคิตี ภูซงคลีลา พมโนล เป็นต้น
	คำสัมผัส การซ้ำคำ และการเล่นเสียง (ចំណាប់ចួន ផ្ដួន រណ្ដ់)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์บทร้อยกรองที่มีใช้คำสัมผัส การซ้ำคำ และการเล่นเสียง - สรุปนิยามและลักษณะของ “คำสัมผัส” “การซ้ำคำ” และ “การเล่นเสียง” - การฝึกวิเคราะห์หาคำสัมผัส การซ้ำคำ และการเล่นเสียงในบทร้อยกรอง
	สัญลักษณ์ (និមិត្តរូប)	- รูปสัญลักษณ์ พร้อมความหมาย เช่น รูปดาบซัง แทน ความยุติธรรม เป็นต้น

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		- ตัวอย่างการใช้สัญลักษณ์ในงานวรรณกรรม - สรุพนิยามของ “สัญลักษณ์” - การฝึกตีความรูปสัญลักษณ์
4	กาลบรรยากาศ (กาณฆาการ)	-ตัวอย่างการวิเคราะห์กาลบรรยากาศในเรื่อง “ชาย 3 คน แย่งที่นั่งนอนกัน” (บุรณการาค์แณณะะณเณษณ์) - สรุพนิยามของ “กาลบรรยากาศ” - สรุปลักษณะของ “กาล” และ “บรรยากาศ” - การฝึกวิเคราะห์กาลบรรยากาศในวรรณกรรม
6	ความจริงหรือเหตุการณ์ (การณค บุนารณ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์เหตุการณ์จริงในวรรณกรรมสารคดี - สรุพนิยามของ “ความจริง” หรือ “เหตุการณ์” - การฝึกวิเคราะห์เหตุการณ์จริงในประภาศและข่าว
	มตหรือความคิดเห็น (มค บุนารณ)	- ตัวอย่างข้อความที่มีการแสดงความคิดเห็น - สรุพนิยามของ “มติ” หรือ “ความคิดเห็น” - การฝึกวิเคราะห์ความคิดเห็นในบอ่านขนาดสั้น
7	บุคคลวัต (บุคลนคค)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์บุคคลวัตในวรรณกรรมร้อยแก้ว และร้อยกรอง - สรุพนิยามของ “บุคคลวัต” - การฝึกวิเคราะห์บุคคลวัตในงานวรรณกรรม
8	ความแตกต่างระหว่างบละครกับ บทร้อยแก้ว (การขุสการภณผล บรณเรธ นลผลบรณการ)	- ตัวอย่างบละคร และบอ่านร้อยแก้ว - ลักษณะสำคัญของบละครและบทร้อยแก้ว - การฝึกจำแนกวรรณกรรมประเภทละครกับบทร้อยแก้ว
9	ภาษาที่ชัดเจน (การษาจลน)	- ตัวอย่างข้อความที่มีการใช้ภาษาที่ชัดเจน (คำขยายความ) - สรุพนิยามของ “ภาษาที่ชัดเจน” - การฝึกวิเคราะห์การใช้ภาษาที่ชัดเจนในบอ่านขนาดสั้น
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2		
1	เรื่องจริง (การคช)	- ประเภทของเรื่องจริง ได้แก่ ชิวประวัติ อัดชิวประวัติ บท บรรยาย ประวัติศาสตร์ รายงาน จดหมายเหตุ และ เหตุการณ์จริง - ตัวอย่างเรื่องจริงในวรรณกรรมชิวประวัติของกรมยง (การยง) - สรุปลักษณะของ “วรรณกรรมชิวประวัติ”

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		- การฝึกวิเคราะห์เรื่องจริงในงานวรรณกรรม
2	ลักษณะสำคัญของเรื่องนิทานโบราณเขมร (ลัทธิ: สำนวนเรื่องนิทานโบราณเขมร)	- ความหลากหลายของนิทานโบราณเขมร - ลักษณะสำคัญของนิทานโบราณเขมร ทั้งด้านแนวคิด (เหตุผล) รูปแบบ (หลักฐาน) รสวรรณคดี (หลักฐาน) การดำเนินเรื่อง (สำนวน) คำสอน (คำสอน) การจบเรื่อง (สำนวน) - การฝึกวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของนิทานโบราณเขมรในวรรณกรรมต่าง ๆ
	กาลบรรยายกาศ (กาลบรรยายกาศ)	- นิยามของ “กาลบรรยายกาศ” - ตัวอย่างการวิเคราะห์กาลบรรยายกาศจากเรื่อง “ตาแดงหวาน” (หลักฐาน) - สรุปนิยามและลักษณะของ “กาลบรรยายกาศ” - การฝึกวิเคราะห์กาลบรรยายกาศในวรรณกรรมต่าง ๆ
	ผู้แต่งและเวลาที่แต่ง (ผู้แต่งและเวลาที่แต่ง)	- ความสำคัญของการศึกษาผู้แต่งและเวลาที่แต่งวรรณกรรม - การฝึกสืบค้นประวัติผู้แต่งและเวลาที่แต่งวรรณกรรมต่าง ๆ
3	ความขัดแย้ง (เรื่อง)	- ประเภทของความขัดแย้ง ได้แก่ ความขัดแย้งภายในและความขัดแย้งภายนอก - ตัวอย่างการวิเคราะห์ความขัดแย้งในเรื่อง “ประชุมเรื่องเพรง ภาค 1” (ประจักษ์ศิลปาคม ๒๕๕๖) - สรุปนิยามของ “ความขัดแย้งภายใน” และ “ความขัดแย้งภายนอก” - การฝึกวิเคราะห์ความขัดแย้งในงานวรรณกรรม
4	รำลึกกฎเกณฑ์ (เรื่อง) กาลบรรยายกาศ (กาลบรรยายกาศ) คุณค่าคำสอน (คำสอน) และ ภาษาชัดเจน (ภาษาชัดเจน)	- นิยามและตัวอย่างของ “กาลบรรยายกาศ” - นิยามและวิธีการแสดง “คุณค่าคำสอน” - นิยามและตัวอย่างของ “ภาษาที่ชัดเจน
5	คำเทียบความหมาย หรืออุปมา (เรื่องอุปมา หรืออุปมา)	- ตัวอย่างบทหรือกรอนที่มีการใช้อุปมา - สรุปนิยามของ “คำเทียบความหมาย” หรือ “อุปมา” - การฝึกวิเคราะห์อุปมาที่ปรากฏในงานวรรณกรรม

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
6	รำลึกกกุณเณท์ (รำลึกบทกวี) คำที่มีความหมายเหมือน (คำพ้อง) คำที่มีความหมายตรงข้าม (คำตรงข้าม) และคำบริบท (บริบท)	- นิยาม และตัวอย่างของ “คำที่มีความหมายเหมือน” - นิยาม และตัวอย่างของ “คำที่มีความหมายตรงข้าม” - นิยาม และตัวอย่างของ “คำบริบท”
8	การใช้ภาษาในบทละครบาสัก (บทละครบาสัก) (บทละครบาสัก)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทละครบาสักเรื่อง “เตโชยอด” (เตโชยอด) ทั้งคำราชาศัพท์ คำบรรยาย ร้อยแก้ว คำอุทาน คำสามัญ และคำแฝงนัย - สรุปลักษณะการใช้ภาษาในบทละครบาสัก - การฝึกวิเคราะห์การใช้ภาษาในบทละครบาสัก
9	คำเทียบความหมาย หรือ อุปมาอุปไมย (เปรียบเทียบ อนุภาค)	- ตัวอย่างคำที่เป็นอุปมาอุปไมยโดยนัย เช่น ทะเลน้ำตา (สมุทรโฆษ) - นิยามของ “อุปมาอุปไมย” - การฝึกวิเคราะห์อุปมาอุปไมยที่ปรากฏในวรรณกรรม
10	นิทานกಥ (นิทานกಥ)	- ประเภทของนิทานกಥ ได้แก่ ตำนาน และเทพนิยาย - ตัวอย่างการวิเคราะห์ลักษณะนิทานกಥในเรื่อง “ชายหาปู” (บุรุษนิทาน) และเต่ากับลิง (มหานิทาน) - สรุปลักษณะของเรื่องประเภทนิทานกಥ - การฝึกวิเคราะห์ลักษณะและประเภทของนิทานกಥในวรรณกรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3		
2	คำเทียบความหมาย หรือ อุปมาอุปไมย (เปรียบเทียบ อนุภาค)	- นิยามของ “อุปมาอุปไมย” - ตัวอย่างคำอุปมาอุปไมย - สรุปลักษณะของอุปมาอุปไมย - การฝึกวิเคราะห์อุปมาอุปไมยในงานวรรณกรรม
	รำลึกกกุณเณท์ (รำลึกบทกวี) คำสัมผัส (สัมผัส) การซ้ำคำ (ซ้ำคำ) และการเล่นเสียง (การเล่นเสียง)	- นิยาม และตัวอย่างของการใช้คำสัมผัส - นิยาม และตัวอย่างของการใช้การซ้ำคำ - นิยาม และตัวอย่างของการใช้การเล่นเสียง - การฝึกวิเคราะห์คำสัมผัส การซ้ำคำ และการเล่นเสียงในบทร้อยกรอง
	รำลึกกกุณเณท์ (รำลึกบทกวี)	- นิยามของมาตราประพันธ์

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
	มาตราประพันธ์ (คาถาประพันธ์)	- ตัวอย่างการอธิบายฉันทลักษณ์ของบทพากย์ 7 - การฝึกอธิบายฉันทลักษณ์ (จำนวนคำในแต่ละวรรค และจำนวนวรรคในแต่ละบท) ของบทพากย์ 7 บทพมโนล บททงขลิลลา บทพรหมคิตติ และบทกากคิตติ
3	โครงสร้างและองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง (ธรมณีสันตจักรุ สธธธธธธธ)	- การอธิบายโครงสร้างแต่ละส่วนของวรรณกรรม ได้แก่ การเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการจบเรื่อง - ข้อสังเกตในการเริ่มเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบเรื่อง - ตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างของเรื่อง “กรุงอุดงค์” (กรุงอุดงค์) - การฝึกวิเคราะห์โครงสร้างของงานวรรณกรรม
4	การนำเสนอหัวข้อเรื่องและจุดประสงค์ของบทความ (การนำเสนอประพันธ์สันตจักรุ ธธธธธธธ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง และจุดประสงค์จากบทอ่านสารคดี - นิยามของ “หัวข้อเรื่อง” และ “จุดประสงค์” - การฝึกวิเคราะห์เรื่องที่อ่านเพื่อตั้งหัวข้อเรื่อง และระบุวัตถุประสงค์ของเรื่อง
5	ความหมายเหมือนและความหมายตรงข้าม (สธธธธธธธ)	- ตัวอย่างคำศัพท์ที่มีความหมายเหมือน และคำที่มีความหมายตรงข้าม - นิยามของ “คำความหมายเหมือน” และ “คำความหมายตรงข้าม” - การฝึกสืบค้นรวบรวมคำความหมายเหมือนและความหมายตรงข้าม
6	ลักษณะสำคัญของบทละคร (ลธธธธธธธ)	- นิยามของ “บทละคร” - ตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบของบทละครเรื่อง “เตโชยอด” - การฝึกวิเคราะห์โครงสร้างและองค์ประกอบของบทละครเรื่องอื่น ๆ
	วิธีบรรยายตัวละครในบทละคร (วิธีบรรยายตัวละครในบทละคร)	- นิยามของ “ละคร” - วิธีการต่าง ๆ ในการบรรยายตัวละครพร้อมตัวอย่าง ได้แก่ บรรยายโดยผู้แต่ง บรรยายโดยตัวละครเอง บรรยายโดยบุคคลอื่น และบรรยายผ่านการดำเนินเรื่องหรือกิจกรรมของตัวละคร

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		- สรุปวิธีการบรรยายตัวละครที่ปรากฏในบทละคร - การฝึกอธิบายวิธีบรรยายตัวละครในบทละคร
	รำลึกกฎเกณฑ์ (รำลึกบทกวี) บุคลิกลักษณะของตัวละคร (บุคลิกลักษณะ: คุรุ) และ ความคิดสำคัญ ๆ ของเรื่อง (คำสอนของคุรุ)	- สรุปข้อสังเกตในวิเคราะห์บุคลิกลักษณะของตัวละคร - ลักษณะของความคิดหรือแนวสำคัญที่ปรากฏในเรื่อง
9	คำประพันธ์ประเภททูลกลอน (คำประพันธ์ประเภททูลกลอน)	- ตัวอย่างบททูลกลอน - คณะและฉันทลักษณ์ของบททูลกลอน - หลักการสวดท่องบททูลกลอน - หลักการนำบททูลกลอนไปใช้ในงานวรรณกรรม - การฝึกอธิบายฉันทลักษณ์ และฝึกแต่งบททูลกลอน
	คำประพันธ์บทนิพนธ์ (คำประพันธ์บทนิพนธ์)	- ตัวอย่างบทนิพนธ์ - คณะและฉันทลักษณ์ของบทนิพนธ์ - หลักการสวดท่องบทนิพนธ์ - หลักการนำบทนิพนธ์ไปใช้ในงานวรรณกรรม - การฝึกอธิบายฉันทลักษณ์ และฝึกแต่งบทนิพนธ์
10	บทประพันธ์โลกสมัยใหม่ (บทประพันธ์โลกสมัยใหม่)	- แนวคิดสำคัญ รูปแบบ กลวิธีการแต่ง และการใช้สว วรรณคดีในบทประพันธ์โลกสมัยใหม่ - การฝึกจำแนกบทประพันธ์โลกสมัยใหม่ และสืบค้นบท ประพันธ์โลกอื่น ๆ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4		
1	กาลบรรยายกาศ (กาลบรรยายกาศ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์เวลา (เวลา) และสถานที่ (ธ รรมา) จากเรื่อง “จระเข้ขี้เมา” (ประพันธ์: ภาณุ) - นิยามของ “กาลบรรยายกาศ” - การฝึกวิเคราะห์กาลบรรยายกาศ
	ภาพสะท้อนความจริงของเรื่อง (ลักษณะ: คุรุ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ภาพสะท้อนความจริงจากเรื่อง “หมู่บ้านเดวิด” (ประพันธ์: คุรุ) - ลักษณะของภาพสะท้อนความเป็นจริงของเรื่อง - การฝึกวิเคราะห์ภาพสะท้อนความจริงจากบทอ่าน
2	เกี่ยวกับผู้แต่ง เวลาที่แต่ง และ	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ผู้แต่ง เวลาที่แต่ง และสภาพสังคม

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
	สภาพสังคมของเรื่อง (หัตถ์อักษรวิจิตร คาลาคัมภักค์ และสมุทสาครนิเวศ)	ขณะที่แต่งเรื่อง “ผกาสรโพน” (สุภาพเทส) - นิยามของ “ผู้แต่ง” “เวลาที่แต่ง” และ “สภาพสังคม” - การฝึกวิเคราะห์ผู้แต่ง เวลาที่แต่ง และสภาพสังคมจาก บทอ่าน
	กลวิธีแต่งเรื่อง (วิธีโคลง)	- นิยามของ “การศึกษากลวิธีแต่ง” - กลวิธีในการเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง และจบเรื่อง - การฝึกวิเคราะห์กลวิธีในการเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการจบเรื่องจากบทอ่าน
3	ลักษณะสำคัญของเรื่องประเภท พราหมณนิยม (ลัทธิ: ศาสนา แบบพราหมณ์)	- ลักษณะการเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการจบเรื่อง ของวรรณกรรมประเภทพราหมณนิยม - สรุปลักษณะวรรณกรรมพราหมณ-นิยม - การฝึกลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็นวรรณกรรมพราหมณนิยม
	สาระสำคัญของบทประพันธ์ (ผู้ประพันธ์)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์สาระสำคัญของบทร้อยกรอง - ตัวอย่างการวิเคราะห์สาระสำคัญของบทร้อยแก้ว - แบบฝึกการวิเคราะห์สาระสำคัญของบทประพันธ์
	พลวัตทางวรรณกรรม (วัฒนธรรม)	- ลักษณะพลวัตของวรรณกรรม พราหมณนิยม, พุทธนิยม, เขมร-นิยม และประเทศนิยม (ต่างประเทศ) - สรุปนิยาม “พลวัตทางวรรณกรรม” - การฝึกทบทวนความเข้าใจพลวัตทางวรรณกรรม
4	หัวข้อเรื่อง หรือมูลอัน และปม ปัญหาของเรื่อง (ประพันธ์ และปัญหา)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง และปมปัญหาของเรื่อง “จันทรา” (ประพันธ์) - นิยามของ “หัวข้อเรื่อง” และ “ปมปัญหา” - การฝึกวิเคราะห์หัวข้อเรื่องและปมปัญหาจากบทอ่าน
	ลักษณะสำคัญของเรื่องประเภท พุทธนิยม (ลัทธิ: ศาสนา แบบพุทธ)	- ลักษณะการเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการจบเรื่อง ของวรรณกรรมประเภทพุทธนิยม - สรุปลักษณะวรรณกรรมพุทธนิยม - การฝึกลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็นวรรณกรรมพุทธนิยม
5	โวหารภาพพจน์ (คำอุปมา)	- นิยามของ “โวหารภาพพจน์” - ตัวอย่างการวิเคราะห์โวหารภาพพจน์จากเรื่อง “ตุ้ม เตี้ย” (อุไร) “กาก็” (คำ) ฯลฯ - ประเภทของโวหารภาพพจน์ ได้แก่ อุปมาโดยนัย

บทที่	ชื่อทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		(บ่เบื้อยัษฐณ) และจินตภาพ (ฐนุฎษณ) - การฝึกวิเคราะห์โวหารภพพนที่ปรากฏในบทอ่าน
6	การสันนิษฐาน (บุธธิฐัน)	- ตัวอย่างการสันนิษฐานหรือตีความเรื่องราวไปก่อนที่จะได้อ่าน - นิยามของ “การสันนิษฐาน” - การฝึกวิเคราะห์ตีความข้อความและบทความ
7	ลางสังหรณ์และการระลึกเหตุการณ์กอนหน้า (ประลูธิ์อิเวิคเวียงเสีย)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ลางสังหรณ์และการระลึกเหตุการณ์ที่ปรากฏในบทอ่าน - นิยามของ “ลางสังหรณ์” และ “การระลึกเหตุการณ์กอนหน้า” - การฝึกวิเคราะห์ลางสังหรณ์และการระลึกเหตุการณ์กอนหน้าที่ปรากฏในเรื่องที่อ่าน
9	รำลึกกฎเกณฑ (ิโศิบฏักฏิ) 1. ลักษณะสำคัญของเรื่องแบบพรหมณนิยม (สกุณ: สคันะ บสน์เวียงแบบกรากุณสิโย) 2. ลักษณะสำคัญของเรื่องแบบพุทธินิยม (สกุณ: สคันะ บสน์เวียงแบบถฐานิโย)	- วิธีการเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง การจบเรื่องของวรรณกรรมเขมรประเภทพรหมณนิยม - วิธีการเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง การจบเรื่องของวรรณกรรมเขมรประเภทพุทธินิยม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5		
1	การวิเคราะห์ตัวละคร (คารวีกาคุหล)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อดี (สุณ.สญฺฐิ) และข้อเสีย (สุณ.ริบัฐิ) จากเรื่อง “ตำนานการเซ่นพระภูมิในฤดูทำนา” (เถรงธาธรงสีหิติสโรตรูชิเอโสทรเชฐีไสร) - นิยามของ “การวิเคราะห์ตัวละคร” - การฝึกวิเคราะห์ตัวละครจากเรื่อง “หมู่บ้านแดร์จาดาน”
2	รำลึกกฎเกณฑ (ิโศิบฏักฏิ) เครื่องหมายสำคัญที่ใช้ในบทร้อยกรอง (สกุณ: สคันะ ไผลบเป็ปราสาทค์ฅงค์ณาฏ) และโวหารภพพน (คาฏยัฐณ)	- เครื่องหมายเหนือพยัญศ์ (สกุณ: สคันะ เติ้ฎฑาล) เครื่องหมายสำหรับอธิบาย (สกุณ: สคันะ ปะบาย) และอักษรย่อ (ฮทุณฯ คาคัง) - นิยามและประเภทของโวหารภพพน ได้แก่ อุปลักษณ (เยลาตวร) อุปมา (อปะยาตวร) และจินตภาพ (ฐนุฎษณ)

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
	คำประพันธ์ทวิมาตร (คัมภีร์บวรเศรษฐ)	- ฉันทลักษณ์และตัวอย่างคำประพันธ์ทวิมาตร ได้แก่ บทวิวัฒน์หลักพากย์ 7 (บรเทศฐิติฐิติบทกวี) บทอักษรล้วนพากย์ 7 (บรหภูมิฐิติบทกวี) บทนกกาปัก (บรศรคณฐิติ) และบทฉัตร 3 ชั้นพากย์ 8 (บรศรฐิติฉัตร บทกวี) - นิยามของ “คำประพันธ์ทวิมาตร” - การฝึกแต่งคำประพันธ์ทวิมาตร - การสืบค้นคำประพันธ์ทวิมาตรอื่น ๆ
4	องค์และฉาก (สุคตนิพนธ์)	- นิยามและประเภทของ “ละคร” - นิยามของ “องค์” และ “ฉาก” - การฝึกวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง โครงสร้างเรื่อง จำนวนองค์ฉาก และการเปลี่ยนฉากของบทละครต่าง ๆ
5	วิธีซ้ำคำและวิธีเล่นเสียง (วิธีสุคตนิพนธ์วิธี)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์วิธีการซ้ำคำในบทร้อยกรอง - นิยามของ “วิธีซ้ำคำ” - การฝึกวิเคราะห์วิธีการซ้ำคำที่ปรากฏในบทร้อยกรอง - ตัวอย่างการวิเคราะห์วิธีการเล่นเสียงพยัญชนะและเล่นเสียงสระในบทร้อยกรอง - นิยามของ “การเล่นเสียง” - การฝึกวิเคราะห์การเล่นเสียงในบทร้อยกรอง
	ปฏินิพนธ์ (บรคิณ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์การใช้ปฏินิพนธ์ในบทร้อยกรอง - นิยามของ “ปฏินิพนธ์” - การฝึกวิเคราะห์การใช้ปฏินิพนธ์ในบทร้อยกรอง
6	ลักษณะของวรรณกรรม (ลคณ:หภูมิฐิติ)	- นิยามและตัวอย่างของลักษณะต่าง ๆ ที่สะท้อนจากวรรณกรรม ได้แก่ ลักษณะคน (ลคณ:มคณ) ลักษณะสังคม (ลคณ:สคณ) - การฝึกวิเคราะห์ลักษณะคนและลักษณะสังคมที่ปรากฏในบทอ่าน
	รำลึกกฎเกณฑ์ (รำลึกบทกวี) 1. ลักษณะสำคัญของเรื่องแบบพราหมณนิยม (ลคณ:สคณ) แบบวิชัยแบบพราหมณนิยม	- วิธีการเริ่มเรื่อง การดำเนินเรื่อง การจบเรื่องของวรรณกรรมแบบพราหมณนิยมและพุทธนิยม

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
	2. ลักษณะสำคัญของเรื่องแบบ พุทธนิยาม (ลัทธิ: สภาธรรมะ เทวัญธรรม)	
7	รำลึกกฐกฐ (i) (i) (i) กาลบรรยายกาศ (กาลเทศะ) ลักษณะความเป็นจริงของเรื่อง (ลัทธิ: ธรรมะ) ผู้แต่ง (ผู้ประพันธ์) เวลาที่แต่ง (กาล เทศะ) สภาพสังคม (สังคม วิทยา) วรรณกรรมพราหมณ์ นิยาม (ลัทธิ: ธรรมะ) วรรณกรรม พุทธนิยาม (ลัทธิ: ธรรมะ) พลวัตทางวรรณกรรม (ลัทธิ: ธรรมะ) วรรณกรรมพุทธนิยาม (ลัทธิ: ธรรมะ)	- สรุปคำนิยามและลักษณะของคำศัพท์ทางวรรณกรรม ต่าง ๆ
8	ภาพสะท้อนความเป็นจริงใน วรรณกรรม (ลัทธิ: ธรรมะ) ลัทธิ: ธรรมะ	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นจริงจากเรื่อง “แลดูแผ่นดินเขมร” (เขมร) - นิยามของ “ภาพสะท้อนความเป็นจริงในวรรณกรรม” - การฝึกวิเคราะห์ภาพสะท้อนความเป็นจริงในบทอ่าน
9	รำลึกกฐกฐ (i) (i) (i) พลวัตทางวรรณกรรม (ลัทธิ: ธรรมะ) ลัทธิ: ธรรมะ	- พลวัตทางวรรณกรรมพราหมณ์นิยาม - พลวัตทางวรรณกรรมพุทธนิยาม - พลวัตทางวรรณกรรมเขมรนิยาม - พลวัตทางวรรณกรรมประเทศนิยาม
	ลักษณะสากลของวรรณกรรม (ลัทธิ: ธรรมะ)	- ตัวอย่างการวิเคราะห์ลักษณะอันเป็นสากลของ วรรณกรรมเรื่อง “อึ้งที่คุน วีรนาเร่แห่งกรุงแถบ” (อึ้ง ที่คุน วีรนาเร่แห่งกรุงแถบ) - สรุปลักษณะสากลของวรรณกรรม - การฝึกวิเคราะห์ลักษณะสากลจากวรรณกรรมเรื่อง “ตมเตียว”
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6		
1	จินตภาพด้านผัสสะในคำประพันธ์ (ลัทธิ: ธรรมะ)	- นิยาม ลักษณะ และตัวอย่างจินตภาพด้านผัสสะประเภท ต่าง ๆ ได้แก่ จินตภาพด้านภาพ (ลัทธิ: ธรรมะ) จินต-

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
		ภาพด้านเสียง (เสภาฎฐาณ) จินตภาพด้านกลิ่นและรสชาติ (พาธธิสัญญาณ) และจินตภาพด้านสัมผัส (กายฎฐาณ) - การฝึกสืบค้นวรรณกรรมที่ปรากฏจินตภาพด้านผัสสะ - การฝึกแต่งคำประพันธ์โดยใช้จินตภาพด้านผัสสะ
	ลักษณะประจำชาติของวรรณกรรม (ลัทธิ:ชาธิโรหกรรม)	- นิยามของ “ลักษณะประจำชาติของวรรณกรรม” - ตัวอย่างการวิเคราะห์ความคิดความเชื่ออันแสดงถึงลักษณะประจำชาติเขมรในวรรณกรรม - สรุปลักษณะประจำชาติที่ปรากฏในวรรณกรรม
2	หลักสำคัญของศาสนาพราหมณ์ (ศาสนาอิสลาม)	- ข้อมูลการเผยแผ่ศาสนาพราหมณ์มายังดินแดนกัมพูชา และการแบ่งยุคสมัยในศาสนาพราหมณ์ออกเป็น 3 สมัย ได้แก่ สมัยเวทนิยม สมัยพราหมณนิยม และสมัยฮินดูนิยม (มีคำถามท้ายบทอ่าน)
3	พุทธศาสนา (ศาสนาอิสลาม)	- ข้อมูลเกี่ยวกับต้นกำเนิดของพระพุทธศาสนาในอินเดีย หลักธรรมสำคัญ ได้แก่ อริยสัจสี่ (๔ กุฎฐาณ) และการเผยแผ่ศาสนาพุทธมายังดินแดนกัมพูชา (มีคำถามท้ายบทอ่าน)
4	รสรวรรณคดี (มหกรรม)	- การแบ่งประเภทของรสรวรรณคดีเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ปัจเจกรส วิเสสรส และสรพรส - สรุปนิยามของ “รสรวรรณคดี” - การฝึกวิเคราะห์รสรวรรณคดีจากเรื่อง “พระอาทิตย์ใหม่ขึ้นเหนือแผ่นดินเก่า” (มหากรรม: ๔๔๔๔๔๔๔๔)
	พลวัตทางวรรณกรรม (๔๔๔๔๔๔๔๔)	- การแบ่งพลวัตวรรณกรรมเป็น 4 ประเภท ได้แก่ พลวัตวรรณกรรมพราหมณนิยม พลวัตวรรณกรรมพุทธนิยม พลวัตวรรณกรรมเขมรนิยม และพลวัตวรรณกรรมเทศนิยม - หลักการเริ่มเรื่อง การแสดงตัวละคร การดำเนินเรื่อง การจบเรื่องของวรรณกรรมแต่ละประเภท - สรุปนิยามของ “พลวัตทางวรรณกรรม” - การฝึกจำแนกวรรณกรรมตามประเภทพลวัตทางวรรณกรรม

บทที่	ชื่อบทเรียนวรรณกรรม	เนื้อหาสาระ
	วิธีการแต่ง (วิธีโคลงนิพนธ์)	- ข้อมูลเกี่ยวกับกลวิธีในการแต่งวรรณกรรม อันประกอบด้วยจินตภาพ (ภูตผี) การรวบรวมความคิด (สังเคราะห์) ขั้นตอนการแต่ง (แผนกคาลโคลงนิพนธ์) และศิลปวิธีในการแต่ง (ฉันทวิธีโคลงนิพนธ์)
5	วิธีแสดงตัวละครในเรื่องละคร (วิธีประพันธ์บทละคร)	- ตัวอย่างการแสดงตัวละครและบทบาทในเรื่อง “เตโชยอด” (เรณูวงศ์) - สรุปนิยามของ “วิธีการแสดงตัวละคร” - การฝึกวิเคราะห์วิธีการแสดงตัวละครจากบทละครเรื่อง “เก้าแก้วใจ” (เชษฐาธิราช)
8	โวหารภาพพจน์ (การประพันธ์โวหาร)	- วิธีการต่าง ๆ ในการแสดงภาพพจน์ในวรรณกรรม ได้แก่ วิธีทำให้เกิน (วิธีประพันธ์) วิธีอ้อม (วิธีประพันธ์) และวิธีพลิกกลับ (วิธีประพันธ์) - การฝึกวิเคราะห์โวหารภาพพจน์จากวรรณกรรมเรื่อง “แลดูแผ่นดินเขมร” (เขมรนิพนธ์)
	คำประพันธ์บทกวี (การประพันธ์บทกวี)	- นิยาม แผนผังชั้นลักษณ์ และตัวอย่างคำประพันธ์บทนาครีพัทธ์ (ประพันธ์บท) - นิยาม แผนผังชั้นลักษณ์ และตัวอย่างคำประพันธ์บทยติภักดิ์ (ประพันธ์บท) - นิยาม แผนผังชั้นลักษณ์ และตัวอย่างคำประพันธ์บทติดกัน (ประพันธ์บท) - การฝึกแต่งบทกวีอย่างละ 2 บท และการฝึกสืบค้นบทกวีบทอื่น ๆ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

สุทธินันท์ ศรีสมศักดิ์

วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี ศีษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกภาษาไทย คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐม

ปริญญาโท อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (อ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัด
นครปฐม

